

SAMLADE DIKTER

AF

KARL AUG. NICANDER.

FJERDE UPPLAGAN.

ANDRA DELEN.

STOCKHOLM.
ADOLF BONNIER.
Kongl. Hof- och Universitets-Bokhandlare.

SAMLADE DIKTER

AF

KARL AUG. NICANDER.

[illegible]

[illegible]

STOCKHOLM

ADOLF BON[illegible]

Kong. Hof- och Universitets-[illegible]

STOCKHOLM,
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG.
1877.

RUNESVÄRDET

OCH

DEN FÖRSTE RIDDAREN.

SORGSPEL.

SJETTE UPPLAGAN.

Personer:

Konung Olof.
Oldur Silfverskägg.
Alrik, hans son.
Folke Lagman.
Emund Björnsson på Adelsö.
Hulda, hans dotter.
Huldas ande.
Ansgarius, ärkebiskop.
Clemens Monitor, munk från Turholts kloster.
Peregrinus, i munkekåpa.
Tore, } Oldurs barnbarn.
Are, }
Orm, en kämpe.
En qvinna. Kämpar i Olofs hof. Prester i Eriks tempel. Munkar. En kyrkvaktare. Bönder. Knektar.

Tiden för handlingen är omkring år 850.

Guds ord var till, förr'n verldars morgon grydde,
När Gudi ordet var, och Gud var ordet,
Står skrifvet än i dag hos sanct Johannes.
Men herren tog begynnelse-bokstafven
I lifvets bok, det sköna, gylne ordet,
Som nyckeln är till nådens himmelsportar,
Och sände det hit ned. I orienten,
Som ligger närmast intill ljusets källa,
Och vaggan varit för allt skönt och heligt,
Det brann som stjernan i sin uppgångstimma,
Som sol sig höjde öfver palmeskogen,
Och värmde upp till tro så månget hjerta.
Men ordet skref på korsets cedertafla
Med blodbokstäfver nådens rena tecken,
Och återtog sitt höga stjerneställe
Uppå allfaders högra hand, att vara
Som förr en nyckel till den stora boken.
Stor glans sig spred ifrån det helga korset,
Som vandrade med gudafjät kring jorden.
Sent kom det dock till nordens kalla bygder,
Bortblåste runor och slog sönder pansar,
Och smälte svärd och hjelm med himmelsk låga.
Svår strid det blef, men tyst, och mer i djupet
Det brusade; men herrans ord fick seger.

Ett ord jag skrifvit öfver detta under;
Om kristendomens underliga morgon
Uti mitt fosterland en bok jag diktat,

Och lägger neder den vid dina fötter,
Ord öfver alla ord! Jag vet och känner
Att mina ord inför dig äro skuggor —
Allt ljus är mörker blott imot din klarhet. —
Ur inga böcker jag mitt ämne hämtat,
All verldslig sanning har jag här försakat,
Och endast sökt det andeligen sanna.
En blick mot dig ingaf mig ordens mening
Och dessa bilder, som uti mitt hjerta
Fulldanade, der länge haft sitt tempel.
När de nu träda fram uti ditt tempel,
Den vida verlden, bäfvande och blyga,
Gjut lif i dem, och låt så några strålar
Utaf din sol beskina dem, att folket
Af deras skådning saligen må fröjdas,
Knäböja inför dig, och säga: amen!

I.

Första uppträdet.

Björkö. En trädbeväxt plan i staden. Till höger en ättekulle, omgifven af granar; till venster på en bergshöjd ett kapell med korsspira på tornhvalfvet. En gångstig leder dit. Oldurs boning ej långt från stranden af Mälaren. Bryggan mellan Adelsö och Björkö i bakgrunden, der äfven en uddig, grönskande kust af Adelsö synes. Längst bort Hofgårdens tinnar, upplysta af aftonskenet. Solen går ned. Ett drakskepp seglar förbi med stilla fart. På däcket sjunger en viking med ljudande stämma:

God natt! god natt!
Du drottning i gyllene skrud!
Du strålande vikingabrud!
Nog ser jag, du sörjer och gråter;
Men gråt ej! vi träffas ju åter.
Fast natten i norden är lång,
Så blir det väl morgon en gång.

O vor' jag som du
Så nära den önskade strand,
Det nya, lycksaliga land!
Fort, drake! på böljorna ila,
Snart slipper du mig och får hvila.
På hafvet, på jorden är strid;
I jorden får vikingen frid.

Jag ropar på storm:
Fort vill jag på hafvet framgå;
Men tyst ligger stormen ändå.
Förr dref han med kraft mina segel,

Nu ser han sig hellre i spegel,
  Och smeker med jollrande vind
  Den flärdfulla sjöjungfruns kind.

  Sol! ensam som du
Jag far på den högblåa våg
I stilla, i högtidligt tåg;
Du hvilar hos fränderna dina;
Men hän äro fostbröder mina
  Ej eger jag bror eller far —
  Mitt svärd är det enda jag har.

  En afton som du,
I guldklara rustningen klädd,
Jag slumrar å blodrödan bädd.
Du redan ditt anlete döljer:
Jag sakta i spåren dig följer.
  Du glänsande drottning, farväl!
  Far roligt, far stilla, farväl!

(Skeppet försvinner småningom med solen. Rösten bortljuder. Klockan ringer i kapellet.)

Oldur *(utanför sin boning på en gräsbänk, slipande sitt svärd.)*

Jag känner väl det sköna vikinglifvet,
Och sång på sjön har varit Oldurs vällust
Uti den friska mannakraftens dagar.
Då lät den klarare likväl än nu,
Och ingen klagan gjorde klangen dyster.
Nu ser jag sällan något vikingskepp,
Nu hör jag sällan några sjömansqväden;
Ty mina vapenbröder äro fallne:
De unga känna icke gamle Oldur,
Och ingen sjökung mera lägger till

Invid det rika Björkös fagra kust;
Ty andra skutor dem i vägen ligga.
(Han hör ljudet af klockan.)
Så — är nu spöketimman åter inne?
Du trogna svärd! ej mer jag dig behöfver:
Du har tjent ut. Så länge som jag lefver,
Skall dock ej rosten dig i grund förtära.
Det gamla torra blodet bort skall slipas —
Hvem vet när något nytt på klingan rinner?
Det går så alltid, att det gamla, torra
Skall lemna rummet åt det unga, friska.
Ett bragdfullt lif är skönare än döden;
Men när som åldern kommer, armen lamas,
Och hjertat vissnar bort, och håret gulnar
Som mogen säd på åkermannens tegar.
Då blifver döden friskare än lifvet.

Andra uppträdet.

Ett tåg af kristne bedjare. Nydöpta i hvita kläder gå förut. Derefter biskopen i sin skrud med staf i handen och ett bildkors. Honom följa prester och andra kristne. Folket, som möter tåget, knäböjer för korset.

Oldur, Peregrinus, tvänne väpnade knektar.

Peregrinus.

Osalige, förstockade, hvem är du?

Oldur.

Hvad vill du mig? Jag sitter ej i vägen.

Peregrinus.

Såg du ej nyss det helga korset, gubbe,
Som bispen högt i sina händer förde?
Du föll ej ned på dina knän till jorden
Och tillbad det?

Oldur.

Jag är för gammal vorden,
Och mina knän så stela som mitt sinne.
De kunna buga, som ha mjuka ryggar
Och tro på hvite Krist: jag gör det ej.

Peregrinus.

Gud öppne dina ögon! Men till dess
Du måste göra som de andra göra,
Och vänja dig vid ödmjukhet, min gubbe!
Det går väl lättare, då du blir van.
Du måste buga, och du måste niga
För korsets trä, der herrans blod har runnit.

Oldur.

Mer blod har runnit här på fästekorset.
Fall ned och buga dig, du svarte man!

Peregrinus.

O blindhet! knektar, hållen honom fast,
Och tämjen honom uti kedjors band!
För konungen han skall till rätta stå,
Och plikta dyrt för det han korset hånat,
Och dragit svärd mot obeväpnad man,
Mot kyrkans tjenare — fort, binden honom!

Oldur (hugger omkring sig med svärdet, öfvermannas, bindes och kastar svärdet åt sidan).

I blodadyrkare! det är förgäfves —
Mitt blod är redan kallnadt och förtorkadt;
Er hunger kan af mig ej mättad varda.
Förr tio slog jag! nu af två jag bindes,
Och styrkans hämd förlamas i mitt bröst.
Ve den, som så sig sjelf får öfverlefva!

Peregrinus.

Hör, gubbe! stort och djupt som hafvets rymd
Är imot kyrkan och mot mig ditt brott,
Och lifvet vore sjelf en knapp försoning
För allt det onda, som du tänkt och gjort;
Dock vill jag icke dig ändå beröfva
Ett skröpligt lif, som intet mig kan båta,
Om du vill gifva mig en kostlig gåfva
Till kyrka eller kloster. Du är rik,
Har samlat skatter uppå många kuster,
Dem du besökt på dina plundringståg.
Tag fram en gylne armring eller hjelm,
En bägare af guld, en skål af silfver,
Så vill jag lösa dig ur kedjan åter.
Men skynda, innan bispen återkommer
Och blir oss varse — då är du förlorad.

Oldur.

Dräp mig!

Peregrinus.

Du har ett vackert silfverskrin,
Med bilder siradt och med ädla stenar:
Gif det; det passar väl för helgonben:
Så vill jag läsa messor för din gåfva
Och kalla fröjd utöfver dig från höjden.
Besinna dig, och välj det bästa!

Oldur.

Dräp mig!
Förr lär det ej bli något af med rofvet.
Dräp mig! Se'n kan du sätta dig på kroppen,
Och sjunga korpasång, och plundra fritt.

Peregrinus.

Jag hör, jag hör. Du skall ock bönhörd blifva —
Bortsläpen honom fort till fängselrummet,

Der sol och måne honom ej besvära.
Hvi tveken I? hvi bleknen I? oskadlig
Är gubbars vrede. Leden honom bort!
(Knektarne fatta Oldur. Han stapplar omkull. De lyfta sina vapen för att slå honom.)

Oldur.

Ut flög den unga örnen,
Och den gamla satt-qvar.
Förr slog han stora björnen,
Nu en korp honom tar;
Han gods och lif vill taga,
Och till sitt näste draga:
Hvi dröjer unga örn, då den gamla lider våld?

Nu dåna örnevingar
Öfver berg, öfver dal.
Hem unga örnen svingar
Och gör korpen stort qval.
Den gamla han förlossar,
Förtryckaren förkrossar.
Ej dröjer unga örn, då den gamla lider våld.

Tredje uppträdet.

De samme. Alrik, *(med örnhjelm på hufvudet, inrusar med draget svärd.)*

Alrik.

Svärd, hämd och död utöfver eder, bofvar!
(Hugger in på knektarna, som efter ett kort motvärn fly.)

Peregrinus.

Snällt springen I — min hälsning hem — god' vänner!

Alrik.

Du bleknar, fader! dör du? är du mördad

Af nidingshänder? *(Han löser banden.)*
(Till Peregrinus.) Bort från detta rum

Peregrinus.

Din fader är en trollkarl. Inför folket
Och kungen för detta fån I svara.

Alrik.

Du skall ock få din del.

Peregrinus.

Din ifver spara!
Vi träffas väl en annan gång.

Alrik.

Nu strax,
Om svärdet biter på din svarta kjortel.
(Han rusar öfver Peregrinus.)

Oldur.

Hugg käckt, min son! den argaste du skonat.

Peregrinus (i det han går baklänges och viftar med handen mot svärdet).

En, två — tre — fyra, fem, och ännu dubbelt,
Tredubbelt till — du blod ej ändå träffar —
Ditt svärd får länge leta efter hjertat.
(De försvinna ur sigte.)

Alrik (återkommer).

Han flydde bort.

Oldur.

Hvar har du varit, Alrik!
Så länge borta från din gråe fader!

Alrik.

Hos Hulda var jag — Mellan dig och henne
Min kärlek delar jag, som dock ej minskas.

Oldur.

Så — åter der — jag glömmes väl till slut.
Du hör ej alltid när din fader ropar,
Och nästa gång de arga trollen komma,
Så får jag dö. — Slog du ej munken död?

Alrik.

Jag mycket stridt och kämpat, som du vet;
Mot harnesk och mot blanka kopparhjelmar
Mitt svärd har ofta väldeligen klingat,
Och aldrig svikit än sin herres arm.
Jag döden sett uti hans bleka anlet,
Och aldrig darrat; men nu ryste jag,
Och svärdet slant på munkens hala drägt.
Jag mycket grufligt sett och lett deråt:
Men nu betager mig en dyster skälfva;
Nu bäfvar jag af harm; ty jag har skådat
Min gamle fader slagen uppå jorden.

Oldur.

Af kristne männer.

Alrik.

Uti bojor sluten.

Oldur.

Af kristne männer, efter guldet snikne.
Der ligger ännu svärdet — si, det blyges.
Jag bär det icke mer, min arm är matt;
Vanmäktig, men dock vild och outtröttlig,
Nu hämden, lik en gam, mitt hjerta gnager.

Alrik.

Om du ej kan, så vill jag hämnas,

Oldur.

Alrik!
Tag detta svärd, ett vitne till min skam,
Och låt det vitne blifva till min hämd!
Svär mig en ed dervid!

Alrik.

Låt höra den!

Oldur.

Kom först och led mig upp på kummeln der,
Som utaf granars friska krans är krönt.
(De vandra sakta upp på högen.)
Här hvila nu din stamfars murkna ben:
Här ligger Hjalmar Brynjelös begrafven,
Som drog med Ragnar kung i vikingtåg.
De höga gudar voro honom blida,
Liksom hans ätt; och väl har den sig stått,
Och skall ej dö, och ej i kraft försämras,
Så länge den sin äkta tro bevarar
Och icke böjer knä för andra bilder,
Än kraftens härliga treenighet
I Upsals höga, underbara tempel,
Dit alla folk församla sig att dyrka.
Till fädrens ära har jag lagt en skärf,
Fast bättre varit, om jag redan vore
I härnad fallen och i högen lagd,
Förrn jag förnedrad blef på gamla dagar.
Allt stort och härligt hotas med förnedring,
Ifrån den stund då första munken kom
Och satte foten uppå Björkö strand.
Förvillelse betager svears sinnen,
De löpa ifrigt efter nya läran;
Och de, som inse giftet, som den hyser,
Stå stilla, liksom stoder, och se på
Hur det i landets hjerta sprider döden.

Säg, vill du nu, att våra asa-gudar
Bli öfvergifna för den bleke Kristen,
Som slår sig fram med korset öfver allt,
Och vill sig sätta uti deras säte?
Skall gylne pansarskruden slås i stycken,
Och hvita qvinnokläder dragas på
Och veklig barnasång ur svarta böcker
Förtaga bragdens ljud och svärdens klang
I Odins hem, vid ättefädrens kullar?
Vill du med iskallt blod och bröst se på
Hur alla våra klara sagominnen,
Som stått som stjernor uppå himlahvalfvet,
Nu skola höljas af de svarta kåpor,
Och vår förhoppnings ljus i molnen drunkna?
Säg, vill du se vårt Manhems undergång?

Alrik.

Vid Oldurs svärd! det skall ej hända, fader!

Oldur.

Jag finner dig då sådan som jag väntat;
Men det är icke nog att hafva viljan;
Ty den, som vill en sak, vill ock de medel,
Som saken kräfver, och begagnar dem.
Det kallas gudalikt att kraft med vilja,
Att dåd med råd i lifvet jemt förena.
Kläd dig i pansar då, tag detta svärd
Och ställ dig vakt vid helgedomens port!
Vi äro få, som ännu trogna gömma
Vårt mandoms arf och Odens gylne runor.
Jag hoppas och jag vet, att du ej säljer
Dem bort för korset och för munkars språk,
Att du vill rädda asars tro, den höga,
Och med det gudaburna svärdets flamma
Vår sista skatt för hån och rån bevara.

Svär då — så framt du kallas vill min son,
Och hämnas all den skam din fader lidit —
Att du med detta dyra runesvärd
Vill dräpa den utaf vår hela slägt
Som först vår gudatro har öfvergifvit:
Svär det, gör det, så är jag hämnad nog,
Och kan med lugn valfader gå till mötes.

Alrik.

Det svär jag dig uppå min ättfars kummel —
Kanhända hörer han mitt stora löfte:
Du, svärd! tag mot min ed och bränn mig sedan
Till glöd och aska, om jag den ej håller!

Oldur (omfamnar Alrik).

Nu är jag lättad, se'n min ungdoms kraft,
Min ålders vishet dig jag öfverlåtit.
Stort offer gifva vi — vår slägt är stor,
Dess föredöme verkar vidt och mäktigt,
Och denna ed kan frälsa Svea land.
Och öppna deras ögon som nu slumra,
Och elda männer upp till strid och seger.
Du går förut, vår ungdoms skönsta blomma!
Jag signar dig med mina fadershänder,
Och trycker dig intill mitt fadershjerta. —

Alrik.

Mig blir det kallt om hjertat. Kom, vi vandra
Nu ned igen — Hör hur der uppe ringer —
(Klockan höres.)

Oldur.

Ja, skyndom, ljudet vandringen bebådar. —
Jag ryser, Alrik! klockan låter illa;
Mig tyckes alltid, hvarje slag hon klämtar
Som slogo hammarslag uppå mitt hjerta —
En obegriplig ängslan mig betager.

Alrik.

Der kommer hela skaran ifrån templet:
Jag hör de magra prester redan sjunga:
Och jag gör bäst, om jag dig följer in,
Min tid, min tid är ännu icke kommen.

(De gå in.)

Fjerde uppträdet.

Tåget återkommer från kapellet vid ljudet af klockan och en stilla sång. Folk samlar sig från olika håll.

Ansgarius, Peregrinus, munkar, Emund *(på afstånd).*

Ansgarius.

Guds frid med eder alla!

Emund.

Helge fader!
Väl dem, som frid och trefnad kunde njuta —
Väl dem! — men mig välsignelsen ej gagnar.

En munk.

Den gamle Emund ifrån Adelsö
Tycks vilja, vördige! med dig få tala.

Ansgarius.

Är Emund här? välkommen, gode vän!
Hvarför är din uppsyn så bedröfvad?
Hvi står din blick så fästad invid jorden?

Emund.

Jag ser uppå min gamla moder jorden,
Och frågar henne, om hon icke snart
Vill ta sin gamle son i famnen åter.

Ansgarius.

Upplåt för mig din bittra sorgekälla —
Och låt mig dela få din själs bekymmer.

Om än jag icke kan upplösa dem
I tröst och glädje. Mången har jag hulpit,
Dock icke jag, men herren genom mig.
Af många hjertan har jag tyngden lyftat,
Och mångens sorger har jag på mig tagit;
Men herren Gud, min trösteman allena,
Har under bördan lagt sin milda hand.
Väl är mig stundom lifvet tungt och bittert;
Då beder jag, och så en psalm jag sjunger —
Mitt lif är bön och sång: intill min graf
Gud är min lykta, korset är min staf.

Emund.

Med dig är Gud — mig har han öfvergifvit,
Så synes det. Kanske de gamle gudar,
Dem jag försmädat, vredgas uppå mig,
Och nye guden mig ej törs beskydda;
Ty en mot många står sig slätt i striden —
Och vill det ej; »ty» tänker han, »hvad skall jag
»Med gamle döpte gubbar i min himmel?
»Jag har nog dem, som dyrka mig ändå»:
Och hvar förrädare, fast smekt och hyllad
I nyttans ögonblick, blir snart föraktad.
Så står jag, arme man, imellan tvänne
Förkrossande och vreda gudamakter.
Och imot båda har jag mig försyndat.
Min staf jag nu har fattat, som du ser,
Och jag vill vandra tills jag återfinner
De fordna gudar. Hvar de månde vara,
Det vet du väl, som har dem hädan drifvit.

En röst ur folkhopen.

Väl talar Emund, upp! till Oden gå vi,
Till Thor och Freyer: inför dem vi klage;
God tid i landet kunna de oss gifva. —

En annan röst.

Tyst! störom icke fromme männers tal.

Ansgarius.

Förtälj mig, Emund; ur hvad grumlig källa
Du dessa tviflets mörka tankar hämtat!

Emund.

God växt och blomma har jag alltid sport
På mina åkrar; och de sköna ängar,
Som blifvit hvarje vår af Mälarns vågor
Med fruktbarhetens flod så rikt begjutne,
Ha grönskat härligt, såsom alla veta.
Men, märk! i år ej något strå har trefnad:
Min säd förgulnar innan hon fått ax,
Och kommer det ett ax ur gröna stängeln,
Så rinna kornen svarta utur hylsan,
Och öde snart stå alla sädesfält.
Nu drar sig Mälarn undan mina ängar,
Som vor' han rädd att deras jord beröra:
Allt som var grönt, är brandgult, torkar bort,
Som stod en djefvul öfver mina egor
Och blåste saften bort med giftig anda.
En vredesåker nu min åker blifvit:
Förgäfves jag mitt nät på djupet kastar:
Ej fisk jag får: allt lefvande mig skyr,
Liksom jag sjelf min egen skugga fruktar.
Tror du, ännu din Gud kan frälsa mig?

Ansgarius.

Var glad i Gud, och vörda hans försyn
Och kyss den hand, som faderligen agar!
Då ännu du i villans mörker låg,
Och ingen högre tro ditt hjerta fylde,
Då var du mera jordens såta gunstling,
Och sina skatter gaf hon för din möda.

Men herren öppnade ditt blinda öga,
Bjöd dig att höja det mot himlen blå,
Och söka der ditt hopp, din fröjd, ditt mål.
Då blef ej jorden mera dig så huld,
Ty du blef himlens sädesman i stället —
Der sådde du din andakts förstlings-säd,
Och glömde vården om din ärfda jord,
Ej under då, att hon dig också sviker,
Men tvifla ej: så vidare, min vän,
Uti det land, hvars frukter äro sena,
Men rikare och ljufvare än andra!
En gång hon slår, din glada skördetimma.
I englars land stå åkrarna och glimma
I evighetens solsken — hvad gör då
Att tidens sädestegar tomma stå?

Emund.

Tolf långa nätter har min lampa brunnit,
Och bön och sång till Gud jag icke spart.
Min unga dotter har bredvid mig vakat,
Och heta tårar har hon fält för mig,
Att ifrån ros hon gråtit sig till lilja.
Nu är hon blek som mina ängars blommor,
Och vissnar innan kort så väl som de.
Nu är jag trött att bedja.
Vet du, fader!
En gång, när jag vid midnattsstunden kom
Till kyrkan der, att ensam stilla bedja,
Och när jag knäböjd framför altarranden
De många böner hade genomläst,
Det tycktes mig, jag såg dem alla då,
Benrangel lika, rundt omkring mig stå:
De hånande i ansigtet mig logo,
Och orden så på mina läppar dogo.
Nu beder jag ej mer.

En munk (sakta).

Gud nåde den,
Som sitt förstånd har mist!

En af folket.

Tyst, svarte munk!

Ansgarius.

Låt blomma upp den kraft, dig herren gaf,
Och tröttna ej i tålamodets öfning —
Böj dig förnöjd inunder herrans pröfning,
Låt trones ankar bli din vandringsstaf;
Guds öga räknar tårarna du gråter:
En gång du finner dem som stjernor åter.
De gamle gudar träffar du ej mera:
De hafva aldrig funnits: Gud är en.

Emund (fattar biskopens hand).

Du vet så mycket. Nämn mig då ett haf,
Nog stort att tvätta af den skuld mig trycker:
Dit vill jag gå, till verldens gränseskilnad,
Till österns port, der solens morgonpurpur
Den lugna spegeln glimmande förgyller,
Der vill jag bada mig så ren, så ren,
Och stånda upp uti min nya skrud,
Och klappa sakta på den gylne porten,
Vid englar tala, som der vakter stå —
Der hinner kanske bönen upp till Gud.

Ansgarius (djupt rörd).

Din skuld jag känner ej; men om den vore
Som bergen tung, och såsom elden het,
Så är dock Jesu nåd den öfvermäktig.
Snart jag din hand uti din hydda trycker:
Till dess i bönen jag dig innelycker.
Farväl!

Emund.

Farväl! ditt tal har gett mig lisa —
Bed! mycket gäller en rättfärdigs bön. *(Går.)*
(Det har mörknat. Folket går mumlande bort.
Tåget försvinner.)

Femte uppträdet.

Peregrinus (med en fackla).

Hu! det är kallt att gå på jordens yta
I munkedrägt, och heta Peregrinus.
Jag längtar åter till det gamla hemmet,
Der sorl och larm, ett evigt stridens buller,
Der dofva åskor utaf djupa suckar,
Och sorl af tårars svall från qvalens klippor,
Förta det stilla, men dock skarpa ljudet
Af harmoniens näktergal, den lilla,
Som sitter djupt i verldars medelpunkt,
Uppå den stora, ljusa liljeklockan
Och breder sina små, solklara vingar
Med sken utöfver de planeters kulor,
Och sjunger så, att man må galen blifva. —
Tyst! hör — han slår sitt slag: du lilla fogel!
Hvad? lyssnar du? Jag råder dig att spela,
Ty innan kort så spelar du ej mera.
Hör du ej ormens fjät i tysta qvällen,
Den svarta ormens, som vill varligt smyga,
Inunder klockans hvalf, och den förstämma,
Och ligga der på lur i dunkla ringar,
Och stinga gadden i ditt späda hjerta? —
Mitt kall jag börjat: det blir något långsamt,
Och öfver öknar går min väg till målet,
Förstörelsen jag blåser ut, och jorden
Till aska bränner jag; det gör sin nytta.
Det kokar redan uti allas sinnen;

Snart rasar elden fram med ljusan låga.
Och när jag se'n min bana öfvergifver,
Och vänder åter till det kära hemmet,
Så kan jag le och säga mörksens furste,
Att jag en ny jernkrona honom gifvit,
Att jag har gjort ett helvete af jorden.
(Alrik rider förbi. Peregrinus går undan, och framkommer åter, då Alrik synes på bryggan.)
Den pansarklädde mannen gör mig vånda;
Men äfven han skall mig på slutet tjena;
Och hjelpa mig att korset sönderkrossa,
Att strida för min sak, och sedan falla.
Det säger mig den ädla räkenkonsten,
Som jag har lärt af den, som bäst kan räkna,
Som räknar natt och dag och heter satan:
Just han, som smög så smärt i paradiset
Och lärde Eva räkna. Hade hon
Af honom ej den ädla konsten lärt,
Så gick nu ingen Peregrinus här.
(Han skrifver på marken, och lyser sedan med facklan.)
Natt kommer uppå dag: på ljuset mörker,
Så visst som tjugu uppå nitton följer:
Och stjernor skola slockna, brista sönder,
Och som ett stenregn öfver jorden strös:
Då skall i öknen ormen upphöjd blifva.
(under det han går —)
Nu allt för länge har det varit stilla;
Eld, eld! mer eld! mitt verk får icke stanna.

Sjette uppträdet.

Adelsö. Emunds boning. En lampa står på bordet och brinner. Bredvid ligger en bönbok och ett bildkors.

Hulda, Alrik *(inträder).*

Alrik.

God afton, Hulda!

Hulda (som sitter och läser, reser sig hastigt).

Ack! välkommen åter —
Min Alrik! men din blick, så dystert vild,
Hvad bådar den?

Alrik.

Hit har jag kommit, Hulda!
Att efter strid få lugn invid din sida.
Jag fruktar dock, att striden nu först börjas.

Hulda.

Strid — åter strid? Hvad heter dagens offer?
Kom mig ej nära — jag är rädd för blod.

Alrik.

Var icke rädd, ty intet blod är gjutet
Af Alriks händer sedan mången dag;
Stumt sitter svärdet uti skidan slutet,
Och att det evigt satt der, ville jag.
På jorden ej de röda tårar flutit
Som jag har fält uti det grymma slag.
Det blöder väl, fast intet vapen slamrar
När kampen står i hjertats tysta kamrar.

Hulda.

Säg mig då, Alrik, hvi ditt hjerta blöder,
Hvi du bedröfvad inför Hulda står?
Mörkt är ditt öga, kinden bleknar, glöder:
Jag hör hur hjertat mot ditt pansar slår.
Nämn mig den eld, ditt lefnadsmod föröder,
Och jag vill lindra den, om jag förmår.

Alrik.

Den kan ej lindras, om den ej kan släckas;
Den döde man kan ej till hälften väckas.

Hulda.

Hvart ord en rysning är —

Alrik.

Jag ser, du ryser:
Och rysa må du. Vet du, hvad jag gjort?
Mitt bröst är varmt af kärlek, och det fryser:
En orm bevakar helgedomens port.
Din bild, som der i höga färger lyser,
Han vill förjaga från sin tillflyktsort.
O Hulda! Hulda! sol i lust och smärta!
Hvi sålde du för korset Alriks hjerta?

Och jag — men först en kyss af dig jag kräfver,
Du sköna blomma! vissnad nu för mig.
Vidt hän från dig mig tidens bölja häfver.
Och stormen ryter minnet bort af dig.
Min kärlek hämdens hårda famntag qväfver,
Imellan oss en verld uppreser sig.
(Kysser Hulda.)
Tack — den var god: nu må mitt hjerta brista!
Tack för din kyss, den eviga, den sista.

Hulda.

Jag ber dig, Alrik, lös din grymma gåta,
På det ej strax din spådom sannas må.
Säg ordet ut, och unna mig att gråta,
Om mina ögon någon tår förmå.

Alrik.

Tre kristna ulfvar — du får mig förlåta,
Om onda ord från mina läppar gå —
Vår kärleks rosenband ha sönderbitit
Och våra hjertan från hvar andra slitit.

Jag kom och såg min gamle fader slagen
På jorden ligga — ulfvarna omkring —

Hans armar bundna, han i stoftet dragen,
Mot deras våld förmådde ingenting.
Den arme gubben, utaf harm betagen,
Sig hvälfde såsom tidens orm i ring.
För det han ej för korset ville niga,
Hans lif de ville — men nu må jag tiga.

Hör, Hulda! du har älskat Alrik illa,
Som mera älskat detta röfvarband.

Hulda.

Låt ej din ifver hjertats röst förvilla,
Släck endast fort min väntans heta brand!

Alrik.

Jag kom och såg: ej tid var att förspilla;
Jag slog, jag dref dem bort med jern i hand.
Men hämden icke dör fastän han hvilar,
Och i mitt hjerta växa fort dess pilar.

Hulda.

Och hämden blir att rifva bort den lilja
Som troget uppväxt vid ditt eget bröst,
Att från din famn dess späda stängel skilja
Och kasta henne ut i storm och höst;
Är det ej så?

Alrik.

Som berg är ödets vilja.

Hulda.

Men veknar dock för kärleks milda röst.

Alrik.

Å runesvärd jag svor den första döda
Utaf vår slägt, som tror på korset röda.

Hulda.

Din trohet dör? — den heliga och fromma:

O, Alrik! säg, hvi grof du Huldas graf?
Hvi qväfde du vår kärleks hvita blomma,
Och af dess lif åt hämden offer gaf?
Dock — ljufligt är hvad helst från dig må komma —
Skönt, att som Alriks brud få slumra af —
En kyss af dig — jag ler mot dödens glaf.

Alrik.

Din törnekrönte brudgum än du eger:
Hans kyss i sötma Alriks öfverväger.
Men tom är skuggan, den du efterjagar,
Dess kyss är dimma, och så kall dess famn.
Blif hellre min, som i de friska dagar,
Då du ej kände nye gudens namn.
Lägg boken bort, deri du ber och klagar,
Och om ej asars dyrkan mig behagar,
Bygg dig en kyrka här i Alriks famn!
Der kan du hvila ifrån gråt och smärta —
Gif odeldt åter mig ditt trogna hjerta!

Hulda.

Mitt hjerta? o, hvad menniskan kan gifva,
Af kärlek, Alrik! har du redan fått;
Men himlens tro, den måste helig blifva,
Den utaf allt jag undantager blott.
Min frälserman får jag ej öfvergifva,
Ej kasta bort med svek en himmelsk lott.
Jag svurit har att bedja och att vaka,
Och för min Gud all jordisk fröjd försaka.

I templet svor jag det vid altarrunden,
Då jag blef klädd i denna hvita skrud,
Då korset strålade i lampobranden,
Och jag blef vattenöst vid psalmers ljud.
Jag gret — välsignades af vigda handen,
Och hälsades som återlösarns brud.

Ack! om du svurit då invid min sida —
Jag fick ett kors, och det betyder *lida.*
(Hon lutar sig mot Alriks bröst.)

Alrik.

Fly mig, jag heter död: det är så skrifvit
Uti mitt hjerta: förr der kärlek stod.
En ulf jag nu imot min slägt har blifvit
Och vandrar kring att söka fränders blod.
Än har du ej din hand åt Alrik gifvit:
Du är ej min: att dö är du för god;
Men bed din hvite brudgum noga vårda
Ditt blomsterlif för Alriks svärd, det hårda!
God natt!

Hulda.

Säg om det, Alrik! du är döden.
Väl mig, om döden är så skön som du!
En kyss af dig försmälter våra öden,
Glad smyger jag intill ditt hjerta nu.
Välkommen, död! jag suger morgonglöden
Ifrån din mun, och dör — hvad säger du?
Jag längtar för din hand och i ditt sköte
Dö evighetens rosenverld till möte.

Alrik.

God natt!

Hulda.

Gud! går du? råkas vi ej åter?

Alrik.

Kanhända aldrig. Vildt är tidens haf.

Hulda.

Och Hulda står på skummig strand och gråter:
Med suckar mäter vägen till sin graf.

Alrik.

Och grafven ingen kärlek mer tillåter.

Hulda.

De skumma ögon tar hon doket af:
Ett evigt ljus dess svarta mörker bådar.
Gif Gud! att der jag Alrik åter skådar.

Alrik.

Din aning är ett irrsken, som bedrager,
De svarta männer ha förvirrat dig.
För gammal tro jag svärd och brynja drager,
Och intet rum din himmel har för mig.
Min kropp en gång den gamla jorden tager.
Sjelf Valhalls silfverport är läst för mig.
Vi träffas ej: vi skilda gudar ära,
Och en af oss far vilse i sin lära.

Hulda.

Om först jag dör, och lägges ned i sanden —
Och snart jag ändar visst mitt vandringslopp —
Så skall min ande, från de nya landen,
Besöka dig, ur slumern väcka opp,
Och flägta mildt med ljusa helgonhanden
Till dig ett sken af evighetens hopp;
Som paradisets dufva till dig flyga,
Och himlens tro uti ditt hjerta smyga.

Alrik.

Om först jag dör, så kommer jag ur kullen
Och säger dig: hur det med mig är fatt,
Klädd i grå rustning, som min moder mullen,
Som Odins korp, så svart min jernehatt.
Vid stranden binder jag den gamla jullen —
Förskräcks ej blott! Det blir en månljus natt,

Är det mig väl, så skall du med mig fara;
Är det mig illa, låter jag dig vara.
(Uträcker armarna; men fäller dem åter.)

Hulda.

Du bittra stund! hvi är du redan inne?

Alrik.

Nu veknar hjertat. Tid är hädan gå.

Hulda.

Är jag ej blek? du!

Alrik.

Blekheten försvinne!
(En lågande kyss.)

Hulda.

Som ensam ros skall den på läppen stå,
Och Alriks kärlek blomma i mitt sinne.

Alrik.

Nej! död och kärlek aldrig paras må!

Hulda.

Se, lampan slocknar.

Alrik.

Tack för vinken lampa!
God natt!

Hulda.

O ve!

Alrik.

Nu hör jag hästen stampa. —
God natt!

(Stum omarmning; Alrik rusar ut.)

Hulda (ensam, vänder sig mo bordet, der den slocknandi lampan matt tindrar. Hon slår upp bönboken, läg ger åter ihop den, hop knäpper sina händer och gråter stilla.)

Nu är det slut: det sista bladet föll
Ifrån min vårfröjds sköna blomsterkrona.
Nu är det slut: du unga, bleka dufva!
Din älskling flyr dig: du har intet qvar.
Böj ned ditt hufvud, ej mot något sköte;
En känslig barm, den vore dig för mjuk.
Red uppå klippan dig en bädd af snö,
Dölj hufvudet inunder dina vingar:
Långt bortom hafvet snart din älskling svingar!
Tungt är att lefva: tungt är ock att dö.

(Månen blickar in.)

Dock — syndig var den liknelsen med dufvan:
Den hvita drägten hånar mig — ovärdig
Är jag, som bär Guds renhets sinnebild;
Han trycker mig, och frälsarens prestinna,
Den unga, hvita lögnerskan, hon bär
Uppå sin mun ett glödhett menedsvitne.
Den enda rosen — bort med den — hon är
En fläck af blod på herrans egen lilja.

Ljuft är det att förlora, men dock minnas,
Skönt är att skiljas, när man blott får älska;
Men när förlusten minnets tröst fördömmer,
Skilsmässan byter kärleken i synd,
Då är det slut; då först blir lifvet död
Och döden lif — så kom då, enda lif!
Gjut olja in i mitt förblödda hjerta,
Din rosenbindel slut omkring min tinning,
Gör mig en stjernekrans utaf min smärta.

Af tidens saknad evighetens vinning!
(*Hon knäfaller tyst i månglansen*)

Igenom dunkla moln du går bevarad
O måne! du, Guds moders ljusa bild!
De skymma dig; men härlig och förklarad
Du kastar doket af, och ler så mild.
Twå mig så ren i hjerta och i sinne,
Du helga jungfru! låt mig, vid din hand,
Framsväfva klar, som englars morgonminne
Igenom molnen in i himlens land.

Sjunde uppträdet.

Hulda, Emund.

Emund.

Nog mörkt är här. Är du ej inne, Hulda?

Hulda.

Ja, här är dunkelt, fader!

Emund.

Gjutom olja
På lampan, barn, så lyser hon väl åter.

Hulda.

Jag har ej olja. Månen var min lampa.
Jag länge sutit här så tyst allena,
Och du har varit länge, länge borta.

Emund.

Om qvällen är min vandringstid, då mörker
Från hafvet kommer, och sitt täcke breder
Utöfver ön, och döljer mitt elände.
När så jag vandrar uti skymningsstunden
Och ser hur daggen sakta regnar neder,

Så tänker jag: törhända nästa morgon,
Att det ser bättre ut på äng och gärde.
Min väntan dock har hittills fåfäng varit.
I qväll jag dröjt nog mycket; ty mitt samtal
Med bisp Ansgarius och med andra prester
Tog tiden bort, fast jag det icke märkte,
Och i kapellet har jag gjort min bön.
Ej vet jag hur; men jag är mera munter
I qväll, än förr, jag hoppas mer än förr;
Ty bönen flöt så klar utur mitt hjerta,
Och allt omkring mig var så ljust och varmt.
Jag reste mig — på knä jag hållit bön
I koret — si, då lyste himlens måne
Så skön igenom templets höga fönster;
Dess strålar flöto innerst in i själen,
Jag liksom läste nåd uppå dess skifva.
Min sorg försvann; då tänkte jag: kanhända
Har Gud förbarmat sig, och nu förlåtit
Min skuld, mitt tvifvel, och min vilda klagan.

Hulda.

Din skuld? den är ej stor, du gode fader!
Men desto större är din dotters skuld.
Förödelsen har jag ditt fält beredt,
Jag herrans vrede kallat öfver oss.
Och just i qväll har det behagat honom
Att mina ögon öppna. Mycket illa
Har jag mitt dopförbund med honom hållit.
Förlåt din dotter om du det förmår,
För all den sorg, hon gjort dig, alla tårar,
Hon röfvat har ur dina sjunkna ögon,
För alla ax, och alla blad och blommor,
Som hon har stulit ifrån dina egor,
Och helsans rosor här på dina kinder,

Emund.

Du irrar dig, mitt barn! oskyldig är du
I den förbannelse, som drabbat mig.
Rent är ditt hjerta, ej skall herren söka
På syndfritt barn sin hämd för faderns skulder.
Din bön har gjort, att han mig nåd bevisat,
Och dina tårar ha hans stränghet rört.

Hulda.

De ha förgiftat luften, som du andas.

Emund.

Du har ju intet ondt begått, min dotter!

Hulda.

Jo, mycket, mycket. Redan många dagar
Har syndens frö i själen sig förkofrat,
Har skjutit skott, och frodat sig och knoppats.
Med oren glädje har jag knoppen vårdat,
Och sett med längtan mot dess blomstringstimma.
Och blomma blef det. Ljuft var doftet, fader!
Söt honungsdagg flöt ur dess purpurkalk.
O, ve, när nu i qväll den sista rosen
Sin krona öppnade, kom gift derur.

Emund.

Jag bäfvar, fast jag ej förstår din mening.
Förklara dig!

Hulda.

Hör! länge har du sett
Med hemligt bifall min och Alriks kärlek.
Och bygt på den ditt hopp för sena åldern.
Mins du ännu, min far! den sköna afton
Då först du varse blef den lågans utbrott?
Då vi i snäckan stego för att ro
Till Lofö strand att näktergalen höra,

Som plägar der sin klagoharpa slå.
Det var så lugnt, att sjön stod som en källa,
Och aftonstjernan blänkte i dess djup.
»Se perlan», ropte jag, och böjde mig
Nog långt utöfver båtens brädd, och föll
I vattnet. — Alrik hof sig häftigt neder
I rustning, som han var, och drog mig upp,
Men jag var stum och blek; — till lands vi kommo:
Sorgbunden drog du snäckan upp på stranden,
Och Alrik bar mig uppå gröna ängen,
Och lade mig så sakta mot en tufva
Bland gräsets liljor ned — och näktergalen
Mig varnade med klangfull sorgestämma.
Den första kyssen gaf mig lifvet åter —
Och då förtorkades det första bladet,
Det första axet svartnade på åkern,
Ty brottslig var min kärlek. — Gud blef vred,
Att jag en hedning egnade den känsla,
Som blott för honom bör i hjertat brinna,
Blind har jag varit intill denna dag;
Men nu är det förbi. Han varit här
För sista gången. Sjelf han gått i afton
Med gruflig ed försakelsen till mötes.

Emund.

Jag känner eden; ty en okänd prest
Liksom en ande smög sig till mitt öra
Med denna tidning, nu då jag gick hem.
Jag var så frisk och glad af bönen vorden,
Att jag ej tänkte stort derpå; men nu —
Hur mörkt blir allt i själen åter! Hulda,
Hvi fick ej jag din skuld? För tidigt lär du,
O Hulda! lifvets bittra sorgdryck smaka.
Gråt ej! Det är visst jag, och ingen annan,
Som straffas bör — min synd, o herre! är det,

Om kärlek för din domstol kallas synd.
Jag tror det ej, all kärleks klara-källa!

Hulda.

Men älska den, som har förklarat krig
Mot Gud och englar, och som drager svärd
Och hjelm och spjut mot allt hvad heligt är,
Kan aldrig vara herranom behagligt.
Ty värr! Jag gör det än: med många tårar
Jag måste skölja bort de heta kyssar,
Han gifvit mig, och lära mig att glömma.
Af höjden hoppas jag få tröst och styrka
Uti den hårda strid, mig förestår.
Just då jag stod och gret, ej utaf ånger
Men utaf svaghet, öfver min förlust,
Kom månen tågande ur molnets famn,
Och blänkte klår på himlens mörkblå hvalf.
Då stod jag der med skam inför Guds moder,
Befläckad, syndig, och de ljusa strålar
Från månens anlet föllo, götö neder
Ett haf af skuld och ånger i mitt bröst:
Och bördan tynger ned mitt unga hjerta. —
Så ung och brottslig re'n — är det ej rysligt?

Emund.

Ve mig!

Hulda.

Det återstår att söka nåd.
En vänlig vink ifrån försoningslandet
Har uppenbarat mig, hvad jag bör göra.
Långt skall jag vandra.

Emund.

Långt? hur långt? Jag följer
Dig öfver allt som skuggan: ja, en skugga
Är gamle Emund uppå jorden.

Du är mitt stöd, min lyckta, öfvergif ej
I natten mig, då blir jag snart förgången:
I mörkret utan ljus är skuggan intet.

Hulda.

Jag går i morgon. Här kan jag ej blifva;
Du ser ju sjelf, hur jag din ro förstör,
Ju längre bort jag går — för dig dess bättre.
Du skall få se hur dina egor grönska,
Välsignelsen uppå dig nederströmmar,
När blott min fot ej marken här berör —
Och efter många dagar kommer kanske
Din dotter renad åter.

Emund.

Vi ej skiljas.
Jag också rädes att här längre blifva.
Törhända har den gamle krafter nog
För resans längd, och skulle jag bli trött
Och dö, så dör jag dock i dina armar!
Hvarthän?

Hulda.

Till Kristi graf i helga landet,
Vid Jorsala.

Emund.

Hvad får du mera der,
Mitt arma barn? Din kraft är allt för ringa,
Att resans mödor och besvär fördraga.

Hulda.

Svag är jag väl; ty jag är sjuk, min fader!
Och ingen läkdom här kan hela mig;
Men flägten af de höga, helga palmer
Skall friska mig, och mången syn på vägen,
Guds under uti verldens skilda länder,

Och nya bilder och en högre sol,
Och luften i det land der Kristus lefvat:
Allt detta skall nyföda mig, och mödan,
Och nöden sjelf och plågan, korsets börda
Mot nådens hem, der Gud, en evig sol,
Bland englar sitter i en skön förklaring.
Jag har ej ro förrän jag kommer ut;
Dock skall jag först med bisp Ansgarius tala:
För honom vill jag mitt beslut förkunna,
Af honom få ett signande farväl,
Ett tröstens ord till sällskap uppå vägen.
Se'n vandrar jag, och plågan blifver efter,
Då tanken ilar mot ett heligt mål.

Emund.

Du heliga! ditt tal betager mig.
Mig fatta känslor, underligen ljufva.
O, unna mig att vid din sida gå!
Det — eller ock, så vet jag, hur jag kan
Till grafven komma på en närmre väg.

Hulda (faller i hans armar).

Följ mig, min far! om du mig värdig finner
Att tjena dig som barn ännu. Kom med.
Om dagen gå vi, och om natten hvila
I någon hydda, eller i Guds hydda,
Den lugna skogen, uppå blad och mossa.
Nog skall du ligga mjukt: ditt gråa hufvud
I Huldas knä — du slumrar, då jag beder;
Ty vaka vill jag, såsom himlens stjerna,
Till dess min varelse blir blott en bön,
En gudaflägt, som sakta dig kringsväfvar.
Se'n vill jag lysa, med ett himmelskt sken,
Dig hem igen till dina gamla gårdar,
Som vänta dig med blommor och med frukter.

Emund.

Vi söke frid, min dotter! frid med Gud,
Och oförsonlig kan han icke vara.
Han älskar dig, och derför mig förlåter.

Hulda.

Nu, låtom oss, förrän som natten kommer,
Vår biskop söka, för att afskedshelsning
Af honom få, och några goda råd:
Den vises råd är nödigt för de svaga.

Emund.

Jag kommer strax. O herre! må ditt öga
Vår dunkla väg bestråla från det höga!
Jag släcker lampan. Låt ditt ljus gå opp:
Din nåd är nu vår lampa och vårt hopp.

(De släcka lampan och gå.)

Täckelset faller.

II.

Första uppträdet.

Björkö. Öppen plats i staden. Stor folksamling, som småningom ökas. I bakgrunden synes konung Eriks nedbrunna tempel, hvarifrån ännu rökpelare uppstiga, efterhand förtunnas och alldeles försvinna.

Oldur, Alrik, Folke Lagman, väpnade och obeväpnade bönder.

En af folket.

Än damma moln af rök från templets väggar;
Men ingen låga flammar: elden slocknat,

Och, tack, I gudar! frälst är Björkö stad.
I vaken än, fast många tro er döda.

En annan.

Kung Erik fryser ej i dag. Han stekes,
Men stekas är ej bättre än att frysa.

Alrik.

Hans bild är frälst ur lågan. Redan komma
Hans goda prester med den kära bördan,
Och folket tränges i sin glädjeyrsel,
Att kunna ta med händer på sin Gud.
Handgriplig är han: och man tror så säkert,
Då man så tydligt skådar det man tror.

Oldur.

Der komma de! Hvad sorl och sång och språng!
O, dårskap! du är vorden stor i norden!

Alrik.

Stort växer allt på Sveas gamla jord:
Ve den, om dårskapsträdet skjuter högst!
Små blommor bär det, lustiga att skåda,
Oskyldiga; men blod ur kronan dryper,
Då fruktens tid är kommen, och det blifver
En ilsken kämpe mot sin egen moder.

Folke.

All dårskap är sitt eget straff. Den glindrar
Om morgonen, och folket springer ifrigt,
Och tjusas, prisar, slåss om dess besittning,
Tills det om aftonen går upp i rök.

Andra uppträdet.

Prester i underliga drägter, bärande konung Eriks bild, framskrida i högtidligt skick, åtföljda af en yrande folkskara. Bilden nedsättes, en del af folket bugar för honom. Andra skratta. Presterna omgifva afguden.

Förste presten.

Hör, Erik! nu mitt rop, min bön, och nicka
Mig bifall med ditt stora gudahufvud!
Låt alla röda kol, som fallit neder
Från dina tempelväggar, samla sig
På nidingsmannens, brännarns kala hjessa,
Och smälta honom sönder såsom vax,
Den svarta lömska hunden — hör mig, Erik!

En af folket.

Så — nicka — gubbe! gamle Erik sofver
Så djupt, som vore han en klump af trä.
Väck honom!

Andra presten.

Tyst — han hafver nickat redan.

Röst ur folkhopen.

Jag såg det ej, bed honom nicka om.

Andra presten.

Försmädare! dig drabbe Eriks hämd!

Tredje presten (öppnar en pung och räcker den fram åt alla sidor.)

En offerskärf för höge Eriks tempel,
Att det må åter resa sig ur gruset!
I alle bröder! bringen edra håfvor!

En af folket.

Skilm den, som lägger i den röda pungen!
Du prest, låt Erik bygga sjelf sin kyrka,
Och vill han icke det, så må han sitta
Innder himlen blå och sola sig;
Att svalka sig gör honom mäkta godt.
Och det är hett att bo imellan murar.

(Många offra i pungen, andra draga sig undan, eller yttra smädelser. Oredan ökas.)

Folke Lagman.

Så har det alltid förr på Björkö varit,
Då folket samlat sig att hålla rådslag.
Att intet barnasorl har hörts på torget,
Der stora ämnen utaf kloka männer
Afhandlas skola. Nu jag bjuder tystnad.
Fastän jag ej har någon bilderkärlek,
Och icke bugar mig för menskoverk;
Så vet jag dock att ej med löje anse,
Hvad andra må för godt och heligt akta.
Vår stad har elden hotat. Ödet ville
Och Manhems gudar ej dess undergång:
Men viljan syntes dock hos den, som tände,
Och honom väntar nesa, dom och straff.
Eho, som branden såg då den begynte,
Nu träde fram och vitne hvad han såg,
Och nämne mannen, som lät elden lös,
Att jag inför kung Olof det kan mäla.

En af folket.

Vi sågo bofven med sin vilda fackla:
Som rasande han lopp på väggen opp,
Och slungade sitt bloss i hvalfvets lucka.

En annan.

En kristen munk det var, jag känner honom.

Med skallig hjessa, djupa bistra ögon,
Och klädd i fotsid kappa, svart som sot.

Oldur.

Då vet jag — gudar! o hvi blef han icke
I egen låga långsamt stekt ihjäl?

Folke.

Du, Alrik! säger intet. Stum du hvilar
Uppå ditt svärd, försänkt i djupa tankar.
Din höga dygd, och dina bragder, yngling!
Ge dig en billig rätt att här få tala;
Ditt mod, din arm bjöd lågan lägga sig;
Som Surtur skön och stark du stod på taket
Bland eldens flammor, vördande din makt
Och vikande för dina klara ord,
Som ordnade och styrde folkets händer.
Du blef vår räddare i farans timma:
Hvad säger du till svar uppå min fråga?

Alrik (sakta).

Som Surtur — ja! den liknelsen var härlig.
(högt.)
Mig tyckes, då jag ser den stora bilden,
Så ståtligt prydd med guld och silfverkedjor,
Med kopparhatt, stålhandskar och ett svärd,
Som vore jag ett barn ännu. Jag minnes,
Hur jag en afton till Upsala lände,
Att se en offerhögtid med min fader.
Jag kom så in i guldbeprydda templet,
Der folkets mängd i dunkel andakt trängdes,
Och varseblef längst fram i östra hvalfvet
Tors gudabild, så stor och vördigt bildad,
Af stjernor och af facklor öfverstrålad.
Den bilden trodde många vara Tor,
Den höge asen sjelf, och föllo neder,

Och dyrkade den stora bilden troget,
Ehuru vi och alla mer invigda
I bilden endast se en bild af Tor,
Som håller folkets andakt der till sammans.
Mig fattade en obegriplig längtan
Att slå den sönder, för att få beskåda,
Hur gudens innandöme var beskaffadt.
Ty då jag något ser, som synes konstigt
Förfärdigadt, som glänser uppå ytan,
Jag tänker strax: hur är det innanföre?
Och tingens hjerta vill jag alltid skåda.
Just nu rann öfver mig den samma tanka:
Det vore roligt se den gamle Erik
I botten bättre, och förvisst förnimma,
Om han så mäktig är, som det förkunnas.
Du skäggegud! drag svärdet ut till kamp,
Ty Alrik vill din gudakraft försöka:

(Han slår bilden i stycken. En del af folket drar sig af fasa undan. Bifallsrop bakifrån.)

Så bären nu hvar en sitt stycke hädan,
Ty jag har delat guden ibland eder.
En härlig upptäckt! att af ett beläte
I hast framskapa många, många gudar,
Af hvilka hvar och en är lika god
Och lika mäktig, som den hela var.
Tillbedjen flitigt, svear! sjungen, prester!
Ty väl jag ser, att våra fäders minne
Har dunstat bort i edert dufna sinne.

Oldur.

Men om ännu af fordna dagars anda
En gnista glimmar under askan qvar,
Så stånden upp, I söner utaf Skanda,
Och söken i er barm ert gudasvar.
Än stå er svärd och hjelm och sköld till handa:

Allfader sjelf med er i kampen drar,
Förblindelsen skall vika. Odens öga
Nedstrålar ljus och sanning från det höga.

Lång sömnen var: tid är att vakna, männer!
Mig tyckes se, hur stridens unga örn
Sin starka ram kring edra hjertan spänner,
Och modet reser sig som vårens björn.
Upp! reten den mot frihetens ovänner,
Som kommit hit från verldens södra hörn.
När stunden bjuder, ärans röster mana,
Så lofven här att följa Alriks fana!

Många röster.

Som Alrik gör, så göra vi ock alla.
Dit Alrik går, vi utan tvekan följa.

Alrik.

I lofven, män! att kämpa med mig alla.
I skolen finna, Alrik lefver än —
I ödets hand vi segerns lott befalla:
Den rättast tror och gör, visst segrar den.
Fast många sköna helgedomar falla,
På fädrens ö jag reser en igen.
Det lyster mig att falla eller vinna,
I blodigt gräs de gylne taflor finna.

(*Vapenbrak. Högljudt bifall*

Oldur.

Skön är din stämma, son, den klingar ljufligt
Som svärdets klang i heta bardalekar.
Du gjuter mod i många veka hjertan,
Och åldern sjelf står icke mot den trollkraft,
Som ifrån dina läppar flödar mäktig.
Så grå jag är, vill jag din bana följa,
[illegible] fastän ej jag mycket har att våga;
Den hög[illegible] malt lif är icke värdigt offer,

Jag ger så godt jag har åt mina gudar.
Och bättre är att dö i verk och handling
Än somna under tak på dödens bädd.

En gammal bonde.

Stort skäl har du att på de kristna hämnas,
Dock bättre vore, att du teg dermed.
Ty ringa heder har du inlagt, Oldur!
När presten band dig båd' till hand och fot.

Alrik.

Tig, gamle vekling! bry dig ej om hämden,
Den föres ut med svärdet, ej med tungan.
Lätt är att såra, svårare att hela;
Men gubbars glam är såsom krämarskutor,
Som få gå fritt i alla haf och vikar,
Och ingen vårdar sig mot dem att strida.

Folke.

Hvad icke hämnadt är kan hämnadt blifva.
Och enighet oss gagnar mer än kif.

Tredje uppträdet.

De samme. En qvinna, *(med ett dödt barn i sorgdrägt.)*

En af folket.

Släpp qvinnan fram! ett vigtigt bud hon förer.

Qvinnan.

Du vaknar icke, nej! din sömn är tung.
Och mycket längre än ditt lif han blifver.
Du öppnar aldrig mera dina ögon:
Djupt in i hufvudet de sjunkit redan.
Och fly för solens ljus, och moderns blick:
Och hjertat klappar ej, det är det värsta:
När hjertat dör, då är det slut med lifvet.

(Hon vänder sig till Folk-

Hör efter här, om du ännu kan märka
Lifsklockans slag inom det lilla bröstet.
Hör efter väl! och om du något hör,
Så säg det för mig; men om allt är tyst —
Jo! säg mig också det — och lyssna väl!

Folke (lägger handen på barnet hjerta och lyssnar).

Ack, jag hör intet ljud, du arma moder!
Och intet lif i kalla bröstet slår.
Nej, allt är stilla, tyst som uti grafven.

Qvinnan.

Min son är död, det vet jag nog, och fåfängt
Är allt försök att väcka upp de döda;
Men jag har kommit hit att visa eder
Mitt döda barn, sen! är det icke vackert?
Se, kinden hvit, och dessa späda händer
Hopknäppta. Mycket skönare det varit,
Om ej den grymme munken hade kommit.

Alrik.

Du lilla barn, hvad du är skön i döden!
Det synes ej, som vore du förgången —
Hvaråt kan du väl le, då du är död?
Ja, qvinna! om jag kunde återköpa
Din älsklings lif med mitt, jag ville gerna
Så vara död, som detta rena barn.

Qvinnan.

Jag ser en tår ifrån ditt öga rinna:
O, det är vackert se en kämpe gråta:
Väl dig, som ännu tårar har att gjuta!
Förr har ock jag så mycket, mycket gråtit;
Men nu är det förbi, den tröstekällan
Har torkat ut — den grymme, svarte munken.

Folke.

Dölj icke längre inom dig ditt qval;
Säg ut, hur barnet dog, hvem har det mördat:
Vi vilja sedan trösta eller hämnas.

Qvinnan.

Tröst — käre vän! förmår du icke gifva,
Och hämd kan ej det djupa såret hela.
Blott den, som väcker upp min döde gosse,
Han blir min hämnare, min gud, mitt allt;
Men den är icke född, som sådant mäktar.
Jag vandrar nu omkring med barnet jemt:
Det är ej mitt: jag lånar det af döden,
Och talar om för alla, hur det dog.
Så noga — det gör godt — när jag beskrifver,
Så gräsligt som jag kan, dess sista stunder;
Då rifves såret upp, som läkas ville,
Och blöder ymnigt: lifvet täres bort.
Med glädje ser jag hur min styrka minskas,
Och tror, att icke många dar behöfvas,
Förrän ock jag har slutat jemrens vandring,
Och jordad blifver med min son på armen.

Alrik.

Omätlig och förskräcklig måste vara
Din smärtas källa. Töm den i mitt sköte,
Att någon lindring må beskäras dig!

Qvinnan.

Den kan ej tömmas; ty den är omätlig.
Men jag vill tala — hören mig! I män!
Det var i förrgår, nära imot natten:
Jag stod vid elden, väntande min make,
Som är i härnad på det vilda hafvet,
Och än ej kommit från sin långa resa.
Matt lyste elden, gossen låg i vaggan,

Och slumrade så sött och log i drömmen.
Då kom igenom dörren in så sakta
En lång och mager man i munkekåpa,
Med svartkonstbok i handen; steg så genast
Till vaggan fram och smilade mot Yngve:
Tog honom upp, han' gret. »Låt gossen sofva,
»Hvi störer du hans sömn? hör du, han gråter?»
Då sade han, »på biskopens befallning
»Vill jag ditt barn till dopets nåd befordra.» —
»Det höfves ej», jag svarade: men munken
Med Yngve gick intill ett vattenkar,
Som stod på trappan, sänkte honom neder
I kalla vattnets djup. — »Hvad? rasar du?
Du dränker honom!» — Fåfängt var mitt rop:
Jag flög till hjelp — förgäfves! kall han stod,
Och all min makt blef vanmakt blott och tårar.
Små händer räcktes upp, ett böneljud
Så qvidande — mitt modershjerta qvaldes.
»Håll upp!» — »Ju mera vatten, desto bättre,
»Dess renare blir barnet», trollet sade;
»Gud vill så hafva: plantor måste vattnas.»
Nu knäpptes dessa händer hårdt till samman,
Och ingen har dem sedan skilja kunnat:
Matt ljudet blef — och dödens sista pust
Flög upp som eld, och slog med heta vingar
De sköra spillrorna af moderns hjerta.
»Nu är han döpt»; — ty då var Yngve död.
Då skrattade den vilde, fule presten.

Oldur.

Förbannelse, så glödhet den kan gifvas,
Må drabba mördaren!

Folke.

O, gräsligt, gräsligt!

Qvinnan.

Skall jag förtälja det ännu en gång?
I förrgår afton —

Folke.

Qvinna! skona dig!

Alrik.

Den evige allfader tröste dig!
All mensklig tröst är intet. Jorden eger
Ersättning ej för din förlust, o qvinna!
Liksom för min.

Qvinnan.

I kunnen ingen död uppväcka, ser jag.
Jag vandrar åter, andra vilja höra:
Och när allt folket hört mig, och mig visar
Ifrån sig, då vill jag gå ut på marken,
I skogen, under nattens svarta himmel,
Och sätta mig, och för mig sjelf berätta.
Det lider snart. Jag känner, att det verkar.
(Hon går.)

Röster bland folket.

Nu drage vi till bispen — ned med honom!
Utkräfva qvinnans hämd på mördarn, kommen!
Slätt skall han stå sig i sin klufna mössa.

En bonde.

Nej! Måttet är ej fullt ännu. I veten,
Att desse kristna binda våra gamle
För att få plundra deras vunna skatter:
I veten ock, de taga våra barn
Från moderns bröst, och mörda dem och le.
Nu lägger jag dertill, att Emund Björnsson,
Från hus och hem af biskopen fördrifven,
Nu irrar omkring verlden med sin dotter.

Alrik.

Hvad? Emund Björnsson? Hulda? säger du,
Fördrifne, och de tro på nye guden!
Du vet ej hvad du talar: du är tokig.

Bonden.

Jag säger icke mer än sant lär spörjas,
Och skälet vet jag också, hvarför ormen
Nu biter sig uti sin egen stjert.
Slå ej ihjäl mig, om jag säger ordet:
Han drefs af biskopen från hus och hem,
Emedan Hulda dig har älskat, Alrik!

Alrik.

Hvi grumlade du hämdens rena källa?
Min egen hämnare får jag nu blifva,
Och icke folkets, icke moderns blott.
Du röfvade min kraft: det är förbi
Med stridens anda, och jag grubblar åter.

En af folket.

Den bispens hufvud får med mössan på,
Den värdig är att segerkransen få. —

Flere ynglingar.

Du, Alrik, för oss an. Upp! dröjom icke.
I gäsningen har mjödet största kraften:
I första värmen duger modet bäst.
Kom, Alrik! drag ditt svärd: vi draga våra.
Ned med de kristne! frid i Björkö stad!

Alrik.

Gån hvart I viljen, rasen ej i dag,
Ej förr än Alriks sköldklang eder kallar;
Då följen mig, då kämpen såsom jag:
Den mest har lidit, må ock först få strida.

Han går.)

Folke.

Mig likar ej en sanslös vredes yra:
En man bör vredgas, icke öfverilas —
Och konungen, som svärdet bär för folket,
Rådfrågas bör: hans visa bud vi vörde.
I stån ej här på allmänt ting och talen:
I ären icke folket: uppror heter
Att utan kungens, utan folkets vilja
Uppresa mordets blodiga baner.

En af folket.

Nej! vi må vänta tills de sig förökat
Som hafvets sand, och våra herrar blifvit.
Nej! låt oss vänta tills de dödat oss
Och våra arma barn och våra makar,
Då först är tid att strida och att hämnas.

Folke.

När mjödet sväller uti häftig jäsning,
Och öfver gylne hornets bräddar fraggar,
Då blir du rusvild, om du deraf dricker,
Och gör i villan hvad du se'n skall ångra;
Men får det sätta sig, och grumlet sjunka,
Och du det gjuter då i dryckeshornet,
Då blänker det så klart mot rena guldet,
Och muntrar, stärker väldigt den som dricker.
Så modet ock. Det klarnar om det hvilar,
Och fast det icke rusar, tänder kraften.
Är det en man, som blott i hettans stund
Har mod och drift, och intet med besinning?
Ju längre molnet skockar sig och svartnar,
Dess starkare blir tordön, då den kommer.
Det går ej an att sjelfva brott begå,
Just då vi rusta oss att brottet straffa.
Väl minnes jag, att Gautbert vi fördrefvo
Och Nithard dråpo; ty de onda voro,

Och voro blotta främlingar i landet.
Men biskopen Ansgarius är här
Som sändebud från kejsaren i Franken
Till konung Olof, och hans skyddsbref har.
Han efter folkrätt ej angripas kan,
Men höras först och sedan öppet dömmas.
Nu vill jag hos kung Olof så bedrifva,
Att han med sina munkar och de andra,
Som nya läran här med tro annammat,
Till nästa ting må stämmas inför folket:
Då vilje vi de arge männen tvinga
Att fly ur staden och ur hela landet,
Att sina kyrkor rifva, eller dräpas.

(En del af folket skingrar sig åt olika håll; bland de stillastående höres ett starkt mummel.)

I knoten så, mitt tal lär ej behaga.
Ja! duger icke Folkes råd för eder,
Så väljen eder då en bättre lagman,
Som mera smeker edra vilda lustar,
Som låter eder fritt er sjelfva glömma.
Jag tror, att hämden sjelf bör helig vara,
Att mord och hämd ej alltid är det samma;
Jag tror, att säkrare vi målet hinna
Med lugnets styrka, än med hettans irrbloss.
Dock vill jag stafven villigt nederlägga,
Om folket tycker, att jag illa råder,
Och lemna domarsätet, der jag suttit
I många år, och fört allmogens talan
På svåra ting, för trenne sveakungar.
Med guldvigt ej jag mina ord kan väga,
Blott rent och oförstält min mening säga;
Men hvad jag talat ut med redligt mod,
Jag gerna vill besegla med mitt blod.

Oldur.

Ditt råd är godt: fast långsamt, är det säkert.

En bonde.

Du blir vår lagman, som du varit hafver.
Din vishet känna vi, och lyda gerna;
Ty folkets vän var alltid lagman Folke.

En annan.

Till nästa ting vi måge mangrant samlas.
Urtima högmålsting vi fordra snart.

Folke.

Budkaflar kalla er, då kungen bjuder.
(De församlade vimla om hvar andra, och åtskiljas under ett oredigt, småningom aftagande sorl. Oldur stannar och ser efter dem.)

Oldur.

Folk! mina fäders söner! tidens smitta
Har fattat eder, slagit er med blindhet,
Och stulit kraften ut ur edra hjertan:
All samdrägt flyktad är, och splitet går
Kring Svea rike re'n med lömska steg,
Du står på grafvens bädd, mitt fosterland!
Må jag då före dig i grafven komma!
(Han går långsamt bort.)

Fjerde uppträdet.

Nedanför kullen, på hvilken de kristnas kapell ligger, hvars hvälfda port står till hälften öppen.

Alrik (sätter sig på en sten).

Är jag utkorad till att gudar hämna,
Att föra ut det hårda ödets domar,
Så blir min ära dyrköpt. Ödet tiger,
När dess bestämda offer fallit har,
Och drar sin starka jernhand så tillbaka,
Som höll dess kämpe uppe under striden,

Och gudar le åt mig, då jag dem blotat
Allt skönt och stort, som jorden bär, till offer;
Och så belönande min fromma ifver,
De sände ned en liten tjensteande
Åt mig till brud, som öfver allt mig följer,
Och högt mig älskar, smyger sig intill mig,
Tar mig så hårdt i famn, och hjertat höljer
Med heta kyssars glöd, och heter »ånger».
Då spänner jag min rustning kringom lifvet,
Och går till kamp mot ödet, slår det neder.
Och stormar gudars silfverport, och vräker
Från sina stolar Valhalls grymme gudar,
Och sedan dör från ånger och från allt:
Det blir en väldig död, en äkta död,
Så god, att intet lif den öfverväger. —
(Ärkebiskopen kommer ur kapellet.)
Det blir dervid; en blixt, och allt är gjort,
Jag hugger kristenhetens hufvud af,
Och lemmarna förgöra se'n sig sjelfva.
Du darrar, hand: det har du förr ej gjort,
Då du med svärdet klufvit hårda hjelmar.
Var stark!

Femte uppträdet.

Alrik *lyfter svärdet öfver* **Ansgarius,** *som nedkommit af höjden, men hejdar sig vid åsynen af* **Qvinnan** *med döda barnet, som framträder från en annan sida.*

Alrik.

Nu blef jag åter mild; der modern är
Med döda barnet, måste friden vara.
(Han aflägsnar sig)

Qvinnan.

Barnet gick i rosenlund
Leende om aftonstund,

Slumrande på blomstertufvan.
Ljusalf smekte barnets kind
Med de hvita vingars vind
  Uppå blomstertufvan.

Orm i gröna gräset låg,
Lurande på gossen såg,
Som en hök på lilla dufvan:
Kröp och kröp i barmen in,
Stal i hjertat gadden sin
  Uppå blomstertufvan.

Ljusalf gret, och liten sof,
Moder gret, och liten sof;
Tåren rinner, hjertat blöder:
När som moder gråter så,
Liten sofver tungt ändå,
  Då är liten döder.

Se barnet, som du låtit mörda, biskop!
Kan du ej väcka det, så dräp ock mig!

Ansgarius.

Ej så, o qvinna! till din älsklings död
Oskyldig är jag, klaga mig ej an!
Ve mig, om blodskuld låg uppå mitt hjerta

Qvinnan.

Med denna ed du svär dig icke fri;
Ty man kan mörda utan svärd och spjut.
Och du kan vara mördare ändå,
Fast intet gjutet blod imot dig vitnar.
Du vet det väl, att en af dina munkar
På din befallning döpt ihjäl mitt barn.
Han ryckte upp det ur sin söta sömn,
Nedsänkte det i kalla vattnets djup,
Och dränkte der mitt lifs lycksalighet.

O ve! -- han döpas skulle, vackert dop!
Så fasligt, att den hela vida verlden
Vid blotta tankan må förstenad blifva.

Ansgarius.

Der uppe bor min domare: han ser
Mitt hjertas innersta: han vet min oskuld,
Och slår med rättvis hand den nidings hufvud,
Som under heligt sken, som herrans prest,
Gör satans tjenst. Guds vrede öfver honom!
Så återstod af alla mina sorger
Den bittraste, att mina egna bröder
Förneka mig, och grufligen förderfva
De långa årens ännu späda frukter,
Och gjuta gift i ordets förstlingsblommor.
Du är bedragen, moder! grymt bedragen.

Qvinnan.

Ja! grymt bedragen på min lefnads hopp —
Och du har röfvat det, du hala igel!
(Efter ett uppehåll.)
Blir du ej vred, blir du ej vild ännu,
Så tror jag, att den stygge munken ljugit.

Ansgarius.

Så argt har ingen ljugit under solen,
Och kunde du, som Gud, mig genomskåda,
Du gret tillbaka alla onda ord,
Som öfver mig från dina läppar flutit;
Men du är moder, en förkrossad moder,
Jag lider med dig, jag förlåter dig.

Qvinnan.

Hit kom jag att dig häftigt öfverfalla
Med vredens ord, att reta upp dig mot mig;
Ty jag var säker, att ditt hjertas ondska

Uppå ditt anlet skulle skrifven stå: jag trodde
Ditt öga argt, som en förgiftad pil.
Men jag bedrog mig. Dina blida blickar,
Din klara panna och ditt stilla tal
Afväpnade mig snart, min tunga bundo.
Jag läser ömhet genom ögats tårar:
Ditt hela väsende är lugn och frid.
En sådan man kan icke barnen hata.

Ansgarius.

Jag älskar barn och deras fromma hjertan,
Och deras oskuld är min lust och fröjd.
Omvänden er till barn, är min predikan;
Det heliga är ungt och åldras aldrig,
Och barnet är Guds helgedom på jorden.
Och skulle jag ej älska dessa små,
Då sjelf den Gud, jag dyrkar och bekänner,
Var barn och låg invid en moders bröst,
Som det du der i dina armar håller!

Qvinnan.

Han lefde väl; du ser, att mitt dödt.

Ansgarius.

Han led ock döden: döden blef hans lif:
Han uppstod åter såsom lifvets konung.
Han har försökt, hvad lifvet eger ledt
Och ljuft, hvad dödens stund är svår och bitter;
Och derför band han döden, bröt dess välde,
Och sitter nu på härlighetens stol
Och knyter jordelifvets brustna länk
Med evighetens rosenband till samman
Så mildt och stilla, att vi det ej känna.
Och vill du veta, hvad han heter, qvinna?
Hans namn är evig ungdom, evig kärlek.

Qvinnan.

Jag ville gerna tro uppå din Gud.

Ansgarius.

Tron är en lilja: hon är himlens dotter.
Den högste sår osynligt öfver ängen:
Tyst gro hans frön i ljumma jordens famn,
Och liljorna stå fagra upp och glänsa.
Men när han sådde, ingen dödlig vet;
Håll hjertat rent, din oskulds hopp förvara,
Så kommer tron från höjden.

Qvinnan.

Väntans tid
Är kort; ty jag är redan vigd vid döden.
Den svarte munken var för grym: han släckte
I kalla vattnet lifvets klara fackla:
Jag famlar nu i mörkret utan ljus.

Ansgarius.

Ej släckt är ögats ljus: det blundar blott.

Qvinnan.

Lägg handen här: han är ju kall som is.
Lägg lifvets hand på dödens marmorbild:
Den kyles förr till döds än sömnen viker,
Och dåra mig ej mer med hoppets löften. —

Ansgarius.

Min herres hand kan lena dödens is:
Du får din älskling ur hans helga hand
En gång så varm och rosenfärgad åter.

(Han lägger handen på barnet. Det slår upp ögonen och lefver. Ansgarius höjer sina sammanlagda händer mot himmelen.)

Du, evige! — din tjenare så nära? —
Jag lofvar dig, jag fruktar, och jag bäfvar.

(Han täcker sitt ansigte.)

Qvinnan.

Han lefver — hjertat slår: jag irrar mig;
Jag drömmer eller dör, o, må jag dö,
Förrän min salighet förgår: du lefver?
Se mig, mitt barn, se mig, jag är din moder,
Och dignar ned af glädje inför dig,
Du underlige man, och dig tillbeder:
Du är min Gud, du råder öfver döden.

(Hon knäfaller för Ansgarius.)

Ansgarius.

Böj icke knä för mig: jag är ej Gud,
Hans ringa prest, ett redskap för hans under;
Men han är när dig här på detta rummet.
Fall ned för honom, nedlägg för hans fötter
Din förstlingsgärd af offer och af tårar.
En sådan stund som denna får du aldrig,
Så skön, så helig och så rik på kärlek.
Gud står framför dig med de öppna armar:
Hans nådestrålars glans dig öfversvämmar.
Och bön skall öppna hjertat, der de falla.

Qvinnan (beder. Under bönens tysta andakt gör Ansgarius korstecken öfver henne, och går sakta bort. Hon uppstår några ögonblick derefter).

Nu vill jag kyssa dina händer, fader!
Hvad? borta är han, undan mig försvunnen?
Om Gud ej tagit honom upp af jorden,
Så vill jag gå till dess jag honom finner,
Framräcka dig, min dyre son, till honom;
Ty du skall skåda den dig lifvet gaf,
Och få välsignelse ifrån hans mun,
Att du en gång må ock hans namn välsigna.
Den samma moder, som kring staden gick

I sorgens skrud och ropade om död,
Skall nu i glädjens drägt, med ljusnad blick,
Förkunna lifvets ord och herrans under,
Och berg och stenar, dem min sorg ej rörde,
De skola gråta med mig i min fröjd.

Sjette uppträdet.

Alrik.

Med stilla gång jag detta rum beträder,
Der än i gräset synas gudaspår,
Jag vördar siaren: hans tal mig gläder:
Hans underverk mig med beundran slår. —
Hvad glans det kommer af hans gylne kläder!
En ring af ljus omkring hans hufvud står.
Min hämd förmildrades af ordens blomma:
Svärd! vid den mannen får du icke komma.

Valfader grånar: gudar åldras alla:
Min barndoms trollring re'n fördunklad är.
De redan länge varit mig för kalla,
Och värme jag i himmelen begär.
Tungt lifvet blir, då hoppets stjernor falla,
Och kronan ryckt ifrån dess hufvud är;
Ty kämpen söker sig en sol i striden,
Och målet för sin handling utom tiden.

Min ungdomskraft i svärdets lekostunder
Den rese blef, som all min dyrkan tog:
Den svek en gång, trots alla sina under,
Och kärlek blef min gud, och kärlek dog:
Nu går jag hemsk i fordna offerlunder
Bland altaren, dem ödet sönderslog.
Hvar gud jag tror, hvars ros jag rör, förvis nar:
Hvar står den eviga, som aldrig vissnar?

Har väl från Hels svartklädda dystra dalar
Guldlockig Balder i sin glans uppstått,
Trädt in i Valhalls ljusa salar,
Och solskensmanteln, kronan återfått?
Mildt denna aning själens grund hugsvalar.
O, vore den ej rök och dimma blott!
Jag ville gå på svärdsegg till hans möte,
Och som ett barn nedfalla i hans sköte.

(Han går.)

Sjunde uppträdet.

Oldurs stuga. *Dörren i bakgrunden. Vapen hänga kring väggarna. På eldstaden midt i rummet glimma några eldkol med matta sken, af hvilket den på en karmstol slumrande Oldurs ansigte upplyses. Tore och Are inkomma med ved, den de lägga på elden.*

Tore.

Så, farfar! få vi nu din saga höra?

Are.

Han sofver visst.

Tore.

Jag undrar om han blundar.

Are.

Stör ej hans hvila, Tore! vänta litet!
Han är så vacker, då han sofver. Tyst!

Tore.

Om jag blott stryker farfar löst på skägget,
Så vaknar han; det plär jag ofta göra,
Så smeker jag hans kinder, när han vaknat.
Han blir ej vred: du skall få se, det lyckas.

Are.

Låt det, Tore!

*(Tore går fram till Oldur, och lägger **handen** p hans haka. Are håller honom med **all makt**, d han, i fara att falla baklänges, griper **hårdt** o skägget. Oldur vaknar, och Tore, **då han** vil draga sig tillbaka, snafvar omkull på **några** ved trän.)*

Oldur.

Hvem tog mig i skägget?

Tore.

Jag, farfar!

Oldur.

Vill du något?

Tore.

Höra sagor —
Nu medan brasan brinner.

Oldur.

Sätt dig gosse!
Den ej kan stå på benen han må sitta.

Tore.

Att stå och springa hör en gosse till;
Du har ju sjelf förbjudit oss att sitta.
Nog kan jag stå, och starkare jag är
Än Are, fast med svek han får omkull mig.

Are (som lagar om elden med ett gammalt spjut).

Om du är starkare, jag icke vet;
Men att du ej så väl kan lösa gåtor,
Och binda not, och göra granna drakar,
Det vet jag.

Tore.

Intet dugor oförsökt.

(De brottas. Are vill värja sig med spjutet, men blir öfvervunnen och faller.)

Oldur.

Nu stilla, gossar!

Tore.

Jag fick spjutet, Are!
Den gamle hjelmen, som på väggen hänger,
Fullrostad, full med spindlar, som du fått
Af farfar, och ej bryr dig mycket om,
Den skall jag vinna af dig nästa gång.

Are.

Gästen kommer i ett hus,
Huset genom gästen far,
Värden blir i gästen qvar —
Tyd mig gåtan utan krus.

Tore.

Lös gåtan sjelf. Jag älskar ej att grubbla.

Are.

Välan! jag vill då hjelpa dig att tyda,
Sjön *huset* är, och *gästen* är ett nät.
Och *värden* fisken, som i nätet fastnar:
Om du är stark, så är jag slug, min bror!

Oldur.

Gåtvis vill Are, stark vill Tore vara;
Dock båda lären I deri förlikas,
Att jag för eder något må förtälja.
Och efter jag i qväll är glad till sinnes,
Och minnet leker för mig af min ungdom,
Då jag i eder ser två trogna bilder
Af forntids kraft och vishet växa upp,
Att blifva fosterlandets stöd och ära,

Så vill jag något underbart berätta,
Till öfning för inbillning och förstånd,
Som jag med vilja länge har förtegat.
Min fader, då han hufvudhvit och gammal
Var vorden såsom jag — då jag var gosse,
Vid edra år — tog mig i hand en qväll
Och sade: »Oldur! jag är trött att lefva,
»Och samlas snart till mina fäders ben.
»Jag vill se solen än en gång derute
»Förrän jag dör; led mig på berget upp!»
Jag gjorde så; den gamle satte sig,
Och njöt med fröjd den sköna qvällens vällust,
Och bland de andra sägner, han förtalde,
Dem redan jag i arf er anförtrott,
Kom fram till slutet denna dunkla saga:

"Högt i norden låg en härlig borg på en klippa. Långt såg man der ifrån öfver land och sjö. Berg och kullar och betornade borgar lågo rundt omkring såsom lydkungar under den höga klippans borg. I den var en sal, som var ståtligen inredd. Dess tak hvälfde sig som en blå himmel, och fyra upprätta björnar af guld stödde dess hörn.

Mäktig och stor var den konung, som der rådde. Otaliga kämpar i harnesk omgåfvo honom. De voro glade och drucko. Skalder med guldharpor sjöngo om kämparnes bragder. Oro het en af dem.

Sjelf satt den höge konungen på en bildprydd silfverstol. I jern var han klädd, så blankt som hafvet, då det är lugnt; hjessan omslöts af en skön stormhatt, och hvitt flöt skägget i vågor öfver brynjan. Han var blek af ålder i sitt anlete; men kraftiga drag fattades icke. En stor gylne tafla höll han i den venstra handen. Ett svärd var griffel i den högra.

Och han täljde runor. I en blå ormslang, som slingrade sig i konstiga bugter kring taflan, ristade han sköna mäktiga runor, en för hvarje segerdag, börjande vid ormens stjert, och allt framåt skallen. När solens vagn rullade ned i vester, och glansen af dess guld låg på vattnet som ett glödande skum, förenande himmel och haf, i hvilket hvita svanor badande flögo upp och neder, när

kämparne kommo hem med seger, då skref han en runa, och sången ljöd vid harpors klang i borgen.

Natten kom. Då sken den nyskurna runan, o et var som om dagen.

Åren runno, och ormen var fullskrifven. Mulna sutto kämparne, då de hemkommit med seger om qvällen; ty kungen skref ingen runa. Då steg Oro fram och frågade:

"Runfader, är du döder?"

Men kungen log sorgligt. Alla väntade mörker om natten; ty de trodde solen skulle gå ned. Men solen kom högre, och ville icke gå ned. Hon kom närmare borgen. Kungen ville skrifva; men han kunde icke mera. Borgens port flög upp, kämparne skälfde. Oro qvad:

Blek sitter kungen,
Blekare runan.
Ho kan mig säga
Hvad runfadern våller?
Harpan är stum,
Och strängarna darra:
Oro vill dö.

Solen kom strålande genom porten. Då brann borgen i ljus, och kämparne skylde sina ansigten. Somliga knotade, somliga knäföllo. Men skenet mildrades, och en skön jungfru i hvita kläder framskimrade ur den mer och mer hvitnande glansen, hvars yttersta strålar blott voro heta och röda. Ett underskönt barn satt på dess arm och flägtade med en palmqvist glansen från jungfruns ansigte.

Den gamle kungen sade: "pilt, hvad heter du, och hvadan är du kommen?"

Jungfrun sade: "hit är kommen konungen af Österland."

Då sade konungen i nordansalen: "späd är du att vara konung. Vill du ej sitta hos mig, och se mina runor?"

Konungen af Österlandet sade: "Jag vill sitta hos dig." Och han såg på den runfulla taflan; ty jungfrun satte honom i den gamles knä.

"Sköna äro dina runor; men en fattas. Ingen medelruna synes här vara. Vill du, så gräfver jag dig en, konung!"

Det bejakade konungen, och pilten ristade med den klara ändan af sitt finger midt på taflan, och guldet smälte undan då han skref.

Och det var en blodruna. Hon såg ut som yss utsprucken ros, doftande och skön.

Men då var det underligt att se, huru de andra runor började att krypa och gå, liksom fruktade de den nya och slogos inbördes. Än skötos de samman, än lupo de ut åt olika håll, och rusade åter ihop, att det slamrade hårdt i salen. Än gingo de parvis rundt omkring brädden, och den främste steg tillbaka, att de alla ramlade. Men snart fattade de hvar andra, gingo i vågor upp och ned, och blefvo till fjäll. Ormen slingrade sig, och gapade mot blodrunan. De föllo båda till golfvet, lossnade från taflan, och kämpade. Då ryste alla som i salen voro; men pilten log.

Taflan svartnade; och då den gamle konungen, som stilla afsomnat under striden, sjönk ned i jorden, föll hon doft öfver honom som en liksten, der ännu hålor syntes efter de bortlupna runorna. Blodrunan växte och kungen af Österlandet satte den på sitt bröst. Ormen och han kämpade.

Då reste sig alla kämparne, somliga för ormen, somliga för konungen. Jorden skalf vid det väldiga slaget. Hjeltar föllo, och af deras blod växte rosor upp, och snart blef den vida salen som en blomstergård. Och den sköna jungfrun gret. Ormen böljade sig; förfärligt skramlade dess fjäll, och han rusade med dubbel kraft mot konungen af Österland — —"

Här tystnade min faders matta röst;
Hans hufvud sjönk; det var förbi med honom,
Och gåtans nyckel tog han med i högen,
Liksom dess slut. Mörk är den, och mitt lif
Har icke hunnit till att den förklara.
Måhända finnen I dess nyckel, barn!
Ty tiden tyder mycket.

Are.

Hu, jag ryser,
Den grymma ormen —

Tore.

Är du rädd för tanken?
Du skulle dött af skräck för verkligheten.
Du är ju slug; förklara farfars saga!

Are.

Jag tror, att ormen vann.

Tore.

Jag tror tvärt om;
Den, som så mäktig runa skrifva kunde,
Blef ej af några etterormar biten.

Oldur.

De gamle, som i sagans helgedom
Invigde varit, ligga i det tysta;
Men spörjas torde någon gång i verlden,
Hvarthän betydelsen kan rigtad vara.
Ett säger jag: hvad som af ålder varit,
Är heligt, barn! må ingen gäcka det!
Barn få ej leka med den heta elden,
Först lära runors språk, förrn de dem skrifva,
Rör nu upp elden der! Det blifver mörkt.

Åttonde uppträdet.

De samme. Alrik.

Alrik.

Mörkt är väl här; men mörkare är ute.
Väl står sig den, som får vid brasan sitta,
Och slumra sakta vid dess milda värme;
Men den, som ute går i svarta qvällen,
Jemt sökande och ingen lykta eger,
Och icke finner, efter själens fackla
Har brunnit ut, den står sig sämre, den.

Oldur.

Hvad söker du i qväll? hvi har du icke
I stilla samqväm här ibland oss suttit?
En man har dagen fått för att arbeta,
Och finna hvad han äskar och behöfver,

Och dagen är så lång att den förslår.
När afton kommer, skall han hemma blifva,
Och öfvertänka hvad han gjort om dagen,
Upplösa handlingen och verksamheten
I ljufligt minne och i ädel hvila.
Det båtar ej i mörkret ute trefva.

Alrik.

Men om hans handling då är mörkrets handling,
Om solen honom skyr, och han skyr solen,
Då går han helst om natten, vill jag tro.

Oldur.

Rätt så. Nu hör jag väl, att du ej menar
Dig sjelf med denna bild; du är ej någon
Nattvandrare. Ondt trifves bäst i natten.
Du var ju alltid solens vän och dagens,
En ädel mandomsblomma, som sig vände
Mot ljusets ursprung, hvart det skrida måtte,
Som helst göt ut sitt doft i solens sken,
Och blomstrande, insupande dess strålar.
Det mörka, kalla har du aldrig älskat:
Din rena kämpesjäl, liksom en spegel,
Har fattat upp hvar ljusets bild begärlig,
Och återkastat den mer klar och härlig.

Alrik.

Så var det fordom. Allt förändrar sig.
Man blifver äldre med hvar dag man lefver,
Och sämre; allt det vet du nog, min fader!
Så äfven jag: nu solens sken jag hatar,
Och lider illa nog den bleka månen,
Som sitter likt ett snålt nyfiket öga,
Och vill bespeja mig, när som jag vandrar
På sporrjagt rundt omkring i nattens timmar.
Det är ju hårdt, att, då all jorden sofver,

Och menniskorna lyktat se och höra,
En stackars man ej kan få gå i fred,
Och göra hvad han vill i hemlighet.
Då gapar månen ned, och vill mig sluka
Med sina blanka blickar, och jag måste
Gå hem igen med oförrättad gerning,
Om icke ett barmhertigt moln vill komma
Och sluta himlaväktarns ögonlock.
Det är förskräckligt, det, att jord och himmel
Förenat sig, att skiftesvis mig plåga.

Oldur.

Med undran hör jag, Alrik! dina ord;
Ty såsom luften blå från dimmans dunkel,
Så skiljer du dig från dig sjelf, min son!
Och outgrundlig är mig din förvandling.

Alrik.

Jag trodde dock, jag gjort mig nog begriplig!
Men om du ej vill fatta ordens mening,
Så vill jag väcka dig med detta tillägg:
Som du har gjort mig, fader! sådan är jag.

Oldur.

Vid Oden, Alrik! sådan är du icke;
Ditt kämpe-ursprung du i qväll förnekar.

Alrik.

Jo, just i qväll är jag din rena afbild,
Du gamle, gråe gubbe! jag vill blod,
Och derpå kännes ulfvens ulfva-ursprung.
Och för att visa dig, att jag dig älskar
Och aktar eden, jag inför dig svor,
Så vill jag blota åt de gamle gudar
Här inne, nu, i denna stund: hur härligt!
Vid blodets rop och lågans höga fladder,

De skola vakna, ruska sig och lukta.
Nog vill jag väcka dem, det lofvar jag,
Så vida någonsin de lif besuttit;
Men slumra de igen, det bryr mig icke,
Och intet offer mer dem återväcker.

(Han fattar Are och Tore, och leder dem fram till Oldur.)

Oskyldigt blod är asarne behagligt:
Här äro tvänne unga lamm, min fader!
Som nu så stilla gå i bet och tiga;
Men få de åren på sig, kommer sveket
I hjertat, och om ej min blick bedrager,
Så blifva de en dag, förrän du tror,
Ett par vädurar, som sin herde stånga.
Nu tro de Tor och Oden, Frey och Freja,
Och kunna räkna upp på sina fingrar
Den långa raden af de gamle gudar;
Men, ser du, ungdomskraften växer till,
Och vill ej alltid bo i barnets linda.
De vilja en gång tänka, dessa barn,
På egen hand, och då är det förbi;
De gå ifrån din tro, då du är död
Nu, innan än en sådan giftig flägt
Fördunklat själens himmelsklara yta,
Så brytom vi det späda lifvets stängel,
Inför de mäktiga, i Gudhem bo,
Och bringom dem det söta blomsterparet,
Att jag må blifva fri ifrån min ed,
Och bästa ämnet för den onda tidens
Orena låga bli ur vägen röjdt.

(Han drar svärdet.)

Knäböjen, barn! nu vandren I till Oden.
Jag ser, I bäfven ej för sista resan.
Friskt mod, ren blick ännu i dödens timma,
Och upprätt hufvud, karlafärg på kinden;

Det är en svears sed, att så se ut.
Vak upp i Valhall, öppna silfverporten!
Två gudabarn dig gästa, store Oden!
(Han lyfter svärdet.)

Are.

Släpp mig, jag vill ej dö.

Tore.

Dö, men ej slagtas;
Jag vill väl slåss med dig om lifvet, Alrik!

Oldur.

I gudars namn! dig hejda, vilde yngling!
(Han vill rycka barnen från Alrik.)
Min ålders glädje, fosterlandets hopp,
Vill du förgöra — och du är min son? —

Alrik.

Ja! som en trogen son för dig jag står;
Du har ju sändt mig ut med svärd i hand,
Att döda fränder, som från asars lära
Affalla först — men grymmare det är
Att först dem låta snärjas in i villor,
Och lömskt förgöra dem vid målets gräns.
Nej, Oldur! det är fegt; uppriktigt handlom!
Att öppet slå ettusende ihjäl,
Är ej så grymt som att ett enda lif
Med svek och konster utur kroppen stjäla.
Upp! dödom allt hvad lif och anda har,
Af Oldurs slägt; jag vill ej gömma mig,
Men modigt följa dem i döden. Sedan
Kan du med trygghet lefva; säker dö.
Men om, när du inträder i Valhalla,
Din blotta hjessa och ditt silfverskägg
Har något rodnat, om du fläckar golfvet,

Och Odens kämpar vända sig ifrån dig,
Skyll ej på mig; du har det sjelf så velat.

Oldur.

Son! grymme son! vid hvart af dina ord,
Jag dör en gång. — Hvad vill du dessa barn?
O, hörde du den forsens vilda dån,
Som brusar här, en ström af samma källa,
Ur hvilkens djup ditt eget lif har utgått —
Då släppte du ditt svärd, och blefve mild.

Are.

Nåd, nåd!

Oldur.

Stöt neder mig, slå ned din fader!
Mitt blod och deras komme öfver dig!
Det är din broders barn —
(*Han rifver sina kläder.*)
O, ve, hvad fasa!
Min son en ulf; mitt hus en mördarkula.

Tore.

Tag mig i famn, och kyss mig först en gång;
Jag vill ej, att du dödar mig af vrede,
Och sedan skall jag ej för slaget blinka.

Alrik.

Man rår ej för, att man ej är af sten;
Jag vet ej till mig mer — kom i min famn,
Du ock — jag kysser er — förlåten Alrik!
(*Han kysser barnen.*)

Oldur (omfamnar Alrik).

Knäb
Jag se. är du åter, ja, du är min son.
Friskt n. nkte aldrig mörda dessa små;
Och uppr e pröfva mig. Nu är allt godt;
elsen hann ej från mina läppar.

Alrik (räcker svärdet åt honom).

'ag åter detta, då du väl har funnit,
Ivad vildhet ligger i det hemska löfte,
Du lockade derute af min mun;
Lös mig den svordom, som så hårdt mig trycker,
Och låt mig hämnas dig på annat sätt,
Räck mig din hand derpå, men' du är varm,
Och låt ej menskligheten åter kallna!

Oldur.

Mig fresta dina ord; men framför allt
Gå gudars rätt och nornans visa domar;
Hvad en gång svuret är, går ej tillbaka,
Så visst som strömmen ej går uppför klippan.
Oskulden helig är; men, mina barn!
Om I förgäten mina ord och läror,
Och löpen blindt från gudar och från minnen
I en förderflig nyhets lömska famn,
Då står min hämnare med svärdet der.

(Gossarne draga sig sakta undan.)

Det är min kärlek, som det ordet säger.

(Han vinkar dem till sig. Are döljer sitt hufvud i hans knä. Tore ser stindt på honom.)

Alrik.

Nej! du får bedja dig en annan bödel
Af gudarna; jag drager ej mitt svärd
Mot dessa barnen mera; det är visst.
För mig de gerna skola lif och tro
I ostörd frid behålla och bekänna.
Du vill då icke svärdet återtaga?
Jag får ej bringa dig en annan hämd —
Är du ej nöjd med annat blod än eget?

Oldur.

All annan hämd är intet, båtar intet:

Blott den, du svor, kan rädda fosterlandet.
Det är min tröst: som trogna, sanna svear,
Sin bana skola de till målet vandra,
Och fasta stå vid sina fäders tro,
Som bryggans pelare i Mälarns djup
Imellan Adelsö och Björkö stränder —
Förvara svärdet; glöm ej löftet, Alrik!

Alrik.

Hårdnackade! jag minnes hvad jag svor,
Att detta svärd skall genombåra den
Som först af Oldurs slägt på Kristus tror
Och blifver döpt; men dessa barnen döda,
Det har jag aldrig svurit; och hvem vet,
Hvem denne förste blir? Nog af, var trygg;
Jag bär min plåga, tills min stund är kommen.
Ju längre, fader! jag dig här betraktar,
Ju mera liknar du en dunkel vålnad,
Som spökar lefvande, som glömt att dö,
Och icke mera vet, hvad tiden lider;
Ty han har rymt ifrån dig. Du står qvar,
Af månen genomlyst i egen graf,
Det enda, tiden öfrigt dig har lemnat,
Och kan ej skugga kasta; ty du är
En skugga sjelf. Nu måste jag härut;
Ty örnens vingar susa på min hjelm,
Och andra röster ropa mig. Farväl!

(Han går. Elden förkolnar. Oldur sitter med barnen omkring sig, i djup tystnad)

Täckelset faller.

III.

Första uppträdet.

Björkö. Gata i staden.

Clemens *med en bibel.* **Två kämpar.**

Förste kämpen.

tå munk!

Clemens.

Min vän, jag har ej tid att stanna.

Förste kämpen (griper honom).

Iall, säger jag. Godt folk plär icke fly;
En tjuf, en skälm blott, springer, då han ropas.
Hvart ämnar du dig hän med silfverskrinet?
Har du ej stulit det? Jag tror ej kristne.
Läs vackert opp; ty är det silfver utan,
Så har det utan tvifvel guld i munnen.

Clemens.

Nej! nej! så sant jag syndar! intet skrin;
Men guldet innanför är äkta klart,
Fast du dess klarhet icke fatta mäktar.

Andra kämpen.

Läs opp!

Clemens.

Jag har ej tid.

Förste kämpen (med handen på svärdskafveln).

Dö, eller öppna!

Clemens (öppnar silfverbibeln).

Rent blänker guldet här, dock ej för eder.
Med händer vins det ej, och ej med svärd,

Långt mindre med ett rytarord: man slår sig
På kämpevis ej in i himmelriket.

Förste kämpen (öppnar boken).

Hvad lustig brokighet! se på, hur rödt
Och blått och guld och alla granna färger,
I sällsam blandning hvimla om hvar annan,
Som sjelfva Bifrost låg på hvita bladet.
Här står ju Brage sjelf med gylne harpan:
Der Tor, med portarna vid Jotunhem
På ryggen; se, der har han Midgårdsormen,
Vill slita upp dess gap med gudastyrka.
Nu kommer Valhalls sal, så hög och präktig;
Der ser man ljusastakan stå på bordet
Med gylne armar, jemte mjödets kärl,
Och Oden sjelf, i djupa tankar sänkt,
I guldskrud och med bröstlapp, höljd af perlor,
Han pekar upp med handen: tom är salen.
Ja, ja! tom är han: Oden pekar upp —
Hvad är väl upp i Valhall? Gudars säte
Är allra högst; det bär sig ej, min vän!
Hvar har du fått den underfulla boken?

Clemens.

Jag har den skrifvit, och jag har den målat.

Förste kämpen.

Jag köper den.

Clemens.

Mitt lif får du på köpet.

Förste kämpen.

Jag byter med dig; vill du hafva guld?

Clemens.

Guld? ej för guld jag inom dunkla cellen
Har vakat nattetid vid lampans sken,

För att få måla dessa underbilder.
För guld jag ej den halfva natten bedt,
Och halfva natten utbredt här i färger
På pergamentet bönens dyra frukter.
Guld ger ej åter helsans fordna styrka,
Som smälte bort i vaka och i fasta.
Jag nedlagt här mitt hjertas helgedom,
Min tro, mitt lif; det kan ej så betalas.

Förste kämpen.

Hvad vill du då att jag dig ger i byte?

Clemens.

Ditt svärd.

Förste kämpen.

Mitt svärd! tro icke det, min gubbe!
Min trogne följeslagare i lifvet,
Mitt ljus i mörkret och mitt värn i striden:
Först med min sista blodtår får du det.

Clemens.

Du älskar svärdet, jag min bok. Hvi vill du
Beröfva mig det käraste jag äger,
Då sjelf du ej din skatt umbära kan?
Så är min lära: du skall sjelf försaka,
Om du försakelse af andra fordrar.

Andra kämpen.

Rolf, bry dig ej om munken och hans bok.

Förste kämpen.

Dröj litet! något vackert kommer här:
Se Balder, hvar han ligger blek och död,
Och Nanna står vid båren stum och gråter,
Mig tyckes verlden död; så tyst och kallt
Är allt omkring den falne gudasonen.
Du målar bra.

Clemens.

Din tydning jag ej lider.
Gif hit min bok; dess höga föremål
Ohelgas af din hedniska förklaring.

Andra kämpen.

Jag tror dig ej: jag fruktar, att du hexar.

Clemens.

Tro hvad du vill; din tro är slät ännu.

Andra kämpen.

Jag näpser dig för detta ordet, prest!
(Han hugger efter Clemens.)

Clemens.

Hjelp, Jesu!

Förste kämpen.

Styr dig, broder! Folke kommer.

Andra uppträdet.

De samme. Oldur. Folke lagman.

Folke.

Ej våld! stick svärdet in! Frid bjuder jag.

Andra kämpen.

En svartkonstmakare bör döden dö:
Han hädar gudarna. Se, hvilka bilder!

Folke.

Gack nu i fred och ro, du kristne man!
Ditt lif är fritt; men boken jag behåller!
Den synes underlig för mina ögon.
Då jag den granskat, får du boken åter,
Om den från svek och trolldom fri befinnes.

Clemens.

Ransaka! herren öppne dina ögon,
Att du må fatta, hvad den innesluter!
Jag tror ditt löfte, och förblifver trygg.
Ty ingen trollbild eller ord du finner,
Om du i evighet den genomsöker;
Jag lånar dig min skatt, men vårda den
För fläck och men!

Folke.

Så noga som mitt öga.
(Clemens går.)

Andra kämpen (till den förste).

Här saknar ingen oss; vi gå vår väg.

Förste kämpen.

Då rofvet fallit väl i jägarns händer,
Må stöfvarn löpa, hvart han vill och gitter.
(De gå.)

Oldur.

Nu vill jag, att du lemnar mig i dag
Den silfverboken, att jag må förnimma
Dess innehåll. Jag är i runors tecken
Och andra sinnebilder väl förfaren.
Törhända ligger här med klara ord
De kristnas dödsdom tydeligen skrefven.

Folke (ger honom bibeln).

Gör så; jag känner din förfarenhet,
Och tiden lider till den stora dagen,
Då dödens eller lifvets lott skall dragas,
Och hvart bevis mot fienden är dyrbart.
Nu brusa högt de unga svears sinnen;
Nu reser mannen sig, nu stapplar gubben
Från sätet upp, af ifver häftigt fattad;

Hvar en vill se den stora kampens utgång.
Det blir ej vanlig strid, då man mot man,
Och här mot här går fram med mod och styrka;
Osynliga och höga gudamakter
Nedstiga nu på jorden för att brottas:
Gud går mot gud; det blir en gräslig fejd,
Och vi, som gå och stöka om hvar andra,
Bli verktyg blott för våra gudars råd.
Oss egnar stå som berg, der de oss ställa.
Och flyr oss segern, som jag ej förmodar,
Som berg vi falla på den onda skaran,
Att de med oss förgås, som oss besegrat.

Oldur.

Vi böra handla såsom fria männer,
Och vare stod hvem som det vill och kan!
Jag skall ännu i mina gråa dagar
Qvarhålla kraftens sista flägt i bröstet,
Och känner väl, att den har rasat ut,
Så tar den med sig lifvets pust i flygten.
Få skola klaga på min graf: den gamle
Har ingen, som vill följa sig i döden,
Och jag får ensam dö, som jag har lefvat.
Men som ett snöfjell med sin hvita hjessa
Ser resligt, trotsande mot middagssolen,
Och dock förtäres långsamt af dess strålar,
Och löses upp i strida vattenfloder,
Som gjuta fruktbarhet i äng och dal;
Så skall ock jag af tidens brand upplösas,
Och af den dimma, deri jag förvandlas,
Skall rinna merg i fosterjordens barm.

Folke.

Din hjelteson, den härlige, den unge.
Skall i sin faders fotspår värdigt träda,

På honom hvilar hela landets hopp:
Han är vår käcke ungdoms dyra krona,
Med honom ege vi vår seger gifven,
Ty ingen nyhetslära rotas kan,
Då ungdomsslägtet stöter den ifrån sig.
Men om med makt den allt ungdomligt fattar,
Om sjelf den lif och friskhet inne eger;
Förgäfves sträfva då de gamla männer,
Att bygga dammar för dess klara flod;
Hon bryter banden, öfversvämmar jorden.

Oldur.

Jag mins den tid, då Oldur var för Alrik
Ett heligt efterdöme, värdt att följas,
Då årens vishet öfvade sin makt
På gossens öppna, men dock stora hjerta.
Allt mer han växer nu ifrån sin fader:
Han går sin egen väg, och jag går min.
Väl oss om våra banor sammanstöta,
Förrän den ena förbi målet irrat!

Folke.

Du talar annorlunda nu än förr,
Och mycket vigtigt lärer förelupit
Imellan eder; detta rör mig ej;
Men hvad jag redan hört mig mera gläder
Än om han gick i ok och lydde blindt
De gamles råd, och sjelf ej vilja egde.
Låt honom gå sin gång, han känner sig;
Hvad åldern fruktar är en lek för ungdom,
Och, tro mig, han går fortare än vi.

Oldur.

För fort, för fort. Han rasar, det är felet.
Som gud han handlar, då det högsint mod
Och kraft och drift för ögonblicket gäller,

En jette lik han kämpa kan med asar,
Och det för intet. Fordras lång begrundning,
Och tanken måste verka förrän svärdet,
Om det ock gälde hans, ja, verldens lif;
Han går i elden rakt, då nycken bjuder.
Jag fruktar, han förstör, hvad vi bygt upp.

Folke.

Det ligger något stort och outgrundligt
I Alriks själ och lynne. Hvem kan säga:
Gå dit! åt honom, eller: stanna här?
Han är sitt eget öde; märk det väl:
När stunden nalkas, så skall Alrik stanna.

Oldur.

Han är en storm. Vildt öfver haf och länder
Han far, vill rensa luften, men i farten
Insuper sjelf, ur träsk, från blomsterfält,
Än giftiga, än helsosamma ångor.
Jag fruktar — och än har jag aldrig fruktat
I otid — någon farlig etterpust
Har han uppfångat re'n: han talar spotskt
Mot gudar, ler åt deras ålderdom,
Vill hafva allting nytt. O stanna, yngling!
Det har gått långt, då du det fordna hatar;
Dock, huru skulle den sin fader ära,
Som anser alla gudarna för gamla?

Folke.

Förundras ej, om något sorgligt minne
Af bruten kärlek stundom honom griper,
En tanke på hvad han för dig försakat
Kan hvässa någon gång hans rena tunga
Till bittert skämt mot detta dunkla, gamla,
För hvars försvar hans ungdoms helgedom,
Den sköna Hulda, öfvergifven blef.

Blif icke vred; ty onda ord förderfva
Allt hvad vi vist beredt. Var honom blid;
Det stärker honom på hans hårda bana.

Oldur.

Nu ser jag honom sällan. Ofta plägar
Han hos kung Olof vara, kommer sent
Till hus, och ofta är han icke hemma
På flera dagar; mången mulen qväll,
Då stormen rasar, ser jag honom ro
Med vildsint kraft en båt mot Adelsö,
Att forsen såsom rök kring kölen hvirflar.
Det säges, att han långa natten sitter
I Emunds hydda stum, som öde står.

Folke.

Han vaknar nog, när drömmens mått är fullt.
Må väl! Mig kallar pligten till kung Olof,
Att om vårt värf med honom öfverlägga.
Budkaflar måste skäras, sändas ut
Åt alla kanter; flera rika bönder
Än skola kallas: tinget stundar snart.
Och medan jag mitt kall och öde följer,
Så läser du din bok, och hämtar der
Kanhända kristendomens hemlighet,
Till goda sakens båtnad, när det gäller.

Oldur.

Jag litar ej på kungen: han är tyst;
Åt munkens pladder lånar han sitt öra;
Men folket stöta vågar han ej heller,
Och munnens falskhet kan han icke dölja
Med sina stora, röda knäfvelbårar.
Ditt öga vake noga på hans steg!
List går omkring oss, ärlighet kan narras,
Och krig med tungan är ej svears konst.

Derföre är det godt att kunna lägga
Sin sak i dagen strax, och dristigt säga:
Sen, ulfvar, svaren nu, och dömmen, svear!
(Folke går

Tredje uppträdet.

Himmelen mulnar. Åskväder.

Oldur. Alrik.

Oldur.

Din ankomst fröjdar mig; ditt möte, son!
Är lyckosamt, ehvadan du må komma.
Du finner mig i qväll med svärd i hand,
Så godt och skarpt, att jag ej byta ville
Med Alriks vapenskrud från topp till tå.

Alrik.

Till envig tyckes mig din stämma bjuda.
Tro ej, att jag utmaningen besvarar.
Slå ned mig, Oldur! fäll mig tyst i sanden
Med dina dolda svärd; jag vill ej knota,
Men tacka dig; ty hvad som mera är,
Än lif och blod, det har du redan tagit.
Men reta mig, det bör du icke, fader!

Oldur.

Det vare långt ifrån mig! kom, min son!
En lustig syn jag för din blick upplåter:
Ett vittne, som med tusen munnar talar,
Ett spjut, som såra kan med tusen uddar,
Har jag eröfrat utan strid i dag. *(Visar bibeln.)*
Här fins en brokig mängd af trolldomsbilder,
Besvärjelser och leda hexgestalter —
De kristne presters hufvudbok, der allt
Af deras snöda konst oss uppenbaras.

Då jag för folket träder fram med denna,
Skall stafven brytas öfver nya tron,
Och ådran stängas, hvarur eld och mord
Ohämmade kring våra kuster flödat.

Alrik.

Låt se ditt fynd; du gör mig undersam.

Oldur.

Följ mig, min son! vid brasans sken i qväll
Vi vilje af mitt byte oss förnöja.
Nu blåser kallt från sjön, och tordön går;
Ovädret nalkas. Bäst är under tak.

Alrik.

Jag trifves väl i luften, när det blåser.

Oldur.

Blåst var min lust i mina unga dar.

(Det ljungar.)

Alrik.

Märk der i norden molnets höga vägg;
Hur åskans vigg går fram i hvassa strålar!
Slår han i hafvet, der de svarta böljor
Som drakar orma sig mot himlens hvalf,
Och räcka fraggigt gap mot eldens flamma;
Far han å land, och der förstör en ek,
Slår hufvan af, som lian blomsterknoppar;
Det rör ej honom stort; ty stora andar
De veta icke mycket till sig sjelfva;
Men småfolk se'n, som hufvudskallar hittar,
Och kräla upp på eken, för att hugga,
Berättar grant, hvad det med bäfvan sett.
Det går från mun till mun, blir sång och saga,
Och blixten blir odödlig. *(Blixt och knall.)*
Nu öppnas himlens jernport för en främling.

Lycksalig den, som nu gick in. Hör bara,
Hur porten skramlar då han slår igen.
Skönt låter detta. Oldur! bäfvar du?

Oldur.

Har du förglömt, att Oldur är din far?

Alrik.

Det händer stundom, att mitt minne sviker:
Det mulnar bort ibland, som fästet nu.
Hvar är den blixt, som mina moln kan bryta?
(Oldur går. Alrik följer långsamt efter. Luften klarnar småningom.)

Fjerde uppträdet.

Ansgarius. Clemens.

Clemens.

Här stodo de: här röfvades min bibel
Af lagman Folke. Till dess tinget blifver,
Det olycksaliga fördömda tinget,
Skall den nu vandra mellan hednahänder,
Besudlas, tydas vrångt, och så till slut
Ett vapen bli för deras arga ränker.
Det heliga i bilderna och skriften
För deras ögon blifver hexeri,
Och hädelse mot deras afgudslära.
Så viglas folket upp imot oss arma,
Och om ej undervork från död oss frälsar,
Så varda vi ur landet nesligt drifna.

Ansgarius.

Nej! Clemens! hädandrifven blir jag icke,
Så sant mig herren hjelper, icke drifven;
Det har jag fast beslutat i mitt sinne,
Men kanske dödad under tidens storm.

Och skulle det den högste så behaga
Med martyrglorian mitt hufvud pryda,
Så ske hans vilja; jag är nöjd dermed.
Min död kan frukter ge; men flykt är skam.
Den, som bär Gud i hjertat, går framåt
I andans verk med lugn; och faller han,
Så tar han såret framtill, stupar framåt,
Och går ett steg ännu i sjelfva döden:
Så egnar det en himlens stridsman vara.

Clemens.

Din styrka vördar jag, liksom din vishet;
Men den, som döden söker, frestar Gud.
Dig blef ej gifvet verka genom strider
Och att med blod uppskrifva ljusets ord.
Med mild predikan och med stilla verk
Du kallad är att hårda hjertan röra.
Du himlens såningsman! från dina händer
Skall ordet falla, som ett mannaregn
Uppfriskande, i hedendomens öken,
De redliga, men vilseförda barnen.
Du allt härtill ditt dyra kall förvaltat
På sådant sätt. Förneka dig ej nu,
Då vredens ande kläder sig i vapen,
Och tiden gäser upp i vreda vågor.
Rörd af det heta ämne, du har kastat
In i dess sköte. Drag dig vist tillbaka,
Tills stormen lägger sig, och allt det onda
Har brusat öfver brädden, och det rena,
Lifgifvande på grunden stannat qvar.
Sen' blir det tid att komma åter, biskop!
Och verka mera godt i herrans frid.

Ansgarius.

Att vända ryggen till i farans timma,
Att från sin herre och sin konung fly,

Då han med fienden för lifvet kämpar,
Förrädiskt är, och den, som så beter sig,
Den spottar qvinnan på, den dräper mannen,
Och ingen ärlig hedning handlar så.
Men att bli Guds förrädare, är värre,
Det ropar eld från himmelen; jag ryser
Vid denna tanke. Clemens! gode Clemens!
Hvem blåste den in i ditt rena hjerta?
Hvi vill du den med fagert sken förgylla?
I nöd, i död Gud sina trogne pröfvar,
Ve den, som icke profvet håller, broder!
Hans verk skall falla, som ett hus på sand,
Och bättre vore, att han aldrig börjat.

Clemens.

Högvördige! oss hota tidens tecken;
För tidigt faller du, vår kyrkas hufvud,
Och Gud, som vill för högre ändamål
Ditt dyra lif åt sin församling spara,
Sjelf vinkar dig med fadershand i hamnen,
Tills stormen tystnat har, och luften klarnat.
Se, derför sänder han de varningsspöken,
Som skola hejda dig, tillbakahålla
Din starka fart mot djupets dolda berg.
Se, vandrar ej bland oss en klosterbroder,
Den ingen känner, men som känner alla,
Och andelik far fram åt alla håll,
Och allt förderfvar med sitt vilda nit,
Bevisande för dig med ord och gerning,
Att rätta stunden ännu ej är inne?
Vet, att i natten komma bleka skuggor,
Som gå till bön och sjunga i kapellet;
Men när som sången slutar, höres gråt,
Och blod man ser om morgonen på kalken.
Så säga många, att din egen vålnad

Går hufvudlös omkring i midnattstimman.
Det vare hur det vill: jag tror på Gud
Fast mera än på underfulla syner,
Och beder dig, i Jesu eget namn:
Gå ej till tinget! segla bort ur staden,
Förr'n den osällla dagen tänder sig!

Femte uppträdet.

Desamme. Peregrinus.

Ansgarius.

Se, Clemens!

Clemens.

Märker du nu andens varning?
Vid alla heliga! förhärdas ej,
Gif vika! kom, vi fly. Han menar så;
Han ser mot jorden, och han rynkar pannan.

Ansgarius (går närmare Peregrinus).

Hvad söker du?

Peregrinus.

Dig ej.

Ansgarius.

Det tror jag nog.
Men dröj en stund.

Peregrinus.

Till aftonen det lider,
Och läderlappen —

(Går undan i en bugande ställning.)

Ansgarius.

Vänta, obekante!
Stå mig till svars för drägten, som du bär!
Är du en kristen man, så stå vid Gud!

Peregrinus.

Och läderlappen faller ner ur trädet;
Brandugglan ruskar sina kalla vingar —
Då bör ej heller klosterbrodern hvila.

(För sig sjelf under bortilandet.)

Djupt, femton alnar under mullen vore
Mig bättre än för dennes eldskensanlet.
Hur kom jag honom ock i hast så nära?
Mot denna eld jag ingen salfva fått.
Så sken ock Moses: han sin glans betäckte.
Du, stolte prest! skall ock bli skyld en gång;
Jag vill bårtäcket kring ditt hufvud svepa.

(Bort.)

Ansgarius.

Det var ej någon herrans engel, Clemens!
Nej! han var rädd för mig: han märkte väl,
Att vi ej tjena samma gudamakter.
En niding höljer sig med fridens kåpa,
Och öfvar brott, att jord och himmel rysa,
I herrans namn, och på min syndaskuld.
Gud ser och vedergäller: det är trösten,
Och jag är glad, att ingen af de mina
I detta svarta värf befunnen är,
Och mig, sin egen mästare, förråder
Åt mörkrets härar för en judaspenning.
En gång jag osäll var i denna fruktan;
Men nu är stenen fallen från mitt hjerta.
Min fromma kärlek blommar lika helig;
De äro alla trogna, såsom du.

Clemens.

Församla då omkring dig dessa trogna,
Och lemna långt bakom dig stormens ö.
Vänd nu din blick mot andra nya länder:
Ditt andeliga rike är ju stort,

Och alla barn behöfva ju en fader.
Vi följa dig, hvarhelst du styr din kosa.
Fly längst i norden upp bland snö och is;
Gör klippan till din stol, stig upp derpå,
Blif der en patriark, predika högt
För vilda skaror himlens sköna lära;
Vi sätta oss, en trogen väktarrund,
Kring dig, vid dina fötter. Gå mot söder,
Plantera lifvets träd på Vendens jord;
Vi sky ej köld, ej hetta. Allt vi äro
Med dig, vår herde! intet utan dig.

Ansgarius.

På denna jord jag ock ett träd planterat,
Som fordrar ömsint vård mot storm och mask:
Jag vill en blomma skåda i dess krona,
Förr'n annorstäds jag nya frön sår ut.

Clemens.

Nu fram mitt sista ord, min sista bön!
I viken här ett köpmansfartyg ligger,
Som denna qväll går af till Frankens kust.
För dig är rum beredt; kanske för oss,
Som hit ledsagat dig, blir ock ett ställe
Af skeppets styrman unnadt. Dyr är stunden.
Snart hissas seglen upp; ty seglen knota:
De vilja fyllas af den friska vind.
Du ler, min herre! tror du då, att jag
För döden bäfvar eller fängselqvalen?
Mitt lif är icke många suckar värdt;
Ty jag är ensam; ingen gylne mössa
Har påfven satt på detta ringa hufvud,
Och ingens väl är bundet vid mitt lif.
Men då du sjelf ej fruktar, bör det mig
Att frukta för dig, och din räddning söka,

Om ock derför din vrede drabbar mig.
Din död är allas död, och på din graf
Skall kastas Kristi kors, i spilror slaget,
Och årens långa, hårda mödor falla,
Som torra löf för höstens aftonvind.
Hvad ser jag der? Går icke väpnadt folk
Från höjden ned hitåt? Se spjuten glimma,
Och morgonstjernor stråla imot solen.
Måhända komma de, att dig förgöra,
Ack! den, kring hvilken dessa stjernor lysa,
Ej skådar någon morgonstjerna mer!
Kom; än är ej för sent — Låt dig beveka!

Ansgarius.

Gå, stig om bord, min vän! min gamle broder!
Och segla friskt mot Franklands fagra strand.
Min helsning bär till alla som mig älska,
Och säg: han mådde väl, var glad och lugn —
Och kanske gladare än nu jag är,
Förrän din köl sin resas mål har hunnit.
Jag blifver qvar. Gud vare med dig, Clemens!
Jag vill till stridens högtid mig bekläda
Med mina högtidskläder, gå i templet,
Och bedja varmt. Du vet, att bönen hjelper.
Jag går framför min hjord för Svea folk;
Högburen för jag lammets helga fana,
Der fridens engladufva öfverst sitter,
Och flägtar salighet mot ljusets barn,
Men dödens pust mot mörkrets onda skara.

(Han utbreder sina armar.)

Farväl! farväl! En herde jag förlorar!
Men var mig när i kärlek och i bön,
Och säg med tillförsigt i fosterlandet:
Än strålar korset klart på Björkö klippa.

Clemens.

De nalkas oss. Jag, fader! blir ock qvar!
Oskyldig är jag — och mitt arma lif
Gud! jag dig egnar. Tag det an för hans.

Sjette uppträdet.

De samme. Fyra kämpar.

Förste kämpen.

Dig helsar konung Olof genom oss,
Du höge korsman! och hans vilja är,
Att du till konungsgården genast kommer.

Ansgarius.

Hans helsning och hans kallelse jag vördar;
Men obeväpnadt bud mig lika varit;
Ett vänligt ord mig mer än svärd beveker.

Clemens.

Så gripen äfven mig!

Ansgarius.

Var lugn, min vän!
Du ser, att intet ondt mig vederfares.

Clemens.

Min biskops öde vill jag dela, kämpar!

Kämpen.

Gå hvart dig lyster. Kungen dig ej kallat.

Clemens.

Jag vet, mitt lif har intet att betyda.
Han fruktar icke mig; men bättre är,
Att två oskyldiga till döden gå;
Dess förr sig reser hämdens vilda engel,

Kämpen.

Hvem talar här om dö? Ett godt förvar
Och skydd mot hopens våld tillbjuder kungen;
Det likar väl i dessa bistra tider.

Clemens.

Berören ej den gudavigdes kläder,
Och vågen ej på honom vapen bära!

Ansgarius.

Godt mod! jag ser dig snart igen! sköt väl
Som förr ditt embetskall! farväl, du kämpe!
Jag hälsar Olof från dig — kommen efter
Med edra vapen! Jag går fri min väg.
(Han går hastigt.)

Clemens (vinkar åt Ansgarius).

Fly, fly!

Förste kämpen.

Såg du hans höga växt, hans gång?
En guds gestalt han har.

Andra kämpen.

Hans stämma klar,
Som silfversköldars klang. Stor skada är,
Att denne mannen är en kristen man.

Tredje kämpen.

Att följa honom, blifver mera säkert,
Än stå och prisa, då han undanflytt.

Förste kämpen.

Rätt sade du.
(Kämparna gå bort.)

Clemens.

Gud! lyft din milda hand,
Ännu en gång välsignande oss arma,

Se till ditt Zion, ordets nya stad!
Låt den ej ramla ned i glöd och aska!
Och rädda, rädda, evige! din Aaron!

(Han går.)

Sjunde uppträdet.

Adelsö. Emunds boning. Mörk afton.

Alrik. Clemens.

Alrik (med bibeln).

Slut dörren väl! — Så är jag åter här,
I detta tysta öfvergifna rum,
Der minnet, likt en igel, hjertat suger.
Tänd lampan! Se, här står hon än, som fordom,
På samma ställe, der hon Hulda lyste;
Men oljan är till sten förtorkad nu.
Hon lyse oss i detta stilla värf!
Mitt hjerta bultar; hör, går det ej ute?
Mig tyckes se hur ättehögen remnar,
Min gamle stamfar reser sig derur,
Och famnar efter mig med bleka händer;
Ty denna qväll förråder jag min ätt,
Och hämden töfvar icke, förr'n han kommer.
Kom, läs för mig, skrik tröst in i mitt öra,
Och gjut en droppe balsam i min själ,
Du, som är vis att skrift och målning tyda.

Clemens.

Lägg af ditt svärd, tag hjelmen af ditt hufvud!

Alrik.

Jag gör dig intet ondt med mina vapen.

Clemens.

Med blottadt hufvud i en stilla frid
Man läser skriften: den är helig, Alrik!

Alrik (lägger af sig svärd och hjelm).

För det guddomliga är kämpen barn.
Nu går det ute; tyst! jag tror det klappar.

Clemens.

Inbillningen förleder dig: jag hör
Blott vindens gång kring ön. Men tänker jag
På denna qvällens under, hur jag kommit
Med dig allena hit i Emunds hydda,
För att vid lampsken tyda dig Guds ord
Framför min egen återfunna bibel;
Begrundar jag ditt fordna tänkesätt,
Och nu den andakt, hvaraf du är lifvad,
Ditt redliga begär till ljus och vishet,
Min egen dristighet att följa dig:
Då blifva spöken ringa undersyner.

Alrik.

Hvems är den hand, som famlar imot dörren?
(Han griper efter svärdet.)

Clemens.

Det stormen är.

Alrik.

Nej! det är gamle Oldur;
Han kanske saknat boken, som jag tog.
Läs icke opp, var tyst; hvem helst det är,
Om in han kommer, slår jag honom neder.

Clemens.

Hvart ögonblick är dyrbart. Sättom oss:
Jag vill slå upp för dig min helgedom.

(De sätta sig, och fördjupa sig i åskådningen. Clemens läser sakta, och hänvisar på de målade bilderna.)

Alrik.

Hvad ljufligt språk! o Gud, förutan like!
När får jag bli en kämpe i ditt rike?
(Det bultar starkt.)

Clemens.

O himmel! hvem är der? Är du en ond
Från mörkrets afgrund, vik då hädan! Är du
En trogen kristen, säg, och jag vill öppna?

Rösten (utanför).

En kristen man, som söker hus och frid.

Alrik (fattar svärdet).

Vi skola se den mannen under ögat.
Hvad synes dig?

Clemens.

Jag öppnar, och befaller
Vårt lif, vårt öde i den högstes hand.
Oskulden fruktar intet utom synden.
Hon sitter ren i hjertat, som en engel.
Och gisslar tviflet bort, och dödens fruktan.
Nu dörren opp!

Alrik.

Välan, jag är beredd!
Så länge klingan biter, mår jag väl.
(Clemens öppnar dörren.)

Åttonde uppträdet.

De samme. Emund, *i sliten pilgrimsdrägt med staf.*

Clemens.

Välkommen, vandringsman; var oförfärad.
Du söker ljus och värma: du är trött.
Kom, sätt dig ner, och hvila här på bänken,

Emund.

Du bjuder, som du vore hemma här;
Jag känner ej ditt ansigte, din stämma.
En främling vorden i min faders hus,
Jag klappar hårdt på egen dörr, och ropar;
Men dörren lyder ej sin herres hand;
Jag känner icke dem, som inne äro.

Alrik (tar lampan och går närmare)

Jag tror ej mina ögon. Emund! Emund!

(Han fäller svärdet, räcker lampan åt Clemens, och omfamnar Emund.)

Du lefver, du är här, hvad glädje, Emund!

Emund.

Så hette jag den tid, jag bodde här;
Nu bor jag icke här, som du väl vet,
Då heter jag ej heller Emund längre.

Alrik.

Se upp, och känn dig sjelf och mig, min fader!

Emund.

Min fader? hvad det ordet låter tomt!
Ett rop på vida hafvet, då det stormar.
Nog går det lätt att ropa: fader, fader!
Men den, som hör det, och ej hjerta eger,
Må kunna skratta sig till döds deråt.

Alrik.

Mitt namn är Alrik Oldurson —

Emund.

Ja så.

Alrik.

Hör, Clemens! undra ej, förlåt den gamle!
Din åsyn här hans sinnen öfverrumplat.

I morgon träffas vi. Du mig förstår.
(Clemens vinkar och går obemärkt ut.)
Men hvar är Hulda? Står hon utanföre
I mörkret, säg?

Emund.

Ja, hon är utanföre
Och innanför också, i tjocka mörkret.

Alrik.

Förklara dig, förr'n jag förgås af väntan.

Emund.

Jo, hon är utom dörren, inom jorden
Hon har nu länge, länge varit död.

Alrik.

Död, fasans ord! Min enda Hulda död?
Och Alrik fick ej se dig dö, ej sluta
Ditt öga till, och kyssa från din mun
Förlåtelsen, och dö i dina armar,
Och leda dig som brudgum genom grafven.

Emund.

En bättre hand än din slöt hennes ögon;
En bättre mun än din dess ande tog.
Men på din sorg jag känner dig igen;
Jag blir förtrolig med dig för din smärta.
Ja, du är Alrik, ty du älskar än;
Men om du gret en syndaflod af tårar,
De kunna icke skölja bort det ord,
Som lade Hulda blek i jorden, yngling!

Alrik.

Förbannadt vare detta grymma ord
Som allt förkrossat, hvad mig dyrt har varit,
Som bränt min ungdoms lustgård till en öken!

Nu fallet är dess sista blomsterträd.
Och du skall veta, sedan du försvann
Med Hulda, har min kärlek högre blifvit.
Men bittrare; ty ångern, brottets broder,
Har stridt mot kärleken med heta pilar
Om första rummet i mitt arma bröst.
Här i din hydda har jag vakat nätter,
I stumma samtal med mitt hårda öde.
Kärt och förkrossande har Huldas minne
Kringsväfvat mig, men ingen hvila funnit,
Liksom en dufva öfver hafvets rymd.
En ständig oro mina dagar varit.
Kom der en ljusare och bättre stund,
Från himlen sänd ned öfver mig ibland,
Som denna qväll: jag upplät själ och ögon
För kristendomens ljus; jag njöt deraf,
Och närmare den saknade jag fann mig.
Min andakt var ett offer åt min Hulda;
När hon nu återkommer, tänkte jag,
Jag med en fridens kyss vill möta henne,
Och säga: din i tro och din i kärlek!
Den aningen jag vårdade så helig,
Och i min smärtas tid den var mig allt.
När allt är borta, så är intet qvar.
Du tog det, gubbe! bort med dödens stämma;
Bröt lifvets kärna ur mitt bröst med makt:
Jag kastar skalet ned för dina fötter.

Emund.

Hör du hur palmen susar öfver griften?
Lyss väl! det rör sig djupt i jordens famn,
Långt här ifrån; se der, nu kommer hon
Så här — *(Han går långsamt med handen lyftad)*
med stilla gång. Jag känner stegen;
Ty vi ha mycket, mycket gått till sammans.

Hon har ett sken kring hufvudet; i handen
Ett kors hon bär. Nu står hon åter stilla.
Mitt barn, mitt barn! ser du ej mig, din far?
(Han utbreder armarna och dignar neder.)

Alrik (uppehåller honom).

Dör också du? nej, Emund, gör ej det!
Vak upp och sansa dig. Vill du ej hvila?
Lång väg och vaka ha ditt hufvud mattat.
Lägg dig att sofva här; det styrker dig.

Emund.

Jag är väl litet underlig ibland;
Men ligga vill jag ej — jag hellre vandrar;
Ty då kan jag gå undan för den onde;
De sofvande han lättast öfverraskar.
Det blir väl bättre med mig; jag vill vänta.
Min klocka slår väl ock en gång i tornet,
Och då är rätta tiden först att ligga,
Så barnlös, hjertlös, kall och öfvergifven.
Hon ligger *der*, och jag skall ligga *här*.
(Han stapplar omkring rummet.)

Alrik.

Mitt sorgemått är rågadt; mer och mindre
Betyder intet nu. Då du dig hämtat,
Sätt dig bredvid mig här, och uppenbara,
Hur Hulda dog; säg hennes sista ord;
Jag är beredd att höra domens ljud,
Veropet öfver mig från hennes läppar.
Sitt här, töm ut din hämds vältalighet;
Låt mig få lida allt, hvad jag förtjent,
Och lidande försona hennes skugga!

Emund.

Du fordrar mycket; men den aftonrodnad,
Som ännu flämtar, stridande mot mörkret,

I gubbens själ, påminner mig att lyda,
Uppmanar mig att lägga ned hos dig
Vår vandrings saga, som jag länge nog
I trånga bröstet hafver inneslutit,
Förr'n lågan släpper, kolet blott är qvar
Och dödens falke lägger sig deröfver.

Trehundra dagar, om mitt minne räcker,
Förlupit, sedan här jag gick om bord,
Med Hulda mild och blek invid min sida.
Och om vår färd är intet att berätta,
Förrän på Tysklands jord vår gång begyntes.
Den första natten kom; men inga stjernor,
Ty moln och storm och dunder hade redan
Inkräktat himmelen med eld och svärd,
Och ingen hydda bjöd oss tak och värma.

I skogens djup vi bäddade vår säng;
Jag sof mot dotterns knä, ty jag var trött;
Men Hulda sjöng, och Gud i molnen sjöng,
Att bergen brakade och hafvet fräste.
Vid Guds och Huldas sång man slumrar skönt.
Men ack! hon låg för nära jordens hjerta
Den natten; jorden blef för kär i henne,
Och hon sög upp dess våta andedrag.
När jag då vaknade i dagens gryning,
Satt hon ännu och log imot mig ömt;
Klar sken i silfverglans mot morgonsolen
En krans af daggens perlor på dess lockar.
Vi stego upp och vandrade igen.

I Myklagård, den stora kejsarstaden,
Guds kyrkor sågo vi, och sköna taflor,
Mariebilder, helgonben och böcker;
Och efter faror, efter tusen strider
Mot djur och menniskor, mot luft och vatten,

Så stodo vi en qväll i dyster stillhet
På bergens ås, som Jorsala omgifver,
Och sågo rakt imot den ljusa staden,
Som sken som guld bland palmer och bland cedrar;
Och solen satt på Thabors silfverkulle
I sin förklaringsprakt, och dröjde uppe;
Hon ville ej gå ned af idel fröjd.
Till venster låg Johannes vida öken
Och Silos berg; vi stego ned i dalen,
Som leder härlig fram på fagra blommor
Till porten Ephraim, som vänligt bjuder
Den främling in, som kommer från Damascus.
Då lopp en darrning öfver Huldas lemmar,
Och hennes hy blef som ett altarkläde,
Och hennes ögon, klarare än stjernor,
Kringirrade den himmelsljusa nejden.
Hon sade rörd: »här hvila vi, min fader!
»Här bor ju Gud; här är oss godt att vara.»
Nu tryckte hon min hand så hårdt, så hårdt,
Och hviskade så hemligt i mitt öra,
Liksom hon fruktade att Gud det hörde:
»Min broder Alrik är väl rädd för mig;
»Men om han såg den lefvande Guds stad,
»Han ville gerna hos sin Hulda bo,
»Och dränkte svärdet djupt i hafvets botten.»

Alrik.

Ve svärdet!

Emund.

Då vi genom dalen gingo,
Vi blefvo tre. Jag kände ej den tredje;
Men han gick lätt och sväfvande på blomstren,
Som om Guds egna vingar honom lyftat.
Han förde oss helt nära stadens gårdar,
Till en olivelund, inom hvars krets

En sten låg, huggen ut ur marmorhällen.
Der satte Hulda sig i gräset ner;
Den sköna mannen räckte henne handen,
Och sade: »Gud är god.» Min dotter log;
Och liksom solen, då hon sjunker neder,
Är mera röd än under dagens hetta,
Så göts nu öfver Huldas liljekinder
Ett purpursken. Hon sade: »mörkt är lifvet,
»Men ljust står herrans anlet öfver tiden.
»Hans ljus ledsage dig min gode far!
»Bär fram till Alrik Huldas sista helsning:
»Hans syster är jag nu, säg honom det,
»Om förr än jag du honom träffa hinner.»
Nu sjönk imot den obekantes hand
Det sköna hufvudet; och på dess läppar
En kyss han tryckte, och det var förbi.
Nu utslog engeln sina hvita vingar,
Och lyfte stenen opp med mäktig hand,
Och då han föll, slöt han min dotters läger.
Och solen tog god natt, och engeln flög —
Jag låg på knä — o ve! hur var det se'n?
Hur är det, och hur blir det? Ej för evigt
Skall Hulda ligga der. Hon kommer här.
Och hennes gång är ljudande och stilla,
Liksom Guds gång utöfver sina stjernor.
Jag börjar åter märka att jag lefver;
Ty blodet fäktar starkt i mina ådror,
Och hjertat hamrar allt hvad det förmår;
Det vill ha slut på dagens långa arbet;
Det tarfvar ro, min son! och natten lider.

(Han reser sig.)

Kom! dotter, än en gång vi gå till hopa;
Än sjunga vi en aftonpsalm till sammans;
Men Emunds staf är skör och gammal vorden;

Den är af törne och den brister snart.
(Han sönderbryter stafven.)
En ny jag skär vid helga stadens port;
Der växa cedrar nog och myrtenskogar.

Alrik.

Jag sitter ej och gäckas här med lifvet;
Dig hjelpe Gud! min far, jag kan det ej;
Min syster ropar mig, och svärdet törstar.
(Omfattar Emund hårdt.)
Min far! var glad: jag söker upp vår Hulda.
(Han tar svärdet och störtar ut.)

Emund.

Det var ett väldigt famntag, käre Alrik!
Så klämma dödens armar en om lifvet.
Du var väl dödens budskap, skickad ut
Att mig bereda på den sista färden.
Välkommen, död! fastän det kommer sent;
Men tag mig icke galen bort af jorden;
Låt själens öga renas från den hinna,
Den spindelväf af bistra, heta tårar,
Som lidandet omkring dess klarhet spunnit.
En ren besinning, Gud, mig sist förläna!
Mitt lif var stormigt, brusande dess skiften;
Gif lugn i döden, och gif lugn i griften!

Nionde uppträdet.

Slätt nära stranden, omgifven af höga träd. Månen går upp öfver Björkö. Det är nära midnatt.

Alrik (med bart svärd).

På denna ljusa väg jag går till Hulda;
Het vägen är och hvass; men den är kort.
Farväl, du jord! jag, din förskjutne son,
Välsignar dig; jag offrar dig mitt blod;

Jag kan ej hata invid lifvets gräns.
De onda skänker jag dig nu förlåter;
Den goda, som du gaf och jag förlorat,
Var mera värd än du; jag söker den
Med svärdets bloss långt utom dina kuster,
Min stjerna, brinn! möt nu din broder, **Hulda**!

(Han vill döda si

Tionde uppträdet.

Alrik. Huldas ande.

Anden.

Sänk svärdet, Alrik! känn din Hulda åter;
Hon lefver än, hon älskar och förlåter!

Alrik.

Du kommer, Hulda! i din Alriks famn.
Hvad salighet! du älskar och förlåter.
Och kysser hellre mig än tusen englar.
Du sväfvar undan mig — du är ej Hulda.
Förr såg jag dig så gerna; skön du var,
Men menskligt skön; nu är din skönhet luft.
Jag tror, du står på månens strålar, Hulda!

Anden.

Jag är en röst ur grafven i ditt öra.

Alrik.

En röst ur grafven? du är död och jordad.
Hvi stöter jag ej svärdet i mitt bröst,
Att äfven jag må bli en röst ur grafven,
Och följa dig, som genljud, hvart du far?
Du främling är för mig, och jag för dig;
Vi måste närmare ännu förenas.

Anden.

…manna dig! Rys att dig sjelf förgöra.

Alrik.

…ur länge skall jag spöka omkring jorden,
…ed trånadens och sorgens mask i bröstet?
…anske till dess jag magrar ur mitt harnesk,
…ch bleknar bort, och fäller kopparskalet,
…ik flodens kräfta; skall i skog och öken
Jag gömma mig och skyla mig med löf?
Vill du din Alrik se i sin förnedring?
Nej! må jag dö som man, med mannakraft,
Med varma blodet i mitt hjertas rum;
Och när det svallar ut ur sina brunnar,
Högt på dess böljor må min ande segla,
Upprätt och fri, som segerns örn mot solen,
På morgonrodnans flod i dagens gryning,
Imot din famn, den eviga och varma!
Ej så som qvällens harkrank Alrik vill
Utsilas smått, och sist en morgonstund
Hopkrumpen dö, och ifrån bladet falla.

Anden.

Guds kämpe blif! Statt upp, låt döpa dig!
Gräf hednaskruden ned i mullen fjerran;
Ikläd dig ljusets rustning, strid för herran,
Så vinner du hans helgonpalm och mig.

Alrik.

Träd närmare, Guds dotter! lys min själ
I nattens dunkel; men låt ljuset falla
Så mildt hugsvalande, att jag ej svindlar.
Jag är af jord och stoft, förmår ej skåda
Ohöljdt Guds återsken på dina kläder;
Men blif mig när, tills morgondagen bräcker.

Anden.

Hvad natten fostrat under dunkla vingar,
Med morgonstjernan upp mot himlen svingar;
Jag hör, hur Raphaels strålharpa klingar.
Hon kallar mig. Statt upp! låt döpa dig,
Så vinner du Guds helgonpalm och mig.
(Anden försvinner. Djup stillhet.)

Alrik.

Hon flyr — det är förbi med dröm och mörker;
I östern ljusnar dagens majestät.
Till strid re'n famna natt och dag hvar annan;
Nu är ock tid att kämpen reser sig,
Och skakar af sig nattens kulna dimma,
Och framgår klar med bragdens sol i pannan.
(Solen går upp.)

Täckelset faller.

IV.

Första uppträdet.

Björkö. En aflägsen skogstrakt. En stor, ihålig ek vid foten af en bergshöjd. Det är natt.

Alrik (bärande sina vapen och en spade).

Sol sofver tungt; de blida jungfrustjernor,
Som blyga nunnor bära molnets slöja.
Dyr är mig stunden medan alla sofva.
Var äfven du, o jord, så tyst, så tyst;
Förvara stum den skatt, jag dig förtror.
Guds öga vakar blott; det är mitt ljus,

Och för dess blick jag ej min gerning döljer.
(Han lägger vapnen på jorden.)
I skramlen än, men det är dödens klang;
Er sista helsning till den unga kämpen,
Som eder nu en hvilobädd bereder,
Till lön för trogen tjenst i bardalekar.
Jag är ej mer den samme; bättre vapen
Jag bära får — er tid är nu förbi.
Men liggen stilla, der jag eder gömmer.
Och vittnen aldrig ondt mot eder herre!
Ve den, som Alriks vapen gräfver upp,
Och tvingar dem att annan herre tjena!
De bränne honom, bringe honom död!
(Han börjar gräfva under eken. Peregrinus kommer med en brinnande fackla, men försvinner åter hastigt.)
Hvad sällsamt sken! Är solen redan uppe?
Nej, skenet kom från dig, du sköna harnesk;
Du blanka brynja, den jag högst har älskat
Af alla vapen, som jag sett och burit.
Du satt mitt hjerta närmast. Hård du var,
Ogenomträngligt hård mot svärd och pilar,
Som sökte Alriks hjerta, men af dig
Förslöade och brutna nederföllo.
Blott *ett* du släppte fram: min Huldas bild,
Som målad stod på guldets klara yta,
Och smög sig genom dig till själen fram.
Du, Huldas spegel! mest är älskad vorden,
Och derför skall du djupast ner i jorden.
(Han nedkastar sitt harnesk.)
Nu kommer örnen; han har flugit ut.
Det susar icke mer i örnens vingar;
Der han skall flyga, måste vara storm,
Och hjertats storm ger honom mer ej fart.
I jordens sköte är ock lugnt och stilla;
Den dödes suck är enda vinden der,
Och den förmår ej lyfta dessa fjädrar,

Örn! du får äta mull och stoft så länge!
Till dess att mull och rost dig sjelf förtära.
Du ville fort; det vare här ditt lof:
Skyl nu ditt näf med vingarna och sof!

(Hjelmen nedlägges.)

Dig, löftets svärd, med dina kalla runor,
Jag borde sänka ned till verldens grund.
Tre gånger drog jag dig, tre gånger svek du;
Den fjerde resan vill jag dig bespara.
Jag känner dig: du vill väl gå igen,
Och ropa »blod» så rysligt i mitt öra;
Men herren dömme mellan dig och mig!
Hans starka hand dig fjettre qvar i djupet!
Nu neder med dig, plågare! ligg stilla,
Och gråt, att du ej fått mitt hjertblod spilla.

(Han stöter svärdet häftigt i gropen. Derp igenkastar han den, och betäcker väl öpp ningen med stenar och jord.)

Och nu, Gud vare lof! så är jag fri!
Den sista bördan föll från mina skuldror.
Min enda fröjd och sorg jag nu begrafvit,
Och intet mera fäster mig vid jorden.
Gud! jag är vapenlös, men stark i dig,
Och till din helgedom jag skyndar mig.

(Han går.)

Andra uppträdet.

Peregrinus. Orm, *med* **tvänne kämpar,** *framkomma mellan träden.*

Orm (något före de andra).

Här fins eken, munk! jag griper fyndet,
Om eken ock skall rifvas upp med roten.
Hitåt! hitåt!

Peregrinus.

Du ryter, som en gast;

Med hälften ljud kan du de döda väcka.
Gräf här, men tyst och fort, förr'n dagen
Jag ställer mig på vakt.

(Han går afsides. Kämparne gräfva.)

Förste kämpen.

En lustig munk.

Andre kämpen.

Jag tror den slätt, som sina egna sviker.

Förste kämpen.

Hör, Orm! vill du, när presten kommer åter,
Så vräka vi i gropen honom neder.
Och lägga sten uppå.

Orm.

Ja, om han ljög.
Har han sagt sant, så må han gerna lefva.

Andre kämpen.

Vid Asa Tor! här har jag svärdet funnit.

Orm.

Och hjelmen der — och brynjan, allt är godt.
Kom här!

Peregrinus.

Häf mullen öfver, fresta skruden!

Andre kämpen.

En kostlig rustning Alrik här begrof,
För god att rosta bort i jordens gömmor.
Den, som är galen — Alrik är ju galen?

Peregrinus.

Ja, galen.

Förste kämpen (ikläder sig harnesket).

Den var gjord för karlakropp.

Jag fyller icke fullt; men när jag står,
Så märks det ej. *(Han sätter hjelmen på.)*
Ett grufligt berg till hjelm
Han trycker hårdt mitt hufvud och min hals.
Han är för liten.

Peregrinus.

Oh! för stor och tung.

Förste kämpen.

De stora vingarne väl kunde lossas;
Det svigtar —

Orm.

Gå ett steg!
(Kämpen vill gå, men faller omkull)
Stig upp, lös af!
Du är för matt, att Alriks kläder bära.
Göm dig! *(De afkläda honom.)*

Peregrinus.

Försök du dessa vapen, Orm!

Orm (går i vapen, och tager svärdet i handen).

Som nöt i skalet, står mitt lif i brynjan,
Och hjelmen sitter med sin gylne örn,
Som vore han hopväxt med hufvudskålen.
Hell! sköna skrud! du likar mig så väl.

Peregrinus.

Bra, Orm! bra, Orm! Din stämma och din gån
Jag tror du stulit af den galne kämpen.

Orm.

Så höll han svärdet. Högt han bar sitt hufvud,
Som jag; han knep ej falskt om svärdets fäste.
Så bröt han fram på slagets fält; det sken

Och hven, der han med stridens rosor lekte.
Och han var härens sol. Nu är jag sol.
Ur vägen, barn! sen I, här kommer solen.
Hon bränner friskt — fort undan, eller smälten!
(Han hugger omkring sig. Kämparne fly.)

Peregrinus.

Du blir den rätta; lika hög gestalt
Och samma röst igenom hjelmens galler
Förblinda lätt den hufvudyra hopen.
Nu är du Alrik. Uppträd nu på tinget
Som han, och tala så; strid om så höfves.
För gubben Oldur ock dig uppenbara
Som Alrik; var hans son; den rätte Alrik
Han är förlorad för båd sig och oss.
Bete dig som en man. De gråe fäder
Förvänta stora verk af dig i dag,
Och hvad ej Alrik ville, mäktar du.
Det dumma folket tror, att du är Alrik,
Och som du gör, så göra de ock alla.
Håll bispen varm, slå gyckelkorset sönder —
Du hatar Kristus?

Orm.

Mer än sotdöd.

Peregrinus.

Godt!
Hvad du bör göra, och hvad du bör tala,
Jag hviska skall på tinget i ditt öra.
Jag blir din ande der, och du min kropp;
Jag tänker, och du gör. Vi äro ett.

Orm.

Allt gör jag gerna, om jag slipper tänka.

Peregrinus.

Kom, dölj dig nu, tills rätta stunden kommer.

Orm.

Ett ord: du är en munk, men hatar munkar;
Du är en kristen, men du hatar kristna.
Du måtte tänka starkt, som det kan göra.

Peregrinus.

Derom ej bry dig; då förgår din kraft;
Nu inga griller; tiden fordrar verk.
Så — in i skogen; der är vägen mörk;
Men fältets dag har många falska ögon.
(De gå in i skogen.)

Tredje uppträdet.

Kapellet.

Kyrkvaktaren (inträder med en lykta.)

Jag stiger in fast här är mörkt.
Den, som bär ljus i handen, flyr ej mörkret,
Men mörkret honom. Bär jag lyktan lågt,
Så följer mig en afundsman, min skugga;
Och ljus och skugga synas vara bröder,
Så troget följa de hvar ann i lifvet.
Men sätter jag min lykta upp i hvalfvet,
I templets himmel, då är allting glans,
Och ingen vet, hvart skuggan tagit vägen.
Ju högre upp, dess renare är ljuset;
Den hemligheten har jag genomgrundat;
Ty jag har länge gått omkring med ljus,
Och tändt upp eld, och vaktat herrans hus.
(Han börjar påtända ljusen i koret, och sjunger:)

Tänd ljusen, tänd ljusen till aftonsång!
Du hör ju der ute de dödas gång.
De mysa åt ljuset
I härliga huset.
De sågo ej ljuset i dag eller går:
De sågo ej ljuset på natt och år.

Julnatten är klar, och de döda stå,
Och skåda den stjernan på himmelen blå.
De svinga i glansen,
Hej! lustig går dansen.
Låt dödmänner dansa, låt ringen gå —
Det är ju så sällan de dansa få.

Lyktgubbe! tänd ljusen. Si, dansen är slut;
Lägg bibeln bakfram, och skynda dig ut.
Du får icke glömma,
Att timglaset gömma.
De döda slå sönder båd timglas och ur.
Lyktgubbe! på tornknappen sätt dig på lur!

Jag sjunger så, att jag blir rädd till slut.
De långa fönstren börja blifva spöken,
Och grafmans steg de susa i mitt öra;
Men biskopen hörs ännu icke till. *(Han ropar högt)*
Hvem är som går der ut på gatan?

Eko.

Satan.

Kyrkvaktaren (gör korstecken).

Bort, leda odjur! vik från kyrkogården,
Här är ej hus för dig; i Guds beskydd
Står denna mur och de, som inne bedja.
(Han sjunger.)

Klara sol och fadersöga,
Obegripliga försyn!
Lampa i det blåa höga,
Se hit neder genom skyn.
Kyrkan och dess hufvud vårda
Imot ilskans skott, de hårda.
Till ditt tempels bön och sång
Styr de trognas stilla gång.

Det går här utanför åter någon.
Jag undrar hvem det är. Hvem kommer nu?
Säg efter, eko, om du kan.

Eko.

Guds man.

Kyrkvaktaren.

Guds man? — jag tror dig; jag vill möta honom.

Fjerde uppträdet.

Kyrkvaktaren. Ansgarius.

Ansgarius.

Ditt nit jag lofvar. Säg hvad lider tiden?

Kyrkvaktaren.

Det öfver midnatt är; ej långt till dager.

Ansgarius.

Du mycket vakat och behöfver hvila.
Gå hem, min vän!

Kyrkvaktaren (i det han går med en blick tillbaka).

Din vakotid begynner —
Den, som bär biskopsstafven, får ej sofva.
Svårt är i detta land, i dessa dagar,
Att lefva lugn, och tjena rätt sin Gud.
Gud vare hos dig alltid, vördig biskop!

(Han går.)

Ansgarius (ensam, framgår i koret, tager embetsstafven i den ena handen och ett gylne kors i den andra, samt knäfaller vid altarfoten).

Min fader! stoftet fruktar, glad är anden;
Han är hos dig; Han vet, på hvem han tror,

Låt himlen upp för mig; tag mig vid handen,
Och sänd mig en af dina englars kor.
Se, i mitt timglas rinner sista sanden!
Vänd det omkring igen; din makt är stor.
Vill du, det rinner ut, så ske din vilja;
Ej lif, ej död mig från ditt anlet skilja.

När klockan slår, och striden mig omringar,
Stäm upp min själ till helig ro och frid;
Om öfver mig din engladufva svingar,
Blir segern himmelsk, eller döden blid.
Om smärtans kalk du mig från höjden bringar,
Jag tömmer tåligt, och dig blir jag vid;
Fyll den med fröjd igen åt barnen alla;
Låt nådens stråle på din kyrka falla!

Var nådig, herre! låt ej tiden släcka
Den milda stjerna, öfver norden står!
Du värdes snart din helga hand utsträcka —
Hon bryter molnen, och på mörkret rår.
Dess morgonglans skall många hjertan väcka,
Och dagens sken uppträda i dess spår.
Trygg skall jag hvila bredvid herdestafven,
Om Kristi kors tillbedes öfver grafven.

Femte uppträdet.

Ansgarius. Alrik, *(som sakta inträdt under bönen).*

Alrik.

Frid med dig, biskop!

Ansgarius.

Var mig här välkommen,
Om du är dödens ande, sänd af Gud,
Att mig bereda till den sista timmen!

Jag bäfvar ej. Säg ut ditt ord, träd fram!
När jag mitt kall fullbordat, dör jag gerna.

Alrik.

Det är ej dödens ande, som du ser;
Frid, lif och glädje jag dig önskar, herre!
Och mig välsignelse af dina händer.

Ansgarius.

Träd närmare! Jag börjar känna dig,
Fast annorlunda nu du syns än förr.
Du aflagt rustningen; din drägt är lätt;
Din kind är blek; din gång är tyst, som dödens.
En gång du gick med svärdet rakt imot mig,
Förutan svek, och slog med öppet våld.
Nu grundar du i lön på mord, och döljer
Ditt hjertas vildhet under veklig klädnad.
Fort, blotta dolken! jag är redo, yngling,
Och göm den icke längre under kappan.
Har jag förtörnat dig, så skona ej
Mitt usla lif; men ett af dig jag beder:
Befläcka ej min herres helgedom
Med syndigt blod. Dräp mig derutanföre!

Dock — unge man! mig ömkar öfver dig.
Du är för ung att viga dig vid brottet.
Tro mig, din höga själ är allt för god,
Att för en usel syndapenning säljas
Till evig egendom åt syndens furste.

(Räcker honom handen.)

Hvad har jag brutit? Hvi är du mig vred?

Alrik.

Med rätta, biskop! du mig förebrår
Den vilda blindhet som min själ betäckte,
Och som förledde, i en dyster stund,
Min arm att öfver dig sin glafven höja.

En tid det var, en ryslig dröm att minnas,
Då jag var mörkrets skötebarn och vän,
Min egen gissel och min egen fasa.
När jag på gränsen stod, liksom ett spöke,
Imellan tomma minnen, dem jag skydde,
Och dunkelt hopp, som ständigt mig besvek,
Jag ville älska; men jag kunde ej;
Jag ville döda, men jag kunde icke.
Framåt! jag tänkte: blodet gör dig väg,
Jag ville slå mig ut ur själens töcken;
Men se, då kom ett barn, en tår, en bön.
Och jag blef rädd, som satan för en engel.
Men denna dröm är lyktad, och min morgon
Har börjat gry; jag fröjdas i dess sken,
Och hoppas blott på dagen, som skall följa.
Den lära, du bekänner, är ock min,
Och hednaskruden ligger sänkt i jorden —
Hit är jag icke länd med list och mord,
Och vore nu min själ så fri från synd,
Som mina kläder fria ifrån vapen,
Så vore jag din like, helge fader!

Ansgarius.

Jag kysser dig derpå, att du är sann
I tal och tro, och att vi bröder äro
I syndens strid på jorden, ädle yngling!

Alrik.

Du drack ur glömskans kalk en helig skål;
Jag drack förlåtelsens från dina läppar.
Stor är den kärleksborgen, jag har fått,
Men ännu större den, som jag begär.
Jag längtar högt att till en kristen vigas;
Af dina händer vill jag signad bli.
Döp mig i denna stund med lifvets vatten.

Ansgarius.

Ren är din längtan. Ske dig som du vill;
Men ensam är jag; inga vitnen finnas.

Alrik (pekar mot höjden).

Der bor vårt vitne.

Ansgarius.

Ja, der bor vårt vitne.
Skönt talte du; din tro är dopet värd.

(Han går med Alrik till ena sidan af altaret, d[illegible] en dopfunt står, och tager messboken i handen.)

Sjette uppträdet.

Ansgarius. Alrik. Clemens.

Clemens.

Det börjar dagas, biskop! Folket skockas,
Och vakten knotar; är du redo snart?
Jag är förstörd af denna nattens vånda.
Hvad rörelse det var i kungaborgen;
Hur kopparporten lästes upp, igen;
Hur många männer sent i gästbudssalen
Vid hornen gräsligt skrålade och sjöngo
De vilda sånger, jag med rysning hört,
Ett sorgligt förespel till dagens handling!
O, kunde jag i hafvet fängsla solen,
Ej skulle hon gå upp i dag, och lysa!
Se, Alrik här!

Ansgarius.

En helig pligt mig håller
Ännu ett ögonblick i kyrkan qvar.

Alrik.

Blif vitne Clemens! till den salighet,
Du mig förvärfvat med de ömma lāror,

Och styrk med dina böner det förbund,
Jag här vill knyta med den allrahögste.

Clemens.

Så blir en droppa glädje oss beskärd
I sorgens och bekymrens bittra källa!
Jag icke störa skall din stilla andakt,
Du nya gäst i herrans helga gårdar!

Alrik.

Hvad ser jag för en syn på väggen der?
Det står en härklädd man —

Ansgarius.

Den gamla rustning,
Som följt mig åt på mina långa resor
Kring land och haf. Jag har den fordom burit;
Mig ångrade det sen, att jag den bar;
Jag fann mig lika säker utan honom,
Och hängde honom upp i fridens hus
Till tackeoffer. Hvarje gång mitt öga
På skruden faller, då jag ingår här,
Så läser jag derpå den sköna läran:
På himlen mera än på vapnen lita!

Alrik.

Gif skruden hit! jag kämpa vill för dig.
Högt klappar hjertat efter vapen åter;
Jag är ej van i qvinnokläder gå.

Ansgarius (nedtager rustningen).

Nu är du dammig, gamla pansarborg!

Alrik.

Jag blåser dammet bort, så är han blank.
Den egnar mig — han lyser ej af guld,
Men dunkelt, djupblått stål med silfverkors
För hjertat. Skönt! Jag darrar af förtjusning.

Ansgarius.

Väl! drag den på. Det är ej Gud imot,
Att du hans vapen lånar; strid för herran!
(Alrik drager på sig pansarskjort…

Clemens.

Dig blifve denna drägten lyckosam!

Vakten (utanför).

Ut, biskop! ut; solgången blåser kallt.
Ut, vi ej bida längre. *(De stöta mot dörren.)*

Clemens.

Häll! han kommer.
(De närma sig altaret. Alrik knäböjer och aflägger s… trosbekännelse. Dopet förrättas. Clemens står i be… jande ställning. Ansgarius sätter hjelmen på Alri… hufvud, binder svärdet vid hans sida och välsignar…

Ansgarius.

Välsignelse med dig! välsignelse!
Du Jesu man! du korsets riddare!

Clemens.

Strid manligt för din lidande församling!
Var oss ett stöd! — Kom i min famn, min son!
(Alla tre omfamna hvar andra.

Alrik.

När hornet skallar och till tinget bjuder,
Jag inför folket träder upp med er.
Jag vet, att eder väntar intet godt;
Men kommer döden, och mot hjertat syftar,
Så vill jag gå imellan er och döden.
Med udden af mitt nya riddarsvärd
Jag brinner att mitt ringa namn få skrifva
Uppå ett blad i lifvets gylne bok.
(Han nedfäller hjelmgallret.)

Ansgarius.

En himmelsk kraft bor i ditt hjeltebröst;
Styr den till ädelt mål! — Jag ser dig åter.

Alrik.

I solens sken vi se hvar andra åter.

(De gå.)

Sjunde uppträdet.

Tingshed. Högar. Sjön i grunden. Flera båtar ro eller segla mot stranden. Andra hafva redan lagt till. Män vimla om hvar andra, stiga ur sänkorna, draga dem upp på land, och dela sig i spridda flockar. Bönder uppträda och ökas stundligt.

Förste bonden.

Du kommer obeväpnad. Hvarför så?
Är du en kristen, eller är du köpman?

Andra bonden.

Ej är jag kristen, icke heller köpman;
En ärlig svensk, som du, fast utan vapen.
Jag har ej kommit hit att slåss i dag;
Men jag vill tungan desto bättre röra.

Förste bonden.

Ett slag på skölden och ett grepp om svärdet
Ge härligt samljud ju åt skaldens sång;
De gifva vigt och kraft åt det, man talar.

Andra bonden.

Så är din mening: den må vara god.
Jag har den tron, att den, som obeväpnad
Och utan fruktans hjelp, med blotta skäl
Kan röra menskohjertan, talar bäst.

Tredje bonden.

Folk blir här nog. Re'n lysa alla högar
Af rustade och sköldbeklädda männer.

Dock största delen vilja höra blott,
Och hålla sig på afstånd när det gäller.
När nu de få förståndiga beslutat,
Och saken afgjord är, då skria de
I himmels sky, och bulta djupa hål
I sina sköldar, till ett bifallstecken,
Och veta ej om deras goda bröder
Dömt af dem hufvudet.

Första bonden.

Ditt visa hufvud
Kan också sitta löst. Det blifver hett
I denna dag, om jag mig ej bedrager.

Tredje bonden.

Hur då?

Andra bonden.

Godt är om folk; men hvilket folk?
Den vi som broder helsa, kan förråda;
Vår vän kan ovän vara, fast han smilar.
På ansigtsdragen tar man ofta felt;
Ty underlig är tiden nu för tiden.

Tredje bonden.

Ett enda hufvud kunde hjelpa saken —
Knaps! tinget ändadt — vet du hvem jag menar?

Första bonden.

Du blir ej den, som detta hufvud fäller.

Fjerde bonden.

God dag! Är lagman här?

Första bonden.

Nej, men han kommer.
(Han kramar hans hand.)

Fjerde bonden.

Släpp, jernram! hvem har lärt dig klämma så?
Hvem smidde dig den hårda handsken, bonde?

Första bonden.

En gamla fader. Gå du hem och lägg dig!
Kjölk har du i din hand.

Fjerde bonden.

I tungan honung.
(Emund Björnson uppträder.)

Andra bonden.

Du går så tyst och blek. Säg, är du sjuk?

Emund.

Nej, mycket frisk. Jag tycker mig må väl.

Tredje bonden.

Tingsmässig är du ej. Du söker någon —
Hvem spanar du med dina hemska ögon;
Vill du förråda oss, du gråa skälm?
Hvem söker du?

Emund.

Den du har sprungit för;
Och talar jag, så löper du för namnet.

Tredje bonden.

Få se, om jag blir skrämd.

Emund.

Min broder döden.

Andra bonden.

En gammal ruskig bror.

Emund.

Nej, han är ung;
Som barn han ler, och strålar såsom Gud

Men kramar hårdt, och slår som tio män.
Han kommer hit i dag, det har han lofvat.
Ett famntag till, och Emund är förnöjd.

(Han g

Andra bonden.

Han yrar.

Tredje bonden.

Han är kollrig, arme gubben.

Första bonden.

Förryckt han blifvit på sin Jorsalsfärd,
Så säga de, som sluga vilja vara;
Men han är öfvervis; af idel vishet
Han synes tokig inför mängdens ögon.
Den sanne vise är en narr på jorden.

Andra bonden.

Men lagom vis är bäst; ett sundt förstånd,
Som icke spökar, men har klara tankar,
Lär verka mer i dag, så väl som förr.

Tredje bonden.

Den gamle kristne spår oss intet godt.
Hans vrånga ord om döden gör mig kulen.

Första bonden.

Håll färgen, och var man!

Åttonde uppträdet.

Folke lagman. Oidur. Orm, *i Alriks rustning, med sluten hjelm.*

Flere bönder.

Hell, lagman Folke!

Första bonden.

Väl, Alrik! att du kom! Ditt unga blod,

Ditt friska sinne lärer väl behöfvas,
Att gifva lif åt ålderns tröga visdom.

Orm.

Jag sviker ej. Du har min hand derpå.

Folke.

Svik dig ej sjelf. Lägg tygel på ditt mod,
Och grip ej in med svärd i oträngdt mål,
Så gör du underverk, du ädle kämpe!

Oldur.

Ur Oldurs innersta du detta tog.
Min son! min son! *(Omfamnar honom.)*
Du höga asålejon!
Lägg nu i dag en frisk och härlig krans
På mina hvita lockar!

Andra bonden.

Vakta dig,
Att icke detta unga asalejon,
Då han nedlägger kransen på din hjessa,
Med ramen trycker dig till jorden ner.

Orm.

Sörj ej, du bonde! Näst bredvid mig står
Den, som ej vishet tryter. Jag har styrka.
(Han döljer sig bland folket.)

Oldur.

Nu styre gudarne! *(Till Folke.)* Han är så kall
Som is i dag. Det älskar jag ej heller.

Folke (intager sitt säte).

Jag ser att spjuten sänkas der på kullen;
De helsa konung Olof.
(Basuner höras. Flere kämpar uppträda.)

Förste kämpen.

Kungen kommer.

Andra kämpen.

Gif rum för kungen!

(Allmogen drar sig åt sidorna.)

Nionde uppträdet.

Konung Olof, *i konungslig drägt, omgifven af kämpar och hoffolk. Honom följa på något afstånd* **Ansgarius,** *i högtidsskrud med korset och stafven,* **Clemens Monitor, Alrik,** *i sin nya rustning med nedslagen hjelm,* **Munkar,** *och många* **kristna. Lagman Folke** *reser sig jemte bönderna. Konungen intager sin stol och helsar folket, hvarefter Folke åter sätter sig.*

Konung Olof.

Din konung helsar dig, o Svea folk!
Från stolen, der han sitter med bekymmer!
Ty icke döljer jag, att denna spira
Mig tung är vorden i de sista dagar.
Jag mins den tid, med vördnad jag den mins,
Då det var lifvets stolthet konung heta
För dessa länder och för dessa männer;
Då striden var det friskaste på jorden;
En ren och ljudfull storm, som förde ära
Och seger hem på sina starka vingar;
Då friden var det lugnaste på jorden;
En helig gudaro på segerns bädd,
Af sångens klang och sagans trollningsstaf
Ej söfd, men vederqvickt till nya bragder,

Oldur.

Du talar om en härlig tid, o konung!

Konung Olof.

Nu är ej strid i Sverige, icke frid;

Ett sorgligt mellanting, som fräter tyst
Ur rikets kropp dess äkta lif och kärna.
Det går ett ledsamt spöke kringom landet,
En farlig tvinsot, som dess styrka stjäl.
Vårt goda gamla har uppblandadt blifvit
Med nya läror, nya tänkesätt,
Och usel är den samdrägt deraf kommer.
Nu vill man väl, att jag, som konung är,
Skall gå imellan, lyfta upp min hand,
Och bjuda lugn mot makterna, som kämpa.
Men ho, som dristar sig att lägga handen
På det guddomliga, på gudars verk,
Han drager handen lam och kall tillbaka.
Jag hvilade. Med stilla råd jag sökt
Att länka hop hvad sönderbrutet var,
Och väntade mer läkedom af tiden.
Den mannen, som här står, Ansgarius,
Från södern kommit hit med annan lära,
Förkunnande en okänd, högre gud,
Om hvilken förr blott dunkla sagor hördes,
Som sakta vindar från aflägse land;
Man visste icke, hvarifrån de kommo.
Han fredligt vandrat inom denna stad,
Var borta, återkom och lärde många
Sin nya vishet utan våld och svek.
Ej trodde jag, att denna mannens sinne
Var ondt och vidrigt, att han ville hviska
Oss död i örat; ty hans lif var fromt,
Och sanning lästes i hans öppna panna.
Jag älskat honom, och hans gudatro
Oskyldig trodde jag, som många andra,
Och säger icke nu, att jag bedrog mig.
Men jag har hört och funnit med bekymmer,
Att folket rotat sig i hat och ifver
Mot biskop, prester och den kristna tron;

Anklagelser, förfärliga och svåra,
Kringlupit länge ifrån mun till mun,
Som röra brott mot landets väl och folkets.
De hafva manat mig som landets fader,
Att fatta rättens svärd och undersöka,
Hvar skulden ligger, fria eller straffa.
Här är jag kommen. Svaranden är nära.
Statt upp af stolen, lagman! låt din klagan
Högt talas ut, att vidt den spörjas må!
Och, nordens gudar! jag åkallar er
Om vishet nog, att rätt i målet döma,
Och så om kraft, att föra ut min dom!

Folke (*uppreser sig*).

Hell dig, o konung! Hell vårt gamla Sverige!
Dom öfver den, som stämplar dess förderf!
I folkets namn jag under gudars himmel
I deras åsyn klagar bispen an
För brott mot våra gudar, våra lagar,
För brott mot mensklighetens helga bud,
Och frågar högt med oförtäckta ord:
Var du ej den, med dina tjensteandar,
Som satte Björkö stad i eld och brand?

Ansgarius.

Hvad skall jag tala? Jag står obeväpnad,
Af sköldars mur omgifven, på hvars tinnar
Mig spjuten helsa med mång tusen dödar.
Har ej min lefnad talat till min fromma,
Ej något ädelt verk min oskuld vittnat,
Så frälsa heller inga ord i dag.
Men på din fråga, lagman! vill jag svara:
Den eld, från mig gått ut, har ej förtärt,
Men lyst hugsvalande i nattens mörker
Med stilla stjernglans öfver Björkö stad.

Oldur.

Du stilla suttit; ej med egen hand
Du brott begått; ren kan du visa den
I höjden, menar du, och fri dig svärja.
Men utur djupet af ditt slutna bröst
Har brottens själ och tanka alltid flutit,
Och dina tjenare, de svarta munkar,
Begärligt fattat vinken, och fört ut
De hemska verk, dem du har tänkt och velat.
Oskyldig heter du; insvept du står
I helighetens fagra sken och mantel,
Med hjertat svart af lömskt förräderi.
Men nu vi kommit ränkerna på spåren,
Och mängdens ögon börja öppna sig,
Som förr förblindades af glansens strålar.
Med mörka gåtor du dig mer ej reder;
Ty folket söker sanning, kräfver sanning
Och klart bevis; med vitne jäfva vitne!
Kan du det ej, så spar din tungas ord;
De äro ugglerop vid middagstiden.

Ansgarius.

Mitt rop är svagt, och det kan öfverlarmas
Af vapensorl och buller. Jag är tyst;
Men blodets rop från jorden tiger icke.

Folke.

Stån fram, I männer, som vid templets brand
Tillstädes voren och dess upphof kännen!
Afläggen här ett högljudt vitnesmål;
Förkunnen sanning; med en trogen målning
Brännmärken mannen, som med facklans eld
Vår gudavigda stad förbränna ville
Och oss begrafva i dess askas glöd.
Ve den, som far med eld i fridens städer!

(Vitnen framkomma.)

Förste mannen.

Mig skådar Oden. Jag vill tala så,
Som stod jag vid hans höga stol, som vitne
Inför einheriars och asars dom.
En prest det var, i svart och fotsid kåpa,
Som facklan bar och tände huset an.
Så vidt jag anletsdragen fatta kunde,
Så sutto djupt hans ögon, kal var hjessan;
Men ifrån nacken hängde svarta lockar,
Huggormar like. Vildsint var hans blick;
Hans ansigtsby var ful, som rostadt jern.

Andra mannen.

Vild som en hungrig gams.

Tredje mannen.

Men hvarifrån
Han kom och hvart han for, vi icke sågo;
Ty som ett väder flög han hastigt fram.
Men att han kristen var, på drägten syntes,
Och allt hans skick, som gerningen, förrådde
Den art och slägt, hvarur hon sprungen är.

Folke.

Om han ock ombytt drägt och sig förvandlat,
Så mycket menskomakt förmår, jag spörjer,
Om på hans uppsyn än I honom kännen?

Andra mannen.

Oh, mycket väl. Den leda afgrundsbilden
Jag skådar när jag vill för mina ögon.

Tredje mannen.

Den, som en gång ett sådant vilddjur sett,
Ser det i mörkret likasom i ljuset;
Ty der som kroppens ögon icke se,
Der gripa själens blickar föremålen.

Ansgarius.

Läs der i deras anleten, som stå
Omkring sin mästare. De äro få,
Men trogna, rena. Du skall se och bäfva.
Oskuldens öga hafver blida strålar
För den, som skuldfri sjelf och menlös är;
Men för den arga har det skarpa pilar.

Första vitnet.

Bland dessa fins han ej.

En röst.

Se der, se der!

En annan röst.

Här är han.

Oldur.

Fram med honom! Gripen bofven!
(Bönder löpa af och an. Vapen dåna.)

En bonde.

Han flydde, konung!

Folke.

Du är skamlös, bonde!
Som icke skyr din egen nesa röja.

Konung Olof.

Fort, kämpar! följen nidingen i fjäten,
Och fören honom fram för kungastolen.
(Kämparna gå.)

Oldur.

Du skiftar färg och tiger, store biskop!
Ditt hufvud tynges ned, och gylne mössan
Tycks sitta löst.

Ansgarius.

Jag rolig är och glad,
Liksom en son på hulde faderns knä,
Och mina bröder, delande mitt öde,
Har jag omkring mig midt i farans famn.
Men den, som skyr mitt ansigte i dag,
Som bakom smyger och sig undandöljer,
Han är min fiende, en lögnens ande,
Om ock han klädde sig i englars drägt.
Ståndaktig jag hans brödraskap förnekar.

Konung Olof.

Må denna sak ännu en stund få hvila,
Tills mina kämpar hinna återkomma.
Låt höra, klagande! din andra klagan,
Om du dertill dig så befogad finner.

Folke.

Ansgarius! jag nu anklagar dig
För värre brott än brand, för barnamord,
För mord på barn, som sofver. Det är rysligt.
Du skickat ut en munk —

Qvinnan med barnet (uppträder).

Tyst! lagman, tyst!
Snabt löpa dödens ord från dina läppar.
Du grymme Folke! slut din mun igen,
Att ej en lögn på dina gamla dagar
Må andas dimma på din äras spegel.
Se detta barn, som onde anden dränkte,
Som stendödt förr jag bar på denna arm,
Det har *han* uppväckt med sin gudahand —
Hör, folk!
Det har han uppväckt med sin gudahand.
Lif är hans namn, och jag tillbeder honom.

(Hon nedfaller ock omfattar Ansgarii knän.)

Oldur (till Folke).

qvinnan, fruktar jag, vår sak förstör.
du de kristnes hop, hur fort den växer?
qvinnan bort! Hon kan förleda många.

Folke.

vägen, moder! lemna detta rum.
svears ting får ingen qvinna vara.

Qvinnan.

Försök att från den helige mig slita;
u känner ej en moders himlakraft,
om du kan tro, att lefvande jag släpper.
I viljen mannens röda hjertblod skåda;
Framför hans bröst skall jag ett pansar bli!
Knäpp dina händer kring den huldes hals,
Mitt lilla barn! håll fast och bäfva icke,
Om spjutens uddar söka sig en väg
Igenom dig till den förföljdes hjerta.

(Barnet omfamnar Ansgarius.)

Nu, bödlar! allt är redo, kommen nu!
Vi dö till sammans. Jag vill gerna dö;
Man sofver ljuft vid helga männers sida.
Och se'n — Guds finger, som på fästet blå
Har målat stjernor och de ljusa vägar,
Skall doppas i vårt blod och dermed skrifva
På himlens stora öppna minnestafla:
»En qvinna med sitt barn och en apostel
»De svenske mördade på Björkö hed.»
Och hela verlden skall den skriften läsa.
De onde englar skola le och säga:
»Derföre prisas må de tusen männer.»
Men Gud, som skref det, vet hvad det betyder.

Ansgarius.

Du ädla moder; gå med frid, jag beder.

Förskona dig och detta froma barn!
Din kärlek mera än din hjelp mig gläder;
Ty öfver mig en härlig kraft går ned,
Som högt uppöfver jordens gräns mig lyfter.
Vill Gud min död, du kan mig ej bevara;
Men ämnar han min svaga lifstråd spara,
Jag oförbrännlig skall i elden stå,
På spjutens uddar som på blommor gå.

Qvinnan.

Du bjuder, och jag lyder. Du är helig —
Men öfver mina tårar sjelf jag råder,
Och jag vill gråta jordens hjerta mjukt;
Kanhända då att menskohjertan lenas.

(Hon går vördnadsfullt åt sidan. En dufva sväfvar öfver Ansgarius.)

En bonde.

De onda tecken komma. Ser du fogeln,
Som fladdrar der med sina hvita vingar?

Oldur.

Lägg pilen på, skjut olycksfogeln neder!

(Bonden spänner sitt armborst, lägger pilen och syftar. Oldur rycker af honom bågen

En evig mättning! — Dufva, du är min.

(Han skjuter bom.)

Fördömda, skrumpna hand, som icke duger!
De späda dufvor häda mig i synen.
Du är för gammal, Oldur! du bör dö.

(Han kastar armborstet ifrån sig. Dufvan höje sig sakta och försvinner.)

Orm (sakta framsmygande till Oldur).

Hvad lider verket? Får jag hugga snart?
Mig bränner svärdet.

Oldur.

Håll ditt svärd i skinnet

...m en stund, men hemta boken fram!
...g pröfva vill, hvad den kan verka.

Orm.

Boken?
... bort med sådant kram! När såg du väl,
... någon kom med böcker fram på tinget?
... mig en vink, när du behöfver svärd.

(Han döljer sig åter.)

Oldur.

...t svindlar för min syn. Hvad sade han?
...pp, lagman! tala mer!

Folke.

Hvad synes dig,
O konung! *(till Oldur.)* Tala du! Mig tryta orden.

Konung Olof.

Jag dömer ej, der intet är att döma.

Oldur.

Håll kung! och dig betänk, det råder jag;
Att gäcka svear så, det duger icke.
Och jag upplyfter här mitt bleka hufvud,
Som ej förgäfves hvitnat under mödor,
Erfarenhetens systrar — fastän nu
Allt gammalt flys och ratas — och bedyrar,
Att icke jag och denna kristne mannen
Gå båda fria, lefvande af tinget.
Hit är han kallad, att till rätta stå;
Det skall han ock, så sant jag Oldur heter,
Och ännu svenskar lefva. Dom skall gå
Ur annan mun, om icke du vill döma.
Till trädets rot är blanka yxan satt.
Ej båtar återgång; här huggas skall,
Och trädet stupa eller bilan springa.

En bonde (svänger hillebården)

Friskt lif, I männer! hvarför sofven I?
Vi sopa ren de gamle gudars boning.
Jag färdig är att första slaget slå.

Alrik (bryter sönder hillebår

Skört är ditt vapen. Skaffa dig ett bättre!
Vet, ekens rot står djupt i jordens famn,
Och på dess krona hvila himlens stjernor.

(Upplopp och skrammel af vapen i grunden. Dofva strids

En gammal bonde.

Jag kan ej sitta längre här och tiga;
Af fasa reser sig mitt glesa hår,
Förderfvets storm mig blåser kall på hjessan.
Hör, kung! han susar hemskt omkring oss redan
Han kommer — än en stund, och hatets vigg
Vill hålla gräslig skörd ibland oss alla,
Och de, som öfverblifva, få ro hem
I bräckta båtar uppå blodets böljor.
Spar landet, konung! lyssna till min röst;
Föraktlig syns mig ej de kristnas gud;
Hans välde är kanhända ej så ringa;
De lugna strömmars kraft är alltid stor.
Jag märker ock, att krigare ej felas
Bland kristenhetens skara, som här står.
Det är betänkligt, kan bli rysligt, Olof!
Skilj då de brusande, de vilda floder,
Att de ej öfversvämma — stilla dem!
Bjud tvänne kämpar framgå, en för asar
Och en för Kristus! Låt dem envig hålla!
Ställ domen till de mäktige der uppe;
De veta bäst, om denna unge gud
Är härlig nog, att med dem sammanvara,
Och jemte dem vår dyrkans offer få.
Bed gudarne, att de i svärden bo,

m styra till rättfärdighetens seger!
m först den kristne stupar, blifve då
ans gud och prester jagade ur landet!
en faller asars man, så böje vi
is vördnadsfulla för den ljuse Kristus,
h låta honom med de sina bo
ära bygder med en helig ro.

(Folket, som under detta tal stillat sig, gifver tillkänna sitt bifall.)

Konung Olof.

t ligger vishet i det råd, du gifver.
i följa det. Anklagelsen förfalle!
n stora lotten må af gudar dragas;
is blod må rinna, för att spara allas.

Ansgarius.

ud styre striden! Jag är nöjd dermed.

Konung Olof.

um för de stridande! En sköldeborg
mgifve dem! gån, kämpar! ordnen folket!

(Kämparna gå. Allmogen ställer sig i ordning. Väpnade, högväxta bönder uppställas framför i fyrkant, med hopslutna sköldar och höjda spjut. Ansgarius intager med de kristne en nära belägen kulle, der han kan åskåda kampen. Oldur vinkar Orm, och talar i hemlighet med honom.)

ag frågar: ho vill kämpa asars kamp?
hvem vill för kristenhetens guddom strida?

Alrik (uppträder inom fyrkanten).

litt lif för Kristus!

(Han ser mot kullen. Ansgarius sträcker korset mot honom).

Folke.

Hvilken dyster kämpe!

Oldur.

Han kulen är och mörk, som midnattstimman.
Svagt glimmar korsets stjerna på hans bröst;
Hon blekna skall för solens gylne stråle.

Orm (framgår gent mot Alr

För svears gudar drar jag asasvärdet.
Välkommen, gosse! till en lustig död.

Alrik.

Du djefvul! håll! hvar tog du dessa vapen?

Orm.

I fädrens vagga finns mång härlig ting.
I stora smedjan, der jag dessa hemtat,
Går bälgen friskt; guld flödar der som vatten;
Och den, som hamrar, får du fråga sjelf,
Då du i dag ned i hans verkstad träder,
Jag visar vägen med det här. Se upp!
Ett slag: så är du strax vid porten, dåre!

Alrik.

Gack in förut, och bär i jorden åter
Det vigda gods, du stal ur hennes djup!
(De kämpa. Orm nedfaller på knä för Alriks svärdshugg

Oldur.

Du segnar, son! har du ej merg i benen?
Du är en niding, eller Oden vred.

Alrik.

Du är ej sårad.

Orm.

Nej!

Alrik.

Så res dig då!

(Striden börjar häftigare. Under den ser man en af de bortskickade kämparna framträda för konung Olof. Bland folket märkes en stark rörelse. De slita ett svart tygstycke sins emellan, som ömsom svajar i vädret, ömsom nedtryckes och under ropande sönderrifves.)

Kämpen (med en flik af en svart kåpa i handen).

Den svarte mannen var oss obegriplig.
Förgäfves, konung! sökte vi kring ön.
Vi återgingo: strax var presten med oss,
Liksom en aftonskugga, lätt att se,
Men svår att gripa. Nu, när denne kämpen
Med rassel föll på knä, då flydde han;
Vi följde, funno intet — blott hans kåpa.
En del af den har jag i handen qvar;
Det öfriga du ser i folkets händer.

Konung Olof.

Välan! hans stund är kommen.

(Kämpen går.)

Ansgarius och Clemens.

Helig, helig
Är Gud, vår segerherre!

Alrik.

Gif dig, kämpe!
Säg mig, hvad heter du?

Orm (som häftigt anfaller och sårar Alrik).

Märk, *Alrik* är
Mitt namn i dag.

Alrik.

Det var din sista lögn!

Orm (i det han stupar).

Ve! jag är död,

(Han ger upp andan.)

Oldur.

Och Oldur lefver än —
Blod af mitt blod — Ohämnadt skall du flöda?
Och tidens natt är kommen. Gudar! gudar!
Har jag ej jern? fins ingen död för mig?
(Han rusar öfver svärdet, som li bredvid den slagne Orm.)

Alrik.

Än finnas dödar nog. En ger jag dig;
Förlåt mig, om det svider. Känn din son!
(Han nedkastar hjelmen från hufvud

Oldur.

Du Alrik? härlig syn! Nu är jag mätt.
Död! stjäl dig vingar, flyg med trötta anden,
Och kasta honom på den öde stranden,
Der minnet slocknar ut.
(Han sticker sig igenom och anfal Alrik med det blodiga svärdet.)
Du är ock mogen.

Alrik.

Nej, fader! håll! din arm behöfves ej;
Det svärd, som eden tog, har eden löst,
Och jag är fri från löftets hårda skuld.
En ljuflig ro och vällust mig betager.
Mig smeka pulsens slag, så heligt varma,
Liksom en himmelsk mö med rosenmun
Gaf kyss på kyss åt hjertat, som vill kallna.
(Oldur neddignar mot en klippa. Ansgarius son nedstigit från högen, håller Alrik i famnen.)

Oldur.

Jag lutar mitt hufvud mot klippan hård;
Ej hafver jag son eller vård.
Jag dör. De må spotta på grafven med hån;
Det gör hvarken till eller från.

Ty den gamles vålnad på stjernor går;
Med det evigas nyckel i handen han går.
De bespottare skola få gråta till slut,
Bedja kraften den höga och nycklarna ut;
Men förgäfves —
Det till himmelen for, kommer aldrig derut.

(Han dör.)

Alrik (som nedsjunkit till jorden, men stödes af Ansgarius och Clemens).

Var det min faders stämma, som jag hörde?
För mig till honom fram!

Ansgarius.

Gud är din fader.

(Biskopen ger Alrik korset att kyssa. Derpå höjer han det högtidligt upp mot himlen.)

Alrik.

Hell, höga träd, hvad du i solen blänker;
Hvad glans du vidt kring nordens fjellar ger!
O, hvilken krans, i skenet, som du skänker,
Af stora konungar jag sitta ser!
De tårar, Gud från korsets armar stänker,
I deras hår som stjernor drypa ner.
Högst sitter Jesu Kristi hufvudbona —
Se, kronor buga sig för törnets krona.

Du hjeltebild! som håller fridens fana
Högt fladdrande upp i den klara dag —
Jag älskar dig: vi vandra samma bana;
Ty du har blod på brynjan såsom jag.
Och du, förklarade! hvad jag fick ana,
Du folken skrifva skall till evig lag.
Du sitter skön, med jordens glob i handen,
Och heter frälserman kring frälsta landen.

I skimrande gestalter! Alriks ära
Är hafva tändt en stjerna på er stråt.
I vandren fort — Gud vet hvart det skall bära;
Han mäktar lyfta framtidens förlåt.
Gläds, moder Svea! herren är dig nära,
Ditt svärd i strid, din lykta mot försåt.
Fritt lif, ljuf död. — Sött är att dö på palmer,
Och vakna upp vid ljud af helgonpsalmer.

(Alrik dör. Folk framtränger. Några knäfalla vid lik Andra rycka löf af träden, göra kransar, doppa den Alriks blod, och betäcka dermed sina hufvuden.)

Emund.

Sök upp din lilja i Guds paradis,
Du ros bland kämpar! helsa Emunds dotter!
Der ligger fadern, och här ligger sonen.
I menniskor! som lefven och som kommen,
Om någon gång I kännen eder jord
Af skälfvosoten fattas, natt och morgon
Ej veta vägen bort och hem på himlen,
Och stormen sig förgrymmar — veten då,
Då hafva skuggorna sig rest med dån:
Det Fadern är, som kämpar med sin son.

Konung Olof (upptager Oldurs svärd)

Din Gud, Ansgarius, lär mäktig vara,
Som alstrar sådan tro i kämpars bröst.
Jag reder far och son två skilda högar;
Plantera korset uppå Alriks graf;
Jag detta svärd vill på den andra sätta.
Helt nära de bredvid hvar andra hvile,
Att deras vålnader i stjernenatten
Må, sittande på hvar sin egen hög,
Hvar andra handen räcka till försoning.

Ansgarius.

Till Alriks graf hvar afton vill jag komma,
Och från dess höjd jag folket lära vill,
Att tron är hjeltekraftens sköna blomma,
Att frid och kärlek hör Guds rike till.
Kung! Verldars Gud vi landets värn befalla;
Han skydde dig, sin kyrka och oss alla!

Täckelset faller.

DÖD UTAN DÖD,

ELLER

FRIHET OCH TROHET.

LUSTSPEL I EN AKT.

Personer:

Mustapha, turkisk pascha.

Telos, en ung grekisk skald.

Psyche, hans syster, älskad af Osman.

Dione, hennes moder.

Daphne, en ung grekinna, fången af Mustapha i en fäktnin

Osman, } paschans drabanter.
Ali, }

Idrys, en gammal grek, Psyches far.

Thisbe, en blomsterflicka, Psyches och Telos' syster.

Leila, Psyches vän.

Skådeplatsen är ett rum i greken Idrys' hus.

———

Första scenen.

Idrys, Dione, Psyche.

Idrys.

Hvarför sitter du så tyst och nedslagen, Dione? Hvarför hänger du hufvudet? Är det fullt af myror?

Dione.

Nej, af turkar!

Idrys.

Af turkar? Ypperligt, ypperligt! Du har förälskat dig i Mustaphas långa drabant, eller i flera drabanter på en gång — ett dussin vackra janitscharer — efter ditt hufvud är fullt af turkar.

Dione.

Jag önskar, att den ståtliga paschan Mustapha vore lika långt från vårt hus, som hans janitscharer och alla muselmän äro långt från mitt hjerta.

Idrys.

Har du gråtit, Psyche?

Dione (härmar henne).

Ja! — Psyche, Psyche! Visst kallar man jorden en jämmerdal, men icke är man derför tvungen att jämra sig vid 17 års ålder, innan man ännu lärt sig att förstå hvad lifvets elände betyder. — Vid din ålder har man så många blommor att plocka, så många fjärilar att fösa bort, att man borde snarare skratta än gråta sig sjuk. Hvad tänker du på när du gråter?

Psyche.

På — min bror.

Idrys.

Din bror är död och behöfver icke dina tårar. Om du går ut och låter blåsa på dig i Tempedalen och lyssnar huru vinden sjunger, så skall du få höra att det icke låter ömkligt öfver hans graf. Foglarna i träden qvittra glädjesånger, och vi, som gå här qvar, vi må vara gråhåriga eller hafva svarta, fladdrande lockar, böra afundas honom sitt öde. Utom dess är det icke alldeles säkert, att han är död. Nog säga de så; men jag har aldrig sett hans lik. Nej, Psyche! du gråter för någon, som — lefver, som har två ben att sitta på, och två ögon att — sofva med.

Dione.

Du är bitter i dag, Idrys. Skona henne.

Idrys.

Ja, Dione! Nog skonar jag. Men den store, högmäktige paschan, som sitter här och röker, och menar väl med min dotter, och älskar henne så ömt, som höken älskar dufvan, han skonar icke, han.

Psyche.

Min far! *(Hon vill gå. Men Dione håller henne tillbaka.)*

Dione.

Tala mildare, min man. Man läker inga sår med dolkar.

Idrys.

Nej! man gifver — man gifver. Om den hand, som vill rycka ut den sårande dolken, tager kraftigt i, så är hon grym, heter det. Men den, som stötte till, kallar man mild — amen.

Psyche.

Amen. *(Hon lutar sitt hufvud ned mot armen, sätter handen för ögonen.)*

Idrys (till Dione).

Qvinna! om du ej begriper, att flickan är kär i Mustapha, och att allt går åt helvete, så är du icke värdig att vara maka åt Idrys den sluge. Antingen skall jag gifva henne till pris åt en af mitt fäderneslands mäktigaste förtryckare, eller göra henne olycklig, förstår du, eller ock intetdera. Jag är son åt Grekland och far åt Psyche. Skall jag förråda min moder eller mitt barn?

Psyche.

Ingendera.

Idrys.

Ingendera. Du är visare än du sjelf tror.

(Han går.)

Andra scenen.

Dione, Psyche.

Dione.

Är du slug, Psyche?

Psyche.

Nej, söta mamma! min far är slug.

Dione (lyfter upp hennes hufvud).

När jag var barn och kunde gråta, och trodde, att jag såg söt och förförisk ut när jag grät, kom min mor till mig en gång — jag satt nästan som du nu sitter — och blef så ond, så ond, att hon drog upp mitt hufvud ur handen, så här — och sedan gjorde hon så här —

(Hon kysser henne och går ut.)

Tredje scenen.

Psyche.

Och hvad borde Psyche göra då? Jo, hon borde mildt och försakande knäfalla för sin moder, kyssa sin faders hand, och säga: den kärlek, som var mitt hjertas skönaste blomma, lägger jag här ned för edra fötter, att I mån trampa den sönder, eller sätta den i vatten i ett fönster; afbruten är hon i alla fall — men alla de der vackra sakerna kan icke Psyche göra. Hvar skall jag dölja mig?

Fjerde scenen.

Psyche, Mustapha.

Mustapha.

Dölja mig? Hvar skall Psyche dölja sig för Mustapha? Eller, hvar skall Mustapha dölja sig för Allahs eviga öga?

Psyche.

Ack!

Mustapha.

Skiner icke solen mer, efter min blomma är så b: Är Mustapha död, då Psyche ropar: ack!

Psyche.

Du ser så vild ut. Du måste vara vänlig mot mig och taga mig i famn en gång, och sedan skall du gå, aldrig komma hit mera.

Mustapha.

De två första vilkoren äro lätt uppfylda. Det tre har någon ond ande ingifvit dig, och det fjerde förstår i din Mustapha.

Psyche.

Du måste förstå det; ty du är icke *min* mer.

Mustapha.

Men du är *min.*

Psyche.

Nej!

Mustapha (rytande).

Jo!

Psyche.

Nog säger mitt hjerta: *du är min;* men min tung får icke säga det.

Mustapha.

Så länge jag lefver, kan ingen hindra Psyches tung att vara hennes hjertas tolk. Vill någon annan tunga lär din tunga tala hvad hon icke *skall,* så har jag här e tunga, *(han drager dolken)* som kan komma dem alla at tystna. Hvar är din far?

Psyche.

Jag vill gå och söka honom.

Mustapha.

Vill du? Men ett ögonblick unnar du mig först.

Psyche.

Jag unnar dig allt.

En röst (utanför).

Psyche!

Psyche.

Jag kommer.

Mustapha.

Du kommer icke. Här befaller jag, och jag vill se den som ropar.

Rösten (utanför).

Psyche!

Mustapha (drager sabeln och störtar ut).

Heter jag Mustapha, och du är en kroppslig varelse, så ropar du icke Psyche en gång till.

Rösten (utanför).

Psyche!

Psyche.

Obegripliga ljud! Det är icke min fars röst, icke min mors röst, Mustapha, håll! *(Hon går.)*

Femte scenen.

Daphne *i krigsrustning och* **Telos** *med blottadt svärd.*

Telos.

Vi måste gå tysta såsom vestanvindar. De äro snart här. Detta är min faders, min moders och min systers boning. *Här* har jag sett Psyche sitta och gråta — *här* plägade min far tälja spånor af ett trästycke, när jag var liten, för att visa mig, att en stor man är mer än tusende små. Nu tro de mig vara död. Men du, Daphne! vet att jag lefver, och innan solen kommer upp igen, hafva underliga händelser timat. — Du är skön i din rustning.

Daphne.

Men segern är skönare. Du älskar segern högre än mig.

Telos.

Segern är stum och kall utan segerns belöning. Lagerkronan är skönare än svärdet, och Daphne är skönare än segern.

Daphne.

Om jag segrar i dag, blir en sång af dig min belöning. Sången är skönare än segern. Jag skyndar att vinna den.

Telos.

Daphne! Du känner anfallspunkten. Janitscharerne äro redan insomnade och paschan sjelf tänker i dag mera på sin kärlek än striden. Denne Mustapha var en gång en grekisk gosse och hette Hector. Jag var då äfven en gosse, och vi lekte och drömde, att Grekland var fritt. Då kom du en dag som en himmelsk härold, gaf mig detta svärd och sade hvad här står: frihet och trohet. Då svuro Hector och jag att lefva för dem eller dö för dem. Om han brutit sin ed, vill jag pröfva i dag. Han bortröfvades af turkiska korsarer, till Konstantinopel, blef sultanens älskling, och är nu en mäktig man bland våra fienders skaror. Slår hans hjerta än för fordna minnen, så vill jag komma det att klappa starkare; är det kallt, så skall det värmas eller brista. Farväl. Strid och segra! Jag vill bedja döden, att han skonar dig.

Daphne (räcker honom handen).

Farväl!

Telos (lägger stum hennes hand på sitt hjerta. Daphne går, och Telos blir ett ögonblick stående orörlig).

Icke faller Daphne för Mustaphas svärd; ej heller skall Mahmuds lie så härja alla Greklands blommor, som den skördade den heliga skaran. Intet namn var mig ljufvare än Hectors namn, och intet rysligare än Mustaphas; men Mustapha kan ännu blifva Hector. Psyche! det var jag som ropade; den broder, som du begråter, är icke död: men jag vill låtsa som jag vore det, jag vill kalla mig sjelf död; jag skall strö blommor på min egen graf, och säga: Telos är död, till dess den timman slår, som väcker Hector ur sin grift och skänker Mustapha åt döden. Detta svärd, som Daphne, mitt hjertas älskling, en gång invigde, som hon kysste och gaf mig, derför att jag aldrig skulle draga det utan att segra, detta svärd, på hvilket Hector svor att ej förråda Greklands sak, skall gifva Mustapha det sista slaget; och samma makt, som frälsade mig ur stridens och dödens armar, skall med vänligt öga se, huru jag lindar lagerkransen kring fästet och hänger svärdet upp igen. En tid har min lyra ej varit hörd i Tempedalen; hon har stått stum, men stämd på mina fallna bröders grafkulle, och de toner, som vinden framlekte ur dess strängar, voro

i matta, ty lifvet var matt; men då, när lifvet vaknar, vill jag sjelf röra lyran åter och sjunga, hvad jag nu knappt vågar hviska:

"Lefvande man blef död; en död blef lefvande åter:
Och den som lefvande blef, var ju den samme som dog.
Grekland dog, och det samma, som dog, blef lefvande åter:
Svärdet ej dödar blott, svärdet ock lefvande gör."

(Han lägger ett litet papper i en bordslåda.)

Hvad är detta? En dolk i Psyches låda? Kom hit, du frestare! Du skall intet ondt göra. *(Han kastar dolken ut genom ett fönster.)* Psyche! här vill jag lägga åt dig en liten helsning. Jag vill kyssa den först. Nu börjar min spöktimme. Om några minuter är jag icke Telos mer. *(Han skyndar ut.)*

Sjette scenen.

Psyche, Dione, Idrys *inkomma från en annan sida, och* **Leila.**

Idrys.

Nu skall Psyche icke tänka på några anderöster, utan, medan paschan är borta, torka tårarne ur sina små ögon. En strid har utbrustit på fältet, och går allt väl, så ser jag icke Mustapha mer under mitt tak. Styrkan anföres af en ung amazon, som heter Daphne, och turkarne äro öfverfallne. Var segern afgjord när Mustapha kom, så har han sett sin sista dag.

Psyche.

Sin sista dag? Ve den dagen! Jag har en god vän här i lådan, som kan försötma bitterheten af Mustaphas sista dag. *(Hon öppnar lådan, men finner brefvet och läser:)* "Psyche! denna dag är Mustaphas dödsdag, och en lifvets dag för honom och dig: det lofvar den okände hämnaren." — Hvad betyder detta? — Nej! hämnare! döden och lifvet sämjas ej på en dag, och jag är olyckligare än någonsin förr.

Leila.

Tro den sista meningen, Psyche! men icke den första. Hvem vet om icke den okände hämnaren vill dig väl?

Dione.

Bedraga mig icke mina öron, så är redan paschan här åter.

Psyche.

Han lefver!

Idrys.

Har ödet fogat så, måste ock Idrys vara en ann menniska.

Sjunde scenen.

De förre. Mustapha *med två drabanter och* **Daphne** *fång med bundna händer, i rustning.*

Mustapha.

Ingen sol sken skönare för Mustaphas ögon än mån i denna afton. Jag har segrat i månskenet, Idrys.

Idrys.

Högmäktige pascha! Segerns byte (*pekande på Daphn* synes tillkännagifva, att segern vunnits i månskenet.

Mustapha (småler).

Ja, ja! Nu vill jag sätta mig här och fråga. Hvad i ditt namn, unga hjeltinna?

Daphne.

Jag heter Daphne.

Mustapha.

Hvad heter din fader?

Daphne.

Öfver min faders graf växa hvita blommor! Ty ha dog af ålder och hade silfverhår; på min moders graf väx röda rosor, ty hon föll för svärd. Min fiende brukar hellr svärd på qvinnor och barn. Min broder...

Mustapha (häftigt).

Hvem är din broder?

Daphne.

Jag hade en broder; han föll för min fiendes list.

Mustapha.

Och han hette?

Daphne.

Seger.

Mustapha.

Hvad heter din fiende?

Daphne.

Mustapha.

Mustapha.

Sätt dig.

Daphne.

Om du stod, så skulle jag sitta; men då du sitter, vill jag stå.

Mustapha (stryker sig om skägget).

Du är qvinna och du är en tapper qvinna. Derföre förargas ej mitt hjerta öfver det, som mitt öra hör. Idrys! kom hit. Har du betänkt dig ännu? Vill du gifva mig din dotter?

Idrys.

Allt hvad jag äger, står till din tjenst, högmäktige herre! Mitt barn har funnit behag inför dina ögon, och derför vill jag i morgon låta föra henne till ditt perlbeklädda tält och sätta henne ned till dina fötter. *(För sig sjelf.)* Skall jag tro den okände hämnaren, så lär din brud icke vara af denna verlden.

Mustapha.

Hon skall ej sitta vid mina fötter, utan vid min sida. Hon skall tryckas till mitt hjerta, och med sin blick förjaga mina qval. Segern är ofta bitter, och maktens spira tynger den handen mest, som henne håller.

Åttonde scenen.

De förre. **Telos** *såsom en vandrande, nästan lomhörd, kramhandlare, åtföljd af blomsterflickan* **Tisbe.**

Telos.

Beder ödmjukast och skyldigast om gunstig tillåtelse, att få fråga, om någon mäktig och stor pascha bor här inne, som heter Mustapha, att jag må för hans brinnande ögons himmelska klarhet utbreda mina ringa skatter. Sköna saker! sköna saker! Hell Mustapha, du är rätte köparen. Jag bugar mig inför din härlighet, som en mask kröker

sig i stoftet för vandringsmannens fot. Ty, ehuru vi äro välsignade med rikedomar och försedda med allt hvad hjertat önskar, äro vi dock visserligen födda att trampas på, eller liksom klumpar för de mäktige, att tälja på.

Idrys.

Ut, jude! Ditt tal retar mig, och jag vill straxt visa dig skenbarligen, att judar äro födda att trampas på.

Telos.

Nog ser jag att dina förtretliga läppar röra sig; men prisad vare Moses, så ock alla profeter och patriarker, att jag icke hör en enda stafvelse af hvad du säger.

Idrys.

Tyst jude!

Mustapha (vinkar med handen. En af drabanterna går mellan Telos och Idrys.)

Stilla, stilla!

Telos.

På de gamla ruinerna af Athens murar sitter nattetid en uggla och ropar klä hvitt! men att icke jag eller någon annan kläder sig hvit, är rasande naturligt. En dåre vore den som tog befallningar af en gammal uggla. Desslikes är den hvita drägten så lätt nedsvärtad, och menniskan har så svårt att hålla sig ren. Antingen bör menniskan vara svartgrå, som jag, ty den färgen håller med smutsen, eller ock röd, som du, väldige herre! ty den färgen håller med blodet. Kommer en eller annan oskyldig droppe deruppå, så kan icke Belzebub sjelf få rätt på den på den yttersta dagen. Väl säger man att blodet ropar, men det är en ren lögn; ty jag är ett lefvande vittne, att blodet är så tyst, så tyst; och hvartill skulle det tjena, då menniskornas tungor ropa så fasligt och ingen hör dem? *(Han letar i sin låda.)* Thisbe! Thisbe! Visa dina blommor för hans härlighet, de rödaste och fagraste, dem du plockat i Tempedalen, och anse dig väl betald, om du benådas med en blick af Mahmuds älskling.

Psyche (går till blomsterflickans korg och vill köpa en blomma.)

Låt mig få köpa en blomma!

Telos (ser henne i ansigtet och tager henne i handen.)

Köpa en blomma! stackars barn! När jag var ung i mina dagar, då köpte inga flickor någon blomma — och hvarför? Jo! det var en underlig sats, att tärnorna voro blommor sjelfva. Men om du nödvändigt vill hafva något att lukta på, så tag här en, som väl är litet vissnad, men hon luktar ännu, och man kan se på henne, att hon varit vacker som dagen. *(Hon tager en blomma och gifver henne.)* Vill hon kyssa gamla juden?

(Psyche drager sig undan och rycker af honom blomman, den hon länge betraktar, och slutligen med ett uttryck af förvåning gömmer i sin barm.)

Thisbe (visar sina blommor för Mustapha).

Här äro gula tusensknönor och törnrosor och gula narcisser, här äro eterneller och kejsarkronor och pioner. Jag hade hvita liljor i fjol, men se, nu äro de rödspräckliga; jag vet icke hvarför.

Mustapha.

Jag vill helst hafva hvita. Om de äro så hvita som Psyches hand, så vill jag köpa; men då du inga hvita har, så vill jag taga en, som liknar dina händer.

Thisbe.

Nådige herre! du får icke köpa alla.

Daphne.

Tag alla dina eldröda kejsarkronor ur korgen och kasta till mig; ty du ser, att jag icke har några händer. Jag tycker om dem och jag vill rikligen betala dig.

Thisbe.

Gerna, men då skall du ej döda mig med din lågande ögoneld. Jag vågar ej komma dig nära. *(Hon kastar kejsarkronorna på golfvet vid Daphnes fötter, som trampar sönder dem.)*

Daphne (skrattande).

Det fägnar en amazon, att så många kejsarkronor ligga under hennes fötter.

Leila (tager en lagerqvist och räcker dt Daphne).

Den har du från mig. Jag vill fläta den öfver hjelmen;

den skall betyda, att om du ej segrade, så var du dock segern värd.

Daphne.

Nej! jag väntade en sång; och den hördes aldrig: ty Daphnes händer äro bundna. Man sjunger icke för fångar, och man kröner blott de fria.

Telos (som med synbar rörelse betraktat Daphne och föga genomforskat Mustaphas anletsdrag).

Nu spöka blommorna, som de voro rasande; men inga pengar har jag ännu förmärkt, herr Mustapha. Nu breder jag ut mina antiqviteter. Här t. ex. är ett par handskar, ja! en skjorta, så hvit som hon skulle vara blekt i solsken och månsken på en gång. Men de äro små som satan och gamla som gatan. Att de äro gamla, har sina skäl; ty hon har varit med i verlden sedan trojanska kriget, och det räckte i tio år och begynte kort efter Kristi födelse. Att hon är liten, kommer deraf, att Hector burit henne, då han var liten gosse. Köp Hectors handskar för raritetens skull. Icke säger jag derför, att du skall bruka dem, ty de äro för små; dina väldiga händer få icke rum i dem, och sedan äro de för hvita: ty mycket passar åt ett barn, som icke mannen får rum i.

Mustapha.

Hectors handskar? *(för sig sjelf)* Det ligger något mera under detta. Gubbens ord stinga som pilar. Hvart vill man fly för ödets stormar? Ännu är dock ej för sent att vända tillbaka.

Telos.

Mäktige pascha! du köper väl Hectors handskar. Du kan ge dem åt dina barn en gång, och säga: Detta har varit Hectors handskar. Det vore ju märkvärdigt.

Mustapha.

Hvad kosta handskarna?

Telos.

De kosta nio förstörda städer.

Mustapha.

Hm! *(för sig sjelf)* gubben är galen, eller slugare än jag.

Telos.

Godt köp! Det är lättare för dig att förstöra nio stadsmurar, än för Themistocles att bygga en. *(för sig sjelf)* Det verkar, det verkar, och nio förstörda städer äro icke mera värda än ett par handskar. Här har jag ock en besynnerlig sak —

Dione.

Gubbe, du måste vara ödmjukare mot Mustapha, och icke tala så der besynnerligt. Det förefaller mig, som du ville vara rolig och glad, men icke kunde. Du skämtar så dystert. Det låter så symboliskt.

Telos.

Hm! hm! straffa mig om jag hörde trefjerdedels stafvelse af allt det der. Mustapha, Muhameds trefallt sälle, högtförnäme, och allersomhögstskenbenade, turbanbeprydde ättling och älskling! lyssna till den förkastade israëlitens ödmjuka stämma: för dina fötter nedlägger jag en liten, nästan osynlig ringa ting: fyra strån ur sultan Mahmuds högtärade skägg, som föllo bort samma morgon som hans älskling blef musulman, utan att hafva afsvurit kristendomen, och att de äro äkta, kan du lita på. Känner jag pojken rätt, så skall storherrn tappa flera.

Mustapha (reser sig upp och stöter omkull honom).

Usling! känner jag den pojken rätt, så är du dödens man, om du längre pratar gåtor. Tag bort din låda och göm här dina svinborst och skynda dig fort bort, innan min vrede kokar öfver. Då blir du skållad, jude!

Thisbe.

Jag vill gifva dig alla, alla mina blommor, och knäfalla inför dig, stränge herre! om du skonar min far. Han menar intet ondt med dig, och om du dödar en gubbe, så blir allt hvad du vinner, en fattig flickas heta tårar. Och af dem blir man icke rik.

Telos (ännu sittande på golfvet).

Tålamod öfvervinner allt. Hade jag trott, att visheten och galenskapen voro så nära slägt, så hade jag aldrig öppnat min syndiga mun,

Daphne.

Mustapha! Mustapha! Icke var det min svaghet so gjorde, att jag sitter bunden här; icke var det heller di styrka, som gjorde att denne gubben föll.

Psyche (smyger sig till Mustaph bedjande).

Bland dina dygder, Mustapha! är ingen skönare ä mildheten.

Leila.

Och din milda blick lyder man hellre än din vrede.

Idrys (för sig sjelf).

Ja! ja! hur detta slutås, få vi se. Jag anar att någo lejon hittat ett räfskinn och tagit det på sig. Räfskinnet är för litet. Ramarna sticka fram — och rösten låter så underligt i mina öron. Månne den okände hämnaren?

Telos (högtidligt, resande sig).

Din mildhet, herre! sköter jag icke om, och åt din vrede vill jag icke le, derför att jag minnes den tid, som en barnsaga, då du var vred på alla dem, som förtrycka. Barnets vrede var mäktigare än mannens. Yngling! jag minnes den tid, då du bar Hectors handskar.

Mustapha (upptager handskarna och betraktar dem; han vill försöka att taga dem på sig; med rörelse).

O! att jag ännu bar dem — gubbe!

Telos.

Du tycker om dem; det fägnar mig. Menniskan rår icke för att hon växer. Du ser så begärligt på Hectors handskar, att jag nästan ville svärja på att du känner igen dem. Här kan du ock få se mera, efter du älskar leksaker. En liten barnvärja t. ex. — — *(Han drager svärdet.)* Dö, Mustapha! *(Han utsträcker svärdet, i det att judekåpan rullar ned.)*

Psyche.

Telos! Telos! *(Hon störtar i hans famn.)*

Idrys.

Min son! min son! Prisad vare den okände hämnaren!

Mustapha.

Hämnare! hämnare! Jag känner svärdet och dig.
(Han hastar fram och räcker honom handen. De stå orörliga en stund och betrakta hvarandra.)

Telos.

Är Mustapha död? Vakna Hector och se ut i dalen [illegible] våren lyser öfver de nejder, der vi lekte och voro så [illegible] vid de älskade ljuden: frihet och trohet. Känn om [illegible] hand icke är lika varm som då, och om mitt hjerta icke klappar lika högt som då. — Är Mustapha död?

Mustapha.

Tror du då, Telos, att jag ej nu mins hvad vi svuro hvar andra. Men en obegriplig makt dref mig att handla så och ej annorlunda. Förgätet och stumt, men ändå gnagande, har jag ett dunkelt minne af mina första lyckliga år i mitt hjerta, och jag har aldrig afsvurit mina fäders tro. Starkt och mäktigt tala nu *minnet* och *hoppet* *(pekande på Telos och Psyche)*, och jag ställer mig mellan båda. Försonen mig med de närvarande, och lifven mitt mod att föra svärdet ännu för fosterlandets frihet. Mustapha är död och Hector lefver.

En af drabanterna.

Och detta steg tager du just i rätta stunden. Ty jag bär vid mitt bröst en storherrlig firman och ett silkessnöre. Sultanen har misstänkt dig. Du hade säkert icke lefvat tills i morgon. Men nu äro vi dina tjenare, och hvad du befaller, vilja vi göra.

Mustapha.

Min första befallning blifver då den, att du löser denna hjeltinnas bojor.

Telos.

Nej! Telos löser Daphnes band
Med darrande och blygsam hand,
Och efter pröfningarnas smärta
Här lägger ned sin hand, sitt hjerta,
Och diktar för dig än en gång
Om tro och frihet glad sin sång.

Idrys och *Hector.*

Lefve friheten, troheten, äran!

Personer:

Clemens VIII, Romersk påfve.
Vittorio Aldobrandini, hans Nepot.
Fabio Guerra, romersk Ädling.

Lucrezia Beatrice Giacomo Bernardino	Cenci.

Prospero Farinacci, advokat.
Ulisse Moscati.
Paolo Borghese, kardinal, stats-sekreterare.
Clodio Negrini.
Marcio, en bandit.
Ruffo, en bandit.

Vakt. Romerskt folk

Historiska drag.

Om Clemens VIII.

Muratori, Annali d'Italia, Milano 1749
Tom. X. (Biblioteca Barberina.)

Ippolito Aldobrandini föddes i Fano år 1535. Nämdes till kardinal af Sixtus V 1585. Blef påfve under namn af Clemens VIII år 1592.

Visiterar de flesta kyrkor och kloster, sänder *Flaminio Delfino* mot banditerna, hvilkas chef var *Marco Sciarra,* som sedan flydde till Venedig och till påfvens förargelse antogs i dess tjenst mot turkarne.

1593. Turkarne härja kusterna af Neapel och Sicilien.

1594. Konung Henrik IV i Frankrike var illa anskrifven hos Clemens. En dag intränger en yngling *Giovanni Castello,* i konungens rum i Paris och sårar honom i ansigtet. Fängslad bekände han att han, uppfostrad af jesuiterna, från sin barndom blifvit inympad i den läran, att Henrik var en gudlös tyrann. Jesuiterna fördrefvos.

S. å. *Bassa Sirian,* calabresisk renegat, lade till vid Reggio, brände och plundrade staden.

1595. Gaf påfven efter och förlikte sig med Henrik *Francesco Toledo* och *S. Filippo Neri,* som befordrat denna förlikning, dogo båda ej långt derefter. Månne ej genom Jesuiternas hand?

1596. Påfven sände generalen för Minoriter-bröderna till Paris för att utforska Henriks tänkesätt. I anledning deraf yttrar sig den kommentator, som egenhändigt i brädden af barberinska exemplaret af Muratori skrifvit sina noter: "*Oh! si vede bene che la soldatesca di questo Papa era il Fratismo, come de' più* —"

1597. Påfven var under en resa nära att tillfångatagas af milanesiska soldater. Till fröjd öfver hans lyckliga an-

komst till Rom reciterade *Martino Bascio da Susa* i Sa
Consistorio en oration, e si profusero *incensi* in lode d'e
Papa. Min kommentator skrifver i kanten: "*Oh, incen*
tori! degni solo del fumo!"

Cesare, som blifvit utnämd till arfving af hertigdö
Ferrara, finner ej nåd hos påfven, som är på honom f
bittrad och vill sjelf ha Ferrara. Allt gehör blir Ces
förnekadt. Komment. skrifver: "*Che figura quì si f*
Da Vicario di Xsto o da ingordo potentato?"

En bulla utfärdas med blixt och dunder mot *Cesa*
25,000 man anförda af *Gian-Francesco Aldobrandini* kall
från Ungern mot honom.

1598. Sedan *Lucrezia d'Este*, duchessa d'Urbino, up
trädt som medlarinna, gjordes fred. *Cesare* måste till på
ven afstå hertigdömet *Ferrara* med allt dithörande, sa
Cento, *Pieve* och besittningarna i *Romagna*.

Samma år förstörde *Clemens* omkring tusen kyrko
palatser och hus i Ferrara — (komment. säger: *bella im*
presa!) för att kunna uppbygga ett citadell. Det flykti
husvilla och gråtande folket intågade i Rom genom triu
portar den 20 dec. — *Tibern* gör en gruflig öfversvämnin
mer än 1,500 personer omkommo då.

1598. Den 12 april höll påfven sitt intåg i Ferrar
Der förmälde han högtidligen *Philip III* af Spanien me
Margareta af Österrike, samt erkehertig *Albert* (sedan gu
vernör i Flandern) med infantinnan *Isabella*, Philip II
dotter.

1599. Den 11 september aflifvades *cenciska slägten* p
Piazza di Ponti i Rom.

Se *Prosper Faranacci*, Qu. 120 n. 172 *de Homicidio*,
och Libr. I. Cons. LXVI.

Då var Clemens 64 år gammal.

Han dog *den 3 mars 1605*, sedan han användt hela sin regeringstid med att plåga folket för att oerhördt rikta sig och sina nepoter med deras anhang. Märkligt är följande hos Muratori. Sedan han berättat påfvens lefnadslopp och jemte mycket underdånigt beröm ej kunnat undgå att nämna denna hans nepotism, fortfar han:

"Ma parve che Dio, i cui giudirj son troppo occulti, non volesse lasciar prendere le radici alla sua schiatta, perciocchè, siccome scrisse con esclamazione e maraviglia il Cardinale Bentivoglio, *da lì ad alquanti anni: "Morì Papa Clemente, morì il Cardinale Aldobrandini: sono morti i*

cinque Nepoti, che avevano due altri Cardinali fra loro; mancarono tutti i maschi di quella Casa, e mancò finalmente con essi ogni successione ed insieme ogni grandezza del sangue lor proprio."

Clemens VIII:s nepoter och slägt.

Cinthio Aldobrandini — kardinal.
Pietro Aldobrandini — kardinal.
Giovanni Francesco Aldobrandini — påflig fältherre.
Margareta Aldobrandini — gift med *Ranuccio* af Parma år 1600, men olyckligt. Fiendskap mellan makarne. Detta hat och dess följder bidrogo att förkorta påfvens dagar.

Första akten.

Sal i Vatikanen, rikt förgyld och prydd af bildverk speglar, har en dörr i fonden som leder till påfv enskilta rum. En förgyld stol, klädd med purp sammet, står till venster. På ömse sidor äro tvä andra ingångar midt imot hvar andra. **Vittorio** *st då* **Clodio** *inträder i salen, försänkt i djupa tanka*

Första scenen.

Vittorio. Clodio.

Vittorio.

Välkommen, Clodio! — Det är tyst i dag
Och stilla inom Vatikanens murar.
Den stumma schweizervakten ser mig an,
Liksom jag någon opåräknad främling
Och icke mera prins Vittorio vore.
I salarna är tomt, och slutna äro
De dörrar, som åtminstone för *mig*,
Likt Jani tempelport i gamla Rom,
I fridens tider alltid öppna stodo.
Frid är dock, hoppas jag, ännu som förr
Imellan kyrkans hufvud och dess arm.
Om Clemens är (som Europas folk
Och konungar, knäfallande bekänna)
Vår kyrkas hufvud, så är jag dess arm.
Jag för dess svärd; Vittorio är mitt namn,
Det gaf victorian mig i födselstunden. —
Kan jag ej nalkas helge fadern, Clodio?
Är det hans vilja, att Vittorio väntar?
Kan jag ej se hans anlete i dag?

Clodio.

in häftighet, o prins, de ord du talar,
in stolthet — ja! din blick — allt är förträffligt;
llt kläder prins Vittorio väl. Dock nu,
denna stund — den helge fadern skrifver:
ust nu den helge fadern låter skrifva —
ch Guerra, monsignoren Fabio Guerra,
r innesluten med hans helighet.
len högstdensamme har befallt mig nämna,
tt när den unge monsignoren gått,
ch arbetet är slutadt, står hans dörr
å öppen, som hans hjerta och hans kärlek,
ör hans och kyrkans älskling eller *arm.*

Vittorio.

! han är lycklig, denne *Fabio Guerra:*
ng, rik och vacker, utan far och mor,
ch fri som himlens fågel — han är mäktig,
ch är han ej, så blir han. Furstens nåd
r maktens fullmakt. Fabio! du är värd
n blick af prins Vittorio, ärans gunstling;
a! du är värd hans afund och hans hat.

(Efter ett kort uppehåll utbristande i ett hånlöje.)

ag må väl le åt mina egna titlar!
ittorio kyrkans arm — hör, Clodio! *arm.*
ill detta substantif, som präktigt klingar,
ägg adjektifvet *arm*, som klingar lika,
len som betyder något högst gement,
ch du har bilden liksom titeln färdig
f prins Vittorio Aldobrandini.

(Han kastar ögonen mot en stor spegel och betraktar der sin bild.)

Der ser jag dig uti din toma prakt,
Vittorio! prins och Clemens' broderson,
Om icke mer — hans älskling, som det heter,
Anförare för hans och kyrkans härar.
Der står du i din blanka pansarskrud,
Din gylne sporre, dina hvita fjädrar,
Ditt hjeltehufvud fyldt af gylne drömmar,
Af ärans väder — och din tomma pung.
Imot banditanförarn *Marco Sciarra*
Du första gången, vid *Flaminios* sida,
Drog segerns svärd. Med *Bassa Sirian* sedan,

Calabriens renegat, som Reggio brände,
Du mätte dina unga, friska krafter
Och jagade den satan utåt hafvet,
Som stormen jagar ankarlösa skeppet.
Du hjelpte sedan *Franz Aldobrandini*
Att slå den unge *Cesar* af Ferrara,
Och du slog bättre med din starka arm
Än fader Clemens sjelf med bannets stråle.
Och för allt detta vann du — hvad du ser,
En million af — dessa hvita fjädrar,
(Han lösplockar fjädrarna ur sin hjelmbuske.
Som flägtas bort af minsta väderpust,
Din gylne sporre, som du ej kan sälja,
En lagerkrans, den ingen köpa vill.
Du hoppas — hvad? Liksom ej plantan lefver
Af solens ljus allena, utan brännes
Till aska af dess strålars heta brand,
Om icke jorden ger den *must* och näring,
Så kan ock menniskan ej lefva blott
Af hoppets gylne, granna strålar;
Hon brännes lefvande af dem till döds,
Om icke *jorden* med sitt skötes skatter
Hugsvalar hennes hunger, hennes törst.
Se, detta svärd, som klufvit hjelmar, hjessor
(Han drager ut svärdet och betraktar det.)
Och menskobröst i striden genomborrat;
Jag vill förkrossa och förbanna det,
Om det ej mäktar öppna klippans sköte
Och hugga ut det guld, det rena guld,
Som ensamt släcka kan min heta hunger,
Och skyla öfver, plåna ut, förgylla
De fasansfulla, afgrundsdunkla fläckar,
Som fräta glansen af min äras sköld.
(Stillare.)
Kan svärdet icke dessa trolldomskonster,
Förmår din bön ej Clemens' hjerta öppna,
Styr då, Vittorio! mot ditt eget bröst,
Om plågan ej din forna kraft förlamat,
Det svärd, som druckit oväns blod i striden.
Men är du allt för svag, för matt dertill,
Släpp svärdet då, — — förtvina utaf hunger,
Af sorg, af skam, till dess du blir så tärd,
Så späd och fin som spindelns finsta finger,

ch krymp ihop och dö — dö på din ära,
in spindelväf, du kyrkans arma arm.
(Han släpper svärdet, nedkastar sig på en stol och betäcker med händerna sitt ansigte.)

Clodio.

lin prins! hvad fattas dig?

Vittorio (samlande sig).

Jag är en narr;
ag har förrådt mig. Jag mig ensam drömde
led mina qval, och Clodio; du är här.
ock, det är sant, dig bör jag icke frukta,
ig, Clodio ej; du är hans helighets
örtrognaste rådgifvare och vän.

Clodio.

)värdig är jag, prins! en sådan ära;
)en helge fadern ser med nådigt öga
lin ringa verksamhet uti dess tjenst
)ch med sin ynnest mer än nog den lönat;
Men gifva råd jag ej fördristat mig.
Rådgifvare åt visheten? Förmäten
Den dödlige, som tror sig sådant vara.
Den högsta vishet råder bäst sig sjelf,
Liksom den öfver mig och verlden råder.

Vittorio.

Välan! du är den helge fadrens *vän*,
Och den förtrognaste bland de förtrogna,
Hvi skulle du då ej Vittorios vara?
(Han nalkas Clodio och fattar hans hand.)
Hör, Clodio! hör och rys: jag är förlorad.

Clodio.

Förlorad! himmel! ah! du skämtar, herre!
Den, som är ung, förnäm och skön, som du,
Och påfven Clemens' anförvandt och älskling,
Kan, vid sankt Peter! ej förlorad vara.

Vittorio.

Om du ej räddar mig, är jag förlorad.

Clodio.

Jag — rädda? — prins! — Nej! jag kan ingen rädda,

Vittorio.

(För sig) Du endast plundra kan. *(Högt)* Din vilja bl
Ej din förmåga, jag betvifla vågar.
Hör mig ett ögonblick. Du vet, att Clemens,
Mild, som sitt namn, imot sin egen slägt
Frikostigt, ömt och faderligt förfarit.
Med purpurns glans han *Cinthio* och *Pietro*
Och *Ercole* beklädt. På sina villor
De frossa i en paradisisk frid
Bland konstens alster; yppighetens frukter
Och Cyperns drufvor kittla deras gom.
Och verldens smicker deras öron kittlar.
Francesco och *Urbaldo* makligt hvila
På sina lagrar och på mina lagrar,
Och njuta leende de gylne skatter,
Som flyta ur *Romagnas* paradis,
Det äfven jag med mina sår i striden
Köpt in åt kyrkan: ja! ett rykte hviskar,
Att sedan *Cesar* i en neslig fred
Trädt af Ferraras sköna hertigdöme,
Den helge fadern ämnar med dess krona
Den lycklige Urbaldos hjessa smycka.
Min syster *Margareta* är beskärd
Som brud åt Parmas hertig. Hon är fager,
Och *Clemens*' hulda, faderliga hand,
Som lyftes upp att detta band välsigna,
Strör öfver hennes skönhet med juveler,
Att mer förförisk än den glänsa må.
Hon får åtminstone en stad i hemgift.
Mig ensam bland de trogna anförvandter,
Som sluta sig kring Clemens' höga tron,
Har lyckan glömt — och äran, stackars tärna,
Är fattig, som de hjeltar hon bekröner.
Mig trycka grofva, centnertunga skulder,
Dem jag för statens heder, slägtens glans,
Och för att värdigt lefva, mig förvärfvat.
Borghese vill ej längre låna mig,
Mig hotar *Ruspoli*, och Ghettos judar,
Dem länge nog med mutor och med list
Jag hållit tysta, redan högljudt mumla:
"Prins! mina tiotusen scudi!" — "Herre
Var nådig och betala mina perlor."
Jag kan ej — vänta, jude! svarar jag

Och kastar åt den satan hundra scudi.
Då ler han falskt och suckar: "arme prins!" —
Och mina vagnar, mina granna drängar,
(suckande)
Mitt olycksaliga, fördömda spel,
Och mina midnattsfester, mina tärnor,
Och alla dessa bottenlösa svalg,
Som draggen af min tömda kassa sluka,
Hvart föra de mig hän? Hvart skall jag fly
För mina borgenärers plågoandar?
Till Clemens' hjerta — eller ock i grafven;
Men på min graf vanäran sitta skall
Och hemskt bespotta mina segertecken
Och bränna in Aldobrandinis namn
I sina dystra, nesliga annaler —
O Gud!

Clodio.

Så är då redan allt förstördt,
Och äfven denna sista starka summa,
Som jag dref in, uti Velletris nejder,
För dig, o prins! med fara för mitt lif —

Vittorio (hemligt).

Och hvaraf du behållit brodershälften — —

Clodio.

Som samlat på mitt hufvud folkets hat.
Förbannelser af näringslösa fäder,
Och söners hämderop och enkors tårar —

Vittorio (hemligt).

Gif mig ditt guld och jag vill dessa bära.
(Högt)
Allt, Clodio! är förbi — och jag förlorad.
Det var en fest i natt, vid månens sken,
På *Clelio Pamfilis* sköna villa:
Man drack och sjöng i kronbelysta salen,
Man dansade med himmelskt sköna tärnor,
Med *Almerinda Doria, Flavia Neri,*
Adelaïde Rospigliosi. — — Eldad
Af vinets glöd och af den morgonrodnad,
Som blommade på Almerindas kinder,
Och af de strålar, hvarmed Amor sköt
Ur hennes ögas himmel mot mitt hjerta,

Jag lyfte upp pokalen högt och svor:
"Om uti Roms, om i Neapels riken
En flicka fins, så skön, så englaskön,
Som *Almerinda Doria* — dyrt jag svär
Att nästa år i denna midnattstimma
Undfägna eder alla, alla, alla
Med härligare vin än det, som glöder
I denna granna gyllene pokal,
Uppå min egen villa, mera präktig
Än den hvars lagrar här oss öfverskygga."
Då skallade ett skratt i salens rund.
Men *Carlo Ruspoli* hof upp sin röst
Och skrek: "jag svär: om ej, förrn solen rullat
Tre hvarf kring jorden, du din skuld betalar,
Så ser du ej din fjerde morgonrodnad."
Då blef det vildt i salen, det blef svart
För mina ögon, natt uti mitt hjerta.
Jag stormade (jag tror) med draget svärd
Igenom dörren ut, och stjernehimlen
Omslöt så svalkande min heta tinning
Och "frid! försoning!" ropades: och frid
Det blef, jag vet ej hur, blef stilla.
Och arm i arm vi vandrade, en skara
Af tio unga, vilda furstesöner,
Vid fackelsken tillbaka hem till Rom.
Mot cenciska palatsets port vi gingo.
Der ljöd utur det skimrande kapellet
En himmelsk, stilla, tjusande musik:
Hvar ton föll ned, så mild, elysiskt sval,
I våra rusiga och heta sinnen.
Lucrezia Cenci ur kapellet trädde,
Följd af sin dotter *Beatrice*.

Clodio.

Cenci?
Vid detta namn jag ryser. Grofva brott
Omhölja tungt *Francesco Cencis* minne.
Han dog, hans maka och hans dotter,
Den unga *Beatrice*, bära blod
Uppå sitt rykte; så man hemligt hviskar;
Och när *Lucrezia* går förbi, man hviskar:
"Se, der går hon, som mördade sin man!"
Och *Beatrice* man med rysning nämner:

)en sköna fadermörderskan". Så tror man;
ıst lagens arm dem icke hinna kan.

Vittorio.

vad bryr jag mig derom? — Utur kapellet
u *Beatrice* kom, bredvid Lucrezia;
on bar ett gylne bildkors i sin hand,
log ögats himmel opp: hon var så skön.
ı skön, som Guido målat *aftonrodnan*
Rospigliosis sal. Det rika håret,
:er ljust än mörkt, af dunkel, gylne färg,
edsvallade i sirligt lösta böljor
ring hennes alabasterhvita hals.
ın krans af klara perlor låg på håret,
om daggens droppar på ett solskensfält.
)ch *Fabio Guerra* gick vid hennes sida.
)e vandrade — två tjenare framföre
)ch tvänne bakom buro tända facklor —
tur kapellet stilla öfver gården
)ch uppför trappan in i sitt palats.
Jag brann af häpnad, rusande beundran,
Och utur skaran hörde jag en stämma:
"Vittorio! mins din ed: du har förlorat:
Så skön blef ännu ingen qvinna född
Som Beatrice Cenci. Hör, Vittorio!
Vi tänka gästa furstligt nästa år
I denna midnattsstund uppå din villa."
Och så ett skratt igen, ett rysligt skratt,
Som likt en frost sig vid mitt hjerta hängde.
Jag sjönk förvirrad ned; hvad sedan hände,
Hur jag kom hem — mig än en gåta är.
Men ännu rasa vildt i mina ådror
Den vilda nattens feber, ännu ljuda
De sista ordens hån i mina öron,
Och evig skymf är fästad vid mitt namn,
Om jag ej Ruspoli betala mäktar,
Och jag blir skymfad, gäckad, djupt föraktad,
Om jag min svurna ed ej hålla kan.

Clodio.

Och detta raseri, och dessa febrar,
Och denna ed — kan *jag* då lösa den

Vittorio.

Du, Clodio! du — guld löser mina skulder,

Guld helar mina febrars afgrundssmärta;
Och guldet hvilar i din högra hand.
Du är min Crœsus, du är Plutus, Clodio!
Du är den gud, som lösa kan min ed..
(Man hör en klocka rin

Clodio.

Den helge fadern kallar mig. *(Han vill gå.)* Jag går.

Vittorio (håller honom fast; n dämpad röst).

Sanct Petri nyckel håller Clemens' hand;
Och den är stor, och den är tung och vigtig;
Jag eger nyckeln sjelf till Clemens' hjerta,
Den helga nyckeln till min längtans himmel —
Den apostoliska skattkammarnyckeln —
Jag öppnar Clemens' hjerta — öppna du
Den dörr, som sluten är för mina böner,
Men som förvarar min lycksalighet.

Clodio.

Skattkammaren är tom.

Vittorio.

Fyll den i hast:
Fins ingen rik och trotsig romersk ädling,
Som på S:t Angelo kan muras in,
Och ärfvas af den helga modern, kyrkan?
Vet du ej någon from och rik matrona,
Som syndat mycket, då hon tänder hade,
Som skrämmas kan med Purgatori plågor
Att göra oss och kyrkan testamente?
Tänk, grubbla, verka, lyssna, spana flitigt,
Bed, svär, bedyra, gråt; begagna stunden,
Och fall på knä med mig för Petri tron;
Du räddar mig ifrån min äras bödlar,
Du frälsar mig från döden tusen gånger,
Du föder mig på nytt. — — Förskjut mig icke!
(Han trycker Clodio hårdt till sitt bröst och sjunke ned liksom för att omfamna hans knän.)

Clodio.

Prins! sansa dig!

Vittorio.

Du vet, jag tacksam är.

Clodio.

Guld kan jag icke skapa; Gud kan skapa!
Men jag vill skaffa, allt hvad skaffas kan.
(Det ringer å nyo.)
Farväl; min prins! Var lugn! jag vill bereda
Den jord, der du skall dina böner så,
Må gifve himlen se'n och dina tårar
Med fruktsamhet och växt, och ymnig skörd!
(Han går in genom hufvuddörren i fonden.)

Andra scenen.

Vittorio (ensam; med en hånande blick efter den bortgående Clodio).

Och när du mogen är, jag dig vill skörda.
Du suger honung än ur statens blommor,
Du suger märgen utur statens ben,
Och slumrar fruktsam liksom sagans drake,
I nattens hemska, olycksdigra timmar,
Uppå det guld, du slug om dagen stal.
Du fruktar mig, och derför du mig tjenar;
Jag smickrar dig; ty jag behöfver dig.
Jag herrskar öfver helga faderns *hjerta,*
Men hans *förstånd,* ty värr, beherrskar *du.*
Och liksom menskans hjerta ofta hatar
Det ledande förståndet, men likväl
Med ödmjukhet dess lagar lyda måste
För att ej af sin lidelse förgås;
Så, Clodio! jag din stjerna villigt följer
Och lyder bäst, då jag dig bittrast hatar.
Vi dela statens rof, tills stunden kommer,
Som gör mig fri. Se'n delar jag med ingen.
(Han står ett ögonblick tyst och tankfull.)
En villa först med höga marmortrappor,
Med marmorstoder i förgylda salar,
Och hvalfvet måladt af Zampinis hand;
En damm, der gylne fiskar lustigt hoppa,
Med lagrar och cypresser rundt omkring —
En villa först — och se'n ett hertigdöme.
Då, romare! I usle, lumpne prinsar!
I furstar utan land! jag vill er gästa
Så präktigt, så förskräckligt — att ert hår

Skall resa sig af fasa. På min villa
I skolen gästa (ty min ed jag minnes);
I skolen dricka vin, som elden hetsigt,
Och bada er i vin, så rödt som blod.
Måhända re'n han har begynt bereda
Den jord, der jag skall mina böner så —
Och hvarför skälfver jag? Hvi slår mitt hjerta
Liksom af bäfvan, då jag träda skall
Inför den milde faderns herrskarblickar?
Jag redan sett ett majestätiskt allvar,
En helig mosis-vrede samla sig
Som moln omkring hans höga domarpanna.
Hvi flyger jag ej sjelf att kasta mig
Inför hans fot? — —

(Han lyssna

Tyst! jag hör ljuden redan
Af menskosteg — — o himmel! det är han.
Hans gång är häftig, liksom stormens gång.
Ve mig! — hans ord — hans blick —

(Han trycker händerna mot sitt ansigte, och då dörr uppslås, vill han nedfalla på knä.)

Tredje scenen.

Vittorio. Fabio Guerra.

Fabio (som blir varse Vittorio, gå honom kallt förbi).

Vittorio (fattar hastigt hans mantel).

En kyss, o fader! låt din son få trycka
Uppå din milda hand —

Fabio.

En sällsam ställning —
Vill prins Vittorio öfva sig i rollen
Af en förlorad son?

Vittorio (uppreser sig).

Hvad? Fabio! du? —

(med förnäm stolthet)

Jag drömde, att jag nalkades högtidligt
En majestätiskt glänsande gestalt,

ed trenne gylne kronor på sin hjessa.
estalten log så faderligt, så mildt —
lig tycktes, att hans mantel re'n jag rörde —
)å sticker mig en fluga — och jag vaknar.

Fabio.

)et var en ädel fluga. Vore jag
En prins, som du, och du den flugan vore,
Jag bygde upp åt dig ett marmortempel.

Vittorio.

Ett tempel åt en fluga! Det var präktigt!
Låt höra mer om den förnäma flugan!

Fabio.

Ty då hon stack dig, menade hon så:
"Låt icke blända dig af drömgestalter,
Med eller utan kronor: var ej feg,
Och aldrig kryp, om du ej vill förtrampas."

Vittorio.

Skönt! — Var den helge fadern nådig, Fabio!

Fabio.

Hans nåd är stor mot dem, som nåd behöfva.

Vittorio.

'Hur mår den sköna *Beatrice?* Gudar!
O hvilken läcker, bländande gestalt!
Hvad du är lycklig, Fabio! himmelskt lycklig!
Men strafflös ej man en gudinna nalkas;
Mig äfven hennes fägring kostat dyrt
I den förflutna natten. Tio tusen,
Ja tjugu tusen scudi och en villa.

Fabio.

Jag märker, att du drömmer ofta, prins!
När nästa gång du drömmer, kommer flugan
Igen och sticker; hennes styng betyder:
"Var icke öfvermodig; icke nedrig;
Men är du det, haf akt uppå din tunga,
Att hon i sömnen ej förråder dig."
Så sticker flugan nästa gång du drömmer.
Men dröm ej, vakta dig! ty denna gång
Hon torde sticka djupare kanhända.

Vittorio.

Ha, Fabio! Bor en orm uti ditt hjerta?
Var varsam, äfven du, med dina ord —
Dock — nu farväl! Mig kalla högre pligter —
Men snart, rätt snart vi se hvar andra åter.
(Vittorio går in genom dörren i fonde

Fjerde scenen.

Fabio (allena).

Här, inom dessa vördnadsvärda murar,
Här skulle *frid* och *rätt* och *andakt* bo
Som englarna i patriarkens hydda.
De skulle stå treeniga kring tronen,
Kring Petri herde-stol, och sträcka ut
Snöhvita, ljusa vingar öfver jorden;
Men *våld* och *mannamån* och *gudlöshet,*
Tre svarta andar, äro heders-vakten
I Vatikanens heliga palats.
Hvad *våldet* röfvat har med fräcka händer,
Fördelar *mannamån* bland sina många
Och usla kreatur, och *gudlösheten*
Ser glad derpå och ler och ropar: mer!

Ja! Clemens! Clemens! jag dig genomskådat.
Väl är du djup och lugn och kall, som hafvet,
Och syns så majestätisk, ren och from;
Men genom ytans lugn min blick trängt neder,
Och sett de odjur, som på djupet kräla.
Du strider tyst, men blodigt. Dina härar,
Dem du besoldar, bära Jesu namn
På sina sköldar: under dessa sköldar
De öfva allt hvad Jesus har förbjudit.
Var ej *Castello,* som mot Galliens konung,
Den ädle Henrik, kristenhetens ära,
Drog mordets dolk, af jesuiter ammad
Och fostrad upp till mord? Och flyter icke
Allt guld, som svärdet eller listen röfvat,
I deras öppna, aldrig mätta svalg;
Och öses det ej slösande i famnen
På dina stolta, vilda anförvandter,
En gammal, hemlig vällusts snöda barn,
Roms gräsliga harpyer, som förtära

Med hisklig hunger hvad de roffa hunnit
Ifrån de rikas och de armas bord?

Re'n har du rasat nog, nog har du plundrat
På *utländsk* jord. Den ädle, unge *Cesar*
Föll till din fot. *Ferrara*, *Cento*, *Pieve*,
Romagnas sköna land du kräktat in.
Ferraras folk, som, badande i tårar,
Drogs ut ur sin förstörda fosterstad,
Och tågade med högljudd, bitter klagan
Igenom en *triumfport* in i Rom,
Att öka der de usla slafvars skara.
Ur *Galliens* grufvor har du pumpat guld;
Neapels paradis har offrat redan
Inför din fot sin närings skönsta blommor;
Men är du mätt ändå?

Du synes hvila;
Men såsom skogens lejonkung du hvilar,
Liksom Egyptens sfinx, du ligger lugn
Med sträckta ramar, blundande, och lurar
På nya rof. De *främmande* du plundrat:
Den yttre randen af ditt väldes cirkel
Är vittjad re'n. Nu gäller det de *inre;*
Tills intet i ditt sköna, arma rike
Oplundradt återstår mer än du sjelf,
Du sjelf, ditt eget bo och dina ungar.
I Rom du ser förnäma, rika slägter,
Som stolta än af höga anors ära
Och mäktiga af stora fäders arf
Ej böja sig så villigt, som du ville,
Och trotsa, såsom ekar, dina blixtar.
Ditt stilla, dofva lugn bebådar storm;
Det bor ett laddadt åskmoln på din panna —
Men hvar din blixt slår ned är än en gåta.

O! fruktansvärda aning! du, som hviskar,
Att *Cenci* kunde vara denna slägt,
På hvilken först den helge fadern lurar!
Bort! tomma aning! bort — långt bort från mig.
Men — deras rikedomar, deras villor,
Och detta *brott* — brott? Nej, vid Gud, ej brott!
Om det är brott att döda hydror, tjurar,
Då äro Hercules och Simson sjelf
De största brottslingar som jorden burit.

Jag känner i min själ, att stora ting
Och oerhörda ting på jorden stunda:
Nuturens element oss det förkunna.
Vesuvius sprutar lågor; jordens inre
Uti Calabrien öppnar sig och slukar
Berg, dalar, hyddor, menniskor och städer.
Se, Tibern svallar öfver sina bräddar
Och undergräfver tempel och palatser
Och sköljer tusental af menskor bort.

Hvad än må ske, med örnblick vill jag följa
Den stumma tidens gång! O, *Beatrice!*
Om än en syndaflod med blod och tårar
Skall dränka Rom och öfversvämma jorden,
Må jag blott kunna föra dig,
Liksom Deucalion fordom Pyrrha förde,
Till räddningens och fridens höga tempel,
Och lefva med dig eller dö för dig.
(Han går hastigt bort.)

Femte scenen.

Clemens, Vittorio, Clodio, *träda ut genom dörren i fonden.*

Clemens.

Ditt fel, Vittorio! vare dig förlåtet.
Ditt varma blod, din eldiga natur
Hör slägten till; dem har du ärft i födseln;
Men vara herre öfver sig och dem,
Det är en furstes pligt och mannens ära.

Att du frikostig är och älskar prakt
Är ock en egenskap som tydligt röjer
Din furstliga, aldobrandinska börd.
Din stolthet är en dygd; men icke orden,
Blott handlingen kan adla den till dygd.
Sjelfständig vare den, som stolt vill vara;
Om du vill vara mer än Roms förnäma,
Om deras högfärd du vill förödmjuka,
Bjud dem, beskänk dem, öfverträffa dem
I glans, i prakt, liksom i börd och ära;
Men låna aldrig, aldrig deras guld!
Blif aldrig deras gäldenär, Vittorio!

Var väl min hand så karg, var väl mitt hjerta
Så kallt och slutet för mitt blods förvandter,
Att jag ej äger rätt att *först* få veta
Hvad min Vittorio önskar och behöfver?
Dock nog derom — du har förstått mig redan.
Clodio!

Clodio.

Din tjenare befall, o Herre!

Clemens.

Se till, att prins Vittorios skuld i dag
Till Carlo Ruspoli betalad blifver:
Så är vår vilja, Clodio!

Clodio.

Helge fader!
Min lag är eder vilja.

Vittorio (under det Clemens räcker honom sin hand, den han kysser med häftighet).

O! min fader!
Mer än min fader, tusen gånger mer.
O att jag kunde med en flod af tårar
Två af, försona, bättra mina fel,
Och att min makt att tacksamt vedergälla
Din hulda kärlek utan gränser vore,
Liksom min kärlek utan gränser är.

Clemens (mycket mildt).

Jag står ännu i skuld hos dig, Vittorio!
För kyrkans rätt med ridderliga vapen
Du stridt och segrat re'n från barnaåren.
Imellan krigarns hjelm och kyrkans mitra
Du välja fick: då valde du den förra.
Du sett, hur jag med purpurns helga ära
Tre våra anförvandter re'n beklädt;
Du sett mig dela städer, dela länder
At andra af min slägt — och du kan klaga,
Att du, som, yngst, dock handlat mest, blir glömd.
Du är ej glömd; du är mitt hjerta närmast,
Och hvad jag gör för *dig*, skall tiden visa.

Vittorio.

Du gjort mig mer än jag förtjenat har.

Clemens (med en allvarsam blick).
Hör mig, Vittorio! Du har öppet skildrat
Ditt äfventyr i den förflutna natten:
Din tvist med Carlo Ruspoli, din ed,
Och hvad du såg vid cenciska kapellet.
Godt! det förtroende, du lade ned
Uti mitt bröst, jag tacksamt vill bevara,
Och med ett annat jag det löna vill.
Mig tycktes, då du nämde *Beatrice*,
Då du beskref dess drägt och gång och fägring,
Att dina ögon blixtrade och brunno,
Liksom de velat med sitt ljus förklara
Den bild du målade med blotta ord,
Men hvartill känslan granna färger lånte.
Du liflig är, hvarhelst det sköna blommar,
Du hyllar det, du brinner, du beundrar,
Och svär derpå att det guddomligt är.
Men sjelfva lyckan är ej så bedräglig,
Så rysligt falsk, som skönhetens gudinna.
Hon pryder, putsar, kläder och förgyller
Det *yttre* blott. Hon vet ej af det *inre.*
Hon nyckfullt slösar ytliga behag
På blommans krona eller tärnans kinder,
Men blommans frö kan innesluta gift,
Och tärnans hjerta känner Gud allena.
Nämn icke *Beatrice Cencis* namn,
Att ej din tunga må ditt hjerta smitta!
Sky denna ros: det bor en mask derinne,
Fly hennes atmosfer: hon doftar blod.

Vittorio.
Jag känner henne föga. Tvänne gånger
Med hennes broder Giacomo jag talat;
Af Cencis slägt jag ingen annan känner,
Och inom dess palats jag aldrig var.

Clemens.
Det är en adlig romersk slägt, som fordom
Var lysande och aktningsvärd och mäktig —
Och den är rik ännu — blott allt för rik.
Dess oerhörda rikedom är källan
Till dess förfall och oerhörda brott.

Clodio.
Och oerhörda brott bli källan åter
Till kanske sen, men säker undergång.

Clemens.

Min vilja du förnummit har, Vittorio!
Hvarföre så jag vill, du äfven höre!
Francesco Cenci — Rom är fullt ännu
Med fasan af hans namn — af sina fäde
En gränslös rikedom i arf bekom.
I Rom han ägde glänsande palatser,
Besittningar vid Tivoli, Frascati,
Och i Neapels rike land och gårdar.
Men gudlös var han äfven, hård och girig.
Det fans ej last, som ej Francesco öfvat,
Det fans ej brott, som icke han begått:
Så talte man, och öfverdref kanhända.
Två gånger kom han under lagens aga,
Blef så till böter dömd — och åter fri.
Inför min tron hans äldsta dotter trädde
Med klagan. Hennes ord mitt hjerta rörde:
Jag med ett skyndsamt, lyckligt giftermål
Från faderns hus och grannar henne frälste.
Då kom en böneskrift — o rysligt! — Än
Jag denna blodskrift gömmer — den var skrifven
Af Cencis trenne söner, och den lydde:
"Vi bedje, helge fader! af din nåd,
"Att du Francesco må till döden dömma!
"Han är ej mer vår far: han oss förföljer,
"Vår syster *Beatrice* grymt han plågar;
"Sin egen dotter söker han förföra.
"Sin ädla maka grymt han förolämpar;
"Han är vårt plågoris och slägtens nesa;
"Han fläckar våra anor och vårt namn."

Vittorio.

Men Beatrice hade dock ej tecknat
Sitt namn på denna afskyvärda skrift?

Clemens.

Snart tvänne af Francescos söner dogo,
Lönmördade — af hvem? må himlen veta.
Förliden vår, i mycken prakt och ståt,
Francesco Cenci reste med sin maka
Lucrezia, med sin dotter *Beatrice*
Och sina båda söner bort från Rom
Till *Marzio Colonnas* sköna villa
Vid *Rocca di Petrella.* Der förflöt

En del af sommarn Cenci fans en morgon
Död, sargad, hängande uti ett träd,
Med blodigt hår och rifna kläder. Trädet
Står under den altan, der ofta Cenci
Tillbringat sommarns ljusa nätter
Att svalka själens brand och fåviskt läsa
I stjernsystemets gång sitt dystra öde;
Det troddes, att han fallit från altanen
Och hjessan krossat imot trädets grenar.
Lucrezia, Beatrice luften fylde
Med sina jämmerskri. Som källan flyter,
Så flödade af tårar deras ögon,
Så gråta krokodilerna på Nilens
Solbrända stränder, härma barnets tårar
För att bedraga menskorna, som söka.
Men lejonet, som hör dem, der det ligger
Och hvilar tyst i sina palmers skugga,
Kan skilja krokodilers gråt från barnens,
Och då de minst det tro, sin ram det sträcker
Och krossar dem. Det är ett gammalt lejon
Af stark natur, och räknar höga anor;
Det är ett lejon utaf Juda stam.

Vittorio (efter ett ögonblicks tystnad).

Ännu är ej den dunkla slöjan fallen,
Som höljer Cencis död.

Clemens

Neapels konung,
(Ty Rocca di Petrella, fastän nära
Till Rom, dock hörer till Neapels rike)
Utsände lagens tjenare att forska,
Att undersöka, gripa, strängt ransaka;
Men allt hvad dessa med sin forskning funno
En qvinna var, som gråtande bekände,
Att samma morgon, som Francescos lik
Blef funnet, har signora Beatrice
Till tvätt ett blodigt lakan lemnat henne.
Men Beatrice, utan att förfäras,
Så lugn, att himlens englar skulle svurit,
Att ingen kan så mycken oskuld visa,
Som ej oskyldig är, — förklara visste
Hvar blodet kom ifrån. Och lagen teg —

En enda qvinnas ord är intet vittne.]
Snart sågos Cenci åter här i Rom.
De bo i sitt palats. Med blomsterfester,
Med hycklad sorg och tårar synas de
Förblinda folket; och med lästa messor
Besvärja de Francescos vreda ande,
Som under deras slutna glädjefester
Går spökande omkring och kräfver hämd.
En tanklös ynglings-skara ännu sväfvar
Kring Beatrice, som en krans af fjärlar
Kring vårens första öppna blomma fladdrar
Palatsets fönster glimma hvarje natt,
Dess salars prakt af tusen ljus bestrålas
Och af musikens toner återklingar;
Men de besinna ej, som bo deri,
Att dock palatset ligger alltför nära
Intill den *Gråtande Madonnans* tempel.

Vittorio.

Jag vågar ej med en förmäten blick
Se in i dessa djupa hemligheter;
Hvi skulle jag min hjerna sönderbråka
Med så bedröfliga och dystra värf?
Jag hinner knapt att sköta mina glada.
Men mången tror, att Cenci dog af våda,
Att slägten i hans död oskyldig är.
Och jag har hört, hur mången ädel yngling
I sin beundrans rus utropat har:
"Se, Beatrice! se dess englafägring!
"Jag manar ut till kamp på lif och död
"Den nedrige, som tänker hon är brottslig".
Jag hört — jag tror —

Clemens.

Du *tror*, och mängden tror,
Jag vet: och hvad jag vet är ej det samma
Som några heta, öfverspända hjernor
I sin förtjusning och sin blindhet tro.
Mitt hjerta smälter ej för falska tårar,
Och ingen ytas glans besticker mig.
Jag lärt att skåda in i menskolifvet
Med skarpa blickar. Jag har lärt att höra,
Ej huru gräset växer, men hur tanken
Till handling växer i ett menskohjerta.

Rom är för mig som Dionysii öra:
Der klart men tyst och stilla återhviskas
Hvad verldens tungor tala. Ingen suck
Så hemlig är, att den ej återljuder
I detta öra; ingen tår så lönlig,
Att jag ej hör, hur den på jorden faller.
Jag vet, att *Beatrice Cenci* bär
Ett fadermord uppå sitt unga hjerta.
Och hvad jag vet, skall Rom och verlden veta
När stunden kommer: och hon kommer snart.
Osynligt mellertid rättvisans öga
Bevakar dem. De äro fångna redan,
Då de sig fria tro.

Vittorio.

Men om det brott,
Som fläckar dem, blir blottadt inför lagen,
Hvad öde, helge fader! väntar dem? —
Du är den högste domarn — du är mild —

Clemens.

Ja! jag är mild: rättvisans hand är mild;
Hon skyddar oskuld, statens sår hon läker,
Och straffar våld.

Sjette scenen.

Clemens. Vittorio. Clodio. En kammarherre.

Kammarherren.

I salen, helge fader!
I Sixti sal din höga vink förbidar
Stats-sekreterarn, kardinal *Borghese.*

Clemens.

Han komme!
(*Kammarherren afträder. Clemens sätter sig på den förgylda purpurstolen.*)

Vittorio (hemligt till Clodio).

Glöm ej, Clodio! hvad du hörde:
"Se till att prins Vittorios skuld i dag
"Till Carlo Ruspoli betalad blifver."
Min skuld är tio tusen scudi, *tio;*

Men tag din bok och skrif tolf tusen, Clodio!
Ty Clemens tror, att jag tolf tusen skyller;
De tvänne tusen dela vi som bröder.

Clodio (till Clemens).

Tillåt, o herre! att jag lemnar dig,
Då statens värf din dyra tid begära.

Clemens.

Följ prins Vittorio! Ställ i ordning, Clodio!
Hans lilla hedersak. Farväl, Vittorio!
Men lemnom icke Vatikanens murar;
Jag vill ej länge eder åsyn sakna,
Och när jag ledig är, jag kallar er.
(De gå under djupa vördnadsbetygelser.)

Sjunde scenen.

Clemens. Kardinal Borghese.

Clemens.

Hvad nytt, min frände kardinal?

Borghese.

Jag bringar
Till eders helighet, bland andra papper,
Stor-Elemosinierens skrift.

Clemens.

Hvad vill
Stor-Elemosinieren?

Borghese.

För de arma
Han beder om den summa, helge fader!
Som i en längd af år, på denna dag,
Liksom de höga, hädangångna påfvar,
Välgörande din hand har delat ut.
(Han ser i skriften.)
"Rom", säger han, "är dina städers krona,
Rom hyser mycken prakt och många rika,
Men flere arma bo inom dess murar.
Armodets tacksamhet och glädjetårar
Dig voro alltid kärare, o herre!
Än rikedomens gylne offer var."

Clemens.

Hvar armod är, är ödmjukhet tillika;
Gudsfruktan är de armas rikedom;
Och då de rika fly den högstes tempel
Och bönens tröst uti sin flärd förakta,
Plär dock den arme söka framför allt
I himlens nåd den hjelp, som jorden nekar.
Då vi i dag uppå altanen stodo
Af kristenhetens helga moderkyrka,
Att vår välsignelse åt folket ge,
Vi sågo platsen nästan tom. Oss tycktes,
Då vi vår hand mot höjden lyfte opp,
Att vi välsignelse i luften strödde.
De arma likna nu de rika. Alla
Behöfva intet; ingen mer är arm,
När vår välsignelse de ej behöfva,
De hafva ej behof utaf vårt guld.
Så denna gång vi finna godt besvara
Stor-Elemosinierens skrift.

Borghese.

Nu följa
Tre andra böneskrifter, och ett bref
Ifrån Neapels vice-konung.

Clemens.

Godt!
Vi böneskrifterna till sido lemna,
Och läsa brefvet från Neapel *först.*
Gif det; jag sjelf vill dess insegel bryta!
(Han tager brefvet i handen.)
Från dina myrtenstränder, o Neapel!
Har intet kommit än, och kan ej komma,
Som icke fröjdefullt och ljufligt är.
Det doftar detta bref, liksom det legat
Uti en korg bland rosor och oranger.
(Under det han läser)
'n hvita gångarn och den gylne skatten,
årligen Neapels konung offrar,
ecken af sin vördnad och sin tro,
'kans ofelbara öfverhufvud,
"Sc t'das, helge fader! innan kort.
"Till C·as en ej mindre vigtig gåfva:
Min sku Marcio, smidd i tunga fjettrar.

"För mord han gripen blef af lagens arm,
"Och bäfvande för pinobänkens plågor,
"Inför inqvisitionen han bekänt
"Och under bön och ånger — — —"

(Han genomögnar det öfriga, uppreser sig hastigt och går framåt salen med stolta steg och lågande blickar.)

Är det så?
Ha! är då molnet skingradt? har en blixt
Den tjocka slöjan mäktigt sönderslitit?
Ja! hon är splittrad, fallen. Brottet står,
Ohjelpligt blottadt inför dagens blickar,
I all sin fasansfulla nakenhet.
Om mina ögons ljus mig ej bedrager,
Om ej min tanke och min syn mig gäcka,
Så står det tydligt — här på detta blad —
Läs, kardinal! läs här! "Han gripen blef —"

Borghese.

"Af lagens arm" —

Clemens (läser)

Det är banditen *Marcio.*

Borghese.

"Och bäfvande för pinobänkens plågor,
"Inför inqvisitionen han bekänt,
"Och under bön och ånger fritt förklarat,
"Att han den åttonde septembernatten
"År femtonhundranittio och åtta
"På Rocca di Petrella, med *Olimpio,*
"Sin vän, nu död, *Francesco Cenci* mördat,
"Af dotterns och af makans guld och löften
"Förförd. Nu sändes han till Rom att höras,
"Att sprida ljus i brottets dunkla gåta,
"Och dömmas af din vishet och af lagen —"

Clemens.

Ja! detta ljus behöfde icke *jag;*
Mig var den dunkla gåtan klar som dagen;
Men för att handla — att min handling helga,
Jag denna usling och hans ljus behöfver —
Säg, kardinal! är han ock redan här?
Säg, har du mördarn sett? Är han förvarad?
Har du förvissat dig?

Borghese.

Ja, helge fader!
Ej jag har honom sett; men han är kommen
Kastellets murar honom innesluta.

Clemens.

Ej Mitran, som mitt vigda hufvud pryder,
Med sina trenne kronors gylne prakt
Och österländska perlor och juveler
Förvaras mera strängt och omsorgsfullt
Än detta dyra fynd förvaras må.
Den *Marcio* är mig dyrbar. Hör mig, frände.
Haf akt! Låt vänligt kastellanen hälsa,
Att med sitt lif han mig för Marcios svarar.
O djupa, outgrundliga försyn!
Hvad dina vägar äro underbara!
Hur undransvärda äro dina råd,
Så enkla. när de fram i dagen komma,
Att hvarje dödlig tror sig mäktig nog
Att finna dem. Men du fann dem allena.
All vishets fader! gif mig Petri ljus
Att klart och oförvillad genomskåda,
Hvad du beslutat, hvad du funnit har;
Att föra ut det, gif mig Pauli svärd!
(Han hopviker brefvet åter och närmar sig Borghese.)
Hör nu vår vilja, ädle kardinal!
När solen bakom Monte Mario sjunkit,
Och jorden suckat sitt ave Maria,
Och tystnaden och skymningen från himlen
Högtidligt nalkas, att bebåda natten,
Då samlar sig omkring palatset Cenci
En stark och trogen vakt. *Lucrezia Cenci*
Och *Beatrice, Giacomo, Bernardo*
I vårt och lagens namn tillfångatagas,
Och till kastellet föras. Skilda rum,
Men starka riglar väl förvare dem!
Palatset slutes till; dess nycklar bringas
Till oss. Vi ämna nu deröfver vaka.
Ransaka vilja vi i brottets boning
Med kyrkans fackla och med lagens svärd.
Har du förstått mig, Paolo?

Borghese.

Helge fader!
Tillåt — den kyndsamhet —

Clemens.

Har du förstått mig?

Borghese.

Ja, herre! jag din vilja väl förstått.
Det höga kall, hvarmed du mig beklädde,
Min pligt som ett af dina råd, mig bjuda
Att ock min stämma höja vid din tron.
Den skyndsamhet, hvarmed du handlar, herre,
Förskräcker mig. — Det är en mäktig slägt —
Låt Marcio höras först: låt tidens hand
Utveckla knuten af den mörka gåtan
Och hugg den ej med våldets svärd itu.

Clemens.

Din trohet och ditt nit, jag känner dem.
Ditt råd är godt, när jag ditt råd behöfver.
När jag en gång beslutat och befallt,
Då är din pligt att handla och att lyda.
Gå, frände! Gud med dig! Nu har jag talat;
Du har förstått mig: gör, som du förstått.
(Kardinalen går tyst bort, efter en djup vördnadsbetygelse.)

Åttonde scenen.

Clemens.

Jag har dem. Förrän midnattsklockan slår,
Skall detta hjerta mera roligt klappa,
Ty jag har lagt en ny, en väldig klippa
Åt Petri gylne stol att hvila på.
Besinning, lugn att tänka, kraft att handla,
En jemn, orubblig gång mot gifna målet,
Se der den trolldomskonst, som kyrkan grundat
Och ensam mäktar henne upprätthålla.
Har jag, som Michael, med gylne lansen,
Förtrampat, dödat aristokratiens
Mångböfdade och trotsigt vilda hydra,
Då först är Rom min verld — och verlden min.

Nionde scenen.

Clemens. Vittorio *(häftigt instörtande).*

Vittorio.

Nej! fader! säg — så var väl ej din mening —
Jag hörde nyss —

Clemens.

Hvad har du hört, min son?

Vittorio.

Nyss jag befann mig der i kabinettet,
Dit, som du vet, så många språkrör leda,
Att derifrån man nästan allt kan höra
Som talas inom Vatikanens murar.
Der hörde jag, hur kardinal Borghese
Gaf sin befallning, att i denna natt
De arma Cenci fängsla — denna natt?
Förskona — dröj! jag vill för dig bekänna —
Jag älskar Beatrice, dyrkar henne;
Jag vill förmäla mig med henne, fader!
Så kommer slägtens rikedom till oss,
Din makt, min sällhet grundas — allt är stilla,
Och intet blod skall öfversvämma Rom.
Nåd blott för Beatrice!

Clemens.

Son! du yrar.
Du vet då ej, hur djupt hon hatar oss,
Hur hon föraktar dig, och att du måste
Förakta henne *mer.* Du vill förblanda
Vårt rena blod med blodet af en ätt,
Som räknar seklers brott som sina anor;
Och — på en gång du vill
En gudlöshet och en omöjlighet.
Gå bort och sansa dig; var man, Vittorio!

Vittorio.

Jag går ej bort, jag skall ej släppa dig,
Förrän ett ord jag hört ifrån ditt hjerta,
Som återkallar hvad din mun befallt.
Ej fängelse, ej död för Beatrice!

Clemens.

Vittorio, gå! jag känner dig ej mera.

Vittorio.

Du törstar efter blod. Välan, se här!
Det flyter mycket blod i mina ådror,
Ja! allt för mycket! tag — det är ditt eget,
Det kännes nog uppå dess vilda brand;
Gjut det — och sälj för detta pris en timma,
(han fattar påfvens händer)
En dag af frihet än åt Beatrice.
Hon är ej brottslig; hon är skön allena,
Och hon är renare än du och jag.
Mitt hjerta blöder och du blidkas icke.
Min tår — du ser det — dina händer fuktar;
Men såsom morgondagg på marmorklippan,
Så faller tåren på din kalla hand.
En andedrägt af mildhet sväfve neder
Ifrån din mun; en enda stråle blott
Af hopp låt randa sig uti ditt öga —
Du heter Clemens. Namnet af *den milde*
Med grymma handlingar du ej befläcke!
Var icke liten, då du stor kan vara;
Ej låg, då du guddomlig vara kan!
(Han trycker sig häftigt intill Clemens, under det han håller dess båda händer slutna i sina.)

Clemens.

Folk här! vakt! Clodio! — Jag har medel, yngling!
Att vara mild mot dig imot din vilja,
Då du dig sjelf och mig och allt förgäter —
Vakt, Clodio!
(Clodio med tvenne schweizer-vakter.)

Clodio.

Herre! hvad befaller du?

Clemens.

Till sina rum man före prins Vittorio!
Sen! han är sjuk. En häftig feber rasar
Uti hans blod. Tills morgondagen gryr
Förvaren, vården, sköten honom troget;
Han lemne ej sitt rum — vid edra lif!
Ty nattens luft är för den kranke farlig.

Med ingen, som ej sänds från oss, han tale!
Vi vilje snart besöka honom sjelf!
Till dess förbiden troget vår befallning.
(Clemens går ut genom en sidodörr, Vittorio står orörlig, blek, med nedsänkt hufvud, omgifven af Clodio och vakten.)

Täckelset faller.

Andra akten.

Trädgård vid Cenciska palatset.

Första scenen.

Lucrezia, Giacomo, Bernardo *(slumrar vid en rosenhäck).*

Giacomo.

På vesterns guldbeprydda purpurskyar
Den heta dagen lägger sig till hvila,
Och skymningen med en balsamisk vinge
Sin milda svalka flägtar öfver jorden.
Det är en härlig aftonstund, min moder,
Allt manar dig till lugn, till fröjd. Se upp!
Njut af naturens frid och gråt ej mera.

Lucrezia.

Ett sorgbetyngdt och dystert menskosinne
Är som det tunga molnet, dyre son!
Det kan ej lösa sig, om ej i tårar.
Hvar stund, då jag kan gråta, är mig ljuf;
Den kommer ock så sällan. Låt mig gråta!
Var glad deråt, att mina tårar rinna!
Tro mig, min Giacomo! den sorg, som synes,
Är icke sorgen sjelf, men sorgens lindring.

Giacomo.

Är detta tröst, som läses i din blick,
Hur grym skall då ej sjelfva smärtan vara

Lucrezia.

Det är ej tröst: det är en mildring blott,
En eftergift, blott en minut af hvila,
Som mina trötta furier mig förunna.
Tröst finnes ej för den som brottslig är;
Ty blott för den oskyldige, som lider,
Blef tröstens engel ned till jorden sänd.

Giacomo.

Du är i dag bedröfvad mer än förr,
Ditt anlet mer och mer af moln förmörkas,
Då det af hoppets glädje ljusna borde.
Vi äro fria. Himlen och vårt mod
Oss frälsat från den blodiga tyrannen,
Som inför Gud och allt hvad heligt är
Ej mera var min far, ej mer din make.
Francesco Cenci är ej till. Han hvilar
På sina brott. Besmitta ej din själ
Med minnet af hans bild: låt ej hans skugga
Bland underjordens qval en himmel njuta
Vid synen af din ånger, dina tårar.
Vänd dig från dödens skräckgestalter bort;
Skänk dig åt lifvet, moder! Se omkring dig,
Betrakta oss: vi älska dig som barn,
Fastän du oss ej födde; oss förenar,
Om icke blodets, hjertats ljufva band.
För mig står lifvet nu så ljust och härligt,
Som morgonrodnaden, och rosor bjuder.
Mig vinkar äran med sin lagerkrans;
Bernardo växer upp, en hoppfull telning
Af Cencis fordom ärofulla stam,
Och *Beatrice*, Romas skönsta jungfru,
Snart fäster myrtenkronan i sitt hår
Och leende sin hand, sitt hjerta skänker
Åt *Fabio Guerra*, Romas skönsta yngling.
Du sjelf, Lucrezia! går med trygga steg
En skön och lycklig ålderdom till möte.
Du delat har med oss förtryckets plågor.
Njut nu med oss vår frihet och vårt hopp.

Lucrezia.

O ja! så länge menniskan är ung,
Hon dyrkar hoppets leende gudinna.
På sin triumfvagn öfver lifvets bana

Så rastlös och så skyndande hon ilar,
Att det förflutnas bleknade gestalter
Ej mäkta följa henne på sin färd.
Men när hon banans gräns omsider nalkas,
Och långsamt tågar genom ålderns öknar,
Och af erfarenhetens grymma visdom
Förföljd, ej mera tror på hoppets lögner,
Då hinna minnets andar henne opp,
Omhvärfva henne, och så tätt sig sluta
Till hennes sida, att hon kan ej fly,
Och hviska sakta eller högljudt språka
Om hvad hon varit, hvad hon tänkt och gjort.
Ve menskan då, om dessa minnets andar,
Med vilda blickar, blod på sina kläder,
Blott ropa *mord* och *mord* i hennes öra!
Ve mig! en enda, dyster hämdens ande,
En enda minnets furie mig förföljer,
Fördunklar solens ljus för mig om dagen,
Min spis förgiftar och sin galla blandar
Uti min dryck. Den sitter vid min säng
Om natten och fördrifver sömnens engel
Med sina blodiga och kalla händer
Och med sitt vilda, fasansfulla skrän:
“Jag är Francesco Cenci — se, Lucrezia!
“Jag är din make, den du mördat, qvinna!
“Du får ej sofva — du skall se på mig.“ —
Och då — o Gud! — Skall jag då ensam lida
O Giacomo! du äfven brottslig var;
Har du ej stundom sett, då du vill sofva,
En reslig skugga nalkas till din bädd
Med brustna ögon och med blod i pannan
Och med en eldröd mantel? Har du ej
Hans dofva stämma hört i natten ropa:
“Jag är Francesco Cenci — se, min son!
“Jag är din fader, som du —“

Giacomo (står häftigt upp och blickar omkring sig.)

Håll, Lucrezia!
Din vilda målning mig förskräcker — Nej!
Vid Gud! jag aldrig något sådant sett...
Och icke heller du. Tro mig, min moder!
Inbillningen har skapat denna bild

Och målat den med alla fasans färger
I molnet af ditt eget ögas tårar.
Nu lugna dig! Ser du — Bernardo slumrar —
Så bör du icke honom väcka. Ljufva
Hans drömmar äro. För hans slutna öga,
Hvars strålar riktas inåt, då han sofver,
Oskyldighetens engel står och målar
Mot minnets blåa himmel drömmens glada
Och rika bilder, och som ram kring dem
Han hoppets friska blomsterkransar lindar.
Låt oss ej störa honom! Ej en flägt,
Som oren är, från våra läppar andad,
Må stjäla in sig i hans paradis
Och doftet af dess blommor grymt förgifta!
Han vet ju ej hvad *brott* och *smärta* är.
O blanda ej, min mor, de grymma namnen
Uti hans unga, rika lefnadsdröm!
Kom närmare och se, hur sött han sofver;
Läs i hans anlet, huru skönt det är
Att lefva och att hoppas.
Så mycken frid på denna panna strålar,
På läppen bor så mycken salighet,
Att blott dess åsyn bör din smärta lugna,
Försona dig med lifvet och dig sjelf.
Och när du tror, att du din frid förlorat,
Att hoppets sol i dina skulders moln
Gått ned för evigt; hvila dina blickar
På löftets son, din älskling och min broder.
Han är vår frid; tryck honom till ditt hjerta —
Gläd dig åt honom; han vår oskuld är.

Lucrezia.

Han är hvad vi en gång kanhända varit;
Men ack! så djupt vi äro fallna redan.
Att nu vi dyrka måste i hans bild
Vår fordna bättre varelse, och frukta
Att blotta oss inför vår egen själ.
Vet, Giacomo! jag har länge sedan
Höljt doket af mitt brott för verldens ögon —
Ja! än i denna stund jag färdig vore
Att uti säck och aska kläda mig,
Framsläpa mig till Vatikanens portar,
Igenom folkets sorl och smäderop,
Och kasta mig för helge faderns fötter

Och för hans öra högt bekänna allt —
Om jag ej blygdes vid att synas mindre,
Att synas svagare än Beatrice,
Som jag dock är; ty hvem kan likna henne?
I hvilket bröst har himlen väl förenat
Så mycken ömhet med så mycken styrka?
Och om jag icke fruktade att stå
Som brottsling inför *denna* engels ögon,
Och mörda med det rysningsfulla ordet
Den bättre afbild af mig sjelf, som han
I barnsligt hjerta älskande förvarar.
(Hon lutar sig ned öfver den slumrande Bernardo.
Allt rent och ädelt, älskade Bernardo!
Som af din arma moder återstår,
Det är *din tro* om henne. Allt det andra
Besmittadt, orent och förkrossadt är.
O! att med denna varma kyss jag kunde
Tillegna mig en droppe af det ljus,
Som inom denna öppna, rena panna,
Omstrålar oförtjent min bild, jag skänkte
För denna droppe bort, liksom ett intet,
All orientens klaraste juveler,
De kostligaste perlor, hafvet gömmer,
Och himlens stjernor, om jag egde dem.
(Hon stryker sakta undan Bernardos lockar, och kysser hans panna, så att han vaknar.)

Bernardo.
Ah! hvem är der? — min far —

Lucrezia.
Har äfven du,
Oskyldige! hans vreda vålnad skådat?

Bernardo.
Ack! är det du, min moder? Jag har slumrat —
Utur en ljuflig dröm du väckte mig.

Lucrezia.
Allt hvad du drömmer, liksom hvad du tänker.
Är ljuft, min son! Förtälj oss hvad du drömde!

Bernardo.
Om du vill lofva mig att icke mer
Så sorgsen vara, vill jag straxt berätta
Min sköna dröm.

Lucrezia.

Då jag dig ser Bernardo
När du är glad, är äfven jag så glad,
Liksom på jorden inga sorger funnos.

Bernardo.

Kom, Giacomo! och sätt dig här hos oss;
Den sköna rosenbusken ljufligt doftar,
Och qvällens lugn till stilla samtal manar.
Men Beatrice, broder! hvar är hon?
Dock, vänta! jag vill söka Beatrice;
Hon mycket ofta har för mig förtäljt
Så sköna sagor från de gamla tider.
Nu är jag stolt, att kunna säga henne:
"Kom Beatrice, kom min syster! Skynda!
Jag något skönt för dig berätta vill."

Giacomo.

Bernardo, dröj hos oss! — Vår syster kommer,
När hon sitt arbet slutat; och när klockan
Ave Maria i kapellet slår,
Och aftonen är skön, hon alltid njuter
I lagergången här en lycklig timma.
Hon kommer snart, och kanske Fabio äfven
I afton oss besöker; hör, Bernardo!
Då kan du för dem båda här berätta
Din dröm ännu en gång.

Bernardo.

Välan; så lyssnen:
Min dröm är ej så lång, som den är skön.
(Medan Bernardo talar, nedkommer Beatrice sakta från terrassen, som leder upp till palatset, och stannar stundom lyssnande, i det hon då och då afbryter en blomma.)
Jag drömde, att det var en söndagsafton,
Och att jag satt uppå en grönklädd kulle,
Mig tycktes, att det vid Frascati var.
Jag satt och såg på solen, som i hafvet
Sjönk ned; jag hörde tusen klockor ringa
Långt bort i Rom. Men se, då tycktes mig,
Att jag blef sömnig. Jag mitt öga slöt,
Men väcktes åter af en stilla susning,
Liksom då vestan öfver gräset går.

Jag såg en stor och skön gestalt mig nalkas;
Den var så lik min far, jag honom kände;
Men han såg ej så sträng och dyster ut,
Som då han lefde; han var helt förvandlad;
Han var ej mer så blek, men mycket mild.
Han fattade min hand och log och sade:
"Jag är Francesco Cenci! Se din fader!
"Jag är ej död; men jag har flyttat blott.
"Ett annat land är nu mitt hem. Der brinna
"Så många klara solar, käre son!
"Jag kommer snart att hemta eder alla;
"Ty der jag är, der skolen I ock vara.
"Dock kanske sjelf jag icke komma kan,
"Ty jag den helge faderns vrede fruktar;
"Men trogna tjenare jag hit vill sända
"Att hemta eder till min nya boning.
"Dig släppa de väl ej så lätt, Bernardo!
"Men äfven du bör öfvergifva Rom
"Och följa. Kom, kom snart! ty tiden lider.
"Min son! fastän så tros, jag är ej död."
Så for han bort igen: han for som blixten
Uppå en gylne vagn, som sken af lågor,
Och kring hans vagn det red en reslig tropp
Af sköna män med hjelmar och med lansar.
Men då de redo, sågo de tillbaka,
Och sjelf min fader såg sig ofta om
Och vinkade mig till sig. Då försmälte
Den hela slätten i ett haf af eld — — —
Och med en kyss du väckte mig, min moder!

Lucrezia (fattar Bernardos hand).

Det är förskräckligt. — *Så* han nalkas dig,
Så mild och vänlig som en himlens engel;
Han stirrar icke kallt, med djupa ögon,
Med stelnade och vilda anletsdrag,
Som sjelfva fasan uti marmor huggen?
O nej! för dig han så ej synas kan.
Bernardo! o min son! din dröm är skön;
Men den är ryslig ock. Hvad den betyder,
Jag vet ej, icke jag — blott himlen vet;
Det arma menskohjertat klappar blott
Och fruktar — slår och fruktar — kom, Bernardo!
Gif mig en kyss, känn hur mitt hjerta slår!
Ha! hvad är det? hvem kommer! Ve oss arma!

Jag hör ju tysta menskosteg — o flyn!
Fly Giacomo! Bernardo fly — o Gud! —
(Hon betäcker sitt ansigte och gråter.)

Andra scenen.

Lucrezia, Giacomo, Beatrice, Bernardo.

Beatrice.

Förskräcks du, moder! när jag kommer? Tror du,
Att sveket bor i mina tysta fjät?
Du känner då ej mer din Beatrice?

Lucrezia (räcker henne stillatigande sin hand utan att upplyfta hufvudet).

Bernardo.

Min syster! banna mig, ty det är jag,
Som vållat obetänkt vår moders tårar
Och gjort dess kind så blek. Nu nyss min dröm
Smög sig ifrån min mun, jag vet ej huru —
Mig syntes sjelf, den drömmen var så skön,
Att jag i sjelfva drömmen brann af längtan
Att vakna och att få berätta den
För hela verlden. — Hvarför teg jag icke
Och bar dess bilder tyst inom mitt bröst?
Nu, se'n jag sagt den, vill jag endast gråta.
Nu synes mig, det var en ledsam dröm,
Och aldrig mer den kommer från min tunga.

Beatrice.

En dröm är lik en dimma, som om natten
Nedsjunker i den stilla blomsterdalen.
Nattfjärlar, tusen glimmande små väsen
I lustigt hvimmel svinga sig deri;
När det blir dag, och solens första stråle
På dimman faller, finnes hon ej mer,
Och alla dessa tusen irrgestalter
Sitt sken förlora inför solens sken,
Och intet öga ser dem. Solens flamma,
Allena hon det sanna uppenbarar;
Så kan ock menskan med sin tankes sol
Det sjuka hjertats drömmar lätt förjaga;
Vill blott ej drömma, och du drömmer ej.

Lucrezia.

Betydningsfull är ofta drömmens gåta,
Om menskan blott förmådde henne tyda,
Om hon ej fruktade att tyda den.

Giacomo.

Du talade ju nyss med mig, min moder!
Om dina sorger, om vår döda far;
Du nämde ju *Francesco Cenci* ofta;
Det namnet ljöd uti Bernardos öron,
Som slumrade, och blandadt i hans dröm —

Lucrezia.

Men denna milda, vänliga gestalten,
Som kom och log — och när jag tänker mig,
Hur *jag* hans vålnad ser —

Bernardo.

Men hvarför frukta?
Du är så god, så mild; dig älskar himlen,
Så högt som jag. Den som är ond, bör frukta;
Men icke den, som intet ondt begått.

Lucrezia.

Nej! Nej! jag har ej ondt begått, Bernardo!
Var lugn — min son! var trygg —

Beatrice.

Du mins, min moder!
Torquato Tasso, skalden!

Lucrezia.

Hvem i Rom
Mins honom ej? hvem dyrkar ej hans minne?

Beatrice.

En afton, på en fest hos Bevilacqua
(Då var jag sexton år)
Då högtidssalen skimrade af lampor
Och unga tärnor, perlor och juveler
Och guld — han kom uti sin svarta skrud,
Och satte sig bredvid mig. Mången tärna
Blef afundsjuk på mig för denna ära.
Han lade sina händer i sitt sköte,
Såg upp mot himlen, som hans vana var,

Då han på något öfverjordiskt tänkte.
Han sade: "Beatrice! mig beklaga.
Jag har en ande, som förföljer mig;
En ryslig plågoande. Han om natten
Med onda drömmar jemt förföljer mig;
Om dagen han bland mina böcker rasar;
Han mina arma dikters blad förstör;
Och när jag vandrar djupt i lagerlunden
Vid Dorias villa, träden han förtrollar,
Och blommorna och gräset kläda sig
Uti hans leda, vidriga gestalt.
Säg, Beatrice! är det ej förfärligt?
Lär mig en konst, att drifva honom bort!"
Och derpå fattar han min hand, och trycker
Den hårdt i sin, och i hans milda öga
Jag glänsa såg en tår.

Bernardo.

Och du — min syster!
Hvad svarte du?

Beatrice.

Med tvänne stanser endast
Ur hans befriade Jerusalem;
Der skönt han målar riddaren Rinaldo
I kamp med luftgestalterna i skogen:

"Den mulna himlen kring hans hjessa dånar;
Det blixtar: jorden bäfvar vid hans fot,
Och fasan stormens vilda vingar lånar,
Och susar honom, hvart han går, imot;
Men intet riddarns lugna mod förvånar;
Han rädes ingen storm och intet hot.
Han fäller trädet; det sin skepnad byter;
Och lundens trolldom som en dröm förflyter.

Och himlen klarnar, vinden susar stilla,
Sin sanna skapnad lunden återtar.
Och i dess djup, der glada fåglar drilla,
Är ej mer skugga, än der alltid var.
Han frestar än en gång. Allt var en villa,
Och intet gyckel mer hans syn bedrar.
"O toma spöken!" tappre riddarn tänker,
"En dåre den, som fruktar edra ränker."

Af en olympisk nektar: allt jag lider —
Allt som är fritt och som en gnista hyser
Af ljus — jag kallar lif, och utan knot
Med himlens hjelp jag vill det genomlefva:
Förnedring blott är andens vissa död.
Den tid, hvars smärtor du vill återköpa,
För oss en enda, lång förnedring var.
För hvarje länk i denna tunga kedja
Af år och dagar, timmar och minuter,
En gnista dog af andens rena låga,
Ett blad slets bort af lifvets skönsta ros.
Väl oss, att kedjan bröts! för evigt bröts!
Tänk icke mer på dessa dystra tider,
Med glömskans flor hölj öfver deras minne,
Du kan, du bör, du får ej sakna dem.

Bernardo.

O, tala mer, min syster! Ljufligt klinga
För mina öron dina milda ord;
Väl fattar jag ej alla — men jag läser
Uti vår moders anlet, att de trösta.
Ditt tal är skönt, min syster! tala mer!

Beatrice.

Och *nu?* är du ej fri? är ej hvar droppe,
Hvar stråle af din varelse din egen?
Och sjunger ej ditt hjerta, om du lyssnar,
En frihetshymn hvar morgon, då du vaknar?
Och fäster dig ej hvarje verksam dag,
Den du med ädla verk och tankar firar,
Allt närmare vid lifvet och vid himlen!
Säg, lägger ej hvar molnfri aftonstund
För dina fötter kärleken sitt offer,
Och bjuder dig ej natten hvila ljuft
Uppå sin bädd af minnets blomsterkransar?
Se, moder! se, der glänser vårt palats
Af festliga och friska kransar smyckadt.
Se hur dess höga fönster rosenfärgas
Af solens sista varma andedrägt!
O! om det vore än den lägsta hydda,
En koja, bygd af rör, på enslig strand;
Om alla näktergalars jubelsånger,
Som så harmoniskt hälsa qvällens hvila,
Blott vore tonen af en ensam vaktel.

En bruten suck af skogens turturdufva;
Om Rom med sina kullars tempelprakt
En öken vore — och den öknen hade
Två palmer blott, som hyddan öfverskyggde:
Säg, — vore dock ej dessa fyra hjertan,
Till sammans klappande, och för hvar ann,
En verld för sig, ett paradis af kärlek,
Och du — du sjelf den lyckligaste der?

(De falla alla fyra, liksom medvetslöst, i hvarandras armar, och under denna långa, tysta omfamning ringa klockorna i Rom ave Maria.)

Lucrezia.

Nu är jag lycklig, *nu* i denna stund,
Då himlen lyser frid utöfver jorden,
Och då mitt hjerta slår vid dessa hjertan,
Hvi skulle jag ej äfven vara säll?
Förlåten mig; jag ofta er bedröfvat,
Och med min suck förbittrat eder fröjd.
Men allt är nu förbi. O Beatrice!
Du mig af himlen sända tröstarinna!
Min Giacomo — min älskade Bernardo!
Om lifvet icke mer mig värma kan
Så ljuft som fordom i de unga dagar,
I eder njuter jag det än en gång:
Er ungdom blir, i ålderns natt som nalkas,
Min morgonrodnad och min morgonstjerna.
Och du har rätt, min dotter — *så* jag blir
Den sällaste uti vår kärleks eden;
I njuten glädjen, men jag njuter er.

Giacomo.

— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Planen till sorgespelet Beatrice Cenci.

Första akten.

Sal i Vatikanen.

1.

Vittorio Aldobrandini och *Fumaroni*. Han lofvar Fumaroni guld och präktiga ting, om han kan af påfven utverka honom ett stort palats och ett indrägtigt gods, för att betala hedersskulder och föra furstlig stat. *Fumaroni* tvekar. Vittorio förebrår honom hans snålhet och smädar hans ringa börd, och träffar honom slutligen med ett bevekande skäl. *Fumaroni*, en ur stoftet uppkommen gunstling, som lätt kan störtas, bör begagna den kanske korta tiden att rikta sig. — *Fumaroni* lofvar att hos påfven använda sitt inflytande. (Går för att möta påfven.)

2.

Kort monolog af *Vittorio*. Hans hat till gunstlingen och hans behof af hjelp och hans stolthet. Hans kärlek till *Beatrice*.

3.

Påfven *Clemens*, omgifven af svit. Hans blick förråder oro och bekymmer. *Vittorio* nalkas honom med smilande vördnad, kysser hans hand och drager sig tyst tillbaka. *Fumaroni* visar han ett papper, som han håller i handen. (Förut scenen med General-Elemosinieren.) Det är ett bref från Neapel, hvari tillkännagifves, att Francesco blifvit af sin familj mördad, och *Marcio* öfversändes i bojor. Påfven bortskickar alla utom

4.

Vittorio och *Fumaroni*. Den sednare läser, under det påfven vänligt och smekande tilltalar *Vittorio*, begär förtroende af hans synbara oro. Vinkar om stora planer för framtiden, som hota att stranda; klagan öfver hans ringa tillgångar, jemförda med hans höga rang; hans förtviflade tillstånd, hans ruinerade förmögenhet, alla hans förhoppningar mördade: detta allt skildras af honom med liflig och listig vältalighet. Han störtar ut,

5.

Nu begynne *Fumaroni* stilla och lugnt yttra sig öfver brefvet, öfver romarnas vilda lynne, tidens förderf och behofvet af exemplariska bestraffningar. Hela den mäktiga, otyglade slägten har nu påfven i sina händer. Den är för rik, för mäktig. Petri nycklar kunna låsa upp alla skattuppfylda skrin. Han framställer *Vittorios* angelägenheter liksom i förbigående, för att göra Clemens uppmärksam på det sköna tillfället att på en gång fälla en stolt och mäktig familj och rikta sig sjelf och sitt hus. *Påfven,* öfversvämmad af tusende skäl och sväfvande mellan stridande känslor, ger slutligen befallning att fängsla familjen *Cenci. Fumaroni* går.

6.

Den helige faderns monolog. Det heliga raseriet ger sig luft. Hatet mot det folk, han beherrskar, glädjen öfver det härliga tillfället att hämnas, lånar i hans själ bilden af ett rättvist hat mot ett afskyvärdt brott. Han har svurit Cencis undergång, och likväl är han rädd för sin egen tanke. Han vill stundom återkalla det stränga budskapet; men han hejdar sig, och samvetet nedtystas af hämdens och girighetens triumfsång.

Andra akten.

Trädgård vid palatset Cenci.

1.

Lucrezia, Giacomo och *Bernardo.* Det är afton. *Lucrezia* och *Giacomo* i samtal. *Bernardo* slumrar.

Lucrezia skildrar sin belägenhet. Det qval hon led af sin mördade make kan endast jemföras med den förfärliga fruktan, hvari hon sväfvar, och den bittra känsla af ånger, som henne förtär. *Giacomo* söker skingra den förra och mildra den sednare genom öfvertygande skäl. Han tror på *Beatrice;* hvad hon ej ångrar, måste vara en ostrafflig handling. Han afmålar deras rysliga tillstånd under tyrannens jernspira, gläder sig åt den frihet, han nu njuter, och en lång, ädel lefnad må vara tillräckligt att försona ett ögonblicks våld emot ett olidligt förtryck. Han tröstar

med en leende framtid; men *Lucrezia* ser endast mörker och skuggor.

Bernardo uppvaknar hastigt och förtäljer sin dröm. Han har i drömmen sett sin fader *Francesco.*

2.

Beatrice till de förra. Hon inträder med en mild glädje i sina anletsdrag. Hon nalkas Lucrezia med en krans af friska blommor. Hon har till en fest smyckat palatset, säger hon. Denna afton skall *Fabio Guerra* inträffa för att med dem tillbringa någon tid tillsamman. Med en eldig kraft, liksom vore den blomman af den lugnaste och gladaste själ, förjagar hon molnen på Lucrezias panna. De sluta sig tillsamman med kärlek och frid. *Beatrice* är deras styrka och deras fröjd. *Bernardo*, som

3.

ankommer och sluter sig i sin älskade systers famn, fulländar gruppen. *Beatrice* påminner dem om nattens början och att hvilans timme nalkas. Hon ensam vill ännu några ögonblick vaka för att samla friska blommor till morgondagens festlighet. De gå.

4.

Beatrice allena. Nu, utan vittnen, utbrister hon i tårar och framsuckar i nattens sköte en elegie af omätlig smärta. Det qval, som hon ensam vill bära, döljer hon under skenet af den mildaste, renaste glädje, endast för att upprätthålla friden bland sina olyckliga närmaste. Hon tror sig sjelf ensam brottslig. Hon nedstörtar på knä inför sin faders skugga, hvilken, så grym han än var, hon dock anser som ett helgon jemförd med henne sjelf. Och om den hämdkräfvande skuggan hvarken *vill* eller *kan* nalkas med en förbön för sin brottsliga dotter det högsta väsendet, så må den dock ej som en molnstod stå hotande emellan den evige och den bedjande dottern. Hon beder, att ej den verldsliga rättvisan med sin bödelsyxa må blöda, vanära och utrota hennes olyckliga familj. Endast inför lifvets stjerna vill hon blotta sitt hjerta, och hon vill sjelf hämna sin faders ande på sig sjelf. Men åt verldsliga styrkans arm vill hon ej frivilligt öfverlemna sig. Den eviges öga allena har sett hvad hon lidit, sett hvad hon brutit. Den ende domaren må låta sin eviga rättvisa hvila tungt öfver hennes hufvud, och låta sin mildhet nedgjuta sig öfver dem, som delat hennes brott, men icke hennes brottslighet:

"Mitt bröst är likt en djup avernersjö:
O! må hvar droppe utaf frid och lugn,
Som strömmar bort ur Beatrices hjerta
Igenom ögats port, i heta tårar,
Som balsam gjutas i Lucrezias hjerta!
Och må hvar ros, som dör på mina kinder,
Slå ut med prakt på Bernardinos kind!
Och må den glans, den ära jag försakar,
Min äldre broders hjeltepanna smycka!
Så må *jag* dö, förvandlas och förglömmas;
Och fadermörderskan med hennes minne,
Af qvalen och af menskotungor mördas!
Det fins ej död, så grym, som den jag lider
I hvar minut. Mitt namn kan så ej fläckas
Af tidens dom, som jag det fläckat sjelf.
Förtär det, tid! liksom du tär mitt stoft;
Men öfver glömskans djup, der Beatrice
Begrafven är med sina brott och smärtor,
Framstråle obefläckade och klara,
Lik ett oskyldigt ljus af morgonstjernan,
Den friska glansen utaf Cencis namn" etc.
Så beder Beatrice.

5.

Beatrice och *Guerra.* Han instörtar med häftighet. Stum omfamning. Han har skyndat, för att ankomma till den lofvade tiden; men den oro, som flammar i hans blick, den vilda häftighet, hvarmed han talar, förråder för Beatrice någon oväntad händelse. Hon besvär honom att upptäcka allt. Han samlar sig, beder henne vara lugn, men följa hans råd. Denna afton vid sin ankomst till Rom hade han på bron S. Angelo mött en vagn med fängslade brottslingar. Han har sett *Marcio* ibland dem. En fara kan förestå. Han besvär Beatrice att fly med sig. Hon sväfvar mellan fruktan och tillförsigt. Utan Lucrezia och sina bröder kan och vill hon icke företaga något. *Guerra* vill äfven bereda dem en tillflykt. Han beger sig bort, för att genast återkomma och áfhemta dem alla, för att ledsaga dem till en säkrare vistelseort. I samma ögonblick som han vill gå,

6.

komma *Lucrezia* och *Giacomo.* Straxt derefter *Bernardo,* som förtäljer sin dröm. Han har sett i drömmen sin far *Francesco* med en mild uppsyn nalkas, fatta hans hand

och hört honom säga: "Innan kort skola vi förenas", och pekande på några mörka, väpnade gestalter säga: "dessa mina trogna tjenare skola föra eder till mig i min rymliga boning."

7.

Och då vänder sig *Bernardo* om, och i det halfdunkla ljuset blir han varse väpnade män, ger ett anskri och störtar till jorden.

Guerras aning har alltför tidigt gått i fullbordan. Det är vakten, som på den heligo faderns befallning och i rättvisans namn kommit för att fängsla den olyckliga familjen.

Beatrices stolta, oförfärade lugn. *Lucrezias* stumma förtviflan, *Giacomos* häftighet och *Bernardos* tårar. Man vill åtskilja dem. De sluta sig tillsamman. Grupp.

Lucrezia och *Beatrice* skola föras, men skilda från bröderna, till kastellet *S. Angelo*. *Guerra* vill följa dem. Han vill ej skiljas från Beatrices sida. Ursinnig, då det nekas, ser han de olyckliga ryckas ur sina armar.

8.

Guerra allena. Han gifver luft åt sitt raseri. En liflig skildring af den romerska rättvisan. Han vill befria och hämnas. O! de dårarne, säger han, hvarför läto de ej lejonet frivilligt gå i deras band? Hädanefter fånga de det icke.

Tredje akten.

Fängelserum på S. Angelo.

1.

Beatrice och *Ulysses Moskatin*, tribunalets president och storinqvisitor, samt en annan *domare*.

Beatrice har undergått tortur med största ståndaktighet. *Ulysses*, som bäfvar för hennes lif och för påfvens vrede, använder alla sina mildhets medel för att beveka henne till bekännelse. Men ännu skälfvande af torturens rysvärda smärtor, blek af kroppslig svaghet, behåller hon hela sin romerska själsstyrka; hon skämtar öfver hans fåviskhet, som tror sig med söta ord kunna fånga sin fånge.

"Jag är väl din fånge; men fångad är jag icke. Min själ sitter så högt öfver din pinbänk och dina plågor, med hvilka du vill beveka min kropp, som Gud är öfver din herre, som på jorden kallar sig helig fader. Tror du, att min kropp vet hvad själen icke vet; eller att den döda delen af min varelse kan omtala hvad den lefvande vill förtiga?"

Förgäfves invänder *Moskatin*, att *Lucrezia* och *Giacomo* redan erkänt allt. *Beatrice* tror honom icke. Förgäfves förkunnar han henne *Marcios* bekännelse. Hon vill se den fege.

2.

Marcio införes. Med en romersk blick mäter hon hans gestalt; hon skakar sitt hufvud: hon känner honom ej. "Hvad ondt har jag gjort dig, att du vill vittna ondt mot mig? Ser du dessa sargade händer, ser du dessa af qvalen bleknade kinder; du är man född, och du kan ej lida så mycket som en qvinna, men din tunga är dock lösare än en qvinnas tunga, och dina ord äro såsom furier, utsända ur ditt hjertas afgrund, för att bringa en ädel slägt till förtviflan och död, om de kunde. Gå — jag känner dig ej!" — *Marcio*, hänförd af beundran, nedstörtar på sitt knä inför den hjeltemodiga Beatrice: han afbeder under tårar sin svaghet; uppmuntrad af hennes öfvermenskliga efterdöme, vill han trotsa alla qval och döden. Han återkallar med hög röst inför inqvisitorn hela sin förra bekännelse. Denne låter utföra *Marcio* och befaller en ny tortur. Äfven *Beatrice* utföres för att å nyo plågas.

3.

Ulysses Moskatin, i sin monolog, förbannar sitt öde att vara ett verktyg för en nedrig despotism. Och likväl kan han hellre låna sig åt brottet, än med ett kraftigt steg skilja sig der ifrån.

4.

En sekreterare vid inqvisitionen berättar *Marcios* död under plågorna och att han endast och äfven i yttersta ögonblicket intygat cenciska familjens oskuld. *Moskatin*, i en stor ångest och förlägenhet, låter slutligen torturen upphöra, och Beatrice låter han ännu en gång förekalla.

5.

Beatrice, ännu mera plågad, men med hela sin oför-

krossade själsstyrka, framträder inför sin bödel, som ej uthärdar hennes anblick. Ännu en gång förkunnar han henne den skriftliga bekännelsen, som redan *Lucrezia* och *Giacomo* aflagt. Tillika ger *Moskatin* befallning att afskära Beatrices långa, rika hår, såsom vore hon ovärdig att bära en så skön krona, då hon icke vill tala sanning.

Och genom en af dessa nästan oförklarliga anomalier i menniskonaturen, beder Beatrice under tårar, att man måtte skona hennes hår. Den nesa, dess förlust skulle innebära, kan hon ej fördraga. Hon anhåller att *Lucrezia* och *Giacomo* måtte till henne införas. Sjelf förmår hon ej gå till dem.

6.

Mildt förebrår hon sin bror och *Lucrezia*, att de ej visat nog ståndaktighet och att de mera fruktat plågorna än vanäran. *Lucrezia* bedyrar, att den ånger, som förtärt hennes inre, nödgat henne att genom en oförställd bekännelse söka frid. Både *Lucrezia* och *Giacomo* besvärja den älskade *Beatrice* att förlåta dem, om de ej varit så starka som hon. De endast vilja lida: hon vore oskyldig, ung och eldig hade hon ej kunnat så inse rysligheten af deras brott. De endast borde lida brottets straff, och måhända kunde de af den helige faderns mildhet och i anseende till det rysliga förtryck, hvari de lefde, hoppas förlåtelse eller mildring i domen.

Då gripes Beatrice af en djup rörelse: hon vänder sig till *Moskatin*. Hon hoppas intet af menniskors nåd; men hon vill tala hvad hon bör tala, och tiga med hvad hon bör förtiga.

Nu skildrar *Beatrice*, i klara, kraftiga och målande drag, *anledningen* till det mord de begått, och *sättet*.

Scenen förändras.

7.

Sal i Vatikanen.

Clemens och *Vittorio*. Påfven ger tillkänna sin oro öfver utgången af cenciska processen. Allt hopp om Beatrices bekännelse är förloradt; ty hon dör hellre än hon aflägger den. *Marcio* har aflidit under torturen, ihärdigt bedyrande familjens oskuld. Med utsigten att få bestraffadt

ett afskyvärdt brott är äfven hoppet om deras omätliga besittningar nästan försvunnet. Och denne *Guerra*, som man ej kan finna, är för påfven och hans slägt nu mera dödligt farlig. Vore han blott död, så kunde man mot Cenci förfara med all lagens (olagliga) stränghet. — Dessa ord lägger *Vittorio* på sitt hjerta. Påfven går, efter många ömhetsbetygelser, och *Vittorio* söker under samtalet beveka påfven att tillåta honom ett besök i Beatrices fängelse; men påfven nekar det mildt. Vittorio säger för sig sjelf: "Du nekar. Välan, jag vill vinna min önskan genom den, som mäktigare är än du."

8.

Vittorio, ensam, uttänker hvad han vill utföra. Han inkallar nemligen

9.

Ruffo, — ja! ej allenast Ruffo, men äfven *Fumaroni* som har Ruffo i sin sold — och lofvar honom mer än han gifver, om han kan innan aftonen finna *Guerra* och döda honom. Denne antager uppdraget och svär vid corpo del diavolo, att mannen skall finnas och stupa för hans dolk eller kula. Han begifver sig genast bort för att utföra sitt värf.

10.

Vittorio och *Fumaroni*. Kort scen, hvari *Vittorio* anhåller att *Fumaroni* måtte bereda honom tillfälle att nalkas Beatrice och inkomma i hennes fängelse. Han vill förmå henne till en bekännelse, och han vill rädda henne, om hon öfverlemnar sig åt honom. *Fumaroni* bifaller, ehuru mot påfvens vilja.

Scenen förändras.

11.

Vid Colosséen.

Fabio Guerra ensam. Hans tankar sväfva från läpparna klagande och dystra. Han eger ej hopp att se Beatrice mer; att frälsa henne ges för honom ingen väg. Han måste fly sin bostad, han är öfver allt och ingenstädes: han *bör* frukta allt; men fruktar intet för sig, allt för Beatrice, den älskade, för hvilken han allena andas. Ännu i detta ögon-

blick kan han frukta en mördare — och i samma stund blir han varse

12.

Ruffo, som i en arkad lurar efter hans lif. Han gör intet steg för att frälsa sig. Skottet faller och *Fabio* störtar som död till jorden, och ligger orörlig. Mördaren nalkas, ser blod, ser hans dödsbleka ansigte, hans likasom brustna ögon, kastar den aflossade pistolen bredvid, för att uppväcka en säker förmodan, att *Guerra* mördat sig sjelf; och aflägsnar sig, då han tror sig höra menniskosteg. Men då han är borta,

13.

reser sig *Fabio* upp. Genom denna *död* har han blifvit uppväckt till ett nytt lif. Nu vill han under en annan skrud uppträda såsom en räddningens eller hämdens ande.

14.

En *pilgrim* anländer och nedfaller bedjande framför korset i Colosséens medelpunkt. Guerra lyssnar till hans bön. Det är en grof brottslings bön om förlåtelse och om en skyndsam död. *Guerra* beder honom om hans drägt. Han får den mot en börs, och *pilgrimen* ikläder sig *Guerras*.

15.

Då lossas ännu ett skott och pilgrimen, som redan besinnat sig på någon ny våldsgerning, störtar med ett anskri död till jorden. Mördaren skymtar i månskenet förbi, under ett vildt leende.

Fjerde akten.

Sal i Vatikanen.

1.

Clemens synes försänkt i djup begrundning. Tribunalet är församladt för att döma. Dess dom skall utan tvifvel blifva döden för Cenciska familjen. Men sedan hvilar nåden i regentens hand. Ännu nästan slites han mellan stridiga känslor: fruktan för *Guerras* hämd, hans mod och

hans vältalighet, och en viss rysning för några vissa svarta fläckar, som skola vidlåda hans namn i den omutliga historien, afhålla honom från ett fast beslut. Men nu

2.

inträder *Vittorio* och förkunnar *Guerras* död. Han har sjelf i Colossén (säger han) afhändt sig lifvet, der hans lik blifvit funnet, och till styrka för sin uppgift framvisar han en portfeuille med Guerras vapen, ännu blodig. Ej döljer *Clemens* sin glädje öfver denna oförväntade lycka. Nu kan han oinskränkt handla, och utan fruktan. Han omfamnar *Vittorio.* Nu är segern vunnen och en lysande framtid beredd för ätten *Aldobrandini.* Glänsande villor skola uppresa sig på de nya besittningarna, och från led till led genom århundraden skola Vittorios efterkommande njuta frukterna af denna kostliga vinning.

3.

Tribunalets president, nämligen *Moskatin*, samt *Farinacci* och *Nicola d'Angeli* inträda. De förkunna tribunalets dom och underställa den hans helighet. *Angeli* talar i det han öfverlemnar domen, knäfallande några ord till de anklagades och dömdes försvar.

Påfven, upptänd af vrede, svarar hårdt, kallar dem gudlösa och oförskämda som inför hans ansigte våga försvara ett afskyvärdt brott, som af tribunalet ansetts värdt vanäran och döden. Alla tiga förskräckta; endast *Farinacci* tiger ej. Med en ädel djerfhet yttrar han sin höga själs oföränderliga tänkesätt, försvarande den förledda oskuldens heliga sak och med sanningens tordönsstämma uppskakar han den nedrige påfven. Denne hör honom nästan som en missdådare hör sin domare; han reser sig upp, befaller dem afträda; han vill i lugn och allena betänka saken. De gå.

4.

Clemens inkallar sekreteraren och underskrifver dödsdomen, efter en kort monolog. Han befaller dess skyndsamma verkställande.

5.

Knappt har sekreteraren gått förrän furier öfverfalla Clemens. Men han fördrifver dem; de återkomma, jaga honom till gränsen af förtviflan; men han bemannar sig åter med ståndaktighet. Han söker någon lefvande varelse, med hvilken han kan tala.

6.

Fumaroni inträder, men han drifver honom ut.

7.

En tjenare, anmäler en pilgrim från heliga landet, som i vigtiga värf vill nalkas hans person. *Clemens* ger befallning att föra honom in och lemna dem allena.

8.

Clemens och *pilgrimen.* Det är sent. Månen glänser in genom Vatikanens fönster. Pilgrimen knäfaller och *Clemens*, hvars fot han kysser, begär hans namn och vill veta hvarför och hvarifrån han kommit. Då reser pilgrimen sig upp, blottar sig. *Clemens*, förfärad, mållös, igenkänner *Guerra*, den han trott vara död. Är det hans vålnad? Påfven vill ropa hjelp — — han förmår ej — han vill ringa i klockan. *Guerra* framtager en pistol, den han rigtar mot påfvens bröst. Han vill endast *tystnad.* — Nu framställer han för den andeliga tyrannens ögon hela bilden af hans själ, hela kedjan af de ränker, som han begagnat för att fälla Cencis familj: visar, huru han sjelf *(Guerra)* af påfven blifvit begagnad som ett verktyg för afskyvärda planer, utan att han, förrän då allt var för sent, kunnat inse deras mening. Men nu är han kommen för att upprätta hvad han brutit: för att uppoffra sig sjelf eller rädda de förföljda. "Du kan måhända undgå *min* hand, men du kan ej, om du smider mig i bojor, undgå den vanära, som jag vill häfta vid ditt namn, och den inga verldens plågor skola kunna förmå mig att återkalla."

Guerra begär nåd för de olyckliga *Cenci.*

Påfven kan ej dölja, att han redan undertecknat domen och att den redan är till verkställighet utlemnad; men endast småningom kan *Guerra* ur den upprörde och förskräckte påfvens mun utlocka denna upplysning. Han rasar — "nå! välan! så må denna vara din sista nedrighet och må min kropp sönderslitas för ett påfveligt mord och min aska strös i luften och förskingras af vinden! *Efterverlden* skall välsigna mig — — —"

Clemens är utom sig. "Ja", säger *Guerra*, "du plågas nu; men allt hvad du nu lider är en salighet mot de känslor, som skola hemsöka och förtära dig efter det *brott*, som du vill begå. Tro mig; jag vet, hvad *mord* betyder, och det mord *jag* bedrifvit, förförd af kärlek, af medlidande, af en synbar rättvisa, är en *dygd*, som kan glänsa i engla-

skrud inför den eviges åsyn, i jemförelse med den afgrundshandling du här vill utöfva i den heliga rättvisans namn." —

Clemens besvär honom att upphöra. Men han upphör ej förr än *Clemens* högtidligen svurit, att på den plats, der de olyckliga skola aflifvas, gifva *nåd* åtminstone åt *Beatrice* och *Bernardo*. Och *Clemens* svär det vid de helgonben, dem *Guerra* för honom framräcker, i den tysta, högtidliga midnattsstunden. Och sedan går han tyst, som han kommit.

9.

Clemens ensam. En mimisk scen.

Han uppreser sig, ser sig vildt omkring, och andas hårdt: han vill utblåsa den fruktan som uppfylt hans hjerta. Han vänder sig mot relikskrinet, som ännu står på bordet, skakar sitt hufvud och ler, liksom för att gifva tillkänna sitt tvifvel öfver relikernas äkthet och sitt förakt för deras kraft.

Han tvår sina händer. - Så —

"Dig gifven är all makt i himlen och på jorden. Hvilken du &c.

"Jag drömde, att jag svor en ed — jag drömde
Att jag var bäfvande för menskovåld;
Jag drömde, att jag utan krona var,
Och kall och hopplös, hjelplös, öfvergifven —
Jag vaknar; Petri nycklar återfinner;
De äro mäktiga; förmå ännu
Att lösa andras eder — och min egen.

Han tvår åter sina händer, och går.

Scenen förändras.

10.

Fängelset.

Lucrezia, *Beatrice*, *Giacomo* och *Bernardo* inträda för att afhöra påfvens dom, som föreläses dem af *Ulysses Moskatin*. Domen innehåller *döden* för dem alla.

Beatrice intages af ett stormande raseri vid afhörandet af denna blodiga dom. Lik en annan Cassandra, eller lik en inspirerad sibylla förbannar hon sin födelsestund, sina domare, sina bödlar, påfven. Hon rifver sitt hår, lyfter sina armar mot himmelen och nedkallar dess förkrossande hämndblixtar öfver dem, som störtat i elände och nesa en af Roms ädlaste slägter.

Men hon lugnar sig småningom. Hon omfamnar Lucrezia och sina bröder, som förtvifla, men tyst: hon uppmanar dem till ståndaktighet och förkunnar sin sista vilja med klarhet, lugn och mild försakelse.

Domaren förkunnar dem att de nu måste åtskiljas. Han utför Lucrezia och hennes söner.

11.

Beatrice ensam. Tanken på den unge,. oskyldige och blomstrande Bernardo, som skall uppoffras för hennes brott, försätter henne åter i raseri. Den själsstyrka, som är henne egen, öfverger henne dock icke.

Hon står nu ren och förklarad. Hon har med verlden intet oafgjordt, och den evige domaren är mild.

12.

Vittorio Aldobrandini inträder. Nu begynner Beatrices sista strid; men det är ingen strid; hon segrar, och är mäktigare i sina bojor än tyrannen. Han föreslår henne frihet genom flykt. Han vill bereda henne lugna, lyckliga dagar; obekant kan hon ännu njuta af lifvet och hans kärlek. Men stunderna äro dyrbara.

Förgäfves. Hon föraktar hans nåd och den frihet han bjuder. Hon vill dö obefläckad af hans välgerningar; de skulle smitta henne med förbannelse. Hon flyr hans blick; han är en djefvul, som vill stänga henne vägen till paradiset. Och hon fördrifver honom med sin guda-vrede, och vanmäktigt hotande störtar han ut, och lemnar Beatrice ensam med sin smärta, sin ståndaktighet och sin seger.

Femte akten.

Piazza di Ponte.

1.

Guerra i pilgrimsdrägten. Platsen är höljd af folk. Hans oro yttrar sig i en afbruten monolog; hans ovisshet om han nu för sista gången skall skåda *Beatrice*, hans misströstan till påfvens ed. Han anklagar sig sjelf, att han kunnat upplefva denna stund, grufligare än döden.

2.

Cenci ankomma, omgifna af vakt. De nedfalla bedjande framför kyrkan *S. Celso* och *Beatrice* beder med hög

röst. Hennes ord andas undergifvenhet och förlåtelse. Hon beder ock för Guerra, utan att nämna hans namn. Han hör det och vill framstörta, men hindras af folket och vakten.

I den heliga faderns namn förkunnar *Moskatin* nåd för *Bernardo*. Han skall ej dö, men vara vitne till sina anhörigas död. *Beatrices* afsked och *Giacomos* öma, men manliga uttryck till sin i tårar smältande broder. Nu fortsättes tåget till den del af platsen, som ej är synlig för åskådaren. *Guerra* försöker åter att nalkas den älskade Beatrice, men förgäfves. Hon försvinner, folket sluter sig efter tåget.

3.

Guerra är åter ensam. Darrande af fasa och harm kan han knappt fråga en nära stående klosterbroder, om ej den helige fadern nalkas. Munken, som från en hög punkt kan öfverse platsen, gör honom bekant med hvad han sjelf ser. Nu frågar han åter, om ej påfven synes. Munken svarar, att det säges, att påfven tillbringar hela dagen i S. Peters kyrka, för att bedja för de olyckliga Cenci, ehuru man utspridt, att han lemnat staden. Ännu tror *Guerra* att han skall komma i pomp och ståt med nådens ord på sina läppar.

Nu höres tre skott från kastellet, och i samma ögonblick begynner exekutionen. Munken förtäljer huru *Lucrezia* dör och huru *Beatrice* — — — Ännu synes ej påfven. — *Beatrices* hufvud är under bilan. Munken nedfaller af fasa. *Guerra* hör ett sorl af gråt och fasa bland folket. Utan sansning, nästan galen och förvirrad, sväfvar han fram som en skugga. Han vill gå till S. Peter. Han vill bada sig i den nedrige tyrannens blod inför altaret. Han tycker sig se Beatrices ande kringsväfva sig med en blodig helgonkrona på sitt hår och med ett hämdesvärd i sin hand. Han vandrar bort öfver bron, stapplande och med döden i sin blick. Många af folket gå bort. Munken bortföres.

Scenen förändras.

4.

Piazza di S. Pietro.

Guerra sitter på trappan till *S. Peters Basilica.* Ännu brännes hans inre af inbillningens fantastiska drömmar. Han har nu endast ett hopp: det att få dö. Men en osynlig röst hviskar ännu i hans öra att stunden ej är inne

Han vill se tyrannen och hämnas, om ej med brännande svärd, dock med glödande ord.

5.

Nu nalkas under sång processionen af nunnor, som med tända facklor beledsaga *Beatrices* stoft till *S. Pietro in Montorio*, sedan de, efter hennes egen önskan framför S. Petri tempel bedt för hennes själs ro. De nedsätta den dyra bördan och sjunga en stilla hymn. *Guerra* nedstörtar vildt, knäfaller inför den älskades bår och med brinnande, ännu i döden oförkolnad kärlek viger han sitt stoft vid hennes och hennes själ vid sin. Den oupplösliga föreningen nalkas.

6.

Då utträder *Clemens* i sin skrud ur S. Peters tempel. Häpen vid åsynen af båren vill han vända om. Han liksom förstenas, fjettras af en osynlig makt. Han upplyfter sina händer liksom för att välsigna, men de nedfalla igen kraftlösa. Hans läppar darra.

Bernardo, som i hvit skrud åtföljt sin systers lik, förvirrad, blek, vansinnig, nedsjunker och dör vid åsynen af påfven.

Men *Guerra*, som ännu lefver, reser sig upp och en profetisk eld strålar ur hans bleka, men manliga anlete. Han utsänder sina sista ord såsom ljungeldar: *han* förbannar icke; ty, säger han: "jag, en brottsling som du, kan icke mer förbanna än du kan välsigna. *Så* som dina upplyftade armar nedfalla, förvissnade och förlamade af den evige, som endast kan döma och benåda, likaså skall hela din talrika ätt, för hvilken du ville inkräkta jorden, för hvilken du ej som pelikanen öppnar ditt eget bröst, utan genomborrar de oskyldigas hjertan för att nära din slägt och din afföda med deras blod — så skola dessa arfvingar till ditt plundrade gods förtvina, förgås, dö; inom tvänne lustrer skall ej mera finnas en på jorden, som kan vittna om din skamliga kärlek och dina ärelösa bragder".

(Påfven ger en vink att gripa den vansinnige.) Men *Guerra* fortfar: "O! att du kunde *så* undfly för de furier, som från denna stund skola sarga ditt innersta och följa dig in i en rättvisare verld, som jag är mäktig att undfly din vanmäktiga vrede. Farväl! Du återser mig en gång vid Beatrices och Bernardos sida."

(Han dödar sig och nedfaller öfver båren. Påfven stapplar fram några steg och afsvimmar i kardinalernas armar. Grupp.)

PRINS MAGNUS,

KONUNG BIRGERS SON.

SORGSPEL I FEM AKTER.

(OFULLÄNDADT.)

Personer:

Magnus, Svea rikes konung — ett barn om 4 år.
Hedvig, enkedrottning.
Magnus, konung Birgers son.
Ingeborg, regerande hertiginna. Hertig Eriks enka.
Matthias Kettilmundson, riksföreståndare.

Olof den vise, ärkebiskop Birger Pederson Brahe Bo Nilsson Natt och Dag Stephan Rörekson	riksråd.

Knut Posse, riddare.
Arvid Dagson.
Elis, en page.
En munk.

Riddare, svenner, tärnor, vakt, folk.

Skådeplatsen i Stockholm, tiden 1321.

Första akten.

Ett rum hos prinsessan Ingeborg.

Första scenen.

Hedvig, Ingeborg, tvänne tärnor.

Ingeborg (till Cecilia).

Tag diademet bort utur mitt hår!
Prins Magnus kommer snart. I denna prydnad,
I denna prakt jag vill ej visa mig
Inför en fången kungason.

Hedvig.

Prinsessa!
Du äfven detta gör för Birgers son —
Och Birger är — kung Birger var min son —
Och hertig Erik, som kung Birger mördat,
Var din gemål, och han var ock min son.
Din mildhet känner jag; den liknar solen,
Som speglar sig i daggens minsta droppe,
Ej mindre klar än i ett grönlöst haf.
I djupet af den natt, som dystert höljer,
Ej mina ögon blott, men ock mitt hjerta
Är du den sol, som med ett högre ljus
Uppvärmer ålderns köld, uppklarnar sorgen
Och mina dagars långa år förljufvar.
Min Ingeborg! o säg hvem lärde dig
Att åt din mildhet ge en himmelsk styrka,
Och åt din styrka mildhetens behag?

Ingeborg.

När re'n i Opslo, Norges hufvudstad,
Förmälningens och riddarspelens prakt

Liksom en dröm, en ljuflig dröm förflutit,
Och när min unge ridderlige make,
Prins Erik, tog sin Ingeborg vid hand,
Och förde mig till afsked inför tronen,
Der då min fader konung Håkan satt,
Då sjönk jag till min faders bröst och sade
"Gif åt din unga dotter än ett råd,
Hur i ett okändt land, af stormar skakadt,
Och i en glänsande, förförisk verld,
Sitt hjertas oskuld hon bevara må,
Och menskans och furstinnans dubbla dygder
Uti sitt oerfarna bröst förena."
Han svarade: "Lär det af drottning Hedvig!
Blif henne lik. Jag önskar dig ej mer."
Och detta råd var mer än tusen andra.
För Eriks kärlek, för min högsta lycka,
Min gylne ålders afundsvärda stunder,
Och för det ljus af tålamod och frid,
Som under bittra, fruktansvärda år
På Eriks graf min djupa sorg förklarat,
Jag tackar dig, min drottning och min mor.

Hedvig.

Hvad det är bittert och hvad det är ljuft
Att vara mor. För mig har modersnamnet
En outtömlig tårekälla varit;
Men, nämdt af dig, det klingar i mitt öra,
Liksom en osedd engels blida röst.
O fordna dar, jag äfven drottning var,
När Magnus Ladulås var Sveriges konung
Och jag som maka delade hans tron;
Men då hans öga slöts och kronans glans
Omstrålade den dystre Birgers hjessa,
Blef jag vid sorgen vigd, som varit mig
Till denna stund en rysligt trogen make.
Min krönte son blef icke mer min son,
Och hvad som värre var, ej heller konung.
Förnedrande sin ätt, han svärdet hvässte
Imot sitt eget blod. Mitt öga såg
Tre söner väpnade imot hvar andra,
Och hvarje spjut, som flög imellan dem,
Gick alltid först igenom moderns hjerta.
Sist kom den grufliga decembernatten
Och ändade i Nyköping med mord

Det långa sorgespelet. Birger! Birger
Anropat har jag himlen mången gång
Om styrka nog att kunna dig förlåta,
Då du förnekat mig att älska dig.
Men mellan himlens port och mina böner
Uppresa sig högtidligt dina bröders
Ohämnade och mörka skugg-gestalter:
Jag vågar nu för dig ej bedja mer!

Ingeborg.

En större hämd, än deras skuggor kräfva,
I Birgers bröst sin låga redan tändt.
De se med mildhet på en brottslig broder,
Förlåtande, ur högre verldar ned;
Han, ångerns rof, föraktad och förföljd,
Har ingen frid på jorden mer att hoppas;
Det enda ljus, som flammar i hans själ,
Är qvalens eld, som icke slockna kan,
Och hvar minut, liksom en plågoande,
Med nya smärtor, på hans klagan svarar.
Mig rörer djupt hans öde.

(Till tärnorna)

Lemnen mig!
Jag kallar er, då jag er tjenst behöfver.

(De gå.)

I många dagar har jag tyst förvarat
Det sorgsna bref, som med ett troget bud
Mig Birger sändt ifrån sin tillflyktsort
På danska jorden. Rörande det målar
Hans bittra sorg. Det borde skrifvet vara
Till en, som mera mäktig är än jag,
Och lika mäktigt ock dess hjerta röra.

Hedvig.

Läs det, min dotter! Kanske unnas mig
Den tröst ännu att öfver honom gråta,
Då jag hans klagan hör ifrån din mun,

Ingeborg (läser).

"Stormäktiga och mildaste furstinna,
"Och Svea konungs moder Ingeborg!
"Dig önskas nåd och frid och fröjd af höjden!
"För mig är hvarje dag en stjernlös natt,
"Och hvarje natt en evighet af nätter;
"Det kommer sig deraf, att i den tid,

"Då maktens spira låg i mina händer,
"Jag svårt och ofta mig förbrutit har.
"Men tänk ej på hvad imot dig jag brutit,
"Låt en förkrossad faders öma bön
"Inför ditt hjertas domstol mera gälla,
"Än minnets klagorop ur Eriks graf!

"Min ende son, prins Magnus, utan skuld
"I mina brott, i Stockholm sitter fången
"Och bär den tyngd, som tillhör mig allen.
"Gif honom lös! du kan det; du är mild,
"Och du har makten, som din konungs moder.
"Lös honom snart, att jag ännu en gång
"Må under tårar till mitt bröst få trycka
"Det enda hopp, som jorden har för mig;
"Att af hans rena själ och hand jag måtte,
"Förrän jag dör, förlåtas och välsignas.
"Han må ej lida; han oskyldig är.
"Men hvad jag lider, det är allt med rätta.
"Så skrifver dig, från slottet Spikaborg,
"Den arme och beklagansvärde
Birger."

Hedvig.

Beklagansvärd han är, och mina ögon
Som, tvinande af sorg, ej njuta kunna
En enda droppe utaf ljusets flod,
Beklaga honom med en flod af tårar.
Men all den kärlek, som var honom ämnad,
Och som hans hjerta känslolöst förskjutit,
Jag egna vill hans älskansvärde son;
Ty han är ren och ädel. Store Gud!
Hur kunde en så härlig lifvets ström,
Som uti Magni ädla ådror svalla,
Ur en så grumlig källa flyta fram?
Och hvarför dömde han en kunglig yngling,
Som barnets första tanke oskuldsfull,
Att inom häktets portar innesluten,
Till själen fri, men slafviskt fjettrad se
En skön och kraftfull ungdomsblomma vissna?
Säg, Ingeborg! Du, som förunnat honom
Att någon gång, ur fängslets kalla hvalf
Förlossad, störta i min öppna famn
Och värma sig ett flyktigt ögonblick

Af dina blickar och min moderskärlek —
Du, som förunnar mig i denna stund
Den glada tröst, att här hans möte vänta —
Hvad har du svarat på hans faders bref?
Hvad fruktar du, hvad hoppas du, min dotter
Hvad tänker du för Magni räddning våga?

Ingeborg.

"Om af den ljusa ärans glans, som mig omger,
En enda stråle vore mäktig nog
Att smälta isen i ett mannahjerta,
Om hälften blott af viljan i mitt bröst
I makt förvandlad blef, ej skulle längre
En enda dag i fängelsets förtryck
Den unge *Magnus* räkna qvalens timmar.
Men ack! mitt välde är ett skimmer blott.
Om dock en mild försyn, som ofta väljer
För stora verk de svaga såsom medel,
Vill för min blick en hoppets stjerna tända,
Som visar vägen, och uti min själ
En lycklig tanke gjuta: hoppas då
Att snart prins Magnus, hjeltelifvets hopp,
Får solen se och friheten och dig";
Med dessa ord jag Birger svarat har.
Du vet, o drottning, att när rikets ständer
At min och hertig Eriks späda son
Den krona gaf, som Birger nyss förlorat,
Och han vid Mora kungastenar höjdes
Inför allt folk på blanka skölden opp —
Bands af de jublande omkring min panna
En präktig krans af perlor och juveler,
Och folket sade: hell dig, regentinna!
Jag fick en krans. — En krans — den må nu vara
Af perlor eller blommor eller törnen,
Är en belöning, hvilans sinnebild,
Ett tecken, att det hufvud, som bekransas,
I tankens eller verksamhetens verld
Har nått sitt mål och viges in åt hvilan.
Men svärdet heter handlingens symbol.
Det fick jag ej. Ty handlingen för qvinnan
För rik och stor och för guddomlig är.
Riksföreståndaren Matthias sjelf
Bär rikets svärd i hand och han är herre.
Hans öga följer alla mina steg;

Den yttre vördnad, som han egnar mig,
Är blott hans eget herrskarväldes mantel.
Jag mången gång med mina tårars dagg
Förgäfves fuktat mina trägna böner
Att utan frukt de ej förvissna måtte
Invid hans bröst som blommorna på heden
Förrän hans stränga vishet blef bevekt
Att låta ur sitt hvalf den fångne prinsen
Af lansars mur och glafvar omkringhvärfd
Blott öfver borgens gård till dig ledsagas.

Hedvig.

Jag vet, han hatar Birger och dess ätt.

Ingeborg.

Han älskar lagen mer än menskligheten.
Hans hjerta likt en koppartafla är,
Der lagens stadgar, ord vid ord, stå skrifna;
Och intet rum för nådens ord är qvar.

Hedvig.

Nåd kan han ej bevisa. Blott en konung
Kan göra nåd. O, gaf han endast rätt!

Ingeborg.

Snart sin rättvisa vill han uppenbara,
Snart inför stränge domare han kallar
Den stolte Magnus fram. Det anar mig
Att denna qväll kanske för sista gången —

Hedvig.

För sista gången, Ingeborg! o nej!
Skall jemt af hvarje öfverblifven fröjd,
Som lifvet njugt och sniket än mig unnat,
Den *sista* droppen på min tunga dö.
Skall af min hela ätt jag sjelf den sista,
Sist vandra få den sista dunkla väg,
Som leder till den första rena fröjden.
Gud! vågar han — ett mord kanske?

Ingeborg.

Nej! moder.

Hård är han väl; en niding är han ej,
Och dömas skall det hufvud han vill fälla.
Han hatar brottets mörka, lömska vägar;

Ett lagligt våld han endast vill begå.
Han vågar mycket för sin rätt, sin lag;
Jag äfven något våga vill en gång
För dig, o himmelska och dyra lag,
Som skrefs af kärleken med ljusa strålar
Och ej med ord i djupet af mitt bröst.
(Hon uppreser sig.)
I afton kommer han. Hör mig, min drottning!
Bakom den blomstrande tapeten här
En löndörr leder till fördolda rum,
Och trogna trappor konstigt vrida sig
Igenom hvalfven ned till Mälarns strand.
När vakten såsom vanligt Magnus fört
Hit in och tungt beväpnad stält sig upp
Der utanför vid fönster, port och dörr —
Tyst! redan slamra vapen! Han är här.
Jag hör den öfverste drabantens röst;
I korridoren hör jag prinsens gång.
(Hon närmar sig till Hedvig.)
Min drottning! blott en bön af dig jag beder.
När nu jag slöjan lyfter från den plan,
Som jag tänkt ut och under långa dagar
Och längre nätter djupt och väl begrundat;
Gif med ditt bifall vigt åt mina ord:
Om för en förorättad furstes *snara* räddning
Det synes dig att jag för mycket vågar,
Tänk mer på Magnus än på Ingeborg.

Andra scenen.

Hedvig, Ingeborg, Magnus, Vakt, *som genast afträder.*

Magnus (går med häftighet imot Ingeborg, men hejdar sig och nalkas vördnadsfullt drottning Hedvig).

Min mor! — O Ingeborg! jag er förkunnar
En tidning, ljuf som hjeltens morgondröm
Nyss före striden, på en bädd af lagrar.
Den dröm, jag drömt uti mitt fängselhvalf
Så mången gång, skall innan kort fullbordas.
Hör, Hedvig! snart den glada timma slår,
Då utan vakt jag till ditt möte kommer,

Då ingen höfding står med lyftad hand
Och lik en pendel mäter ut de dyra
Och flyktiga minuter, som mig skänkas
Att sitta här och lyssna till din röst.
Snart, Ingeborg! — och detta är ditt verk,
Ty allt det ljus, som uti fångens mörker
Trängt in, och allt det hopp, som honom tjusat,
Har strömmat ut från dig — o Ingeborg!
Snart får jag andas himlens friska luft,
Och skåda dagens sol och nattens stjernor,
Så fri som du, men som din slaf likväl.
Gläd dig med mig; jag får min frihet åter.

Ingeborg.

Din frihet?

Magnus.

Ja! i dag vid solens uppgång
Satt *Arvid*, han den trognaste bland vänner,
Som frälst min barndoms lif och ädelt delar
De tunga bojor jag som yngling bär,
Och med en klar, högtidlig stämma läste
För mig utur den bok om Gud och verlden,
Som Petrus utaf Dacien författat.
Då trädde in en härold från *Matthias*,
Riksföreståndarn, hälsar vördnadsfullt
Och säger, att furstinnan Ingeborg,
Regenten sjelf och Svea rikes råd
Beslutat mig till undersökning kalla,
Och efter lag mig fria eller fälla,
På dag och stund som snart förkunnas skall.
Då tycktes mig liksom en engel kom
Och med en himmelsk blick och mäktig hand
Slog upp mitt fängsels jernbesmidda portar,
Och jag såg hänryckt ut kring jordens rymd,
Som låg så ljus, så öppen och förklarad,
Liksom ett paradis i solens sken.
Ur fångenskapen föra tvänne vägar:
Till *frihet* leder en, och en till *döden* —
Men den jag går, till döden leder ej.
Högtidligt hafva rikets herrar svurit
Att ej med hemligt eller öppet våld
Mitt lif förkorta. Denna rättegång
Blir blott åt ordningen en helig hyllning

Och en bekräftelse på gifna eder.
Den blir en fest, hvarvid för Svea folk
Kungöras skall, att äfven lagens öga
Ej på min oskuld några fläckar funnit;
Att jag med ära kan ur bojan gå,
Begynna fri en härligare bana
Och handla, strida för det dyra land,
Som sett mig födas, och som sett mig lida.

Hedvig.

Falskt är det hopp, som smickrar dig, min son!
Den makt, som förr så dyra eder svurit,
Att älska frid och oskulden beskydda,
Men kallar oskulden till doms likväl,
Och under lagens hårda spira drager
Hvad hjertat döma bör och en gång dömt,
Är en fiendtlig makt, en hatfull makt,
Som under lagens vördnadsvärda fana
Blott tillfredsställer hämdens mordbegär.
De hata dig, de mäktige i landet,
Emedan du af Birger ursprung leder;
De vilja mörda dig; förty du är
Den enda pant de qvar af honom ega;
Och med en afgrundslik skarpsinnighet
De räknat ut, att när ditt hufvud faller,
Då famnar äfven grafvens djup din fader,
Som, död för sig, nu lefver blott i dig.

Magnus.

Välan! om menskor hata mig, hvi sänka
De ej en dolk uti mitt öppna bröst?
Jag fruktar icke döden mer än lifvet.
Men lagen hatar ej; han rättvis är.
Och den, som skuldfri är och njuter lagens
Beskydd, skall icke dö en brottslings död.

Hedvig.

Men lagens ord får lif af domarns anda;
Som domarn är, blir domen. — O min son!
Du är en konungs son, en ädel ättling
Af Birger Jarl och Magnus Ladulås;
Och skall likväl, som slafven inför tronen,
Med nedsänkt blick och ödmjuk väntan stå
För domare, dem du var född att döma.

Magnus.

Ovärdig vore jag min kungabörd,
Om jag ej stolt och frisint hålla kunde
Min handlings anlete mot lagens spegel.
Af mina domare jag väntar rätt.
Af dig, o Ingeborg! bland dem den första,
Jag mildhet hoppas; ty min unga lefnad,
Som inför mensklig lag ej fläckar har,
Inför din renhet synes blott en skugga;
Då mina andra domare betala
Sin skuld till mig; må du förlåta mig.

Ingeborg.

Tro ej att Ingeborg uppträda ämnar
I denna domstol? O hvad kunde jag
På denna väg för Magni räddning göra?
Nej! aldrig, aldrig skall jag sitta der
Och, lik en kandelaber, stum belysa
Med fruktlös glans den dom, som de besluta.
Hvad är min röst bland tio mannastämmor?
Ej mer, ej mindre än en silfverklocka,
Den stormen rör, den stormen öfverröstar.
Men medan vredens starka lejon stilla
I en högfärdig slummer stilla blundar,
Förtröstande på sina ramars makt,
Gazellen vaksam är som nattens ögon
Och undandrager härjaren sitt rof
Med list som eld och rörelser som blixten.
Är jag ej mäktig, vill jag listig vara,
Är jag ej stark, så vill jag vara djerf.
Hör, Magnus! icke jag, och ingen annan
Skall döma dig. Du skall ej dömas, prins!
Jag dig till frihet och till räddning visar
En tyst och säker väg. Du måste fly,
Som stjernan flyr utur det haf af eld,
Som morgonsolen häller öfver verlden,
Så skall du fly ur dina bödlars våld.

Magnus.

Fly? hvilket ord! hvar är jag? fly? hvarthän?
Till dig jag flyr, o Ingeborg! till dig.
Till dina fötter flyr jag, till din famn —
Ur häktets natt jag såsom Petrus följer,
Då du en engel är, som går förut.

Ingeborg (undanskjuter en tapet och öpnar en löndörr i väggen).

Se här en port, som till din frihet leder!
En hemlig trappa genom slottets hvalf
Till stranden för. Der, dold af nattens skugga,
En säker båt är färdig, väl bemannad;
På den du går ombord; han skyndsamt ilar
På böljan fram i natt till Dalarön.
Ett kostligt skepp nu ligger der för ankar,
Hvars styresman, din faders trogne vän,
Till mig ett bref från honom bringat har.
Glad tar han dig om bord; och himlens vindar
Och våra önskningar och våra böner
Ledsage dig i faderns öppna famn.
Lugn qvällen är; ej månan än på hvalfvet
Sitt öga slagit upp; men klara stjernor
Utsprida ljus, så mycket som behöfves
Att vägen se och ej igenkänd bli.
Farväl! Den heliga Maria blifve
Din banas ljus, och hennes son din kraft
Dig skapade försynens vishet ej
Att inom fängsels kalla murar tråna.
Till något stort, o Magnus! blef du född.
Och när med frihet och en lyftad själ
Du ryktets stjernbeströdda väg beträder,
Tänk någon gång i dina lagrars skugga
På dina vänner och ditt fosterland.

(Efter en kort tystnad, hvarunder Magnus synes djupt försänkt i betraktelser).

Kom, Elis! allt är färdigt. Tiden skyndar.

(Elis uppträder ur hvalfvet med en fackla och en vattenurna.)

Ledsaga prinsen, som jag dig befallt.

Magnus.

O ja! ledsaga mig, dock icke mig
Allena. Äfven dig, o Ingeborg!
Han leda skall i fria verlden ut.
Du är ju, liksom jag, i dessa murar
En fånge blott; fast kedjan, som dig trycker,
Är smidd af guld och min är smidd af jern.
Följ mig! o fly ur dessa gylne salar,
Der all den tomma vördnad dig bevisas

Imot min kärlek, varm som middagssolen,
Är blott en dunst, en kall och töcknig dunst,
Utaf en redan sjunken sol förgyld.
Följ mig till Norge; dina fäders fjellar
Och blomsterrika dalar vänta dig;
Der är ditt arf, der klappa tusen hjertan
För Ingeborg; blif deras drottning, du!
Och jag din trogne riddare skall blifva;
Lyst af din blick och lyftad af din anda,
Jag vill en hjelte bli.

Hedvig.

O Gud! hvad hör jag?

Magnus.

Min Ingeborg, du var ju fordom *min*.
Du var min brud från ålderns första vår.
Mins du ännu, hur våra fäder lade
Din hand i min och huru båda knöto
En fridens krans imellan Nordens riken?
Från denna stund med helig låga tändes
En evighet af kärlek i mitt bröst.
Du blef en annans maka. Utan klagan,
Med stumma smärtor jag mitt öde bar;
Och all den tröst jag i min saknad kände
Min visshet var att Ingeborgs gemål
Var henne värd, och ädlare än Magnus,
Ehuru Sveriges krona var mitt arf.
Men nu — nu är du fri — blif hvad du var —
Min brud — mitt lif, min maka och mitt allt.
Se denna gosse med en vår af rosor
Uppå sin kind och hoppet i sitt öga,
Han står som kärleken med facklan tänd,
Och vinkar till sin eviga förening.
Se huru klart hon flammar — kom, o kom!
Förr'n stunden flyr och bröllopsfacklan slocknar.

Ingeborg.

O sansa dig, min prins! Betänk din fara
Och vigten af det ögonblick dig skänkes.
Min tanke följer dig dit jag ej kan.
Och låt det afskedsord, som denna stund
På en gång skiljer oss och oss förenar,
Bli hoppets ord; vi se hvar andra åter!

Magnus (fattar med häftighet Ingeborgs hand och för henne fram till Hedvig).

— — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

Plan till sorgspelet Prins Magnus.

Första akten.

Samtal mellan enkedrottning *Hedvig* och prinsessan *Ingeborg* — (redan utfördt). Prins *Magnus* inkommer, förtjust öfver en erhållen underrättelse, att han skall erhålla rådets och riksföreståndarens utslag öfver hans öde. Denna glädje delas ej af Hedvig och Ingeborg. Den senare framställer sitt räddningsförslag: en tapet undanskjutes och *Elis* framkommer ur en underjordisk gång med en fackla i handen, för att åtfölja prinsen till sjöstranden, der redan en båt ligger färdig att föra honom bort i säkerhet. Men Magnus vägrar att fly. Han kan ej skilja sig från Ingeborg, den enda milda stjerna, som bestrålat hans mörka bana; han vill ej som en brottsling under natten smyga sig bort, då han af en rättvis styrelse snart kan hoppas en lysande upprättelse och en ärofull frihet. Han tryggar sig vid rådets löften. Han har intet ondt gjort. Ingeborg vill han ej blottställa. Hon besvär honom lifligt; hon uppmanar Hedvig att öfvertala honom. Hedvig tiger. Men Magnus, betagen af kärlek, störtar till Ingeborgs fötter, säger sig vilja lefva och dö hos henne och i hennes grannskap. Han beder henne om ett ord, som förvissar honom om hennes kärlek: *Elis*, brinnande af begär att rädda den unge fursten, knäfaller för Magnus, och under denna scen nalkas riksföreståndaren. Elis går gråtande bort, och tapeten nedfaller; men Magnus ligger ännu i samma ställning, då *Matthias*, åtföljd af *Birger Brahe*, inträder.

Matthias, förvånad öfver denna syn, och uppbragt öf ver prinsens djerfhet samt Ingeborgs oförsigtighet, iaktta ger dock mot den senare en kall, beräknad vördnad, men befaller, att Magnus skall återföras i sitt fängelse. Inge borg, utan att inför riksföreståndaren rättfärdiga sig, på minner honom endast om hans bifall till prinsens besök för att träffa sin farmor, och begagnar tillfället att öm föreställa honom den olycklige prinsens förhoppningar och oskuld, samt säger, att Magnus endast under en liflig åtanke på sin arme fader till henne stält en bön om tröst för honom, genom sonens snara befrielse eller en tillåtelse att skrifva till honom några hugsvalande ord. *Matthias* låtsar tro. *Hedvig* fruktar en förödmjukelse, men *Magnus*, ännu uppeldad och djerf, bäfvar ej för riksföreståndarens hotande panna, utan besvär Ingeborg att ej nedlåta sig till någon förklaring. "Är du ädel, som du är mäktig, Matthias!" säger han, "så fordrar du ingen upplysning och fäller ingen dom, förrän i lagens stund. Jag är en konungs son och fruktar intet." Men Matthias svarar: "son af den man, som fordom var en konung! Genom brott blef din fader störtad; vakta dig, yngling! att icke du bereder dig ett hårdt öde genom vilda planer och brottsliga handlingar!" Magnus förifras: förebråelsen mot hans fader sårar honom. "O att jag hade ett svärd och vore fri!" Matthias låter bortföra honom. Hedvig yttrar ett ord till Matthias och går upprörd bort. Ett kort samtal mellan Matthias och Ingeborg.

Andra akten.

En sal i slottet, der rådet plägar samlas. Kronan och spiran på ett hyende. *Matthias Kettilmundsons* monolog. Ett ord om Magnus. Hans beslut att fortgå i sin föresats, att ej af enskilda förhållanden eller smärre åsigter låta sig hämnas. Rikets väl är den rättvisa han dyrkar. Kronan hvilar der, hvars glans och värdighet han måste uppehålla. Kostade det äfven det ädlaste blod, så bör fosterlandet tryggas; och han ärnar ej låta den ära han förvärfvat i strid och frid sig beröfvas af qvinnotårar eller mannahot och ej genom ett vekt handlingssätt bestjäla sin egen ära. Men snart anländer

Stephan Rörekson och anmäler att *Arvid* är uppförd från Magni fängelse för att höras. Arvid inträder och *Matthias*, som af Stephan blifvit uppmanad till detta förhör, begynner sitt tilltal i en sträng ton. Frågorna äro: har Magnus i sitt fängelse underhållit någon brefvexling? mottar han några bref? hvarmed sysselsätter han sig? hvarför vill du beständigt vara hos honom innesluten? är han bedröfvad eller lugn? Stephan underlåter ej att hota med plågor, om Arvid ej bekänner sanningen. Men denne, trogen sanningen och sin herre, försvarar honom varmt och förklarar med ädel enfald de band, som förena hans öde med prinsens. Han vidrörer Stegeborgs försvar, sin flykt med Magnus till Danmark från Håtuna, och Matthias, känslig för ridderlig tapperhet och ära, uppvärmes äfven, och han berömmer den trogne tjenaren. *Stephans* försök att uppbringa Matthias till våldsamhet misslyckas, och mot hans råd och hala böner tillåtes Arvid att vända åter till Magni fängelse.

Den scen, som nu följer, är kort. Stephans korta monolog, den han håller afsides, framställer anledningen till hans hat mot Magnus.

Ingeborg. Birger Brahe och Knut Posse inträda. Prinsessan begär med värdighet några dagars uppskof med Magni rättegång. Hon anser ej denna tid såsom den rätta för en så vigtig dom, då riksföreståndaren sjelf är uppbragt, och då Magnus ej ännu befinner sig efter aftonens uppträde i nog lugn sinnesförfattning att kunna försvara sig. *Matthias* gillar ej detta skäl. Han säger sig aldrig kunna förblanda det allmännas och sin enskilda rätt; han är lugn och utan harm; Magnus bör hafva haft tid att besinna, hvad han brutit och hvad han kan hoppas eller frukta. *Birger Brahe* vill ingen rättegång. Han vill, att sonen skall öfverlemnas till sin fader; ty riket, tryggadt genom Matthias' visa styrelse, kan intet frukta af en ung prins utan hjelp, och bör kunna trotsa fiender. *Stephans* opposition. Tvänne makter, en god, en ond, bestorma riksföreståndaren, Birger och Stephan. Han är fast i sitt beslut. Han kallar dem båda att följa sig.

Ingeborg och *Knut Posse.* Eldig till handling och djerf, men ädel och ridderlig, utbrister Knut Posse i raseri öfver Stephans låghet och den fläck, som hotar att fästa sig på Sveas sköld genom en skriande orättvisa. Denna harm begagnar Ingeborg att vinna honom för Magni räddning.

Han älskar Ingeborg. Han vill för hennes bifall våga tusen lif. Han försäkrar henne, att Magnus skall genom hans bemödande räddas, men den plan han uttänker vill han ej meddela. Han är blott öfvertygad att, om Magnus en gång är dömd, ingen frälsning, ingen nåd är möjlig. Han måste således undanryckas sina bödlar. Och till slut upplågar hans hjerta till en brinnande bekännelse af sin kärlek, dock liksom under en slöja, och utan att vid en så Ingeborg gifven förhoppning fästa något vilkor för sin verksamhet i den fångna furstens sak.

Ingeborgs monolog. Hon frågar sig sjelf, hvad det är, som så lifligt uppväckt hennes deltagande för Magnus. Är det derför, att en inre, hemlig röst talar för honom med kärlekens stämma? Är det derför, att han är olycklig och tillika så stolt, så ädel? Är det derför, att han är oskyldig och lider? Det är skönt att uppoffra hvad verlden kallar lycka och lugn för ett stort hjertas frihet. Det är ljuft att, i sin svaghet, för en stor idé trotsa de jordiskt mäktige.

Tredje akten.

Samma tronsal som i föregående akt. Rådet är församladt till doms. Undersökningen är redan börjad. Prins Magnus, som imellanåt sitter, uppstår och närmar sig bordet under det han talar till sitt försvar. Hans sväfvande, men klara röst har så mycken oskuld, hans öppna, rena blick synes så verka på de dömande, att en nästan gynnande vändning synes vara att hoppas. Men *Stephan Rörekson* uppkastar många försåtliga frågor och föredrager anklagelsepunkterna. 1:o *Stegeborgs försvar*. Här svarar Magnus manligt och ridderligt. 2:o *hjelp, lemnad Birger*. Här visar sig sonen; han stiger i värma. 3:o *brefvexling med honom*. Magnus blir nästan ifrig och het. Men då 4:o *planen att förleda Ingeborg* uppkastas, och alla domare sitta allvarsamma och blicka döden emot honom, synes han inse sitt öde och att, oaktadt *ärkebiskopens* och *Birger Brahes* uppmuntrande tilltal, hans öde redan är förut afgjordt, och han blir nästan bitter.

Under detta uppstår larm utanför. Folket vill instörta. "Frihet för den ädle Magnus! hell! Stegeborgs riddare!" En häftig förtjusning, en vild hänförelse betager *Magnus*. "Är jag då redan oskyldig dömd i edra hjertan? skall jag

dö, så vill jag ej föras som ett lam till sin slagtbänk. Jag vill förtjena den död, som väntar mig. Sverige! mitt Sverige! *Mitt* folk kallar mig! Jag kommer — jag kommer“ — Han griper rikssvärdet, som ligger på bordet, sårar en af vakten och störtar ut. Hurrarop utanför.

Allmän bestörtning. Men Matthias tillsäger rådsherrarna att förblifva på sina säten; han sjelf drager svärdet och skyndar ut. Bullret fortfar, som småningom likväl aftynar.

Ärkebiskopens hotande tal till *Stephan Rörekson*. Dennes hemliga glädje öfver Magni öfverilning. Hans ödmjukhet för prelaten.

Matthias återkommer. Upproret är stilladt. Magnus hade redan lyckats uppnå folksamlingen, som var nära att upplyfta honom på armarna och hälsa honom som konung, då Ingeborg framträder och med sitt milda tilltal och en blick af förebråelse afväpnar prinsen, som lemnar henne svärdet och frivilligt återgår i sitt fängelse. Nu inses faran af Magni tillvarelse. Man dömer honom till döden. Med upplyftade händer svära rådsherrarne att han dö måste för rikets väl. Stephan Rörekson svär ock som de andre, att han fäller sitt yttrande, ej af hat, men pligt. En hotande blick af ärkebiskopen, som ej svär och ej dömer. *Birger Brahe* dömer, emedan prinsen numera synes hafva förbrutit sig; dock vet han, att riksföreståndaren kan mildra domen, och derom beder han. Ärkebiskop Olof gifver sin välsignelse åt dem, som med ära och tro fält sitt domslut, men förbannar den, som svekfullt leker med oskyldigt blod och med eder.

Matthias och *Birger Brahe* äro endast qvar. Nu inkommer Ingeborg med svärdet i handen. Den ordstrid, som nu uppstår mellan henne och Matthias, är full af liflighet och eld å ena sidan, af orubblig ståndaktighet å den andra. *Han* talar om kronans majestät och värdighet, men *hon* om oskuldens högre majestät. Hon nekar att underskrifva, och hon söker att hindra Matthias derifrån. Men han skrifver, och hon störtar ut. “Mitt namn“, säger Matthias, “är nog att lösa eller fälla.“ Han går med den färdiga blodsdomen i sin hand.

Ett ögonblick är salen tom. Den åldriga blinda drottning Hedvig, åtföljd och ledd af tvänne tärnor, inkommer och är betagen af fasa. Hon vill kasta sig för riksföreståndarens fötter; ty “jag“, säger hon, “kan förödmjuka

mig, men Magnus, ung och till kronan född och oskyldi dömd, bör vara stolt.“ Förgäfves säga henne tärnorna salen är tom. Hon upprepar sina olyckor, rörande o nästan omätliga. Men då slutligen hon finner att inte öra henne hör, så nedfaller hon för Birger Jarls bildsto och beder hans skugga om förskoning för den ädle ättlin gen af hans blod. Täckelset faller.

Fjerde akten.

Prins Magni fängelse. Det är afton. Slumrande hvilar Arvid på ett läger. Magnus sitter vid ett brinnande ljus och läser. Han är nu viss om det öde som väntar honom; men han vill dölja det för den trogne tjenaren. Trött, vill han likväl ej sofva. Den långa slumren väntar honom snart. Han vill tänka på verlden så länge som möjligt och på dess skönaste blomma, Ingeborg. Arvid, uppvaknande, betraktar uppmärksamt sin furstes anletsdrag; denne tilltalar honom mildt och rent, och söker att småningom göra honom förtrogen med skiljsmässans tanke. Men då någon aning derom hos Arvid uppstår, framtager han ett litet svärd, som han sorgfälligt dolt i fängelset, och liksom bjuder det åt Magnus. Men denne vägrar att genom sjelfmord befläcka sig och sin oskyldiga sak, och Arvid, rädd att lemna Magnus det enda medel han egde qvar att följa sin herre i döden, den heta väg, som är den sista, förvarar sin skatt under bitter smärta.

Nu inträder ärkebiskop Olof. Ej anmodad, kommer han att bereda Magnus på det sista steget, men han finner honom beredd förut. Den nästan skämtande och likväl högtidliga ton, hvarmed Magnus talar, förvånar och intager den vördnadsvärde prelaten, eljest sträng och ovanskelig och nästan kall. Han frågar Magnus om han har något förtroende, något uppdrag att lemna honom. Magnus svarar.

Och just då ärkebiskopen afgår, inträder Magni goda engel, den ädla Ingeborg. Magni svåraste strid är vunnen. Genom dödstankens flor ser han henne såsom en mild genius, han älskar ej mer med den förra jordiska lågan. Ingeborg tillkännagifver sitt beslut att vid Magni utförande till döden uppträda bland folket med den unge konungen

på sina armar och i hans namn gifva nåd. "Och jag skall lära *honom* ordet nåd. Ty det är detta, endast detta ord, som gör en konung till en Gud på jorden." Från dessa läppar vill Magnus mottaga nåd; från inga andra. Men han misströstar ännu. Han anser sin undergång säker. Men denna visshet behåller han för sig sjelf, och efter det högtidliga afskedet yttrar sig hans försakelse lifligast i monologen. Han omfamnar den i tårar försmältande Arvid.

Femte akten.

Helge Andsholmen. Soldater. Folk. I bakgrunden ett purpurtäcke utbredt, hvarvid bödeln står med svärdet. Det är tidigt på morgonen. Ännu ej dager. Facklor. *Riksföreståndaren*, med en lifvakt omgifven, i samtal med *Natt och Dag*. Då denne för regenten tillkännagifver att, enligt hans tillsägelse, domen blifver verkstäld en timme före den utsatta tiden och riksföreståndaren utdelat några befallningar, försvinner han af scenen, men återkommer och intager en stol. Kort derefter anländer tåget, hvarest *Magnus* visar sig omgifven af vakt, men utan bojor. Han är furstligt klädd och med krona. *Natt och Dag* uppläser domen i korthet. Rörelse märkes bland folket, men den af harm upptände *Arvid* framrusar och hotar att genomborra uppläsaren. *Magnus* stillar honom. Nu anländer en dystert klädd munk, djupt insvept i en kåpa, som utbeder sig den snart döende prinsens sista välsignelse. Han får den; *Magnus* betraktar honom med djup rörelse. Ärkebiskopen vinkar slutligen åt honom att aflägsna sig. Sanslös nedstörtar munken till jorden och blir hastigt bortförd af några personer. En hviskning om konung Birger. Magnus liksom vill störta efter honom med öppna armar, men hejdar sig åter och vill tala till folket. Riksföreståndaren vinkar, liksom ej tillåtande det; men Magnus talar dock — kort, mäktigt, rörande; förlåtelse för hans fader, minne af det goda sonen gjort, glömska af hvad han brutit, begärer den döende kungasonen. Folk nedfaller för att kyssa hans spår och hans kläder. Han går raskt fram, vill se svärdet, hvarmed han skall dödas, får det i handen. — Hans ord då. — Han knäfaller på purpurtäcket. Folket och soldater omgifva detta, så att sjelfva den mordiska handlingen ej

synes. Endast ett sorl af fasa då allt är gjordt. De döda kroppen lägges i en dertill bestämd prydlig kist som omgifves af katafalker. Arvid dör vid sin herres lil

Men då anländer Ingeborg i furstlig ståt, med si konungason på armen, omgifven af sitt hof. För sen Hennes klagan. Hon nedgår till kistan, knäfaller de Hennes ord till folket. Hennes sorg, hopp och varning ti det späda barn hon bär i sitt sköte. Detta blir försoninge och slutet.

ORLEANSKA JUNGFRUN.

ROMANTISK TRAGEDI

AF

SCHILLER.

Öfversättning.

SJETTE UPPLAGAN.

Personer:

Carl VII, konung af Frankrike.
Drottning Isabeau, hans moder.
Agnes Sorel.
Philip den gode, hertig af Burgund.
Grefve Dunois, bastard af Orleans.
La Hire } kongliga officerare.
Du Chatel
Ärkebiskopen af Rheims.
Chatillon, burgundisk riddare.
Raoul, lothringisk riddare.
Talbot, engelsmännens fältherre.
En svart riddares vålnad.
Lionel } engelska anförare.
Fastolf
Thibaut d'Arc, en rik landtman.
Margot
Louison } hans döttrar.
Johanna
Etienne
Claude Marie } deras fästmän.
Raimond
Bertrand, en landtman.
En rådsherre från Orleans.
En engelsk Härold.
En kolare.
Hans hustru.
Deras son.

Pärer, riddare, andelige, magistratspersoner, marskalkar, hoffruntimmer, pager, soldater, folk.

Tiden för handlingen är året 1430.

Skådeplatsen är i olika delar af Frankrike.

Till

Emelie Högqvist,

såsom orleanska jungfrun.

Johanna träder ur sin faders hydda,
När krigstrumpeten ljuder, skarp och vild.
Hon drager ut, att land och konung skydda,
Med hjelm och pansar och madonnans bild.
Hon ordnar striden. Hjeltar, lagerprydda,
För jungfrun digna. Hon, så skön, så mild,
Försonar furstar, eldar landets söner;
Hon för sin kung till Rheims, och honom kröner.

Den bittra kalken snart Johanna smakar,
Och qval och bojor bli dess segrars lön;
Men än hon lefver... Hon sin kedja skakar,
Och kedjan brister för Johannas bön.
Sist räddar hon sin kung. Än segern vakar
Kring hennes bår; der hvilar hon så skön.
Det frälsta folket gråter sin Johanna;
Men himlens englar sjunga: hosianna.

Allt detta har du gjort. Du är Johanna;
Din fana du af frälsarns moder fick,
En barnslig oskuld strålar från din panna,
Och himlens seger blommar i din blick.
Ack! ofta under ekens skugga stanna,
Och kraft och mod ur diktens källa drick!
Håll trogen vakt vid ljusets tempelflamma!
Blif mer, blif större — men ändå den samma!

När re'n kring fosterlandets berg och dalar
Ditt friska rykte, som en ljungeld, går,

Och då i kojor och i festens salar
Ditt namn af tusen läppar hyllning får,
Hör ock det enkla ord, som skalden talar,
Fast litet eller intet det förmår.
Bland dem, som hylla dig och dig belöna,
Han vill med sångens liljekrans dig kröna.

Hell, jungfru! hell! gå framåt, skörda ära
Med konstens vigda fana i din hand!
"*Blif enkel, som du är!*"... Det är en lära,
Som ljuder till dig från ett bättre land.
Blott *den* kan himlens oriflamma bära,
Som löser sig ur stoftets tunga band.
Hell, jungfru! hell! flyg ut på segerns vingar!
Hör! folket jublar och trumpeten klingar.

Första akten.

En landtlig nejd. Främst till höger synes en helgonbild i ett kapell. Till venster en hög ek.

Första scenen.

Thibaut d'Arc, Margot, Louison och Johanna, Etienne, Claude Marie och Raimond.

Thibaut.

Ja! käre grannar! Fransmän äro vi
I dag ännu; än frie medborgsmän,
Och herrar till den jord, som fädren plöjde.
Hvem vet, hvem som beherrskar oss i morgon?
Derföre, grannar! har jag nu beslutat —
Emedan jag i dag det än förmår —
Att med Guds hjelp försörja mina döttrar;
I krigets stund behöfver qvinnan stöd,
Och trogen kärlek lättar alla bördor.

(Till den förste herden.)

Etienne! kom fram! du älskar ju min Margot;
Liksom din åker gränsar intill min,
Så stämma edra hjertan ock till samman;
Det stiftar lyckligt äktenskap.

(Till den andra.)

Hör! Claude!
Du tiger? Louison slår ned sitt öga?
Jag skulle skilja ditt från hennes hjerta,
För det du inga skatter har att bjuda?
Hvem *har* nu skatter? Hus och lador äro
Den närmsta oväns eller eldens rof;
Den tappre mannens trogna bröst allena
I dessa tider är ett stormfritt tak.

Louison.

Min far!

Claude Marie.

Min Louison!

Louison (omfamnar Johanna).

Johanna! syster!

Thibaut.

At hvar jag skänker tjugo tunnland åker,
Och stall och gård och egen härd. Som Gud
Välsignat mig, han eder ock välsigne!

Margot (omfamnar Johanna).

Gläd nu vår fader! Följ vårt efterdöme!
Låt dagen knyta trenne ljufva band!

Thibaut.

Gån, reden till! I morgon firas bröllop,
Och hela byn i festen tage del!

(De båda paren gå bort, arm i arm

Andra scenen.

Thibaut, Johanna, Raimond.

Thibaut.

Johanna, dina systrar fira bröllop;
Jag ser dem båda lyckliga. De gläda
Min ålderdom; du ensam gör mig sorg.

Raimond.

Nej, säg ej så; er dotter skona, fader!

Thibaut.

Se, denna raska yngling, som i byn
Ej har sin like, dig sin kärlek egnat
Och sedan tvänne år med stilla böner
Och ren tillgifvenhet din hand begär.
Du stöter honom, sluten, kall tillbaka,
Och ingen annan utaf dalens herdar
Ett leende af dina läppar vinner.
Jag ser dig i din friska ungdom stråla;
Din vår är kommen, hoppets sköna tid

Dock väntar jag förgäfves än att se
Din kärleks blomma ur sin knopp slå ut
Och lyckligt mogna till en gylne frukt.
Det gör mig ondt, mitt barn! ty det betyder
En djup förvillelse i din natur.
Det hjerta ej behagar mig, som kallt
Och hårdt sig sluter uti känslans ålder.

Raimond.

Er lugna, fader Arc! Låt henne vara!
Min älskade Johannas kärlek är
En ljuf och ädel, paradisisk frukt.
Den kostligaste frukten mognar långsamt.
Ännu hon älskar att på bergen bo
Och fruktar att från höjden stiga ned
I menskors trånga, sorguppfylda hyddor.

Thibaut.

Men detta just behagar icke mig.
Hon flyr ur sina systrars glada krets
Och söker bergens ödslighet. Hon lemnar
Sitt läger, innan hanen höjt sitt rop.
Hvi väljer hon beständigt *detta* ställe
Och drifver alltid sina hjordar dit?
Jag henne sett i hela timmar sitta
Der, tankfull, i druider-ekens skugga.
De äldste i vår by om detta träd
Rysvärda sagor för hvar ann förtälja.
Sällsamma rösters underbara klang
Man ofta hör utur dess dystra grenar.
Jag sjelf, då sent i skymningen en gång
Min väg mig förde detta träd förbi,
Såg der ett rysligt qvinnospöke sitta.
Det sträckte fram utur sin vida mantel
Mot mig en torr och vissnad hand, liksom
Det vinkat mig; men jag befalde Gud
Min själ och flydde från det hemska rummet.
Tre gånger jag i drömmen sett Johanna
I Rheims på gylne kungastolen sitta.
Sju stjernor glänste som ett diadem
Kring hennes panna; trenne hvita liljor
Uppväxte utur spiran i dess hand;
Och jag, dess fader, hennes båda systrar
Och ärkebiskopar och grefvar, furstar,

Ja, kungen sjelf sig bugade för henne.
Hur kommer sådan glans uti min hydda?
O! det betyder ett förskräckligt fall!
Det högmod är, som störtat ljusets englar,
Som gifver satan öfver menskan makt.

Raimond.

Hvem hyser mera mildt och dygdigt sinne
Än eder fromma dotter? Det är hon
Som villigt tjenar sina äldre systrar.
Hon är den högst begåfvade af alla,
Dock syns hon öfva, som en tjensteqvinna,
Med stilla hörsamhet de tyngsta pligter,
Och underbart i hennes trogna vård
Er hjord förökas, edra skördar växa.
Kring allt, hvad hon förrättar sprider sig
En egen, obegriplig lycka.

Thibaut.

Ja!
Ja väl! en obegriplig lycka är det.
Jag må väl rysa för en sådan lycka.
Men nog derom. — Jag tiger; jag skall tiga.
Anklaga vill jag ej mitt eget barn.
Jag kan blott varna, blott för henne bedja;
Dock varna *måste* jag. Fly detta träd!
Var ej allena, gräf ej mer i jorden
Vid midnattstid, bered ej trolldomsdrycker.
Och rista inga tecken mer i sanden!
Lätt är att väcka upp de onda andar;
Tunt är det täckelse, som höljer dem,
Och stilla lyssnande de rusa upp.
Var ej allena; ty i öknen trädde
Den onde fram och frestade vår herre.

(*Bertrand uppträder med en hjelm i handen.*)

Raimond.

Tyst! Bertrand kommer åter ifrån staden.
Se, hvad han bär!

Tredje scenen.

De förre. Bertrand.

Bertrand.

I häpnen och förvånens
Vid åsyn af det underbara vapnet
Uti min hand.

Thibaut.

Det göra vi. Säg Bertrand,
Hur kom du öfver hjelmen? Och hvi för du
Det onda tecknet hit i fridens bygd?

(Johanna, som i båda förra scenerna stått stilla på sidan, utan att deltaga i samtalet, blir uppmärksam och kommer närmare.)

Bertrand.

Knappt vet jag sjelf att säga huru hjelmen
Kom i min hand. I Vaucouleurs jag hade
Köpt några verktyg utaf jern. På torget
Jag fann en gruflig trängsel; flyktigt folk
Var anländt, just i samma ögonblick,
Från Orleans med tidningar om kriget.
Nu skockade sig stadens folk till samman,
Och då jag banade mig väg i massan,
En brun zigenerska med denna hjelm
Mig nalkas, blickar mig så skarpt i ögat
Och säger: "Hör, ni söker ju en hjelm;
Jag vet, ni söker en. Se här, tag denna,
För ringa pris jag säljer den åt er."
— "Gå till landsknektarne," jag sade henne,
"Jag, som är landtman, ingen hjelm behöfver." —
Hon vände ej igen; hon följde mig
Igenom alla gator, trugande;
Och då jag slutligt hjelmen tog i handen,
Och stod, betänkande mitt äfventyr,
Var qvinnan i en blink försvunnen. Hvimlet
Drog henne med sig som en häftig ström;
Men jag stod qvar med hjelmen i min hand.

Johanna (som hastigt griper efter hjelmen).

Gif *mig* den hjelmen!

Bertrand.

Passar den för er?
Han icke pryda kan en jungfrus panna.

Johanna (rycker af honom hjelmen).

Min hjelmen är; *mig* ensam han tillhör.

Thibaut.

Hvad faller flickan in?

Raimond.

Låt henne råda!
Väl passar henne denna krigarprydnad;
Ty hennes bröst ett manligt hjerta gömmer.
Tänk efter, hur hon vargen öfvervann,
Det grymma, vilda djuret, som förstörde
Så mången hjord — en skräck för alla herdar.
Hon, jungfrun, ensam stred med lejonmod
Mot vargens raseri och frälste lammet,
Som re'n han förde bort i blodigt gap.
Hvad hjeltehufvud hjelmen än betäckte,
Han intet värdigare pryda kan!

Thibaut (till Bertrand).

Hvad blodigt nytt från krigets skådeplats?
Hvad sade dessa flyktingar?

Bertrand.

Gud hjelpe
Vår konung och vårt land! Vi äro
I tvänne stora strider redan slagne
I rikets medelpunkt står fienden;
Intill Loire han allt eröfrat har.
Nu har han all sin styrka sammandragit,
Hvarmed han Orleans belägrar.

Thibaut och Raimond.

Ack!
Gud, var oss nådig!

Bertrand.

En omätlig makt
Från alla kanter sig församlat redan;
Ty Burgund ock, den väldige, har fört
Sin hela krigarskara ut i striden.

Thibaut.

Osaliga och jemmerfulla tvist,
Som fransmäns vapen imot fransmän vänder!

Bertrand.

Man ser den gamla drottningen också,
Den stolta Isabeau från Bayern, klädd
I hjelm och harnesk genom lägret rida,
Med gift på tungan reta alla folk

Till raseri mot hennes egen son,
Som hon en gång vid modersbröstet burit.
Den fruktansvärde *Salsbury,* de Mohrers
Förkrossare, för an belägringen;
Med honom är den stolte *Lionel,*
Och *Talbót,* som med mordiskt hjeltesvärd
Slår menskor ned som gräs i stridens tummel.
(Johanna lyssnar med spänd uppmärksamhet och sätter på sig hjelmen.)

Thibaut.

Men säg, hvar voro våra tappra kämpar,
Saintrailles, La Hire och franska rikets bröstvärn,
Den ädle grefve Dunois, att strömmen
Af fiender så plötsligt trängde fram?
Och hvar är kungen sjelf? Ser han så liknöjd
Sitt rikes nöd och sina städers fall?

Bertrand.

I *Chinon* håller konungen sitt hof.
Det felas folk; han kan ej hålla fältet.
Förgäfves kalla furstarne till strid.
En riddare allena, som jag hört,
Ett svagt och ringa manskap sammanbragt;
Till kungen tågar han med sexton fanor.

Johanna (med häftighet).

Hur heter riddar'n?

Bertrand.

Baudricour; men svårt
Det honom blir att undgå fienden,
Som i hans spår med tvänne härar följer.

Johanna.

Hvar är nu riddar'n? Säg det om ni vet!

Bertrand.

Han har en knapp dagsresa, och ej mer,
Till Vaucouleurs.

Thibaut (till Johanna).

Hvad rör det dig? Du frågar
I saker, flicka! som du ej förstår.

Bertrand.

Då fienden så mäktig är, man har

I Vaucouleurs enhälligt redan fattat
Beslut att åt Burgund sig öfverlemna.
Så bära vi ej utländskt ok, och lyda
Den gamla kungastammen — ja kanske
Vi falla åter till den gamla kronan,
Om Frankrike och Burgund sig försona.

Johanna (med hänryckning).

Nej! om fördrag och uppgift intet ord!
Ty räddar'n nalkas; han till strid sig rustar.
För Orleans skall Englands lycka stranda;
Dess mått är fullt; det är till skörden moget.
Och jungfrun med sin lia komma skall
Och nederslå hans stolthets rika säd.
Från himlens fäste rycker hon hans ära,
Den högt han der vid stjernorna hängt upp.
Förfärens ej! flyn ej! ty innan rågen
Blir gul, och förr än månens skifva fylles,
Skall ingen engelsk stridshäst mera dricka
Utur Loirens stolta silfvervågor.

Bertrand.

Ack! inga under ske på jorden mer.

Johanna.

Jo! under ske ännu. En snöhvit dufva
Skall flyga ut, med örnens mod bekämpa
De gamar, som förhärja fosterlandet.
Och öfvervinna skall hon denne stolte
Burgund, den riksförrädar'n, denne Talbot,
Den himlastormaren med hundra armar,
Och Salsbury, den vilde tempelskändar'n,
Och jaga för sig, som en hjord af lam,
De fräcke krigarne från Albions ö.
Med henne herren är. Han, stridens Gud,
Skall kora ut den späda till sitt redskap.
Uti den blyga jungfrun skall han sig
Förhärliga; ty herren är allsmäktig.

Thibaut.

Hvad för en ande fattar flickan?

Raimond.

Det
Är hjelmen, som så krigiskt eldar henne.

Se på er dotter! Hennes öga blixtrar,
Och hennes kinder stråla såsom eld.

Johanna.

Vi skulle inga egna konungar
Mer hafva — och ej mer en infödd herre?
Och konungen, som aldrig dör, han skall
Försvinna — som den helga plogen skyddar,
Som skyddar åkrarna och betesmarken,
Som de lifegne för till frihet åter,
Som ställer städerna omkring sin tron,
Som bistår svagheten och ondskan krossar,
Som är den störste, och ej afund känner,
Som menska är och dock barmhertighetens engel
Uppå en hatfull jord; — ty kungars tron,
Som utaf guld och ädla stenar skimrar,
Är alla öfvergifnas värn — här står
Förbarmandet och makten — och här darrar
Den brottslige, då trygg den ädle nalkas
Och smeker lejonet vid tronens trappa.

Thibaut.

Gud skydde konungen och allt hans rike!
Vi äro fredligt landtfolk, veta ej
Att föra svärd och tumla stridens häst.
Så låtom oss, i lydnad, tyst förbida,
Hvem segern oss till konung gifva skall;
Ty slagtningarnas lycka är Guds dom,
Och herre öfver oss är den, som smörjes
I Rheims uti den helga Vårfrukyrkan
Och sätter kronan på i Saint Denis.
Nu till vårt arbet'! Kommen! på det närmsta
Allena tänkom! Låt de stora blott,
Låt furstarne om väldet draga lott!
Förstörelsen vi kunna skåda trygga,
Ty stormfast är den jord, som vi bebygga.
Fritt eldens brand förtäre våra byar,
Och hästars hofvar trampe säden ner!
Den nya våren nya skördar ger,
Och lätt den enkla hyddan sig förnyar.

(Alla utom Johanna gå bort.)

Fjerde scenen.

Johanna.

Farväl, farväl, I berg, I sköna ängar!
Min barndoms stilla dalar, lefven väl!
Johanna skall på er ej längre vandra;
Johanna evigt säger er farväl!
I rosor, som jag vattnade, I träd,
Som jag planterat, blommen, grönsken fort
Farväl, I grottor och i klara källor!
Du eko, dalens underbara röst,
Som svarade min sång: Johanna gråter;
Hon lemnar er — och kommer aldrig åter.

Farväl, du hembygd för den stilla freden,
Som mina första fröjders vitne var!
Förskingren eder, hvita lam, på heden;
Af eder nu herdinnan afsked tar.
På blodigt fält och ibland krigarleden
Jag om en annan hjord nu vården har.
Mig fängsla icke mer de fordna banden;
Jag kallad blifvit af den stora anden.

Han, som till Moses, talande sig sänkte
I buskens eld, när han på Horeb stod;
Som Pharaos härar i hans händer skänkte,
Som gaf den fromme David himmelskt mod,
När Goliath i sin jetterustning blänkte;
Han, som mot herdarne är huld och god,
Ur ekens grenar sade mig de orden:
"Gack ut! för mig du vitna skall på jorden.

I koppar skall du dina lemmar snöra,
Med stål du täcka skall ditt späda bröst.
Ej männers kärlek får ditt hjerta röra,
Dig får ej dåra låga lustars röst.
Ditt hår ej brudens kransar pryda böra,
Och intet barn skall hvila vid ditt bröst;
Men med triumfens kransar, krigisk lycka
Jag framför jordens qvinnor dig skall smycka.

Ty, när sig re'n de tappraste förfära,
Och Franklands sista öde nalkas — då
Skall du min helga oriflamma bära

I striden fram att stolta segrarn slå,
Som skördarns liar mogna tegar skära.
Hans lyckas granna sol skall nedergå.
Du räddar fosterlandets hjeltesöner,
Befriar Rheims, och der din konung kröner.“ —

Ett lofvadt tecken himlen här mig gifvit;
Ja! denna hjelm — från himlen sänd han är.
Af gudakraft jag genomströmmad blifvit,
Jag andas högre, se'n jag honom bär.
Min bana mig keruber föreskrifvit,
Den helga stridens längtan mig förtär.
Hör! hjeltars rop mig segerns visshet bringar,
Och svärdet flammar och trompeten klingar.
(Hon störtar ut.)

Femte scenen.

Konung Carls hofläger i Chinon.

Dunois och **Du Chatel** *uppträda.*

Dunois.

Nej, jag fördrager det ej längre. Jag
Slår upp med denne konung, som så nesligt
Sig sjelf har öfvergifvit. I mitt bröst
Det tappra hjertat blöder; jag må gråta,
Att röfvare nu dela mellan sig
Det konungsliga Gallien: rikets städer,
De ädla, som med monarkien åldrats,
Re'n sina rostiga och trogna nycklar
Åt ovän öfverlemna, medan vi
I bragdlöst lugn försumma räddningstiden.
Jag hör, att Orleans är hotadt — flyger
Ifrån det långt aflägsna Normandie;
Jag hoppas finna kungen krigiskt rustad
I spetsen för sin här — och finner honom
Omringad här af troubadourers mängd
Åt sin Sorel anställa kärleksfester,
Liksom i landet rådde djupsta frid.
Re'n Connetabeln honom öfvergifvit;
Han står ej längre ut — *jag* lemnar honom,
Jag skänker honom åt sitt onda öde.

Du Chatel.

Der kommer konungen

Sjette scenen.

De förre. Konung Carl.

Carl.

Mig skickar Connetabeln svärdet åter
Och säger upp sin tjenst. — Nå, i Guds namn
Så äro vi då qvitt en vresig man,
Som, ofördragsam, blott oss mästra ville.

Dunois.

En *man* är mycket värd i dessa tider;
Det skulle smärtat mig att mista honom.

Carl.

Så talar du blott för att säga mot;
Du var ju ej hans vän, då han var här.

Dunois.

Han var en stolt och inbilsk narr — jag vet det —
Och visste ej att höra upp; men nu —
Nu vet han det. Han går i rättan tid,
Då ingen ära mer att skörda är.

Carl.

Du är i dag uti ditt glada lynne,
Jag vill ej störa dig. Hör, Du Chatel!
Här äro sändebud från gamle kungen
René, förfarne mästare i sången
Och vidt berömda. Tag dem väl imot,
Och gif dem, hvar och en, en gylne kedja.

Du Chatel.

Sire! i skattkammarn finns ej mera guld.

Carl.

Så skaffa! Ädla sångare ej drage
Ifrån mitt hof förutan äreskänker.

Du Chatel.

Min konung! jag ditt öra skonat har,
Så länge råd och hjelp än funnos till;
Men nöden denna gång min tunga löser:
Du har ej någon ting att skänka mer.

Carl.

Vi ega ännu många rika länder.

Dunois.

Så länge Gud det vill och Talbots svärd!
När Orleans är taget, sire! då kan du
Med gamla konung René vakta får.

Carl.

På denna kung du jemt din qvickhet öfvar,
Dock var det denne furste utan land,
Som konungsligt i dag beskänkte mig.

Dunois.

Dock icke med sin krona af Neapel,
För himlens skull! ty den skall vara fal,
Se'n han går vall med fåren, hår jag hört.

Carl.

Han stiftat har för kärleken ett hof,
Der ädle riddare sig samla skola,
Der skönhet skall vid oskulds sida herrska,
Och kärlek i sin renhet blomstra upp —
Och *mig* han utvalt har till kärleksfursten.

Dunois (efter något uppehåll).

Vanslägtad är jag icke till den grad,
Att kärleks ljufva makt jag smäda skulle.
Jag efter honom näms; jag är hans son.
Mitt hela arf uti hans rike ligger.
Min fader var ju prins af Orleans;
Ej qvinnohjerta fans, som trotsat honom,
Men icke heller någon oväns borg.
Vill du bli värd att kallas kärleksfurste,
Så blif den tappraste ibland de tappre!
I gamla riddarböcker har jag läst,
Att alltid kärleken med höga bragder
Förenad var, och hjeltar, har jag hört,
Men herdar ej, vid tafelrunden sutto.
Den, som ej skönheten beskydda kan,
Är icke värd dess gylne pris. *Här*, konung!
Ditt stridsfält är. Här kämpa om din krona!
Försvara med ditt ridderliga svärd
Din egendom och ädla damers ära!
Och när ur strömmar af din oväns blod
Du djerft eröfrat dina fäders krona,
Då är det tid och står dig furstligt an
Att kröna dig med kärleks myrtenkransar,

Carl (till en page, som inträd

Hvad är på färde?

Pagen.

Tre rådsherrar, Sire!
Från Orleans om företräde bedja.

Carl.

För in dem! *(Pagen går.)*
Hjelp de visst af mig begära; —
Hvad mäktar jag, som sjelf är utan hjelp?

Sjunde scenen.

De förre. Tre rådsherrar.

Carl.

Välkomne, mine trogne borgersmän
Från Orleans! Min goda stad far fort
Ännu att stå imot, med vanligt mod,
Den fiende, som hårdt belägrar henne?

En rådsherre.

Ack, Sire! den högsta nöd oss trycker. Stundligt
Förderfvet nalkas närmare vår stad.
De yttre verken äro redan sprängda;
Med hvarje stormning vi ett hopp förlora,
Och våra murar blottas på försvar.
Vårt manskap, fäktande, gör täta utfall;
Dock få af dem se stadens portar åter,
Och äfven hungerns plåga hotar oss.
Derför har Rochepierre, den ädle grefven,
Vår kommendant, i nödens högsta stund
Nu, efter gammal plägsed, underhandlat,
Att gifva staden upp, på tolfte dagen,
Om inom denna tid en här ej syns,
Nog stark att bjuda fienden en träffning.
(Dunois gör en häftig rörelse af vrede.)

Carl.

I sanning kort är denna tid.

Rådsherren.

Vi kommit
Till dig, på lejd, o konung! att beveka

Ditt hjerta till förbarmande med staden
Och sända hjelp till den bestämda tiden
Ty eljest ges den upp på tolfte dagen.
(En riddare kommer och talar några ord sakta med Dunois, som deraf synes djupt träffad.)

Dunois.

Det fattades ännu!

Carl.

Säg, hvad är detta?

Dunois.

Gref Douglas sänder honom. Skottska hären,
I häftigt uppror, hotar tåga bort,
Om denna dag de ej sin sold bekomma.

Carl.

Du Chatel!

Du Chatel.

Sire! jag ingen utväg känner.

Carl.

De äro bästa folket i min här;
De få *nu* ej, ej *nu* mig öfvergifva.

Rådsherren (knäböjer).

O konung, hjelp oss! tänk på vårt betryck!

Carl (i förtviflan).

Kan jag väl stampa härar upp ur jorden?
Säg, växa skördar i min öppna hand?
Här — sliten mig i stycken! Präglen mynt
Utaf mitt hjerta! Blod har jag för er,
Men intet guld jag har — och ej soldater.
(Han ser Agnes Sorel inträda och störtar med öppna armar mot henne.)

Åttonde scenen.

De förre. Agnes Sorel *(med ett juvelskrin i handen).*

Carl.

Min Agnes! du, mitt enda lif, mitt allt!
Du kommer att mig rädda från förtviflan.

Jag eger *dig*, och till ditt bröst jag flyr;
Jag saknar intet; du är *min* ännu.

Sorel.

Min dyre konung!
(Hon blickar ängsligt omkring s
Dunois! är det sant?
Du Chatel!

Du Chatel.

Ja, ty värr!

Sorel.

Är det så illa?
Det felas sold, och hären löses opp?

Du Chatel.

Ty värr, så är det, ja!

Sorel (som tvingar honom
mottaga juvelskrinet

Här, här är guld,
Juveler äfven — smälten allt mitt silfver,
Försäljen och förpanten mina slott —
På mina egendomar i Provence
Upplånen pengar — gören allt till pengar
Och ställen trupperna dermed tillfreds —
Fort! ingen tid förlorad!
(Hon nödgar honom att g

Carl.

Nu, Dunois! Du Chatel! Är jag än arm
I edra ögon, då jag eger kronan
Bland jordens qvinnor? Hon är ädel född
Som jag och Valois' stolta kungablod
Är icke renare; hon skulle pryda
Den första tron i verlden; hon försmår den;
Min kärlek blott den trogna vara vill.
Tog hon väl mot af mig ännu en skänk
Af högre värde än en tidig blomma
Om vintern, eller någon sällsynt frukt?
Af mig hon intet tager — ger mig allt,
Hon vågar ädelt för min sjunkna lycka
Sitt guld och gods, sin hela rikedom,

Dunois.

Ja! konung, ja! hon rasar, liksom du.
Sitt allt hon kastar i ett hus, som brinner,
I danaïders gistna fat hon öser,
Dig skall hon icke rädda; blott sig sjelf
Med dig hon störta skall.

Sorel.

Tro honom ej!
Han ofta vågat har sitt lif för dig
Och vredgas nu, att jag mitt guld vill våga.
Har jag med fröjd åt dig ej offrat allt,
Som högre värde har än guld och perlor,
Och skulle för mig sjelf min lycka spara?
Kom, låt oss lägga af all yttre prydnad
Och fåfäng prakt! Låt mig få gifva dig
Ett efterdöme af försakelse!
Förvandla dina hofmän till soldater,
Ditt guld till jern; beslutsam offra allt,
Som konung, för ditt rike och din krona!
Kom, kom, vi dela brist och nöd och faror!
Låt oss bestiga stridens djerfva fåle;
Ja! låt oss våra späda lemmar gifva
Till pris åt solens brand, och taga molnen
Till täcke och en sten till hufvudgärd!
Den råa krigarn skall sin nöd förgäta,
När han ser kungen, lik en man ur ledet,
För landets ära lida och försaka.

Carl (småleende).

Ja! nu jag uppfyld ser en gammal spådom,
Som mig en gång i staden Clermont sade
En nunna lifvad af profetisk anda.
En qvinna, så hon lofvade, mig seger
Bereda skulle öfver hvarje ovän
Och mina fäders krona mig förvärfva.
Jag henne sökt i fiendernas läger;
Jag hoppades min moders hjerta blidka;
Här står hjeltinnan, som till Rheims mig för,
Igenom Agnes' kärlek skall jag segra.

Sorel.

Du skall det genom dina vänners svärd,

Carl.

Jag hoppas ock på fiendernas split;
Ty säkert budskap redan mig förkunnat,
Att mellan dessa Englands stolta lorder
Och Philip af Burgund ej allt nu mera
Står så som förr. Derför La Hire jag skickat
Med sändebud till Philip, att försöka
Till pligt och trohet honom återföra.
Jag väntar stundligt riddarns återkomst.

Du Chatel.

Just nu han träder in i salen, herre!

Carl.

Välkommen, riddare! Nu få vi veta,
Om seger eller flykt oss förestår.

Nionde scenen.

De förre. La Hire *(inträder).*

Carl (går honom till möte).

La Hire! medför du hoppet till din konung?
Säg, riddare! hvad har jag att förvänta?

La Hire.

Uppå ditt svärd allena kan du hoppas.

Carl.

Den stolte hertigen vill ej försonas?
O, säg! hur tog han upp mitt sändebud?

La Hire.

Jo, framför allt och innan han ännu
Kan låna dig sitt öra, fordrar han,
Att Du Chatel till honom lemnas ut,
Den han sin faders mördare benämner.

Carl.

Och om så nesligt vilkor vi förkasta?

La Hire.

Då bryts förbundet, förr'n det knutet blef.

Carl.

Har du derefter, som jag dig befalde,

Till envig manat honom ut med mig
På bron vid Montereau, der fadern föll?

La Hire.

Jag kastade din handske fram och sade:
"Min konung vill sin höghet lägga af
Och kämpa om sitt land, som riddersman."
Han svarade: "Mig göres ej behof
Att kämpa om en skatt, som re'n jag eger;
Men om din herre efter striden längtar,
Så kan han möta mig vid Orleans,
Dit jag i morgon mig begifva tänker."
Och dermed log han och mig ryggen vände.

Carl.

Har du då intet hos min mor försökt?

La Hire.

Sire! hos din moder?

Carl.

Ja! hvad sade hon?

La Hire (sedan han några ögonblick betänkt sig).

Det var, min kung! på sjelfva kröningsdagen
Som jag till Saint Denis kom fram. Jag såg
Som till triumf Parisarne beprydda.
I hvarje gata höjdes åreportar,
Igenom hvilka Englands konung drog.
Med blommor vägen var beströdd, och jubel,
Som Frankrike sin skönsta seger vunnit,
Från pöbelns läppar omkring vagnen hördes.

Sorel.

De jublade — och trampade likväl
Uppå sin ädla, milda konungs hjerta!

La Hire.

Jag såg den unga Harry Lancaster,
En gosse, prydd med kungaskruden, sitta
Uppå Sankt Ludvigs tron; hans stolta fränder,
Bedford och Gloster, stodo vid hans sida,
Och hertig Philip på sitt knä föll ned
Och svor för sina länder trohetseden.

Carl.

O pligtförgätne pär och anförvandt!

La Hire.

Men gossen snafvade och syntes frukta,
Då han steg uppför tronens höga trappor.
"Ett elakt förebud!" man hviskade,
Och folket brast så ut i högljudt löje;
Då trädde gamla drottningen, din moder,
Dit fram och — men jag blygs att säga det!

Carl.

Hvad?

La Hire.

Hon tog barnet uppå armen sjelf
Och satte det på dina fäders tron.

Carl.

O moder! moder!
(Konungen betäcker sitt ansigte, Agnes skyndar fram och sluter honom i sina armar. Alla närvarande uttrycka sin afsky och fasa.)

Dunois.

Rasande Megæra!

Carl (efter ett uppehåll till råds herrarne).

I hafven hört, hur mina saker stå.
Förbiden icke längre, gån tillbaka
Till Orleans och för den trogna staden
Förkunnen, att jag löst dess ed till mig!
Må staden sörja för sitt eget väl
Och åt Burgunderns nåd sig öfverlemna
Den *Gode* Philip mensklig vara skall.

Dunois.

Hvad? Sire! Du Orleans vill öfverge?

Rådsherren.

Min konungslige herre! Drag ej från oss
Din hand, och lemna ej din trogna stad
Till offer under Englands hårda välde!
Den är en ädel sten uti din krona,

Och ingen än sin tro mot dina fäder
Har heligare hållit.

Dunois.

Äro vi
Då slagne? Är det lofligt rymma fältet
Förrän ett svärd ännu för staden drogs?
Och innan än en droppe blod har flutit,
Du med ett litet ord vill slumpa bort
Den bästa stad ur fosterlandets hjerta?

Carl.

Nog blod har redan flutit — och förgäfves!
Mig trycker himlens hand, jag känner det;
Min här blir slagen uti alla strider,
Mitt parlament förnekar mig; mitt folk,
Min hufvudstad med hyllningar och jubel
Och sånger tar min fiende imot,
Och mina närmsta blodsförvandter svika,
Förråda mig. Min egen moder fostrar
Invid sitt hjerta en fiendtlig främling.
— Vi draga oss tillbaka, vi gå öfver
Loire och utan fåfäng klagan vika
För himlens hand, som gynnar Albions fana.

Sorel.

Nej! det förbjude Gud, att så vi skulle
Förtviflande vårt rike vända ryggen!
Det ordet kom ej ur ditt tappra bröst.
En onaturlig moders vilda handling
Min konungs hjeltestarka hjerta brutit.
Du skall dig återfinna, fatta dig,
Med ädelt mod det öde stå imot,
Som vildt bekämpar dig.

Carl (nedsjunken i en dyster begrundning).

Är det ej sant?
Ett dunkelt och förfärligt öde råder
I Valois' slägt; den är af Gud förkastad.
Min moders laster och dess grymma svek
Införde furierna i detta hus.
Min fader svagsint var i tjugu år;
Tre äldre bröder dogo före mig.
Ja! Carl den Sjettes hela slägt är dömd
Af himmelens beslut till undergång.

Sorel.

I dig den skall föryngrad lefva upp;
Mitt hjerta säger mig: du stifta skall
Å nyo Frankers ärofulla rike.

Carl.

Nej! icke *jag;* den vilda tidens stormar
En kraftigare man vid styret kräfva.
Ett fredligt folk jag kunnat lyckliggöra;
Ett folk i uppror jag ej tämja kan.

Dunois.

Hvad? Sire! är detta väl en konungs språk?
Uppgifver man en krona så? Den sämste
Utaf ditt folk vill våga lif och blod
För hvad han tror, och för sitt hat, sin kärlek.
Parti blir allt, så snart medborgarkriget
Sin blodbestänkta fana hänger ut.
Sin plogbill odlarn öfverger, och qvinnan
Sin slända, barn och gubbar väpna sig,
Med egna händer borgarn tänder an
Sin stad, och åkermannen sina skördar,
Blott för att skada eller gagna dig,
Och att sin öfvertygelse försvara.
Han skonar intet, väntar sjelf ej skoning,
När äran kallar och han modigt kämpar
För sina sanna eller falska gudar.
Bort derför, bort med dessa veka griller!
Låt kriget rasa, som det börjat har;
Du har ej sjelf lättsinnigt tändt det upp.
Ett folk sig måste offra för sin konung,
Så bjuder ödet, så är verldens lag.
Ej Franken vill och kan det annorlunda,
Och den nation är intet värd, som ej
Uppoffrar allt med glädje för sin ära.

Carl (till rådsherrarne).

I hafven intet annat svar att vänta.
Gud skydde eder! *jag* förmår det ej.

Dunois.

Så vände segern dig för evigt ryggen,
Som du åt dina fäders land. Du sjelf
Dig öfvergifvit; så jag öfverger dig.

Ej Englands och Burgunds förenta makt —
Ditt eget klenmod störtar dig från tronen.
De franska kungar pläga födas hjeltar,
Men du är utan krigisk anda född.
(Till rådsherrarne.)
Er konung er förskjuter. Men *jag* störtar
Mig in i Orleans, min faders stad,
Och under dess ruiner mig begrafver.
(Han vänder sig hastigt om och går. Rådsherrarne följa honom.)

Sorel (vrider händerna i förtviflan).

Ack! om han går, det är förbi med oss!
La Hire! o skynda! sök att blidka honom!
(La Hire går.)

Tionde scenen.

Carl, Sorel, Du Chatel.

Carl (till Du Chatel).

Låt föra ned vårt krigsförråd till skeppen;
Nu gå vi öfver floden.

Du Chatel (kastar sig till hans fötter).

O min konung!

Carl.

Det är beslutadt. Spara dina ord!

Du Chatel.

Gör fred med hertig Philip af Burgund!
På annan väg för dig ej räddning finnes.

Carl.

Så råder *du* mig, och det är *ditt* blod,
Hvarmed jag denna fred besegla skall?

Du Chatel.

Här är mitt hufvud. Ofta jag det vågat
För dig i storm och slagtning, och jag lägger
Det under bilan nu för dig med glädje.
Ställ hertigen tillfreds, och lemna mig

Till offer åt hans vrede; låt mitt blod
Det gamla hatets låga släcka ut!

Carl (betraktar honom en stund med tyst rörelse).

Är det väl sant? Står det så till med mig,
Att mina vänner, som mitt hjerta känna,
En neslig väg mig till min räddning visa?
O ja! nu känner jag mitt djupa fall;
Ty tron uppå min ära är förbi.

Du Chatel.

Betänk —

Carl.

Tyst! intet ord mer! lyd mig blott!
Om tio kronor jag försaka måste,
Jag räddar mig dock ej med vännens lif.
Gör hvad jag dig befalt! Låt mina vapen
Och rustningar och allt till skeppen föra.

Du Chatel.

Ja, genast, herre!

(Han står upp och går. Agnes Sorel gråter häftigt.)

Carl (fattar hennes hand).

Gråt ej så, min Agnes!
Bortom Loire det ligger ock ett rike;
Vi gå blott till ett lyckligare land.
Der ler en ljuf och aldrig mulen himmel,
Mer lätta vindar flägta, milda seder
Oss taga der imot; der blommar lifvet
Och sång och kärlek skönare än här.

Sorel.

O! att jag skådat denna sorgens dag!
I landsflykt kungen går. Ur faderns hus
Den unga sonen biltog vandrar ut,
Och vänder ryggen till sin barndoms vagga!
O sköna land, som nu vi öfverge,
Dig se vi aldrig mer med glädje åter.

Sou.

Dig öi

Elfte scenen.

Carl, Sorel, La Hire *(kommer tillbaka).*

Sorel.

Ni kommer ensam. Han är icke med?
(I det hon närmare betraktar honom.)
Hur är det? säg! Hvad bådar oss er blick?
Ännu ett slag af ödet?

La Hire.

Det har tröttnat
Att oss förfölja. Solen lyser åter.

Sorel.

Jag ber er — tala!

La Hire (till konungen).

Kalla sändebuden
Från Orleans tillbaka!

Carl.

Och hvarför då?

La Hire.

Dem återkalla; ty din lycka vändt sig;
En strid har timat, och du *segrat* har.

Sorel.

Gud! *segrat!* hvilken klang i detta ord!

Carl.

Dig gäckar blott ett fabelaktigt rykte.
La Hire! jag tror på inga segrar mer.

La Hire.

O! snart på större under skall du tro.
Men ärkebiskopen re'n nalkas. Dunois
Han återför uti din famn.

Tolfte scenen.

De förre. Ärkebiskopen af Rheims, Dunois, Du Chatel *och* **Raoul,** *en riddare i harnesk, inträda.*

Ärkebiskopen (framför Dunois till konungen och lägger deras händer tillsamman).

Försonens, furstar!

Omfamnen nu hvar ann med trogen kärlek,
Då himlen sjelf förklarat sig för oss.
(Dunois omfamnar konungen.)

Carl.

Mitt tvifvel lösen upp och min förundran!
Säg, hvad betyder detta stumma allvar?
Hvad verkade en sådan vexling?

Ärkebiskopen (förer fram riddaren till konungen).

Tala!

Raoul.

Min kung! vi hade samlat sexton fanor
Lothringiskt folk, att stöta till din här,
Och riddar Baudricour från Vaucouleurs
Var vår anförare. Då nu vi kommit
På höjderna vid Vermanton, och stego
I dalen ned, som vattnas af Yonne,
Stod fienden framför oss re'n på fältet,
Och blanka vapen blixtrade bakom oss,
Kringslutne voro vi af tvänne härar;
Der fans ej hopp att segra eller fly,
Och modet sjönk hos hem, som tapprast voro,
Och allt, förtviflande, vill sträcka vapen.
Då cheferna till samman sökte råd,
Och funno intet — se! då stälde sig
Ett sällsamt under fram för våra ögon;
Ty utur skogens djup så plötsligt trädde
En jungfru fram, med hjelm uppå sitt hufvud,
Liksom en krigsguddinna, både skön
Och fruktansvärd att skåda. Kring dess skuldror
I gylne lockar håret föll; en himmelsk,
Odödlig glans omstrålade den höga,
När hon sin stämma höjde upp och talte:
"Friskt mod! mot fienderna fram, i Franker!
Och vore de än fler än sandens korn
I hafvet; Gud och jungfrun för er an."
Och hastigt ryckte hon den höga fanan
Från den, som henne bar, och så i spetsen
För hären träder hon med ädel djerfhet.
Vi, undrande, imot vår vilja, följa,
Och rakt på fienden vi storma löst.
Han, slagen som af åskan, stilla står,

Med öppen blick begapande det under,
Som för hans häpna ögon visar sig;
Dock hastigt, som af herrans gissel jagad,
Han vänder sig förfärad om och flyr.
Och hela hären kastar från sig svärd
Och sköld och allt — och sprides ut kring fältet.
Der hjelper ej kommando eller rop;
Man ser sig icke om; af fruktan sanslös
Sig störtar häst och karl i flodens bädd,
Och utan motstånd låter sig förgöras;
Det strides icke mer, det slagtas blott.
Tvåtusen fiender betäckte fältet,
Förutan dem, som floden slukat upp,
Och ingen man förlorades af våra.

Carl.

Förunderligt, vid Gud! högst underbart

Sorel.

Och detta under har en jungfru gjort?
Hvar kom hon från? hvem är hon?

Raoul.

Hvem hon är,
Vill hon för kungen ensam uppenbara.
En sierska hon sjelf benämner sig,
En profetissa, sänd af Gud, och lofvar
Att rädda Orleans, förr'n månen vexlar.
På henne folket tror, och törstar efter strid;
Hon följer hären, och hon nalkas redan.
(Man hör klockljud och vapengny. Klockringningen fortfar, till dess Johanna uppträder.)
Hör vapnens klang och klockorna! Hon är det;
Och folket helsar nu den gudasända.

Carl (till Raoul).

För henne in! *(Raoul går.)*
(Till ärkebiskopen.)
Hvad bör jag tro om detta?
En flicka segrar nu för mig, just nu,
Då blott en guda-arm mig rädda kunde!

(Många röster bakom scenen.)
Hell, jungfru! Hell dig, landets frälsarinna!

Carl.

Hon kommer *(till Dunois.)* Dunois! tag in min plats!
Vi vilja pröfva denna underjungfru;
Om af en himmelsk eld hon lifvad är,
Så skall hon väl sin rätta konung känna.
(Dunois sätter sig. Konungen ställer sig på hans högra sida, Agnes Sorel bredvid honom, ärkebiskopen med de öfriga midtimot, så att mellanrummet blir öppet.)

Trettonde scenen.

De förre. Johanna, *åtföljd af* **Rådsherrarne** *och många* **Riddare,** *hvilka uppfylla scenens fond. Med ädel värdighet träder hon fram och betraktar i ordning de omkringstående.*

Dunois (efter en djup, högtidlig tystnad).

Är du den underbara jungfrun, som — —

Johanna (afbryter honom, i det hon på honom fäster en blick full af klarhet och höghet).

Bastard af Orleans! Du frestar Gud.
Stå upp från denna plats, som dig ej höfves;
Jag söker *denne*, som är mer än du.
(Hon går med bestämda steg fram till konungen, böjer för honom ett knä, och står genast upp igen, hvarefter hon träder tillbaka. Alla närvarande uttrycka sin förvåning. Dunois lemnar sin stol och gifver rum för konungen.)

Carl.

För första gången ser du mig i dag;
Hvem lärde dig att känna mig ändå?

Johanna.

Jag såg dig, der allena Gud dig såg!
(Efter något uppehåll.)
I sist förlidna natt — besinna dig! —
När allt omkring dig låg i sömnens djup
Begrafvet, stod du upp ifrån ditt läger

Och bad så innerligt en bön till Gud.
Låt *henne* först gå ut, och jag vill säga
Hvad bönen innehöll.

Carl.

Hvad jag åt himlen
Förtrott jag plägar ej för menskor dölja.
Förtälj mig innehållet af min bön,
Så tviflar jag ej mer att Gud dig sände.

Johanna.

Tre böner var det, Dauphin! som du gjorde:
Gif noga akt, om rätt jag nämner dem!
Först bad du himlen, om invid din krona
Var häftadt något orättmätigt gods,
Om någon annan, djup, förborgad skuld,
Ånn' oförsont, från dina fäders tid,
Det jemmerfulla krigets låga tändt,
Att taga dig till offer för ditt folk
Och endast på ditt hufvud nedergjuta
Sin vredes skål.

Carl (träder förskräckt tillbaka.)

Hvar kommer du ifrån?
Du mäktiga och underbara väsen!

(Alla förvånas.)

Johanna.

Din andra bön till himlen lydde så:
Om så dess höga dom och vilja vore,
Att spiran skulle tagas från din ätt,
Och du beröfvas allt hvad dina fäder
Som konungar i detta land besuttit,
Tre egodelar, och ej mer, du bad
Att få behålla: ett förnöjsamt sinne
Och vännens hjerta och din Agnes' kärlek.
(Konungen döljer, gråtande, sitt ansigte. Stor rörelse af häpnad bland de närvarande.)
Skall jag nu nämna dig din tredje bön?

Carl.

Nog! jag dig tror. Så mycket ingen dödlig
Förmår; dig har den högste Guden sändt.

Ärkebiskopen.

Hvem är du, helga, underbara jungfru?

Säg, hvilket lyckligt land dig fostrat har,
Och nämn oss, hvilka de föräldrar äro.
Dem himlen med din födelse välsignat!

Johanna.

Högvördige! man kallar mig Johanna;
Jag är en ringa herdes yngsta dotter
Ifrån en by, som heter Dom Remi
Och är belägen uti Touls' församling.
Jag vaktade min faders fårahjord
Från barndomsåren. Och jag hörde mycket
Och ofta talas om ett folk, som kommit
Utöfver hafvet från en ö, att oss
Till slafvar göra och på tronen sätta
En främling, som ej älskar franska folket,
Och att de tagit re'n den stora staden
Paris och underlagt sig land och rike.
Med bön åkallade jag då Guds moder,
Att frälsa oss från utländsk bojas nesa
Och att vår egen konung oss bevara.
Och invid byn, der jag är född, står
En mycket gammal bild af helga jungfrun,
Dit många fromma pilgrimsfärder skett,
Och jemte bilden står en helig ek,
Berömd för många stora underverk.
Och uti ekens skugga satt jag gerna,
När fåren betade; — der var mig väl;
Och gick ett lam i bergen mig förloradt,
En dröm mig alltid lärde finna det,
När jag i underekens skugga sof.
— Och en gång, när jag suttit hela natten
I stilla andakt under detta träd,
Och stått imot hvar frestelse af sömnen,
Då trädde fram den heliga till mig.
Hon bar en fana och ett svärd, men annars
Var som herdinna klädd, lik mig, och sade:
"Statt upp, Johanna! känn mig! lemna hjorden!
Dig herren kallar till ett annat värf,
Tag denna fana, och med detta svärd
Omgjorda dig, och slå dermed mitt folks
Förtryckare, och för din herres son
Till Rheims, och honom krön med kungakronan!"
Jag sade då: "hur kan jag, svaga flicka,
En sådan, vigtig handling företaga,

Jag, som ej känner krigets vilda onst?"
Hon svarade mig så: "den rena jungfrun
Kan föra ut allt härligt uppå jorden,
Om jordisk kärlek blott hon står imot.
Betrakta *mig!* En jungfru, såsom du,
Jag födde dock den ende Gudens son,
Och är guddomlig sjelf." — Och hon berörde
Mitt ögonlock, och när jag uppåt såg,
Mig syntes himlen full af sköna englar,
Som buro hvita liljor uti handen,
Och ljufva toner sväfvade i luften.
Så lät den heliga i trenne nätter
À rad sig skåda, och "statt upp, Johanna!
Dig herren kallar till ett annat värf —"
Hon ropade; men i den tredje natten
Då var hon vred och bannade mig så:
"Vet, lydnad är en qvinnas pligt på jorden,
Att tåla, lida blef dess tunga lott;
Till trägen tjenst bestämd är qvinnan vorden,
Och den blir stor, som troget tjenat blott!" —
Och som hon detta sade, lät hon falla
Sin drägt af en herdinna, och hon stod
Som himlens drottning der i solars glans,
Och gylne skyar buro henne upp,
Tills hon försvann i salighetens rike.

(Alla synas rörde. Agnes Sorel döljer gråtande itt ansigte vid konungens bröst.)

Ärkebiskopen (efter en lång tystnad)

För sådan gudasanning hvarje tvifvel
Af jordisk klokhet måste strax försvinna,
Och handlingen bevisar hvad hon talat;
Blott Gud ett sådant under verka kan.

Dunois.

Ej hennes under — hennes öga tror jag,
Den rena oskuld hennes anlet målar.

Carl.

Och mina fiender jag öfvervinner?

Johanna.

Jag lägger Frankrike vid dina fötter.

Carl.

Och Orleans skall icke gifvas upp?

Johanna.

Loire skall förr imot sin källa flyta.

Carl.

Som segrare jag tågar in i Rheims?

Johanna.

Igenom Englands här jag för dig dit!
(Alla närvarande riddare slå tillsammans sina la
och sköldar, och synas brinna af mod.)

Dunois.

Ställ jungfrun blott i spetsen för vår här;
Vi följa blindt, dit den guddomliga
Oss för. Profetiskt skall hon leda oss,
Och detta tappra svärd skall skydda henne!

La Hire.

En verld i vapen vi ej längre frukta,
När hon för våra skaror tågar fram.
Den mäktiga skall lära oss att strida;
Ty segerns guddom vandrar vid dess sida.
(Riddarne göra ett stort vapengny och träda f
på scenen.)

Carl.

Ja! helga jungfru! för du an min här!
Dess furstar alla skola lyda dig;
Och detta svärd, befälets sinnebild,
Som kronfältherren vredgad återsände,
Har funnit nu en värdigare hand.
Tag mot det, höga sierska! och bär det,
Och blif du — —

Johanna.

Icke så, min ädle Dauphin
Ej genom denna bild af jordiskt välde
Min herre vinner seger; men jag vet
Ett annat svärd, hvarmed jag segra skall.
Jag vill beteckna det för dig, som anden
Mig lärt, att skicka se'n att hemta det.

Carl.

Nämn det, Johanna!

Johanna.

Sänd till Fierboys,
Den gamla staden; der ett hvalf man finner
På Sankt Cathrinas kyrkogård; det hyser
En mängd af jern, troféer ifrån fordom,
Och der ibland det svärd, som jag skall bära.
Det käns igen på trenne gylne liljor,
Som äro slagna in i klingans stål;
Och genom detta svärdet skall du segra.

Carl.

Man sände dit och göre som hon säger!

(Pagen går.)

Johanna.

En snöhvit fana låt mig äfven bära,
Omgifven endast af en purpurkant.
På denna fana vare himlens drottning,
Med lilla Kristusbarnet, förestäld
Och sväfvande utöfver jordens glob;
Ty sådan var den helga moderns fana.

Carl.

Det vare som du säger!

Johanna (till ärkebiskopen).

Höge biskop!
Lägg nu på mig din presterliga hand
Och gif din dotter din välsignelse!

(Hon knäböjer.

Ärkebiskopen.

Du kommen är, o jungfru! att välsigna,
Ej att välsignas — Gå med Herrans kraft!

(Hon står upp.)

En page.

En härold kommer ifrån Englands läger.

Johanna.

Låt honom komma! Han är sänd af Gud.

(Konungen vinkar åt pagen, som går ut.)

Fjortonde scenen.

De förre. Härolden.

Carl.

Hvad har du, härold! att oss här förkunna?

Härolden.

Hvem är, som ordet för på detta rum,
För Carl af Valois, grefven af Ponthieu?

Dunois.

Du nedrige och pligtförgätne härold!
Hur djerfs du att förneka franska rikets
Infödde konung på sin egen jord?

Härolden.

Frankrike känner blott en enda konung —
Och denne lefver under Englands tält.

Carl.

Var lugn, min frände! Säg ditt uppdrag, härold!

Härolden.

Min höfding, ömt beklagande det blod,
Som redan flutit och som än skall flyta,
I skidan håller krigets svärd ännu,
Och, innan Orleans i stormning faller,
I godo en förlikning bjuder dig.

Carl.

Låt höra!

Johanna (framträder).

Sire! låt mig uti ditt ställe
Med denna härold tala!

Carl.

Tala, jungfru!
Om krig och fred du fritt besluta må!

Johanna (till härolden).

Hvem sände dig? hvem talar genom dig?

Härolden.

Gref Salsbury, Britanniens krigarhöfding.

Johanna.

Du ljuger, härold! lordens mun är stum;
De lefvande blott tala, ej de döda.

Härolden.

Min höfding lefver, stark i mod och helsa;
Han lefver eder alla till förderf.

Johanna.

Han lefde då du gick; men denna morgon
Ett skott från Orleans har honom fält,
Då han såg ned från tornet La Tournelle.
Du ler, att jag dig sådant kan förkunna?
Tro ej mitt ord, men dina ögon blott.
Hans liktåg — märk det väl! — du möta skall,
När dina fötter dig tillbaka föra.
Nu tala, härold! Säg det bud du för!

Härolden.

Om du kan utransaka det fördolda,
Du vet det redan, förr'n jag yttrar det.

Johanna.

Jag ej behöfvever ta det; men du,
Förnim nu mina ord! förkunna dem
För furstarna i lägret, som dig sände:
Du, Englands konung, och I, hertigar
Bedford och Gloster, i hans namn regenter,
Bereden er till räkenskap hos Gud
För allt det blod som flutit! Gifven ut
De städers nycklar, som I öfverrumplat
Och innehafven mot guddomlig lag;
Ty jungfrun kommer, sänd af himlens konung;
Att fred er bjuda eller blodigt krig.
Nu väljen! hören, att I det mån veta;
Er blef det sköna Frankland ej beskärdt
Af helga jungfruns son; men Carl den Sjunde,
Min herre, Dauphin, som af Gud det fått,
Skall kungligt tåga in uti Paris,
Af alla rikets store beledsagad.
Nu, härold, gå! Begif dig fort åstad;
Ty, kanske innan du till lägret hinner
Och bringar budet, så är jungfrun der

Och segerfanan uti Orleans
Vid folkets glada jubelsång planterar.
(Hon går. Alla sätta sig i rörelse. Täckelset faller

Andra akten.

En af klippor begränsad nejd.

Första scenen.

Talbot *och* **Lionel**, *engelska härförare*, **hertig Philip a Burgund**, **riddarne Fastolf** *och* **Châtillon** *med soldate och fanor.*

Talbot.

Här ibland dessa klippor låtom oss
Nu göra halt och slå befästadt läger!
Måhända samla vi de troppar åter,
Som sig i första häpenheten skingrat.
Besätten höjderna! God vakt besörjen!
Väl natten för förföljelse oss skyddar;
Och om ej fienden ock vingar har,
Jag fruktar intet öfverfall. Likväl
Försigtighet är nödig; ty vi hafva
En tapper fiende och äro slagna.
(Riddar Fastolf aftågar med soldaterna.)

Lionel.

O! slagna? Höfding, nämn ej detta ord!
Jag vågar icke tänka, att fransosen
I dag har skådat engelsmannens rygg.
O! Orleans! Orleans! vår äras graf!
På dina fält förvissna Englands lagrar.
Ack! löjliga, gemena nederlag!
Hvem skall väl i en framtid kunna tro,
Att segrarne vid Poitiers, Crequi
Och Azincourt förjagats af en qvinna!

Philip.

Det måste trösta oss. Af menskor ej,
Af djefvulen vi blifvit öfvervunne.

Talbot.

Ja! af vår dårskaps djefvul. Hvad? Burgund!
Förskräcker pöbelns spöke äfven furstar?
Men vantrons mantel ej förmår betäcka
Er feghet. Edra troppar flydde först.

Philip.

Der hölls ej stånd af någon. Alla flydde.

Lionel.

Fältherrar, nu er tanka sägen ut!
Fly vi än längre eller vända oss
Tillbaka att med blodig vedergälning
Den lidna skymfen på vår ovän hämna?

Philip.

För svaga äro vi, vårt folk är skingradt;
Förskräckelsen är än för ny i hären.

Talbot.

En *blind* förskräckelse besegrat oss,
Ett tomt och plötsligt ögonblicks intryck;
Och detta gäckande inbillningsspöke
Skall, närmare betraktadt, fort försvinna.
Och derför råder jag, vi föra hären
Med dagens inbrott öfver strömmen åter
Mot fienden.

Philip.

Men öfverlägg —

Lionel.

Jag ber,
Här är ju ingen ting att öfverlägga.
Hvad vi förlorat fort skall återvinnas;
Vi äro eljest skymfade för evigt.

Talbot.

Det är beslutadt. Vi i morgon strida.
Och att förstöra detta fasans gyckel,
Som bländar och förvekar våra skaror,
Låt oss med denna jungfruliga djefvul
Uti personlig fäktning mäta oss!
Om hon då möta vill vårt svärd, välan!
Så har hon skadat oss för sista gången;

Om hon ej möter — och hon skyr helt visst
En sådan strid — då är dess trolldom slut.

Lionel.

Så blifve det! Åt *mig*, o höfding! lemna
Den lätta kampen, der ej blod skall flyta;
Ty lefvande jag tänker spöket fånga,
Och i den orleanska grefvens åsyn
Jag henne bära vill på mina armar
I Englands läger in, till härens fröjd.

Philip.

Du lofvar mycket.

Talbot.

Om *jag* henne träffar,
Jag ämnar ej så mildt omfamna henne.
Nu kommen att med hvilans lätta slummer
Den tröttade naturen vederqvicka,
Och sedan brytom upp med morgonrodnan!

Andra scenen.

Johanna, *med fanan, i hjelm och brösttharnesk, men elj... klädd som qvinna*, **Dunois, La Hire, riddare** *och* **soldat...** *visa sig på klippvägen, tåga stilla fram deröfver, o... uppträda genast derefter på scenen.*

Johanna (till riddarne, som o... gifva henne, medan tåg... ännu fortsättes der upp...

Bestigen vallen är; vi stå i lägret.
Nu kasten bort den tysta nattens slöja,
Som hittills dolde edert stilla tåg,
Och dundren in i fiendernas öra
Ert härskri: *Gud och jungfrun!*

Alla (ropa högt under ett vild... vapengny).

Gud och jungfrun!
(Trummor och trompeter.)

En skildtvakt (bakom scenen).

I vapen! fienden är här! I vapen!

Johanna.

Fort facklor fram! I tälten kasten eld!
Att lågors raseri må fasan öka
Och döden hotande kringsluta dem!
(Soldater skynda bort. Johanna tager ett svärd ur handen på en page, som bär det efter henne, och vill följa soldaterna.)

Dunois (håller henne tillbaka).

Johanna! Du har redan fylt din pligt!
Du för oss in i lägrets medelpunkt
Och gifvit fienden i våra händer.
Nu drag dig undan stridens vilda larm
Och låt *oss* blodigt sluta hvad du börjat!

La Hire.

Beteckna du för hären segerns väg,
Bär fanan främst uti din rena hand;
Men grip ej sjelf till svärdet, dödens verktyg,
Och fresta icke krigets falska gud;
Han rasar blindt och utan skoning fram.

Johanna.

Hvem vågar hejda mig? hvem stiftar lagar
För anden, som mig styr? — Nej! pilen flyger
Dit skytten drifver honom med sin hand.
Der faran är skall ock Johanna vara.
Ej *här* och ej *i dag* jag falla kan;
Först ser jag kronan på min konungs hufvud.
Mitt lif har herren ej tillspillogifvit,
Förrn' jag fört ut hvad han mig föreskrifvit.
(Hon går.)

La Hire.

Kom, Dunois! låt oss hjeltinnan följa,
Och hennes sköldar vare våra bröst!
(De gå ut på högra sidan.)

Tredje scenen.

Talbot (uppträder, från venstra sidan).

De stanna icke, höra mig ej mer,
Och alla band af lydnad lösta äro.

Som helvetet sändt ut en legion
Af de fördömdas andar, rycker här
En hvirfvelvind den tappre och den fege,
Bort utan sansning. Ej den minsta skara
Jag ställa kan mot fiendernas flod
Som brusande i lägret strömmar in.
Är jag den ende redige, och allt,
Omkring mig här i feberhetta rasar?
Att fly för dessa franska veklingar,
Som vi i tjugu strider öfvervunnit?
Den omotståndliga, hvem är väl hon?
Förskräckelsens gudinna, som förbyter
I ögonblicket stridens lycka; som
De rädda rådjur skapar om till lejon?
En gycklerska, som spelar rollen blott
Af en hjeltinna, hjeltar kan förskräcka?
En qvinna röfva från mig segerns ära?

En soldat (störtar in).

Fly, höfding! jungfrun — fly — fly

Talbot (stöter honom ned).

Fly, du sjelf,
Till afgrundsdjupet! — Stupe för mitt svärd
Hvar en som nämner fruktan eller flykt!
(Han går.)

Fjerde scenen.

Utsigten öppnar sig. Man ser det engelska lägret i ljusan låga. Trumslag, flykt och förföljelse. Fäktning på scenen. Efter några ögonblick framträda

Johanna, Philip af Burgund *med slutet visir.*

Philip.

Fördömda qvinna! Nu din stund är kommen;
Dig har jag sökt på stridens vida fält.
Du fasans bländverk! far till underjorden
Tillbaka, ur hvars sköte du steg opp.

Johanna.

Hvem är väl du, som af sin onda engel
Här sändes mig till möte? Likt en furstes

Ditt ttre är; du är ej engelsman;
Jag känner dig på det burgundska skärpet,
För hvilket udden af mitt svärd sig sänker.

Philip.

Osaliga! du ej förtjente stupa
För ädel furstehand. Nej, bödelns bila,
Och ej Burgundiens hertigliga svärd,
På ditt fördömda hufvud falla borde.

Johanna.

Så är du denne ädle hertig sjelf?

Philip.

Det är jag. Se mig, darra och förtvifla!
Dig inga afgrundskonster längre skydda.
Blott veklingar du hittills öfvervunnit;
En *man* står för dig nu.

Femte scenen.

De förre. Dunois, La Hire.

Dunois.

Se hit, Burgund!
Med män du kämpa bör, och ej med qvinnor.

La Hire.

Vi båda skydda detta dyra hufvud.
Först stöt din klinga genom detta bröst!

Philip.

O! rodna, Dunois! — Blygs du ej, La Hire!
Att så din fordna tapperhet förnedra
Till satans konster och att göra tjenst
Som vapendragare åt afgrundshexan?
Jag manar eder begge! — *Den* förtviflar
Om Guds beskydd, som flyr till mörkrets makter.
(*De bereda sig till strid. Johanna träder emellan.*)

Johanna.

Tillbaka! håll!

Philip.

Du darrar för din älskling?
För dina ögon skall han —

(*Han rusar emot Dunois.*)

Johanna.

Stilla! stilla!
Skilj dem, La Hire! Ej fransmäns blod må flyta
Med svärd afgöres icke denna strid;
I stjernorna står något annat skrifvet.
Tillbaka! säger jag. Med vördnad hören
Den andes bud, som talar genom mig!

Dunois.

Hvi fjettrar du min arm och hindrar svärdet
Att släcka få sin törst uti hans blod?
Min klinga dragen är; ett hugg jag ger,
Som hämnar och försonar fosterjorden.

Johanna (ställer sig emellan och åtskiljer dem på ett betydligt afstånd: till Dunois).

Tillbaka, Dunois! *(till La Hire.)* La Hire! stå stilla!
Med hertigen ett ord jag tala vill.
(Sedan allt blifvit stilla.)
Hvad menar du, Burgund? Hvem är den ovän,
Som dina mordiskt vilda blickar söka?
Se, denne prins är fransman, liksom du,
Och denne tappre är din vapenbroder,
Jag sjelf en dotter af ditt fosterland.
Vi alla, som du sträfvar att förgöra,
Vi höra till de dina — våra armar
Sig öppna att omfamna dig — vårt knä
För dig sig böja vill, och våra svärd
Ha ingen udd för dig; ja! heligt är oss
Ditt anlete, fast i fiendtlig hjelm;
Vi läsa der vår kohungs ädla drag.

Philip.

Med smickrets tjusande och lena stämma
Du dina offer locka vill, siren!
Arglistiga! mig dårar du dock icke.
Mitt öra skyddadt är för ordets snaror
Och dina ögons heta pilar slinta
Ifrån mitt harnesk ned. Till vapen, Dunois!
Med svärden låt oss fäkta, ej med ord!

Dunois.

Först ord och sedan svärdslag Fruktar du

För ord? Det är ett eget slag af feghet,
Och som förråder blott din onda sak.

Johanna.

Oss drifver ingen nöd till dina fötter,
Och som bönfallande vi komma ej
Att tigga om din gunst. Se dig omkring
I aska sjunket ligger Englands läger,
Och edra döda täcka stridens fält.
Du hör den franska krigstrompeten klinga;
Ty Gud har dömt, och segern tillhör oss.
Beredda ser du oss att med vår vän
Den sköna lagerns friska kransar dela.
O! kom till oss, du ädle flykting, kom
Till dem, som rätten och som segern hylla!
Jag sjelf, den gudasända, räcker dig
Min systerliga hand, jag vill dig rädda
Och på vår rena sida draga dig.
För Frankrike är himlen, och dess englar —
Du ser dem ej — de kämpa för vår konung.
De äro alla smyckade med liljor,
Och hvit, som denna fana, är vår sak;
Den rena jungfrun är dess sinnebild.

Philip.

Förledande är lögnens snöda språk,
Och hennes tal är såsom barnets joller.
När onda andar förestafva orden,
Man tror dem från oskyldighetens mun.
Jag vill ej mera höra; brukom svärden!
Mitt öra förr mig sviker, än min arm.

Johanna.

Du nämner mig en hexa, skyller mig
För afgrundskonster. — Är att stifta frid
Och att försona hat en afgrundskonst?
Är endrägt då ett underjordens foster?
Hvad är oskyldigt, menskligt, godt och heligt
Om icke striden för sitt fosterland?
När råkade naturen med sig sjelf
I sådan strid, att himlen öfvergifver
En rättvis sak, och djeflar den beskydda?
Men om nu hvad jag säger dig är godt,
Hvar tog jag det ifrån, om ej från himlen?

Hvem skulle väl bland mina får på marken
Trädt fram att viga in en barnslig tärna
I kungars värf och statens hemligheter?
För höga furstar har jag aldrig stått;
Vältalighetens konst jag icke känner;
Dock nu, när dig jag öfvertala vill,
Jag eger insigt i de höga tingen,
Och konungars och länders öde ligger
Som solen klart och öppet för min blick,
Och åskans blixt jag för på mina läppar.

Philip (slår upp ögonen emot henne och betraktar henne med förvåning och rörelse).

Hvad föregår med mig? Är det en Gud
Som hjertat i mitt bröst förvandlar så?
— Hon ljuger ej, den rörande gestalten!
Nej! om af ett förtrollningssken jag bländas,
Så är det dock utaf en himmelsk makt.
Mitt hjerta säger: hon är sänd af Gud.

Johanna.

Han röres — han är rörd! Då har jag ej
Förgäfves bedt. Se, vredens åskmoln smälter
I klara tårar från hans panna ner.
Och ur hans ögon strålar frid — der bryter
En gylne sol af sköna känslor fram.
Nu bort med vapnen! trycken bröst mot bröst!
Han gråter — han är vunnen — han är vår.

(Svärdet och fanan sjunka ur hennes händer; hon skyndar emot honom med utbredda armar och omfamnar honom med häftighet. Dunois och La Hire låta svärden falla och skynda fram att omfamna honom. Täckelset faller.)

Tredje akten.

Konungens läger vid Chalons sur Marne.

Första scenen.

En sal i forntysk stil, med en dörr i fonden och en sidodörr. Till venster synes ett fönster.

Carl, Agnes Sorel, Dunois, La Hire, Du Chatel *och* **Chatillon.**

Carl (till Chatillon).

Han kommer! Som sin konung vill han mig
Erkänna, säger du, och hylla mig?

Chatillon.

Här, Sire! uti din egen stad Chalons
Vill hertigen, min furste, kasta sig
För dina fötter. Mig befalde han
Att som min kung och herre helsa dig.
Han följer mina spår, och nalkas redan.

Sorel.

Han kommer! Sköna, trefallt sälla dag!
Du bringar frid och glädje och försoning.

Chatillon.

Ja! med tvåhundra riddare han kommer.
Vid dina fötter böjer han sitt knä,
Men väntar, att du ej tillåter det
Och i din famn med vänskap honom sluter.

Carl.

Mitt hjerta längtar att få slå mot hans.

Chatillon.

Min hertig beder, att den gamla tvisten
Vid återseendet med intet ord
Må nämnas.

Carl.

Djupt i glömskans flod för evigt
Begrafven vare den förflutna tiden!
En bättre framtid blott vi blicka mot.

Chatillon.

Och drottning Isabeau i fredsfördraget
Blir innesluten, om hon sjelf så vill.

Carl.

Hon förer krig med mig, ej jag med henne;
Vår strid är slut, så snart hon ändar den.

Chatillon.

Tolf riddare gå för ditt ord i borgen?

Carl.

Och hvilken annan pant begär din herre?

Chatillon (med en blick på du Chatel).

Här, konung! ser jag någon stå, hvars åsyn
Den första helsningen förgifta kunde.
(Du Chatel går tigande bort.)

Carl.

Gå, Du Chatel! Tills Philip kan fördraga
Din anblick, må du hålla dig förborgad!
(Han följer honom med ögonen, skyndar efter och omfamnar honom.)
Du trogne vän; du ville för mitt lugn
En gång ju göra mycket mer än detta.
(Du Chatel går.)

Chatillon.

De andra punkterna stå här att läsa.
(Han öfverlemnar ett pergament.)

Carl (till en af Hofvet).

Gör det i ordning! Vi gå in på allt;
Ty för en vän är intet pris för dyrt.
Gå, Dunois! tag hundra riddersmän
Med dig att tåga hertigen till möte.
Låt alla tropparne med kransar prydas,
Att de må värdigt helsa sina bröder!
Må hela staden festligt smyckas ut,
Och alla klockor klingande förkunna,
Att Frankland och Burgund förenats åter!
(En page inkommer. Trompeter höras.)
Hör, hvad betyder väl trompetens klang?

Pagen.

Burgundiens hertig håller nu sitt intåg.

(Han går.)

Dunois (går med La Hire och Chatillon).

Välan! så skyndom då att möta honom.

Carl (till Sorel).

Du gråter, Agnes? Äfven jag är nära
Att sakna styrka för ett sådant möte.
Hur många offer måste icke falla,
Förrän vi fredligt kunde träffas åter?
Dock alla stormar lägga sig till slut;
De sena frukter mogna ock med tiden,
Och dagens ljus på nattens mörker följer.

En riddare (vid fönstret).

Knappt hertigen förmår att reda sig
Ur trängseln. De från hästen honom lyfta;
Hans mantel och hans sporrar kyssa de.

Carl.

Det är ett godsint folk, uti sin kärlek
Så häftigt, som i hatet. Huru snart
Förgäta de, att denne samme hertig
I striden deras barn och fäder slog!
Hvad är ett lif mot ögonblickets makt?
— Var lugn, min Agnes! Din för stora glädje
Kan ock ett törne blifva i hans hjerta;
Jag vill att intet här skall såra honom.

Andra scenen.

De förre. **Hertig Philip af Burgund, Dunois, La Hire, Chatillon** och **tre andra riddare,** *som åtfölja hertigen. Philip stannar nära ingången, konungen går mot honom, och Philip framträder närmare. I samma ögonblick som hertigen vill knäböja mottager konungen honom i sina armar. De burgundiska riddarne stå på venstra sidan, de andra till höger och furstarne i midten.*

Carl.

Ni öfverraskat oss. Vi annars ämnat
Att möta er; men ni har snabba hästar.

Philip.

De till min pligt mig förde.

(Han omfamnar Agnes Sorel och kysser henne på pannan.)

Om er tillgift
Jag ber, kusin! Det är vår herrerätt
I Arras; ingen skönhet kan förneka
En sådan sed.

Carl.

Man säger, att ert hof
Är kärleks rätta hem, en marknadsplats,
Der allt hvad skönt kan tänkas är att se.

Philip.

Vi äro ju ett handelsfolk, min konung!
Hvad kostligt under alla zoner växer
Vi ställa ut till skådande och njutning
På torget uti Brügg. Det högsta dock
Af jordisk rikedom är qvinnoskönhet.

Sorel.

Men qvinnotrohet är dock mera värd,
Fastän man icke finner den på torget.

Carl.

Ni står derför i dåligt rykte, frände!
Att ni föraktar qvinnans skönsta dygd.

Philip.

Det kätteriet straffar värst sig sjelf.
Väl er, min kung! Er hjertat tidigt lärde
Hvad sent jag lärt utaf ett stormigt lif.

(Till Sorel.)

Det säges, att ni edra ädelstenar
Uppoffrat, för att deraf smida vapen
Mot mig? Säg! är ni väl så krigiskt stämd?
Låg mitt förderf då er så ömt om hjertat?
Dock allt är godt igen, vår strid förbi;
Man återfinner hvad förloradt var —
Klenoderna ha ock tillrätta kommit.
Bestämda voro de till krig mot mig;
Tag dem utur min hand som fridens tecken!

(Han mottager af en riddare juvelskrinet och lemnar det öppet åt Agnes, som dervid utbrister i tårar

och träder åt sidan. Konungen bekämpar en djup rörelse, och alla kringstående betrakta under en spänd väntan de båda furstarne.

Philip (sedan han fästat sina blickar på hvar och en af de närvarande, kastar sig i konungens armar).

Min konung! O, min konung!
(I samma ögonblick skynda de burgundiska riddarne fram till Dunois och La Hire, hvilka alla omfamna hvarandra. De båda furstarne ligga länge stumma i hvarandras armar.)

Hur kunde
Jag någonsin förneka, hata er?

Carl.

Tyst! intet ord mer!

Philip.

Och en engelsk främling
Jag kunde kröna? Svära honom tro,
Och störta er, min konung, i förderfvet?

Carl.

Glöm det! allt är förlåtet, allt försonas
Af detta enda ögonblick. Det var
Ett öde blott, en olycksalig stjerna.

Philip (fattar konungens hand).

Men jag vill bättra det! Tro mig, jag skall det.
Allt hvad ni lidit skall er bersatt lifva,
Ert hela rike skall ni återvinna;
Ja! ingen enda by skall fattas der.

Carl.

Jag eger er. Jag ingen ovän fruktar.

Philip.

Tro mig! jag förde icke krig mot er
Med glädtigt hjerta. Om ni visste blott — —
Säg, hvarför sände ni ej *henne* till mig?
(Visande på Agnes Sorel.)
Jag hennes tårar icke stått imot!

Nu skola inga afgrundsmakter mera
Oss skilja då vi slutit bröst mot bröst.
Här har jag funnit nu min vallfartsort
Min irring slutas här vid detta hjerta.

Tredje scenen.

De förre. Johanna, *i harnesk, men utan hjelm, och med en krans i håret; sedan* **Du Chatel.**

Carl.

Du kommer som prestinna prydd, Johanna!
Att viga in förbundet, som du stiftat?

Philip.

Förfärlig jungfrun var på stridens fält —
Hur mild i dag omstrålar henne friden!

Johanna (blickar omkring sig).

Här många ädle riddare jag finner,
Och allas ögon glänsa klart af fröjd.
Nyss har jag likväl mött en enda sorgsen,
Som måste dölja sig när alla jubla.

Philip.

Och hvem är den, som så förbrutit sig,
Att om vår huldhet han förtvifla skulle?

Johanna.

Får han visa sig? Säg, att han får komma!
Gör din förtjenst fullkomlig! En försoning,
Som ej gör hjertat rent och fritt, är ingen.
En droppe hat, som uti glädjebägarn
Blir qvar, dess dryck till gift förvandla skall.
Så blodig oförrätt ej fins, att Philip
På denna sköna dag den ej förlåter!

Philip.

Ha! jag förstår dig.

Johanna.

Och du vill förlåta?
Du vill det hertig? Du Chatel, kom in!
(Hon öppnar dörren och inför Du Chatel, som blir stående på afstånd.)

Med alla sina fiender försonad
Är hertigen; han är det ock med dig.
(Du Chatel träder några steg närmare och söker att läsa i hertigens ögon.)

Philip.

Hvad gör du med mig? Vet du väl, Johanna!
Hvad du begär?

Johanna.

En ädelmodig herre
För alla gäster öppnar sina portar;
Han ingen glömmer, utesluter ingen.
Fritt såsom solen strålar öfver verlden,
För vän och ovän lyser nådens ljus.

Philip.

Ja! hon kan mig förmå till hvad hon vill;
Mitt hjerta är som vax i hennes händer.
— Kom, Du Chatel! Kom hit i mina armar
Jag er förlåter. O! min faders skugga!
Förtörnas ej, då jag med vänskap fattar
Den hand, som gaf dig döden!

Carl (till Johanna).

Höga jungfru!
Hur skall jag löna allt hvad du mig gjort?

Johanna.

Var alltid mensklig i din lycka, herre!
Som i din sorg du var. På ärans höjd
Förgät ej hvad en vän är värd i nöden;
Du har det nog i din förnedring lärt.
Förvägra åt den siste bland ditt folk
Ej rätt och nåd; ty utur herdekojan
Framkallades af Gud din räddarinna.
Förena skall du hela franska riket
Omkring din kungatron, och många leder
Af stora furstar stamma ned från dig.
De, som dig följa, skola högre glänsa
Än de, som burit spiran före dig;
Och blomstra skall din ätt, så länge den
I folkets hjerta kärlek sig bevarar.

Carl.

O säg, om anden dig det uppenbarar,

Skall det förbund, som vi i dag förnyat,
Ännu förena våra söners söner
Till sensta tid?

Johanna (efter någon tystnad).

I herrskare och kungar!
För tvedrägts-furien framför allt er vakten!
Ej väcken henne i sin hålas djup;
Ty, en gång vaken, sent hon somnar åter.
Hon alstrar fram en ätt, en slägt af jern;
Af hennes låga andra lågor tändas;
Begären ej att veta mer! Er glädjen
Åt det närvarande; en slöja må
Betäcka det tillkommande!

Sorel.

O jungfru!
Du läsa kan i djupet af mitt hjerta,
Och vet, om det till fåfäng höghet sträfvar;
Gif äfven mig ett glädjefullt orakel!

Johanna.

Mig visar anden verldens öden;
Ditt öde hvilar i ditt eget bröst.

Dunois.

Men säg hvad skall ditt eget öde bli?
Du höga jungfru, himlens älsklingsdotter!
För dig, som är så ren och from och helig,
Väl jordens skönsta lycka blommar?

Johanna.

Lyckan
Bor ofvan stjernorna i faderns sköte.

Carl.

Din lycka blir min omsorg hädanefter.
Ditt namn jag stort och härligt göra vill
I franska riket; salig skall du prisas
Af sensta slägter — och jag löftet fyller
I denna stund. — Fall ned på knä!
(Han drager svärdet och berör henne dermed.)
Stå upp,
Af ädel börd omstrålad! jag, din konung,
Upphöjer dig ur stoftet, der du föddes;

I grafven dina fäder adlar jag,
En lilja skall du föra i ditt vapen;
De ädlaste i landet är du lik;
Blott Valois' eget, konungsliga blod
Är ädlare än ditt. Bland mina store
Den störste af din hand sig hedrad finne!
En ädel make vill jag gifva dig.

Dunois (träder fram).

Mitt hjerta valde henne, då hon var
I ringa stånd ännu. Den nya äran
Ej ökar hennes dygder och min kärlek.
Inför min konung här jag räcker handen
Åt henne som min furstliga gemål,
Om hon en sådan lott mig värdig aktar.

Carl.

Oemotståndliga! Du hopar under
På under! Ja, nu tror jag, att för dig
Är ingenting omöjligt. Du besegrat
Det stolta hjerta, som all kärleks välde
Föraktat hittills.

La Hire (framträder).

Jungfruns skönsta prydnad
Är, om jag henne känner, blygsamheten.
Väl är hon den förnämsta hyllning värd;
Men hennes önskan sträfvar ej så högt;
Ett redligt hjertas trogna kärlek är
För henne nog — och sådan är den lott,
Som jag med denna hand vill bjuda henne.

Carl.

La Hire! du äfven? Två medtäflare,
I hjeltedygd och krigisk ära lika!
Skall du, som mina fiender försonar
Och frälsar riket, reta mot hvar ann
De tvänne bästa vänner som jag eger?
En blott, och ingen mer, kan ega henne;
Och hvar af dem är värd ett sådant pris.
Nu tala sjelf! ditt hjerta måste döma.

Sorel (träder närmare).

Den ädla jungfrun synes öfverraskad,
En blyg förvirring färgar hennes kind.

Må hon få tid att fråga sjelf sitt hjerta,
Att anförtro sig åt sin vän och lösa
Inseglet från sitt blygsamt slutna bröst!
Den stund nu kommen är, då äfven jag
Kan systerligt den stränga jungfrun nalkas
Och bjuda henne ett förtroligt hjerta.
Man låte oss först qvinligt öfvertänka
Det qvinliga, och tåligt man förbide
Hvad vi besluta skola.

Carl (i begrepp att gå).

Låt så vara!

Johanna.

Nej! icke så, min konung! Mina kinder
Ej färgades af någon blyg förvirring.
Jag har ej att den ädla frun förkunna
Ett ord, som jag för männer dölja bör.
Högt ärar mig de ädla herrars val;
Men icke öfvergaf jag mina hjordar
Att jaga efter verldslig höghets prakt.
Ej för att fläta myrtnar i mitt hår,
Jag lade an min tunga vapenrustning.
Nej! jag är kallad till ett annat verk,
Som blott den rena jungfrun kan fullborda.
Jag är en sköldmö åt den högste Guden,
Och ingen man kan ega mig som brud.

(Efter ett uppehåll.)

Nu anden vill, att jag för ut mitt värf.
Min herres hjessa är ej krönt ännu,
Den helga oljan än ej rört hans tinning;
Och konungsnamn ännu han icke bär.

Carl.

Vi äro ju på vägen re'n till Rheims.

Johanna.

Låt oss ej stilla stå! Din fiende
Är sysselsatt att stänga vägen dit;
Men trots hans härar för jag dig igenom.

Dunois.

Men när nu allt fullbordadt är till slut,
Och vi gått in i Rheims, af lagrar höljda,
Vill du väl då förunna mig — o jungfru?

Johanna.

Om himlen vill, att jag med seger krönt
Ur dessa dödens strider återvänder.
Så är mitt verk förrättadt — och herdinnan
I kungens borg ej mer att göra har.

Carl (fattar hennes hand).

Dig manar andens stämma nu, och kärlek
Uti det gudafylda bröstet tiger.
Men — tro mig! evigt han ej tiga skall.
Du, räddande, har tusen lyckliggjort;
Men med att lyckliggöra *en* du slutar!

Johanna.

Dauphin! är du vid himlens under trött,
Då deras redskap du förstöra vill
Och draga ned till jordens låga stoft
Den rena jungfru, som dig herren sände?
Klentrogne dödlige! I blinda hjertan!
Kring eder strålar himlens härlighet,
Dess under vecklas ut för edra ögon!
I skåden dock i mig en qvinna blott.
När klädde sig en qvinna i metall,
Att blanda sig i männers vilda strider?
Ve mig, om herrans hämndesvärd jag förde
Uti min hand och i ett fåfängt hjerta
Dock kärlek kände till en jordisk man!
Mig varit bättre då att aldrig födas!
Jag säger eder: talen så ej mer!
Då vredgas anden och sin låga släcker.
Blott blicken af en man, som mig begär,
Vanhelgar mig och kommer mig att fasa.

Carl.

Det fruktlöst är att henne öfvertala.

Johanna.

Befall, att man i krigstrompeten stöter!
Mitt hjerta ängslar detta stillestånd.
Jag vakna vill utur min hvilas slummer,
Och drifves mäktigt fram imot mitt öde
Att föra ut mitt anförtrodda värf.

Fjerde scenen.

De förre. En riddare *(uppträder).*

Carl.

Hvad är det?

Riddaren.

Fienden gått öfver Marne
Och ställer upp sin här till träffning.

Johanna (med hänryckning).

Strid!
Nu kastar själen af sig sina bojor!
Beväpnen er! Jag hären ordna vill!

(Hon skyndar ut.)

Carl.

La Hire, följ med! Vid portarna af Rheims
De låta mig än kämpa om min krona.

Dunois.

Dem eldar icke verkligt mod, det är
Ett hemskt försök af rasande förtviflan.

Carl.

Jag sjelf vill föra er på ärans väg;
Vid sjelfva murarne af kröningsstaden
Tillkämpa mig min krona. Nu, min Agnes!
Din riddare dig säger sitt farväl!

Sorel (omfamnar honom).

Jag gråter ej, jag darrar ej för dig;
Min tro förtröstar på de högre makter.
Så många dyra panter af sin nåd
Ej himlen gaf, att oss till slut bedröfva.
Mitt hjerta säger mig, att segerkrönt
I Rheims jag skall dig återfinna.

(Trompeterna klinga med djerfva toner, hvilka, under förvandlingen, öfvergå till ett vildt krigstummel. Orkestern faller in, då scenen är ombytt, och beledsagas af krigiska instrumenter bakom scenen.)

Mel *latsen förvandlas till en fri nejd, begränsad af träd.*
Och *n ser, under musiken, soldater hastigt tåga förbi*
Vill *dden.*

Femte scenen.

Talbot, *stödjande sig vid* **Fastolf**, *och strax derefter* **Lionel**

Talbot.

Här sätten ned mig under dessa träd!
Begifven er till drabbningen tillbaka;
Jag ingen hjelp behöfver för att dö.

Fastolf.

Olyckliga och fasansfulla dag!

(Lionel uppträder.)

En sorglig syn er möter, Lionel!
Fältherren, dödligt sårad, ligger här.

Lionel.

Det Gud förbjude! Ädle lord, stå upp!
Nu är ej tid att mattad sjunka neder.
Vik ej för döden; men med mäktig vilja
Befall naturen, att hon lefva skall.

Talbot.

Förgäfves! kommen är den ödets dag,
Som störta skall vår tron i franska riket;
Förgäfves jag det yttersta försökt
Att med förtviflad strid den uppehålla.
Af blixten splittrad ligger jag nu här,
För att ej mer stå upp. Rheims är förloradt;
Fort! rädden dock åtminstone Paris!

Lionel.

Paris med Dauphin redan sig förlikt,
Som oss ett ilbud nyss förkunnat har.

Talbot (sliter förbindningen från sina sår).

Så strömmen ut, I blodets källor strömmen;
Ty jag är trött vid solens ljus.

Lionel.

Jag kan ej dröja. — Fastolf, fältherren för
Till något säkert ställe; ty vi kunna
Ej länge hålla oss på denna post.
De våra fly ju re'n på alla sidor;
Oemotståndlig tränger flickan fram —

Talbot.

Du segrar, dårskap, du! och jag går under.
Med dumheten förgäfves gudar kämpa.
Förnuft! du heliga och ljusa dotter
Af himmelsk vishet, du, som grundat har
Verldsbygnaden, och stjernsystemet styr,
Hvem är du väl, om du, vid svansen bunden
Af vantrons rasande och blinda häst,
Vanmäktigt ropande, med öppna ögon
I afgrundsdjupets hvirfvel störta måste?
Förbannad vare den, som spilt sitt lif
På något stort och värdigt, skapat planer
Med vis beräkning! Alla narrars konung
Beherskar verlden —

Lionel.

Herre! ni har qvar
Få ögonblick att lefva blott — dem helga
Åt eder skapare!

Talbot.

Om vi, som tappre,
Af andra tappre öfvervunne blifvit,
Vi kunna trösta oss med lifvets öde,
Som, ständigt vexlande, sin kula svänger —
Men falla för ett sådant gyckelspel?
Var vårt allvarligt mödosamma lif
Ej någon bättre utgång värdt än denna?

Lionel (räcker honom handen).

Farväl, Mylord! En gärd af bittra tårar
Jag redligt, efter stridens slut, er egnar,
Om bland de lefvande jag är; men nu
Mig kallar ödet, som på krigets fält
Än håller dom och skakar sina lotter.
Uti en annan verld vi träffas åter;
För evig vänskap saknaden är kort.

(Han går.)

Talbot.

Snart är det nu förbi. Åt jorden ger jag,
At solen ger jag åter de atomer,
Som samlat sig i mig till fröjd och smärta —
Och af den mäktige och store Talbot,
Som med sitt hjelterykte fylde verlden,

Ej mer blir öfrigt än en handfull stoft.
Så menniskan förgår; den enda vinst
Vi föra med oss utur lifvets kamp,
Det är vår insigt i det tomma *intet*,
Och innerligt förakt för allt hvad härligt
Och stort oss syntes eller önskansvärdt.

Sjette scenen.

De förre. Carl, Philip af Burgund, Dunois, Du Chatel *och* **soldater** *uppträda.*

Philip.

Vi tagit skansen in med storm.

Dunois.

Vi segrat.

Carl (blir varse Talbot).

Se, hvem är han, som der från solens ljus
Ett ofrivilligt, dystert afsked tager?
Hans rustning vitnar om en utmärkt man!
Gån, hjelpen honom, om han räddas kan!
(Soldater af konungens följe gå fram mot Talbot.)

Fastolf.

Tillbaka! hysen aktning för den döde,
Som I ej nalkas vågat, när han lefde!

Philip.

Hvad ser jag? Talbot ligger i sitt blod!
(Han går fram till Talbot, som fäster på honom en stel blick och dör.)

Fastolf.

Burgund! vik hädan! Hjeltens sista blick
Må ej förgiftas af förrädarns åsyn.

Dunois.

Oböjlige och fruktansvärde Talbot!
Är du belåten med så litet rum?
Och hela franska jorden kunde icke
För dina jette-önskningar förslå.
Nu först jag helsar er som konung, Sire
Ty kronan darrade på edert hufvud,
Så länge denna kropp en ande hyste.

Carl (sedan han stillatigand betraktat den döde).

En högre hand än vår har honom fält,
På franska jorden ligger han, som hjelten
Uppå sin sköld, den han ej lemna ville.
För honom bort!

(Soldater upplyfta Talbots lik och bortbära det.

Frid vare med hans stoft!
En värdig minnesvård jag reser honom,
I medelpunkten af det franska riket,
Der han förblödde, må hans ben få ro.
Så långt som han, än ingen ovän trängde —
Hans grafskrift vare rummet, der han hvilar!

Fastolf (öfverlemnar sitt svärd).

Sire! jag är nu er fånge.

Carl (återger honom svärdet).

Icke så!
Nej! kriget ock den froma pligten vördar.
Till grafven, fri, ni följe eder herre!
Men skynda, Du Chatel! Min Agnes bäfvar,
Befria henne från sin grymma fruktan,
Förkunna, att vi lefva, att vi segrat,
Och för den dyra i triumf till Rheims!

(Du Chatel går.

Sjunde scenen.

De förre. La Hire *uppträder.*

Dunois.

La Hire! hvar är Johanna?

La Hire.

Så *jag* frågar!
Vid eder sida såg jag henne fäkta.

Dunois.

Af eder arm jag trodde henne skyddad,
Då jag till kungens hjelp begaf mig bort. —
Ve oss! hvar är hon? Intet godt jag anar.
Kom, skyndom att befria henne! Kanske
Har modets eld för vida henne fört,

Och hon nu kämpar ensam, innesluten
Af fienden — och faller —

Carl.

Rädden henne
Fort! skynden!

La Hire.

Jag er följer!

Philip.

Följom, alla!
(De skynda bort.)

En annan ödslig trakt af slagfältet. I fonden synes tornen af Rheims. Det är natt.

Åttonde scenen.

En riddare *i alldeles svart rustning, med slutet visir.* **Johanna** *förföljer honom fram till förgrunden, der han stannar och väntar henne.*

Johanna.

Arglistige! nu känner jag ditt svek.
Bedrägligt har du, genom låtsad flykt,
Från stridens fält mig lockat, och dermed
Från döden mången Englands son befriat;
Men här till slut förderfvet väntar dig.

Svarte riddaren.

Hvi följer du med sådant raseri
Hvart steg jag tager? Vet likväl, att mig
Blef ej bestämdt att falla för din hand.

Johanna.

Du är mig i mitt hjertas djup förhatlig,
Som natten sjelf hvars mörka färg du bär,
Oöfvervinnerlig, en längtan bjuder
Min hand att skilja dig från dagens ljus.
Hvem är du? Öppna ditt visir! — Om jag
Ej sett hur Talbot stupade i striden,
Så sade jag, du vore Talbot sjelf.

Svarte riddaren.

Hvad? Tiger i ditt bröst profetens stämma?

Johanna.

Hon talar högt, i djupet af min själ,
Att något hemskt och vidrigt är mig nära.

Svarte riddaren.

Johanna d'Arc! till portarne af Rheims
Du sväfvar fram på segerns snabba vingar,
Var nöjd med denna ära! Hemförlofva
Nu lyckan, som dig slafviskt tjenat har,
Förrän hon sjelf befriar sig. Hon hatar
Den dygd, som trohet näms af stoftets barn,
Och ingen dödlig tjenar hon till ändan.

Johanna.

Hvi bjuder du mig, midt i segerns lopp,
Att stilla stå, och öfverge mitt verk?
Jag för det ut. Jag fylla skall mitt löfte.

Svarte riddaren.

Dig, mäktiga! kan intet stå imot.
Du segrar alltid. Gå dock icke mer
I någon strid härefter! Lyd min varning!

Johanna.

Jag lägger svärdet ej ur mina händer,
Förrän det stolta England kufvadt är.

Svarte riddaren.

Se dit! der ser du Rheims med sina torn,
Din banas mål och slut — der skådar du
Den höga dômens hvalf i natten blänka.
Der, jungfru! i triumf du tågar in,
Din konung kröner och ditt löfte fyller.
— Vänd om! Gå ej der inom! Lyd min varning!

Johanna.

Hvem är du, falske, med din dubbla tunga,
Som vill förskräcka och förvirra mig?
Hvi söker du att med ett falskt orakel
Bedraga mig?

(Den svarte riddaren vill gå bort, men hon träder honom i vägen.)

Nej! stanna, och besvara
Min fråga, eller dö för mina händer!

(Hon lyfter svärdet öfver honom, för att hugga till.)

Svarte riddaren (vidrör henne med handen. Hon blir stående orörlig).

Hvad dödligt är, du döda kan.
(Blixt och åskslag. Riddaren sjunker i jorden.)

Johanna (står i början förvånad, men samlar sig snart åter).

Det var
Ej något lefvande. En gyckelbild
Från afgrundsdjupet sänd, en lögnens ande,
Att fresta mig och att mitt hjerta skaka.
Hvem fruktar *jag*, med herrans svärd beväpnad?
Jag segrande min bana sluta skall.
Om alla afgrundsandar kring mig sväfva,
Jag skall ej fälla modet och ej bäfva!
(Hon ämnar gå.)

Nionde scenen.

Johanna, Lionel *uppträder.*

Lionel.

Fördömda! rusta dig till strid. Ej båda
Vi vika lefvande från detta rum,
Vet, den dig manar, heter Lionel,
Af furstarne den siste i vår här,
Och denna arm är ännu obesegrad.
(Han tränger fram mot henne. Efter en kort fäktning, slår hon svärdet ur hans hand.)
Trolösa lycka! *(Han brottas med henne.)*

Johanna (griper honom baktill i hjelmbusken och rycker med häftighet ner hans hjelm, så att hans anlete blottas. Hon drager sitt svärd.)

Lid hvad sjelf du sökt!
Den helga jungfrun genom mig dig offrar.
(I detta ögonblick ser hon honom i ansigtet. Hans åsyn betager henne, hon blir stående orörlig och låter armen långsamt sjunka.)

Lionel.

Hvi dröjer du att gifva dödens hugg?
Du tog min ära, tag också mitt lif;
Jag är uti din hand och vill ej skonas.
(Hon ger honom med handen ett tecken att aflägsna s
Jag skulle fly? Och hafva dig att tacka
För lifvet? Nej! långt hellre då jag dör.

Johanna (med bortvändt ansig

Var tyst! jag intet veta vill derom,
Att i min makt ditt lif var öfverlemnadt.

Lionel.

Jag hatar dig; jag hatar ock din skänk.
Jag vill ej skonas. Skynda, döda den,
Som afskyr dig och som dig döda ville.

Johanna.

döda mig — och fly!

Lionel.

Hvad nu?

Johanna (döljer sitt ansigte).

Ve mig!

Lionel (går henne närmare).

Det sägs, du dödar alla engelsmän,
Som du i striden öfvervann. Säg, hvarför
Nu skona mig?

Johanna (lyfter hastigt svärdet öf ver honom, men låte det åter sjunka, då hon ser honom i ansigtet)

Ack! helga jungfru!

Lionel.

Nämn ej
Den heliga! Ty icke hon, ej himlen
Har någon del i dig.

Johanna (i den häftigaste rörelse).

Hvad har jag gjort?
Jag brutit har min ed, mitt dyra löfte!
(Hon vrider händerna i förtviflan.)

Lionel (betraktar henne med deltagande och kommer närmare).

Olyckliga, hvad jag beklagar dig!
Du rör mig; du har öfvat ädelmod
Mot mig allena. Ren jag känner hatet
Försvinna; jag tar del uti ditt öde.
Hvem är du? Hvadan kommer du?

Johanna.

Fort! fly!

Lionel.

Din ungdom och din skönhet mig beveka.
Din åsyn ljuft betar min själ. Jag vill
Dig rädda, jungfru! Säg, hur kan jag det?
Kom, kom! Förneka denna fasansfulla
Förbindelse! Lägg från dig dessa vapen!

Johanna.

Jag är ovärdig att dem föra.

Lionel.

Kasta
Dem från dig fort, och följ mig!

Johanna (med fasa).

Följa dig?

Lionel.

Du räddas kan; jag räddar dig; men kom!
En häftig smärta för din skull mig fattar;
Jag brinner af begär att rädda dig.
(*Han griper hennes arm.*)

Johanna.

Ren nalkas Dunois. — De söka mig;
Om de dig finna — —

Lionel.

Jag beskyddar dig.

Johanna.

Jag dör, om du för deras händer faller.

Lionel.

Är jag dig kär?

Johanna.

O! alla himlens helgon!

Lionel.

Skall jag dig återse? *När* får jag se dig!

Johanna.

Nej! aldrig!

Lionel.

Detta svärd till pant, att jag
Dig återser! (*Han rycker af henne svärdet.*)

Johanna.

Hvad, djerfve, vågar du?

Lionel.

Nu viker jag; men snart jag ser dig åter.
(*Han går.*)

Tionde scenen.

Johanna, Dunois och **La Hire.**

La Hire.

Hon lefver! det är hon!

Dunois.

Var trygg, Johanna!
Du ser omkring dig dina trogna vänner.

La Hire.

Flyr Lionel ej der?

Dunois.

Låt honom fly!
Johanna! segern våra fanor följer.
Rheims öppnar sina portar. Folket strömmar
Med glädjerop och jubel mot sin konung.

La Hire.

Hvad kommer henne vid? Hon bleknar — sjunker.
(*Johanna svindlar och vill falla.*)

Dunois.

Hon sårad är. Lös hennes pansar upp!
Det är i armen; såret lindrigt är.

La Hire.

Det flyter blod!

Johanna.

Ja! låt det ymnigt flöda,
Att med dess ström mitt lif förrinna må!
(Hon ligger vanmäktig i La Hires armar. Täckelset faller.)

Fjerde akten.

En festligt smyckad, götisk portik, med utsigt öfver Rheims. Bakom scenen höres musik af flöjter och hoboer.

Första scenen.

Johanna (allena).

Ren krigets stormar tystna; svärdet hvilar;
På blodig härnad följer sång och dans.
Kring gatorna det glada folket ilar,
Och templet smyckas ut i festlig glans.
Triumfens fröjd ur gröna portar smilar;
Kring pelarna man flätar fridens krans.
Det vida Rheims ej rymmer alla gäster,
Som strömmat hit att skåda dagens fester.

En enda fröjd med helig låga bränner,
En enda tanke lifvar hvarje bröst.
Nu fiender förvandla sig till vänner;
Allt lyssnar här till *en* förtjusnings röst.
Hvar en, som sig till Frankers stam bekänner,
Ser i sitt namn sin stolthet och sin tröst.
Föryngrad glans omger den gamla tronen,
Och franska folket hyllar kungasonen.

Dock mig, som skapade allt detta sköna,
Mig denna högtid ingen fröjd beskär;
Ej denna prakt, ej dessa kransar gröna;
Mitt hjerta omvändt och förvandladt är.
Den, som allen dess suckar kan belöna,
I Brittens läger bor; *min* fröjd är der.

Jag måste fly, fly, och mitt anlet hölja —
O! kunde jag mitt hjertas skuld fördölja!

Hvem? Jag? Jag bilden af en man
Uti mitt rena hjerta bära?
Af himlen sänd, jag likväl kan
En jordisk kärlekslåga nära?
Jag, som vårt rike frälsat har,
Som herrans segerjungfru var,
För fosterlandets ovän brinna?
Och ren, att dig förkrossa, qvinna!
Ej himlens ljungeld nederfar!
(Musiken bakom scenen öfvergår i en smältande melodi.)

Ve, o ve mig! hvilka toner!
Hvad de tjusa mildt mitt bröst!
Hvar och en *hans* bild mig målar,
Återklingar skönt hans röst,
O! att stridens storm mig fattat!
Spjuten susade omkring mig!
Der, bland slagne kämpars blod,
Återfann jag väl mitt mod.
Dessa röster, dessa toner,
Hur förföra de min själ!
Hvarje kraft uti mitt hjerta
Lösa de till ljuflig smärta,
Smälta de i längtans tårar.
(Efter ett uppehåll, lifligare.)

Och kunde jag väl döda honom, när
Jag såg uti hans öga? — Döda honom?
Förr stålet jag i eget hjerta tryckt.
Och var jag brottslig, då jag mensklig var?
Och är medlidandet en synd?... Hvad? Hörde
Du ock barmhertighetens milda röst,
När i de andras bröst du svärdet stötte?
Arglistiga och falska hjerta, tyst!
Du ljuger inför ljusets tron — Ack, nej!
Dig dref medlidsamhetens stämma ej.
(Flöjterna höras åter. Hon nedsjunker i ett stilla svårmod.)

Fromma staf! o, att jag aldrig
För ett svärd försakat dig!
Helga ek! att dina grenar
Aldrig susat öfver mig!

Att du aldrig mött mitt öga,
Himladrottning! — Tag igen,
Bär din krona sjelf, du höga!
Jag kan ej förtjena den.

Vill din allmakt du förklara,
Låt serafer nederfara,
Strålande i ljusets skrud!
Dina englar sänd som bud,
Dem ej sinligheten dårar,
Som ej känslor ha och tårar!
Välj dertill ej stoftets träl,
Ej herdinnans veka själ!

Kungars tvister mig ej röra,
Icke stridens qval och fröjd.
Menlös dref jag mina hjordar
På det stilla bergets höjd.
Ur min oskuld du mig ryckte
In i gylne kungasal,
Och i skuldens famn mig tryckte —
Det var ej mitt eget val.

Andra scenen.

Johanna, Agnes Sorel.

Sorel

(kommer i liflig rörelse. Då hon blir Johanna varse, skyndar hon fram och faller henne om halsen. Hastigt besinnar hon sig, släpper henne och nedfaller på knä vid hennes fötter).

Nej! icke så! — I stoftet här —

Johanna (vill upplyfta henne).

Stå upp!
Hvad är det? — Du förgäter dig och mig.

Sorel.

Nej! låt mig vara! blott ett öfvermått
Af glädje kastar mig för dina fötter.
För Gud jag måste gjuta ut mitt hjerta,
Och den osynlige i dig jag vördar.
Du är en engel, som min herre fört
Till Rheims, och här med kronan honom kröner.

Hvad jag ej drömt att skåda, uppfyldt är.
Det stolta kröningståget snart begynner,
Ren konungen är prydd med festlig skrud,
Och rikets pärer sig församlat alla,
Att ståtligt bära konungens regalier.
I katedralen strömmar folket in,
Och glada sånger ljuda, klockor klinga —
O! jag förmår ej bära denna fröjd!

(Johanna lyfter henne sakta upp. Agnes Sorel gör ett kort uppehåll, under det hon nära betraktar Johannas ansigte.)

Men *du* förblifver allvarsam och sträng,
Du skapar lyckan, utan att den dela.
Ditt bröst är kallt, du känner ej vår glädje.
Du skådat himlens härlighet, o jungfru!
Och ingen jordisk fröjd ditt hjerta når.

(Johanna fattar häftigt hennes hand; men låter den genast åter falla.)

Lägg af dig denna rustning! Kärlek fruktar
Att nalkas detta stålbetäckta bröst.
En qvinna blif, och du skall kärlek känna.

Johanna.

O Agnes! säg, hvad fordrar du af mig?

Sorel.

Dig älskar Dunois. Hans ädla hjerta,
För äran öppet blott och hjeltedygd,
För dig af ren och helig känsla glöder.
O! det är skönt att älskas af en hjelte;
Men skönare ändå att honom älska.

(Johanna vänder sig bort med afsky.)

Du hatar honom! Nej! du kan ej älska —
Ty huru kunde du väl hata honom?
Man hatar endast den, som oss beröfvar
Den älskade — och du? Du älskar ingen!
Ditt hjerta är så lugnt. Ack! om det kände —

Johanna.

Begråt mitt öde och beklaga mig!

Sorel.

Hvad kan väl fattas dig uti din lycka?
Du har ditt löfte fylt; vårt land är fritt;
I kröningsstaden in du fört din konung,

Af seger krönt, och kämpat dig till ära.
Med hyllning följer dig ett lyckligt folk;
Från alla tungor strömmar ut ditt lof,
På denna högtid du gudinnan är.
Och kungen sjelf, af gylne kronan smyckad,
Ej strålar skönare än du.

Johanna.

O! kunde
Jag djupt förborga mig i jordens sköte!

Sorel.

Hvad är det? Hvad du talar sällsamt nu!
Hvem kan väl våga fritt se upp i dag,
Om du så der slår dina ögon neder?
Jag må väl rodna, jag, som känner mig
Så liten inför dig och ej kan lyfta
Mig till din höghet och din hjeltestyrka!
Ja! jag vill yppa dig min hela svaghet.
Ej fosterlandets ära, icke tronens
Förökta glans och folkets segerfröjd
Kan sysselsätta detta svaga hjerta.
En enda varelse det fyller upp;
Det har blott rum för denna enda känsla.
Han är den dyrkade, *hans* namn välsignas;
För *honom* folket dessa blommor strör;
Och han är *min*, min älskade han är.

Johanna.

O! du är lycklig! Du lycksalig är!
Der alla älska, äfven du får älska;
Du får ditt hjerta yppa, tala ut
För verldens öron hela din förtjusning!
Din kärleks fest är denna landets högtid;
Och denna flod af menniskor, som svallar
Och brusar inom dessa höga murar,
Din känsla delar och förklarar den.
Dig hylla de; dig fläta de sin krans.
Med dina folkets fröjder sammanfalla;
Du älskar solen, som bestrålar alla,
Och hvad du ser, är blott din kärleks glans!

Sorel (faller henne om halsen).

O! du förtjusar mig, du mig förstår!
Jag har dig missförstått; du älska kan,

Och hvad jag känner, skönt du tolkat har.
Mitt hjerta, fritt från fruktan och från tvifvel,
Med tillförsigt kan sluta sig till ditt.

Johanna (sliter sig med häftighet ur hennes armar).

Vänd dig ifrån mig! Fly mig, och besmitta
Dig icke med mitt pestuppfylda granskap!
Var lycklig, du! — Låt mig i nattens djup
Min sorg, min nesa och förtviflan dölja!

(Sorel går.)

Tredje scenen.

Johanna, Dunois, Du Chatel *och* **La Hire** *med Johannas fana.*

Dunois.

Dig söka vi, Johanna! Allt är färdigt,
Och konungen oss sänder; ty han vill,
Att du skall bära fanan framför honom;
Till fursteleden skall du sluta dig,
Och närmast kungen är din plats i tåget;
Ty han förnekar ej, och hela verlden
Bevitna skall, att ensam dig tillhör
Hans tacksamhet och kröningsdagens ära.

La Hire.

Och här är fanan. Tag den, ädla jungfru!
Ty furstarne och folket vänta dig.

Johanna.

Jag tåga framför honom? — Bära fanan?

Dunois.

Hvem annars passar det? Och hvilken annan
Är värdig nog att helgedomen bära?
Du henne svängt i striden; bär den nu
Med fröjd i dag på fridens blomsterväg!

(*La Hire räcker henne fanan. Hon bäfvar med rysning för den tillbaka.*)

Johanna.

Bort! bort med henne!

La Hire.

För din egen fana

Hvi syns du så förskräckt? — Betrakta henne!
(Han utvecklar fanan.)
Det är den samma som du fört med seger
På äråns bana! Ser du himlens drottning,
Som svåfvar fram utöfver jordens glob:
Den bild du såg på helga moderns fana!

Johanna (med fasa betraktande fanan).

Hon är det! Ja, hon sjelf! Så såg jag henne. —
Se, hur hon blickar! Hur hon rynkar pannan!
Se, huru vreden ljungar ur dess öga!
O, fruktansvärda, kommer du att straffa?
Förkrossa, straffa mig! Tag dina blixtar
Och låt dem störta ned på detta hufvud!
Jag brottslig är; jag brutit mitt förbund;
Ditt helga namn jag förolämpat har.

Dunois.

Ve oss! Hvad menar hon? Ett rysligt tal!

La Hire (till Du Chatel).

Förstår ni väl hvad detta kan betyda?

Du Chatel.

Jag ser blott hvad jag ser. Jag länge sedan
Har fruktat det.

Dunois.

Hvad har ni fruktat? Säg!

Du Chatel.

Jag tänker; men jag tiger. Gifve Gud,
Att allt var väl förbi och kungen krönt!

La Hire.

Hvad? Har den fasa, som från denna fana
Gick ut, nu vändt sig mot dig sjelf tillbaka?
Låt Britterna för detta tecken darra!
För fienderna är det fruktansvärdt,
Men fullt af nåd för alla landets trogna.

Johanna.

Du talar rätt! Det gynnar sina trogna;
För fienderna är det fruktansvärdt.
(Man hör kröningsmarschen.)

Dunois.

Tag fanan! Kröningståget ren begyns,
Och intet ögonblick är att förlora.

(*De påtvinga henne fanan; hon fattar den, efter häftigt motstånd, och går. De andra följa henne.*)

Skådeplatsen förvandlas till en öppen plats framför domkyrkan i Rheims.

Fjerde scenen.

Åskådare *uppfylla bakgrunden. Derifrån framkomma* **Bertrand, Claude Marie** *och* **Etienne;** *derefter äfven* **Margot** *och* **Louison.** *Kröningsmarschen höres ljuda på afstånd.*

Bertrand.

Hör der musiken, hör! De nalkas redan.
Hvad är nu bäst? Att stiga på altanen,
Att vi må allt få skåda, eller tränga
Oss genom folket till en bättre plats?

Etienne.

Vi komma ej igenom. Alla gator
Af folk till häst och fot ren fylda äro.
Nej! låt oss ställa oss vid väggen der.
Här kunna vi beqvämt betrakta tåget,
Ty det går här förbi.

Claude Marie

Ack! det ser ut
Som halfva franska folket här sig samlat!
Så mäktig strömmen är, att äfven vi
Från Lothringen förts hit!

Bertrand.

Hvem kan väl sitta
Uti sin vrå, med händerna i kors,
När något stort i fosterlandet timar?
Det har ock kostat både svett och blod,
Förrn kronan kom uppå sitt rätta hufvud!
Den konung, som är *vår* och är den rätte,
Och som vi kronan gifva, skall ej sämre
Ledsagad bli, än den pariserfolket
Har krönt i Saint Denis! Den är ej väl

För landet sinnad, som i dag blir borta
Och ej med glädje ropar: lefve kungen!
Nu gifven akt! Der kommer kröningståget.

Femte scenen.

Flöjtblåsare *och* **hoboister** *öppna tåget, och presterskapet träder ut ur kyrkan.* **Barn** *följa derefter, i hvita kläder och med gröna qvistar i händerna; bakom dem* **tvänne härolder. Magistratspersoner** *i sin skrud. Derpå* **två marskalkar** *med staf,* **hertigen af Burgund** *med svärdet,* **Dunois** *med spiran, andra* **pärer** *med kronan, riksäpplet och rättvisans staf; andra med offergåfvor; bakom dessa,* **riddare** *i ordensdrägt,* **chorgossar** *med rökelsekar,* **två biskopar** *med oljehornet;* **ärkebiskopen** *med krucifixet; honom följer* **Johanna** *med fanan. Hon går med nedsänkt hufvud och osäkra steg; Systrarna gifva vid hennes åsyn tecken till förvåning och glädje. Efter henne kommer* **konungen** *under en tronhimmel, som bäres af* **fyra baroner, hoffolk** *följer, och* **soldater** *sluta tåget. När tåget hunnit in i kyrkan, tystnar marschen.*

Sjette scenen.

Bertrand, Claude Marie, Etienne, Margot *och* **Louison.**

Margot.

Såg du vår syster?

Claude Marie.

Hon i gylne harnesk,
Som framför konungen med fanan gick?

Margot.

Ja! det vår syster var; det var Johanna.

Louison.

Hon kände ej igen oss, visste ej,
Att hennes systrar stodo henne nära.
Hon såg mot jorden och var mycket blek,
Hon darrade vid hvarje steg med fanan —
Jag blef ej glad, när jag vår syster såg.

Margot.

Nu har vår faders dröm besannat sig,
Att vi i Rheims för henne niga skulle.
Här ha vi kyrkan, som vår fader såg
I drömmen; allt är uppfyldt redan.

Louison.

Kom!
Nu ha vi sett Johanna; låt oss vända
Tillbaka till vår by!

Margot.

Hvad? innan vi
På henne helsat, talt ett ord med henne?

Louison.

Hon hör ej mer till oss; hos furstar, kungar
Är hennes plats. Hvad äro vi mot henne,
Att vi oss tränga fram till hennes glans?
Hon var oss främmande i fadershuset!

Margot.

Kan hon förakta oss och blygas för oss?

Bertrand.

Ej sjelfva konungen föraktar oss;
Han helsade så vänligt på de lägsta.
Hon må nu hafva stigit än så högt,
Så är dock kungen större.
(*Trompeter och pukor höras ur kyrkan.*)

Claude Marie.

Fort! till kyrkan!
(*De skynda fram till fonden, der de förlora sig bland folket.*)

Sjunde scenen.

Thibaut *kommer, svartklädd.* **Raimond** *följer och vill hålla honom tillbaka. Korsång. Folket ligger på knä.*

Raimond.

Nej, vänta, fader Thibaut! Gå ej in
I trängseln! Här blott glada menskor finnas,
Och eder sorg skall störa denna fest.
Kom! låt oss fly, i största hast, ur staden!

Thibaut.

Såg du mitt arma barn? Såg, har du noga
Betraktat henne?

Raimond.

Ack! jag ber er, kom!

Thibaut.

Och såg du, hur hon vacklade på stegen?
Och hur förstörd hon syntes och hur blek?
Den olycksaliga sitt tillstånd känner,
Och stunden inne är att rädda henne;
Jag vill begagna den. (*Han vill gå.*)

Raimond.

Hvad vill ni göra?

Thibaut.

Jag öfverraska vill och störta henne
Ifrån sin falska lyckas höjd; med våld
Jag henne återföra vill till Gud,
Som hon förnekat.

Raimond.

Ack! betänk er väl!
Ni störtar i förderf ert eget barn —

Thibaut.

Ja! hennes kropp må dö, blott själen lefver.
(*Johanna rusar ut ur kyrkan, utan sin fana. Folket tränger på, tillbeder henne och kysser hennes kläder. Hon blir uppehållen af trängseln i fonden.*)
Hon kommer! Det är hon! — Hon störtar ut;
Hon drifs ur helgedomen af sin ångest.
Det är den högstes dom, som öfver henne
Förkunnas, detta ögonblick —

Raimond.

Farväl!
Och fordra ej, att jag er längre följer!
Hit kom jag full af hopp; nu full af smärta
Jag återvänder; jag er dotter sett,
Och finner, att hon är för mig förlorad.
(*Han går. Thibaut aflägsnar sig på den motsatta sidan.*)

Åttonde scenen.

Johanna. *Derefter* **Margot** *och* **Louison,** *och sedan* **Claude Marie, Etienne** *och* **Bertrand.**

Johanna (har gjort sig lös ur folkmängden och framträder).

Jag kan ej dröja, — andar jaga mig,
Som åskans dunder ljuda orgelns toner,
Och templets hvalf mig hotar att förkrossa;
Jag måste söka himlens fria rymd!
Jag fanan lemnat qvar i helgedomen,
Och aldrig mer jag rör den med min hand.
Det tyckes mig, att mina kära systrar,
Margot och Louison, som i en dröm,
Jag skymta såg förbi mig — Ack! det var
En villa och en tom inbillning blott!
De äro fjerran; jag kan dem ej hinna,
Och ej min barndom och min oskuld mer.

Margot (framträder).

Hon är det, hon, Johanna —

Louison (springer emot henne)

O, min syster!

Johanna.

Det var då ingen dröm — jag har er båda,
Min Margot, dig, och dig, min Louison!
Här, i den kalla, menskorika öknen
Jag sluter mig till trogna systrars bröst.

Margot.

Hon känner oss ännu, vår goda syster.

Johanna.

Och eder kärlek fört er hit till mig,
Så långt, så långt! och I förtörnens icke,
Att utan afsked jag er öfvergaf?

Louison.

Guds skickelse dig förde ut i verlden.

Margot.

Ditt rykte, som kring hela landet löper,

Och som ditt namn på allas läppar för,
Har ock uti vår stilla by oss manat
Att komma hit till denna sköna fest.
Vi komma för att se din härlighet;
Vi äro ej allena.

Johanna.

Ack, min far —
Hvar är han? Hvarför syns han icke? Säg!

Margot.

Vår far är icke med.

Johanna.

Han är ej här?
Han vill ej se sitt barn! Har han ej skickat
Mig sin välsignelse igenom er?

Louison.

Han vet ej, att vi äro här.

Johanna.

Han vet ej?
Och hvarför icke? Hvarför stån I så
Förlägna och med ögat sänkt mot jorden?
Hvar är min far? O! sägen det, jag ber!

Margot.

Allt sedan du gick bort —

Louison (vinkar å henne).

Margot!

Margot.

Vår far
I svårmod fallit.

Johanna.

Svårmod?

Louison.

Trösta dig!
Du vet hur full af aningar han varit.
Den gamle nog skall gifva sig tillfreds,
När vi berätta, att du lycklig är.

Margot.

Du är väl lycklig? Ja! det är du säkert,
Då du så mycken ära njuter.

Johanna.

Ja!
Jag är det nu, när er jag återser,
Och eder stämma hör, det kära ljudet,
Och tänker på min faders gröna ängar.
Ack! då jag hjorden dref på våra berg,
Då var jag lycklig som i paradiset!
Kan jag ej blifva det ännu en gång?
(Hon gömmer sitt ansigte vid Louisons bröst. Claude Marie, Etienne och Bertrand visa sig, men stanna blyga på afstånd.)

Margot.

Kom fram, Etienne! kom, Bertrand! — Claude Marie!
Vår syster är ej stolt; hon är så mild
Och talar vänligare nu, än fordom,
Då hon var hemma hos oss i vår by.
(Claude Marie, Etienne och Bertrand komma närmare och räcka jungfrun handen. Johanna betraktar dem med orörliga ögon och synes djupt förvånad.)

Johanna.

Hvar var jag? Sägen mig! Var detta allt
En dröm allena? Har jag vaknat nu?
Är jag ej hemma uti Dom Remi?
Jag hade somnat uti ekens skugga;
Nu är jag vaken, och I stån omkring mig,
De väl bekanta, älskade gestalter!
Jag har blott drömt om konungar och strider?
Hur kunnen I väl komma fram till Rheims?
Hur kom jag sjelf? Jag är i Dom Remi;
Tillstån mig det; det gläder mig att höra.

Louison.

I Rheims vi äro och om dessa strider
Du icke drömt; du fört dem alla ut
I verkligheten. Se omkring dig! Känn
På denna glänsande och gylne rustning!

Johanna (far med handen öfver bröstet, besinnar sig och förskräckes):

Bertrand.

Utur min hand ni tagit denna hjelm —

Claude Marie.

Det är ej under, att ni tror er drömma,
Ty allt det stora, ni fullbordat har,
Kan drömmen mera underbart ej måla.

Johanna (med häftighet).

O, kommen! Låt oss fly! Jag går med er
Till Dom Remi, till fadershjertat åter.

Margot.

Du ville öfvergifva all din glans?

Johanna.

Jag kastar från mig denna tunga prydnad,
Som skiljer edra hjertan ifrån mitt,
Och jag vill åter en herdinna blifva.
Som lägsta tärna vill jag eder tjena;
Med bot och fasta jag försona vill,
Att jag mig fåfängt öfver er förhäfde!
(*Trompeter skalla. Marsch i orchestern.*)

Nionde scenen.

Konungen *i kröningsornat träder ut ur kyrkan.* **Agnes Sorel, ärkebiskopen, Philip af Burgund, Dunois, La Hire, Du Chatel, riddare, hofmän** *och* **folk** *till* **de förre.**

Alla (ropa flera gånger medan konungen nalkas).

Hell! lefve kungen! Carl den Sjunde lefve!
(*Trompeter falla in. På ett af konungen gifvet tecken, bjuda härolderna tystnad med sina lyftade stafvar.*)

Carl.

Af Gud allen, som öfver alla herrskar,
De franska konungarne fått sin krona;

Men vi, förundransvärdt, på *synligt* sätt
Mottagit kronan utur herrans hand.
(*Han vänder sig till Johanna.*
Här står den gudasända, som er gaf,
Med himlens hjelp, er rätta konung åter,
Och bröt det främmande förtryckets ok.

Röster bland folket.

Hell jungfrun! landets räddarinna, hell!

Carl (*till Johanna*).

Om du af menniskor är född, som vi,
Så säg, hvad jordisk lycka helst du önskar!
Men om ditt fosterland är ofvan skyn,
Och om du strålarne af himmelsk klarhet
Inunder bilden af en jungfru döljer,
Tag banden då från våra sinnen bort,
Och låt dig se, som himlarne dig skåda,
I heligt ljus, att vi tillbedjande
Må vörda dig i stoftet!
(*En allmän tystnad. Allas ögon äro fästade på jungfrun.*)

Johanna (*ropar plötsligt till*).

Gud! min far!

Tionde scenen.

De förre. Thibaut *framträder ur folkhopen och stannar midt för Johanna.*

Flere röster.

Hvad? Hennes far?

Thibaut.

Ja! hennes arma far,
Som fostrat den olyckliga, och drifves
Af herrans dom att klaga an sin dotter.

Philip.

Ha! hvad är det?

Du Chatel.

Nu skall det dagas ryslig.

Thibaut (till konungen).
Du tror dig räddad genom himlens makt,
Bedragne furste, och du, blinda folk!
I ären räddade med djefvulskonster --
(Alla träda med fasa tillbaka.)

Dunois.
År mannen rasande?

Thibaut.
Ej jag, men du,
Och *hon* och denne vise biskop sjelf,
Som tron, att himlens Gud och herre skulle
Sin makt förkunna genom en herdinna!
Låt se om hon inför sin faders ögon
Försvara kan den lögn, det gyckelspel,
Hvarmed hon kung och folk bedragit har!
Mig svara i treenighetens namn;
Säg, hör du till de heliga, de rena?
(Allmän stillhet. Allas blickar äro rigtade på jungfrun; hon står orörlig.)

Sorel.
Gud! hon förstummas —

Thibaut.
Hon ett helgon, hon
Af himlen sänd? — På ett förbannadt ställe
Hon spann det upp, inunder trolldomseken,
Der ren från gamla tider onda andar
Sin sabbat hållit; här sin bättre del
At menskoslägtets fiende hon sålde,
För att af jordisk ära smyckad bli.

Philip.
Förfärligt! — Men man måste fadern tro,
När så han mot sin egen dotter talar.

Dunois.
O, nej! den rasande ej tro förtjenar,
Som skändar sig uti sitt eget barn.

Sorel (till Johanna).
O tala! Bryt din tystnad, dig försvara!
Vi tro dig; vi på dig så fast förtrösta.
Ett ord, ett enda ord utur din mun,
Är nog för oss; men tala! Gör till intet

Den ryaliga beskyllningen! Förklara,
Att du oskyldig är, och vi dig tro.
(*Johanna står orörlig. Agnes Sorel aflägsnar sig från henne med rysning.*)

La Hire.

Hon är förskräckt. Förvåningen och fasan
Tillsluta hennes mun. För en så grym
Anklagelse kan ock en engel bäfva.
(*Han närmar sig Johanna.*)
Se upp, Johanna! fatta mod och tala!
Ett språk har oskulden, en segrarblick,
Som himmelskt mäktig slår förtalet neder.
I ädel vrede res dig upp, o jungfru!
Förkrossa, straffa detta lumpna tvifvel,
Som smäda vill din himmelsk rena dygd!
(*Johanna står orörlig. La Hire drager sig med fasa tillbaka. Rörelsen bland folket tilltager.*)

Dunois.

Hvad? Bäfvar folket? Kung och furstar darra?
Oskyldig är hon. Jag i borgen går,
Jag sjelf, för henne med min fursteära!
Min riddarhandske kastar jag här ut;
Hvem vågar än att kalla henne skyldig?
(*Ett häftigt åskslag. Alla förfäras.*)
Vid honom svara, som der uppe dundrar;
Säg: du är utan skuld! Ännu förneka
Att fienden uti ditt hjerta bor!
Fort! Tala ut, och säg mig, att jag ljuger!
(*Ett annat starkare åskslag. Folket flyr åt alla sidor.*)

Philip.

Gud skydde oss! Hvad fruktansvärda tecken!

Du Chatel (till konungen).

Kom, kom, min konung! Fly från detta rum!

Ärkebiskopen (till Johanna).

I herrans namn jag frågar: tiger du
I känslan af din oskuld eller skuld?
Om *för* dig denna åskans stämma vittnar,
Så fatta detta kors och gif ett tecken! —
(*Johanna blir stående orörlig. Nya häftiga åskslag. Konungen, Agnes Sorel, ärkebiskopen, Philip af Burgund, La Hire och Du Chatel gå bort.*)

Dunois.

Du är min maka! Jag har trott på dig
Vid första blicken; så ännu jag tänker.
Dig tror jag mer än alla dessa tecken,
Och mer än dundret, som der uppe talar.
I ädel vrede tiger du, och vid
Din helga oskuld tryggad, du föraktar
Att vederlägga ett förhärdadt tvifvel.
Förakta det; åt mig dig anförtro;
Ty jag har aldrig tviflat på din oskuld.
Säg intet ord, men räck mig blott din hand
Till pant och tecken, att du trygt förtröstar
Uppå min arm och på din rena sak!
(*Han räcker henne handen; hon vänder sig bort ifrån honom med en krampaktig rörelse; han blir stående i en stum fasa.*)

Elfte scenen.

Johanna, Dunois, Du Chatel, *som återkommer; sedan* **Raimond.**

Du Chatel.

Johanna d'Arc! Ni äger kungens tillstånd
Att obehindradt lemna denna stad.
Dess portar stå er öppna. Frukta ej
Skymf eller fara! Kungens frid er skyddar.
Följ mig, gref Dunois; ty ni gör bäst
Att icke dröja här. Gud! Hvilken utgång!
(*Han går. Dunois spritter upp ur sin dvala, kastar en blick på Johanna och går. Hon står ett ögonblick allena. Raimond synes, stannar på afstånd och betraktar henne med stilla smärta. Derpå går han fram och fattar hennes hand.*)

Raimond.

Begagna ögonblicket! Alla gator
Nu äro tomma. Gif mig handen, kom!
(*Vid hans åsyn gifver hon första tecknet till känsla, betraktar honom med en orörlig blick, ser upp mot himlen, griper häftigt hans hand och går. Täckelset faller.*)

Femte akten.

En vild skog. Till venster en kolarhydda. Det är mörkt. Dunder och blixt. Imellanåt skott på afstånd.

Första scenen.

En kolare *och hans* **hustru.**

Kolaren.

Det är ett rysligt, ett förskräckligt väder,
Det är som natt på stora ljusa dagen,
Så mörkt, att stjernorna man kunde se;
Och stormen rasar vild och åskan knallar.
Men detta fruktansvärda krig der uppe
Förmår dock ej bland menskor stifta fred.
Imellan vindens tjut och molnens dunder
Man vapenbrak och skott förnimma kan.
De båda härar stå hvar ann så nära,
Att endast skogen skiljer dem ännu;
Och hvarje timma kan det bryta löst.

Kolarhustrun.

Gud hjelpe oss! Men fienderna voro
Ju redan öfvervunna och förströdda;
Hur kunna de nu hota oss igen?

Kolaren.

Jo! ty de frukta icke kungen längre.
Sen flickan der i Rheims en hexa blef
Och satan icke mer vill hjelpa oss,
Går allt på tok.

Kolarhustrun.

Hör! hvem är der som kommer

Andra scenen.

De förre. Raimond *och* **Johanna** *uppträda.*

Raimond.

Här ser jag hyddor. Kom, här finna vi
Ett skydd mot stormens raseri. Ni härdar

Ej längre ut; i trenne dagar redan
Ni irrat kring från menskligheten skiljd,
Och vilda rötter voro eder föda.
(*Stormen lägger sig, det blir klart.*)
Här träffas fromma kolare; kom in!

Kolaren.

Det tycks som ni behöfde hvila. Kommen!
Hvad detta ringa tak förmår är edert.

Kolarhustrun.

Hvad vill den späda jungfrun under vapen?
Dock — det är sant, vi hafva bistra tider,
Då äfven qvinnan bör i pansar klädas!
Det sägs, att sjelfva drottning Isabeau
Beväpnad syns i fiendernas läger,
Och att en flicka, dotter af en herde,
Har stridt och segrat för vår rätta konung.

Kolaren.

Hvad pratar du? Gå in i hyddan, hemta
En bägare åt jungfrun till förfriskning!
(*Kolarhustrun går in i hyddan.*)

Raimond (till Johanna).

Ej alla menskor äro grymma, ser ni!
I vilda skogen finnas goda hjertan.
Nu fatta mod! Se, stormen rasat ut,
Och vänligt strålande går solen neder.

Kolaren.

Jag gissar att I söken kungens här,
Då väpnade I ären — Sen er före!
Ty engelsmännen ligga när intill,
Och deras hopar ströfva genom skogen.

Raimond.

O ve! hur komma vi då undan?

Kolaren.

Dröjen,
Till dess min gosse kommer hem från staden.
Han skall er föra på en hemlig stig,
Der ingen fara är. Vi känna noga
Hvart smyghål.

Raimond (till Johanna).

Lägg nu hjelm och pansar af!
De blott förråda er och skydda icke.
(Johanna skakar på hufvudet.

Kolaren.

Bedröfvad syns mig jungfrun — Tyst! hvem kommer?

Trejde scenen.

De förre. Kolarhustrun *kommer ur kojan med en bägare* **kolargossen.**

Kolarhustrun.

Det gossen är, som vi ha väntat hem.
(Till Johanna.
Drick, ädla jungfru, drick! Gud signe drycken!

Kolaren (till sin son).

Hvad har du att förkunna, Anet?

Kolargossen
(har fästat sina ögon på Johanna, som just för bägaren till sina läppar. Han igenkänner henne rusar fram och rycker bägaren från hennes mun.

Mor!
Hvad gör ni? Skall *hon* dricka? Det är hexan
Från Orleans. —

Kolaren och hans hustru.

Så vare Gud oss nådig!
(De göra korstecknet och fly sin väg.

Fjerde scenen.

Johanna *och* **Raimond.**

Johanna (mildt och med fattning)

Förbannelsen mig följer; allt mig flyr —
Du ser det — Fräls dig sjelf och lemna mig!

Raimond.

Jag lemna er i denna stund? Hvem skall
Ledsaga er?

Johanna.

Jag är ej oledsagad.
Du har ju åskan hört omkring mitt hufvud.
Mitt öde leder mig. Sörj ej, min vän!
Jag utan menskors hjelp skall målet hinna.

Raimond.

Hvart vill ni hän? *Här* engelsmännen stå,
Som en förfärlig blodig hämd er svurit;
Der stå de våra, som förskjutit er.

Johanna.

Mig händer intet, som ej måste hända.

Raimond (*fattar hennes hand*).

Johanna, gå tillbaka till er sjelf!
Försona er med Gud och återvänd
I helga kyrkans sköte!

Johanna.

Äfven du
Mig skyldig tror till denna svåra synd?

Raimond.

Jag måste ju! Med tystnad ni bekände —

Johanna.

Du, som i min förnedring följer mig,
Det enda väsen, som mig troget blifvit,
Som slöt sig ömt till mig, när hela verlden
Försköt mig — äfven du den tanken hyser,
Att jag förnekat Gud?

(*Raimond tiger.*)

O, det är hårdt!

Raimond (*förundrad*).

Är det väl sant? Ni är då ingen hexa?

Johanna.

En hexa — jag?

Raimond.

Och alla dessa under —
Dem skulle ni fört ut med himlens hjelp
Och med hans helgons kraft?

Johanna.

Med hvilken annans?

Raimond.

Ni teg likväl vid den förfärliga
Beskyllningen? Nu talar ni; hos kungen,
Då det att tala gälde, var ni stum!

Johanna.

Med tystnad jag det öde undergick,
Som Gud, min herre, öfver mig beslutat.

Raimond.

Ni svarade er fader ej ett ord?

Johanna.

Det kom från Gud, när från min far det kom,
Och faderlig min hela pröfning blifver.

Raimond.

Men himlen sjelf bevitnade ert brott?

Johanna.

Jag teg; ty himlen talade.

Raimond.

Ni kunde
Er fria med ett ord, och har ändå
Allt folket lemnat i sin grymma fördom?

Johanna.

En skickelse det var, och ingen fördom.

Raimond.

Oskyldigt har ni lidit detta allt,
Och ingen klagan kom från edra läppar!
Men kunde jag väl tro ett menskligt hjerta
I stånd att tiga i en sådan stund?

Johanna.

Förtjente jag att vara sänd af Gud,
Om jag ej blindt min herres vilja lydde?
Och jag är ej så usel som du tror.
Jag lider brist; det är en vanlig lott
För mina likar. Jag är flyktig vorden
I ödsligheten jag mig känna lärt.

Då ärans skimmer strålade omkring mig,
Det var en strid uti mitt bröst — jag var
Den olycksaligaste, när för verlden
Som mest jag syntes afundsvärd; men nu
Jag återstäld mig känner. Denna storm,
Som skakade naturen, var min vän,
Han på en gång har renat mig och verlden.
I mig är frid. Nu komme hvad som helst;
Jag ingen svaghet mer i hjertat känner.

Femte scenen.

De förre. Drottning Isabeau *med* **soldater** *synes i fonden.*

Isabeau (ännu bakom scenen).

Här rätta vägen går till Englands läger.

Raimond.

Gud! Fienderna!
(*Soldater framkomma, blifva varse Johanna och ragla förskräckte till.*)

Isabeau.

Hvarför stannar tåget?

Soldaterna.

Gud nåde oss!

Isabeau.

Förskräcker er ett spöke?
Soldater! — Fege uslingar! Hvad är det?
(*Hon tränger fram genom de öfriga, men far tillbaka då hon får se Johanna.*)
Hvad ser jag! Ha?
(*Hon samlar sig hastigt och träder fram till jungfrun.*)
Gif dig! du är min fånge.

Johanna.

Ja!

(*Raimond flyr under förtviflan.*)

Isabeau (till soldaterna).

Fängslen henne!
(*Soldaterna närma sig varsamt Johanna; hon framräcker sina armar och blir fängslad.*)

Är det hon, som var
I striden nyss så stark och fruktansvärd,
Som edra skaror jagade som lam,
Och som nu ej förmår sig sjelf försvara?
Gör hon blott under, när man tror på henne,
Och blir till qvinna, då en man hon möter?
(*Till Johanna*)
Hvi öfvergaf du hären? Och hvar är
Gref Dunois, din riddare och älskling?

Johanna.

Jag är förvist.

Isabeau (*med förvåning*).

Hvad? Hur? — Förvist?
Af dauphin landsförvist?

Johanna.

Ej fråga mig!
Jag är uti ditt våld; bestäm mitt öde!

Isabeau.

Förvist — emedan du har räddat honom,
Emedan du i Rheims har honom krönt
Och honom gjort till franska rikets konung?
Ja! derpå känner jag igen min son.
Till lägret fören henne! Visen hären
Det grymma spöke, som hans fasa var!
Hon en förtrollerska? — Ja! hennes trolldom
Er blindhet var. Nu fören henne bort
Till Lionel — och sägen, att jag sänder
Till honom franska folkets lycka bunden,
Och kommer genast sjelf.

Johanna.

Till Lionel?
Sänd mig ej dit! — Förr mörda mig på stället!

Isabeau (*till soldaterna*).

I lyden min befallning! Bort med henne!
(*Hon går.*)

Johanna (*till soldaterna*).

Ej tålen, Engelsmän, att jag med lifvet
Undkommer edra händer! — Hämnen eder!

Begrafven edra svärd uti mitt bröst!
Mig släpen liflös till er höfdings fötter!
Betänken, det är jag, som dödat har
De yppersta bland er, som utan skoning
Utgjutit strömmar utaf engelskt blod
Och nekat edra tappra hjeltesöner
Att åter skåda fosterjordens stränder!
Nu tagen blodig hämd — förgören mig!
I egen mig i dag, måhända skolen
I aldrig finna mig så svag som nu.

Anföraren (till soldaterna).

I gören hvad er drottningen befallt!

Johanna.

Så var mitt olycksmått ännu ej rågadt!
Du heliga! Din vrede trycker mig;
Är jag för evigt från din nåd förskjuten?
Ja; ingen engel mera visar sig,
Och undren hvila; himmelen är sluten.

(Hon följer soldaterna.)

Scenen förvandlas till franska lägret. Ett götiskt rum.

Sjette scenen.

Dunois *och* **Du Chatel.**

Du Chatel.

Besegra edert onda lynne, prins!
Kom med mig! Återvänd till eder konung!
Den goda saken icke öfvergif
I denna stund, då vi å nyo hotas
Och väl behöfva eder hjeltearm!

Dunois.

Och hvarför hotas vi? Säg, hvarför reser
Sig fienden igen? — Allt var ju gjordt,
Vi hade segrat; kriget var till ända.
I hafven landsförvist er räddarinna;
Nu rädden eder sjelfva; men *jag* vill
Ej återse det läger, der hon saknas.

Du Chatel.

Besinna eder, prins! Jag ej tillbaka
Med sådant svar vill gå.

Dunois.

Tig, Du Chatel!
Jag hatar eder — jag vill er ej höra,
Ni tviflade på hennes oskuld först.
Hon skulle ljuga? Hon? Om himlens sanning
I synlig bild vill stiga ner till jorden,
Den måste kläda sig i hennes drag;
Om helig oskuld, trohet, hjertats renhet
På jorden kunde finnas — då de måste
På hennes mun, i hennes ögon bo.

Sjunde scenen.

De förre. En page; *sedan* **Raimond.**

Pagen.

En herdeyngling önskar företräde.
Med eders höghet sjelf han tala vill;
Han kommer, säger han, från jungfrun.

Dunois.

Skynda!
För honom in! — Från henne kommer han?
(Pagen öppnar dörren för Raimond. Dunois skyndar till hans möte.)
Hvar är Johanna?

Raimond.

Hell er, ädle prins!

Dunois.

Hvar är Johanna? Säg mig fort, hvar är hon?

Raimond.

Ack, herre! Hon är ingen trolldomsqvinna.
Vid Gud och alla helgon jag bedyrar,
Att folket är förvilladt. Utan skäl
Den gudasända är af er förskjuten.

Dunois.

Hvar är hon? Säg!

Raimond.

Jag följde henne åt
Uppå sin flykt uti Ardenner-skogen;

Sitt inre der för mig hon biktat har.
I marter vill jag dö, min själ försake
Sin del i himmelrikets salighet,
Om icke hon är ren som ljuset, herre!

Dunois.

Ja, renare är icke himlens sol!
Hvar är hon? Tala!

Raimond.

Ack! om Gud har öppnat
Ert hjerta -- skynden! Kommen! Rädden henne
Hos Engelsmännen nu hon fången är.

Dunois.

Hon fången är — af Engelsmännen fången?

Raimond.

Uti Ardennerna, der skydd vi sökte
Mot storm och regn, af drottningen hon togs
Och lemnades i Engelsmännens händer.
Ack! hon har räddat er; nu rädden henne
Ifrån en ryslig död!

Dunois.

I vapen, kämpar!
Slån larm och rören trummorna! I vapen!
Allt folk, som strida kan, ja, hela landet
Beväpne sig! Vår ära står i pant;
Vår krona, vårt palladium är borta!
Ve den, som blod och sjelfuppoffring skyr!
Fri vare hon förrn nästa morgon gryr!
(*De gå.*)

Åttonde scenen.

Ett vakttorn.

Johanna, Lionel *och* **Fastolf;** *sedan* **Isabeau.**

Fastolf (hastigt inkommande).

Det är ej möjligt mer att styra folket;
Med raseri det fordrar jungfruns död.
Det kan ej hämmas längre. Döden henne,
Och kasten hufvudet från tornets tinnar;
Ty hennes blod försonar hären blott.

Isabeau (kommer in).

De lägga stegar an, de löpa storm.
Gör folket fort till viljes! Dröj ej längre
Ni kan ej skydda henne — offra henne!

Lionel.

Ja! låt dem storma, låt de vilda rasa!
Det är en säker borg; i dess ruiner
Jag förr begrafves, än jag lyder dem.
Johanna, svara mig ett ord; blif *min*,
Och mot en verld i vapen dig jag skyddar.

Isabeau.

Är ni en man?

Lionel.

De dina dig förskjutit,
Och du är nu från dina pligter fri.
De, som begärde dig, dig öfvergifvit;
De vågade ej kämpa för din ära;
Men jag försvarar dig imot *ditt* folk
Och imot *mitt*. En gång du lät mig tro,
Att ej mitt lif för dig var utan värde;
Jag var din ovän då, i öppet krig;
Nu har du ingen annan vän, än mig.

Johanna.

Du är *min* fiende, liksom mitt folks.
Imellan oss föreningsband ej finnes.
Jag kan ej älska dig; men om ditt hjerta
Är mildt mot mig — välan, så låt det skänka
Välsignelse åt våra båda folk!
För bort din här utur mitt fosterland,
Och lemna från dig alla städers nycklar,
Som I bestormat! Återställ ert byte,
Gif alla fångar lösa, gisslan lemna
För helgden af förbundet, och jag bjuder
Dig frid och vänskap i min konungs namn.

Isabeau.

Vill du i bojor än oss lagar gifva?

Johanna.

Gör det i tid; du måste dock till slut.
Ej franska folket Englands ok skall bära.

Nej! aldrig skall det ske. Förr blir vår jord
En enda graf för alla edra härar.
De yppersta bland er ha fallit; tänken
På säkert återtåg; ty eder ära
Förlorad är och edert välde brutet.

Isabeau.

Kan ni fördraga hennes vilda trots?

Tionde scenen.

De förre. En officer *inträder med skyndsamhet.*

Officeren.

Skynda, höfding! Hären ställ till slagtning!
Frankerna med [illegible] fanor nalkas;
Deras vapen blixtrar hela dalen.

Johanna (med hänryckning).

[illegible] franska folk [illegible]! Nu stolta England!
[illegible] till strid. Nu gäller det att kämpa.

[illegible]

[illegible]

Johanna.

[illegible] folk skall [illegible]: jag skall [illegible]:
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Johanna.

Att mig befria är min enda önskan.

Isabeau.

Tredubbla kedjor fjettre hennes ifver!
Mitt lif en borgen är, att hon blir qvar.
(Johanna blir belagd med tunga kedjor om lifvet och armarne.)

Lionel (till Johanna).

Du vill det så. Än det på dig beror!
Säg upp din trohet mot det franska folket,
Och Englands fana bär — så är du fri.
Och alla dessa, som ditt blod begära,
Med lydig vördnad skola tjena dig.

Fastolf.

Fort, fort, min höfding!

Johanna.

Spara dina ord!
Försvara dig; de franska fanor nalkas.
(Trompetskall; Lionel störtar ut.)

Fastolf.

Ni vet, o drottning, hvad ni har att göra!
Om lyckan imot oss förklarar sig,
Och våra troppar fly — —

Isabeau (drager en dolk).

Var obekymrad!
Hon skall ej lefva, för att se vårt fall.

Fastolf (till Johanna).

Du vet hvad dig förbidar. Bed nu troget
För dina vänners lycka!
(Han går.)

Tionde scenen.

Isabeau, Johanna, En soldat, *som står högt uppe vid en öppning i tornet.*

Johanna.

Ja, det vill jag;
Deri skall ingen hindra mig! Hör der!

Hör franska härens krigsmarsch! Huru modigt
Med segerns bud den klingar i mitt öra!
Åt franska folket seger, död åt England!
Fram, mina tappre! Fram, ty jungfrun är
Er nära, fast hon icke nu, som fordom,
Kan bära fanan — hon är fängslad nu;
Dock fri ur kroppens boja själen lyftes
På vingarne af eder segersång.

Isabeau (till soldaten).

Du, som der uppe står och ser åt fältet,
Berätta mig, hur striden vänder sig!

Johanna.

Mod, mod, mitt folk! Det är den sista striden!
Blott denna seger — och vårt land är fritt.

Isabeau (till soldaten).

Hvad ser du?

Soldaten.

Ren de drabba samman.
En riddare, på en arabisk häst,
I tigerhud, i spetsen för dragoner,
Med vildsint mod som stormen spränger fram.

Johanna.

Det är gref Dunois! Hell, tappre kämpe!
Med dig är segern.

Soldaten.

Philip af Burgund
Angriper bryggan.

Isabeau.

O! att tio lansar
Uti hans hjerta sutte! — Den förrädarn!

Soldaten.

Lord Fastolf möter honom som en man.
Burgunderns folk och våra sitta af,
Och man mot man, som rasande de kämpa.

Isabeau.

Ser du ej dauphin? Lätt han känns igen
På kungavapnet, som han bär.

Soldaten.

Jag ser
Ej mera redigt; allt är höljdt af dam.

Johanna.

Om han *mitt* öga hade, eller jag
Der uppe stode, allt jag märka skulle.

Soldaten.

Vid grafven ser jag en förfärlig trängsel;
Jag tror att de förnämsta kämpa der.

Isabeau.

Vår fana sväfvar än?

Soldaten.

Hon fladdrar högt.

Johanna.

O! om jag kunde skåda genom muren —
Jag skulle leda striden med min blick!

Soldaten (*hastigt*).

Den tappre Fastolf faller dem i ryggen —
Han bryter in i deras täta leder
Med lejonmod. De flykta — Seger! Seger!

Isabeau.

Hvem flyr?

Soldaten.

Fransoser och Burgunder fly.
Af flyktingar är fältet öfversvämmadt.

Johanna.

O Gud! *Så* skall du mig ej öfvergifva.

Soldaten.

En illa sårad herre föres bort.
Man skyndar till hans hjelp; det är en furste.

Isabeau.

Är det en Fransman, eller en af våra?

Soldaten.

De lösa hjelmen af. Gref Dunois är det.

Johanna (*griper med en kramp-aktig ansträngning i sina kedjor*).

Och jag är intet — blott en fängslad qvinna!

Soldaten.

Se! Håll! Hvem bär den himmelsblåa manteln
Med gylne bräm?

Johanna (*lifligt*).

Det är min herre, kungen!

Soldaten.

Hans häst blir skygg — han stegrar sig — han störtar;
Nu konungen försöker resa sig
(*Johanna beledsagar dessa ord med uttrycksfulla rörelser.*)
De våra skynda till — de hinna honom —
Gif akt! — Se så! Nu är han innesluten.

Johanna.

O! har då himlen inga englar mer?

Isabeau (*med hånlöje*).

Nu är det tid! Nu rädda, räddarinna!

Johanna (*störtar ned på knä och beder med hög stämma*).

O! hör mig, Gud, i högsta nödens stund!
Högt upp till dig, med bönens offerlåga,
Till dina himlar sänder jag min själ.
O! du förmår att spindelväfvens trådar
Så starka göra som ett ankartåg.
Lätt är det för din allmakt att förvandla
De tyngsta fjettrar till en spindelväf.
Du vill — och dessa kedjor falla af,
Och denna mur sig öppnar! Ja! du hjelpte
Ju Simson, när han blind och fängslad var,
Och hånades af stolta Filisteer.
På dig förtröstande han fattar väldigt
Sitt fängsels pelare, han skakar dem
Och pelare och tak och murar ramla.

Soldaten.

Triumf! Triumf!

Isabeau.

Hvad är det?

Soldaten.

Konungen
Är fången!

Johanna (springer upp).

Store Gud! förbarma dig!

(Hon fattar kraftfullt med båda händerna sina kedjor och sönderslíter dem. I samma ögonblick rusar hon på den närmaste soldaten, rycker af honom svärdet och störtar ut. Då Johanna är utkommen, infaller krigsmusiken åter. Alla stå förvånade.)

Isabeau (efter en lång tystnad).

Hur var det? Drömde jag? Hur kom hon ut?
Hur bröt hon sina centnertunga kedjor?
Jag det ej trodde, fast en verld det sagt,
Om jag det icke sett med egna ögon.

Soldaten.

Hvad? Har hon vingar? Fördes hon af stormen
Dit ner?

Isabeau.

Säg, är hon der?

Soldaten.

Ja, midt i striden
Hon flyger fram. Min syn är ej så snabb
Som hennes lopp. Än är hon här — än der,
Ja! på en gång hon är på flera ställen.
— Hon gör sig rum. Allt viker ren för henne —
Och franska hären samlar sig igen —
Ve oss! Hvad ser jag? Ack! de våra kasta
Ifrån sig vapnen; våra fanor sjunka —

Isabeau.

Vill hon beröfva oss den vissa segern?

Soldaten.

Hon tränger fram till konungen. — Der är hon.
Hon rycker honom till sig — räddar honom.
— Lord Fastolf stupar, — höfdingen är fången.
Fly, drottning! Ni blir öfverfallen här;
Beväpnadt folk mot tornets portar tränger.

(Han stiger ner ur torngluggen.)

Elfte scenen.

De förre. La Hire *kommer med* **soldater.** *Då han inträder, sträcker drottningens folk sina vapen.*

La Hire (nalkas drottningen vördnadsfullt).

O, drottning, trotsa icke öfvermakten!
Ert folk sig gifvit; motstånd är förgäfves.
Tag an min tjenst — befall, hvarthän ni önskar,
Att man ledsagar er!

Isabeau.

Allt är mig lika;
Hvart helst ni vill, blott jag ej dauphin träffar!
(*Hon lemnar sitt svärd och följer La Hire med soldaterna.*)

Tolfte scenen.

Theatern föreställer slagfältet. **Soldater** *med flygande fanor uppfylla fonden. Framför dem* **konung Carl** *och* **Philip af Burgund.** *I båda furstarnes armar ligger* **Johanna** *dödligt sårad utan tecken till lif. De framträda långsamt.* **Agnes Sorel** *instörtar på scenen.*

Sorel (kastar sig till konungens bröst).

Ni lefver — och är fri — jag har er åter!

Carl.

Jag är befriad — men för detta pris!
(*Han visar på Johanna.*)

Sorel.

Johanna — Gud! — Hon dör?

Philip.

Hon lefvat har.
Sen, hur en engel slumrar — hur hon ligger
Så lugn och stilla, som ett barn i sömn!
En himmelsk frid på hennes panna hvilar,
Ej bröstet höjs af minsta andedrägt;
Lif käns ännu uti den varma handen.

Carl.

Det är förbi. Hon vaknar icke mer.
För jordens flärd är hennes öga slutet.
I skyn hon sväfvar, en förklarad ande;
Hon ej vår smärta och vår ånger ser.

Sorel.

Hon slår sitt öga upp — hon lefver!

Philip.

Vänder
Hon åter ur sin graf? Besegrar döden?
Hon reser sig igen — hon står —

Johanna (står upprätt och ser omkring sig).

Hvar är jag?

Philip.

Du är, Johanna, hos ditt folk, de dina!

Carl.

I dina vänners, i din konungs armar.

Johanna (sedan hon länge med stillastående ögon betraktat honom).

Nej! jag är ingen hexa — nej! o nej!
Det är jag icke.

Carl.

Du är englaren;
Vårt öga var af nattens flor betäckt.

Johanna (blickar glad och leende omkring sig).

Och jag befinner mig ibland mitt folk,
Och är ej mer föraktad och förskjuten?
Man ej förbannar mig; man blickar mildt
Imot mig? — Ja! jag känner allt igen:
Der är min kung — här ser jag franska fanor —
Min fana ser jag icke — hvar är hon?
Jag utan fanan icke komma vågar;
Hon af min herre blef mig anförtrodd,
Och för hans tron jag måste lägga henne —
Jag henne visa kan; jag bar den troget.

Carl (med bortvändt ansigte).

Gif henne fanan!

(*Man räcker henne fanan. Hon står alldeles upprätt med fanan i handen. Himlen är upplyst af ett rosensken.*)

Johanna.

Sen I der i luften
På ljusa moln den klara bågen skimra?
Se, himlen öppnar sina gylne portar,
Och glänsande hon står bland englars kor,
Med verldens frälsare invid sitt hjerta.
Hon öppnar leende mot mig sin famn —
Jag lyftes ren — mig lätta skyar häfva,
Och vingar ut från pansarskruden sväfva.
Upp! uppåt! — Jord! jag ofvan dig är höjd;
Ditt korta qval förbyts i evig fröjd.

(*Fanan faller ur hennes hand. Hon nedsjunker död derpå. Alla stå i en tyst rörelse. På en vink af konungen nedfällas stilla allä fanorna öfver henne, att hon af dem blir alldeles höljd. Täckelset faller.*)

Jag he...

RÖFVARBANDET.

SKÅDESPEL I FEM AKTER.

AF

Fr. v. SCHILLER.

Öfversättning.

Personer:

Maximilian, regerande grefve af Moor.

Carl } hans söner.
Frans }

Amalia von Edelreich.

Spiegelberg,
Schweitzer,
Grimm,
Razmann, } libertiner, sedan röfvare.
Schufterle,
Roller,
Kosinsky,

Herman, oäkta son af en ädling.

Daniel, grefvens af Moor kammartjenare.

En pater.

Röfvare.

Bipersoner.

Skådeplatsen är i Tyskland. Tiden varar omkring tvänne år.

Första akten.

Första scenen.

Franken. (*En sal i Mooriska slottet.*)

Maximilian, Frans.

Frans.

Jag tror, ni mår icke väl, min far! Ni ser så blek ut.

Maximilian.

Rätt väl, min son! Hvad var det du ville säga mig?

Frans.

Posten är kommen. Här är ett bref i från vår korrespondent i Leipzig.

Maximilian (med nyfikenhet).

Underrättelser från min son Carl?

Frans.

Hm! hm! ja! så är det. Men jag fruktar — om ni är sjuk, om ni har den ringaste aning att bli det, så låt mig — jag vill tala med er vid en lägligare tid. (*Halfhögt*) Denna tidning är icke för någon bräcklig kropp.

Maximilian.

Min Gud! Hvad får jag höra?

Frans.

Låt mig först gå afsides och gjuta en medlidandets tår öfver min förlorade broder. Jag borde tiga för evigt; ty han är eder son; jag borde evinnerligen dölja hans vanära; ty han är min bror. Men att lyda er är min första, bedröfliga pligt; — derför förlåt mig!

Maximilian.

O Carl! Carl! Om du visste, huru grymt ditt uppförande plågar din gamle faders hjerta! Ack! en enda glad tidning ifrån dig skulle lägga tio år till min lifstid, då nu hvar och en, som jag får, för mig ett steg närmare grafven.

Frans.

Är det så, gamle man, då farväl! Då skulle vi i denna dag få rifva af oss vårt hår öfver eder likkista.

Maximilian.

Vänta, vänta! Detta lilla korta steg återstår ännu. Låt honom få sin vilja fram! (*Han sätter sig ned.*) Och han vedergäller fädernas missgerningar inpå barnen, allt intill tredje och fjerde led. — Låt det gå sin gång!

Frans (tager brefvet ur fickan).

Ni känner vår korrespondent. Jag ville låta hugga ett finger af min högra hand för att kunna säga: han är en lögnare, en svart, giftig lögnare. Stilla er, min far! Ni förlåter, att jag icke låter er sjelf läsa brefvet — ännu kan ni icke få höra allt.

Maximilian.

Allt, allt, min son! du besparar mig kryckan.

Frans (läser).

"Leipzig, den 1:sta Maj. Din bror synes nu hafva fylt målet af sin vanära; jag åtminstone känner ingen högre grad än den han redan uppnått, så vida icke hans genider uti är finare än mitt. I går vid middagstiden fattade han det stora beslutet, att med en skuld af fyratio-tusen dukater på halsen" — en liten nätt fickstyfver, min far! — "rymma sin väg undan rättvisans arm tillika med sju kamrater, dem han dragit in i sin liderliga lefnad — sedan han förut förfört en rik bankirs dotter och i en duell dödligt sårat hennes älskare, en hederlig yngling af stånd —" Min far, för Guds skull, min far, hvad fattas er?

Maximilian.

Det är nog; håll upp, min son!

Frans.

Jag vill skona er. — "Man har lyst efter honom; de förolämpade ropa högt om upprättelse, ett pris är satt på

hans hufvud — namnet Moor“ — Nej! aldrig skola mina läppar taga lifvet af en far. (*Han sönderrifver brefvet.*) Tro det icke, min far! Tro ingen stafvelse deraf!

Maximilian (*bittert gråtande*).

Mitt namn, mitt ärliga namn!

Frans (*faller honom om halsen*).

O! att han icke bure namnet Moor! Att mitt hjerta icke klappade så varmt för honom! Den gudlösa kärleken, som jag ej kan utrota, skall en gång anklaga mig på den yttersta dagen.

Maximilian.

O! mina förhoppningar, mina gylne drömmar!

Frans.

Ja, dem känner jag nog. Det var just dit jag ville komma. Den eldiga ande, som brinner i den pojken, plägade ni alltid säga, som gör honom så känslig för allt stort och skönt, denna öppenhet, som ur ögat återspeglar hans själ, denna innerliga ömhet, detta manliga mod, denna stolta ärelystnad, denna fasta vilja, alla dessa sköna, glänsande dygder, skola en dag göra honom till en varm vän, en förträfflig medborgare, till en hjelte, till en stor, stor man. Ser ni nu, min far? Den eldiga anden har utvecklat sig, spruckit ut, och härliga frukter har han burit. Se denna öppenhet, huru skönt den har skrufvat sig till fräckhet! Se denna ömhet, huru sött den läspar för koketter, huru känslig den är för en Phrynes behag! Se detta eldiga geni, huru på sex år det så totalt har utbränt oljan i hans lifslampa, att han är vorden till bara ben och skinn — och der kommer folket, och är oförskämdt nog att peka på honom och säga: “C'est l'amour qui a fait ça!“ Ack! se detta djerfva förslagna hufvud, huru det smider och utför planer, för hvilka en Cartouche's och en Guntlacks hjeltebragder försvinna till intet! Och när först dessa präktiga frön växa upp till full blomma, hvad fulländning kan man icke då vänta af en så späd ålders förvånande anlag! — Kanhända, min far, upplefver ni den glädjen att se honom i spetsen för en här, som residerar i skogarnas heliga stillhet och lättar den trötte vandraren från hälften af hans börda. Måhända kan ni ännu, innan ni lägges i grafven, göra en vallfart till hans monument, som är upprest mellan

himmel och jord. — Kanske — min far! Min far, se er om efter ett annat namn, annars peka krämare och gatpojkar fingrarne åt er, emedan de sett eder älskade sons porträtt på marknaden i Leipzig.

Maximilian.

Äfven du, min Frans! — Också du! O, mina barn — hvad de måtta åt mitt hjerta!

Frans.

Ni ser, att också jag kan vara qvick; men min qvickhet är skorpionsstyng. — Också den der torra hvardagsmenniskan, den kalle träaktige Frans, och alla de der hederstitlarne, som kontrasten mellan honom och mig lade er på tungan, när han satt på ert knä och nöp er i kindbenet, — den, han skall dö inom sina egna råmärken, och multna och förglömmas, när detta universalgeni flyger på sitt ryktes vingar från den ena polen till den andra. Ha! med hopknäppta händer, o himmel, tackar dig den torre, kalle, träaktige Frans, att han icke är sådan som denne.

Maximilian.

Förlåt mig, mitt barn! Vredgas icke på en far, som ser sig bedragen i sina planer. Den samme Gud, som genom Carl skänker mig sorg och tårar, skall genom dig, min Frans, trösta min sorg och aftorka mina tårar.

Frans.

Ja, min far, han skall borttorka dem ur edra ögon. Eder Frans skall sätta sitt lifs ära uti att förlänga edert. Tro mig det!

Maximilian.

Du har stora pligter att uppfylla, min son! Gud välsigne dig för hvad du gjort och ännu vill göra för mig!

Frans.

Men säg mig nu — om ni kunde komma ifrån att kalla den der menniskan er son — vore ni icke då en lycklig menniska?

Maximilian.

Tyst, tyst! När han var född och man bar honom till mig, lyfte jag honom upp mot himlen och ropade: "är jag icke en lycklig menniska?"

Frans.

Ja! det sade ni. Nå, har det slagit in? Ni afundas nu den ringaste af edra underhafvande, att han icke är fader till denna son. Ni får sorg och bedröfvelse, så länge ni har honom till son. Och dessa sorger växa och växa — och undergräfva edert lif.

Maximilian.

Ack! han har gjort mig till en åttioårig gubbe.

Frans.

Alltså — om ni gjorde er fri från den der sonen?

Maximilian (med häftighet).

Frans, Frans, hvad säger du? Vill du, att jag skall förbanna min egen son?

Frans.

Nej! nej! icke så. Nej! er son skall ni icke förbanna. Hvem förstår ni under namnet af er son? Den, som ni skänkt lifvet, om han än gör sig all upptänklig möda att förkorta edert?

Maximilian.

Ett vanartadt barn; — men ack! likväl mitt barn — mitt barn ändå.

Frans.

Ett kostligt, ett det allrasötaste barn, hvars eviga studium är att icke ha någon far! O! att ni lärde er begripa det! Att fjellen fölle från edra ögon! Men eder eftergifvenhet skall ganska bestämdt förhärda honom i hans liderlighet, och hvarje edert uppskof gifva honom ett privilegium att synda. Ni kan väl afleda förbannelsen från hans hufvud, men på ert eget hufvud skall den falla med förskräckelse.

Maximilian.

Och detta med rätta. Hela skulden är min.

Frans.

Hur många tusende, som berusat sig ur vällustens bägare, hafva icke blifvit förbättrade genom lidande! Och är icke den kroppsliga smärta, som åtföljer allt öfvermått, en vink af Guds finger? Bör menniskan förstöra dess verkan

genom sin grymma mildhet? Bör en far i grund och för evig tid förstöra den pant, som blifvit honom anförtrodd? — Betänk, min far; då ni någon tid lemnat honom till pris åt sitt elände, skall han icke. antingen nödgas att omvända och bättra sig, eller ock i eländets stora skola blifva en skurk? Och då — ve den far, som genom klemighet gör till intet den högre vishetens beslut! Nå, min far!

Maximilian.

Jag skall skrifva, att jag tager min hand ifrån honom —

Frans.

Deri gör ni ganska klokt.

Maximilian.

Att han aldrig får komma för mina ögon — —

Frans.

Det skall göra en helsosam verkan.

Maximilian (med ömhet).

Förrän han bättrat sig.

Frans.

Riktigt, riktigt, Men om han nu kommer med hycklarens larv, gråter sig till edert medlidande och smickrar sig till eder förlåtelse och dagen derpå skrattar åt eder svaghet! Nej, min far! Han skall frivilligt återvända, så snart han kommit på klar fot med sitt samvete.

Maximilian.

Ja, jag vill genast skrifva honom till.

Frans.

Vänta, min far! — Ännu ett ord! Eder bedröfvelse, fruktar jag, skulle lägga för hårda ord i eder penna, som skulle förkrossa hans hjerta — och sedan — tror ni icke, att han skulle taga det som en förlåtelse, om ni ännu ansåg honom värd ett egenhändigt bref? Det vore derför bättre om ni lät mig skrifva.

Maximilian.

Ja, gör det, min son! Ack! mitt hjerta skulle brista dervid. Skrif honom —

Frans (häftigt).

Det blir alltså dervid?

Maximilian.

Skrif honom till, att det kostar mig tusen blodiga tårar, tusen sömnlösa nätter. — Men bringa icke min son till förtviflan!

Frans.

Vill ni icke gå till sängs, min far? Det har gripit eder hårdt.

Maximilian.

Skrif honom, att mitt fadershjerta — — Jag säger dig, bringa icke min son till förtviflan!

(Han går bedröfvad bort.)

Frans (som ser efter honom, med hånlöje).

Trösta dig, gubbe! — Aldrig mer skall du trycka honom till ditt bröst; vägen dit är honom så tillbommad, som himmelens port för helvetets invånare. Han var ryckt ur dina armar, innan du sjelf visste, att du ens kunde vilja det. — Jag måste väl plocka upp dessa papperslappar; någon kunde lätt känna igen min stil. *(Han hopsamlar bitarne af det sönderrifna brefvet.)* — Då vore jag väl en erbarmlig stympare, om jag icke förmådde lossa en son från fadershjertat, vore han än med jernband fästad dervid! Lycka till, Frans! Skötebarnet är borta — det är ett jättesteg till målet. — Och ur *hennes* hjerta måste jag slita den der Carl, om ock halfva hennes lif skulle följa med.

Jag har stora skäl att förargas på naturen — och jag vill, på min ära, göra dem gällande! Hvarför skulle hon belasta mig med denna börda af vederstygglig fulhet? Hvarför just *mig?* *(Han stampar i golfvet).* Hvarför allena mig? Liksom hade jag varit bestämd till dräggen af hennes skapelse! Hon försvor sig mot mig i min födelsestund. Välan! så försvär jag mig mot henne igen. Jag vill förstöra hennes skönaste verk, då jag icke får kalla dem bror och syster. Själarnes förbund vill jag sönderslita, då det utesluter mig. Hon förnekade mig känslans ljufva retelser, kärlekens vältaliga språk, — — derför vill jag med våld tilltrotsa mig mina önskningars fullbordan, och undanrödja, utrota allt, som hindrar mig att vara herre.

Andra scenen.

Frans. Amalia (*kommer långsamt ge*
de andra rummen).

Frans.

Hon kommer — aha! mina läkemedel verka — — säger mig hennes gång. — Jag älskar henne icke, men j vill ej heller, att en annan blir lycklig af så stora beh I min famn må de finna sin graf, eller ock hafva blomstr för ingen! Men se, hvad gör hon der?

Amalia (*har, utan att märka Fra sönderplockat en blomst qvast och trampar derpå*).

Frans (*kommer närmare; halfhö och hånande*).

Hvad de der arma blommorna måste slå ut!

Amalia (*blir honom varse*).

Du här? Förträffligt! Jag såg nyss din far; han gret. Jag frågade honom om orsaken. — "Gråter man icke, när man förskjuter sitt käraste barn?" sade han och gick bort.

Frans (*med halfqväfd harm*).

Sitt *käraste* barn!

Amalia (*förer honom fram*).

Se mig rakt i ansigtet! Säg; är icke detta *nya* bofstreck också ditt foster? Säg! — jo, säkert, säkert!

Frans (*flat*).

Amalia!

Amalia.

Ack! en sådan barmhertig, kärleksfull far, som ger sin son till offer åt förtviflan! — Han förtjenar att ha sådana söner, som du är. På sin dödssäng skall han förgäfves utsträcka händerna efter sin Carl, och rysande draga dem tillbaka, när han fattar sin Frans' iskalla hand. O! det är ljuft, det är kostligt, att blifva förbannad af sin far.

Frans.

Du svärmar min dyraste! jag beklagar dig!

Amalia.

O! jag ber, säg mig: beklagar du din bror? Nej! o menniska! Du hatar honom; du hatar väl mig också?

Frans.

Jag älskar dig som mig sjelf, Amalia!

Amalia.

Om du älskar mig, så kan du väl icke afslå mig en bön.

Frans.

Ingen — ingen enda, så vida den icke gäller mer än mitt lif.

Amalia.

Åh, bevars! — Det är en bön, som du så lätt och så gerna skall uppfylla. (*Med stolthet.*) Hata mig! Jag skulle rodna till öronen, om jag tänkte på Carl och det kunde falla mig in, att icke *du* hatade mig. Du lofvar mig ju det!

Frans.

Älskvärda svärmerska! Hvad jag beundrar ditt milda, kärleksfulla hjerta! Här, här herskade Carl som en gud i sitt tempel; Carl stod för dig, då du vakade och när du drömde; hela skapelsen syntes dig sammanflyta i denna ende, och återstråla denna ende, och återljuda denna ende. (*Han gör sig hastigt lös, liksom ville han gå.*) Släpp mig, släpp mig!

Amalia.

Hvarthän?

Frans.

Att kasta mig för min fars fötter och besvärja honom att i stället utgjuta sin förbannelse öfver *mig*, att göra *mig* arflös — att —

Amalia (faller honom om halsen).

Min Carls bror! min allra bästa Frans!

Frans.

O! Amalia! hvad jag älskar dig för denna ståndaktiga trohet mot min bror! Med dessa tårar, dessa suckar, denna himmelska ovilja — äfven mot mig — — mot mig — ack! våra själar stämde så väl öfver ens.

Amalia (skakar på hufvudet).

Nej! nej! vid himlens rena och eviga ljus! Intet tecken till honom — ingen gnista af hans känsla —

Frans (sedan han ett ögonblick tyst betraktat henne).

Det var en stilla, klar afton, den sista före hans afresa till Leipzig, då han tog mig med sig till den der löfsalen, som du känner. Länge sutto vi stumma; — slutligen fattade han min hand, och sade med sakta röst och under tårar: "jag lemnar Amalia. Jag vet icke, men det anar mig, liksom vore det för evigt. Öfvergif henne icke, broder! Var hennes vän, hennes Carl, om Carl icke kommer åter." (*Han faller ned för henne och kysser med häftighet hennes hand.*) Aldrig, aldrig, aldrig skall han återkomma, och jag har lofvat honom med en helig ed —

Amalia (springer tillbaka).

Förrädare! Nu kommer jag på dig. Just i samma löfsal besvor han mig att icke skänka någon annan min kärlek, om han ock skulle dö. Ha! ser du, hur gudlöst, hur afskyvärdt du — — Gå! gå bort från mina ögon!

Frans.

Du känner mig icke, Amalia, du känner mig icke!

Amalia.

Ack, jo, jag känner dig! Från denna stund känner jag dig. Och du ville vara honom lik? För dig skulle *han* hafva gråtit öfver mig! För dig? Förr hade han skrifvit mitt namn på en skampåle! — Gå bort!

Frans.

Du förolämpar mig.

Amalia.

Gå, säger jag. Du har stulit ifrån mig en dyrbar stund. Måtte den blifva afdragen från din lifstid!

Frans.

Du hatar mig således?

Amalia.

Jag föraktar dig. Bort med dig!

Frans (*stampar i golfvet*).

Vänta! vänta! Du skall darra för mig. Uppoffra mig för en tiggare? (*Han går vredgad bort.*)

Tredje scenen.

Amalia.

Gå, förhärdade skurk! — Nu är jag åter hos Carl. — Tiggare, säger han? Så har verlden blifvit upp- och nedvänd. Tiggare äro konungar, och konungar äro tiggare! Jag ville ej byta bort de lumpor, han bär, mot de smordes purpur. O! den blick, hvarmed han tigger, det måtte vara en stor, en kunglig blick — en blick, för hvilken de storas och rikas härliga ståt och triumfer försvinna till intet! I stoftet med dig, du glänsande smycke! (*Hon rifver perlbandet från halsen.*) Fördömde varen I, I store och rike, att I bären guld och silfver och juveler! Fördömde för det I frossen vid yppiga bord, och nedsjunken i mjuka bolstrar! — Se, Carl! endast *så* är jag dig värd.

(*Hon går.*)

Fjerde scenen.

Ett värdshus vid Sachsiska gränsen.

Carl Moor; *sedan en* **kypare.**

Carl (*går olustig af och an. På bordet ligger hans värja*).

Hvar kunna de bestarne nu stryka omkring? De ha visst ridit ut. Hollah! herr värd (*kyparen från fonden går genast ut*) mera vin hit! — Det lider till aftonen och ingen post är kommen ännu. (*Med handen på bröstet.*) Pojke, pojke! hvad det klappar här! — Vin hit! vin! jag behöfver i dag mitt mod fördubbladt, det vare sig till glädje eller till förtviflan.

Kyparen (*bär in vin, skänker i och går ut*).

Carl (*dricker och sätter glaset häftigt ifrån sig*).

Men den fördömda olikheten i verlden! Pengarne rosta bort i förtorkade pickelhäringars kistor, och fattig-

domen löder bly vid ungdomens djerfvaste företag. Karlar som kunna dö tio gånger, innan de hunnit räkna öfver sina räntor, nöta ut min tröskel, för att indrifva några små, eländiga skulder. — — Jag tryckte så varmt deras händer. "Ännu blott en enda dag!" — — Förgäfves! böner, eder och tårar halkade maktlösa ned från deras pergaments-själar.

Femte scenen.

Carl Moor, Spiegelberg (*med bref i handen;*) **derefter kyparen.**

Spiegelberg.

Pest och död, det ena slaget på det andra! Förbannadt! Vill du veta nytt, Carl? Man må bli rasande.

Carl.

Hvad är nu igen på färde?

Spiegelberg (kastar brefven på bordet).

Se der, läs, läs sjelf! Vår rörelse är nedlagd. Fred i Tyskland! Fan anamme alla munkar! (*Han ropar inåt scenen.*) Hit med vin!

Carl (förvånad).

Fred i Tyskland?

Spiegelberg.

Ja! är det icke, så att man kan bli galen? Och näfrätten afskaffad för eviga tider! Alla slagsmål förbjudna vid lifsstraff! (*Han ropar åter.*) Vin, kypare!

Kyparen (inkommer med vin och glas, hvarpå han åter går ut.)

Spiegelberg.

Mord och död! Låt oss hänga eller dränka oss, Carl. Pennor skola nu raspa, der våra svärd höggo tappert igenom!

Carl (kastar svärdet ned från bordet).

Nå välan! Så må alla männer bryta sönder sina svärd, och skurkar och uslingar föra regementet! Fred i Tyskland!

Gå, Moritz! Denna tidning har brännmärkt dig för evigt. Fred i Tyskland! Ha! ve, trefalt ve öfver freden, som till snäckans gång fördömer dem, som borde flyga som örnar.

Spiegelberg.

Kom hit Carl, drick!

Carl.

Ve öfver Tyskland! Dess stund är kommen — det ramlar. Ingen fri blodsdroppe qvar i Barbarossas ättlingar! Också jag skall gräfva ned mitt svärd och förgäta min fäktarkonst i min faders tysta, ensliga lundar.

Spiegelberg.

Hvad, för djefvulen! vill du återvända hem och spela den förlorade sonen? Hvilken skam! Olyckan får icke göra en stor man till en kruka.

Carl.

Ja, Moritz! jag vill spela den förlorade sonen, men utan att blygas. Kalla det svaghet om du vill, att jag vördar min far! Det är en mensklig svaghet, och den, som icke kännes vid någon sådan, måste vara antingen en gud eller ett — kreatur. Jag vill hålla mig midt imellan.

Spiegelberg.

Gå, gå! du är icke mera Carl Moor. Vill du låta dina gåfvor bortdunsta? Skall du nedgräfva ditt pund? Menar du, att dina puts i Leipzig utgöra en gränspunkt för mensklig qvickhet? Låt oss först bese stora verlden! Paris och London — — der man trakteras med örfilar, om man skäller någon för en ärlig man! Kort och godt, Carl! Man borde hänga upp i första galge den mes, som med färdiga fingrar vill svälta ihjäl.

Carl (tankspridd).

Hvad? Har du bragt det så vida?

Spiegelberg.

Låt mig först komma i taget, och du skall få se underverk. (*Han reser sig häftigt upp.*) Aut Cæsar, aut nihil! I skolen alla en gång äta nådebröd ur mina händer.

Carl.

Du är en narr. Vinet går omkring i din hjerna.

Spiegelberg (hetsigare).

Spiegelberg! skall det då heta, kan du trolla, Spiegelberg? — Och Spiegelberg skall det heta i öster och vester och så i stoftet med er, I krukor, i paddor, medan Spiegelberg med utspärrade vingar flyger upp till odödlighetens tempel.

Carl.

Lycka på resan! Klif upp på skampålar till ärans höjd! I skuggan af min faders park, i min Amalias armar väntar mig en ädlare fröjd. Redan i förra veckan skref jag till min fader och bad om hans förlåtelse. Icke den minsta omständighet har jag förtegat, och der uppriktighet fins, der finnes äfven medlidande och hjelp. Låt oss taga afsked, Moritz! Vi se hvar andra i dag — och aldrig mer. Posten är kommen och min fars förlåtelse är redan inom stadens murar.

Sjette scenen.

De förre. Schweitzer, Grimm, Roller och **Schufterle uppträda.**

Roller.

Veten I väl, att man spionerat ut oss?

Grimm.

Att vi intet ögonblick äro säkra för att blifva gripne?

Carl.

Det förundrar mig icke. Det går som det måste gå. Han I sett till Razmann? Nämde han icke om något bref, som han hade till mig?

Roller.

Jag förmodar något sådant; ty han har länge sökt dig.

Carl.

Hvar är han, hvar, hvar? (*Han vill springa ut.*)

Roller.

Vänta, Carl! vi ha stämt honom hit. Du darrar?

Carl.

Jag darrar icke. Hvarför skulle jag darra? Kamrater!

detta bref — — **Glädjen eder med mig! Jag är den lyckligaste under solen; hvarför skulle jag darra?**

(Schweitzer sätter sig på Spiegelbergs plats och dricker ur hans vin.)

Sjunde scenen.

De förre. Razmann *inträder.*

Carl (flyger emot honom).

Brefvet! brefvet! min bror!

Razmann (ger honom brefvet, som han hastigt bryter).

Hvad fattas dig? Du blir ju hvit i synen som en kalkvägg!

Carl (står begrundande, innan han läser vidare).

Det är min broders handstil.

Roller.

Hvad tar Spiegelherg sig för?

Grimm.

Karlen är tokig, tror jag. Han gör ju gester, liksom han hade fått danssjukan.

Schufterle.

Hans hjerna går omkring. Jag tror, att han gör vers.

Razmann.

Spiegelberg! he, Spiegelberg! Den besten hör icke.

Grimm (skakar honom).

Karl! drömmer du, eller...?

Spiegelberg (som i ett hörn gjort pantomimiska grimacer och åtbörder, uppspringer vildt).

La bourse ou la vie!

(och fattar Schweitzer i strupen, som helt lugn kastar honom i väggen. Carl Moor släpper brefvet och störtar ut. Alla rusa upp).

Carl.

Förlorad! förlorad!

Roller.

Carl! hvarthän? Hvad tar du dig för, Carl?
(*Han söker att qvarhålla honom.*)

Grimm.

Hvad kommer åt honom? Han är blek som ett lik.

Åttonde scenen.

De förre, *utom* **Carl.**

Schweitzer.

Det måste vara sköna nyheter. Låt se!

Roller (tager upp brefvet och läser).

"Olycklige broder!" — En rätt lustig början! — "I största korthet får jag underrätta dig, att dina förhoppningar slagit fel. Du må gå, låter vår fader helsa dig, dit dina skamliga gerningar föra dig. Tillika, säger han, må du icke göra dig något hopp att någonsin kunna gråta dig till förlåtelse vid hans fötter, i fall du icke bereder dig på att i det djupaste tornhvalfvet så länge blifva undfägnad med vatten och bröd, till dess ditt hår växer till örnfjädrar och dina naglar blifva såsom fågelklor. Det är hans egna ord. Han befaller mig att sluta brefvet. Farväl för evigt! Jag beklagar dig. Frans von Moor."

Schweitzer.

En liten sötunge till bror, i sanning! Frans heter kanaljen.

Spiegelberg (som sakta smyger sig fram).

Är det frågan om vatten och bröd? Ett hygligt lif! Då har jag sörjt bättre för er. Har jag icke sagt det, att jag till slut måste tänka för er alla?

Schweitzer.

Hvad säger det fårhufvudet? Den åsnan vill tänka för oss alla?

Spiegelberg.

Jag [illegible] mod, barn, mod? Ty hvad slugheten beträffar,

så tar jag den på mig. Mod, säger jag, Schweitzer! Mod, Roller, Grimm, Razmann, Schufterle! Mod!

Schweitzer.

Mod? Kommer det blott derpå an? Mod har jag nog, för att gå barfotad midt igenom afgrunden.

Spiegelberg.

Det tycker jag om. Välan! om I hafven mod, så låt en träda upp och säga: att han ännu har något att förlora, och icke allt att vinna!

(*En lång paus följer.*)

Intet svar!

Roller.

Nog! Hvartill tjenar så mycket prat? Om en klok kan förstå det och en man föra det ut — fram med skräpet!

Spiegelberg.

Välan! (*Han ställer sig midt ibland dem, med en besvärjande ton.*) Om en droppe tyskt hjelteblod ännu rinner i edra ådror, kommen! Vi vilja slå oss ned i de böhmiska skogarne, och der samla ihop ett röfvarband — och — men hvarför gapen I på mig så der? Är det lilla modet redan bortdunstadt?

Roller.

Du är väl icke den första skälm, som i en hastig vändning ser öfver den höga galgen?

Spiegelberg.

Och likväl — fins för er något annat val öfrigt? Viljen I inspärras på gillstugan och der torka ihop, till dess man basunar ut den yttersta dagen? Viljen I svettas med hacka och spade för en beta bröd? Viljen I utanför fönsterna utpressa en mager allmosa med en birfilar-sång, eller viljen I svärja vid kalfskinnet och under klingande spel spatsera efter trumman? Sen I, det der hafven I att välja på — det är alltihop.

Roller.

Du talar mästerligt, Spiegelberg, när det gäller att göra en skurk af en ärlig man! Men kan någon säga mig, hvar Carl Moor håller till?

Spiegelberg.

Ärlig, säger du? Hvad kallar du ärlighet? Att befria

rika gnidare från en tredjedel af deras bekymmer; att bringa döda kapitaler i omlopp; att återställa egendomens jemna fördelning; med ett ord, att åter införa den gyllene åldern och bespara vår herre krig, pestilentia, dyr tid och doktorer — ser du, det kallar jag att vara ärlig. Och på det hela taget, hvad finner du så förskräckligt deri?

Razmann.

Mästerligt, Spiegelberg. mästerligt! Du har, som en annan Orpheus, sjungit det tjutande odjuret, mitt samvete, till sömns. Här är jag; tag mig med hull och hår.

Grimm (efter några ögonblicks tyst begrundning).

Hej, broder Moritz, så är också Grimms lösen. (*Räcker honom handen.*)

Schufterle.

Blixt och dunder! Just nu hålles auktion i mitt hufvud. Skriftställare, qvacksalfvare, lotteri, guldmakare och skojare om hvart annat. Topp! den, som bjuder mest, den har mig. Se här min hand, kusin!

Schweitzer (kommer långsamt närmare och räcker Spiegelberg handen).

Moritz! du är en stor man; det vill säga: en blind höna hittar ock ett korn.

Roller (efter något besinnande, med en betydelsefull blick på Schweitzer).

Också du, min bror! (*Räcker honom högra handen, med värma.*) Roller med Schweitzer, om det ock bar ända ned i afgrunden.

Spiegelberg (glad, springer upp).

Till stjernorna, kamrater! (*Ropar ut ifrån scenen.*) Vin, hit med vin!

(*Kyparen bär in vinbuteljer och glas, och går ut igen. Sätter vin på båda borden och tar ut de förra buteljerna.*)

Fri passage till Cæsar och Catilina! Friskt! Tömmen pokalerna! (*De skänka i.*) Lefve vår skyddspatron, fader Mercurius!

Alla (tömmande sina glas).

Lefve Mercurius!

Spiegelberg.

Och nu, bryten upp, fort till verket! I dag ett år till måste hvar och en af oss kunna fråga hvad ett grefskap kostar.

Schweitzer (halft för sig).

Ifall han icke ligger på stegel och hjul.

(De vilja gå.)

Roller.

Sakta, barn, sakta! Hvart nu? Kreaturet måste också hafva sitt hufvud. Rom och Sparta gingo under; ty de saknade ett öfverhufvud.

Spiegelberg.

Ja! håll, Roller har rätt. Och det måste vara ett ljust och klipskt hufvud. Förstån I? (*Träder midt ibland dem med korslagda armar.*) Ha! när jag nu betänker, hvad I voren för få ögonblick sedan, och hvad i nu ären — genom ett lyckligt infall — ja! i sanning! I måsten hafva en chef —

Roller.

Om man blott kunde drömma om, ja! om det vore rimligt att hoppas; men jag förtviflar om hans samtycke.

Spiegelberg (med ett betydelsefullt leende).

Och hvarför förtvifla, min bror? Så svårt det ock må vara att styra det med storm och vågor kämpande skeppet, så tung än kronan är att bära — fram dermed, min gosse! Kanske låter han beveka sig.

Roller.

Och skräp är alltihop, om icke *han* står i spetsen. Utan Carl Moor äro vi en kropp utan själ.

Spigelberg (vänder sig från honom, förargad).

Drummel!

Nionde scenen.

De förre. Carl Moor (*inträder, vildt upprörd, och går häftigt af och an i rummet*).

Carl (för sig sjelf).

Menniskor — menniskor! falska, hycklande krokodilyngel! Deras ögon äro vatten, deras hjertan koppar. — Kyssar på läpparne, svärd i bröstet. — Lejon och leoparder gifva di åt sina foster och korparne föda sina ungar; men han, han. — Grymhet har jag lärt att fördraga, och jag kan le deråt, att min förbittrade fiende dricker mig till af mitt eget hjertblod — men när faderskärleken blir en Megæra — o! fatta då eld, manliga foglighet! Blif vildt som en tiger, du vekhjertade lam, och hvarje fiber utsträcke sig till vrede och förderf!

Roller.

Hör, Carl! Hvad tänker du derom? Ett röfvarlif är dock något bättre än att förtära vatten och bröd i det djupaste tornhvalfvet, — eller hur?

Carl.

Hvarför har icke denna ande farit in i en tiger, som hugger sina mordiska tänder i menniskokött? Är det faderstro? Är det kärlek för kärlek? Jag ville vara en björn och i spetsen för alla vildmarkens björnar rusa ut mot detta ohyggliga slägte. Ånger och ingen nåd! — O! jag ville förgifta oceanen, att de måtte dricka döden ur alla källor. Förtroende, oöfvervinnelig tillförsigt — och ingen barmhertighet!

Roller.

Så hör då, Carl, hvad jag säger dig.

Carl.

Det är otroligt; det är en dröm. En så rörande bön, en så lefvande målning af mitt elände och min blödande ånger — ett osjäligt djur skulle hafva försmält i medlidande; stenarne skulle hafva gråtit — och likväl — — man skulle anse det som ett ilsket paskill öfver menniskoslägtet, om jag uttalade det. O! att jag kunde öfver den hela, vida naturen blåsa i upprorets horn, och föra luften och hafvet och jorden till strid mot detta hyänslägte!

Grimm.

Men hör då en gång! Du hör ju icke för bara raseri

Carl.

Bort, bort ifrån mig! Är icke ditt namn *menniska?* Har icke en qvinna födt dig! Bort från mina ögon, du med mennisko-ansigtet! — — Jag har så outsägligt älskat honom; så älskade ännu ingen son — — jag hade för honom uppoffrat tusen lif. — (*Han stampar i golfvet med raseri.*) Ha! den, som nu gaf mig i handen ett svärd, att dermed bränna in ett sår i denna huggormars afföda; den, som sade mig hvar jag kunde träffa, förkrossa, tillintetgöra det innersta hjertat af deras lif — den skulle vara min vän, min engel, min gud — — jag ville tillbedja honom.

Roller.

Just sådan värma skall du finna i oss. Men gif dig ro att höra oss!

Grimm.

Kom med oss i böhmiska skogarne! Vi samla der ett röfvarband — och du — (*Carl Moor stirrar på honom.*)

Schweitzer.

Du skall vara vår anförare! Du måste vara vår chef!

Spiegelberg (kastar sig vildt i en stol till venster).

Fege uslingar!

Carl.

Hvem inblåste i dig denna tanke? Hör du? (*I det han hårdt fattar Grimm*) den har du icke tagit ur din menniskosjäl. Hvem inblåste i dig den tanken? Ja! vid den tusenarmiga döden! det vilja vi, det måste vi! Den tanken kom ifrån en gud — röfvare och mördare — Så sant min själ lefver, jag är eder kapten!

Alla (med ett larmande anskri).

Lefve vår kapten!

Spiegelberg (springer upp, för sig sjelf).

Till dess jag hjelper honom ur vägen.

Carl.

Se, nu faller starren från mina ögon. Hvad jag var för en dåre, som ville tillbaka i buren! Min ande törstar efter bragder, mitt hjerta efter frihet. Mördare, röfvare! Vid detta ord rullade lagen under mina fötter. — Menniskor hafva nekat mig menskligket, då jag vädjade till menskligket — — derför bort ifrån mig, deltagande och du menskliga skonsamhet! Jag eger ingen fader mer, jag har icke mera någon kärlek, och blod och död skola lära mig förgäta, att något på jorden varit mig dyrbart. — Kommen, kommen! Jag vill taga mig en ryslig förströelse — det blir dervid — jag är eder kapten. — Träden fram omkring mig en hvar, och svärjen mig tro och lydnad intill döden!

Alla (räcka honom handen).

Intill döden!

Carl.

Och vid denna manliga högra hand svär jag eder här, att troget och ståndaktigt förblifva eder chef intill döden. Denna min arm förvandle genast till ett lik den förste, som bäfvar, eller tviflar, eller viker tillbaka! Och det samma må af eder vederfaras mig, om jag någonsin bryter min ed! Ären I nöjde dermed? (*Spiegelberg ler hånfullt i hemlighet.*)

Alla (kasta sina hattar i höjden).

Ja! dermed äro vi nöjde.

Carl.

Välan! låtom oss gå! Frukten icke för farorna och döden; ty öfver oss råder ett oföränderligt öde. Hvar och en hinner en gång sin sista stund, det vare sig på mjuka ejderdun, eller i stridens vilda larm, eller på stegel och hjul. Ett af dessa väntar oss! (*De gå ut i fonden.*)

Spiegelberg (ser efter dem; efter en paus).

Det är en lucka i din räkning. Du har uteglömt gift och förräderi! (*Han går.*)

(*Täckelset faller.*)

Andra akten.

Första scenen.

Frans von Moors rum.

Frans (*tankfull*).

Läkaren går för långsamt tillväga. En gubbes lif är ju en evighet! Men skola mina högt flygande planer fortskrida till målet med samma långsamma gång som lifskraften? Den, som förstode att bana döden en ny väg in i lifvets palats, att förstöra kroppen genom själen. Ha, det vore ett originalverk; den, som kunde åstadkomma sådant — den vore en annan Columbus i dödens rike! — Tänk efter, Frans! — Det vore en konst, värdig att hafva dig till uppfinnare. Jag undrar, hvilken art af känslor häftigast angripa lifskraften! Vreden? — Detta glupska rofdjur äter sig för snart mätt — Sorgen? — Denna mask gnager för långsamt. — Fruktan? — Hoppet låter henne icke gripa omkring sig. — Äro menniskans bödlar så få? Är dödens arsenal så snart uttömd? (*Begrundande*) Hvad? Nå? — Ha! (*Han rusar upp*) Förskräckelsen? Hvad förmår icke förskräckelsen? Hvad uträtta förnuftet, hoppet och religionen emot denna jättes iskalla omfamning? Och likväl — — om han icke uthärdade denna storm? O! så kom då till min hjelp, du jemmer, och du, ånger, helvetiska furie, gnagande orm, som idislar din föda — och du, gnisslande sjelfanklagelse, som utplundrar ditt eget hus, och sårar din egen moder! Kommen äfven till min hjelp, I välgörande gratier sjelfva! Du mildt leende forntid, och du, med ditt rågade ymnighetshorn, blomstrande framtid! Visen honom i edra speglar himmelens fröjder, när eder flyende fot halkar undan hans lystna armar! Så anfaller jag, med slag på slag och storm på storm, detta bräckliga lif, till dess plågoandarnes långa tåg slutas af — — förtviflan. Triumf! triumf! — Planen är färdig.

Andra scenen.

Frans. Herman.

Frans (beslutsamt).

Välan då! (*Herman uppträder*) Ha! *deus ex machina!* Herman!

Herman.

Till eder tjenst, nådig herre.

Frans (räcker honom handen).

Som du icke bevisar någon otacksam.

Herman.

Jag har bevis derpå.

Frans.

Du skall få mer med det första — med det allra första, Herman! — Jag har något att säga dig, Herman!

Herman.

Jag hör med tusen öron.

Frans.

Jag känner dig, du är en beslutsam man — ett äkta soldathjerta — och tand för tunga! — Min far har djupt förolämpat dig, Herman!

Herman.

Regera mig, om jag någonsin glömmer det!

Frans.

Du talar som en man. Hämd anstår ett manligt bröst. — Jag tycker om dig, Herman! Tag denna börs, Herman! Han skulle vara tyngre, om jag väl vore min egen herre.

Herman.

Det är ju min eviga önskan. Jag tackar er, nådig herre.

Frans.

Verkligen, Herman? Önskar du verkligen, att jag vore herre? — Men min far är ännu stark som ett lejon, och jag är den yngre sonen.

Herman.

Jag önskar, att ni vore den äldre sonen, och att er far icke hade mer styrka än en trånsjuk flicka.

Frans.

Ha! hvad den äldre sonen då skulle belöna dig; hvad han skulle upplyfta dig ur detta oädla stoft, som så litet öfverensstämmer med ditt storsinta hjerta! Då skulle du smidas i guld från topp till tå och rassla utåt gatorna med fyra hästar. Ja, tro mig, det skulle du! Men jag förgäter hvad jag ville säga dig. Har du redan glömt fröken von Edelreich, Herman?

Herman.

Död och pina! Hvarför påminner ni mig derom?

Frans.

Min bror har fiskat henne ifrån dig.

Herman.

Han skall plikta derför.

Frans.

Hon gaf dig en liten korg. Jag tror till och med, han kastade dig utför trapporna.

Herman.

Och för det skall jag kasta honom i afgrunden.

Frans.

Han sade att folket hviskade sins imellan, att din far aldrig kunnat se på dig, utan att slå sig för bröstet och sucka: Gud vare mig syndare nådig!

Herman (vildt).

Blixt, dunder och hagel, var tyst!

Frans.

Han rådde dig att sälja ditt adelsbref på auktion.

Herman.

Död och afgrund! Jag vill rifva ögonen ur honom.

Frans.

Hvad? Du blir ond; hvad är det värdt, att du är ond på honom? Hvad kan du göra honom för ondt? Hvad för-

mår en sådan der råtta mot ett lejon? Du kan ju intet annat göra än slå ihop händerna och utgjuta din vrede.

Herman (stampar i golfvet).

Jag skall krossa honom till pulver.

Frans (klappar honom på axeln).

Fy, Herman, du är en riddare. Du måste aftvå denna skymf. Du får icke släppa fröken ur händerna, nej, det får du icke göra för allt i verlden, Herman! Sapperment! jag skulle försöka det yttersta, om jag vore i ditt ställe.

Herman.

Jag har ingen ro, så länge *han* är ofvan jord.

Frans.

Inte så vildt, Herman! Kom hit! Du skall få Amalia.

Herman.

Ja! det måste jag, satan till trots; jag måste ha henne.

Frans.

Du skall få henne, säger jag, och det af min hand. Kom hit, säger jag. Du vet kanske icke, att Carl är så godt som arflös?

Herman (kommer närmare).

Obegripligt! det förstår jag icke.

Frans.

Var lugn, och hör vidare! — Ja! säger jag dig, sedan elfva månader så godt som biltog. Men redan ångrar gubben det förhastade steget, som han likväl, (*skrattande*) efter hvad jag förmodar, icke tagit på egen hand. Tillika bestormar honom fröken dagligen med sin klagan och sina förebråelser. Förr eller senare skall han låta uppsöka honom i alla verldens ändar, och god natt, Herman, om han finner honom. Då får du i all ödmjukhet köra hans vagn, när han far med Amalia till kyrkan, för att vigas.

Herman.

Jag dräper honom vid altaret.

Frans.

Den gamle skall snart åt honom afträda hela styrelsen och sätta sig i ro på sina slott. Då har den stolte vild-

hjernan tygeln i händerna och skrattar åt sina fiender och afundsmän — och jag, som ville göra dig till en stor och betydande man, jag sjelf, Herman, får ödmjukt bugande stå vid dörren.

Herman.

Nej, så sant jag heter Herman, det skall ni icke! Så länge ännu en gnista förstånd glimmar i denna min hjerna, det skall ni icke.

Frans.

Hur kan du hindra det? Också dig, min kära Herman, skall han låta smaka sin gissel; han skall spotta dig i ansigtet, om du möter honom på gatan, och ve dig då, om du rycker på axlarna eller gör en sur min -- se, så står det till med ditt frieri till fröken Amalia, så står det till med dina utsigter och dina förslag.

Herman.

Säg mig, hvad skall jag göra?

Frans.

Hör du, Herman, du skall se, huru jag, såsom en redlig vän, deltager i ditt öde. Gå och förkläd dig; gör dig alldeles oigenkännelig, låt anmäla dig hos gubben, föregif, att du kommer direkte från Böhmen, att du tillika med min bror bevistat den sista träffningen vid Prag, och att du sett honom uppgifva andan på valplatsen.

Herman.

Men skall man tro mig?

Frans.

Åhå! låt mig sörja för det! Tag detta paket! Der finner du din kommission fullständig — och dokument derjemte, som skola komma den argaste tviflare att tro. — Laga nu blott, att du kommer din väg, utan att någon ser dig. Spring genom bakporten ut på gården, sedan öfver trädgårdsmuren — och öfverlemna katastrofen åt mig!

Herman.

Och den skall bli: vivat vår nye herre, Franciscus von Moor!

Frans (stryker honom om kinden[illegible]

Hvad du är slug! — Ty ser du, på detta sätt uppn vi alla ändamål på en gång och snart. Amalia uppgifve allt hopp om honom. Gubben tillskrifver sig sonens dö och — blir sjuklig. — En vacklande bygnad behöfver ir gen jordbäfning för att störta omkull. — Han skall ick öfverlefva den underrättelsen. Då är jag hans ende son — Amalia har förlorat sina stöd, och är en lekboll för mi vilja — då, kan du lätt förstå — kort och godt, allt gå efter önskan — men du får icke återtaga ditt ord.

Herman.

Hvad säger ni? — Förr skall kulan vända om i sit lopp och genomtränga skyttens eget hjerta — — Räkna p mig! Låt bara mig hållas! Farväl! (*Han går.*)

Frans (ropar efter honom).

Hvad du gör, det gör du' dig sjelf till godo. (*Han följer honom med ögonen, så länge han synes, och utbriste sedan i ett gråtmildt skratt.*) Hvilken ifver! Hvilket nit! Huru beredvilligt den inbilska dåren nu voltigerar öfver ärlighetens råmärken för att uppsnappa en fördel, hvars omöjlighet står solklar för hvar och en, som icke är rent af vanvettig. — (*Förargad.*) Nej! det är oförlåtligt! Han sjelf en skurk och tror likväl en annans ärliga ansigte. Sorglös går han åstad att bedraga en redlig man, och skall i evighet aldrig förlåta, att man vågat bedraga honom sjelf. Är detta skapelsens beprisade underkonung? Så förlåt mig, moderliga natur, att jag smädat dig för det du danat mig till lynne och gestalt så olika med detta mönster, och befria mig snart från hvarje tecken till likhet, som ännu återstår! — Min aktning har du förlorat, menniska, och tillika med den också det enda upplyftande medvetandet att någon med hat eller ilska mot dig kan försynda sig. (*Han går ut.*)

Tredje scenen.

Den gamle Moors sängkammare.

Maximilian, *sofvande i en ländstol, och* **Amalia.**

Amalia (smyger sakta förbi).

Tyst, tyst, han slumrar. (*Hon ställer sig framför honom.*) Hur mild, hur vördnadsvärd; vördnadsvärd, som man

målar helgonen — nej — på dig kan jag icke vredgas. Slumra sött i rosornas doft! *(Hon strör rosor omkring honom.)* I rosendoftet skall Carl visa sig för dig under dina drömmar, och i rosendoft skall du vakna. *(Hon vill aflägsna sig.)*

Maximilian (i drömmen med matt röst).

Min Carl, min Carl!

Amalia (kommer långsamt tillbaka).

Hör, hans engel har hört min bön. *(Hon närmar sig den sofvande.)* Den luft är ljuf att andas, som bemänges med Carls namn. Jag vill dröja här.

Maximilian (ännu drömmande).

Är det du? Är det verkligen du? *(Han rör sig oroligt.)* Ack, se icke på mig med denna sorgliga blick! Jag är olycklig nog förut.

Amalia (väcker honom).

Vakna, morbror, — stilla er! Det var blott en dröm.

Maximilian (i det han vaknar).

Hvar är jag? Är du här, Amalia?

Amalia.

Ni sof nyss en afundsvärd sömn.

Maximilian.

Jag drömde om min Carl. Hvarför fick jag icke drömma längre? Kanske hade jag fått förlåtelsen af hans mun.

Amalia.

Englar hysa intet agg — han förlåter er. *(Hon fattar hans hand.)* Fader till min Carl, jag förlåter er.

Maximilian.

Nej, min dotter, denna dödens färg på dina kinder vitnar mot ditt hjerta. Arma flicka, var det icke jag, som förstörde din ungdoms glädje? O, förlåt mig, och förbanna mig icke!

Amalia (kysser ömt hans hand).

Eder? — Kärleken känner blott en förbannelse — och det är denna, min far! *(Hon kysser honom på pannan.)*

Fjerde scenen.

De förre. Daniel.

Daniel.

Der ute väntar en man, som anhåller om företräde. Han säger, att han har vigtiga tidningar till er.

Maximilian (i det han med möda står upp).

Sätt min stol dit bort!

(*Daniel bär stolen längre bort. Maximilian sätter sig åter.*) För mig finnes i verden blott en vigtig sak. Du vet det, Amalia! (*Till Daniel*) Är det måhända en olycklig, som behöfver min hjelp? Han skall icke klagande gå här ifrån.

Amalia.

Är det en tiggare, så låt honom strax komma upp. (*Daniel går.*)

Maximilian.

Amalia, Amalia, skona mig!

Femte scenen.

De förre. Frans, Herman, *förklädd, och* **Daniel.**

Frans.

Här är en man, som har grufliga nyheter att förkunna, säger han. Kan ni höra dem?

Maximilian.

Jag känner blott en sådan. Kom fram, min vän! Skona mig icke!

Herman (med förställd röst).

Nådig herre, låt ej en fattig man umgälla det, om han mot sin vilja genomborrar ert hjerta. Jag är en främling i detta land, men er känner jag mycket väl: ni är fader till Carl von Moor.

Maximilian.

Hur vet du det?

Herman.

Jag kände er son.

Amalia.

Han lefver, han lefver? Du känner honom? Hvar är han, säg — hvar?

Maximilian.

Vet du något om min son?

Herman.

Han studerade vid högskolan i Leipzig. Derifrån begaf han sig ut och tågade, jag vet icke huru vida omkring. Han svärmade genom hela Tyskland, och, som han sjelf sade mig, med obetäckt hufvud, barfotad och tiggande sitt bröd för dörrarna. Fem månader derefter utbrast kriget mellan Preussen och Österrike å nyo, och då han hade intet i verlden att hoppas, så drog honom klangen af Fredriks segerrika vapen till Böhmen. Tillåt mig, sade han till konungen, att dö hjeltarnas död under ditt banér! Jag har icke mera någon far.

Maximilian.

Se icke på mig, Amalia!

Herman.

Man gaf honom en fana. Han följde Preussens segrande örnar. Vi kommo att ligga under ett tält. Han talade mycket om sin gamla fader och om bättre, förflutna dagar — och om gäckade förhoppningar — och tårarna stodo oss i ögonen dervid.

(*Maximilian döljer sitt ansigte i kudden.*)

Åtta dagar derefter stod den heta träffningen vid Prag. Jag vågar säga, att eder son upppförde sig som en tapper krigsman. Han gjorde underverk i hela härens åsyn. Fem regementen måste ombytas bredvid honom; men han stod. Kulor susade till höger och venster; eder son stod. En kula krossade hans högra hand; eder son tog fanan i den venstra och stod.

Amalia (*med förtjusning*).

Hör ni, min far?

Herman.

Jag fann honom, mot slutet af striden, nedsjunken och betäckt med sår; med venstra handen höll han tillbaka

det framrusande blodet; den högra hade han gräft ned i jorden. Broder, ropade han mot mig, jag hörde ett sorl genom lederna, att fienden viker. Det gör han, svarade jag, och snart hafva vi segrat. Välan, sade han och drog undan den venstra handen — då dör jag gerna. Och så sjönk han tillbaka och utblåste sin stora ande.

Amalia (sjunker vanmäktig ned till Maximilians fötter).

Frans (som med undertryckt skadeglädje betraktar sin far, stormar nu löst på Herman).

Måtte döden nedtysta din fördömda tunga! Är du kommen hit för att gifva vår fader dråpslaget? Min far! Amalia! — min far!

Herman.

Det var min döende kamrats sista vilja. Tag detta svärd, rosslade han, och lemna det åt min gamla far! Säg honom, att han är hämnad! Säg honom, att hans förbannelse kastat mig i dödens armar, att jag fallit i förtviflan! — Då stelnade hans tunga. Hans sista suck var Amalia.

Amalia (liksom vaknande ur en dödsslummer).

Hans sista suck — Amalia!

Maximilian (rifver sitt hår, under ett rysligt anskri).

Min förbannelse har kastat honom i dödens armar. — Min son fallen i förtviflan!

Herman.

Här är svärdet, och här ett porträtt, som han beständigt bar på sitt hjerta. Det tycktes mig likna fröken på ett hår. Det skall min broder Frans ha, sade han en gång till mig, — och han, den lycklige —

Frans (liksom förvånad).

Mig? Amalias porträtt åt mig? Amalia åt mig?

Amalia (rusar emot Herman).

Tala, bestuckne bedragare!

Herman.

Det är jag icke, nådig fröken! Se sjelf, om det icke är eder bild. Ni lär väl sjelf hafva gifvit honom den.

Frans.

Vid Gud, Amalia, ja, det är verkligen ditt porträtt.

Amalia (som noga betraktar bilden).

Ja, det är det. O, himmel och jord!

Maximilian (ångestfull vridande sina händer).

Ve, ve, min förbannelse har mördat honom! Min son är fallen i förtviflan!

Frans.

Och han tänkte på mig i skiljsmässans sista, svåra stund; då redan dödens svarta banér sväfvade öfver hans hufvud, tänkte han ännu på mig?

Maximilian (högt gråtande).

Min förbannelse har jagat honom i dödens armar! Min son är fallen i förtviflan!

Herman (för sig sjelf).

Jag uthärdar icke denna jemmer. — Farväl, gamle herre! (*Sakta till Frans*) Hvarför gjorde ni detta?

(*Han går hastigt sin väg.*)

Amalia (springer efter honom).

Vänta, vänta, huru voro hans sista ord?

Herman (ropar tillbaka).

Hans sista suck var Amalia.

(*Han går.*)

Amalia.

Hans sista suck — Amalia! Nej, du är icke någon bedragare! Det är sant — sant — han är död (*Hon stapplar omkring, till dess hon nedsjunker*) — Död — Carl är död —

Frans.

Hvad ser jag? Hvad står der på svärdet, skrifvet med blod?

Amalia.

Af honom?

Frans.

Ser jag rätt eller drömmer jag? Se der, med blodig bokstäfver: Frans, öfvergif icke min Amalia! och på de andra sidan: Amalia! den allsvåldiga döden löste din ed — Ser du nu? Ser du nu? Han skref det med stelnand hand, med sitt varma hjertblod; han skref det vid evighetens högtidliga gräns. Hans flyende ande dröjde, fö att förena Frans och Amalia.

Amalia (som länge betraktat svär det).

Helige Gud, det är hans hand. *(Hon utbrister i tårar efter en kort paus.)* Han har aldrig älskat mig.

(Hon går häftigt ut.)

Frans (stampar i golfvet).

Förbannadt! Hela min konst strandar på detta egensinniga hufvud.

Maximilian.

Ve, ve, öfvergif mig icke, min dotter! Frans, Frans, gif mig igen min son!

Frans.

Hvem var det, som förbannade honom? Hvem var det, som jagade sin son till förtviflan och död? — O! det var en härlig yngling! Ve öfver hans bödlar!

Maximilian.

Ve, förderf och förbannelse öfver mig sjelf! Jag är den fader, som mördade sin store son! O! Jag skall med sorg och qval läggas i grafven.

Frans.

Han är borta — hvad hjelper denna sena klagan? *(Hånskrattande)* Det är lättare att mörda, än att göra lefvande.

Maximilian (som samlar sin kraft).

Du, Frans, du har lismat förbannelsen ur mitt hjerta. — Gif mig igen min son!

Frans.

Uppreta mig icke, min far, jag öfvergifver er i döden.

Maximilian.

Odjur, odjur, skaffa mig igen min son! (*Han rusar upp och vill gripa Frans i bröstet.*)

Frans (stöter honom tillbaka i stolen och störtar ut.)

Maximilian.

Tusen förbannelser öfver dig! Du har stulit min son ur mina armar. (*Han kastar sig, full af förtviflan, hit och dit i stolen.*) Mina goda englar öfvergifva mig; alla helgon sky den isgråa mördaren. — Ve, ve, vill då ingen stödja mitt hufvud och förlossa min kämpande själ? Inga söner, inga döttrar, inga vänner mer? O, ve, ve, förtvifla och icke få dö!

(*Han sjunker maktlös och utan lif tillbaka i stolen.*)

Sjette scenen.

Maximilian, Amalia, *sedan* **Daniel** *och slutligen* **Betjenter.**

Amalia (betagen af smärta, inträder långsamt. Hon blir varse Maximilian och störtar fram till honom).

Död; också *du* död? (*Hon nedsjunker bredvid honom och tillbringar några ögonblick i stum sorg. Hon hemtar sig sedan och utbrister i tårar.*) Tag äfven mig med dig, du salige gamle, du min Carls fader!

(*Hon springer upp.*)

Daniel (kommer åtföljd af betjenter).

Amalia.

Hjelpen eder herre! (*Hon går.*)

Daniel (till betjenterna).

Bären honom på stolen in i kabinettet! Jag skyndar att kalla läkaren. (*Går.*)

Betjenterna (bära grefven genom mellersta dörren).

Sjunde scenen.

Böhmiska skogarne.

Razmann (*kommer från ena sidan*), **Spiegelberg** *med en trupp* **röfvare** (*från den andra*).

Razmann.

Välkommen, krigskamrat! Välkommen i de böhmiska skogarne!

(*Razmann och Spiegelberg omfamna hvarandra*).

Hvar har du rasat omkring på jordklotet? Hvad kommer du nu med för väder, dyra kollega!

Spiegelberg.

Flux burdus från Leipziger-messan. Der var ett kalas. (*Han kastar sig på marken.*) Och hur han I lefvat under tiden? Hur går handteringen? O! jag kunde uppduka för dig historier och äfventyr dagen i ända, så att du skulle förgäta både mat och dryck.

Razmann.

Det tror jag. Du har låtit höra af dig. Men för djefvulen, hvar har du fått ihop hela den svärmen? Dunder och hagel! En hel hjord af rékryter! Jag vet icke, Moritz, men du måste ha något magnetiskt i dig, som drar till dig allt satpack på Guds gröna jord, liksom vore det jern och stål.

Spiegelberg.

Må vara! Men dessa här äro präktiga pojkar. Vill du probera dem, bror? Häng din hatt på solen, och jag slår vad, att de stjäla ned honom likaväl, som om verldens öga hade svarta starren.

Razmann.

Du blir välkommen hos kapten med en sådan förstärkning. Han har också värfvat duktiga karlar.

Spiegelberg (giftigt).

Oh, drag du, med din kapten! — — Men ser du, de *mina* derimot — pah!

Razmann.

Åh ja! de kunna ha snälla. fingrar — Men jag säger

dig, vår kaptens rykte har till och med bragt ärliga karlar i frestelse.

Spiegelberg.

Desto sämre! *(Han studsar.)* Hör, hvad är der för larm?

Åttonde scenen.

De förre, Grimm (*i fullt språng*); *sedan* **Schweitzer** *och* **Roller** (*utom scenen*).

Razmann.

Wer da? Hvad är på färde! Passagerare i skogen?

Grimm.

Hollah, hvar äro de andra? Tusen granater! Är det nu tid att stå och pladdra? Vet ni då icke —? Vet ni då platt icke? Roller —

Razmann.

Hvad nu? Hvad nu?

Grimm.

Roller är hängd, och tio andra med honom —

Razmann.

Roller? Hvad fan? När? Hur vet du det?

Grimm.

Öfver tre veckor har han suttit inne och tre gånger varit för rätta. Man har examinerat honom med tortyr, hvar kapten vore till finnandes. Den raska pojken har ingenting bekänt. I går fäldes hans dom, och i dag på morgonqvisten har han farit till andra verlden med extrapost.

Razmann.

Förbannadt! Vet kapten derom?

Grimm.

Först i går fick han höra det. Han fraggades som ett vildsvin. Du vet, han har alltid litat mest på Roller. Två gånger har han smugit sig till honom i kapucinerkåpa och velat byta person med honom; Roller afslog det hårdnackadt

— och derpå svor han en ed, så att det lopp som kal jern utåt lefvern på oss, att han ville tända Roller e dödsfackla, hvars make aldrig lyst för någon konung, oc som skulle bränna ryggbastet på dem både brunt och blåt Jag är rädd för att det gäller staden. Han har redan e nagel i ögat till staden, för det den är så skändligt bigot och du vet, när han säger: "Det vill jag göra", så är de så godt som om en af oss hade redan gjort det.

Razmann.

Men ack, den stackars Roller, den stackars Roller!

Spiegelberg.

Memento mori! Men hvad rör det mig? (*Han börja gnola på en visa. Man hör ett skott på afstånd.*)

Razmann.

Hör, ett skott! (*Ännu ett skott höres.*)

Spiegelberg.

Än ett skott! (*Tredje skottet.*)

Razmann.

Och åter ett! Det är kapten!

Schweitzer och *Roller* (*bakom scenen*).

Hollah ho! Hollah ho!

Razmann.

Det är Roller! Han sjelf!

Schweitzer och *Roller* (*bakom scenen*).

Razmann! Grimm! Spiegelberg! Razmann!

Razmann.

Roller! Schweitzer! Blixt, dunder, hagel och storm (*De springa honom till möte.*)

Nionde scenen.

De förre. Carl Moor, Schweitzer, Roller, Schufterle, Röfvartropp.

Carl.

Frihet! frihet! Du är på det torra, Roller! (*Han kastar sig på marken.*) Men det gälde.

Razmann (till Roller).

Nå, men vid Plutos eldbrasa, har du stått upp från stoglet, Roller?

Grimm.

Är du hans vålnad? Eller är jag en narr? Är det verkligen du?

Roller (hemtande efter andan).

Det är jag sjelf — lifslefvande. Hvar ifrån tror du jag kommer?

Grimm.

Besitta och regera! Stafven var ju redan bruten öfver dig.

Roller.

Ja, det var han visst — och det var väl värre ändå. Jag kommer direkte från galgen. Låt mig bara först hemta andan!

Razmann.

Från galgen, säger du?

Roller (tömmer en flaska).

Ah, det smakar, det stärker. — Raka vägen från galgen, säger jag. Ni stån der och gapen — och ingen af er begriper det. Ja, jag var icke tre steg från den sakramenska stegen, — så nära var det. — Mitt lif hängde på en tråd. *(Han kastar sig på marken.)* O! min kapten! Hvar är min kapten? Honom har jag att tacka för luft, frihet och lif.

Schweitzer (till Razmann och Grimm).

Det skulle ha förlustat er, om ni varit med! Vi passade på tiden, då passagerna blefvo öppna. Hela staden tågade ut till att se spektaklet, ryttare och fotgängare och vagnar om hvar ann; larmet och dödssången hördes vidt omkring. Se så, sade kapten, tänd på, tänd på! Och karlarne flögo som pilar, stucko staden i brand, i tre och trettio hörn på en gång, och kastade brinnande luntor i trakten af kruthuset, i kyrkor och lador. Morbleu! En fjerdedels timme var icke förbi, förrän nordostvinden, som väl också måtte haft något horn i sidan till staden, kom oss förträffligt till pass och hissade lågorna upp i de öfversta loften. Börja så brandklockorna att brumma —

knall, kruthuset i luften, som hade jordklotet spruckit i tu och himlen fallit ned.

Roller.

Och nu såg mitt följe tillbaka — der låg staden som Sodom och Gomorrha; hela horisonten insvept i eld, svafvel och rök. Jag begagnade ögonblicket — och ratsch! som vinden var jag lös — och undan derifrån i stickande språng. Min kapten redan färdig med hästar och kläder — så blef jag fri. Carl, Carl, måtte du också snart råka i klämman, att jag må kunna vedergälla dig lika med lika!

Razmann.

En bestialisk önskan, för hvilken du borde föras ut till galgen igen. Men inte sant, barn! det var ett muntert äfventyr.

Roller.

Det var hjelp i nöden, var det — och I kunnen icke värdera det. I skullen blott, med repet om halsen, i lefvande lifvet marchera till grafven, som jag — Bröder! Bröder! Och nu på en gång lösen till frihet! Nej, jag ville för alla Mammons skatter icke upplefva det för andra gången.

Schweitzer.

Vet du icke, Schufterle, hur många satt lifvet till?

Schufterle.

Tre och åttio, säger man. Kruthuset ensamt har krossat sextio.

Carl.

Roller, du är dyrt betald.

Schufterle.

Pah! pah! Hvad betyder det? Ja, om det hade varit män; men nu var det bara lindebarn, och mödrar och ammor, och inhysesgubbar. Alla, som hade lätta och färdiga ben, voro utflugna, för att se komedian, och bara dräggen var qvar i staden för att vakta husen.

Carl.

Schufterle! Jag har sett din grymhet mot dessa värnlösa. Bränne denna eld din själ, till dess evigheten grånar! Bort, missfoster! Fort från mina ögon! (*Ett mummel*

uppstår bland röfvartruppen.) Mumlen I? Öfverläggen I? Hvem öfverlägger, när jag befaller? — Bort med honom, säger jag. Det finnes flere bland eder, som äro mogna för min vrede. Jag känner dig, Spiegelberg! Men jag vill snart träda upp ibland eder och hålla en förfärlig räfst. *(De gå darrande bort.)*,

Tionde scenen.

Carl Moor *(allena, går häftigt af och an).*

Hör dem icke, du hämnare i himlen! Hvad rår jag derför? Hvad rår du derför, att din pestilens, din hungersnöd och dina vattenflöden förgöra den rättfärdige med den orättfärdige? Hvem kan befalla lågan att icke rasa i de välsignade skördarne, när hon skall förstöra några getingbon? O, ve öfver dem, som mörda barn och qvinnor och värnlösa gubbar! Hvad dessa nidingsverk förödmjuka mig! Genom dem förgiftas mina skönaste verk.

(Efter en lång paus.)

Der står han nu, gossen, rodnande af blygd och utskämd inför himlens öga, han, som var förmäten nog att leka med Jupiters klubba, och slog pygméer, då han skulle krossa titaner. Gå din väg! Du är icke den man, som kan föra Guds hämdesvärd; du förgick dig redan vid första hugget. — Välan, här afsvär jag den fräcka planen, och går att dölja mig i någon jordens klyfta, der dagens ljus viker undan för min skam. *(Han vill fly.)*

Elfte scenen.

Carl Moor. Roller *(kommer häftigt in på scenen).*

Roller.

Se dig för, kapten! Det spökar. Vi äro förrådda. Stora hopar af böhmiska ryttare sqvadronera omkring i skogen.

Tolfte scenen.

De förre. Grimm.

Grimm.

Kapten, kapten! De ha lurat ut våra spår. Några tusen man draga en kordon omkring det innersta af skogen.

Trettonde scenen.

De förre. Spiegelberg.

Spiegelberg.

Ve, ve! Vi äro fångna, vi äro rådbråkade, vi äro huggna i stycken! — Många tusen hussarer, dragoner och jägare svärma omkring skogshöjden och ha tilltäppt alla lufthål. *(Carl Moor går.)*

Fjortonde scenen.

Schweitzer, Grimm, Roller, Schufterle, Spiegelberg, Razmann, Röfvartropp.

Schweitzer.

Ha vi nu ruskat dem ur bolstrarna? Fröjda dig, Roller! Länge har jag önskat mig att få nappa tag med de der kommissbröds-riddarne. — Hvar är kapten? Är hela bandet församladt? Ha vi krut, så det förslår?

Razmann.

Krut i öfverflöd! Men de våra äro inalles åttio och en står sig alltid mot tjugu af dem.

Schweitzer.

Destö bättre! De sätta sitt lif på tio kreuzer; fäkta icke vi för lif och frihet? Hvar djefvulen är kapten?

Spiegelberg.

Han öfverger oss i nödens stund. Kunna vi då icke mer komma undan?

Schweitzer.

Komma undan? Ack! jag önskar, att du satt fast i en lerpöl, du harhjerta! Du har alltid en stor mun, när det icke gäller, men när du ser två knytnäfvar — kruka! Visa dig nu på styfva linan, om du kan; annars sy vi in dig i ett kalfskinn och låta hetsa dig af hundar.

Razmann.

Kapten, kapten!

Femtonde scenen.

De förre. Carl Moor.

Carl (långsamt, för sig sjelf).

Jag har låtit alldeles kringränna dem. Nu måste de fäkta som förtviflade. *(Högt, i det han drager svärdet.)* Barn, nu gäller det. Vi äro förlorade, om vi icke fäkta som sårade vildsvin.

Schweitzer.

För oss an, kapten! Vi följa dig i dödens käftar!

Carl.

Ladden alla gevären! Det fattas väl icke krut?

Schweitzer.

Krut ha vi nog för att spränga jordklotet upp emot månen.

Razmann.

Hvar och en har fem laddade pistoler, och tre karbiner dertill.

Carl.

Godt, godt! Och nu skall en del klättra upp i träden eller dölja sig i snåren och gifva eld på dem i bakhåll.

Schweitzer.

Dit hör du, Spiegelberg!

Carl.

Vi andra falla dem i flanken som furier.

Schweitzer.

Jag är ibland dem, jag.

Carl.

Tillika måste hvar och en blåsa i sin pipa, och jaga omkring i skogen, så att vårt antal synes förfärligare. Alla hundarne släppas lösa och hetsas in i deras leder, så att de skingras och förströs, och komma oss i skotthåll. Vi tre, Roller, Schweitzer och jag, fäkta i den hetaste elden.

Schweitzer.

Mästerligt, förträffligt! Låt dem bara löpa an! Vi skola nog anfäkta dem så, att de icke veta, hvar alla örfi-

lar komma ifrån. Jag har väl förr en gång skjutit e körsbär från munnen, jag!

Sextonde scenen.

De förre. En pater (*uppträder*).

Roller.

Tyst, kommer icke der någonting prestvulet klifvande

Schweitzer.

Slå ihjäl honom! Låt honom icke öppna munnen!

Carl.

Stilla; jag vill höra honom.

Patern (som studsar tillbaka, fö sig sjelf).

Är det här draknästet? — (*Högt.*) Med förlof, min herrar, jag är en kyrkans tjenare, och der borta stå åtta hundra man, som bevaka hvart hår på mitt hufvud.

Schweitzer.

Det var en hjertnypande klausul för att vackert hålla sig varm om magen.

Carl.

Tyst, kamrat! Säg ut i korthet, herr pater, hvad ni har att andraga.

Patern.

Mig sänder den höga öfverheten, som råder öfver lif och död. Jag vill tala helt stilla och beskedligt med er — ni tjufvar, Ni mordbrännare, Ni skälmar, Ni huggormars afföda, som smygen i mörkret och sticken i löndom — ni, mensklighetens spetälska, och koloni för stegel och hjul —

Schweitzer.

Tig med ditt ovett, eller — (*han sätter gevärskolfven för hans ansigte.*)

Carl.

Fy då, Schweitzer, du bringar ju mannen ur koncepterna. — Han kan sin predikan så snällt utantill. — Tala nu vidare, så der stilla och beskedligt! — "koloni för stegel och hjul!" —

Patern.

Och du, sköne kapten, alla ficktjufvars förste, du skojar-konung, stora Mogol för alla skälmar under solen! öfvergifna mödrars klagoskri ljuder i hälarne efter dig; blod dricker du som vatten; menniskolif väga för dig icke så mycket som en såpbubbla, när du dragit din mordiska dolk. —

Carl (stödjande sig på svärdet).

Det är sant, ganska sant, vidare, vidare!

Patern.

Hvad, sant, ganska sant! Hvad är det för ett svar?

Carl.

Ja, min herre, ni var kanske icke beredd derpå? — Vidare, vidare! Hvad ville ni säga mer?

Patern (ifrigt).

Rysliga menniska, bort från mina ögon! Sitter icke ännu den mördade riksgrefvens blod på dina fördömda fingrar? Har du icke med tjufvahand brutit dig in i herrans helgedom, och bortstulit kalken och patenet? Säg, har du icke kastat eldbränder i vår gudfruktiga stad och nedstörtat kruthuset öfver goda kristnas hufvuden? *(Han slår händerna till samman.)* Hiskeliga missgerningar, som stinka upp till himmelen och påskynda den yttersta domen!

Carl.

Icke illa sagdt, hittills; — men nu till saken! Hvad låter den höglofliga öfverheten genom er förkunna mig?

Patern.

Jo, mer än du är värd att höra och mottaga. Se omkring dig, mordbrännare! Så vidt ditt öga räcker, är du innesluten af våra ryttare — här finnes ingen undflykt.

Carl.

Hören I? Schweitzer och Roller! — Nå vidare!

Patern.

Så hör då, hur mildt och långmodigt öfverheten vill förfara med dig, din missdådare! Om du nu genast kryper till korset och beder om nåd och förskoning, se, då skall strängheten blifva till barmhertighet och rättvisan en äl-

skande moder. Hon tillsluter ögonen för hälften af din förbrytelser — och låter det — märk väl, — och låter de bero vid stegel och hjul.

Schweitzer.

Hör du, kapten! Skall jag gå fram och snöra om strupen' på kanaljen, så att den röda saften frusar ut ur alla porer.

Roller.

Kapten, död och afgrund, kapten! *(Till de öfriga.)* Ser ni, hur han klämmer underläppen mellan tänderna? *(Till Carl Moor.)* Säg, får jag icke vända upp och ned på honom?

Schweitzer.

Nej, jag — jag! Jag beder dig, på mina bara knän, unna mig den vällusten att mala honom till gryn!

(Patern ser sig om efter hjelp, och vill fly. Några röfvare fatta tag i honom.)

Carl.

Bort från honom! Må ingen understå sig att röra honom! *(Till patern, efter ett uppehåll.)* Ser ni, herr pater! Här stå nio och sjuttio man, hvilkas höfding jag är, och ingen af dem har lärt att stå och marchera på vink och kommando eller dansa efter kanonernas musik, och der borta stå åttahundrade, som grånat under musköten — men hör nu! Så här talar mordbrännar-kaptenen Carl Moor: Det är sant, jag har slagit ihjäl riksgrefven, antändt och plundrat Dominicus-kyrkan; jag har slungat eldbränder i eder bigotta stad, och nedstörtat kruthuset öfver goda kristnas hufvuden — men det är icke allt på långt när. Jag har gjort ännu mer. *(Han sträcker ut sin högra hand.)* Märker ni de dyrbara ringar, som jag bär på min hand? Denna drog jag från fingret på en minister, som jag slog neder vid hans furstes fötter. Han hade smickrat sig upp ur pöbelstoftet till hans förste gunstling; hans företrädares fall var trappan till hans höghet. Faderlösas tårar lyfte honom upp. Den här tog jag af en annan minister, som sålde embeten och äreställen till de mestbjudande, och bortstötte olyckliga patrioter från sina dörrar. Den här åter, bär jag en prest af edert slägte till ära. Jag dräpte honom med egen hand, emedan han på öppen predikstol

ret deröfver att inqvisitionen råkat i ett sådant förfall. ag kunde väl berätta er flere historier om mina ringar, m jag icke redan ångrade de ord, som jag förspilt på er.

Patern.

O Farao, farao!

Carl.

Hörden I? Märkten I den fromma sucken? — O, du llseende Gud, der dundra de om mildhet och fördragsamhet — predika kärlek till nästan — fara ut mot girighet och slem vinning — och hafva förstört Perus folk, af snålhet efter dess guld. Ve eder, I fariseer, I sanningens falska myntare, I guddomens apor!

Patern.

Att en spetsbof kan vara så stolt?

Carl.

Vänta, nu först vill jag börja tala stolt. Gå och helsa den högloftiga rätten, som lottar om lif och död: Jag är ingen tjuf, som sammansvurit sig med midnatten och sömnen, och som på stegen för stora ord i munnen. Hvad jag gjort, skall jag utan tvifvel en gång läsa i himmelens stora räkenskapsbok; men med hans erbarmliga förvaltare här nere vill jag inga ord förlora. Säg för dem, att mitt handtverk är vedergällning. Hämden är mitt yrke. *(Han vänder patern ryggen.)*

Patern.

Du vill således ingen nåd och förskoning ha? — Godt! med dig är jag färdig. *(Vänder sig till röfvarbandet.)* Så hören då I, hvad rättvisan genom mig förkunnar er! Om I nu genast öfverlemnen denne fördömde missdådare bunden, så varder straffet för edra förbrytelser eder efterskänkt; ja, det ringaste minne deraf skall försvinna. Den heliga kyrkan skall med förnyad kärlek upptaga eder som borttappade får i sitt moderssköte, och för hvar och en af eder skall vägen stå öppen till en hederstjenst. *(Han räcker åt Schweitzer ett papper, med triumferande löje. Till Carl Moor.)* Nå, hur smakar det, herr kapten? — Fort, fort! Binden honom, och I ären frie.

Carl.

Hören I? Hvarför studsen I och stån så förlägna? Den heliga kyrkan — var det icke så? — Hon erbjuder er fri-

het, och I ären i denna stund verkligen hennes fångar. — Hon skänker eder lifvet — och det är inte något munväder; ty I ären redan dömde. — Hon lofvar eder ära och embeten, och om I äfven nu segren, hvad kan väl till slut blifva er lott, annat än förföljelse, smälek och förbannelse? Öfverläggen I ännu? Är det så svårt att välja mellan himmel och afgrund? Hjelp dem, herr pater, hjelp dem då!

Patern.

Hur heter den djefvul, som talar ur hans mun? Den karlen gör mig yr i hufvudet.

Carl.

Och ännu intet svar? Tänken I väl att slå eder igenom med vapen? Skåden omkring er! Det kunnen I aldrig tänka, det vore nu barnslig tillförsigt. Eller smickren I eder med att falla som hjeltar, emedan I sågen, att jag glädde mig åt stormen? Tron icke sådant; I ären icke Carl Moor! — I ären gemena tjufvar, eländiga verktyg för mina större planer, lika föraktliga som repet i bödelns hand. Tjufvar kunna icke falla, som hjeltar falla. Tjufvar ega rättighet att darra för döden. Hören blott, hur hornen ljuda! Sen, huru hotande deras sablar blinka! Hvad! ännu obeslutne? Ären I galne? Veten, jag tackar er *icke* för mitt lif. Jag skämmes för edert offer!

Patern (ytterst förvånad).

Jag blir vimmelkantig — jag springer min väg. Skulle man väl ha hört något slikt?

Carl.

Eller frukten I måhända, att jag skall taga lifvet af mig sjelf, och genom ett sjelfmord beröfva eder frukterna af fördraget, som blott gäller så vida jag levereras lefvande? Nej, barn, det är en onödig fruktan. Här kastar jag bort min dolk och mina pistoler och denna giftflaska. Hvad? I tveken ännu? Eller tron I, att jag sätter mig till motvärn, då I viljen binda mig? — Jag är alldeles värnlös, ett barn kan slå omkull mig. Hvem är den förste, som öfverger sin kapten i nödens stund?

Roller (i vild rörelse).

Ingen, om ock afgrunden omhvärfde oss tiofaldigt! (*Svänger sitt svärd.*) Eho, som icke är en hund, rädde kapten.

Schweitzer (sönderslitter pardonsplakatet och kastar bitarna i paterns ansigte).

I våra kulor — der är pardon! Bort, kanalje! Säg senaten, som sände dig, att du i Carl Moors band icke funnit en enda förrädare! Räddom, räddom kapten!

Alla (larmande).

Räddom, räddom, räddom kapten!

(Patern skyndar bort.)

Carl (sliter sig lös, glad).

Nu, kamrater, äro vi frie. Jag känner en hel armé i min knutna hand. Död eller frihet! Lefvande få de ingen (*Det blåses till anfall. Larm och gny. De gå med dragna svärd.)*

(Täckelset faller.)

Tredje akten.

Första scenen.

En trakt vid Donau.

Carl Moor och röfvare.

(Lägrade under träden på en höjd.)

Carl.

Här måste jag lägga mig ned. *(Kastar sig på jorden.)* Mina leder äro som förkrossade; min tunga torr som en sticka. *(Schweitzer går obemärkt bort.)* Jag vill väl bedja er att hemta mig en handfull vatten ur floden; men I ären alla så förtviفladt trötta.

Grimm.

Och vinet är slut i våra säckar.

Carl.

Hur härlig solen går ned der borta! *(Försänkt i åskådning.)* Så dör en hjelte! Tillbedjansvärd!

Ni
Or
O

Du
Fö

Isabeau.

Dem

Andra scenen.

De förre. Schweitzer.

Schweitzer (med vatten i sin hatt).

Drick, kapten! — Här är vatten nog, och friskt som is.

Carl.

Du blöder ju — hvad har du gjort?

Schweitzer.

Ett litet streck, som snart nog kunnat kosta mig ett ben och en hals. När jag spatserar på sandberget vid [illegible]n — så — plums! brakar sattyget löst under mig, och hufvudstupa tio rhenska fot utför. — Der låg jag, och jag åter fått mina fem sinnen i gång, träffar jag på klaraste vatten bland stenarna Tack vackert för dan-tänkte jag. Det skall smaka kapten godt.

Carl (ger honom hatten tillbaka och torkar honom i ansigtet).

Annars ser man ju icke såren, som de böhmiska ryt-[illegible]rne ingräft i din panna! Ditt vatton var godt, Schweit-[illegible]r! — De der ärren kläda dig präktigt.

Schweitzer.

Pah! der är ännu rum för trettio stycken.

Carl.

Ja, barn, — det var en het eftermiddag — och blott [illegible]n vän förlorad. — Min Roller dog en skön död. Han [illegible]ulle få marmor öfver sina ben, om han icke dött för mig. [illegible]åll till godo med detta äreminne! (*Han torkar bort en* [illegible]*r.*) — Hur många var det af fienderna, som blefvo på [illegible]tsen?

Schweitzer.

Tvåhundrade inalles, säger man.

Carl.

Tvåhundrade för elfva! Hvar och en af eder har anspråk på detta hufvud. (*Han blottar hufvudet.*) Här upplyfter jag min dolk. Så sant min själ lefver: Jag öfvergifver er aldrig!

Schweitzer.

Svär icke! Du vet icke om du ej kan ångra dig oc blifva lycklig.

Carl.

Vid min Rollers ben! Jag öfvergifver er aldrig.

Tredje scenen.

De förre. Kosinsky *kommer.*

Kosinsky (för sig).

Här i trakten, sade man, skulle jag träffa honom. He hollah! Hvad är det för ansigten? — Skulle det — — oi de der — Ja, der äro de! Jag vill språka dem an.

Grimm.

Gif akt, hvem kommer der?

Kosinsky.

Om förlåtelse, mine herrar! Jag vet icke om jag gå rätt eller galet.

Carl.

Och hvilka skulle vi vara, om ni gått rätt?

Kosinsky.

Män.

Schweitzer.

Ha vi bevisat det, kapten?

Kosinsky.

Jag söker män, som se döden i ansigtet och låta faran leka omkring sig som en tam orm; som skatta friheten högre än ära och lif, och hvilkas blotta namn gör de tappraste fega och tyrannerna bleka.

Schweitzer (till Carl Moor).

Den pojken tycker jag om. (*Till Kosinsky.*) Hör god vän! Du har funnit ditt folk.

Kosinsky.

Så tänker jag, och, som jag hoppas, snart äfven mina bröder. — Visa mig nu på min rätta man; ty jag söker eder kapten, den store grefven af Moor.

Schweitzer (räcker honom handen med värma).

Hör på, min gosse, vi måste bli bröder!

Carl (kommer närmare).

Känner ni kapten?

Kosinsky (stirrar på honom).

Det är du. I den der blicken — — hvem kan se dig och söka någon annan?

Schweitzer.

Du klippare der!

Carl.

Och hvad för eder till mig?

Kosinsky.

O, kapten, mitt mer än grymma öde. Jag har lidit skeppsbrott på verldens stormiga haf; mitt lifs förhoppningar ha gått i qvaf, och mig blef intet öfrigt än det pinsamma minnet af deras förlust, och som skulle göra mig vansinnig, om jag ej sökte att döfva det genom verksamhet åt andra håll.

Carl.

Åter en af himmelen förkastad! Nå vidare!

Kosinsky.

Jag blef soldat. Olyckan förföljde mig äfven der — jag gjorde en resa till Ostindien; skeppet strandade på klippor — intet annat än felslagna planer! Ändtligen får jag höra vidt och bredt talas om dina bragder, mordbrännar-bragder, som man kallade dem, och har rest hit trettio mil, med det fasta beslut att tjena under dig, om du vill antaga min tjenst. Jag beder dig, ädle kapten, afslå mig icke detta!

Schweitzer.

Hejsa, hejsa! Då är vår Roller ersatt tusenfaldt! En riktig kärnbroder för vårt förbund!

Carl.

Hur heter du?

Kosinsky.

Kosinsky.

Carl.

Hvad? Kosinsky! vet du väl, att du är en lättsinnig pojke, och dansar fram öfver den vigtigaste punkten af ditt lif, som en obetänksam flicka? Här får du icke kasta boll, eller spela käglor, som du inbillar dig.

Kosinsky.

Jag förstår hvad du menar. — Jag är fyra och tjugo år gammal; men jag har sett svärd blixtra och hört kulor hvina omkring öronen.

Carl.

Så, min unga herre? Och har du lärt fäkta, blott för att nedstöta arme resande för en riksdaler eller att mörda värnlösa qvinnor? Gå bort! du har lupit ifrån din amma för det hon hotat dig med riset.

Schweitzer.

Hvad tusan, kapten? Hvad tänker du på? Vill du visa ifrån dig en sådan Hercules? Han ser ju ut, som han kunde jaga marskalken af Saxen öfver Ganges med en förläggarslef!

Carl.

Emedan dina lapprisplaner misslyckats, så kommer du hit och vill bli en skälm, en lönmördare! Mord — gosse! Förstår du det ordet? Du kan sofva roligt, om du slagit af några dussin vallmoknoppar; — men att bära ett mord på hjertat! —

Kosinsky.

För hvarje mord, som du befaller mig att begå, vill jag ansvara.

Carl.

Hvad? Är du så klok? Vill du försöka att fånga en man med smicker? Hur kan du veta, att icke jag plågas af onda drömmar, eller att icke jag en gång blir blek af ånger och ruelse på min dödsbädd? Hur mycket har du gjort ännu, hvarvid du tänkt på något ansvar?

Kosinsky.

Mycket litet, det är sant; men jag har dock gjort denna resa till dig, min grefve!

Carl.

Har kanske din informator stuckit dig i händerna någon äfventyrar-historia? — Man borde smida sådana oförsigtiga kanaljer vid galererna. — Och den upphetsade din barnsliga fantasi, och smittade dig med den galna sjukan att vilja bli en stor man? Är du lysten efter rykte och ära! Vill du köpa odödligheten med dråp och mordbrand? Men betänk, äregirige yngling: för mordbrännare grönskar ingen lager; på banditsegrar följer ingen triumf, utan förbannelse, faror, död, smälek. — Ser du icke hvad som väntar dig der uppe på höjden?

Spiegelberg (går af och an, med ovilja).

Aj, så dumt! — Det är inte rätta maneret. Jag skulle ha gjort det bättre, jag.

Kosinsky.

Hvad skulle den frukta, som icke fruktar döden?

Carl.

Bravo, oförlikneligt! Du har hållit dig tapper i skolan och galant lärt din Seneca utantill. Men, käre vän, med dina sentenser skall du icke nedtysta den lidande naturen, ej heller förslöa smärtans pilar. — Besinna dig väl, min son! *(Han fattar hans hand.)* Betänk, jag råder dig som en far. Lär först känna afgrundens djup, innan du störtar dig deri! Om du ännu kan hoppas en enda glädje i verlden — ögonblick torde komma, då du — vaknar upp, och då — kunde det vara för sent. Du träder här ut liksom ur menskligbetens område. Du måste antingen vara en högre menniska — eller en djefvul. Ännu en gång, min son! — Om en gnista af hopp på annat håll ännu tindrar för ditt öga, så fly detta förfärliga förbund. Man kan så lätt bedraga sig, tro mig! Man kan anse det för själsstyrka, som endast var förtviflan. Tro *mig, mig!* Skynda dig här ifrån.

Kosinsky.

Nej, nu flyr jag icke mer. Om mina böner icke beveka dig, så hör historien om min olycka! — Du skall sedan sjelf trycka dolken i min hand. — Lägren eder här på marken och hören uppmärksamt.

Carl.

Jag vill höra dig. *(Han förblifver stående.)*

Röfrarne (lägga sig ned).

Kosinsky.

Veten alltså, jag är en böhmisk adelsman och blef genom min fars tidiga död herre till ett betydligt riddaregods. Nejden var paradisisk; — ty den inneslöt en engel — en flicka, smyckad af alla den blomstrande ungdomens behag, och ren som himmelens ljus. Dock — för hvilka talar jag? Det halkar förbi edra öron. I hafven aldrig älskat, aldrig varit älskade.

Schweitzer.

Sakta, sakta! Kapten blir röd som en eld.

Carl.

Håll opp! Jag vill höra det en annan gång — i morgon — eller när jag har sett blod.

Kosinsky.

Blod, blod! — Hör bara vidare! Blod, säger jag dig, skall fylla hela din själ. Hon var af borgerlig härkomst, en tyska — men hennes åsyn bortsmälte alla adelsståndets fördomar. Med den älskvärdaste blygsamhet tog hon förlofningsringen af min hand, och två dagar derefter skulle jag föra min Amalia till altaret.

Carl (går afsides och söker att dölja sin rörelse).

Kosinsky.

Midt under ruset af den lycksalighet, som väntade mig, under tillrustningarne till förmälningen blir jag genom en expres kallad till hofvet. Jag instälde mig. Man föreviste mig bref af förrädiskt innehåll, som jag skulle hafva skrifvit. Jag rodnade öfver en sådan oförskämdhet — man tog af mig min värja, kastade mig i fängelse, och jag var alldeles ifrån mina sinnen.

Schweitzer.

Och imellertid — vidare, vidare! Jag känner redan lukten af steken.

Kosinsky.

Der låg jag i en månads tid, okunnig om mitt öde.

Jag bäfvade för min Amalia, som hvarje minut skulle lida döden för min skull. Ändtligen kommer den förste ministern vid hofvet och önskar mig lycka till upptäckten af min oskuld. Med sockersöta ord uppläser han mitt frihetsplakat och återger mig min värja. Jag for i triumf till mitt slott, för att sluta Amalia i mina armar; — hon var försvunnen. Vid midnattstiden hade hon blifvit bortförd; ingen visste hvart; och sedan dess hade intet öga sett henne. Hui! det slog öfver mig som en blixt. Jag flyger till staden, spanar efter vid hofvet — alla ögon stirra på mig; ingen vill ge besked. Slutligen upptäcker jag henne genom ett hemligt galler i palatset — hon kastar till mig en biljett.

Schweitzer.

Sade jag icke det?

Kosinsky.

Död och afgrund! — Så stod det till. Man hade låtit henne välja, antingen hon hellre ville se mig dö, eller blifva furstens mätress. I striden mellan äran och kärleken valde hon den senare, och (*skrattande*) jag var räddad.

Schweitzer.

Nå, hvad gjorde du då?

Kosinsky.

Då stod jag liksom träffad af tusen åskor. — Blod var min första tanke: blod var min sista. Skummande af raseri, ränner jag hem, fattar en stilett, och rusar till ministerns hus; ty han just var den helvetiske medlaren. Man lär väl ha märkt mig på gatan; ty när jag kom upp, voro alla rummen tillslutna. Jag sökte, jag frågade. — Han hade farit till fursten, blef svaret. Jag begaf mig dit; men ingen hade sett honom der. Jag gick tillbaka, sprängde upp dörrarna, fann honom och ville just — — men då sprungo fem, sex betjenter på mig och ryckte af mig stiletten.

Schweitzer (stampar på marken).

Och han fick ingenting — och du gick snopen din väg?

Kosinsky.

Jag blef gripen, anklagad, pinligt förhörd och infamt — märken väl! af särdeles gunst och nåd jagad öfver

gränsen. Mina gods tillföllo ministern som present, mi
Amalia förblef i tigerns klor, bortsuckar och förgråter sit
lif, under det att min hämd måste törsta och kröka s
under despotismens ok.

Schweitzer (står upp och skaka sitt svärd).

Det är vatten på vår qvarn, kapten! Det är någonting att tänka på!.

Carl (som gått af och till med häftiga rörelser).

Amalia! Amalia! Jag måste se henne. (*Till röfrarne.*) Upp! packen ihop! — Du blir hos oss, Kosinsky — packe fort ihop!

Röfvare.

Hvad? Hvarthän?

Carl.

Hvarthän? Hvem frågar: hvarthän? (*Häftigt ti Schweitzer.*) Förrädare! du vill hålla mig tillbaka? Me med himmelens stjernor!

Schweitzer.

Förrädare, jag? Gå innerst i afgrunden: jag följer dig.

Carl (faller honom om halsen).

Broder, du följer mig. Äfven hon suckar — äfven *min* Amalia förgråter sitt lif. Upp! följen mig — alle! Till Franken! Inom åtta dagar måste vi vara der.

Fjortonde scenen.

En trädgård.

Amalia *i djupa tankar. Strax derefter* **Frans.**

Frans.

Är du redan här, egensinniga svärmerska? Du har stulit dig bort från den muntra måltiden och förstört gästernas glädje.

Amalia.

Det var skada på den oskyldiga glädjen! Ljuder icke ännu i dina öron den dödssång, som ledsagade din far till grafven?

Frans

Vill du då klaga evinnerligen? Låt de döda sofva, och gör de lefvande lyckliga! — Jag kommer nu — —

Amalia.

Och när tänker du gå din väg?

Frans.

O ve! — Hvarför en så stolt och dyster uppsyn? Du gör mig ledsen, Amalia! Jag kommer för att säga dig —

Amalia.

Nå, jag måste väl höra då; Frans von Moor har nu blifvit nådig herre.

Frans.

Ja, riktigt! Det var just det hvarom jag ville tala med dig. Maximilian har gått till hvila i sina fäders grift. Jag är herre. Men, ser du, Amalia, jag ville vara det helt och hållet. — Du vet hvad du varit i vårt hus; du ansågs som Maximilians dotter; hans kärlek till dig öfverlefde honom sjelf — det skall du väl aldrig förgäta?

Amalia.

Aldrig, aldrig. Hvem kan vid ett muntert bord lättsinnigt frossa bort ett sådant minne?

Frans.

Faderns kärlek måste du belöna i hans söner. Carl är död. — Häpnar du? Svindlar du? Ja! i sanning, den tanken är så smickrande, så sublim, att den till och med öfverväldigar en qvinnas stolthet! Frans, som nedtrampat de ädlaste fröknars förhoppningar, Frans kommer och bjuder en fattig, utom honom hjelplös flicka sitt hjerta, sin hand, och tillika med dem allt sitt guld, sina parker och slott. Frans, den afundade, den fruktade, förklarar sig frivilligt för Amalias slaf.

Amalia.

Hvarför klyfver icke blixten den tunga, som uttalar ett sådant nidingsord? Du har mördat min brudgum, och Amalia skulle kalla dig sin make? Dig?

Frans.

Icke så häftigt, allernådigsta prinsessa! Det är sant, Frans kröker sig icke för dig, som en läspande Celadon —

han har icke lärt att, lik Arcadiens smäktande herde, framjemra sin kärleks klagovisor för grottornas och klippornas eko — Frans talar, och, om man icke svarar, så befaller han.

Amalia.

Befalla! Du mask! Befalla mig? — Och om man med hånlöje återskickar befallningen?

Frans.

Det skall du icke. Jag känner ett ypperligt medel att kufva en vresig och inbilsk stolthet — kloster och murar!

Amalia.

Ah, bravo! Härligt, att der blifva förskonad från dina basilisk-blickar och i all stillhet få tänka på Carl! Välkommen med ditt kloster! Välkommen med dina murar!

Frans.

Haha! Är det så! Gif akt! Nu har du sjelf lärt mig konsten att plåga dig. Dessa eviga griller om Carl skall min åsyn, lik en eldhårig furie, jaga ur ditt hufvud; den skräckbilden Frans skall lura i fonden bakom din älsklings bild. — Vid håren vill jag släpa dig till kapellet och med svärdet i hand pressa äktenskapseden ur din själ.

Amalia (slår honom på munnen).

Håll till godo med detta, som hemgift!

Frans (uppbragt).

Ha! tiofaldigt och hundrafaldigt skall du betala detta! Ej min gemål — den äran vore dig för stor — min meträss skall du bli, och ärliga bondhustrur skola peka finger åt dig om du vågar gå öfver gatan. Ja, ja, skär tänderna du, spruta eld och död med dina ögon — en qvinnas vrede är rolig — den gör dig endast skönare och läckrare. Kom! — ditt motstånd skall smycka min triumf och krydda min fröjd, när jag sluter dig i mina armar — kom med till altaret! Nu — nu strax måste du gå med! (*Han vill rycka henne med sig.*)

Amalia (faller honom om halsen).

Förlåt mig, Frans! (*Då han vill omfamna henne, rycker hon svärdet från hans sida och träder hastigt till-*

baka.) Ser du, bof, hvad jag nu kan göra med dig? Jag är qvinna, men en rasande qvinna — Våga blott! detta stål skall genomborra ditt nedriga bröst, och min morbrors ande skall styra min hand. Fly på ögonblicket!

(*Hon drifver honom bort.*)

Femte scenen.

Amalia (ensam).

Ah! nu mår jag väl. Nu kan jag åter andas fritt. Jag kände mig stark och vild, som en tigrinna, i strid med den, som röfvat hennes ungar. — I ett kloster, säger han. Tack för denna sköna upptäckt! Den bedragna kärleken har funnit sin tillflykt. Kloster och murar äro den olyckliga kärlekens fristad. (*Hon går med värjan i hand.*)

(*Täckelset faller.*)

Fjerde akten.

Första scenen.

Bilder-galleri i "mooriska" slottet.

Carl von Moor *och* **Amalia** *(uppträda).*

Amalia.

Tilltror ni er väl att känna igen honom bland dessa målningar?

Carl.

Ganska säkert! Hans bild står lefvande inom mig. *(Går omkring och betraktar taflorna.)* Denne är det ej — och icke den der — ej heller denne — *(hastigt) Den* är det. Hans ädla höga min är omisskännelig — Den är det. *(Med rörelse)* En förträfflig man! *(Fördjupad i åskådning)* En guddomlig menniska! — och han skulle vara hädangången?

Amalia.

Han är borta — han har flytt, liksom våra skönaste fröjder. *(Fattar mildt hans hand.)* Herr grefve, det blomstrar ingen salighet under solen.

Carl.

Ganska sant! och skulle äfven ni redan hafva gjort denna sorgliga erfarenhet? Ni kan ännu icke vara tre och tjugu år.

Amalia.

Och likväl har jag gjort den. Allt lefver, för att sorgligt dö. Det tyckes som skulle vi vinna och älska det dyraste, blott för att med smärta åter förlora det.

Carl (ser henne skarpt i ansigtet).

Ni har redan förlorat något?

Amalia.

Ingen ting — Ack! allt — *(Mera sluten inom sig)* Intet.

Carl (med stigande rörelse).

Och vill nu lära att glömma det i denna heliga skrud?

Amalia.

Redan i morgon, hoppas jag. Låt oss gå vidare, herr grefve!

Carl.

Så hastigt? Hvems är den der bilden till höger? Det är en olycklig fysionomi.

Amalia.

Den här bilden på venstra sidan föreställer grefvens son, slottets nu varande herre. —

Carl.

Är han den ende sonen?

Amalia (med tilltagande förlägenhet).

Kom, herr grefve, kom!

Carl.

Men den här taflan till höger?

Amalia.

Vill ni icke gå ned i trädgården?

Carl.

Men den här taflan till höger? — *(För sig.)* Du gråter Amalia?

Amalia (går hastigt ut).

Andra scenen.

Carl *(allena, utom sig).*

Hon älskar mig — hon älskar! Förrädiska rullade tårarna utför hennes kinder. — Hon älskar mig! — Är detta det ställe, der jag vid hennes bröst försmälte i glädje? Äro dessa min faders salar? — Barndomstidens gyllene maj-dagar lefva åter upp i den olyckliges själ. Här skulle du en dag hafva vandrat, en stor, prisad och ståtlig man, här för andra gången genomlefva din gosseålder i Amalias blomstrande barn, här vara ditt folks afgud! — O Carl! återvänd till ditt elände! *(Efter ett uppehåll, mycket rörd)* Farväl, dyra fadershus! En gång såg du gossen Carl, och den gossen var en lycklig gosse. Nu ser du mannen, och han kämpar med förtviflan. *(Han skyndar till fonden af scenen, der han plötsligt stannar.)* Men hvad? Icke mera se *henne?* Intet afsked? Ingen blick mer? Ingen kyss på hennes ljufva läppar? Nej! nej! jag måste se henne, omfamna henne — det skall förkrossa mig, men jag måste tömma *denna* vällustens giftbägare, och sedan fly så långt som hämden jagar mig — och förtviflan. *(Han går.)*

Tredje scenen.

Frans von Moor *(i djupa tankar, inträder).*

Bort med denna bild! — Bort, fege usling! Hvarför bäfvar du, och för hvem? Förekommer det mig icke under dessa få timmar, som den der grefven tillbragt inom mitt slott, liksom en afgrundens spion smög sig i mina spår? Jag borde känna honom? Det är någonting stort och välbekant i hans vilda, solbrända ansigte, som kommer mig att darra. — *(Han går af och an och ringer slutligen på en klocka.)* Gif akt, Frans! Se dig för! — Der bakom lurar något rysligt odjur.

Fjerde scenen.

Frans. Daniel (*kommer in*).

Daniel.

Hvad befaller ni, nådig herre?

Frans (*sedan han länge betydelsefullt betraktat honom*).

Ingen ting. Gå! fyll i en bägare vin, men på ögonblicket! (*Daniel går.*)

Femte scenen.

Frans (*allena*).

Hvad är det mer? — Han biktar, om jag spänner honom på sträckbänken. Jag vill se honom så skarpt i ögat, att hans träffade samvete bleknar genom masken. (*Han stannar forskande midt mot Carls porträtt.*) — Hans långa gåshals, hans svarta, öfverhängande, buskiga ögonbryn, hans eldsprutande ögon — (*plötsligt träffad*) Du hånande afgrund, inger du mig denna aning? Det är *Carl!*

Sjette scenen.

Frans. Daniel (*med vin*).

Frans.

Ställ det der! Se mig rakt i ögat! Dina knän darra? Du skälfver —? Bekänn, gubbe! — Hvad har du gjort?

Daniel.

Ingen ting, så sant Gud lefver, och min arma själ!

Frans.

Drick ut vinet der! — Hvad? Tvekar du? — Fort ut med sanningen! Hvad har du blandat i vinet?

Daniel.

Herre min Gud! Hvad? Jag — i vinet?

Frans.

Gift har du blandat i vinet! Är du icke blek som snö? Bekänn, bekänn! Hvem gaf dig det? Icke sant! Grefven — grefven har gifvit dig det?

Daniel.

Grefven? Grefven har ingen ting gett mig.

Frans (fattar hårdt uti honom).

Jag skall krama dig brun och blå, din isgråa lögnare! Ingen ting? Och hvad gjorde ni då till sammans? Han och du och Amalia? Och hvad han I att hviska och tassla om? Kastar hon icke på den unga herrn sina fräcka blickar, hvarmed hon annars hushållar så sedesamt mot hela verlden? Såg jag icke kanske, hur hon fällde ett par förstulna tårar i vinet, som han, bakom min rygg, störtade i sig så hastigt som han velat sluka glaset med? — Jo! det såg jag — i spegeln såg jag det med mina egna ögon. — Hvad har han anförtrott dig för hemligheter?

Daniel.

Det vete den allseende Guden, om jag af allt detta förstår en bokstaf!

Frans.

Vill du förneka sanningen? Vill du påstå inför mitt ansigte, att jag ljuger? Hvad han I hopspunnit för kabaler, att rödja mig ur vägen? Icke sant? Att strypa mig i sömnen? Att skära halsen af mig, när jag rakas? Att förgifva mig i vin eller chokolad? — Ut med alltihop! — eller att i en soppa låta mig taga in den eviga sömnen? Ut med sanningen! Fort, jag vet allt.

Daniel.

Så sant hjelpe mig Gud i nödens stund, som jag nu intet annat säger än rena sanningen!

Frans.

För denna gång vill jag förlåta dig. Men hör på! — Han stoppade visst penningar i dina fickor? Han tryckte din hand hårdare än man brukar? Så ungefär, som man trycker handen på en gammal bekant?

Daniel.

Aldrig, nådig herre!

Frans.

Han sade, till exempel: att han kände dig? — Att du också borde känna igen honom? Att en gång täckelset

skulle falla från dina ögon — att — hvad? Har han aldrig sagt dig något sådant?

Daniel.

Icke det ringaste.

Frans.

Att han skulle hämnas — hämnas förfärligt?

Daniel.

Icke en halfdragen ande derom.

Frans.

Hvad? Alldeles intet? Besinna dig väl! — Att han känt den gamle grefven mycket väl — särdeles väl? — att han älskade honom högt — innerligt? Att han älskade honom som en far?

Daniel.

Något sådant erinrar jag mig, att jag hört honom säga.

Frans (förskräckt).

Har han? Har han verkligen det? Han har sagt, att han är min bror?

Daniel.

Nej! det har han icke sagt. Men när fröken förde honom omkring i galleriet, och jag lyssnade vid dörren, så stannade han plötsligt vid salig grefvens porträtt, liksom slagen af åskan. Fröken pekade på porträttet och sade: En förträfflig man! — Ja, en förträfflig man! svarade han då — och torkade sig i ögonen.

Frans.

Det är nog. Gå! Spring! Kalla hit Herman!

(Daniel går ut.)

Sjunde scenen.

Frans *(allena).*

Det är tydligt. — Det är Carl! — Han skall uppträda och fråga: hvar är mitt arf? — Har jag derför vakat och bråkat om nätterna? — derför fylt afgrunder och undanröjt klippor? Har jag Derför blifvit en rebell mot alla menskliga känslor, att denna irrande landstrykare skulle

rifva sönder min konstfulla väfnad? — Sakta! sakta! — det är blott ett lekverk, som återstår — bara ett slags mord! — Den är en stympare, som lemnar sitt arbete halfgjordt och går bort — och sedan står med händerna i kors och undrar, hvad som skall blifva af det!

Åttonde scenen.

Frans. Herman *(inträder)*.

Frans.

Ha! Välkommen mina planers nitiska verktyg!

Herman (kort och vresigt).

Ni har låtit kalla mig, grefve.

Frans.

Att du må trycka inseglet på ditt mästerstycke. —

Herman (halft för sig).

Verkligen?

Frans.

Det fattas blott sista penselstrecket på taflan —

Herman.

Jo! jo!

Frans (studsande).

Skall jag låta vagnen köra fram? Vi kunna uppgöra saken, medan vi promenera. — —

Herman (trotsigt).

Utan omsvep, om ni så behagar! Till det, som vi i dag ha att uppgöra med hvar andra behöfves väl intet större utrymme än en qvadratfot. I alla fall vill jag skicka ett par ord förut, att ni måtte kunna spara edra lungor.

Frans (med återhållsamhet).

Hm! — och hvad skulle det vara?

Herman (hånfullt).

“Du skall få Amalia — du skall få henne af min hand. — Jag ger dig mitt ridderliga ord derpå. — Tre de skönaste af mina länderier äro dina.“

Frans (förvånad).

Herman!

Herman (med samma ton som förut, och med ryggen vänd mot Frans).

"Amalia är en lekboll för min vilja — då kan du lätt förstå — kort och godt, allt går efter önskan" — (*Han utbrister i ett vildt skratt — derpå trotsigt till Frans.*) Hvad har ni att säga mig, grefve von Moor?

Frans (undvikande).

Åt dig ingenting; jag skickade efter Herman.

Herman.

Inga snedsprång, jag ber! — Hvarför blef jag efterskickad? — För att åter vara samma narr som förut, och hålla stegen åt inbrotts-tjufven? Att åter lega mig för en skilling att vara eder slagtardräng? Eller var det icke så?

Frans (med fattning).

Ja, riktigt! — Låt oss icke släppa hufvudsaken ur sigte! Min kammartjenare har väl redan gifvit dig en vink? — Jag vill blott tala med dig om hemgiften. —

Herman.

Jag tror, att ni vill draga mig vid näsan — eller något ännu sämre. — Frans, tag er till vara! Gör mig icke rasande, Frans! Vi äro allena; jag har utom dess ännu ett ärligt namn att sätta på spel, jag. Tro icke den djefvul, som ni sjelf värfvat!

Frans (gravitetiskt).

Gäller detta bemötande din befallande, nådige herre? Darra slaf!

Herman (försmädligt).

Likväl icke för er onåd, vill jag hoppas? — Fy, Frans Moor! Redan afskyr jag i er en skurk — ställ icke så till, att jag också måste skratta ut er som en narr. Jag kan spränga upp grafvar och uppväcka döda. Hvem är nu slaf?

Frans (mycket smidigt).

Var förnuftig, min vän, och icke trolös!

Herman.

Tig! Här är förbannelse det bästa förnuft, och trohet vore här vantro. Trohet! Mot hvem? Trohet mot den eviga lögnaren? O! mina tänder skulle gnissla för en sådan trohet; och en liten dosis af otrohet skulle då hafva gjort mig till ett helgon. — Men tålamod, tålamod! — Hämden är slipad.

Frans.

Ah! det var rätt! Nu kommer jag ihåg; — du förlorade nyligen i detta rum en börs med hundra louisd'orer. Så när hade jag förgätit det. Tag tillbaka, kamrat, hvad som är ditt. (*Påtrugar honom en börs.*)

Herman (kastar börsen föraktligt för hans fötter).

Förbannelse öfver denna Ischariots-pung, denna afgrundens handpenning! En gång förut tänkte ni att göra min fattigdom till mitt hjertas förledare — men ni tog fel, grefve, grufligt fel! Den der börsen med guld kommer mig för öfrigt väl till pass, för att lifnära *visst* folk.

Frans (förskräckt).

Herman! Herman! Låt mig icke misstänka något *visst* om dig! Om du gjorde mer än du skulle, då vore du förfärlig, Herman!

Herman.

Vore jag? Vore jag verkligen? — Nå välan, till saken, grefve! (*Betydelsefullt.*) Jag när eder skam och göder eder yttersta dom. En gång dukar jag upp åt er allt sammans och bjuder all jordens folk på kalas. (*Hånande.*) Ni förstår mig ju, min souverän, befallande, nådige herre!

Frans (springer upp, utom sig).

Ha! djefvul, falske spelare! (*Slår handen för pannan.*) Och att binda min lycka vid en sådan vildhjernas nycker — — det var dumt! (*Kastar sig mållös i en stol.*)

Herman (hvisslar mellan fingrarna).

Fy! en sådan tafatt konstmakare!

Frans (bitande).

Det är således sant, och evinnerligt sant; ingen fin

tråd är spunnen under solen, som så lätt brister som ett bofstreck.

Herman.

Sakta, sakta! Ha då himmelens englar vanslägtats efter djeflarne begynna att moralisera?

Frans (står hastigt upp med ett hånfullt löje).

Och vid denna upptäckt skall väl *visst* folk skörda myck'en ära?

Herman (klappar i händerna).

Mästerligt, oförlikneligt! Ni spelar er roll förtjusande. Först narrar man den lättrogna dåren i fällan, och sedan ett hånfullt ve öfver syndaren! (*Han skär tänderna, under ett vildt löje.*) O! hvad Beelzebub raffinerar fint! — Dock, herr grefve! (*klappar honom på axeln*) utlärda äro vi icke ännu. Vid Gud! — du måste först höra hvad den vågar, som förlorar. Eld i krut-magasinet, säger kaparen, och upp i himmelens sky, både vän och fiende!

Frans (går till väggen och nedtager en pistol).

Förräderi! — Här gäller beslutsamhet. — —

Herman (drar en terzerol ur fickan och lägger an).

Gör er icke besvär! På sådant gör man sig beredd, när man går till er.

Frans (släpper pistolen och kastar sig sanslös i stolen).

Håll bara munnen så länge, till dess jag — nogare betänkt mig!

Herman.

Till dess ni påtingat ett dussin kanaljer, för att evinnerligen tysta min tunga? Är det icke så? Men (*lägger munnen till hans öra*) hemligheten är förvarad i vissa papper, och — mina arfvingar bryta dem. (*Han går.*)

Nionde scenen.

Frans (står upp).

Frans, Frans, hvad var det? Hvart tog dit mod vägen? Din fintlighet? Ve, ve! Äfven mina kreatur förråda mig. Min lyckas pelare börja bli sköra, och rasande störtar fienden fram. Välan! Här kommer an på ett raskt beslut. Hvad? (*Drar fram en dolk.*) Om jag sjelf gick åstad och genomborrade honom i ryggen? En sårad man är ett barn. Ja! det vill jag försöka. (*Han går med starka steg fram mot fonden, men stannar åter, plötsligt förslappad.*) Hvem smyger sig bakom mig? (*Rullar ögonen gräsligt.*) Ansigten, så förfärliga — gnisslande toner — mod har jag visst — mod, så godt som någon. — Om en spegel förrådde mig? Eller min skugga? Eller flägten af min mordiska rörelse? — Hu! hu! Fasan reser mina hår och förkrossar mina knotor. (*Han tappar dolken.*) Feg är jag icke — jag är blott för vekhjertad — ja, så är det. — Det är den döende dygdens ryckningar. Jag vill ha aktning för dem. Jag vore ju ett vilddjur, om jag lade hand på min köttslige bror. — Nej! nej! Det vare långt ifrån mig! Jag vill hålla i vördnad dessa mensklighetens reliker hos mig. — Jag vill icke dräpa. — Du har segrat, natur! Äfven jag känner ännu någonting, som liknar kärlek. — Han må lefva! (*Går.*)

Tionde scenen.

En nära belägen skog. Natt. Ett gammalt förfallet slott i midten.

Röfvarbandet (*lägradt på jorden*).

Röfrarne (*sjunga*).

Fritt, lustigt lif! Hvartut det bär,
Mercurius är oss trogen.
Vi svärma kring, än här, än der;
Vår sol den bleka månen är;
Vårt nattqvarter är skogen. :,:

Med klostrets vin, i fulla drag,
Vi läska våra strupar.
På krämarns guld man gör beslag,
Och rumlar om, båd natt och dag,
Och fäktar, tills man stupar. :,:

Men om ej drufvans blod förslår
Att sätta stål i barmen,
Den store Svarte det förmår —
Skål, farbror! — ropa vi — gutår!
Han tar oss under armen. :,:

Razmann.

Det är redan natt. Detta är den andra natten, och kaptenen är ännu icke här?

Spiegelberg.

Ett ord i förtroende, Razmann! "Kapten", säger du? Hvem har väl satt honom till kapten öfver oss? Har han icke ursurperat en titel, som med rätta tillkommer mig? Hvad? Derför alltså satte vi vårt lif på ett tärningskast, och utstodo alla ödets hagelskurar, att vi till slut skulle prisa oss lyckliga att få vara lifegna åt en slaf? — Lifegna, Razmann! Då vi kunde vara furstar? Ha! vid Gud, det har jag aldrig tyckt om.

Razmann.

Dunder och död! Icke jag heller. Men hvad fan skall man göra?

Spiegelberg.

Frågar *du* mig om det? *(Sedan han några ögonblick betydelsefullt betraktat honom.)* Kom, följ mig, kamrat! Jag vet, hvilken väg han kommer tillbaka. Kom! Två pistoler fela sällan. *(Han vill rycka honom med sig.)*

Razmann (stretar mot).

Schweitzer (som lyssnat, springer upp).

Ha, din best! Just i rättan tid påminner du mig om de böhmiska skogarne! Var icke du den samma kruka, som började pusta och svettas, när de ropade: "fienden kommer"? — Då svor jag, vid min själ — — Far åt blåkulla, lönmördare! (*Han sticker ihjäl honom.*)

Röfrarne (i häftig rörelse).

Mord, mord! Schweitzer — Spiegelberg — Skilj dem åt!

Schweitzer (sparkar till Spiegelberg, sedan han stuckit honom).

Så der! Krevera, du! — Stilla, kamrater! Låt icke den

der strunten bekomma er! Den besten var alltid giftig mot vår kapten, och har ingen skråma på hela huden. — Ha! den lönmordiska bofven! — Bakifrån vill han stöta ner män? — Har derför den klara svetten drupit oss öfver kindbenen, att vi skola stjälas bort ur verlden, som skurkar? Säg, din best! Ha vi lägrat oss bland eld och rök, för att dö som råttor?

Grimm.

Men, för djefvulen, kapten blir rasande!

Schweitzer.

Låt mig sörja för det! — Schufterle gjorde på samma sätt; men derför hänger han också nu i Schweiz, alldeles som kapten spådde. (*Ett skott.*)

Grimm (springer upp).

Hör! Det skjuter. (*Åter ett skott.*) Ännu ett skott! Hollah! Det är kapten.

Schweitzer.

Stilla så länge! Han måste skjuta tre gånger. (*Det tredje skottet höres.*)

Razmann.

Det är han — det är han. Fria dig, Schweitzer, bäst du kan. — Låt oss svara honom! (*De blåsa i hornen.*)

Elfte scenen.

De förre. Carl Moor *och* **Kosinsky** *(uppträda).*

Schweitzer (går dem till mötes).

Välkommen, min kapten! — Jag har varit litet barsk af mig, medan du var borta. (*Han förer honom till liket.*) Döm du mellan mig och denne. — Han ville stjäla lifvet af dig. —

Carl (sedan han länge haft blicken fästad på Schweitzer).

O, du obegripliga, hämnande Nemesis! Det var ju han, som sjöng sirensången för mig! (*Till Schweitzer.*) Invig ditt svärd åt vedergällningens dunkla gudinna! Detta har icke *du* gjort, Schweitzer!

Schweitzer.

Jo, vid Gud, det har jag; och det är, tag mig fan, icke det såmsta jag gjort i min lefnad. (*Han kastar sitt svärd öfver liket och går missnöjd bort.*)

Carl (*eftertänksam*).

Jag förstår — o du, verldens herre! Jag förstår. Bladen falla från stammen. — Min höst är kommen. — Befria mig från denna syn! (*Spiegelbergs lik bäres bort.*)

Grimm.

Gif oss order, kapten! Hvad skola vi göra vidare?

Carl.

Snart — snart är allt fullkomnadt. Sedan jag var *der*, har jag förlorat mig sjelf. (*Han sätter sig ned.*) Gif mig min luta! (*Grimm räcker honom den: han slår några accorder*). Ha! strängarne äro ostämda — sprungna. Bort med henne! (*Han lemnar henne tillbaka: mera sluten inom sig*). — Och snart — snart bort med mig sjelf! (*Han kastar sig oroligt af och an.*) Tag edra horn och blåsen! Jag måste åter försätta mig i min krafts dagar. Blåsen, säger jag!

Kosinsky.

Det är midnatt, kapten!

Grimm.

Sömnen ligger öfver oss som bly. Ingen blund i ögat på tre dygn!

Carl.

Sänker sig den balsamiska sömnen äfven öfver skälmars ögon? Hvarför flyr han mig? Jag har aldrig varit feg, och är ingen dålig karl. Blåsen! befaller jag. (*De blåsa en march.*)

Carl (som under musiken stått upp och djupt försänkt i betraktelser gått upp och ned afbryter dem hastigt).

Bort! Bort! God natt! I morgon fån I höra vidare.

Röfrarne (lägra sig på jorden i fonden).

God natt, kapten

Tolfte scenen.

Carl (efter en djup tystnad).

En lång, lång god natt! Ingen morgon mer skall förgylla henne. Om någon kunde svara mig för. — Allt är så ödsligt — en förvillande labyrint — ingen ledande stjerna. — Om det vore slut med detta lif — slut som ett tomt marionettspel. — Men hvarför då denna brännande hunger efter lycksalighet? Uppskjutandet af ofulländade planer? Om en liten eländig tryckning på denna eländiga maskin *(han håller pistolen för ansigtet)* gör den vise lika med dåren — den fege med den tappre — den ädle med bofven? — Det finnes likväl en så skön harmoni i den liflösa naturen — skulle det icke vara på samma sätt i den lefvande?

(Han blickar omkring sig, i ett tillstånd af vanmakt och förskräckelse.)

Tron I, att jag skall darra? I, mina mördades andar! Nej! Jag skall icke darra. — Edert rädda dödsskri — edra vanstälda anleten, edra vidt öppna sår äro ju blott länkar i samma oupplösliga ödets kedja, och hänga ytterst till samman med mina lofstunder, min ammas nycker, min fars temperament och min moders blod. —

(Han sätter pistolen för pannan.)

Tid och evighet — omfamnande hvar andra öfver detta rör! — Mäktiga nyckel, som tillsluter lifvets fängelse bakom mig, och upplåter för mig den eviga frihetens boning! Säg mig, o säg mig, hvarthän — hvarthän skall du föra mig? *(Försänkt i djupa tankar.)* Du främmande, aldrig kringseglade land! — Menskligheten dukar under för denna föreställning. — Dock nej! nej! En man får icke vackla! Vare du hur som helst, du namnlösa lif bortom grafven, om jag blott dit får öfverflytta mig sjelf. — De yttre tingen, hvad röra de mig? Jag sjelf är min himmel och mitt helvete. *(Han lägger åter an med pistolen: men hejdar sig plötsligt.)* Men hvad? Skall jag dö af fruktan för ett qvalfullt lif? Skall jag skänka olyckan seger öfver mig? — Nej! jag vill hålla ut. *(Han bortkastar pistolen.)* Plågan skall förlamas vid min stolthet! Jag vill hålla ut. *(Det mörknar allt mer.)*

(På något afstånd slår klockan tolf.)

Trettonde scenen.

Carl Moor. Herman *framkommer ur skogen. Sedan* **rösten** *af den gam'e* **Maximilian von Moor** *ur tornet.*

Herman.

Hör, hör! Rysligt skriker ufven. — — Det slår tolf der borta i byn. Godt, godt! — Allt ligger redan och sofver. Endast det onda samvetet och hämden äro vakna. (*Han närmar sig tornet och klappar på*) Kom fram, du innevånare i tornet! Du jemrens man, kom fram! Din måltid är färdig.

Carl (som sakta träder tillbaka).

Hvad kan det betyda?

En röst (ur tornet).

Hvem klappar der? He! Är det du Herman, min korp?

Herman.

Jag är Herman, din korp. Kom upp till gallret och ät. Låt det smaka dig väl, gubbe!

Rösten.

Jag var mycket hungrig. Haf tack, du korpsändare, för brödet i öknen! — Hur mår mitt älskade barn, Herman?

Herman.

Tyst hör! Jag tycker mig höra någon, som snarkar. Hör du ingenting?

Rösten.

Hvad? Hör du något?

Herman.

Vindens tjut i tornspringorna. En nattmusik, hvarvid tänderna skallra och naglarna blåna! Än en gång — Jag hör jemt den der snarkningen. — Du har sällskap, gubbe! — Hu, hu! (*Han ryser.*)

Rösten.

Ser du någonting?

Herman.

Farväl, farväl! Det är så hemskt här. — Stig ned i ditt hål igen! Din räddare, din hämnare är nära. (*Han vill fly.*)

Carl (går emot honom).

Stanna!

Herman.

Hvem är der?

Carl.

Stanna, hvem du ock må vara! Hvad har du här att göra? Tala!

Herman (framträder).

Det är helt visst någon af hans spioner. — Jag fruktar intet mer. (*Drager värjan.*) Försvara dig, skurk! Du har din man för dig.

Carl (slår i första hugget värjan ur hans hand, och kommer närmare).

Jag fordrar svar. Hvartill tjenar den usla svärdsleken? Du talade om hämd. Här, under månen, tillhör hämden mig. Hvem vill falla mig i handtverket?

Herman (bäfvar förskräckt tillbaka).

Vid Gud! Denne föddes ej af qvinna. Hans vidrörande förlamar såsom döden.

Rösten (ur tornet).

Ve, ve! Är det du, som talar, Herman? Med hvem talar du, Herman?

Carl.

Der inne är också någon. — Hvad vill det säga? (*Han skyndar till tornet.*) Någon oerhörd hemlighet ligger förborgad i detta torn; med svärdet vill jag lösa den. (*Till Herman.*) Är det en fånge, som menniskorna stött ifrån sig? Jag skall lossa hans kedjor. Tala, o stämma, ännu en gång. Hvar är dörren? Hvar är dörren?

Herman.

Lika lätt kunde Beelzebub spränga himmelens portar, som du denna. Gå hem, du starke! En spetsbofs list går öfver en mans förstånd.

Carl.

Men icke öfver tjufvars list. Kom mig nu för första gången till hjelp, o tjufvakonst! (*Han framtager dyrkar

Nu tackar jag dig, o Gud, att du stälde mig i spetsen för ett band af tjufvar. (*Till Herman.*) Dessa dyrkar le åt all afgrundens försigtighet. (*Han öppnar tornet med en dyrk. Ur djupet uppstiger en gubbe, utmerglad som ett benrangel. Carl ser honom några ögonblick stint i ansigtet, och studsar förskräckt tillbaka.*) Förfärliga bländverk! Min far!

Fjortonde scenen.

De förre. Maximilian.

Maximilian (*matt upplyftande sina hopknäppta händer*).

Pris vare dig, o Gud! Förlossningens stund är kommen.

Carl (*ännu genomträngd af fasa*).

Du, den gamle Maximilians ande! Hvad är, som oroat dig i din graf? Har du släpat med dig en synd in i den andra verlden, som för dig tillstänger paradisets port? Jag vill bedja och låta läsa messor, för att hjelpa din irrande ande till sitt hem. Har du nedgräft enkors och faderlösas guld i jorden? Eller kommer du, för att på mina frågor tyda evighetens gåtor? Tala, tala! Jag är icke den bleka fruktans man.

Maximilian.

Jag är ingen ande. Rör vid mig! Jag lefver — ack, ett ömkligt och eländigt lif!

Carl.

Hvad? Du har icke blifvit begrafven?

Maximilian.

Jag har blifvit begrafven — det vill säga: en död hund ligger i mina fäders graf; och jag — tre långa månader försmäktar jag redan i detta dystra torn, af ingen stråle belyst, af ingen varm flägt vidrörd — här, hvarest vilda korpar skräna och midnattens ufvar höja sitt rop.

Carl.

Himmel och jord! Hvem har gjort detta?

Herman (*med vild glädje*).

En son!

Maximilian.

Förbanna honom icke!

Carl (störtar rasande emot Herman).

Du lögnare med ormtunga! En son? Uttala ännu en gång det ordet "son", och jag borrar tio svärd i din giftiga strupe! En son?

Herman.

Hans son! — Hans son, Frans, säger jag.

Carl (står förstenad som en bildstod).

Du eviga kaos!

Maximilian.

Om du är en menniska och har ett menskligt hjerta, du räddare, som jag icke känner, o, så hör en faders jemmer, den hans söner beredt honom! — Tre månader har jag utpustat den för de döfva klippväggarne, och blott ett tomt genljud härmade min klagan. Derför — om du är en menniska och har ett menskligt hjerta —

Carl.

Denna besvärjelse kunde beveka ulfvar.

Maximilian.

Jag låg på sjuksängen, hade knapt samlat litet krafter efter en svår sjukdom — så förde man till mig en man, som förtäljde, att min förstfödde son stupat i fält; han medförde hans sista farväl. Min förbannelse hade jagat honom till striden, döden och förtviflan.

Herman.

En förskräcklig lögn! Denne skurk var jag sjelf, köpt af honom, med guld och löften, att taga lifvet af er med detta sorgebud.

Maximilian.

Du? Du? O himmel! Det var hopspunnet — och jag blef bedragen?

Carl (utom sig, går åt sidan).

Hör du, Carl, hör du? Det börjar dagas. Rysligt, rysligt!

Herman (till Maximilian).

Trampa ned mig som en orm! — Jag var hans verktyg, undanhöll brefven från eder Carl, förfalskade edra och understack andra af hårdt och oförsonligt innehåll. Så bedrog man er — så stal man honom bort ur ert testamente och ert hjerta.

Carl (fattar Herman vildt i strupen, men släpper honom åter och stöter honom ifrån sig. Han blickar omkring med lågande ögon; och utbrister sedan, vridande händerna, i ett ryslig skratt).

Och derför röfvare och mördare? — O, jag usle dåre! — Sataniska konster! Och derför mordbrännare och mördare. (*Han löper i raseri upp och ned.*)

Maximilian (med mildrad vrede).

Frans, Frans! — Dock jag vill icke förbanna. Och att jag ingenting såg, ingenting märkte! Ve öfver den blinde klemige fadern!

Carl.

Och i tornet min far? — (*Med kufvad smärta.*) O! jag har här intet skäl att vredgas. (*Till Maximilian med låtsadt lugn.*) Tala vidare!

Maximilian.

Jag föll i vanmakt vid detta budskap. Man måste hafva ansett mig för död; ty när jag återkom till sansning, så låg jag redan i likkistan och höljd i en svepning, som ett lik. Jag krafsade på locket. Det öppnades. Då var det mörka natten. Min son Frans stod framför mig med en lykta. "Hvad?" ropade han med en förfärlig stämma — "Tänker du lefva i evighet?" och strax flög kistlocket igen. Dundret af dessa ord hade beröfvat mig mina sinnen; när jag åter uppvaknade, kände jag att kistan bortfördes på en vagn. Ändtligen öppnades hon — jag stod vid ingången till detta hvalf, min son framför mig, och den man som tillfört mig blodsposten om Carl. Tio gånger omfattade jag hans knän, och gret och bad, och omfattade dem och besvor — Faderns böner nådde icke hans hjerta. — "Ned

med honom!“ dundrade det från hans mun — “han har lefvat nog“ — och jag blef nedstörtad utan barmhertighet, och min son Frans slöt porten efter mig.

Carl (hastigt).

Det är icke möjligt, icke möjligt! Ni måste ha irrat er.

Maximilian.

Kanske har jag irrat mig. Hör vidare, men blif icke vred! Så låg jag många timmar, och ingen dödlig tänkte på min nöd. Ingen menniskas fot har beträdt denna ödsliga nejd; ty den sagan går allmänt, att mina fäders vålnader släpa rasslande kedjor i dessa ruiner och i midnattsstunden sjunga sin dödssång. Slutligen hörde jag porten öppnas; denne man bringade mig bröd och vatten, och upptäckte för mig, att jag var dömd till hungersdöden, och att hans lif vore i fara, om det kom ut, att han födde mig. Så uppehölls jag under denna långa tid; men den oupphörliga kölden, den stinkande luften — den gränslösa sorgen — mina krafter aftogo, min kropp förtärdes. Tusen gånger bad jag Gud med tårar om döden; men måttet af mitt straff är väl icke fyldt ännu — eller ock måste någon glädje vänta mig, efter jag så underbart blifvit vid lif. Dock — jag lider med rätta — *(bittert gråtande)* Min Carl! min Carl! Och han hade ännu intet grått hår.

Carl.

Det är nog. Upp, I klossar! — Upp isklumpar! I känslolöse sjusofvare! Upp! Vill ingen vakna? *(Han afskjuter en pistol öfver de sofvande röfrarne.)*

Röfrarne (uppskrämda).

He, holla, holla! hvad är på färde?

Carl.

Har icke historien skakat af er sömnen? Den eviga sömnen skulle ha vaknat. Sen hit! Verldens lagar ha blifvit en tärningsspel, naturens band har gått i tu, den gamla tvedrägten är lös; sonen har slagit ihjäl sin fader.

Röfrarne.

Hvad säger kapten?

Carl.

Nej, icke slagit ihjäl — det ordet låter som ett be-

röm. Sonen har tusenfaldigt rådbråkat, spetsat, torterat sin far! Orden äro mig för menskliga — det, hvaröfver synden rodnar, hvarför kannibalen ryser, och som sedan æoner ingen djefvul har hittat på. Sonen har — (*under det han ofta afbrytes af sin häftiga gråt*) O! Sen här! Sen här! Han har fallit i vanmakt — I detta torn har sonen — — sin far — köld, nakenhet, hunger, törst. — Sen bara! — Det är ju min egen far.

Röfrarne (*springa fram och omringa den gamle*).

Din far? Din far?

Schweitzer (*framträder vördnadsfullt och faller ned för honom*).

Min kaptens far! Jag kysser dina fötter. Du har att befalla öfver min dolk.

Carl.

Hämd, hämd, hämd åt dig, du grymt förolämpade, vanhelgade gubbe! Så söndersliter jag från denna stund det broderliga bandet. (*Han sönderrifver sin mantel från ofvan och ända ned.*) Så förbannar jag hvarje droppe broderligt blod, i den öppna himmelens åsyn! Hören mig, måne och stjernor! Hör mig, du midnattshimmel, som blickade ned på den rysliga gerningen! Hör mig, trefallt förskräcklige Gud, du, som herrskar der uppe öfver månen, och hämnar och fördömer ofvan stjernorna — och flammar i lågor öfver natten. Här knäböjer jag, här uppräcker jag dessa tre finger i den dystra natten — och svär — och så spotte mig naturen utom sina gränser, som ett gräsligt odjur, om jag bryter denna ed — svär, att icke förr helsa dagens ljus, än fadermördarens blod, vid dessa stenar utgjutet, röker mot solen!

(*Han står upp.*)

Grimm.

Det är ett belials-streck! Komme nu någon fram och säge, att vi äro skälmar!

Razmann.

Nej, vid alla drakar! *Så* ursinnigt ha vi aldrig burit oss åt.

Carl.

Ja, och vid alla deras suckar, som dogo för edra dol-

kar, deras, som min flamma förtärde och mitt störtande torn förkrossade; förr skall ingen tanke på mord eller rof finna rum i edert bröst, än allas edra kläder äro skarlakansfärgade af den nidingens blod! Derom hafven I väl aldrig drömt, att I ären en arm för ett högre majestät? Vårt ödes förvirrade knut är upplöst! I dag, i dag har en osynlig makt adlat vårt handtverk. Tillbedjen honom, som skänkt eder denna höga lott, som fört eder hit, som bevärdigat eder med det ärofulla uppdrag, att vara hans dystra domsluts förskräckliga englar! Blotten edra hufvuden! Knäböjen i stoftet och stån helgade upp! *(De knäböja.)*

Schweitzer.

Befall, kapten! Hvad skola vi göra?

Carl.

Stå upp, Schweitzer, och vidrör dessa heliga lockar! *(Han för honom till sin far och ger honom en hårlock i handen.)* Du mins ännu, hur du en gång klöf hufvudet på en böhmisk ryttare, just då hans sabel ljungade öfver mig, och jag utmattad och hemtande efter andan sjunkit på knä? Då lofvade jag dig en kunglig belöning. Hittills har jag ej kunnat betala den.

Schweitzer.

Det svor du mig, det är sant. Men låt mig evigt kalla dig min gäldenär!

Carl.

Nej, nu vill jag betala. Schweitzer! Så blef ännu ingen dödlig hedrad som du! — Hämna min far!

(Schweitzer står upp.)

Schweitzer.

Store kapten! I dag gör du mig stolt för första gången! Befall! Hvar, huru, när skall jag fälla honom?

Carl.

Minuterna äro räknade. Du måste skynda! Välj dig ut de värdigaste i bandet, och för dem raka vägen till adelsmannens slott! Ryck honom ur sängen, om han sofver, eller hvilar i vällustens armar! Släpa honom från bordet, om han frossar vid en måltid! Slit honom från krucifixet, om han ligger bedjande på knä framför det! Men

jag säger dig — jag inskärper det djupt i din själ — lemn mig honom icke död! Dens kropp vill jag rifva i stycke och gifva till rof åt hungriga gamar, som ristar hans hud eller på honom kröker ett hår! Hel, hel måste jag ha honom, och om du lemnar mig honom lifslefvande hel, s får du en million till belöning. Jag skall med lifsfar stjäla den ifrån en konung, och du skall gå fri, som himmelens vind! Har du förstått mig, så skynda åstad!

Schweitzer.

Nog, kapten! Här har du min hand derpå; antingen ser du två komma tillbaka, eller ingen! — Schweitzer mordenglar, kommen!

(Går med en skara, hvar ibland Grimm, Razmann och Kosinsky. Herman följer dem.)

Carl (kastar sig utmattad till jorden).

O, min far!

(Täckelset faller.)

Femte akten.

Första scenen.

Utsigt åt flera rum. Mörk natt.

Frans (*instörtande, med en armstake i handen*). Straxt derefter **Daniel.**

Frans.

Förrådd! Förrådd! — Andar uppkastade ur grifterna — Hela dödens rike, lösryckt ur den eviga sömnen, skriker mot mig: mördare, mördare! — Hvem rör sig der?

Daniel (ångestfullt).

Hjelp, heliga Guds moder! Är det ni stränga herre, som far så förfärligt fram genom hvalfven, att alla sofvande vakna?

Frans.

Sofvande? Hvem har bedt er sofva? Ingen får sofva på denna timme. Hör du? Alla skola vara uppe — i vapen — alla gevären laddade. Såg du dem skymta der i korridoren?

Daniel.

Hvem, nådig herre?

Frans.

Hvem, dumhufvud! Hvem? Så kallt och tomt frågar du: hvem? Det grep mig dock, som en svindel! Hvem, åsna! hvem? Andar och djeflar! Hur långt är det lidet på natten?

Daniel.

Nattväktaren ropar tu.

Frans.

Hvad? Vill den här natten räcka till yttersta dagen? Hörde du icke något buller i granskapet? Intet segerskri? Intet dån af gallopperande hästar? Hvar är Car - - grefven, vill jag säga?

Daniel.

Jag vet icke, nådig herre!

Frans.

Du vet icke? Du är också med i ligan? — Jag skall stampa hjertat ur lekamen på dig, för ditt fördömda: jag vet icke. Hvad? Äfven tiggare försvära sig mot mig? Himmel, afgrund! Allt har sammansvurit sig mot mig.

Daniel.

Nådig herre!

Frans.

Nej, jag darrar icke! Det var ju bara en dröm. De döda stå icke upp ännu. — Hvem säger, att jag darrar och ser blek ut? Jag känner mig ju så lätt och så glad.

Daniel.

Ni är blek som döden, ni sväfvar på målet.

Frans.

Jag har feber. Jag vill låta öppna ådern i morgon.

Daniel.

Ac ni är allvarsamt sjuk.

Frans.

Ja, visst! Det är allt ihop. Och sjukdomen förstör hjernan och skapar galna, underliga drömmar. — Drömmar betyda ingenting. — Är det icke så, Daniel? — Drömmar komma ifrån magen, och drömmar betyda ingenting — jag hade nyss en lustig dröm. *(Han nedsjunker vanmäktig.)*

Daniel.

Herre, min Gud! Hvad är det? Georg! Conrad! Bastian! Martin! Hör hit! Hör hit! *(Han skakar Frans.)* Tag då förnuftet till fånga! — Sen heter det, att jag har slagit ihjäl honom! Gud vare mig nådig!

Frans (förvirrad).

Bort — bort! Hvarför skakar du mig så, rysliga benrangel? De döda stå icke upp ännu. —

Daniel.

O, du eviga skapare! Han har förlorat förståndet.

Frans (reser sig matt upp).

Hvar är jag? — Du, Daniel? Hvad har jag sagt? Märk icke derpå! Jag har sagt en lögn, det må vara hvad det vill! — Kom, hjelp mig upp! Det är blott en känning af svindel — emedan jag — emedan jag icke fått sofva mig fullsöfd.

Daniel.

Jag skall ropa på hjelp — jag skall kalla läkare hit.

Frans.

Vänta! Hör på mig! Så — du är en beskedlig, en god menniska. Hör nu på!

Daniel.

Icke nu; en annan gång. Jag vill föra er till sängs; hvilan skall bekomma er bättre.

Frans.

Nej, jag ber dig; hör på! Låt mig förtälja — och skratta rätt duktigt ut mig! Se, det tycktes mig, att jag hade hållit ett kungligt gästabud, och mitt hjerta var väl

förnöjdt, och jag låg rusig på gräset i slottsträdgården — och plötsligt — plötsligt — — men jag säger dig till: skratta rätt duktigt åt mig!

Daniel.

Plötsligt...?

Frans.

Plötsligt slog ett förfärligt dunder mitt öra; jag tumlade upp, bäfvande — och se, då tycktes mig, att jag såg hela horisonten uppflamma i eld och låga, och berg och städer och skogar försmälte som vax, och en tjutande stormby bortsopade haf, himmel och jord.

Daniel.

Det är ju ett lifslefvande konterfej af den yttersta dagen.

Frans.

Ja, är det icke sant? Det är en tokig smörja? Då trädde en fram, som bar i sin hand en kopparvåg; den höll han mellan solens uppgång och nedergång och sade: träden fram, I stoftets barn! Jag väger tankarna i min vredes skål och gerningarna med min förtrytelses vigter!

Daniel.

Gud förbarme sig!

Frans.

Bleka som snö stodo de alla der, och ängsligt klappade väntan i hvarje bröst. Då kom det mig för, som hörde jag mitt namn först ropas ur bergets hålor, och min innersta märg frös, och mina tänder skallrade hårdt.

Daniel.

Ack! Gud förlåte er!

Frans.

Det gjorde han icke. Se der! Plötsligt syntes en gammal man, djupt nedböjd af sorger. Han hade bitit sig i armen af brinnande hunger. Allas ögon vände sig skygga från mannen; jag kände mannen. Han skar en lock af sitt silfverhår — kastade den i syndens skål — och se, hon sjönk, sjönk plötsligt i afgrunden, och försoningens skål flög högt i luften. Då hörde jag en röst ropa ur klippans rök: nåd, nåd för hvarje syndare på jorden och i

afgrunden! Du allena är förkastad! *(Djup tystnad.)* Nå! Skrattar du icke?

Daniel.

Kan jag skratta, när det ryser i märg och ben? Drömmar komma från Gud.

Frans.

Fy då, fy då! Säg icke så! Kalla mig en narr, en vidskeplig, osmaklig narr! Gör det, kära Daniel! — Jag ber dig, skäm ut mig duktigt!

Daniel.

Drömmar komma från Gud. Jag vill bedja för er. *(Han går.)*

Frans.

Pöbelvishet, pöbelfruktan! — Det är ju ännu icke afgjordt, om det förflutna icke är förflutet, eller finner ett öga ofvan stjernorna — Hm! hm! Hvem blåste i mig den tanken? Finnes det en, som hämnar der uppe, ofvan stjernorna? — Nej, nej! — Ja, ja! Det hväser så rysligt omkring mig. Finnes det en, som hämnar der uppe, ofvan stjernorna? Att nu i denna natt gå hämnaren ofvan stjernorna till mötes? Nej! säger jag. — Ett eländigt smyghål, hvari din feghet vill krypa undan! Öde, ensamt och döft är allt der uppe, ofvan stjernorna. — Men om det likväl vore någon ting mer? Nej, nej, det är ingen ting — — Så vill jag; det är. ingen ting. Men om det ändå vore någon ting? Ve mig! om man der kom fram med någon efterräkning! Om den toges fram nu, i denna natt? Hvarför isas mina ben? Dö! Hvarför griper mig det ordet så? Att göra räkenskap för hämnaren der uppe, ofvan stjernorna — och om han är rättvis — om han är rättvis?

Andra scenen.

Frans. En betjent (*inkommer hastigt*).

Betjenten.

Amalia har flytt. — Grefven har plötsligt försvunnit. *(Han går.)*

Tredje scenen.

Frans. Daniel *(kommer ångestfull in.)*

Daniel.

Nådig herre! Det kommer en trupp af svärmande ryttare utåt vägen; de skrika: halloh, ho, ho! — Hela byn är i alarm.

Frans.

Gå! Låt ringa i alla klockor — alla skola till kyrkan — alla knäböja och bedja för mig — alla fångar bli lösa och lediga; jag vill dubbelt och trefalt återgifva de fattiga allt — jag vill — Så gå då — kalla min biktfader, att han må läsa bort mina synder! Är du icke på vägen än? (*Larmet höres tydligen.*)

Daniel.

Ack, Gud! Ni har ju alltid föraktat den välsignande bönen.

Frans.

Dö, ser du? Dö! Det blir snart för sent. Bed då för mig! Bed! (*Man hör Schweitzer storma utanför. Daniel går*).

Frans (på knä).

Hör mig bedja, du himmelens Gud! — Det är första gången — Hör min bön, du himmelens Gud — Jag har icke varit någon vanlig mördare, min herre och Gud! — har aldrig befattat mig med småsaker — min Gud och herre! (*Stenar och eldbränder flyga omkring. Fönsterrutorna falla in. Slottet brinner.*) Jag kan icke bedja. Här — här (*slår sig för pannan och bröstet*) allt så tomt, så förtorkadt — (*står upp*) Nej! jag vill också icke bedja.

Daniel (kommer åter in).

Hjelp, rädda, hjelp! Hela slottet står i ljusan låga.

Frans.

Se här, tag denna värja! Hurtigt! Kör den bakifrån genom magen på mig, att icke de der bofvarne må komma och drifva gäck med mig. (*Elden ta ger öfverhand.*)

Daniel.

Bevare mig Gud! Jag skulle icke kunna befordra nå-

gon till himmelriket i förtid, och mycket mindre för bittida — — (*Han flyr.*)

Fjerde scenen.

Frans (stirrar vildt efter honom).

Till helvetet, vill du säga? — Ja, ja, det osar något sådant. (*Vansinnigt.*) Är det deras gnisslande skri jag hör? Hör jag icke eder hväsa, I afgrundens huggormar? — De tränga fram — belägra dörren ren — hvarför är jag så rädd, för den här spetsiga udden? Dörren knakar — instörtar — fåfängt att komma undan! (*Frans springer in i lågorna; de inrusande röfrarne efter honom.*)

Skådeplatsen förändras till den samma som i 4:de aktens sista scen.

Femte scenen.

Maximilian (*sittande på en sten*). **Carl** (*midt emot honom*). **Röfvare** (*gå här och der i skogen*)

Carl.

Säg mig! Var han er verkligen kär, eder äldste son?

Maximilian.

Du vet det, o himmel! Hvarför lät jag bedåra mig af den olake sonens ränker? En lycklig och prisad fader vandrade jag bland menniskors fäder. Skönt blomstrade omkring mig mina förhoppningsfulla barn. Men — ve den olyckliga stunden! — den onde anden for in i den yngre sonens hjerta, jag trodde den ormen — och förlorade begge mina barn. (*Han höljer sitt ansigte.*)

Carl (går bort ifrån honom, kommer tillbaka och räcker honom handen med bortvändt ansigte).

Maximilian.

Ack, om du vore min Carls hand! — Men han ligger fjorran härifrån i det trånga huset, sofver redan den djupa sömnen, och hör icke ljudet af min klagan. —

Carl.

Nu måste det ske — nu! Och likväl kan jag väl återgifva honom sin son? Jag kan ju icke skänka honom sin son igen. — Nej, jag vill tiga.

Maximilian.

Hvad säger du, min vän?

Carl (som förut).

Men tänk, om jag nu bortstal hans välsignelse — stal den till mig som en tjuf, och smög min väg med det gudomliga bytet? *(Han faller ned för den gamle.)* Jag sönderbröt riglarna för ditt torn — kyss mig, vördnadsvärde gubbe!

Maximilian (kysser honom).

Föreställ dig, att det är en faderskyss — så vill jag tänka, att jag kysser min Carl. — Hvad? Du kan också gråta?

Carl (djupt rörd).

Jag tänkte på att det var faderskyssen! *(Han ligger vid den gamles bröst. Paus. Man hör på afstånd ett förvirradt buller och ser sken af facklor.)*

Carl (springer upp).

Hör hör! Hämden ropar! De komma! *(Han kastar en djup blick på den gamle och skådar vildt åt det håll, hvarifrån larmet höres. Facklor synas tydligare, bullret nalkas under upprepade pistolskott.)*

Maximilian.

Ve, ve! Hvad är det för ett rysligt buller?

Carl (knäböjd, på andra sidan, med händerna andaktsfullt hopknäppta).

Hör mordbrännarens andäktiga bön, du hämnare i himlen! — Gör honom odödlig! Ryck icke bort honom vid första slaget! Gör hvarje hjertstöt till en lisa, hvarje svärdshugg till en vederqvickelse!

Maximilian.

Ve, ve! hvad mumlar du, främling? Rysligt, rysligt!

Carl.

Jag beder.

(Röfrarnes vilda musik höres på afstånd.)

Maximilian.

O, så tänk också på min Frans i din bön!

Carl.

Ja, jag skall komma ihåg honom.

Sjette scenen.

De förre. *Under en marsch uppträda* **Schweitzer** *främst,* **Grimm, Razmann, Kosinsky, Ett tåg af röfvare, Frans** *släpande i kedjor, midt bland dem,* **Herman.**

Schweitzer.

Triumf, kapten! Här är bofven. Jag har hållit mitt hedersord.

Grimm.

Vi sleto honom ur lågorna af hans slott. Hans vasaller ha flytt.

Kosinsky.

Hans slott har sjunkit i massa bakom honom. Försvunnet är minnet af dess namn. (*En hemsk tystnad följer derpå.*)

Carl (*framträder långsamt. Till Frans med dof och stilla röst*).

Känner du mig?

Frans (*står med ögonen fästade på jorden*).

Carl (*för honom till fadern*).

Känner du denne?

Frans (*störtar rysande tillbaka*).

Krossen mig, I himmelens åskor! — Min far!

Maximilian (*vänder sig bort*).

Gå! Gud förlåte dig! — Jag förgäter —

Carl.

Nej, nej, min förbannelse hänge sig tusenpundig vid denna bön och förlame dess flygt mot himlen! Känner du också detta torn?

Frans (till Herman, i raseri).

Ha, niding! O! att jag icke kan utgjuta allt mitt gift i ditt anlete! O! det är bittert. (*Han biter gråtande i sina kedjor.*)

Carl (till röfrarne).

Det är nog. Fören den gamle djupare in i skogen! Till det, jag nu skall göra, behöfvas inga faderstårar.

Röfrarne (bortföra den gamle grefven, som synes nästan sanslös och ännu alltid blickar tillbaka efter Frans.)

Carl.

Närmare, banditer!

Röfrarne (bilda en halfmåne omkring Carl och Frans och hänga tysta och rufvande öfver sina gevär.)

Carl (majestätiskt).

Såsom fullmäktig från verldens domstol står jag här. Jag skall slita en tvist, som ingen ren kan slita. Syndare sitta till doms; jag, den störste, främst. Dolkar äro lotterna. (*Han drager sin dolk.*) Hvar och en, som bredvid denne icke står ren som ett helgon, träde af ur rätten, och sönderbryte sin dolk! — Kasten edra lotter!

(*Röfrarne kasta i en hög sina vapen.*)

Var stolt! du har i dag gjort missdådare till englar. Ännu en dolk saknen I? Hans moder var ock min moder. — (*Till Kosinsky och Schweitzer.*) Så dömmen då, ni! (*Han sticker sin dolk i skidan, och går afsides.*)

Schweitzer (efter ett uppehåll).

Står jag icke nu här som en skolpojke, och bråkar min hjerna, för att hitta på någon ting? Så rikt som lifvet är på fröjder, så fattig är döden på qval. (*Till Kosinsky.*) Tala du! — Jag förstummas.

Kosinsky.

Tänk på det silfverlockiga hufvudet! Blicka åt sidan på detta torn! Det skall inspirera dig. Jag är blott en lärjunge. — Du må skämmas, mästare!

Schweitzer.

Riktigt, riktigt! Der ha vi det. (*Han står ännu b grundande.*) Hvad? Bedref han icke sitt nidingsverk vi detta torn? Dömma vi honom icke vid detta torn? Ne med honom! I detta torn må han ruttna lefvande!

Röfrarne (under bifallssorl).

Ned, ned med honom! (*De storma löst på Frans.*)

Frans (springer i sin broders famn).

Rädda mig ur mordbrännarnes klor! Rädda mig, broder

Carl.

Du har gjort mig till deras furste. (*Frans störta förskräckt tillbaka.*) Kan du ännu bedja mig?

Röfrarne (ännu vildare).

Ned med honom, ned, ned!

Carl (går fram till Frans).

Min faders son! Du har stulit ifrån mig min himmel Denna synd vare dig efterskänkt! Jag förlåter dig, broder (*Han omfamnar honom.*) Far till afgrunden, niding! (*Ha stöter honom ifrån sig och skyndar bort. Frans Moo nedstörtas i djupet. Vildt hånskratt af röfrarne.*)

Carl (kommer tillbaka).

Det är fullkomnadt! Ödenas styresman, haf tack! Det är fullkomnadt! (*Han synes fästad vid en stor tanke.*) Hvad? Om nu detta torn vore det mål, hvartill du förde mig på den blodiga vägen? Eviga försyn! Jag bäfvar — och tillbeder! — Välan, jag förtröstar på dig, och firar min heldagsafton vid målet. I sin skönaste slagtning faller segraren skönast. — I denna aftonrodnad vill jag slockna. Låt min far komma hit!

(*Några röfvare gå, och framföra den gamle grefven.*)

Maximilian.

Hvad viljen I med mig? Hvar är min son?

Carl (med värdighet).

Planeten och sandkornet ha sin utmätta plats i skapelsen. Också din son har sin. Var lugn och sätt dig ned!

Maximilian (utbrister i tårar).

Intet barn mer, intet barn mer!

Carl.

Var lugn och sätt dig!

Maximilian.

O, de godhjertade barbarerna! Ur tornet ryckte de en döende gubbe, för att få säga honom: dina barn äro slagtade. (*Han knäfaller.*) O, jag beder er: fulländen er barmhertighet, och stöten mig dit neder igen!

Carl (fattar häftigt hans hand och håller den med värma upp emot himlen).

Häda icke, gamle man, häda icke den Gud, inför hvilken jag i dag bedt med glädje! — Säg: hvar skulle du finna ord, för att göra honom din afbön, om han i dag hade döpt dig en son?

Maximilian (bittert).

Döper man i dag med blod?

Carl.

Hvad säger du? — Ja, gubbe, äfven med blod kan försynen döpa. Med blod har hon i dag döpt åt dig. — Hennes vägar äro sällsamma och fruktansvärda; men glädjetårar glänsa vid målet!

Maximilian.

Hvar får jag gråta dem?

Carl (störtar i hans armar).

Vid din Carls hjerta.

Maximilian (i utbrottet af den högsta glädje).

Min Carl lefver?

Carl.

Din Carl lefver! Han är utsänd såsom din räddare, din hämnare! Så der lönade dig din gynnade son! (*Pekande på tornet.*) Så här hämnar sig din förlorade son! (*Han trycker honom till sitt bröst.*)

Sjunde scenen.

De förre. Amalia *med flygande hår.* **Hela röfvarband** *följer henne och samlar sig i scenens fond.*

Amalia.

De döda, ropar man, hafva uppstått vid hans röst min morbror lefvande — ur detta torn! Carl? Min morbror! Hvar finner jag dem?

Carl (bäfvar tillbaka).

Hvem bringar denna bild för mina ögon?

Maximilian (uppreser sig, darrande).

Amalia! Min dotter! Amalia!

Amalia (kastar sig i gubbens armar).

Jag har dig åter, min far, och min Carl och allt?

Maximilian.

Min Carl lefver. — Du! Jag! Allt!

Amalia (skyndar mot Carl, som hon med förtjusning omfamnar).

Jag har honom! Jag har honom!

Carl (sliter sig lös från Amalia).

Bort, bort från mig, olycksaligaste af brudar! Olycksaligaste bland fäder! Låten mig fly!

Amalia.

Hvarthän? Hvarthän? (*Hon lindar sina armar omkring honom.*)

Maximilian (sjunker blek tillbaka).

Min son flyr!

Carl.

För sent! Allt förgäfves! Din förbannelse, min far! din uppdiktade förbannelse — Dö! Amalia! — Dö, min far! Dö genom mig för andra gången! — Desse, dina räddare, ro röfvare och mördare! Din son är deras höfding!

Maximilian.

Gud, mina barn! (*Han nedsjunker utan sansning.*)

Carl (står länge försänkt i åskådning af den döende fadern. Han slår sig för pannan och skrattar högt).

Ha ha ha! Hören I kruthuset knalla öfver mödrarnes sor? Sen I flammorna läppja på barnens vaggor? Ha! är brudfacklan — det är bröllopsmusiken — Oh! han mmer sig icke — han vet att mana — Derför bort från g all kärlekens fröjd! Bort all lifvets glädje! Det är ergällning!

Amalia (på knä).

Rysligt, rysligt!

Carl.

O! det är mer än en man kan bära! Bort, bort! Blod, od! Det går väl öfver. (*Han vill fly.*) Om jag får se od — —

Amalia (faller i hans famn).

Mördare, djefvul! Jag kan ej öfvergifva dig, engel!

Carl.

Sen hit! Sen hit! Hon älskar mig med alla mina synder. Ljusets barn gråta vid benådade djeflars bröst. — O! jag r ren; jag är lycklig! Med henne vill jag återvända i mensklighetens sköte — med stilla dygder och en evig kärlek försona hvad jag brutit! — (*Han döljer sitt ansigte vid hennes bröst. En rörande grupp. Kort uppehåll.*)

Grimm (framträder med blottad dolk).

Håll, förrädare! — Släpp denna arm, eller säger jag dig ett ord, att det sjunger i dina öron och dina tänder skallra af fasa!

Schweitzer (sträcker svärdet mellan båda).

Grimm.

Kom ihåg de böhmiska skogarna! Hör du? Lyfte du icke upp din hand till en jernhård ed, och svor, "att aldrig öfvergifva oss", liksom vi ej öfvergifvit dig?

Razmann.

Se hit! Se, känner du dessa ärr? Du är vår. Med vårt blod ha vi köpt dig till lifsegen. Fort, kom med oss! Offer för offer! Kärlek för trohet! En qvinna för bandet!

Carl (släpper Amalias hand).

Det är förbi. — Jag ville vända om och gå till min fader; men han i himmelen säger: nej! — Kommen, kamrater!

Amalia (rycker honom tillbaka).

Öfvergifva mig å nyo? Nej! Nej! Förbarma dig och döda mig!

Carl.

Detta förbarmande känna endast vilddjuren. — Jag dödar dig icke.

Amalia (omfattande hans knän).

Ack, för Guds skull, för all barmhertighets skull! Jag begär ju icke kärlek mer. Döda mig, och jag är lycklig!

Carl.

Vill du ensam vara lycklig? Bort! Bort! Jag dödar ingen qvinna.

Amalia.

Ha! nu förstår jag. Du kan blott döda de lyckliga; dem, som äro mätta på lifvet, går du förbi. (*Till röfvarhopen.*) Så förbarmen I er öfver mig, I bödelns lärjungar! Jag läser ett så blodtörstigt medlidande i edra blickar — trycken af! Eder mästare är en feghjertad prålare. (*Några röfvare lägga an.*)

Carl.

Tillbaka, harpyer! (*Han träder imellan; med majestät.*) Låt en af eder våga att bryta in i min helgedom! Hon är *min* (*i det han omfattar henne; till bandet.*) Hvad naturen sammanknutit — ho kan skilja det åt?

Röfrarne (lägga an).

Vi!

Carl (nedsänker Amalia, nästan liflös, på stenen — sedan beslutsamt).

Halt! Carl Moors brud skall dö genom Carl. (*Han rusar mot Amalia och genomborrar henne med dolken.*)

Röfrarne (klappa i händerna).

Bravo, bravo!

Grimm.

Det kallas att hålla sitt hedersord, som en röfvarfurste.

Carl (ställer sig framför Amalia och bevakar henne med utsträckt svärd).

Nu är hon min, min! — Invigd med dolken har jag hemfört min brud. (*Ömt till Amalia.*) Är det icke sant, Amalia? Döden för en brudgums händer är ju skön —!

Amalia (döende).

Ja, skön! (*Hon utsträcker sin hand och dör.*)

Carl (till bandet).

Nå, I erbarmliga stympare! Så högt svängde sig dock väl aldrig edra skurkaktiga anspråk! Ett lif, som redan var förfallet, hafven I offrat mig — ett lif, fullt af laster och brott. Jag har åt eder offrat en engel. (*Han kastar föraktligt sin värja ibland dem.*) Vi äro qvitt, banditer! Öfver detta lik ligger min förbindelse sönderrifven. Den jag har af eder, skänker jag er.

Röfrarne (tränga sig fram, kyssande hans händer och kläder).

Dina lifegna åter intill döden!

Carl.

Nej, nej, nej! Stilla hviskar min genius: "Carl Moor Gå icke längre! Här är mensklighetens råmärke — och ditt!"

Grimm.

Ha, modlöse! Hvar äro nu dina högt flygande planer? Äro de såpbubblor, som falla ihop för en qvinnas dödspust?

Carl (med värdighet).

Undersöken icke, när Carl Moor handlar. Det är min sista befallning. Kommen! Sluten en krets omkring mig, och förnimmen eder döende kaptens testamente! (*Han fäster en hvilande blick på bandet.*) I hafven slutit eder troget till mig — troget utan exempel. Hade dygden så fast förbrödrat eder, som lasten, så voren I hjeltar, och menskligheten skulle uttala edra namn med förtjusning.

Gån ut och offren edra gåfvor åt staten! Tjenen en konung, som strider för mensklighetens rättigheter! Med denna välsignelse lemnar jag er. (*Till Schweitzer och Kosinsky.*) Schweitzer, Kosinsky, blifven här! (*De öfriga röfrarne afträda långsamt och med rörelse.*)

Åttonde scenen.

Carl, Schweitzer, Kosinsky.

Carl.

Gif mig din högra hand, Kosinsky! — Schweitzer, gif mig din venstra! (*Han fattar deras händer och står midt emellan båda. Till Kosinsky.*) Du är ännu ren, unge man! Bland de orena den ende rene. (*Till Schweitzer.*) Djupt har jag doppat denna hand i blod. Det är jag, som gjort det. Med denna handtryckning tager jag tillbaka hvad som är mitt. Schweitzer! du är ren. — (*Han lyfter deras händer mot höjden.*) Fader i himmelen! Här gifver jag dig dem åter. De skola varmare sluta sig till dig än de, som aldrig fallit. Det vet jag för visst.

(*Schweitzer och Kosinsky falla från båda sidor i hvar andras armar.*)

Icke nu — blott nu icke, mina vänner! Skonen mitt mod i domens stund! Gån! Intet farväl! Der uppe se vi hvar andra åter — eller ock icke. Fort, fort, innan jag blir vek.

Schweitzer och Kosinsky (*aflägsna sig med betäckta ansigten*).

Carl (*allena; efter ett uppehåll, med en lugn glädje*).

Och äfven jag är en god medborgare. Uppfyller jag icke den rysligaste lag? Vördar jag den icke? Hämnar jag den icke? — Jag kommer ihåg, att jag der borta talte med en fattig man, som arbetar för dagspenning och har elfva lefvande barn. Man har utsatt ett pris af tusen ducater åt den, som öfverlemnar den store röfvaren lefvande. Den mannen vill jag hjelpa. (*Han går.*)

(*Täckelset faller.*)

OTHELLO,
MOHREN I VENEDIG.

SORGSPEL I FEM AKTER.

AF

SHAKSPEARE.

Öfversättning.

Personer:

Dogen i Venedig.
Brabantio, en rådsherre.
Lodovico, hans brorson.
Othello, mohren.
Cassio, Othellos löjtnant.
Jago, Othellos banérförare.
Rodrigo, en adelsman.
Montano, Othellos företrädare i ståthållarskapet på Cypern.
Desdemona, Brabantios dotter, Othellos gemål.
Emilia, Jagos hustru.
Rådsherrar, riddare, sändebud och betjenter.

Skådeplatsen i första akten är Venedig, i alla de öfriga ön Cypern.

Ett ord om Shakspeare och Othello.

Denna öfversättning redan för tre år sedan, på då varande teater-direktionens begäran företagen och fulländad, öfverlemnas nu i allmänhetens händer genom trycket, då den hittills icke kunnat göras känd från skådeplatsen. Den är nu sådan, som jag ansett den böra och kunna framställas på scenen, visserligen ej utan fel, dock icke vanstäld genom tillägg eller stympad genom för många uteslutningar. Att jag borttagit några mindre väsentliga stycken och mildrat vissa uttryck, torde den med scenens fordringar bekante läsaren gilla, och den med Shakspeares språk och skaldeverk förtrolige åtminstone ursäkta.

Shakspeare, som i förra seklet af många, äfven utmärkta män, sanslöst smädades, har i våra dagar haft det öde att af många lika sanslöst beundras. Det är i sanning vigare att dömma för eller mot än att läsa honom på hans modersmål, hvilket sällan varit fallet med hans nymodiga recensenter. Imellertid har lusten vaknat att göra den gamle mästarens bekantskap, och alla, som rätt läst hans dramatiska verk, äro ense derom, att han varit ett af de ovanligaste snillen, som någonsin lefvat. Den dramatiska formen, liksom all form, skiftar med tiderna. Jag är långt ifrån att påstå, att den form han valde, är den fullkomligaste; jag tror till och med att den af de franska tragici iakttagna formen, om den ej slafviskt eller pedantiskt följes, är för tragediens värdighet fördelaktigare; men jag vet, att uti intet land i Europa fans på Shakspeares tid någon bättre och att han betydligt omskapade och förädlade den, som före honom fans. Ligga icke *Jodelle's*, *Grevins* och *Garniers* skådespel glömda och olästa, under det att kring hela Europa Shakspeares stycken spelas och beundras, och under det att i sjelfva Paris den genialiske Talma till folkets förtjusning uppträder såsom Hamlet och Othello? Kunna väl den snillrike Corneilles sorgspel *Les Horaces*

och *Cinna* i plananläggningen och teatralisk verkan anses upphinna *Romeo* och *Julia* eller *Othello?* Lika litet som senare författare, ehuru i form och yttre regelmässighet öfverlägsne, kunna med Shakspeare jemföras i poetisk rikedom. Oaktadt de formella bristerna, som tillhöra tidehvarfvet, är Skakspeares teater en dyrbar codex, en poesiens heliga bok, en guldgrufva af bilder och idéer, hvarur hans belackare icke försmått att förskaffa sig hvad La Harpe kallar "les heureux emprunts", dem de sedan inpassat i den form de mest älskat. De hafva gjort Shakspeare den förebråelsen, att han haft för mycket snille och för litet smak, samt förbarmat sig öfver hans råa foster och smakfullt begagnat dem i sina egna arbeten.

Finare läsare anmärka ofta, att den moderna dramatikens fader stundom är för stark i sina målningar och för litet bildad i vissa af sina uttryck. Jag lemnar denna anmärkning i sitt värde; jag vill beundra honom derför, att han var så stor, och icke anklaga honom derför, att han ej var en sol utan fläckar, eller en engel utan menskliga brister. I en alldeles orörd gestalt kan han väl nu mera icke framträda på teatern; somliga af hans stycken kunna ej utan största svårighet der gifvas, och dertill finnes ett skäl, kanske vigtigare än något annat; hans talrika scenförändringar. En oupphörlig flyttning verkar afbrott och en obehaglig rubbning i åskådarens tankegång, och afsvalnar hans lifliga deltagande i handlingen; han behöfver merendels några ögonblick att göra sig hemmastadd på det nya rummet, men blifver illa tillfreds, då han knappt hinner betänka sig, eller inse hvar han är hemma innan han åter hastigt befinner sig annorstädes. Om läran om rummets enhet af fransyska konstdomare blifvit drifven för långt, så hvilar den likväl på en sann grund. Rummets enhet, då den, utan uppoffring af ämnets sanna natur och den högre poetiska behandlingen kan iakttagas, är visserligen bättre än rummets mångfald. En vis medelväg torde vara bäst, men är här, som oftast, svår att träffa.

I anseende till den teatraliska formen är kanske *Othello* den fullkomligaste af Shakspeares tragedier. Utan alla episoder framskrider handlingen med oupphörligt stigande intresse; intet enda oförberedt uppträde förekommer. Utom skådeplatsens flyttning från Venedig till Cypern, som är nödvändig, och som tilldrager sig mellan första och andra kterna, finnes ingen för åskådaren scenisk förändring.

Karaktererna äro skarpt och mästerligt tecknade. Djupet af författarens menniskokännedom, en förmåga, hvari han af ingen är upphunnen, kan här af blotta konstälskare klarare inses, än i något annat af hans arbeten, och hela konstverket är till sin natur för allmänheten mera lättfattligt än de öfriga.

Utan tvifvel vore det för svenska teatern och för svenska folket en vinst och en njutning, om Othello blefve gifven. Jag säger icke derför: min öfversättning. Tid och böjelse hafva ej tillåtit mig att i en öfversättares konst förvärfva någon stor skicklighet eller vana. Om en bättre framträder, vill jag med glädje se mitt arbete öfverträffadt, nöjd om jag kunnat väcka allmänhetens uppmärksamhet på ett stycke af hög poetisk förtjenst, och uppväcka dess begär att se det samma, ej blott på papperet med stumma ord, utan af scenens tjusningsmedel och utmärkta skådespelares konst förhärligadt.

Den åldriga, vördnadsvärda teaterbyggnad, der äfven Melpomene mottagit några sköna, men sparsamma offer, har gått upp i lågor. Den allmänneliga nyfikenheten, angelägen att i sista stunden samla intryck för en längre tid, njöt sig mätt vid det praktfulla skådespelet af dess brand. Möjligt är,. att någon vid åsynen af denna autodafé, ansåg den såsom en symbol af den dramatiska smakens luttring genom eld; och om mängden hyste denna känsla, så kan man hoppas, att, när en gång ett nytt Melpomenes tempel, enkelt och skönt som Minervas i Athen, uppreser sig i svenska hufvudstadens Altislund, folkets röst skall blifva enhällig för det sköna och ädla, det må hafva talat på hvad tungomål som helst, så att öfverskriften på detta tempel må blifva och besannas:

ΜΗΔΕΝ ΕΙΣΙΤΩ ΚΑΚΟΝ

det vill säga: Intet dåligt skall här ingå.

Stockholm den 19 december 1825.

Öfversättaren.

Första akten.

En gata i Venedig, utanför Brabantios hus.

Första scenen.

Jago, Rodrigo.

Jago.

Du vill ej höra mig; men jag bedyrar,
Att aldrig än jag drömt om något sådant.

Rodrigo.

Du hatar honom har du sagt.

Jago.

Som döden.
Fördöm mig eljest. Tänk, tre höga herrar
Med blottadt hufvud bådo honom nämna
Mig till sin underhöfding. Utan skryt,
Jag känner mig; jag är den platsen värd,
Men han, som följer sina egna griller,
Afspisar dem med några tomma ord,
Förfärligt smyckade med krigareder.
Hvad mina förespråkare begärt
Han afslår kort och godt med denna dom:
"Det blir ej af; jag redan valt min man."
Och hvem var det? En hjelte under friden,
En Michel Cassio, en florentiner,
Som aldrig fört på fältet en pluton,
Och icke känner hur en här ställs opp
Mer än en qvinna; han blef vald likväl,
Och jag, af hvilkens mod Othello sjelf
Sett stora prof vid Rhodus och på Cypern,
Och många andra ställen, jag får gå
I stoftet qvar och slåss med borgenärer.

Den veke Cassio blifver underhöfding
Och jag hans mörka höghets vapensven.

Rodrigo.

Vid Gud! hans baneman jag hellre blefve.

Jago.

Här fins ej hjelp. Det är så tjenstens gång;
Befordran vinnes nu med kryp och smil,
Ej, såsom förr, i gammal laglig ordning.
Döm sjelf, min vän, om jag förbunden är
Att älska Mohren.

Rodrigo.

Jag begärde afsked.

Jago.

Gif dig tillfreds! Jag följer honom endast
För att få roa mig på hans bekostnad.
Vi kunna icke alla vara herrar,
Och alla herrar icke troget tjenas.
Väl ser man mången ödmjuk, lydig dräng,
Som tjenar ut sin tid, och tåligt kysser
Sin boja, och som gammal afsked får.
Blygd öfver sådan svaghet! Andra äro
Blott ögontjenare åt sina herrar;
Och gömma sina hjertan för sig sjelfva,
Och fylla sina fickor, och må väl.
Det folket har förstånd, om intet annat,
Och ibland dem mig sjelf jag räkna vill.
Så sant du är Rodrigo, vore jag
Othello blott, jag ville ej bli Jago.
I Mohrens tjenst jag tjenar blott mig sjelf,
Det vete Gud! Jag tjenar ej af kärlek,
Men blott för syn skull, för min egen fördel.
Ty när min handling tyckes klart bevisa
Mitt hjertas inneburna ädelmod,
I yttre krus, jag kan en stund derefter
Ta hjertat ut, och hålla det i handen,
Och bjuda himlens fåglar ned på rof;
Ty vet, att Jago är ej den han synes.

Rodrigo.

Hvad lyckan måtte negerartad vara,
Om detta lyckas honom.

Jago.

Flickans far
Vi måste väcka; hennes fränder reta;
Othellos namn kring staden ropa ut;
Rodrigo, ropa! Nyfödd är hans fröjd —
Gjut öfver den ett sådant regn af plågor,
Att den sin glans och färg förlora må.

Rodrigo.

Här bor Brabantio, jag vill ropa högt.

Jago.

Skrik med så ängsligt och så rysligt ljud,
Som när försummelsen och nattens mörker
Ge fart åt elden i en folkrik stad.

Rodrigo.

Vak upp, Brabantio, — hör, signor Brabantio!

Jago.

Vak upp — gif akt! Brabantio, tjufvar, tjufvar
Se om ditt hus, din dotter, dina kistor.
Upp! här är fullt af tjufvar.

Andra scenen.

De förre. Brabantio ***synes i ett fönster.***

Brabantio.

Hvad är detta
Hvem håller här ett så förfärligt väsen?

Rodrigo.

Signor, har du ditt hela hus der inne?

Jago.

Och alla dörrar stängda?

Brabantio.

Nå, än sedan?

Jago.

Du är bestulen — fort, svep manteln kring dig!
Din halfva själ har rymt ifrån dig, herre!
Din dotter ur ditt sköte röfvad är!
Väck upp de slumrande, låt klockan röras,
Kom, skynda dig!

Brabantio.

Har du förlorat vettet?

Rodrigo.

Du känner väl min stämma, stränge herre

Brabantio.

Nej, hvem är du?

Rodrigo.

Jag heter ju Rodrigo.

Brabantio.

Så mycket sämre blir du hälsad. Har jag
Ej tillsagt dig att ej min tröskel nalkas?
Du har ju hört mig säga ärligt ut,
Att du ej får min dotter; men i yrseln,
Af vinets dunster rusig och förvirrad,
Du kommer här med smädelse och trots
Min nattro att förstöra.

Rodrigo.

Skynda, herre!

Brabantio.

Men du kan vara säker, att mitt mod,
Förenadt med min värdighet, förmår
Att straffa dig för slikt.

Rodrigo.

Var ej så het;
I ren och ädel afsigt är jag kommen.

Jago.

Vi vilja tjena dig; du håller oss
För skälmar. Du vill se din enda dotter
Vid en barbarisk makes sida, herre!

Brabantio.

Fördömda skurk, hvem är du?

Jago.

Jo! en skurk,
Som kommer att förtälja, hur din dotter
I Mohrens famn ur faderns armar flyr.

Brabantio.

Vi träffas väl; jag känner dig, Rodrigo!

Rodrigo.

Jag träffas, när du vill. Men jag bedyrar,
Att, om din dotter med ditt goda minne
Och bifall, som det ock i sanning synes,
I denna dunkla midnatt röfvas bort
Och föres i den vilde Mohrens famn,
Då är vår varning ock en förolämpning.
Vet du det ej, så säger mig mitt samvet
Att vi en tjenst dig gjort. — Se efter, sjelf.
Fins hon uppå sitt rum, fins hon i huset,
Välan! förfölj mig då med eld och svärd!
Ty jag har narrat dig.

Brabantio.

Slå eld, slå eld!
Gif mig en fackla. Väck mitt folk på stunden.
Förunderligt får jag igen min dröm.
Och möjligheten blott förkrossar mig.
Ljus! hit med ljus!

Jago.

Farväl! jag måste gå;
Min heder och min fördel neka mig
Att imot Mohren vittna, som kan hända
Om jag blir qvar. Jag vet också, att staten
Ej i sin nöd hans bistånd sakna kan,
Fastän hans brott en liten näpst förtjenar.
Med högljudt bifall snart han seglen hissar,
Att föra ut vid Cypern statens krig.
Hvar finna de en man af hans förmåga
Att leda deras värf? Fastän min själ
Mer honom hatar än tartarens plågor,
Jag måste vika för nödvändigheten
Och hänga ut en liten trohetsvimpel,
Som blott ett tecken är. Sök honom, herre!
På Gylne Skytten; säkert fins han der,
Jag skyndar dit förut. Farväl, Rodrigo!

(Han går.)

Tredje scenen.

Rodrigo. Brabantio *åtföljd af betjenter med facklor.*

Brabantio.
Ja! det är sant, ty värr; mitt barn är borta,
Och bitter blir min ålderdom — o hör!
Hvar såg du henne? Ack! du arma flicka!
Med Mohren? Var det så? Och jag är far? —
Vet du, att det var hon? O nej! du ljuger —
Fördömdt! hvad sade hon? Mer facklor hit! —
Och redan gifta?

Rodrigo.
Visserligen, herre!

Brabantio.
Du milda himmel, men hur kom hon ut?
Fins ingen trolldomskonst, som mäktig är
Att dygd och oskuld från sin pligt förleda?
Har du ej läst om sådant någonstädes?

Rodrigo.
Jo, nådig herre!

Brabantio.
Om jag gifvit henne
Åt dig! — fort! skynden er (*Till betjent.*) Hvar tror du väl,
Att jag kan träffa henne med Othello?

Rodrigo.
Förse dig väl med vakt, och följ mig åt!

Brabantio.
Gå först, min vän! Vid hvarje hus jag ropar,
Och dundrar öfverljudt: i vapen! kom!
Följ mig, min vän! jag vill din möda löna.

Fjerde scenen.

En annan gata, utanför Gylne Skytten.

Othello. Jago. *Betjening med facklor. Strax derefter* **Cassio,** *med drabanter.*

Othello.
Han må anklaga mig, om han behagar.
De trogna tjenster, som jag staten gjort,

Förlama nog hans klagan. Märk också,
Att jag, då jag nu lärt, att skryt är ära,
Förkunna vill, det jag mitt lif, min anda
Från kungligt ättblod leder. Jago, vet,
Om jag ej älskade min Desdemona,
Jag ville ej min himmelsvida frihet
I dessa band och bojor innesluta
För alla jordens skatter. Hvem är detta?

Jago.

Det är Brabantio med sina vänner —
Gå in, herr general!

Othello.

Nej! jag vill finnas.
Min sak, min oskuld och min värdighet
Rättfärdiga mig nog. Hvem är det? Jago!

Jago.

Vid Janus! jag såg vilse.

Othello.

Der är dogens
Drabanter och min underhöfding Cassio.
Guds frid jag önskar eder, ädle vänner!
Hvad nytt?

Cassio.

Dig helsar dogen, herr Othello
Och önskar se dig hos sig oförtöfvadt.

Othello.

Hvad vill han?

Cassio.

Frågan lärer Cypern röra;
Ty många af senaten ha stått opp
I natt och ren hos dogen sig församlat.
Du saknas, herre!

Othello.

Väl, att du mig fann.
Jag följer dig.

Cassio.

Här kommer mera folk.

Femte scenen.

De förre. Brabantio. Rodrigo *med vakt.*

Jago.

Gå undan, general! Brabantio kommer.
Han ondt i sinnet har.

Othello.

Hvem der? stå still!

Rodrigo.

Signor! der är han.

Brabantio.

Neder med dig, bof!
(De draga svärden.)

Jago.

Rodrigo! kom — (*till Othello*) jag dig försvarar, herre!

Othello.

Göm granna svärdet! daggen rostar ner det.
Du, gamle herre! bör med dina år
Mer än med dina vapen vördnad bjuda.

Brabantio.

Säg mig, hvar har du dolt min dotter? Svara!
Med din fördömda konst du tjusat henne.
Jag anser och jag häktar dig, som en,
Den der med trolldom menniskor bedrager.
Fort! gripen honom! Om han motstånd gör,
Slån ned hans vilda kraft.

Othello.

O, hören: stilla!
I, som imot mig, I, som med mig ären.
När jag har lust att fäkta, gör jag det
Utmaningen förutan. Nu, Brabantio!
Hvart vill du föra mig?

Brabantio.

Till tornet genast,
Tills rådet, samladt på tillbörlig tid,
Till svars dig kallar.

Othello.

Skall jag lyda dig?
Hur må väl dogen bli dermed tillfreds,
Hvars sändebud nu stå invid min sida?

Cassio.

Herr general! kom snart; ty dogen väntar,
Omgifven af sitt råd.

Brabantio.

Är rådet samladt?
Nu midt i natten? — För dem genast dit!
Min sak är dyr och helig. Sjelfva dogen
Och mina embetsbröder i senaten
Deltaga visst i den som i sin egen.
Om vi ej detta brott för rätta kalla,
Snart hedningar och slafvar oss befalla.

(De gå.)

Sjette scenen.

Rådhuset.

Dogen *och* **rådsherrar** *inkomma efter hand, sätta sig vid ett med ljus besatt bord, omgifne af vakt och betjening.*

Dogen.

I dessa budskap felas sammanhang.

En rådsherre.

Mitt bref uppräknar hundrasju galerer.

Dogen.

Och mitt etthundrafyrti.

Andre rådsherren.

Mitt tvåhundra.
Men fastän de ej alla gissa lika,
De nämna alla dock med säkerhet
En turkisk flotta, seglande mot Cypern.

Dogen.

Ja! det är troligt, när man det betänker.
I säkerhet jag mig ej söfva låter,
Och tror, att hufvudsumman sanning är
Uti sin hela fruktansvärda mening.

En budbärare (inträder).

De Ottomaner, vördade församling!
Som kastat ankar utanföre Rhodus,
Ha der förent sig med en annan flotta.

Förste rådsherren

Det trodde jag.

Budbäraren.

Nu hålla de som bäst
Sitt återtåg, och gå med öppen afsigt
På Cypern löst. Ståthållaren Montano,
Er trogne, tappre tjenare förtäljer.
Er detta allt med största tillförsigt,
Och beder er att ej hans ord betvifla.

Dogen.

Det gäller Cypern då? Marcus Luccicos —
Är han i staden?

Förste rådsherren.

Nej! han är i Florens.

Dogen.

Så skrifven då till honom. — An Othello?

Förste rådsherren.

Han kommer här. Brabantio följer honom.

Sjunde scenen.

De **förre. Brabantio, Othello, Cassio, Jago, Rodrigo,** *med vakt.*

Dogen.

Välkommen, riddare! vi nu behöfva
Din trogna tjenst mot allas ovän, turken. —
Signor Brabantio, var ock du välkommen!
Ditt visa råd, din hjelp i natt vi saknat.

Brabantio.

Jag eder ock. Förlåt mig höge förste!
Mitt embet' ej, och icke statens våda
Har ryckt mig ur min säng; min egen smärta
Går med så svallande och häftig fors,

Att hon uppslukar alla andra smärtor,
Men blir sig lik ändå.

Dogen.

Hvad menar du?

Brabantio.

Min dotter — o min dotter!

Förste rådsherren.

Död?

Brabantio.

För mig —
Ja! skändligen förförd, och mig beröfvad,
Och tjusad med besvurna trolldomsdrycker.

Dogen.

Eho det vara må, som så förrädiskt
Din dotter lockat har från henne sjelf
Och ifrån dig — se här, slå upp och läs,
Hvad lagens blodsbokstäfver innebära,
Om du så vill — om svaranden ock vore
Din egen son.

Brabantio.

Jag tackar dig, min förste!
Här står min man! just denne samme mohren,
Som eder kallelse i statens värf
Fört hit i natt.

Förste rådsherren.

Det var en sorglig tidning.

Dogen (till Othello).

Hvad svar har du att ge på denna klagan?

Brabantio.

Ej mer, än att det så förhåller sig.

Othello.

Högmäktige och vördnadsvärde män!
I ädle gynnare, af pröfvad ynnest!
Att jag den gamle mannens dotter tagit,
Det är nu visst; hon är min äkta maka,
Och sjelfva brottens hufvudsumma är

Så stor; ej större. Enkelt är mitt tal,
Och fridens lena ord jag icke känner.
Ty från mitt sjunde år till denna stund
Jag gjort mitt bästa uppå stridens fält.
Af vida verlden litet jag förstår,
Om ej der fråga är om storm och strid.
Derför min sak, mitt tal med inga blommor
Jag smycka vill. Men — med ert tålamod
Och gunst — jag vill osminkadt här förtälja
Min kärleks lefnadslopp, och icke dölja
Med hvilken hemlig list och trolldomskonst
Jag har hans barn förtjust.

Brabantio.

En sedlig flicka,
Så mild och lugn, att hvarje hennes önskan
Blygts för sig sjelf — och hon, i trots af allt:
Natur och ungdom, land och börd och rykte,
Blir kär i den, för hvilken nyss hon ryste.
Den är i sanning svag till sitt förstånd,
Som tror på allvar, att den rena oskuld
Så villas kan om ej af magisk konst.
Det är min tro, och än en gång jag svär,
Att han en hemlig tjusningsmakt har öfvat
Imot min dotter.

Dogen.

Ed är ej bevis,
Så länge mera säkra vitnen saknas
Än dessa töckniga inbillningsfoster,
På hvilken ingen upplyst mera tror.

Förste rådsherren.

Othello! tala nu: har du med svek,
Förföriskt tal, oädla medel tändt
Och ledt till dig den unga flickans kärlek?
Säg, eller vann du den med stilla böner
Och milda ord, som ledde själ till själ?

Othello.

Sänd bud till Gylne Skytten efter henne!
Låt henne tala om mig för sin far.
Blir jag af hennes tal befunnen skyldig,
Så tagen då den heder och den tjenst,

I gifvit mig, tillbaka — och dertill
Mitt lif.

Dogen (till betjeningen).

Gå, kalla hit den unga Desdemona!
(Tvänne betjenter gå ut.)

Othello.

Följ med dem, Jago, du vet stället bäst. *(Jago går.)*
Förrän hon kommer, vill jag lika troget,
Som jag för himlen blottar mina synder,
För edra öron redligt uppenbara,
Hur jag den sköna flickans kärlek fått,
Och hon fått min.

Dogen.

Förtälj oss det, Othello!

Othello.

Jo! hennes fader bjöd mig ofta till sig,
Emedan han höll af mig. Ofta sporde
Han om mitt lefnadslopp, om storm och kamp
Och alla öden, dem jag undergått.
Jag gick igenom allt, från gosseåren
Intill det ögonblick, han bad derom.
Då talte jag om vilda äfventyr,
Om olyckshändelser till sjös och lands,
Hur på ett hår jag undkom stridens död,
Af djerfva fiender tillfångatogs,
Och såldes såsom slaf; hur jag blef frälst,
Och hvad jag på min återvandring led.
Om dystra hålor och om heta öknar,
Om vilda berg och fjell, som himlen nå,
Jag ofta språkade. Så gick det till.
Det tyckte Desdemona om att höra.
När husets sysslor drogo henne bort,
Hon dem förrättade i största hast,
Kom så igen, och med ett hungrigt öra
Uppfångade mitt tal. Det märkte jag,
Och i en lycklig stund jag fann ett sätt,
Att locka af dess mun en hjertlig bön,
Att jag min pilgrimsfärd berätta måtte,
Af hvilken hon blott strödda stycken hört,
Men ej omständligt. Som hon bad, jag gjorde,

Och ofta lockade jag fram en tår,
När talet föll på något olycksfall
Jag i min ungdom lidit. När jag slutat,
Hon till min lön en verld af suckar gaf
Och sade: "det var öfvermåttan sällsamt.
Det der var sorgligt — det var underbart" —
Än ångrade hon, att hon hört mig, än
Hon himlen bad om sådan man — Hon sade:
"Har du en trogen vän, som älskar mig,
Lär honom blott ditt lefnadslopp förtälja,
Så får han mig." Så gick min värfning till.
För mina öden blef jag henne kär,
Hon mig derför, att hon tog del i dem;
Och detta är den trolldom jag har öfvat. —
Här kommer hon, och må nu vitna sjelf.

Åttonde scenen.

De förre. Desdemona, Jago, *med betjening.*

Dogen.

Ett sådant tal i sanning tjusa kunde
Min dotter äfven. Hör, min vän Brabantio!
Förlika denna tvist på bästa sätt.
En man bör hellre brutna vapen bruka
Än sina blotta händer.

Brabantio.

Hör, min dotter!
Erkänner du, att du har friat sjelf?
Ve öfver mig, om orättvist jag smädat
Othello här! Kom hit, min Desdemona!
Hvem här i denna hedervärda samling
Bör du väl lyda mest?

Desdemona.

Min gode far!
Min pligt är delad, finner jag i dag.
Jag har att tacka dig för lif och bildning:
Mitt lif, min bildning kraftigt mig förbinda
Att vörda dig. Af pligt är du min herre,
Och jag ditt barn. Men här har jag min man.
Så mycken kärlek, som min mor beviste
Dig sjelf, min far! framför sin egen fader,

Så mycken kärlek vågar jag bevisa
Min man Othello, framför dig, min far!

Brabantio.

Gud vare med er. Jag har fylt mitt kall.
Kom hit, Othello! här jag ger dig något
Af allt mitt hjerta, som jag nekte dig
Af all min själ, om du det ren ej egde.
Och du, min dotter! jag är glad deråt,
Att du är enda barnet, som jag eger.
Jag eljest blef imot de andra hård
Blott för din skull, och smidde dem i bojor.

Dogen.

Jag ock till slut en tanke yttra vill,
Som torde bli en väg för dessa makar,
Att återkomma i din gunst och kärlek:
"Sorg öfver det, som redan är förbi,
Plär förebud till nya sorger bli.
Den som bestulen är, och likväl ler,
Det bästa rofvet ifrån tjufven stjäl."

Brabantio.

Låt turken fritt belägra Cypern då;
Vi skratta blott, och han skall intet få.
Din dom är god för den, som der kan finna
Sitt hjertas tröst och brottets ursäkt vinna.
Mig drabbe dom och sorg. För skuld hos sorgen
Mitt arma tålamod får gå i borgen,
Du ler, jag qvider. Min förlust är gjord,
Och redan länge nog vi vexlat ord,
Ty ord är ord. Säg mig, hvar står det skrifvit,
Att hjertats sår af örat heladt blifvit?
Afhandlen nu ert statsvärf, gode herrar!

Dogen.

En väldig turkisk flotta hotar Cypern.
Othello! dig bestämmer folkets röst
Att leda krigets gång. Bemanna dig,
Att nu mot krigets bullersamma värf
Bortbyta strax din nya lyckas frid.

Othello.

Den stränga vanan, vördnadsvärde herrar!
Har gjort den vilda stridens bädd af stål

För mig så mjuk och len som svandunsbädden.
Jag känner mig dess mera stark och fri,
Ju mer jag lider. Jag åtager mig
Det ottomanska kriget utan tvekan.

Dogen.

Blir Desdemona hemma hos sin fader?

Brabantio.

Det vill jag ej.

Othello.

Ej heller jag.

Desdemona.

Och jag
Vill med min åsyn ej min far bedröfva.
Till min förklaring, nådigaste förste!
Jag beder, böj ett mildt och vänligt öra,
Och tala du för mig, när i min enfald
Jag stappla vill.

Dogen.

Hvad vill du, Desdemona?

Desdemona.

Min önskan att med min Othello lefva
Må af mitt fel och mina ödens storm
Basunas ut för verlden! Jag blef fängslad
Blott af Othellos ädla egenskaper.
Othellos anlet såg jag i hans själ,
Och åt hans ära, åt hans hjeltemod
Jag offrade mitt hjerta och min lycka.
I ädle herrar! om i lugn och frid
Jag ensam blir, och han i stridens vådor,
Ej frid, ej lugn bo mer uti mitt hjerta.
Tillåten mig derför att följa honom!

Othello.

Så sägen ja till hennes ömma bön.
Men Gud förbjude eder ock att tro,
Det jag mitt höga kall försumma skall
I hennes famn. Nej! om den skälmska Amors
Ljusvingade begär med veklig vällust
Försvaga mina krafter och min själ,

Om mina nöjen plåna ut min pligt,
Må alla låga nesliga förtal
Imot mitt namn i härnad draga ut.

Dogen.

Ja! du må sjelf på egen hand besluta
Hvad henne rör; men saken ropar: "fort!"
Och "straxt" bör svaret blifva. Res i natt!

Desdemona.

I natt, min förste?

Dogen.

Just i natt.

Othello.

Jag lyder.

Dogen.

Godnatt! Farväl! Och hör, signor Brabantio!
Om dygden ock sin egen fägring bär,
Som dygden skön din nya svärson är.

Förste rådsherren.

Farväl, Othello! Lycka med din brud!

Brabantio.

Mohr! akta henne väl! och tro en far!
Han sviken blef; *du* kan det äfven blifva.

Othello.

Mitt lif för hennes trohet! Jago! hör,
Jag anförtror min maka Desdemona
Åt din och din Emilias trogna vård.
För henne till mig sen, så fort du kan.
Kom, Desdemona! Än ett ögonblick
Vår kärlek unnas må, förrän vi skiljas.

(De gå.)

Nionde scenen.

Jago, Rodrigo, *qvarstanna, sedan alla gått ut.*

Rodrigo.

Hör, Jago!

Jago.

Nå, hvad vill du?

Rodrigo.

Dränka mig.

Jago.

Hvad! Fege ädling!

Rodrigo.

Det är fegt att lefva
När lifvet är en plåga. Det är pligt
Att dö, när döden ger oss läkemedel.

Jago.

Kom, var en man. Rodrigo, sansa dig!
Jag är din vän, och aldrig mer än nu
Kan jag bevisa det. Lägg mynt i pungen.
Följ med till Cypern — tro mig, föga länge
Skall Desdemona älska sin Othello,
Och han ej heller länge älska henne;
En Mohr är flygtig som en vestanvind.
Det, som nu smakar honom sött som drufvor,
Skall snart bli honom bittert såsom galla,
Och han skall finna, att han irrat sig.
Förse dig blott med mynt, och fatta mod!
Om heligheten och ett bräckligt löfte
Imellan en kringsvärmande barbar
Och en förfinad, klemig venetianska
Ej äro mig och afgrund allt för starka,
Så skall du vinna henne, lofvar jag.
Det bättre är att hängas, sen man njutit,
Än utan njutning gå och dränka sig.

Rodrigo.

Vill du gå mig tillhanda, om jag vågar?

Jago.

På mig du räkna kan. Fyll blott din börs.
Jag ofta sagt, och säger det igen,
Att jag den mohren hatar mer än döden.
I tidens sköte döljas många ting,
Som blott sitt utbrott vänta. — Pengar, pengar —
Fort! mer i morgon. — Nu farväl, Rodrigo!

Rodrigo.

Hvar mötas vi i morgon — då?

Jago.

Hos mig.

Rodrigo.

Väl, jag skall komma —

Jago.

Hör du det, Rodrigo!

Rodrigo.

Jag ändrar plan. Jag säljer bort mitt gods.

Jago.

Det är förnuftigt tänkt. Farväl, min vän!

(*Rodrigo går.*)

Tionde scenen.

Jago (allena).

Min narr må ock min penninggrufva blifva!
Ohelga skulle jag min vunna vishet,
Om utan vinst min dyra tid jag spilde
På denna galning. Mohren hatar jag;
Ty han är mer förälskad i min maka,
Än sjelf jag är. Det vet jag icke säkert,
Men jag vill handla, såsom vore det
Mer än förmodan. Jag står väl hos honom:
Dess säkrare han fångas i mitt nät.
Min rätta man är Cassio. Låt mig se!
Att få hans plats, och hämnas på en gång —
Ett dubbelt streck — tyst! hvad? låt mig nu se —

(*efter ett kort uppehåll.*)

Jag hviskar hemligt i Othellos öra,
Att Cassio är älskad af hans fru.
Väl växt han är, så vacker som behöfves
Att misstänkt bli — skapt att förföra qvinnor.
Othello har ett redligt, öppet hjerta,
Och kallar ärlig den som synes så;
Lätt han bedrages. Ha! nu har jag det.
Min plan är gjord. Du natt! du afgrund! hören!
Fort detta foster fram i dagen fören!

(*Han skyndar ut.*)

(*Täckelset faller.*)

Andra akten.

Slottet i Cyperns hufvudstad.

Första scenen.

Montano, Cassio.

Cassio.

Vårt krig är slutadt, innan det begynt;
Så starkt har stormen turkarna förfärat,
Att de vändt om. På resan från Venedig
Jag såg, hur större delen utaf flottan
I vågorna förgicks.

Montano.

Hvad? är det möjligt? —
Syns något skepp på sjön vid udden der?

Cassio.

Nej, intet annat än högvräkta vågor;
Imellan haf och himmel får ju ej
Ett segel rum. Jag bäfvar för Othello —
Han gick om bord på samma gång som jag,
Försedd med fullmakt att på ön befalla.

Montano.

Det fägnar mig. Han är en värdig man.
Jag honom tjenat har; han för befäl
Som äkta riddersman. Kom, låt oss gå
Till sjön, att se det nyss anlända skeppet;
Och söka tidningar om vår Othello!

Cassio.

Pris vare dig, du Cyperns styresman,
Som vill Othello väl! Må himlen honom
Förläna sitt försvar mot luft och vatten!
Jag lemnat honom på ett stormigt haf.

Montano.

Hör, Cassio! är Othello gift ännu?

Cassio.

Ja! ganska lyckligt gift. Han fått en maka,
Som ej allenast svarar mot sitt rykte,
Men öfverträffar alla pennors smicker.
Och med de härliga behag och dygder,
Hon fått, i skapelsen en krona är.

Andra scenen.

De förre. Desdemona, Jago, Rodrigo, Emilia.

Cassio.

Här kommer hon; se här! Så är dock nu
Det ena skeppets dyra börda räddad!
Hon kommer; Cyprer! böjen edra knän!
Hell dig, signora! Måtte himlens nåd
Med rik välsignelse och rika år
Omgifva dig!

Desdemona.

Tack för din hälsning, Cassio!
Hvad tidning skänker du mig om min man?

Cassio.

Han är ej anländ än. Jag vet ej annat
Än väl, och att han kommer innan kort.

Desdemona.

Men, jag är rädd — hvar skildes du från honom?

Cassio.

Oss skilde vågornas och molnens strid.

En röst utanför.

Ett skepp, ett skepp!

(*Styckeskott höras.*)

Montano.

Hör, åter der ett skepp.
De helsa fästningen; de äro vänner.

(*Montano går ut.*)

Cassio.

O, Desdemona, än en gång — välkommen!

Jago (för sig.)

Han fattar hennes hand — ha! skönt! — han hviskar.
Med denna fina tråd, som sjelf du spunnit,

Jag fångar dig, o, Cassio! Mys åt henne!
Jag binder dig med dina kärleksord.
(*En trumpet höres.*)
Hör, en trumpet. — Nu kommer visst Othello.

Desdemona.

Haf tack, försyn! Vi böre skynda då
Att taga honom mot.

Cassio.

Här är han redan.

Tredje scenen.

De förre. Othello, *med följe.*

Othello.

Min Desdemona!

Desdemona.

Dyraste Othello!

Othello.

Mitt hjertas fröjd! Att se dig här så snart,
Mig lika högt förundrar, som det gläder.
Om sådant lugn på alla stormar följer,
Så må de blåsa, tills de döden väcka,
Och skeppet lyftas opp på vågens berg
Högt som Olympen och i svalget dyka,
Djupt som Tartaren! O, det vore skönt
Att nu få dö. Hvem vet, om icke nu
Min själ så girigt glädjebägarn tömmer,
Att ingen droppe mera återstår
För mina dolda öden?

Desdemona.

Nej, må evigt
Vår kärlek och vår glädje lika växa
Med våra dagars tal.

Othello.

Ja, ske det så!
Min sällhet kan jag icke nog beskrifva,
Af glädjens öfvermätt förstummas jag.
Må aldrig några missljud tränga sig
Emellan våra hjertan.

Jago (för sig).

Än det stämmer;
Men jag skall skrufva strängarna, så sant
Jag är en ärlig man.

Othello.

Kom nu, min vän!
Nå väl, vårt krig är gjordt, och turken dränkt —
Ack! säg, hur lefva mina gamla vänner?
(Till Desdemona.)
O Desdemona, evigt dyra maka!
På Cypern, tro mig, skall du älskas högt,
Ty äfven jag har mycken kärlek rönt...
Af glädje drucken, jag mig ren förvirrar...
Till hamnen skynda, Jago! ordna allt;
Kom i min famn, följ mig, min Desdemona!
(De gå.)

Fjerde scenen.

Jago, Rodrigo.

Jago.

Möt mig vid hamnen om en liten stund,
Gå dit, om du är man; det säges dock,
Att fega själar, som af kärlek brinna,
Till kraft och mandom kunna höja sig.
Vet, Cassio förer vakten denna natt,
Han, Desdemonas älskling, som du känner.

Rodrigo.

Hon älskar honom? Det omöjligt är.

Jago.

Rätt möjligt. Hör och låt dig undervisas.
Märk med hvad eld hon älskade Othello,
Blott för hans skryt och öfverdrifna sagor.
Tro ej, att prat en evig kärlek föder.
Nej, ögat vill ock något ha. Hvad nöje
Kan afgrundsengelns åsyn henne skänka?
När sinligheten är af nöjen mätt,
Det fordras något, som upplifvar den
Och ledsnaden i nytt begär förvandlar,
Som till exempel, likhet uti ålder,

I seder och i fägring. Af allt detta
Othello intet har, och Desdemona
Skall anse snart sin kärlek som förspild;
Den käre maken skall hon snart försaka,
I annan riktning sina blickar vända.
Säg mig, i sådant fall, hvem står väl högre
På lyckans trappa än den skälmen Cassio?
En flyktig sälle, med så mycket samvet,
Som fordras för att smickra andras ögon
Med sken af dygd, och likväl hemligt synda;
En hal och listig junker, som kan smida
Sin lycka sjelf, om hon ej annars kommer;
Dess utom ung och skön, försedd med allt,
Som retar unga oerfarna sinnen.
Och tro mig, hon har redan funnit honom.

Rodrigo.

Det tror jag ej om henne, detta mönster
Af helighet —

Jago.

Jo, vacker helighet!
Tro mig, ett helgon älskar ej en mohr.
Af helighet? Såg du ej, Rodrigo!
Hur hennes hand så hemligt tryckte hans?
Hvad, såg du det?

Rodrigo.

Nog såg jag det — än sedan?
Det var ju blott ett prof af vänlighet.

Jago.

Nej! af begär. Det var ett företal,
Ett mystiskt ingångsspråk till sjelfva lustans
Och alla onda tankarnas predikan.
När sådana små tecken gått förut,
Tro mig, då följer snart i deras spår
Den ännu närmare förtroligheten.
— Men hör mig nu, och lyd mitt råd, Rodrigo!
Håll vakt i natt, min bror! jag lemnar dig
Befälet. Cassio känner icke dig.
Jag håller mig helt nära. Du försöker
Att dermed reta Cassio, att du talar
För högt, gör narr af vakten eller dylikt,
Som tiden säkert dig vid handen ger.

Rodrigo.

Skönt!

Jago.

Han är het, och lätt han fattar eld;
Och troligt är, att han dig öfverfaller.
Sök reta honom på dig. Då vill jag
Ett upplopp ställa till, som ej kan stillas,
Om icke Cassio blir sin tjenst förlustig:
Då får du gå en genväg till din lycka.

Rodrigo.

Det vill jag göra, om du blott förmår
Att bringa saken till ett lyckligt slut.

Jago.

Förlita dig på mig, möt mig vid hamnen:
Jag går nu dit, att sköta mina värf.
Till dess, farväl!

Rodrigo.

Farväl! jag återser dig.
(*Rodrigo går.*)

Femte scenen.

Jago (allena).

Det möjligt är, att Cassio älskar henne,
Och mycket troligt, att hon älskar honom.
Othello, fastän jag ej honom lider,
Har dock ett ömt och fast och ädelt hjerta;
Han blir måhända mot sin Desdemona
En huld gemål. Jag ock vill älska henne.
Dock lågar ej min själ af kärlek blott,
Men af begär att hämdens hunger mätta.
"Mohr! du förfört min maka" — denna fruktan
Liksom ett gift mitt inre långsamt fräter,
Och intet kan och intet skall mig lugna,
Förrän hans egen maka skänkt mig hämd.
Slår detta felt, jag vill dock göra mohren
Obotligt svartsjuk. Om den arma narren
Rodrigo, den jag ej ur sigte släpper,
Blott gör sin pligt, jag Cassio fånga skall.
För mitt besvär jag vinner mohrens gunst

Och tacksamhet, för det jag honom gjort
Till narr och med min skicklighet förvandlat
Hans hjertas ro i storm och galenskap.
Min plan är dunkel än; ett bofstreck döljer
Sig tyst i dok, tills handling tanken följer.
(*Han går.*)

Sjette scenen.

Othello, Cassio, *med följe.*

Othello.

Min vän! gif akt på vakten sjelf i natt;
Den ärofulla dygd vi böra lära,
Att icke leka bort försigtigheten.

Cassio.

Jag tillsagt Jago hvad som göras bör,
Men vill likväl med mina egna ögon
Ge akt på allt.

Othello.

Godt; Jago sviker ej.
Farväl, min Cassio! Bittida i morgon
I värf af vigt med dig jag tala vill.
(*Othello går åtföljd af sin svit.*)

Sjunde scenen.

Cassio, Jago *återkommer.*

Cassio.

Välkommen, Jago; vaktens tid är inne.

Jago.

Nej, klockan är ännu ej tio, Cassio!
Vår general, af kärlek till sin fru,
Har skyndsamt till vår post affärdat oss;
Vi böre derför icke smäda honom;
Han nygift är, och hon är skön som Venus.

Cassio.

En utsökt qvinna —

Jago.

Älskvärd öfver måttan.

Cassio.

Hvad hennes hy är blomstrande och frisk!

Jago.

Betrakta hennes öga: hvad det bjuder
Till ljufva samtal!

Cassio.

Lockande i sanning,
Och dock så blygsamt.

Jago.

Ja! och när hon talar,
Tycks hvarje ord i hjertat återskalla.

Cassio.

Hon är fullkomligheten sjelf.

Jago.

Jag önskar
Dem allsköns lycka. Kom och följ mig, Cassio!
Jag har en flaska vin, och utanför
Här stå ett par af Cyperns glada svenner,
Som gerna tömma här i qväll för ro skull
Hans dystra nåde herr Othellos skål.

Cassio.

Nej, bästa Jago, ej i qväll; min hjerna
Tål icke starka drycker. Väl det vore,
Om man fann upp ett bättre sällskapsnöje.

Jago.

Åh lappri, kom, de äro våra vänner.
Ett glas allenast — jag för dig skall dricka.

Cassio.

Jag druckit ren ett glas i qväll, och det
Var oförfalskadt; det har verkat redan
I hufvudet; jag är en ömklig man,
Då jag har druckit; se derför törs jag ej
Min svaghet pröfva mer.

Jago.

Är du en man?
En glädjens afton — herrarne der ute
Begära det.

Cassio.

Hvar äro de?

Jago.

Vid porten,
Strax utanför. Jag ber dig, ropa in dem.

Cassio.

Så må det ske, fastän imot min vilja.
(Cassio går.)

Jago (ensam).

Kan jag ett enda glas i honom narra,
Till det som förr i qväll han druckit har,
Så är han färdig. Nu har ock Rodrigo
Till Desdemonas ära tömt i botten
Sin remmare, och nu är han på vakt.
Tre cypriska signorer, stolta herrar,
Som veta väl sin heder ta i akt,
Kring fulla bålar nyss jag funnit har.
De vaka ock. Med denna svärm af druckna
Jag leder Cassio in i äfventyr,
Som upprör hela ön. — De komma redan.
Af lyckans vind mitt segel sväller opp;
Må följden blott rättfärdiga mitt hopp!

Åttonde scenen.

Jago, Cassio, Montano, *åtföljda af tvänne riddare.*

Cassio.

Vid Mars, de hafva redan gett mig rus.

Montano.

Ett litet rus, så sant jag är soldat.

Jago.

Vin hit!
(Sedan vin inkommit.)
Drick, bäste Cassio! dricken, ädle vänner!

Cassio.

Vår general Othellos skål!

Montano.

Rätt så!
Othellos skål!

Jago.

Ja, lefve herr Othello!
Annu ett glas. — Skål Cassio!

Cassio.

Nej; jag tackar.
Väl — himlen är dock högst — och vissa själar
Bli saliga, och vissa bli det icke.

Jago.

Ja, det är ganska sant.

Cassio.

Jag för min del,
Det vare sagdt förutan att förtala
Vår general och hvarje ärlig man,
Jag hoppas att bli salig.

Jago.

Jag också.

Cassio.

Förlåt mig, han får hålla sig bakefter;
Först blir jag salig sjelf, och väpnarn sedan.
Och dermed punkt. Nu gå vi till vår post.
Vi äro menskor alla — låt oss akta
Uppå vår pligt, god vänner! Tänken icke
Att jag är drucken. — Denne är ju Jago!...
Här är min högra hand, och der min venstra.
Det sen I väl, att icke jag är drucken;
Jag talar ju bra nog, och står bra nog.

En riddare.

Förträffligt väl.

Cassio.

Nåväl, jag hoppas det.
Inbillen er då ej, att jag är drucken.
(*De gå.*)

Nionde scenen.

Jago, Montano.

Montano.

Kom, låt oss genast sätta vakt på vallen!

Jago.

Såg du den mannen, som gick ut, min herre?
En krigare, som vore värd att stå
Vid Cæsars sida; men han har, ty värr!
En enda last, som väger upp hans dygder,
Och det är skada.

Montano.

Är han ofta drucken?

Jago.

Ett rus plär till hans sömn en början vara.
Och om ej vinets dunster honom vagga,
Han vakar dygnet om.

Montano.

Det vore väl,
Om generalen fick en vink derom.
Han ser det kanske ej; hans ädla hjerta
Ser och beprisar alla Cassios dygder,
Men öfverser hans fel. Är det ej sant?
Det vore en välgerning att berätta
För honom allt.

Jago.

Den mannen blir ej jag.
Jag älskar Cassio, vill göra allt
För hans förbättring.
(*Utanföre ropas: hjelp, hjelp!*)
Hör, hvad rysligt sorl!

Tionde scenen.

De förre. Cassio *med bart svärd följande* **Rodrigo.**

Cassio.

Du skurk, du bof!

Montano.

Hvad är på färde, Cassio?

Cassio.

En pojke lära mig min tjenst; jo vackert!
Den bofven hugger jag i tusen stycken.

Rodrigo.

Du — hugga mig?

Cassio.

Hvad pratar du?

Montano.

Stå, herre!

Jag beder, sansa dig!

Cassio.

Nej, släpp mig, herre!

Montano.

Kom, du är drucken.

Cassio.

Drucken? Är jag drucken?

(*De fäkta.*)

Jago.

Spring ut och ropa uppror omkring staden.

(*Rodrigo går.*)

Nå, sakta, Cassio, — stilla — ve, o ve!
Hjelp, hjelp, Montano, — håll, min herre — Cassio!

(*Det ringes i klockan.*)

Elfte scenen.

De förre. Othello *med följe.*

Othello.

Håll, hvad är det?

Montano.

Ack, jag blöder, herre!
Jag sårad är till döds.

Othello.

Vid edra lif!
Jag bjuder: hållen frid!

Jago.

Montano — Cassio —
Han I förgätit eder embetspligt?
Håll, generalen talar; blygens då.

Othello.

Ha vi nu blifvit turkar mot oss sjelfva?
I himlens namn den vilda striden sluten!
Ve den af er, som lyfter upp sitt svärd!
Han faller för min arm i ögonblicket.
(*Striden upphör.*)
Låt klockan tystna; hon gör larm i staden.
(*En af Othellos följe går ut.*)
Hör, Jago, säg mig, hvem begynte striden?

Jago.

Jag vet ej. Nyss de voro goda vänner,
Så milda mot hvar ann, som brud och brudgum
På bröllopsaftonen — och sen — men nu,
Liksom berörde af en ond planet,
Svärd ut — med udden mot hvar andras bröst —
De börja blodig lek. Jag kan ej säga
Hvem som begynte, men jag ville hellre
Att jag med ära i en strid förlorat
De ögons ljus som denna handling skådat.

Othello.

Hur kan du så förgå dig, Cassio? Svara.

Cassio.

Förlåt, förlåt mig; jag kan intet säga.

Othello.

Du, redlige Montano, säg, hvad våller,
Att du din ära så befläcka kan,
Och byter bort ditt ädla namn mot namnet
Af fridsförstörare? Jag fordrar svar.

Montano.

Herr general, jag farligt sårad är,
Och Jago kan dig noga underrätta
Om allt hvad jag kan säga; jag förmår ej
Och vill ej tala nu. Jag vet ej heller,
Att jag med ord och gerning mig förbrutit,
Så vida sjelfförsvar, när våld man lider,
Ej kallas synd.

Othello.

Vid Gud, mitt blod begynner
Att sjuda öfver; vakten eder väl!

Och vreden, glödgande till eld mitt hjerta,
Nu börjar falla. Låt mig veta fort
Hvem upphofsmannen var till denna strid.
Och den som blir dertill befunnen saker,
Om han min egen tvillingsbroder vore,
Skall stötas från mig. I en krigisk stad
Orolig än, och bland ett folk, som fruktar
Att föra enskild fejd i djupa natten,
I sjelfva fridens boning, det är rysligt,
Säg, Jago, jag befaller. Hvem begynte?

Montano.

Om du för broderskaps, för slägtskaps skull
Nu säger mindre eller mer än sanning,
Så är du ej soldat.

Jago.

Har ingen fara.
Jag ville hellre mållös vara
Än Cassio med förfluget tal beljuga.
Dock — jag är viss, att ej hans rykte lider,
Om jag förtäljer sakens sammanhang.
Jag stod här nyss och talte med Montano;
Då kom en man, som ropade om hjelp,
Och Cassio strax derpå med draget svärd,
Beredd att dräpa honom. Denne herre
Gick löst på Cassio, för att hejda honom.
Jag sjelf sprang efter den förföljda mannen,
Att icke med sitt rop — som dock har händt —
Han måtte väcka folket. Han var snabb,
Och undankom. När jag nu återvände,
Svor Cassio förfärligt, hvilket aldrig
Jag förr än då har hört. Då slogos de,
Just som de gjorde, när du sjelf kom in.
Mer vet jag icke att härom berätta.
En man är menniska; den bäste felar;
Och fastän Cassio har Montano sårat,
Jag tror kanske — helt visst — att Cassio lidit
Af den, som flydde, någon förolämpning,
För grof att tystas ner.

Othello.

Jag finner, Jago,
Din vänskap mildrar taflans dunkla färg

Och målar ljust åt Cassio. Hör nu, Cassio!
Jag älskar dig; men tjensten lemnar du.
Du blifve andras varning!

(*Desdemona inträder.*)

Desdemona.

Hvad är detta?

Othello.

Af ingen vigt. Förskräcks ej. Kom, vi gå.
Jag sjelf skall läka dina sår, Montano!
Led honom! — Jago, sörj för stadens vård,
Och stilla dem, som detta sorl förvillat.
Kom, Desdemona! Det är krigarns lott,
Att störas i sin sömn af larm af skott.

(*De gå.*)

Tolfte scenen.

Cassio, Jago.

Jago.

Hvad, är du sårad, herre?

Cassio.

Ja, obotligt.

Jago.

Bevare Gud!

Cassio.

Mitt goda namn, min ära,
Just det odödliga af hela Cassio,
Är borta, och den del, som återstår
Ett liflöst ting. — Min ära — o min ära!

Jago.

Så sant jag är en ärlig man, jag trodde
Att du fått sår i kroppen; det betyder
Väl litet mer än allt hvad ära heter.
Ty hvad är äran annat än en tom
Och löslig titel som kan vinnas — tappas
För ingenting; ja, hela din förlust
Inbillning är. Begriper du ej, herre,
Att återvägar ges till generalen?

Han i vredens stund förkastat dig,
Och straffat mer för syn skull än på allvar.
Bed flitigt, Cassio — han är din igen.

Cassio.

Förr tigger jag förakt på öppen gata,
Än jag belastar en så ädel herre
Med en så dålig och så obetänksam
Soldat som jag. Hvad? Dricka, svärma, svärja,
Och tala uselheter, mana ut
Sin egen skugga! — O du vinets ande,
Osynlige, om du är utan namn,
Välan, då vill jag kalla dig en djefvul.

Jago.

Hvem var det som med svärdet du förföljde?
Hvad bröt han dig imot?

Cassio.

Det vet jag ej.

Jago.

Nej, är det möjligt?

Cassio.

För mitt minne sväfvar
En massa blott af ting; men intet tydligt.
En strid jag mins, men hvarför mins jag ej.
O, hvarför tager menniskan i munnen
En fiende, som röfvar bort dess hjerna?

Jago.

Han redan flytt, och som jag märker, hastigt.

Cassio.

Min onda engel ruset har behagat
Ge platsen åt min onda engel vreden.
Den ena lasten visar mig den andra,
Att jag må lära rätt förakta mig.

Jago.

Din sedolära syns mig alltför sträng.
När tid och rum med mera jag betänker,
Jag hjertligt önskar att ej detta händt;
Men en gång skedt, förbättra det igen
Till fördel för dig sjelf.

Cassio.

Om jag begär
Min tjenst tillbaka, skall han svara mig:
"Du är en drinkare" — och hade jag
Så många munnar som en Hydra, skulle
Ett sådant svar dock täppa till dem alla.
Hvart öfverflödigt vinglas är förbannadt,
Och innehållet är en afgrundsande.

Jago.

Nej, vinets gud en menlös ande är,
Om han blott dyrkas rätt. — Det vet du, herre,
Att jag dig älskar. Jag vill säga dig,
Hur du kan mohrens ynnest återvinna;
Du finner väl och ser, att nu för tiden
Vår generals gemål är general.
Det må jag säga; ty Othello sjelf
I henne lefver blott, försänkt i djup
Åskådning af dess tjusande behag.
För henne bör du fritt ditt hjerta öppna,
Anropa hennes hjelp att återfå
Din tjenst; hon är så gifmild, huld och vänlig!
Bed henne knyta hop det brustna bandet
Imellan dig och hennes stolta man,
Och jag vill hålla all min egendom
Imot en skärf, att det hon så har botat,
Blir starkare än då det än var helt.

Cassio.

Du råder väl.

Jago.

Jag menar väl också.

Cassio.

Jag tror dig, Jago! Denna morgonstund
Jag bedja vill den sköna Desdemona
Om hennes förbön. Allt mitt hopp är ute,
Om der min lycka öfvergifver mig.

Jago.

Ja, du har rätt. God natt! Nu måste jag
Till vakten gå.

Cassio.

God natt, min vän, farväl!

(*Cassio går.*)

Trettonde scenen.

Jago (*allena*).

Hvem dristar nu att kalla mig en skurk?
Det råd, jag Cassio gett, är godt och ärligt,
Och enda sannolika återvägen
Till mohrens gunst. Det blifver mer än lätt
Att med en årbar bön till hjelp beveka
Den sköna frun; hon danades så gifmild
Som allas moder jorden. Hon förmår
Hos mohren allt; uti hans veka bröst
Som en gudinna herrskar hennes vilja;
Så fjettradt är af kärleken hans hjerta.
Är jag en bof? Säg, afgrundsförste, — o,
När djeflar ha det svartaste i sinnet,
De träda fram i ljusets klädnad först,
Som Jago nu. När den lättrogna Cassio
Med bön om hjelp uppvaktat Desdemona,
Och hon belägrar mohren till hans fördel,
Då blåser jag en pestvind i hans öra,
Som hviskar: "akta dig! hon älskar Cassio."
Ju mera hon för Cassios väl arbetar,
Dess mer förlorar hon af mohrens hjerta.
Af hennes dygd och mildhet bindes nätet,
Hvarmed jag fångar dem.

Fjortonde scenen.

Jago, Rodrigo.

Jago.

Hvad nu, Rodrigo?

Rodrigo.

Jag följer med på jagt; men jagar icke,
Jag fyller skallet blott. Mitt mynt är slut.
I natt jag skymfad blef för mitt besvär.
Jag köper mig en dyr erfarenhet,
Och sen i morgon, utan börs och pengar,
Med litet mera vett far hem igen.

Jago.

Hvad den är arm, som ej har tålamod!
Hvar fins det sår, som läks i ögonblicket?

Med klokhet, ej med trolldom verka vi,
Och klokhet fordrar tid, det vet du väl.
Allt går ju väl. Sant är, att Cassio slog dig;
Men för det slaget har du afsatt honom.
Haf tålamod; gå dit du är bestämd —
Gå, säger jag; snart får du veta mer.

(Rodrigo går.

Två ting ännu mig återstå att göra;
Min hustru måste bana Cassio vägen
Till Desdemona. Medan detta sker,
Jag mohren undanhålla vill, och sedan
Jag honom återför, att se hur Cassio
Knäböjer för hans fru. Min väg jag vet;
Nu fattas endast drift och skyndsamhet.

(Täckelset faller.)

Tredje akten.

Ett rum i Othellos palats.

Första scenen.

Desdemona, Emilia, Cassio.

Desdemona.

Var öfvertygad, Cassio, att jag verkar
Hvad jag förmår, att understödja dig.

Emilia.

Gör det, min fru; det går min man till hjertat,
Som vore saken hans.

Desdemona.

Han ädel är.
Jag slutar ej förrän min man och Cassio
goda vänner åter.

Cassio.

O min fru!
Hvad helst den arme Cassio än må blifva,
Din trogna tjenare han endast är.

Desdemona.

Det vet jag, Cassio! — Du Othello älskar,
Du honom länge känt; var viss, att han
Ej heller större köld dig skall bevisa
Än politiken fordrar.

Cassio.

Men, min fru!
Den politiken kan så länge räcka,
Kan hvila på så många fina skäl,
Att då jag borta är, och tjensten borta,
Herr generalen all min kärlek glömmer.

Desdemona.

Tro icke det. Inför Emilia här
Jag borgar för din plats. Var viss derpå,
När jag ett löfte ger, att jag uppfyller
Dess sista punkt. Min man får ingen ro;
Med bön och vaka skall jag trötta honom;
Hans arbetsrum skall bli mitt bönkapell,
Allt hvad han gör, jag tänker sammanfläta
Med Cassios tjenst. Var derför lugn, min vän!

Andra scenen.

De förre. Othello *och* **Jago,** *i början af scenen, på afstånd*

Emilia.

Min fru! Othello kommer.

Cassio.

Min vördnad — goda fru!

Desdemona.

Hör mig till slut.

Cassio.

Jag kan ej nu. Jag mår ej väl i dag,
Jag måste gå.

Desdemona.

Gör som dig bäst behagar.
(Cassio går.)

Jago.

Ha — det var underligt.

Othello.

Hvad säger du?

Jago.

Just ingen ting, men om — jag vet ej hvad.

Othello.

Var det ej Cassio, som gick bort så hastigt?

Jago.

Hvad? Cassio? Nej, det kan jag aldrig tro,
Att han liksom en skälm sig smyger undan,
När generalen kommer.

Othello.

Men jag tänker,
Att det var han.

Desdemona.

Hvad tänker du, Othello?
Nyss stod jag här och talte med en man,
Som af din onåd djupt förkrossad är.

Othello.

Hvem då?

Desdemona.

Din egen underhöfding Cassio.
Om jag din kärlek har och makt att röra
Ditt hjerta, ej den ång'rande förskjut!
Om han ej älskar dig, om han ej felat
Af oförsigtighet, förutan vilja,
Jag tror att hvarje ädel uppsyn ljuger.
Jag ber dig, återkalla honom genast.

Othello.

Gick han ifrån dig nyss?

Desdemona.

Ja, högst bedröfvad.
Jag måste taga hälften af hans sorg
Och hjelpa honom lida. Kalla honom
Tillbaka —

Othello.

Icke nu; en annan gång.

Desdemona.

Men sker det snart?

Othello.

Snart, för din skull, min maka

Desdemona.

Nämn tiden blott; låt den ej öfverskrida
Tre dagar. Säg, när får han nalkas dig?
Othello, svara! O jag undrar, hvad
Du kunde fordra, som jag neka skulle,
Och stå så kall och tveka vid? Hvad? Cassio,
Som din förtrogne var i kärlekshandeln
Emellan oss, som mången gång, då jag
På dig har knotat, ifrigt dig försvarat,
Och sagt, att dina många göromål
Förhindrat dig att kalla honom åter.
Tro mig, jag kan —

Othello.

Håll upp! Låt honom komma!
Jag nekar dig ej något.

Desdemona.

Detta är
Ej någon bön; en vänlig maning blott;
Liksom jag bad dig akta dina ögon
Och vårda väl din helsa och ditt lif.
Nej, när för dig jag med en bön framträder,
Hvarmed jag rätt ditt hjerta röra vill,
Den blifver mera vigtig, mera djup.

Othello.

Jag nekar dig ej något, Desdemona!
Ett beder jag: du bör ej neka det:
Att du ett ögonblick mig ensam lemnar.

Desdemona.

Emilia, kom! — Följ fritt ditt eget lynne;
Du bjuda må; den lydande är jag.

(*De gå.*)

Tredje scenen.

Othello, Jago.

Othello (till Desdemona som gått ut).

Menlösa, söta barn! Fördömd jag vare,
Om jag ej älskar dig.

Jago.

Herr general!

Othello.

Hvad vill du, Jago?

Jago.

Kände Michel Cassio
Din kärlekshandel med din sköna brud?

Othello.

Ja, punkt för punkt; hvi frågar du mig detta?

Jago.

Att få bekräftelse uppå min tanke.
Jag menar intet ondt.

Othello.

Hvad? På din tanke?

Jago.

Jag trodde icke, att han kände den.

Othello.

Jo, han var sändebudet oss imellan.

Jago.

Så; verkeligen?

Othello.

Verkeligen — ja!
Hvad finner du deri? Är han ej trogen?

Jago.

Min herre, trogen?

Othello.

Trogen — ja, just trogen.

Jago.

Jag vet ej annat.

Othello.

Men hvad tänker du?

Jago.

Min herre, — tänker — hm!

Othello.

Min herre, tänker —
Hvarför är du mitt eko? Döljer du
Ett odjur i din tankes djupa rum,
För rysligt att beses? — Du menar något.
Du sade nyss: "ha, det var underligt",
Och när jag sade, att han visste om
Min kärlekshandel, skrek du: "verkeligen!"
Du drog ihop och rynkade din panna,
Liksom du i din hjerna inneslutit
En gruflig tanke. — Om du älskar mig,
Säg ut!

Jago.

Du vet, att jag dig älskar, herre!

Othello.

Det tror jag, och jag vet, att du är ädel
Och vänskapsfull, och att du väger orden
Förrän du yttrar dem; allt detta gör
Att nu ditt brutna tal mig så förskräcker.
De lömska bofvar tala äfven så;
Men hos en ädel man med redligt hjerta
Det är ett grundadt, skonsamt förbehåll.

Jago.

Jag tror, att Cassio är en ädel man.

Othello.

Jag ock.

Jago.

En man bör vara hvad han synes,
Och den, som intet är, bör synas intet.

Othello.

Ja visst; en man bör vara hvad han synes.

Jago.

Men nu — jag tror, att Cassio trogen är.

Othello.

Ah, något mera ligger under detta.
Säg öppet ut din hjernas värsta tanke
Med värsta ord!

Jago.

Förlåt mig, nådig herre!
Fastän jag pligtig är i allt dig lyda,
I ett är jag dock fri, som alla slafvar,
Min tankes yttring: den kan vara falsk —
Hvar fins ett tempel, der ej onda ting
Intränga någon gång? Hvar fins ett bröst
Så rent, att ingen otillbörlig fruktan
Der stämmer möte och om rummet tränges
Med mera ädla känslor och begär?

Othello.

Du är försåtlig, Jago, mot din vän,
Om du kan tro, att han bedragen är,
Och håller tanken hemlig för hans öra.

Jago.

Det möjligt är, att jag har orätt gissat;
Jag vet det väl: jag har ett medfödt fel,
Att ana likt och olikt, skapa faror
Der ingen fara finnes. Jag besvär
Din vishet att ej låta sig förvillas
Af en så lös och svigtande förmodan.
Det vore farligt för ditt lugn, ditt väl,
Och oförenligt med min pligt som man,
Att visa dig min tanke.

Othello.

Säg, hvad tror du?

Jago.

Den ädlaste juvel, en dödlig eger,
Det är hans goda namn och rykte, herre!
Den stjäl ej stort, som stjäl min penningpung,
Först min, så hans, den blir en slaf åt tusen;
Men den, som röfvar bort mitt goda namn,
Han blir af rofvet ej dess mera rik,
Men jag blir arm likväl.

Othello.

Säg ut, säg ut!

Jago.

Nej, om mitt hjerta låg' uti din hand,
Jag lika litet sade det som nu.

Othello.

Ha!

Jago.

För svartsjuka Gud bevare dig!
Den är ett rysligt vilddjur, som sig föder
Af egna foster. — Den är lycklig man,
Som vet sitt öde, och har tålamod.
Men ack, hur grymma timmar räknar den,
Som älskar, tvekar, rasar — älskar åter!

Othello.

O qval!

Jago.

En fattig, som är nöjd, är rik;
Men ändlös rikedom är arm som vintern,
För den, som stundligt fattigdomen fruktar.
Ack, Gud bevare hvarje menskohjerta
Ifrån att svartsjuk bli!

Othello.

Åh! är det så?
Tror du, att jag fördrar ett sådant lif?
Att följa efter alla månens skiften
Med nya griller? Jago, frukta ej,
Att någonsin min själ bekymrar sig
Om dessa lösa aningar och syner;
Tro ej, att den mig svartsjuk gör, som säger:
Din fru är skön; hon älskar muntert sällskap,
Hon dansar snällt, hon spelar, sjunger väl,
(Allt nya dygder, om hon dygdig är).
Ej af mitt ringa värde vill jag skapa
Mig minsta fruktan för dess otrohet;
Hon såg mig och hon tog mig. — Jag vill se,
Förrän jag tviflar; när jag tviflar, pröfva;
Och när jag pröfvat, har jag tvänne val:
Bort med min kärlek — eller bort med fruktan!

Jago.

Det gläder mig; nu kan jag utan fara
Ge luft åt all den trohet och den kärlek
Jag för dig hyser. Hör min varning, herre!
Haf ögat väl på Cassio och din fru!
Jag vill ej se ditt öppna, trogna hjerta
Bedraget för sitt ädelmod. Se opp!
Jag känner arten väl hos landets döttrar;
De låta i Venedig himlen se
Den list, som de ej våga mannen visa,
Och samvetsfrågan är, ej synden fly,
Men hålla synden tyst.

Othello.

Du säger det?

Jago.

När du fick ja, bedrog hon ju sin fader,
Och när hon syntes darra för din blick,
Hon älskade dig högst.

Othello.

Det gjorde hon.

Jago.

Den som, så ung, sig kunde så förställa,
Och faderns ögon så förblinda kunde,
Att han i allt såg trolldom — tyst min mun!
Jag ber om tillgift, herre, att jag dig
För mycket älskar.

Othello.

Jag är dig förbunden.

Jago.

Nedslaget har jag gjort ditt sinne, herre!

Othello.

Nej, icke, icke.

Jago.

Jo, jag fruktar det;
Jag beder dock, att du åt detta tal
Ej större vidd och slutsats gifva må,
Än blott förmodan.

Othello.

Ah nej!

Jago.

Ädle herre!
Om du det gör, så kunde mina ord
Få större följder än jag önskar. Cassio
Är ju min vän — ack! du är upprörd, herre!

Othello.

Nej, Jago, nej; jag tror, att hon är trogen.

Jago.

Hon lefve så, du tänke så för evigt!

Othello.

Men hur naturen så utom sig sjelf —

Jago.

Der ligger frågan. För att tala djerft,
Hur kan man mången friare försaka,
Af samma land och börd och lika lynnen,
Och hellre välja en med råa seder,
Med dyster färg och främmande begrepp?
Förlåt mig — nu jag talar ej om henne
Så särdeles, ehuru jag befarar,
Att hennes smak, försonad med förståndet,
Jemförande din bild med någon ynglings
Ifrån Venedig, kanske ångrar sig.

Othello.

Farväl, farväl! Om du blir varse mera,
Låt mig det veta; gif din fru en vink!
Farväl!

Jago (i det han går).

Min vördnad, general!

Othello.

O hvarför
Tog jag en maka? Jago, mer du känner,
Och mer du sett, än du för mig vill yppa.

Jago (återvänder).

Jag vill och måste dig besvära, herre!
Att icke grubbla. Lemna allt åt tiden.

Och fastän Cassio bör få tjensten åter,
Den han i sanning skickligt förestår,
Låt honom vänta någon tid ännu,
Att man må granska honom och hans vägar.
Märk, om din fru enträget och med ifver
Hans återkallelse af dig begär;
Det kan förklara mycket. Medlertid
Tro, att jag öfverilat mig, Othello!
Jag fruktar redan sjelf, att jag det gjort.
Var endast lugn!

Othello.

Jag vet att styra mig.

Fjerde scenen.

Othello (allena).

Hon sviker mig, emedan jag är mörk
Kanske, och ej så len och ljuf i tal
Som fridens hjeltar, eller också derför
Att jag ej mer är ung, fastän ej gammal.
Hon sviker mig, och lemnar mig till tröst
Blott mitt förakt för henne. — Grymma ok!
De sköna sjelfva vi beherrska kunna,
Men deras känslor ej. O, att jag förr
En ödla vore djupt i jordens kula,
Än minsta rum uti min makas hjerta
Hör andra till. Så är de högas lott:
De äro mindre fria än de låga,
Och ödet är oblidkeligt som döden;
Vår lefnads plåga blir oss ren bestämd
I födselstunden. Ack! der kommer hon.

Femte scenen.

Othello, Desdemona, Emilia.

Othello (för sig sjelf).

Om hon är falsk, då kan ock himlen ljuga
Uppå sig sjelf. Jag tror det ej ännu.

Desdemona.

De ädla innevånare på Cypern,
Dem du till måltid bjudit, vänta dig.

Othello.

Det har jag glömt.

Desdemona.

Hvi talar du så matt?
Mår du ej väl?

Othello.

O nej! jag lider grufligt.

Desdemona.

Du vakat har för mycket. Dina kinder
Sin färg förbyta. Gud! ditt öga gråter.
Othello, låt mig torka dessa tårar!
(Hon närmar slöjan till hans ansigte; han stö
hennes hand ifrån sig. Slöjan faller utan att h
märker det.)

Othello.

Nej, nej, du kan det ej. Farväl, farväl!

Desdemona.

Jag lider med dig, och jag följer dig.
(De gå.)

Sjette scenen.

Emilia, *straxt derefter* **Jago.**

Emilia (ensam, upptager slöjan).

Du lilla skatt, välkommen i min hand!
Jag mins, min man har många, många gånger
Befalt mig stjäla dig; men Desdemona
Har troget gömt dig, och dig ofta kysst;
Du är Othellos första skänk till henne.
Ack, store Gud! — Nu efter detta mönster
Jag syr en annan och åt Jago ger.
Hvad han vill med den, vete Gud, ej jag.

Jago (inkommer).

Hvad gör du här så ensam?

Emilia.

Vänta litet,
Och var ej ond, så skall du få en ting.

Jago.

Hvad då, Emilia? Låt mig se: hvad har du?

Emilia.

Hvad vill du gifva mig för denna slöja?

Jago.

Låt se då! Hvilken slöja?

Emilia.

Just den samma
Som herr Othello först gaf Desdemona.

Jago.

Säg, har du stulit henne?

Emilia.

Nej! i brådskan
Hon fälde den, och jag den sedan funnit.
Här är hon.

Jago.

Goda maka, gif mig den!
(Han griper slöjan.)

Emilia.

Om ej till något vigtigt hon behöfves,
Gif henne åter. Stackars fru! Hon blifver
Förtviflad, om den saknas.

Jago.

Tyst härmed!
Den är mig ganska nödig. Lemna mig!
(Emilia går.)

Jago (allena).

I Cassios rum jag denna slöja lägger —
Att han må finna den. Ett flyktigt lappri
Bevisar mycket i en svartsjuks ögon,
Så starkt som skriftens språk. Och mohren sjelf
Har redan af mitt gift en märklig känning.
En farlig tanke är ett hemligt gift,
Som knappt i början kännes smaka illa,
Men, när ett stoft deraf i blodet kommer,
Lik svafvelgrufvan, slår i flammor opp.

Sjunde scenen.

Jago, Othello.

Jago (för sig sjelf).

Se, hvar han kommer. Ingen vallmo mer
Och ingen sömndryck i den vida verlden
Så ljuflig sömn skall sänka på ditt öga,
Som den du sof i natt.

Othello.

Ha! Falsk? Mot mig?
Mot mig?

Jago.

Herr general, tänk ej derpå.

Othello.

Ur vägen, bödel! Bort med pinobänken!
Det bättre är att mycket bli bedragen,
Än litet veta det.

Jago.

Hur så, Othello?

Othello.

Hvad kände jag af hennes stulna fröjd?
Jag såg ju intet, tänkte intet ondt,
Fann aldrig Cassios kyss på hennes läppar.
Den som bestulen är, och intet saknar,
Har utaf allt förlorat ingen ting.

Jago.

Herr general, det smärtar mig att höra.

Othello.

Ack! lycklig jag, om jag bedragen vore
Och icke visste det! Men nu för evigt
Farväl, min fröjd, farväl, mitt hjertas lugn!
Farväl, du hjelmbeprydda tropp! — O krig,
Som adlar ärelust till dygd, farväl!
Farväl, min ystra fåle! Starka trumma,
Högt smattrande trumpet, du gälla flöjt,
Du höga fana, bort allt majestät,
All ståt och prakt, som hörer striden till!

I dödens tjenare med öppna gap,
Som härmen lifvets herres åskedunder —
O faren väl! Med mig är det förbi.
Farväl Othello! —

Jago.

Är det möjligt, herre?

Othello.

Skurk, låt mig se med mina egna ögon.
(Han lägger händerna på Jagos skuldror och trycker honom ned.)
Det — eller ock jag svär vid Gud och själ,
Att bättre mådde du i afgrundsnatten
Än i min vredes eld.

Jago.

Det går för långt.

Othello.

Låt mig få se det, eller gif bevis,
Så helt att ingen remna derpå finnes
Till smyghål för ett tvifvel — eller ve dig!

Jago.

Ack!

Othello.

Om med omsvep du mig längre plågar
Så bed ej mera, ångra intet brott,
Uppstapla fasor uppå fasans hjessa,
Att himlen gråter och all jorden bäfvar;
Du blir för detta allt ej mer fördömd,
Än för ditt svek mot mig.

Jago.

Vid himlens Gud,
Hvar är din mandom, herre! Ditt förstånd?
Gud vare med dig! Jag går bort. Jag dåre,
Som ännu lefver, när min redlighet
Har blifvit brott. Gif akt, o verld! Gif akt,
Att ärlig, öppen vara farligt är.
Tack för den läran — kärlek föder harm;
Jag ingen vän vill älska hädanefter.

Othello.

Nej, stanna här! — Du skulle vara ärlig.

Jago.

Nej, hellre slug; en narr är ärligheten:
Han verkar alltid fåfängt.

Othello.

O, jag tror,
Att hon oskyldig är, och tror det ej,
Tror, att du redlig är, och tror det icke.
Bevisa det! Nyss hennes namn var rent
Liksom Dianas anlet, nu så dystert
Och mörkt som mitt. Om ännu dolkar slipas,
Och gift och eld och vatten finnas än,
Jag detta ej fördrager. Gif mig prof!

Jago.

Ren lidelsen förtär dig, herr Othello!
Jag ångrar allt hvad jag dig anförtrott;
Du ville öfvertygas.

Othello.

Ja, jag vill.

Jago.

Och skall, men hur? Hur vill du öfvertygas?
För öfverrumpling lära de sig akta.
Men om du tror anledningar, som hvila
På starka skäl — då kan du öfvertygas.

Othello.

Gif mig ett tydligt prof af hennes svek.

Jago.

Den pligten är mig tung; men då jag redan
Så vida gått och låtit mig förföra
Af oförsigtig redlighet och kärlek,
Så må det ske. Jag var en natt hos Cassio,
Och vaken hölls; men han i slummer låg.
Nu vet man, att hos många hjertat sitter
Så löst, att de i sömnen sig förråda;
En sådan man är Cassio. Då han sof,
Han sade: "ädla, sköna Desdemona!
Låt oss vår kärlek noga, noga dölja."
Då spratt han upp, grep häftigt om min hand,
Och ropade med ängslans vilda toner:
"O ve det öde, som dig mohren gaf!"

Othello.

O, rysligt, rysligt!

Jago.

Det var blott en dröm.

Othello.

Men som en säker verklighet betydde.

Jago.

Och gifver vigt åt andra mindre tecken,
Som svagt bevisa.

Othello.

Jag skall krossa henne.

Jago.

Nej! var försigtig; vi ha intet skådat.
Kanske hon trogen är; men säg mig ett.
Har du ej stundom i din makas hand
En slöja sett, med bär och blommor stickad?

Othello.

Det var den första skänk hon fick af mig.

Jago.

Det vet jag icke; men en sådan slöja,
Som säkert hennes är, jag såg i dag
Uti herr Cassios hand.

Othello.

Om det är den —

Jago.

Om det är den, ja, om det blott är hennes,
Så ha vi strax ett vigtigt nytt bevis.

Othello.

O att den bofven hade tusen lif!
Ett är för vekt och ringa för min hämd.
Jag ser att allt är sant. Se, Jago, Jago!
Min sköna kärlek strör jag så i luften —
Nu är det slut. Statt upp, du bleka hämd!
Upplåt, o kärlek, hjertats helgedom
Åt envåldskungen hat! Sväll upp, mitt bröst!

Jago.

Nej, stilla, herr Othello!

Othello.

Blod — blod — blod!

Jago.

O, sansa dig; din tanke kan förändras.

Othello.

Nej, aldrig, Jago! Här, vid marmorhimlen
Der uppe, med ett heligt löftes andakt
Jag svär högtidligt —
(*Han antager en bedjande ställning.*)

Jago.

Hör ej upp ännu!
(*Han beder äfven.*)
I eviga och klara stjernor, vitnen!
I verldens alla elementer, vitnen,
Att Jago här högtidligen inviger
Sin hand, sitt hjerta, sitt förstånd, sitt allt
Till den bedragne herr Othellos tjenst.
Befalle han: jag utan samvetsqval
Hvart blodigt uppdrag lyder.

Othello.

Utan tvekan
Och fåfäng tack, jag tar dig strax på orden.
Låt inom trenne dagar mig få höra,
Att Cassio mer ej fins.

Jago.

Hans tid är räknad.
Ske som du vill. Låt endast henne lefva!

Othello.

Hon? Ormen, som mig svikit! Trefaldt ve!
Jag tänker ut en död åt henne äfven.
Kom, följ mig, Jago! — Du är underhöfding.

Jago.

Jag tillhör dig för evigt, ädle herre!

(*De gå.*)

Åttonde scenen.

Ett annat rum i palatset.

Desdemona, Emilia *strax derefter* **Othello.**

Desdemona.

Hvar kan jag ha förlorat denna slöja,
Emilia, säg!

Emilia.

Jag vet ej, goda fru.

Desdemona.

Min börs, med blänkande cruzader full,
Jag tusen gånger hellre sakna ville.
Om min Othellos hjerta kunde rymma
Svartsjukans gift, så vore detta nog
Att tända hämdens bloss.

Emilia.

Othello kommer.

Desdemona.

Nu släpper jag ej honom, förr än Cassio
Fått nåd igen. Othello var välkommen!
Du syns nu mera frisk och mera lugn.

Othello.

Lugn? — Desdemona! *(För sig sjelf.)* Qval att sig förställa
Du sjelf då, Desdemona?

Desdemona.

Väl, Othello!

Othello.

Gif mig din hand. Hon är så het, min vän!

Desdemona.

Hon är ej kall ännu af sorg och ålder.

Othello.

O Desdemona, hvad din hand är skön!
Uppriktig är hon ock.

Desdemona.

Ja! du har rätt;
Ty denna hand har gifvit bort mitt hjerta.

Othello.

En gifmild hand; förr bortgaf hjertat handen;
Men nu tvärtom.

Desdemona.

Må vara — men ditt löfte?

Othello.

Hvad är det? Hvilket löfte?

Desdemona.

Jag har nyss
Stämt Cassio hit, för att få tala med dig.

Othello.

Låt mig få se din slöja.

Desdemona.

Här, min vän!

Othello.

Den jag dig gaf —

Desdemona.

Har jag ej med mig.

Othello.

Icke?

Desdemona.

Nej, verkligen icke!

Othello.

Det är illa,
Vet, denna slöja har min moder fått
Af en egyptisk qvinna, väl förfaren
I magisk konst och mensklig visdom äfven.
Hon sade: "Om du väl förvarar denna,
Din makes kärlek aldrig kallna skall;
Men om du bortger eller tappar henne,
Han afskyr dig, och andras kärlek söker."
Min moder döende gaf den åt mig,
Att öfverlemna till min brud en gång.
Så har jag gjort. Låt se, att väl du gömmer
Och vårdar den liksom din ögonsten;
Ty ingen skatt i hela vida verlden
Ersätter dess förlust.

Desdemona.

O, är det möjligt?

Othello.

Ja! sjelfva väfnaden är underbar;
En gammal grå sibylla, som har räknat
Tvåhundra solhvarf, väfde den en gång
Uti ett anfall af profetisk yrsel!
Och vigda maskar ha dess silke spunnit,
Som färgades i sköna jungfrurs blod.

Desdemona.

O, är det sant?

Othello.

Ja, ganska sant, min vän!

Desdemona.

Då gifve Gud, att jag den aldrig sett!

Othello.

Ah! hvarför så?

Desdemona.

Hvi är din röst så bruten
Och vild?

Othello.

Säg, är hon borta; är hon borta?

Desdemona.

Mig tröste Gud!

Othello.

Hvad säger du?

Desdemona.

Hon är
Ej borta; men om hon nu så skulle vara —

Othello.

Ha!

Desdemona.

Nej, hon är ej borta.

Othello.

Låt mig se.

Desdemona.
Ja bästa vän, — nu kan jag ej, Othello!
Det är en list att leda mig från ämnet.
Jag, ber: tag Cassio upp till nåd igen!

Othello.
Låt se din slöja; något ondt jag anar.

Desdemona.
En redligare man du aldrig finner.

Othello.
Hvar är din slöja?

Desdemona.
Han, som all sin tid
Uppå din nåd sin hela lycka grundat,
Och delat dina faror —

Othello.
Säg, hvar är hon?

Desdemona.
Du elak är, Othello!

Othello.
Ut, ut, ut!
(Othello störtar ut.)

Emilia.
Han svartsjuk är.

Desdemona.
Det har jag aldrig märkt,
Det är besynnerligt med denna slöja.
Olyckligt är, att jag förlorat den.

Nionde scenen.

De förre. Cassio, Jago.

Jago (till Cassio).
Här fins ej annan väg; hon måste verka.
Här är hon lyckligtvis; försök din lycka.

Desdemona.
Se Cassio här, och hopplöst är hans öde!

Cassio.

Jag kommer med min gamla bön igen.
O! värdes säga, med hvad lofligt medel
Jag vinner lifvet och hans ynnest åter,
Som framför allt mitt hjerta heligt vördar.
Jag kan ej vänta längre. Om mitt fel
Så oförlåtligt och så grufligt är,
Att ej min fordna tjenst, ej nu min ånger
Och ej mitt vad till tiderna, som komma,
Hans dyra gunst mig återköpa kunna,
Det blir en tröst att få mitt öde veta.
Då vill jag tvinga mig att vara nöjd,
Och draga ut på någon annan bana
Till lyckans nåd.

Desdemona.

Förskjutne, ädle man!
Mitt förespråk nu mera intet gäller;
Min man är ej min man: jag känner honom
På anletsdragen blott, ej på hans hjerta.
Så sant hvar helig engel skydde mig,
För dig jag talat allt hvad jag har kunnat,
Och med mitt fria tal mot mig beväpnat
Hans vrede. Dock haf ännu tålamod!
Var öfvertygad att för dig jag gör
Mer än jag vågat för mig sjelf ännu.

Jago.

Är herr Othello vred?

Emilia.

Nyss gick han ut,
Och, som det tycktes i en häftig oro.

Jago.

O, jag har sett när krigets vilda kulor
Bortsopat hela leder af hans folk,
Och undanryckt hans broder från hans sida;
Och han har stått ändå, så lugn, så lugn!
Det något vigtigt är om han är sorgsen.
(Jago går.)

Desdemona.

Kanske ett hemligt budskap från Venedig,
Af ledsamt innehåll, till Cypern anländt,

Och stört hans hjertas frid; ty männen pläga
På ringa föremål den harmen släcka,
Som stora ting tändt upp. Det händer ofta;
Och våra männer ha ombytligt lynne;
De kunna icke alltid älska oss
Så ömt och varmt som uppå bröllopsdagen.

Emilia.

Gud gifve blott, att ej hans oro är
Svartsjukans eld, som rasar i hans bröst!

Desdemona.

Ack! nej, dertill jag aldrig ämne gifvit.
Från detta qval bevare honom Gud!
Jag honom söka vill och blidka honom.
Aflägsna dig ej vida, ädle Cassio!
Ty jag förnyar än en gång min bön.
(Desdemona går ut. Emilia följer henne. Cassio qvarstannar.)

(Täckelset faller.)

Fjerde akten.

Ett rum i palatset.

Första scenen.

Othello, Jago.

Jago.

Om jag nu ger en slöja åt min maka —

Othello.

Hvad då?

Jago.

Då är hon hennes, och hon kan
Ge bort sin egendom åt hvem hon vill.

Othello.

Hon eger ju sin ära ock; men kan hon
Bortskänka den?

Jago.

Ah! äran synes ej;
Den eger mången, som är utan ära;
Men om jag ger en slöja åt min maka —

Othello.

O Gud! Jag vill så gerna glömma detta;
Nu sväfvar åter minnet öfver själen,
Som korpen öfver ett besmittadt hus,
Med dödens rop; han hennes slöja fått.

Jago.

Nå, än hvad mer?

Othello.

O, det behöfs ej mer!

Jago.

Än om jag sade, att jag hört beskrifvas
Din sköna makas fall af Cassio sjelf.
Man vet, att unga herrar, som förvärfvat
En hemlig gunst af någon fager qvinna,
Ej kunna tiga —

Othello.

Har han sagt dig något?

Jago.

Ja visst, min herre; men, var öfvertygad,
Ej mer än han kan återtaga.

Othello.

Hvad?

Jago.

Att han har — nej, jag mins ej hvad han sade.

Othello.

Hvad, hvad?

Jago.

Att han har plockat —

Othello.

Hvad? Säg ut!

Jago.

Dess blommor — hennes kyssar — eller blommor
Åt henne plockat — hur du helst behagar.

Othello.

O! allt är klart. Han har bekänt — o ve!
Den dyra slöjan är ju äfven hans.
Jag ryser, jag. Ack! aldrig kan en själ
Så öfverhöljas af all fasans mörker
För blott ett ord; nej, det är mer än ord.
Bekänn, bekänn — min slöja — djefvul!
(Han nedfaller afdånad.)

Jago (för sig sjelf).

Verka
Du gift; grip an med kraft! *(Högt.)* Ack! herre, herre!
Othello — hjelp — ack!

Andra scenen.

Othello, Jago, Cassio.

Cassio.

Hvad är nu på färde?

Jago.

Din herre svimmar; ser du, hvar han ligger?

Cassio.

Fort, gnid hans tinning.

Jago.

Nej! vid alla helgon.
Han får ej röras i sin tunga sömn;
Ty eljest rasar han. Se nu, han vaknar;
Drag dig tillbaka på ett ögonblick,
Så hemtar han sig snart. När han är borta,
Jag till ett vigtigt samtal kallar dig.
(Cassio går.)
Herr general; du angreps af en svindel?

Othello.

Vill du försmåda mig?

Jago.

Bevare Gud!
Jag vill, att som en man du bär ditt öde.
Min herre, samla dig! Fördölj dig här,
Och håll dig stilla; lyssna uppmärksamt!
När du i svimning nederfallen låg,
Kom Cassio hit. Jag afgaf goda skäl
Till svimningen, och sände honom bort,
Med vilkor dock att skyndsamt återkomma. —
Det har han lofvat. Skynda! göm dig nu,
Och märk de grinande, de spotska miner,
Som bo i hvarje vrå utaf hans anlet.
Gif akt på allt hans skick. Haf tålamod,
Om jag ej tänka skall, att du förlorat
Allt lugn och mannakraft.

Othello.

Hör mig, Jago!
Stark skall jag vara i mitt tålamod,
Men mycket blodig ock.

Jago.

Det är tillbörligt;
Tag tiden blott i akt. Fort! göm dig, herre!
(Othello går afsides.)
(För sig sjelf.)
För Cassio nämner jag ej Desdemona;
Men jag vill fråga om den unga Blanca,
En flicka, som sägs vara häftigt kär
I Cassio, som det ofta plägar hända,
Att den, som många fält, blir fäld af en.
När han hör Blanca nämnas, faller han
I högljudt löje. Ah! här är han redan.

Tredje scenen.

Othello *fördöld*, **Jago, Cassio.**

Jago.

När han nu ler, så skall Othello rasa,
Hans blinda harm skall tyda till det värsta
Den arma Cassios rörelse och tal.
Välkommen hit, herr underhöfding Cassio!

Cassio.

Rätt illa, att du gifver mig en titel,
Hvars saknad gör min död.

Jago.

Ah — Desdemona —
(Sakta till Cassio.)
Tänk, om det stod i Blancas makt att hjelpa,
Då vore du ej länge utan tjenst.

Cassio.

Du skälm.

Othello (fördold).

Se, att han redan skrattar.

Jago.

Aldrig finnes
En qvinna mer förälskad i en man.

Cassio.

Ack! tror du? Ja, jag tror, att hon mig älskar.

Othello.

Hör, huru lamt han nekar — se, han ler.

Jago.

Hon sprider ut, att du skall äkta henne;
Kan det din mening vara?

Cassio.

Ha, ha, ha.

Othello.

Förrädare! Ha, triumfera du!

Cassio.

Jag äkta henne? Hvad? En sådan flicka?
Haf någon aktning dock för mitt förstånd.
Tänk ej så tokigt, Jago! ha, ha, ha.

Othello.

Han ler! Den lycklige är den som ler.

Jago.

Det talet går, att hon skall bli din brud.

Cassio.

Nej! är det sant?

Jago.

Så visst jag ärlig är.

Othello.

Godt. Jag är redan dömd till döden, hör jag.

Cassio.

Hon hoppas det, emedan hon mig älskar;
Men något sådant har jag aldrig lofvat.

Othello.

Se, Jago vinkar mig; historien börjar.

Cassio.

Nyss var hon här; ty hon förföljer mig
Ehvart jag går. En aftonstund jag stod
Vid hamnen, talande med en och annan
Bekant ifrån Venedig; strax hon kommer
Och faller mig om halsen.

Othello.

"Kysser mig,
Och ropar: ädle Cassio!" o, det står
Att läsa tydligt i hans anletsdrag.

Cassio.

Hon trycker sig intill mig, smeker, gråter,
Omfamnar mig och för mig — ha, ha, ha.

Othello.

I nedrige! O eder dom är skrifven,
Utförandet allena återstår.

Cassio (upptager Desdemonas slöja ur fickan).

Jag måste gå.

Jago.

Se, hvilken vacker duk!

Cassio.

Farväl! Jag har ej tid —

Jago.

Farväl, farväl!

(Cassio går.)

Fjerde scenen.

Othello, Jago.

Othello (framkommer).

Hur skall jag mörda honom, Jago?

Jago.

Såg du,
Hur argt han log åt sina synder?

Othello.

Ve!

Jago.

Du såg ju slöjan ock?

Othello.

Och det var hennes?

Jago.

Ja, herre!

Othello.

O! en ljuf, en härlig maka —

Jago.

Du måste glömma detta, general!

Othello.

Hon måste dö, och det i denna natt.
Hon kan ej lefva mer. — Mitt hjerta är
I sten förvandladt; om jag lägger handen
Derpå, såras den. — O! verlden har
Ej någon skönare; hon vore värdig
Med krona sitta invid kejsarns sida.

Jago.

Betänk dig, herre!

Othello.

Hon förtjenar döden.
Jag sade endast hvad hon är; hur täckt
Hon blommor målar; hvad hon spelar väl!
Ack, hon kan tämja vilddjur med sin sång!
Hvad hennes snille rikt och mäktigt är!

Jago.

Och just för detta är hon mera brottslig.

Othello.

Ja, tusen gånger — huru fromt dess sinne!

Jago.

Blott allt för fromt.

Othello.

För mycket fromt i sanning.
Men det är synd. O Jago! det är synd —

Jago.

Min herre, då du så barmhertig är,
Gif henne öppen fullmakt att bedraga;
Om du det tål, så rör det ingen annan.

Othello.

Nej! hon skall dö, den falska. O att svika
Mig så?

Jago.

Ja, det är illa gjordt af henne.

Othello.

Och gifva Cassio hjertat?

Jago.

Det är värre.

Othello.

Gift hit! Min hämd som blixten hasta bör.
Om jag ransakar, hennes skönhet kunde
Beveka mig. Hör Jago! Nu i natt
Hon måste dö, och den förrädarn Cassio!

Jago.

Nej, intet gift. Bär du ej svärd och dolk?

Othello.

Godt. Rättvis är din dom; det vill jag göra.

Jago.

Uppå min lott jag Cassio taga vill.
Vid midnattstiden får du veta mera.

Othello.

Förträffligt. Hör trumpetklang! Hvad är detta?

Jago.

Ett bud ifrån Venedig utan tvifvel.

Femte scenen.

De förre. Lodovico, Desdemona.

Lodovico.

Hell dig, herr general!

Othello.

Var du ock helsad!

Lodovico.

Dig helsa vänligt dogen och senaten.
(Han ger Othello ett bref.)

Othello.

Jag vördar deras höga viljas bud.

Jago.

Signor, det fägnar mig att se dig här.
Välkommen!

Lodovico.

Tack! Hur mår den ädle Cassio?

Jago.

Han lefver —

Desdemona.

Men i onåd hos Othello.
Jag hoppas dock, att du förenar dem.

Othello.

Är du så viss derom, du?

Desdemona.

Min Othello!

Othello (läsande).

"Du måste, om du vill det eller ej".

Lodovico.

Han hör ej; brefvet honom sysselsätter.
Är då din man på Cassio förtörnad?

Desdemona.

Ja visst, ty värr! Jag intet högre önskar
Än att förlika dem, för Cassios skull.

Othello.

O eld och svafvel!

Desdemona.

Herre!

Othello.

Är du klok?

Desdemona.

Han är ju ond —

Lodovico.

Han röres utaf brefvet;
Ty, som jag tror, han kallas hem tillbaka,
Och Cassio blifver Cyperns styresman.

Desdemona.

Det skulle fägna mig.

Othello.

Åh, verkeligen?
Det fägnar dig? Har du förnuftet qvar?

Desdemona.

Hur så, min dyraste Othello?

Othello (stöter henne från sig).

Falska!

Desdemona.

Det har jag ej förtjent.

Lodovico.

Nej, herr Othello!
Det skulle ingen tro uti Venedig,
Om jag ock svor derpå. Det går för långt.
Hon gråter; trösta henne.

Othello.

Aldrig! aldrig!
Om jorden fruktsam blef af qvinnotärar,

Hon skulle föda idel krokodiler.
Bort, bort!

Desdemona.

Jag vill ej med min åsyn mer
Bedröfva dig. *(Hon går.)*

Lodovico.

En lydig fru, i sanning.
Jag ber dig, herre, återkalla henne.

Othello.

Min fru!

Desdemona.

Othello!

Othello (till Lodovico).

Hon är här; hvad vill du?

Lodovico.

Hvem? Jag?

Othello.

Du bad ju henne återkomma.
Ja, hon kan vända om, och gå igen,
Och åter vända om, och hon kan gråta —
Och lydig är hon, lydig som du säger.
Rätt god och lydig. Gråt, håll fort att gråta.
Hvad det beträffar, herre! — Sköna kärlek! —
Jag återkallas hem. Gå nu din väg —
Jag skickar sedan efter dig. Jag lyder
Och återvänder hem. — Bort, undan, fly!
(Desdemona går.)
Och Cassio får min plats. Välkommen, herre!
Välkommen! — ha — flyn, fasans bilder, flyn!
(Han går.)

Sjette scenen.

Lodovico, Jago.

Lodovico.

Är det den ädle mohren, som senaten
Benämner den fullkomlige, den man,

Som lidelsen ej rör, hvars fasta dygd
Ej tidens och ej ödets pilar mäkta
Att fälla eller såra?

Jago.

Det var fordom.

Lodovico.

Har han förståndet qvar? Är han ej galen?

Jago.

Han är nu hvad han är. Jag ser och tiger.
Hvad han bör vara, om han det ej är,
Jag önskar att han vore.

Lodovico.

Att behandla
Sin maka så?

Jago.

Ja! Gifve Gud likväl
Att detta fel hans värsta gerning vore.

Lodovico.

Är det hans vana, eller kunde brefvet
Till sådan vrede hetsa upp hans blod?

Jago.

Det anstår icke mig att nu berätta
Hvad jag har sett och hört. Gif akt på honom;
Hans handlingssätt förråder honom nog,
Och mina ord behöfvas icke mera.

Lodovico.

Hvad jag på honom har bedragit mig!

(De gå.)

Sjunde scenen.

Ett annat rum i palatset.

Othello, Emilia.

Othello.

Du har då intet sett?

Emilia.

Ej sett, ej hört.

Othello.

Men Cassio har du sett i hennes sällskap.

Emilia.

Då såg jag intet ondt; då hörde jag
Imellan dem hvart ord, hvart andedrag.

Othello.

Och aldrig hörde du dem hviska?

Emilia.

Aldrig.

Othello.

Och aldrig blef du bortsänd?

Emilia.

Aldrig, herre!

Othello.

Att hemta hennes mantel, hennes slöja,
Och sådant mer?

Emilia.

Nej, aldrig.

Othello.

Obegripligt.

Emilia.

För hennes ära vågar jag min själ.
Om någon nedrig bof uti din hjerna
Blåst in en annan tro och dig bedragit,
Må Gud förbanna honom såsom ormen.
Nej! hon är kysk och ren som himlens dag.

Othello.

Gå, kalla henne hit! *(Emilia går.)*
Hon vet ej mycket,
Och vill ej heller säga, hvad hon vet.
O Desdemona, du är fin och listig;
I hjertats dolda rum ditt brott du höljer,
Och gör med knäfall dock din bön till himlen!

Åttonde scenen.

Othello, Desdemona, Emilia.

Desdemona.

Hvad vill du mig, Othello?

Othello.

Desdemona
Lyft dina ögon upp; jag vill bese dem.

Desdemona.

Hvad rysligt infall!

Othello (till Emilia).

Sköt sin pligt, min fru!
Gå ut — stäng sedan dörren vackert till
Och hosta, gif en vink, om någon kommer,
Och tig med hvad hon vet, förstår hon — fort!
(Emilia går.)

Desdemona (på knä).

Vid himlens Gud, säg, hvad betyder detta?
En ryslig mening ligger i ditt tal,
Men jag förstår ej orden.

Othello.

Hvem är du?

Desdemona.

Din älskade och trogna maka, herre!

Othello.

Så svär derpå! Fördöm dig sjelf, om annars
Ej afgrundsandarne för dig förskräckas;
Liksom de goda englar. Kom och svär,
Att du är trogen.

Desdemona.

Det vet himlen bäst.

Othello.

Ja, himlen vet, att du är falsk som lögnen.

Desdemona.

Mot hvem är jag då falsk? Säg det, Othello.

Othello.

O, Desdemona, själens frid är borta.

Desdemona.

Ack, olycksfulla dag! hvi gråter du?
Är jag en skuld till dessa bittra tårar?
Måhända tror du, att min gamle far
En orsak är till brefvets innehåll.
Men var ej vred på mig. Har du förlorat
Din tjenst, så har ock jag förlorat den.

Othello.

Om himlens Gud behagat låta regna
All sorg och skam uppå mitt blotta hufvud.
Om han mig dränkt i fattigdom och nöd,
Smidt mig i bojor utan hopp om frälsning,
Jag säkert fann i någon hjertats vrå
En droppe tålamod. Men o, att göra
Mig till en stod, ett mål för folks förakt.
Dock äfven detta ville jag fördraga;
Men — ve! att blifva drifven ur den famn,
Der jag lagt ned mitt hjerta i förvar,
Der jag vill lefva, och der jag vill dö,
Mitt hela lifs, min hela glädjes källa —
Att se den grumlas och förgiftas så
Af usla kräk — o, blekna, tålamod!
Förtjusande seraf med rosenkinden!
Och blif som afgrundsfursten vild och grym!

Desdemona.

Misstänker du min dygd?

Othello.

Du sköna blomma!
Som doftar sött, så sött, att hjernan svindlar,
O, att du aldrig, aldrig vore född!

Desdemona.

Ack, hvilken okänd synd har jag begått?

Othello.

Hvad har du gjort? Ja, hvad har du begått?
Hvad okänd synd? O, qvinna, svara sjelf;
Om jag det sade, blefvo mina läppar
En glödhet ugn, som brände upp till aska

Anständigheten. Hvad har du begått?
Guds himmel drager sorgdrägt, månen blundar
Dervid, och vinden, van vid mycket orent,
Sig döljer dock i jordens djupa sköt,
Och vill ej andas mer — du falska qvinna!

Desdemona.

Vid Gud, du gör mig orätt.

Othello.

Är du ej
En trolös maka?

Desdemona.

Nej, så sant jag är
En kristen och odödligheten hoppas.

Othello.

Så förlåt mig då jag trodde dig
Den unga, ystra venetianskan vara,
Som gift sig med Othello.

Nionde scenen.

De förre. Emilia.

Othello.

Hon, min fru,
Som vaktar afgrundsporten, liksom
Sankt Petrus vaktar himlens; allt är redan
Beståldt; jag hennes möda löna vill —
(Othello går.)

Emilia.

Min Gud, hvad har Othello väl i sinnet?
O Desdemona! Säg, hvad fattas dig?

Desdemona.

Jag drömmer, tror jag.

Emilia.

Hvad har honom händt?

Desdemona.

Hvem, hvem?

Emilia.

Min herre —

Desdemona.

Hvem är då din herre?

Emilia.

Den samme, goda fru, som är din make.

Desdemona.

Jag har ju ingen mer; var tyst, Emilia!
Jag kan ej gråta — tala kan jag ej,
Om jag ej gråta får. Var god och lägg
Min bröllopsklädning på min säng till natten.
Glöm icke det. Bed Jago komma hit.

(*Emilia går.*)

Hvad har jag arma gjort, som kunnat väcka
Hos honom minsta tvifvel om min dygd?

Tionde scenen.

Desdemona, Emilia, Jago.

Jago.

Min fru, här är jag; hvad befaller du?

Desdemona.

Jag kan ej säga. De som undervisa
Ett felande, men likväl älskvärdt barn,
Begagna milda ord och ömma medel.
Så borde han ock hafva bannat mig;
Jag är ett barn.

Jago.

Säg, hvad betyder detta?

Emilia.

Här har Othello skymfat henne så,
Att tungan ryser vid att skymfen nämna.

Jago.

Hur kom det till?

Desdemona.

Det vet jag ej — allenast
Att jag det ej förtjent.

Jago.

Gråt ej — o ve!

Emilia.

Har hon försakat mången ädel yngling,
Sin fader och sitt land och alla vänner,
Att bli misshandlad här? Man må väl gråta.
Dyrt svär jag det, att någon nedrig bof,
En örontasslare, en listig slaf,
Som, lömskt förställd, blott kryper efter gunst,
Har hopsmidt denna oerhörda saga.

Jago.

Nej, ingen man så nedrig finnas kan.

Desdemona.

Och finnes han, må honom Gud förlåta.

Emilia.

At hvem har hon väl hemligt skänkt sitt hjerta?
Hvad tid, hvad rum? O hvilken giftig lögn!
Och hvilken bof som henne hviskat har
I mohrens öra! Måtte himlens herre
Hvar ärlig man en hämdens gissel gifva,
Att jaga honom öfver vida jorden
Från öster och till vester.

Jago.

Tala tyst!

Emilia.

O nedrighet! Det var också en härlig,
En ädel man, som hviskat i ditt öra,
Att jag af mohren älskad var.

Desdemona.

O Jago!
Hvad skall jag göra, för att återvinna
Min man? Säg — gå, och tala godt för mig.
Vid stjernan der! Jag vet ej hvad jag brutit.
(Hon faller på knä.)
Jag böjer mina knän, och högt bedyrar,
Att jag med gerning, tankar eller ord
Ej någonsin min trohet ryggat har,
Att aldrig mina ögon hafva skådat

En man, som var mig skönare än han,
Att ännu aldrig detta hjerta känt
En man, som var mig kärare än han.
Hans vrede kan beröfva mig mitt lif,
Men ej min kärlek.

Jago.

Gif dig nu tillfreds,
Min fru; allt sammans är ju blott en nyck,
Hans hufvud uppfyldt är af statsbekymmer.
Olyckligtvis han gjuter ut på dig
Det onda lynne de hos honom väckt

Desdemona.

Om det ej annat vore!

Jago.

Nej, var lugn.
Ren tiden kallar dig till taffeln, kom!
De venetianska sändebuden vänta.
Gå in, och gråt ej; allt förändras skall.
(Desdemona och Emilia gå.)

Elfte scenen.

Jago, Rodrigo.

Jago.

Ha, se Rodrigo!

Rodrigo.

Jag kan icke finna,
Att du mig rätt behandlar.

Jago.

Hvarför icke?

Rodrigo.

Du söfver mig med dina sköna språk,
Och hvarje läglighet mig undanrycker,
I stället för att fylla upp mitt hopp.
Nu kan jag detta icke längre tåla,
Och jag vill hämnas hvad jag lidit har.

Jago.

Hör mig, Rodrigo!

Rodrigo.

Jag har hört för mycket.
Du låfvar flitigt, men vill aldrig hålla.

Jago.

Nu är du orättvis.

Rodrigo.

På intet sätt.
Jag har min hela egendom förspillt,
Och de juveler, som jag gifvit dig,
Att fort till Desdemona öfverlemna
Bordt, som jag tror, beveka en vestal.
Du säger, att hon tagit väl emot dem,
Och skickat mig förhoppningar tillbaka
Om snar bönhörelse, som ej hörs af.

Jago.

Godt! Fortsätt blott — begynnelsen är god.

Rodrigo.

Jag finner nu, att jag bedragen är.

Jago.

Ja, det är godt.

Rodrigo.

Så, är det godt också?
Nu vill jag tala sjelf med Desdemona,
Och om hon mina smycken återger,
Så vill jag återtaga mina ord
Och ångra mitt förhastade begär.
Om det ej lyckas, går jag dig på lifvet.

Jago.

Du talar nu —

Rodrigo.

Just hvad jag ämnar hålla.

Jago.

Jag finner ändtligt nu att någon mandom
Bor i ditt bröst, och nu, från denna stund
Har jag om dig en bättre tanke fått.
Invändningen är god; gif mig din hand.
Jag svär, att jag likväl har verksam varit
Uti din sak.

Rodrigo.

Det har jag ej förmärkt.

Jago.

Min verksamhet har tyst och hemlig varit;
Derför förlåter jag ditt tvifvelsmål.
Men hör, Rodrigo! Om en gnista finnes
Af mod och kraft och klokhet i din själ,
(Som jag nu tror med större skäl än förr)
Bevisa den i natt. Om nästa afton
Du i ditt våld ej Desdemona eger,
Så må du skuldfritt stjäla bort mitt lif.

Rodrigo.

Hvad? Är det något rimligt, så låt höra.

Jago.

Vet då, att Cassio af senaten nämnes
Att efterträda general Othello.

Rodrigo.

Här? Är det sant? Othello återvänder
Med Desdemona till Venedig?

Jago.

Nej!
Han går till Afrika och tager med sig
Sin sköna Desdemona, om ej resan
Af någon händelse kan förekommas.
Att undanrödja Cassio vore bäst.

Rodrigo.

Hur undanrödja honom?

Jago

Döda honom;
Då kan han ej Othello efterträda.

Rodrigo.

Och detta vill du nu att jag skall göra?

Jago.

Ja! om du blott ditt eget väl förstår.
Han känner ej ännu sin höga lycka.
Han spisar denna afton här i trakten,
Och der vill jag besöka honom strax.

Vid midnattstimmen återkommer han.
Var på din vakt, så är han i ditt våld;
Jag hjelper dig, och han skall säkert falla.
Hvi ser du så förfärad ut? Statt upp,
Och följ! Du innan kort skall öfvertygas,
Att för ditt väl hans död nödvändig är.
Kom, måltidstimmen slår, och natten lider.

Rodrigo.

Här fordras starka skäl. Låt höra dem.

Jago.

Rodrigo, kom! Du öfvertygas skall.
(De gå.)

(Täckelset faller.)

Femte akten.

En gata utanför slottet.

Första scenen.

Jago. Rodrigo.

Jago.

Stå bakom pelarn här; han kommer genast.
Håll svärdet blottadt, sköt det som en man.
Var icke rädd; jag understödjer dig.
Det hjelper, eller stjelper — tänk derpå,
Och fatta snart och manligt ditt beslut.

Rodrigo.

Gå ej ur vägen; jag kan stöta vilse.
(För sig sjelf.)
Och gerningen behagar mig ej heller,
Fastän jag hört hur goda skäl jag har.
Ett lif — ej mer. Svärd ut! Han må då dö!
(Han döljer sig.)

Jago (för sig sjelf.)

Han rasar! Jag har eldat upp hans hjerna.
Om han nu fäller Cassio, eller sjelf
För Cassio faller, eller båda stupa,
Så vinner jag derpå; ty om Rodrigo
Får lefva, skall han guldet återkräfva
Och de juveler, dem han gifvit mig.
Det går ej an. Om Cassio blir vid lif,
Han med sin sköna, oskuldsfulla vandel
Nedsvärtar min — kanske Othello äfven
För honom mig förråder; det är värre.
Nej! han må dö. Hör, redan kommer han.

Andra scenen.

De förre. Cassio.

Rodrigo.

Jag känner gången; det är han — dö, bof!
(Han sårar Cassio.)

Cassio.

Det var ett vildsint hugg; men denna klädning
Är hårdare och bättre än du tror.
Jag vill försöka din.
(De fäkta. Jago sårar Cassio baktill, och smyger bort. Rodrigo faller.)

Rodrigo.

O, jag är mördad!

Cassio.

Hjelp! Jag är lytt för alltid. Hjelp — o ve!

Tredje scenen.

De förre. Othello, *i ett fönster af palatset.*

Othello.

Hör Cassios stämma! Jago håller ord.

Rodrigo.

Jag är förlorad.

Othello.

Ja, du talar sant.

Cassio.

Hjelp, hjelp! Ljus hit! En fältskär —

Othello.

Det är han!
Haf pris och tack, du ädle, tappre Jago!
Som hämnas så din herres oförrätter.
Menederska! Din älskling ligger död,
Och du är mogen snart. Jag kommer strax.
Jag är ej mer af fägringen betagen,
Den oren är och skall i blod bli tvagen.
(Othello går bort.)

Fjerde scenen.

Rodrigo, Cassio, Lodovico; *derefter* **Jago** *i nattklädning, med en fackla och ett svärd.*

Cassio.

Mord — våld och mord. Fins ingen vakt i staden?

Lodovico.

En ömklig röst; här är visst mord å bane.

Cassio.

Hjelp, hjelp!

Lodovico.

Hur rysligt!

Rodrigo.

O du arga bof!
Vill ingen komma? Jag förblöder här.

Jago.

Hvem är det, säg, hvem ropar här om mord?

Lodovico.

Jag vet ej.

Cassio.

Här, och här — kom hit och hjelp!
Jag ligger här af bofvar nederstucken.

Jago.

O Cassio, är det du? Hvem gjorde detta?

Cassio.

Jag tror, att en af dem helt nära ligger
Och kan ej heller gå.

Rodrigo.

Hjelp mig; jag blöder.

Cassio.

Hör, Jago! Detta är den ena mördaren!

Jago.

Du mördare, du niding! *(Han genomborrar Rodrigo.)*

Rodrigo.

Ve dig, Jago!
(Han dör.)

Jago.

Hur gräsligt att i mörkret stjäla lif!
Och allt är tyst i staden. — Mord, mord, mord!
Hur är det, Cassio, är du farligt sårad?

Cassio.

Jag tror det ej; dock illa.

Jago.

Hvilken gerning!
Hvad ovänskap var mellan eder, Cassio?

Cassio.

Det vete Gud; jag känner icke mannen.

Jago.

Förlåt, signor; vi måste Cassio föra.

Lodovico.

O rysliga och fasansfulla natt!
(De föra Cassio ut.)

Femte scenen.

Desdemonas sängkammare.

Desdemona, Emilia, Othello, Lodovico.

Lodovico.

Oroa dig ej mera, herr Othello!

Othello.

Jag känner, att det gör mig godt att gå.

Lodovico.

En rolig natt, min goda Desdemona!

Desdemona.

Jag önskar dig det samma, Lodovico!
(Lodovico går.)

Othello.

O Desdemona!

Desdemona.

Hvad befaller du?

Othello.

Förbida mig! Jag kommer snart tillbaka.
Var ensam, när jag kommer.

Desdemona.

Det skall ske.
(Othello går.)

Sjette scenen.

Desdemona. Emilia.

Emilia.

Hans blick var litet mildare än förr.

Desdemona.

Han sade att han kommer snart tillbaka,
Och han befalte mig att vänta sig
Och skicka dig ifrån mig.

Emilia.

Skicka — mig.

Desdemona.

Så är hans bud. Och derför, min Emilia!
Gif mig min hvita klädning, och farväl.
Vi böra ej förtörna honom.

Emilia.

Ack!
Gud gifve, att du honom aldrig sett!

Desdemona.
Säg icke det. Jag älskar honom så,
Att till och med hans vrede, knot och bannor
Behaga mig. Jag ber dig, lemna mig.

Emilia.
Din klädning har jag redan lagt vid sängen.

Desdemona.
Om före dig jag dör, min vän, så svep mig
I denna hvita skrud.

Emilia.
Min fru! du skämtar.

Desdemona.
Jag ber dig: skynda dig; han kommer strax.
Hör du ej något? Hvilket ljud är detta?

Emilia.
Jag tror det vinden är.

Desdemona.
Ack, dessa männer!
Kan du på samvet säga, om du tror,
Att någon qvinna finnes nedrig nog,
Att så sin make svika?

Emilia.
Ja, de finnas.

Desdemona.
Ve mig, om sådan synd jag göra ville
För hela verlden. Nu, god natt, Emilia.
(Emilia går.)
Må himlen mig sin hjelp i vådan sända,
Att all min pröfning till mitt väl må lända!
(Hon insomnar under en stilla musik, som höres på afstånd.)

Sjunde scenen.

Desdemona, *sofvande.* **Othello,** *bärande ett ljus och ett svärd.*

Othello.
Det brottet är, ja, det är brottet blott,
Och icke blodet, som min själ förskräcker.

Jag vill ej nämna det för edra öron,
I kyska stjernor! Det är brottet — men
Jag vågar ej likväl med blod befläcka
En hud, så hvit som snö, så slätt och glansk
Som alabasterbilden i en graf.
(Han nedlägger svärdet.)
Hon måste dö; hon eljest sviker flera.
Blås ljuset ut, och sen — utblåsa ljuset?
Om jag dig släcker, lilla qvicka flamma,
Så kan jag tända upp ditt ljus igen,
När ångern kommer — ja, men om jag släcker
Ditt ljus, naturens skönsta mästerverk!
Hvem är då den Prometheus, som förmår
Att med sin eld din låga återtända?
När jag en gång den sköna rosen plockat,
Jag henne lifvet ej kan återge —
Derför jag vill på stängeln njuta henne.
(Han kysser Desdemona.)
O balsamfläkt, du nästan öfvertalar
Rättvisans svärd att skona — ännu en —
O var så skön som nu, då du är död,
Så vill jag döda dig, och dyrka sedan.
En mun så ljuf, hur kan den ljuga? O,
Jag gråter — än en kyss — det är den sista.
Hon vaknar —

Desdemona (vaknande).
Hvem är här? Othello!

Othello.
Ja!
Hör, Desdemona; har du gjort din bön?

Desdemona.
Ja, min Othello!

Othello.
Vet du med dig sjelf,
Att du hos Gud förlåtelse behöfver
För någon synd, så bed i ögonblicket.

Desdemona.
Hvad menar du dermed, Othello?

Othello.
Fort!
Gör det i korthet; jag vill vänta litet.

Jag vill ej oberedd din själ förgöra —
Din själ — vid Gud, jag vill ej döda den.

Desdemona.

Ack! talar du om döda?

Othello.

Ja, det gör jag.

Desdemona.

Då vare Gud mig nådig!

Othello.

Ske dig så!

Desdemona.

Othello! Nej — du kan ej döda mig!

Othello.

Ha!

Desdemona.

Dina ögon rulla så förfärligt.
Jag vet min oskuld, och jag fruktar dock.

Othello.

Tänk på din synd.

Desdemona.

Det är den rena kärlek
Jag bär till dig.

Othello.

Just derföre du dör.

Desdemona.

Den död är grym, som blott för kärlek dödar.
Ack, hvarför sväfvar så ditt tal?
Det ondt betyder; men jag tror likväl,
Att det ej gäller mig.

Othello.

Tyst, tyst och stilla!

Desdemona.

Ja, jag vill vara tyst.

Othello.

Du gaf åt Cassio
Den slöja, som min kärlek skänkte dig.

Desdemona.

Nej, vid min salighet! Sänd bud till Cassio,
Och fråga honom.

Othello.

Sakta, Desdemona!
Svär icke falskt; du på din dödssäng ligger.

Desdemona.

Dö! Store Gud, *nu* dö?

Othello.

I ögonblicket.
Derföre oförståldt bekänn ditt brott;
Ty dina eder kunna icke hindra,
Ej mildra domens kraft. Du måste dö.

Desdemona.

O herre, var mig nådig!

Othello.

Bed med andakt.

Desdemona.

Var äfven du mig nådig! Aldrig än
Jag brutit dig imot, ej Cassio älskat
Mer än af himmelen tillåtet är,
Och aldrig har jag gifvit honom något.

Othello.

Jag har dock sett din slöja i hans hand.
Menederska, du lägger sten på bördan,
Och du förvandlar det jag ämnar göra
Ifrån ett heligt offer till ett mord.
Jag såg den sjelf.

Desdemona.

Då är den orätt fången.
Han skall bekänna —

Othello.

Han har ren bekänt.

Desdemona.

Hvad?

Othello.

Att du brottslig är med honom.

Desdemona.

Nej!

Det kan han icke säga.

Othello.

Icke nu;
Hans mun är tyst — tack ske den ädle Jago!

Desdemona.

Är han då död?

Othello.

Om hvart hans hufvudhår
Haft lif, min hämd har dödar för dem alla.

Desdemona.

Ve, han är då förledd, och jag förlorad.

Othello.

O nedriga, du gråter öfver honom
Inför mitt ansigte.

Desdemona.

Förskjut mig, herre!
Men låt mig lefva — Gud, en timme blott.

Othello.

Nu är det slut. Här gifves ingen nåd.

Desdemona.

O, låt mig — blott en bön —

Othello.

Det är för sent.
(Han dödar henne med dolken, under det han bortvänder ansigtet.)

Åttonde scenen.

Othello. Emilia *utanför.*

Emilia (klappar på dörren).

Låt upp — låt upp! O skynda dig, min herre!

Othello.

Ja så, Emilia! Sakta — hon är död —
Du bultar hårdt — ha — hon ej rör sig mer.

Så tyst som grafven. Skall jag öppna? — Ja!
Se, reser hon sig icke? Hvad är bäst?
Hon börjar säkert tala till min maka —
Min maka? Det är slut — jag har ej maka.
Ack, olycksaliga och dystra stund!
Nu borde sol och måne slockna ut,
Och den förskräckta jordens klot gå sönder.

Emilia.

Var nådig och låt upp!

Othello.

Jag glömde dig.
Kom in, Emilia! Stilla, mycket sakta! —
Jag undanskymmer henne. — Så, hvar är du?
(Han öppnar dörren.)

Emilia (kommer in).

Der ute är ett rysligt mord bedrifvet.

Othello.

Nu nyss?

Emilia.

Ja nyss.

Othello.

Dertill är månen skulden.
Han kommer jorden närmare än vanligt
Och rubbar folkets hjernor.

Emilia.

Herre! Cassio
Har dödat venetianarn Rodrigo.

Othello.

Rodrigo dödad, eller Cassio dödad?

Emilia.

Nej, Cassio lefver.

Othello.

Cassio är ej död?
Då sofver hämden länge.

Desdemona.

Cassio död,
Oskyldigt mördad,

Emilia.

Himmel! Hvad är detta?

Othello.

Hvad?

Emilia.

O det var ju Desdemonas röst.
Hjelp, hjelp! O tala mera än, min fru!

Desdemona.

Jag dör oskyldig.

Emilia.

Hvem har detta gjort?

Desdemona.

Jag sjelf. Farväl, Othello, o farväl!

(Hon dör.)

Othello.

Hvad? Kan hon vara mördad?

Emilia.

Ja, fasa!

Othello.

Hon sade sjelf, att icke jag det gjort.

Emilia.

Ja, ja!

Othello.

Då har hon gått med lögn i munnen
Till underjorden; det är jag som gjort det.

Emilia.

Hon är en engel — du, en afgrundsande.

Othello.

Nej, hon var falsk. Hon Cassio älskat har.
Och fråga Jago blott, så får du höra.
Ve mig, om utan djup och rättvis grund
Jag denna gerning gjorde! Fråga Jago.

Emilia.

Min man?

Othello.

Din man; han sade mig det först.
Han är en ärlig man och hatar lögnen.

Emilia.

O, om han säger det, så ljuger han.

Othello.

Ha!

Emilia.

Det du gjort, är värdigt saligheten
Så mycket jemt som du är henne värd.

Othello.

Var tyst, o qvinna!

Emilia.

O du vilda bof!
Du är ej hälften så beredd att mörda,
I din vansinnighet, som jag att mördas.
Jag fruktar ej att dö, det skall du veta,
Låt mig ock tjugu gånger dö. — Hjelp, hjelp!
Min fru är mördad af den grymme mohren.

Nionde scenen.

De förre. Montano, Jago, Lodovico, *med några andra.*

Emilia.

Du, Jago, handlar väl, förträffligt väl,
Som samlar mördarns blodskuld på din hjessa.
Kan du, så vederlägg hvad mohren säger.
Säg, Jago, har du sagt att Desdemona
Var falsk imot sin man? Jag tror det ej.

Jago.

Jag har ej talat mera än jag tänkt,
Och hvad han sjelf befunnit sanning vara.

Emilia.

Du har då sagt, att hon otrogen var.

Jago.

Det har jag sagt.

Emilia.

Då har du talt en lögn,

Vid Gud, en ryslig dikt; och du har sagt,
Att hon med Cassio brottslig var?

Jago.

Det har jag.

Emilia.

Ja, det är skönt; der ligger nu min fru;
Hon mördad är.

Flera.

O nej! bevare Gud!

Othello.

I bleknen mina vänner! Det är sant.

Emilia.

O rysligt, rysligt! Gud, hvad nedrighet!

Jago.

Du har förlorat ditt förstånd. Gå bort!

Othello.

O ve, ve mig!

Emilia.

Ja, lägg dig ner och gråt.
Du må väl gråta, du som mördat har
Den renaste, oskyldigaste qvinna,
Som lyft ett öga opp.

Othello.

Nej, hon var falsk!
Och denna hand har hennes falska själ
Fördrifvit ifrån jorden — men jag vet,
Att hvad jag gjort, kan synas grymt och rysligt.

Lodovico.

O Desdemona, jag är glad deröfver,
Att ej din far fick öfverlefva dig!
Han blef förtärd af saknad och af smärta;
Nyss har ett bud förkunnat mig hans död.

Othello.

Och Cassio fick af henne samma slöja,
Som af min mor jag fått och henne skänkt.

Emilia.

I himlamakter är det möjligt?

Jago.

Tig!

Emilia.

Nej, icke tiga. Nej, det måste fram.
Nej, jag vill skrika såsom nordanvinden;
Om alla englar, menskor, afgrundsandar
Mig hotade så vill jag tala nu.

Jago.

Gå här ifrån, Emilia!

Emilia.

Jag blir qvar.
(Jago söker att nedstöta Emilia.)

Lodovico.

Hvad? Bruka svärd mot qvinna?

Emilia.

Galne mohr
Den slöja, som du menar, har jag hittat
Och gifvit Jago, som med hot och bön
Befalt mig stjäla den af Desdemona.

Jago.

Gemena qvinna!
(Othello rusar efter Jago, som ilar undan, nedsticker Emilia och flyr ut.)

Othello (sedan han felat Jago, räcker kallsinnigt sitt svärd åt Montano, som hastigt fattar det).

O himmel, har du inga blixtar mer?
Förkrossa denne!

Lodovico.

Han har redan flytt,
Och han sin maka äfven mördat har.

Montano (till Lodovico).

Håll detta svärd, som nyss mig mohren gaf.
Stå vakt vid dörren; släpp ej ut Othello —
Jag skyndar efter Jago, brottets upphof.
(Montano går. Lodovico ställer sig utanför dörren.)

Othello.

Jag är nu icke mer den tappre mohren;
Ett litet barn kan ta Othellos svärd —
Hvi skulle hedern äran öfverlefva?

Emilia.

Du grymt bedragne, blodige Othello!
Hon var dig trogen ända in i döden.
(*Emilia dör.*)

Othello (för sig sjelf).

Jag har ett annat vapen här i rummet.
(*Han tar det från kulissen närmast bakom hwilsängen, der det hänger.*)
Här är det. (*Högt.*) Lodovico! jag går bort.

Lodovico (utanför).

Det blir dig dyrt, Othello! Håll dig stilla.
Du obeväpnad är.

Othello.

Kom in till mig,
Om du ej vill, att jag skall dig besöka,
Så värnlös som jag är.

Lodovico (inkommer).

Hvad vill du mig?

Othello.

Ser du, jag har ett svärd; ett bättre svärd
Har ingen kämpe vid sin sida burit,
Och jag har sett den dag, då detta svärd
Och denna svaga arm röjt vägen ren
Igenom tusen gånger större hinder
Än edra vapen. Dock — hvad talar jag?
Hvem känner väl sitt öde? Nu är annat.
(*Till Desdemona.*)
Blek som din skrud! — När jag hos Gud dig möter,
Skall denna blick ur himlen jaga mig.
Kall, kall min engel; hvit, som dufvan hvit —
O Desdemona — o min Desdemona!

Tionde scenen.

De förre. Cassio *sårad*, **Jago.** *Vakt.*

Cassio.

Hvar är han?

Othello.

Den, som var Othello — jo!
Här är han — (*till Jago.*) Orm, jag vill ditt pansar fresta.
(*Han sårar Jago.*)

Lodovico.
Vrid svärdet ur hans hand.

Jago.
Jag blöder litet,
Men icke dödligt.

Othello.
O, det fägnar mig.
Att dö, det vore alltför ljuft för dig.

Lodovico.
O, du Othello, som var förr så ädel,
Och föll så djupt i bofvens lömska snara,
Hvad skall jag kalla dig?

Othello.
Hvad du behagar.
En mördare med ära kan du säga.

Cassio.
Herr general, har jag förtjenat detta?

Othello.
Förlåt mig, ädle Cassio! Fråga denne.

Jago.
Spar frågorna. I veten hvad I veten;
Jag öppnar icke munnen hädanefter.

Lodovico.
Ej till en bön en gång?

Othello.
Nej, han må tiga.

Montano.
Här är ett bref, som nyss jag funnit har
Uti Rodrigos ficka — här ett annat
Från Jago sjelf, det innehåller
Uppmaningen att döda Cassio. — Läs!

Othello (till Jago).
O du fördömde slaf! *(Till Cassio.)* Hur fick du, Cassio
Min makas slöja?

Cassio.
I mitt eget rum
På golfvet fann jag den, och Jago sjelf
Bekände nyss, att han lagt henne dit.

Othello.

Jag dåre, dåre —

Lodovico.

Följ mig nu, Othello!
Din makt och myndighet se nu sitt slut,
Och Cassio heter Cyperns styresman.
Du är vår fånge. Följ mig nu, Othello!

Othello.

Ett ord, I krigare, förrän i gån;
Se, jag har tjenat staten några gånger,
Det vet senaten; derför tiger jag.
Dock beder jag, att när I inberätten
I bref dit hem min olycksfulla handling,
I talen om mig som jag är, ej mer
Och icke mindre. Talen om en man,
Som mera högt har älskat än förståndigt,
Om en, som icke lätt blef misstänksam,
Men, en gång vorden, rasade förfärligt,
Om en, som lik den nedrige Herodes
Förstörde i sin harm en kostlig perla,
Mer värd än allt hans land, och om en man,
Som, fastän obekant med verkligheten,
Dock gret till slut så stridt, som åskans moln,
Der blixten rasat ut. Och sägen sedan,
Att, när en gång en illasinnad turk
Uti Aleppo slog en venetianer,
Jag fattade den mannen i turbanen,
Och honom högg så här.

(*Han dödar sig.*)

Lodovico.

Det är fullkomnadt.

(*Täckelset faller.*)

INNEHALL.

skrifter; dock äro i enlighet med den för den föregående upplagan först utstakade planen, de flesta af de i nämda upplaga särskildt, som supplement, utgifna stycken insatta på de särskilda afdelningar dit de höra.

Arbetet åtföljes af utförliga lefnadsteckningar samt afbildning af skaldens grafvård, hvar jämte ett porträtt af skalden, passande till arbetets format, till ett pris af 50 öre finnes att tillgå.

Arbetet, som utgör sex band, är utgifvet i 15 häften à 1 krona.

Pris: komplett inbundet i 4 eleganta band, 22 kronor.

Samlade Skaldeförsök

af

ANNA MARIA LENNGREN.

Anna Maria Lenngrens skrifter äro nogsamt kända och omtyckta i vårt land. Hennes skaldskap går vanligen i den skämtsamma, naiva och glada riktningen; endast få rent allvarliga stycken har hon diktat. Naturen, den sanna omkring oss lefvande menniskonaturen, visar hon oss öfver allt, dit vi följa hennes målande och lekande inbillning, i kojan, i slottet, i sjelfva gudasalen. Också har hon af samtida fått det omdöme **"att hennes skrifter, oafsedt författarens kön, äro *mästerstycken*, och hon sjelf ej blott den största skald bland svenska fruntimmer, utan äfven en af Sveriges förträffligaste författare, berättigad att kallas klassisk".**

Husliga förhållanden och uppträden voro de, som af hennes sångmö korades med nästan uteslutande förkärlek, i allmänhet sådana ämnen, som närmast ligga eller kunna ligga inom qvinnans synvidd, hvarvid ock en stor gåfva för skämt, för mer eller mindre komisk uppfattning gerna gaf sig luft. Att skildra det moderna sällskapslifvet, sådant det framträdde inom kretsen af hennes åskådning, att afspegla det, stundom i dess förgängliga, men småtäcka behag, oftare i dess sjelfparodiska förvändhet, med en tillsats å ena sidan af idyllisk naturkänsla, å andra sidan af didaktisk betraktelse, öfver hvilken en lindrig fläkt af humor spelar: se der det

anborna, det egendomliga området för hennes konstnärskap. Sålunda ständigt hemmavarande eller helst befintlig i sin husliglighets gifna omkrets, älskar denna sångmö ej att vara hvad fruntimren kalla "klädd"; men, ehvad hon må bära, måste man derom i samma mening säga att det "klär".

Fru Lenngren har derföre också blifvit en älsklingsförfattare hos damerna och den qvinliga ungdomen och få äro väl de, **vare sig män eller qvinnor**, som icke hänförts af det täcka, naiva, älskliga, men likväl satiriska och skämtsamma i hennes dikter.

Den till julen 1876 komplett utgifna

Godtköpsupplagan

är tryckt i öfverensstämmelse med den af herr J. G. Carlén utgifna 6:te upplagan samt utgifven i

4 häften à 50 öre.

Arbetet åtföljes af *lefnadsteckningar*, *musikbilagor* samt afbildning af fru Lenngrens grafvård, hvar jämte ett *porträtt* i stålstick, passande till arbetets format, till ett pris af 50 öre tillhandahålles resp. subskribenter.

Pris: häft. med portr. 2: 50, elegant inb. med guldsnitt 4: 50.

VATTNET

i form af

MOLN, FLODER, IS och GLACIERER

af

John Tyndall.

Professor i Fysik vid Royal Institution i London.

Med 35 träsnitt.

Denna bok, som är öfversatt från tredje originalupplagan, utgör första delen af en serie arbeten, som samtidigt utkommer på engelska, franska och tyska språken, och till hvilken bidrag blifvit utlofvadt af flera bland samtidens mest framstående ve-

tenskapsmän, som på samma gång gjort sig kända såsom populära föreläsare och författare. — Bland dessa torde **Tyndall** intaga ett af de främsta rummen, om ock han inom vårt land ännu ej torde vara så allmänt känd som han förtjenar. — I föreliggande arbete har han hufvudsakligen haft för afsigt att lemna en beskrifning på glacitererna, deras uppkomst, rörelse och öfriga egendomligheter, men härunder finner han tillfälle att på ett enkelt och lättfattligt sätt framställa en massa af de rön och resultat, till hvilka fysiken kommit. Särskildt har han i första delen af sin bok redogjort för de olika former, under hvilka vattnet uppträder, och visar kanske just här sin största förmåga att under en tilldragande och för alla begriplig form förklara lagar och satser, som, framstälda med mindre förmåga, genom sin sammansatta natur skulle verka frånstötande. — Det är från betydelsen af denna del af arbetet, som han har hämtat stöd för den titel, han valt för den engelska upplagan, och som i den svenska öfversättningen blifvit bibehållen. — Den senare afdelningen af boken sysselsätter sig med glaciererna i Schweiz, och torde genom denna framställning ett klarare begrepp erhållas om *de motsvarande förhållandena inom vårt land*, samt på hvad sätt vi skola förklara de lemningar, vi öfver allt *inom Skandinavien* påträffa från en tid, då isen härstädes hade betydligt större utsträckning än i våra dagar.

MÅNEN.

Af

Amédée Guillemin.

Med 1 plansch och 46 träsnitt.

Autor. öfversättning från tredje originalupplagan af A...

Pris 2 kr. 75 öre.

har under fem och tjugu år strött ut teaterstycken, noveller, berättelser, romaner m. m., i ett antal, hvars storlek han knappt sjelf torde känna. All den humor han låtit flöda, alla de intagande teckningar ur hvardagslifvet han lemnat, äro, införda i en mängd kalendrar och tidningar, så godt som förlorade för verlden. Nu har han förmåtts att begynna samla ihop de spridda uppenbarelserna af sitt geni, och på Adolf Bonniers förlag har utkommit första delen af 1:sta serien, som skall innehålla *Berättelser och Uppsatser*. Denna serie skall utgöra 3—4 band, i hvilka publiken får en skattkammare af ömsom leende, ömsom rörande bilder.

Aftonbladet yttrar bland annat: Vi behöfva i sanning icke vara mångordiga, då vi anmäla den nyss påbegynta samlingen af en författares skrifter, hvilken genom humor, godmodig satir och kärleksfullt deltagande blick för lifvets små sorger och fröjder tillvunnit sig n temligen ovanlig popularitet. — — — Att författaren är i tillfälle att sjelf ombesörja redigeringen, anse vi som en lycklig omständighet. — — Upplagan har af förläggaren erhållit en grann utstyrsel.

Nya arbeten af **JULES VERNE**:

ETT EXPERIMENT AF DOKTOR OX. — MÄSTER ZACHARIAS. — EN DRAM I LUFTENS RYMDER.

Tre berättelser i ett band.
Pris 1 kr. 50 öre.

EN ÖFVERVINTRING I POLAR-ISEN. — EN BESTIGNING AF MONT BLANC.

Två berättelser i ett band.
Pris 1 kr. 25 öre.

Af ADOLF BONNIERS Romanbibliotek har hittills utkommit:

I. **Arthur Berkow.** Af *E. Werner.* Öfversättning från tyskan. Andra upplagan. 2 kr. 50 öre.

Pseudonymen E. Werner har i sitt hemland gjort ett lika hastigt som berättigadt uppseende och vunnit sig ett namn för sina i hög grad intressanta och spännande skildringar. Den nu föreliggande romanen behandlar med sant mästerskap den närvarande tidens strider mellan penningen och arbetet. De personer, som uppträda, och de händelser, som skildras, vitna lika mycket om förf:s djupa menniskokännedom som om ett ovanligt herravälde öfver stilen.

— — — Ofvan nämda arbete utmärker sig för en väl genomtänkt och väl utförd plan, kraftfulla och konseqvent hållna karakterer samt för en poetisk lyftning i hvad som rör det erotiska elementet, hvilket naturligtvis icke är uteglömdt. Boken framställer flera effektfulla och djupt gripande scener, utan att derför pråla med en enda knalleffekt. Språket är enkelt och behagligt och öfversättningen väl vårdad. (Svalan.)

II. III. **Doktorns dilemma.** Af *Hesba Stretton.* Öfversättning från engelskan. 5 kr.

Den i sitt hemland så högt uppburna författarinnan lemnar i detta arbete en högst anslående och intressant skildring af lifvet på de Norrmandiska öarna, präktiga och sant skildrade karakterer samt stora konflikter mellan lifvets pligter. — — Den bästa roman vi på länge läst. (Athenæum.)

IV. **Brutna bojor.** Af *E. Werner.* Öfversättning från tyskan. 2 kr. 50 öre.

V. VI. **Högadals Prostgård.** Svenskt original. Andra genomsedda upplagan. 5 kr.

Denna omtyckta och värderade roman, som länge saknats i bokhandeln, och nu på uppmaning från flera håll utkommit i ny upplaga, har af förf. blifvit genomsedd och granskad.

VII. **Vineta.** Af *E. Werner.* Öfversättning från tyskan. Andra upplagan. 2 kr. 50 öre.

———&———

